
**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W BIAŁYMSTOKU**

**PLAN URZĄDZENIA LASU
NADLEŚNICTWA BROWSK**

Obrębów: BROWSK, LACKA PUSZCZA, NAREWKA

NA OKRES 01.01.2012 – 31.12.2021

**Tom I
OPIS OGÓLNY LASÓW NADLEŚNICTWA**

**BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ
ODDZIAŁ W BIAŁYMSTOKU**

Białystok 2012

Warszawa, dnia 9 października 2012 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

DLP-lpn-611-31/40286/12

DECYZJA

Na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn. zm.) oraz art. 104 k.p.a, po rozpatrzeniu wniosku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 4 października 2012 r., znak: ZU-7015-8/10/11a/2012

zatwierdzam

plan urządzenia lasu sporządzony dla Nadleśnictwa Browsek w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku, na lata 2012 – 2021.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wnioskiem z dnia 4 października 2012 r., wystąpił o zatwierdzenie planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Browsek.

Przedmiotowy plan zawiera:

1. opis lasów i gruntów przeznaczonych do zalesienia, wg stanu na dzień 1 stycznia 2012 r., o powierzchni łącznej 20 414,96 ha,
2. analizę gospodarki leśnej w minionym okresie,
3. program ochrony przyrody,
4. określenie zadań dotyczących:
 - etatu miąższościowego użytków głównych (rębnych i przedrębnych) w ilości 214 218 m³ grubizny drewna netto,
 - projektowanej powierzchni zalesień i odnowień – 165,23 ha,
 - projektowanej powierzchni pielęgnowania lasu – 7 343,56 ha,
 - ochrony lasu, w tym również zadań ochrony przeciwpożarowej,
 - gospodarki łowieckiej,
 - potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku pismem znak: WPN.611.18.2012.LM z dnia 7 września 2012 r. oraz Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku pismem znak: NZ.9027.4.15.2012 z dnia 30 sierpnia 2012 r., działając na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr199, poz. 1227 z późn. zm.), zaopiniowali projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Browsek na lata 2012 – 2021 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji.

Decyzja niniejsza jest ostateczna. Strona niezadowolona z decyzji, zgodnie z art. 127 § 3 k.p.a. może zwrócić się do organu, który ją wydał z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 14 dni od otrzymania decyzji.

Otrzymuje

Dyrektor Generalny
Lasów Państwowych

PLAN URZĄDZENIA LASU
sporządzony na lata od 2012 do 2021

dla Nadleśnictwa Browsk

w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku

na podstawie stanu lasu w dniu 1 stycznia 2012 r.

I. ZESTAWIENIE POWIERZCHNI według stanu na 1.01. 2012 r.

I.1. POWIERZCHNIA OGÓLNA NADLEŚNICTWA - ha

2 | 0 | 4 | 1 | 4 | 9 | 6

w tym według obrębów leśnych:

1) Browsk

7 | 0 | 2 | 6 | 8 | 1

2) Lacka Puszcza

7 | 0 | 6 | 7 | 3 | 5

3) Narewka

6 | 3 | 2 | 0 | 8 | 0

4) _____

| | | | | |

5) _____

| | | | | |

6) _____

| | | | | |

I.2. POWIERZCHNIA LASÓW - ha

1 | 9 | 8 | 9 | 6 | 9 | 5

w tym:

a) według pełnionych funkcji:

- lasów stanowiących rezerwy przyrody

1 | 8 | 7 | 5 | 6 | 3

- lasów uznanych za ochronne

1 | 5 | 7 | 5 | 6 | 6 | 6

- pozostałych lasów (lasów gospodarczych)

2 | 2 | 6 | 4 | 6 | 6

b) według grup kategorii użytkowania:

- gruntów zalesionych

1 | 9 | 2 | 8 | 5 | 2 | 0

- gruntów niezalesionych

| | | 1 | 0 | 3 | 4 | 5

w tym: do odnowienia

| | | | | 0 | 0 | 0

- gruntów związanych z gospodarką leśną

| | | 5 | 0 | 8 | 3 | 0

I.3 POWIERZCHNIA POZOSTAŁYCH GRUNTÓW

| | | 5 | 1 | 8 | 0 | 1

(GRUNTÓW NIELEŚNYCH) - ha

w tym: przeznaczonych do zalesienia

| | | | | 0 | 0 | 0

II. ZESTAWIENIE ZADAŃ NA LATA OD 2012 DO 2021

II.1. POZYSKANIE DREWNA W ILOŚCI NIE WIĘKSZEJ NIŻ:

2 | 1 | 4 | 2 | 1 | 8

m³ grubizny netto, w tym:

a) obligatoryjny etat cięć w użytkowaniu rębny

| | | 1 | 5 | 2 | 7 | 2

m³ grubizny netto

b) powierzchniowy etat cięć w użytkowaniu przedrębnym - ha
o miąższości szacunkowej

	6	8	2	6	9	9			

	1	9	8	9	4	6			

 m³ grubizny netto

II.2. PIELEGNOWANIE LASU NA POWIERZCHNI -ha

	7	3	4	3	5	6			

w tym:

a) pielęgnowanie zainwentaryzowanych upraw

		1	3	9	8	0			

b) pielęgnowanie zainwentaryzowanych młodników

		6	6	2	6	7			

c) trzebieże

		6	5	8	1	0	9		

II.3. POZOSTAŁE ZADANIA OKREŚLONE KIERUNKOWO:

II.3.1. Zadania dotyczące zalesień i odnowień:

a) zalesienia gruntów przeznaczonych do zalesienia - ha

					0	0	0		

b) odnowienie halizn, płazowin i zrębów - ha

						0	8	0	

c) orientacyjna powierzchnia odnowień drzewostanów przewidzianych do użytkowania rębego - ha

					6	0	5	1	

w tym zrębami zupełnymi

						0	0	0	

d) orientacyjna powierzchnia podsadzeń i dolesień - ha

						8	7	6	6

e) orientacyjna powierzchnia poprawek i uzupełnień - ha

						1	6	2	6

f) orientacyjna powierzchnia wprowadzenia podszytów - ha

						0	0	0	

g) orientacyjna powierzchnia melioracji - ha

						1	4	7	9	0

w tym wodnych - ha

						0	0	0	

II.3.2. Kierunkowe zadania z zakresu ochrony lasu (w tym ochrony przeciwpożarowej) przedstawione opisowo oraz na mapach przeglądowych

II.3.3. Kierunkowe zadania z zakresu gospodarki łowieckiej przedstawione opisowo oraz na mapie przeglądowej

II.3.4. Kierunkowe potrzeby z zakresu infrastruktury technicznej przedstawione opisowo

SPIS TREŚCI	str.
W S T Ę P.....	13
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW I GRUNTÓW PRZEZNACZONYCH DO ZALESIENIA ORAZ POZOSTAŁYCH GRUNTÓW I NIERUCHOMOŚCI BĘDĄCYCH W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA	19
1.1. Przestrzenne usytuowanie Nadleśnictwa Browsk oraz krótki rys historyczny	19
1.1.1. Położenie lasów nadleśnictwa	19
1.1.2. Rys historyczny	20
1.1.3. Opis dokumentacji prawnej stanu posiadania	46
1.2. Podstawowe założenia polityki zagospodarowania regionu dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska	50
1.3. Charakterystyka warunków przyrodniczych w lasach zarządzanych przez nadleśnictwo	54
1.3.1. Położenie nadleśnictwa w przestrzeni geograficzno-przyrodniczej	54
1.3.2. Geomorfologia i rzeźba terenu	54
1.3.3. Stosunki wodne	60
1.3.3.1. Wody powierzchniowe	62
1.3.3.2. Wody gruntowe	64
1.3.3.3. Wody podziemne	65
1.3.4. Klimat	66
1.3.4.1. Temperatura powietrza	67
1.3.4.2. Uszlonecznienie i zachmurzenie	69
1.3.4.3. Wiatry	69
1.3.4.4. Opady atmosferyczne	71
1.3.4.5. Wilgotność powietrza	72
1.3.4.6. Pokrywa śnieżna	73
1.3.4.7. Topoklimat obszarów leśnych	74
1.3.5. Charakterystyka gleb	75
1.3.6. Typy siedliskowe lasu	76
1.3.7. Zestawienie gospodarczych typów drzewostanów oraz orientacyjnych składów upraw	85
1.3.8. Charakterystyka walorów genetycznych lasu i bazy nasiennej	89
1.3.8.1. Wyselekcjonowane źródła nasion (wyłączone drzewostany nasienne)	90
1.3.8.2. Zidentyfikowane źródła nasion (gospodarcze drzewostany nasienne)	90
1.3.8.3. Uprawy pochodne.....	92
1.3.8.4. Drzewostany, uprawy i drzewa zachowawcze	93
1.3.8.5. Drzewa mateczne	93
1.3.9. Ogólna ocena stanu środowiska przyrodniczego	93
1.3.9.1. Funkcje lasu i kategorie ochronności	93
1.3.9.2. Walory przyrodnicze	100
1.3.9.2.1. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska”	101
1.3.9.2.2. Rezerваты przyrody.....	102
1.3.9.2.3. Obszary Chronionego Krajobrazu.....	102
1.3.9.2.4. Użytki ekologiczne	103
1.3.9.2.5. Pomniki przyrody.....	103
1.3.9.2.6. Gatunki roślin i zwierząt podlegające ochronie prawnej	103
1.3.9.2.7. Sieć Natura 2000.....	103
1.3.9.2.8. System certyfikacji zrównoważonej gospodarki leśnej PEFC	104
1.3.9.3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego	104

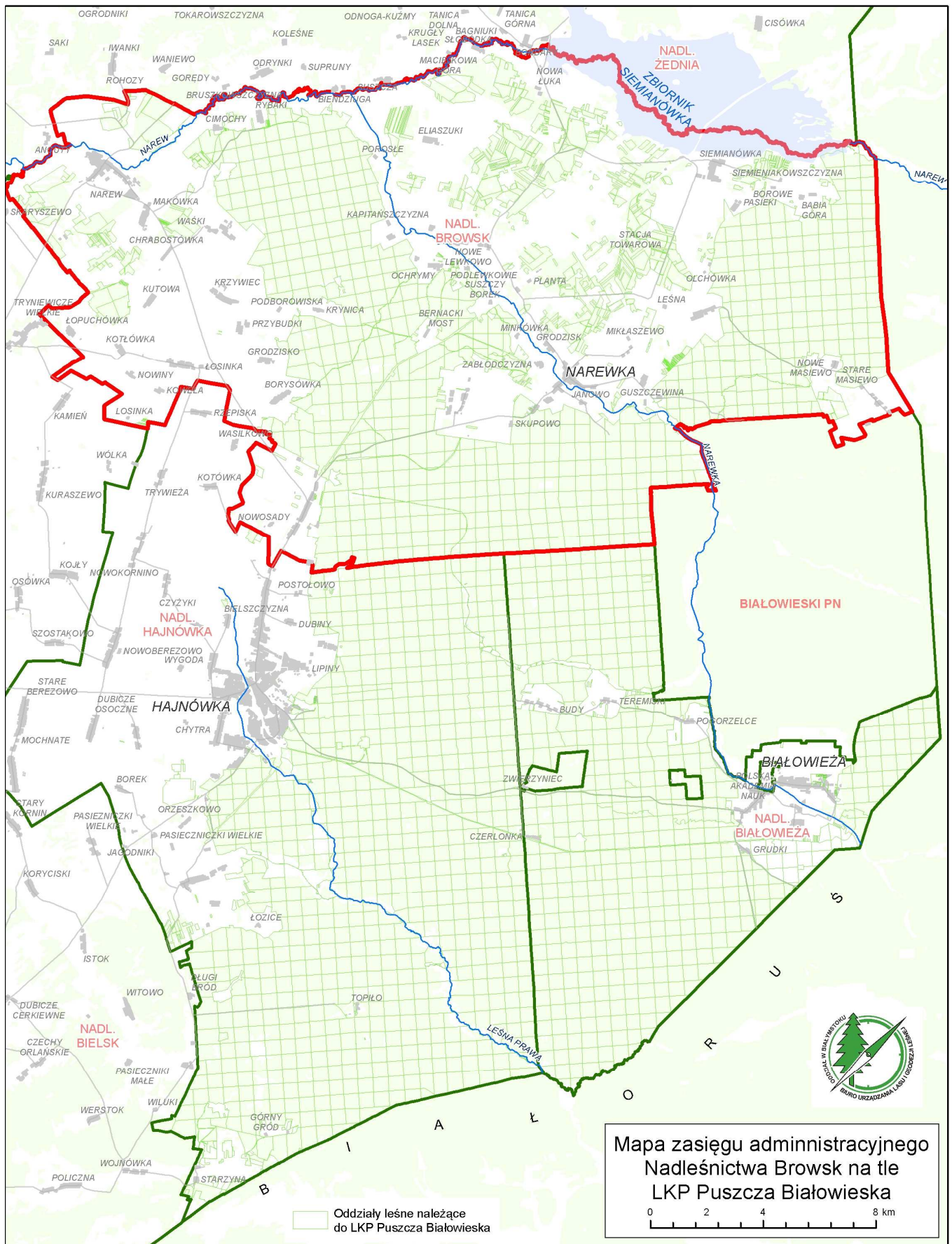
1.4.	Charakterystyka warunków ekonomicznych działania nadleśnictwa	105
1.5.	Charakterystyka stanu lasu i zasobów drzewnych	110
1.5.1.	Przeciętne bonitacje gatunków panujących	111
1.5.2.	Udział powierzchniowy i miąższościowy w klasach wieku	112
1.5.3.	Powierzchniowy i miąższościowy udział gruntów leśnych wg gatunków panujących	116
1.5.4.	Powierzchniowy i miąższościowy udział gatunków rzeczywistych	120
1.5.5.	Spodziewany bieżący przyrost roczny (tablicowy) wg gatunków panujących.....	125
1.5.6.	Ocena stanu uszkodzenia drzewostanów	126
1.5.7.	Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	128
1.5.8.	Ocena jakości hodowlanej i technicznej drzewostanów	129
1.5.8.1.	Uprawy i młodniki w wieku do 10 lat na powierzchniach otwartych.....	130
1.5.8.2.	Uprawy i młodniki po rębniach złożonych oraz odnowienia podokapowe.....	132
1.5.8.3.	Młodniki w wieku od 11 lat oraz drzewostany nie zaplanowane do przebudowy cięciami rebnymi	134
1.5.8.4.	Jakość techniczna gatunków w drzewostanach.....	135
1.5.9.	Charakterystyka powierzchni leśnej nie zalesionej	135
1.5.10.	Prezentacja zmian stanu zasobów drzewnych	136
2.	WYNIKI ANALIZY GOSPODARKI LEŚNEJ W MINIONYM OKRESIE	141
2.1.	Referat Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk na Naradę Techniczno-Gospodarczą	143
2.2.	Koreferat Inspektora BRI do „Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk na Naradę Techniczno-Gospodarczą”	187
2.3.	Koreferat kierownika brygady urządzania lasu „Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk na Naradę Techniczno-Gospodarczą”	193
2.4.	Koreferat Białostockiego Rejonu Inspekcyjnego dotyczący propozycji gospodarki leśnej na przyszły okres gospodarczy (2012-2021)	197
2.5.	Koreferat Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk do projektu planu urządzenia lasu 2012-2021 na Naradę Techniczno-Gospodarczą	201
2.6.	Ocena gospodarki przeszłej Nadleśnictwa Browsk dokonana przez Dyrektora RDLP Białystok na Naradzie Techniczno-Gospodarczej	207
3.	OPIS PRZYJĘTYCH ZASAD OKREŚLANIA ZADAŃ GOSPODARCZYCH DLA NADLEŚNICTWA	211
3.1.	Cel trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.....	211
3.2.	Podstawy gospodarki przyszłego okresu	212
3.2.1.	Podstawy organizacji gospodarstwa leśnego i regulacji użytkowania.....	212
3.2.2.	Podział na gospodarstwa	213
3.2.3.	Wieki rębności	214
3.2.4.	Podział na ostępy	214
3.2.5.	Proponowane zagospodarowanie obszaru byłego Leśnictwa Łączyno w formule lasu ciągłego w oparciu o metodę drzewostanu modelowego (BDq)	214
3.3.	Określenie i przyjęcie etatów cięć użytkowania głównego	215
3.3.1.	Użytkowanie rębne	215
3.3.2.	Rozmiar użytkowania rębego nie zaliczonego na poczet etatu	217
3.3.3.	Użytkowanie przedrębne	217
3.3.4.	Zestawienie łączne etatu użytków głównych	219
3.4.	Plan użytkowania lasu	223
3.4.1.	Użytkowanie rębne	223
3.4.2.	Użytkowanie przedrębne	225
3.5.	Plan hodowli lasu	226
3.6.	Plan ochrony lasu	229

3.6.1.	Ochrona upraw i szkółek przed szkodnikami występującymi w glebie.....	229
3.6.2.	Ochrona starszych upraw i młodników przed szkodnikami nękającymi.....	230
3.6.3.	Ochrona drzewostanów przed szkodnikami pierwotnymi.....	230
3.6.4.	Ochrona lasu przed szkodnikami wtórnymi	230
3.6.5.	Ochrona lasu przed chorobami grzybowymi.....	231
3.6.6.	Ochrona lasu przed zwierzyną płową.....	232
3.6.7.	Poziom uszkodzeń drzewostanów w oparciu o monitoring.....	232
3.7.	Plan ochrony przeciwpożarowej	234
3.7.1.	Zagrożenie pożarowe lasu	234
3.7.1.1.	Analiza sytuacji pożarowej w minionym okresie gospodarczym.....	236
3.7.1.2.	Analiza drzewostanów z podaniem obszarów zobowiązanych do pasów przeciwpożarowych.....	236
3.7.1.3.	Stopień penetracji lasu.....	238
3.7.1.4.	Zagrożenia związane ze szlakami komunikacyjnymi.....	238
3.7.1.5.	Lokalizacja różnego typu obiektów stwarzających zagrożenie pożarowe.....	239
3.7.1.6.	Lokalizacja jednostek gaśniczych.....	239
3.7.1.7.	Okres swobodnego rozwoju pożaru.....	239
3.7.1.8.	Ocena sezonowości występowania zagrożenia pożarowego obszaru leśnego Nadleśnictwa Browsk.....	240
3.7.2.	System obserwacyjno-alarmowy	242
3.7.3.	Dysponowanie sił lotniczych i sprzętu specjalistycznego	245
3.7.4.	Dostępność terenów leśnych i stan zaopatrzenia wodnego	247
3.7.4.1.	Dostępność terenów leśnych.....	247
3.7.4.2.	Dojazdy pożarowe.....	248
3.7.4.3.	Stan zaopatrzenia wodnego	248
3.7.5.	Zadania profilaktyczne z zakresu ochrony przeciwpożarowej.....	250
3.7.6.	Instrukcja postępowania dla pracowników nadleśnictwa w przypadku zaistnienia pożaru lasu	251
3.7.7.	Mapa ochrony przeciwpożarowej.....	253
3.8.	Kierunkowe zadania z zakresu użytkowania ubocznego oraz gospodarki łowieckiej	253
3.5.1.	Użytkowanie uboczne.....	253
3.5.2.	Gospodarka łowiecka.....	254
3.6.	Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej	255
4.6.1.	Budownictwo i remonty dróg.....	255
3.6.2.	Budownictwo ogólne.....	255
3.6.3.	Melioracje wodne.....	256
3.6.4.	Mała retencja.....	256
3.6.5.	Turystyka i rekreacja.....	256
4.	PROGRAM OCHRONY PRZYRODY	257
5.	PROGNOZA STANU ZASOBÓW DRZEWNYCH NA KONIEC OKRESU GOSPODARCZEGO	257
6.	PODSUMOWANIE PRAC URZĄDZENIOWYCH	258
6.1.	Prace przygotowawcze	258
6.1.1.	Prace geodezyjne	258
6.1.2.	Prace glebowo-siedliskowe	259
6.2.	Właściwe prace urządzeniowe	259
6.2.1.	Prace terenowe	259
6.2.2.	Prace kameralne	261
7.3.3.	Zestawienie składników planu urządzenia lasu	263
	Literatura	267
	TABELE I WYKAZY INSTRUKCYJNE	269

ZAŁĄCZNIKI	319
Protokół z posiedzenia KZP Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka LKP „Puszcza Białowieska” z dnia 25.03.2010 r.	321
Protokół z wykonania testu kontroli pomiaru miąższości w Nadleśnictwie Browsk	373
Protokół z Konferencji „Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu urządzeniowym z dnia 19-20.05.2011 r.	377
Decyzja Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk w/s ujęcia w planie u. l. wykazu rozbieżności działek i użytków ze stanem na gruncie z dnia 18.07.2011 r.	412
Decyzja Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk w/s ujęcia w planie u. l. wykazu rozbieżności działek i użytków ze stanem na gruncie z dnia 10.08.2011 r.	415
Protokół ustaleń posiedzenia NTG dla Nadleśnictw LKP „Puszcza Białowieska” z dnia 17-18.11.2011 r.	417
Wykaz lasów wnioskowanych o uznanie za ochronne w Nadleśnictwie Browsk	437
Protokół z posiedzenia KPP Nadleśnictw LKP „Puszcza Białowieska” z dnia 30.12.2011 r.	461
Decyzja Ministra Środowiska w/s zatwierdzenia lasów ochronnych z dnia 21.02.2012 r.	474
Pismo Głównego Konserwatora Przyrody z dnia 5.06.2012 r.	479
Protokół z posiedzenia drugiej KPP Nadleśnictw LKP „Puszcza Białowieska” z dnia 33.10.2012 r.	481
KRONIKA	489
Lista pracowników Nadleśnictwa Browsk według stanu na 31.12.2011 r.	491

SPIS TABEL INSTRUKCYJNYCH ZAMIESZCZONYCH W OPRACOWANIU	str.
Tabela nr I. Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa wg rodzajów użytków gruntowych i kategorii użytkowania. zgodnie z podziałem administracyjnym kraju	270
Tabela nr II. Zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg panujących gatunków drzew oraz ich bonitacji	282
Tabela nr III. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych funkcji lasu i gatunków panujących	286
Tabela nr IV. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących	290
Tabela nr Va. Powierzchniowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu	296
Tabela nr Vb. Miąższościowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu	301
Tabela nr VI. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności	306
Tabela nr VIIIa. Tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących - przyrost tablicowy	307
Tabela nr XI. Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych	130
Tabela nr XII. Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych	132
Tabela nr XIII Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych rewizjach urządzania lasu	137
Tabela nr XVI. Zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębne go we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego wg rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku	308
Tabela nr XV Zestawienie powierzchni manipulacyjnej użytków rębnych wg rodzajów rębni w gospodarstwach	310
Tabela nr XVII Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć	220
Tabela nr XVIII. Zestawienie zbiorcze wskazań gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu	311
Wzór nr 4. Wykaz drzewostanów w klasie odnowienia	312
Wzór nr 2. Wykaz obiektów bazy nasiennej	315

Ryc. 1. Mapa zasięgu administracyjnego Nadleśnictwa Browsk

ELABORAT

w sprawie urządzenia (piątej rewizji)
gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa BROWSK
obrębów: Browsk, Lacka Puszcza, Narewka
na okres 1.01.2012 – 31. 12.2021r

WSTĘP

Obowiązek cyklicznego wykonywania 10-letnich planów urządzenia lasu przez Lasy Państwowe wynika wprost z *ustawy o lasach*. Dodatkowo, w ostatnich lasach *ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* nałożyła obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko sporządzonego planu.

Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk na lata 2012-2021 jest podstawowym dokumentem planistycznym, na podstawie którego nadleśniczy zobowiązany jest prowadzić gospodarkę leśną w rozpoczynającym się okresie gospodarczym. W okresie po II wojnie światowej jest to już szósta rewizja planów urządzenia na terenie Puszczy Białowieskiej. Poczynając od definitywnego urządzenia lasu w 1958 r. każdy plan u. l. posiadał własną specyfikę uzależnioną od przyjętej wówczas metodyki prac, sposobów inwentaryzacji oraz współczesnego spojrzenia na las i jego funkcje. Obecna rewizja kładzie wyjątkowy nacisk na ochronę bogactwa i różnorodności przyrodniczej Puszczy oraz zachowanie w niepogorszonym stanie przedmiotów ochrony sieci Natura 2000, starając się przy tym zachować funkcje społeczne i gospodarcze lasu na tym terenie, tak jak ma to miejsce od pokoleń.

Piąta rewizja planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk została wykonana przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku na podstawie umowy nr 2710-5/2/2010 z dnia 1 lipca 2010 r., zawartej pomiędzy wykonawcą, a Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Białymstoku. Podstawowe założenia do wykonania zlecenia zostały zawarte w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia oraz protokóle z Komisji Założeń Planu stanowiących załącznik do powyższej umowy.

Posiedzenie Komisji Założeń Planu Posiedzenie Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka, wchodzących w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska” odbyło się w dniu 25 marca 2010 r. w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. Komisja przyjęła, jako podstawę do sporządzenia planu u.l., obowiązujące ważniejsze regulacje w postaci zarządzeń i decyzji wydanych przez Ministra

właściwego ds. środowiska oraz Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie wykonywania zadań ochronno-hodowlanych w Puszczy Białowieskiej. Należą do nich:

- ❖ Decyzja Nr 23 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 8 listopada 1994 r. wydana w celu ochrony ekosystemów Puszczy Białowieskiej w części nie objętej Białowieskim Parkiem Narodowym. Decyzja ta wprowadziła *Zasady postępowania ochronnego i hodowlanego w Puszczy Białowieskiej*. Wyodrębnione zostały trzy obszary o odmiennych metodach postępowania, stosownie do ich walorów. Zasięg poszczególnych stref przedstawia się następująco:
 - Obszar I obejmuje Obręb Browsk (bez Leśnictwa Lewkowo), Leśnictwo Jelonka z Obrębu Narewka oraz Obręb Zwierzyniec i Leśnictwa Stoczek, Podolany z Obrębu Białowieża. Obszar spełnia rolę strefy ochronnej dla Białowieskiego Parku Narodowego i w całości tworzy gospodarstwo specjalne, w którym zagospodarowanie lasu prowadzone jest wg potrzeb hodowlanych i ochronnych drzewostanów.
 - Obszar II obejmuje pozostałą część kompleksu głównego Puszczy Białowieskiej oraz grunty graniczące od północnej części Puszczy ze zbiornikiem wodnym „Siemianówka” i rzeką Narwią. W obszarze tym tworzy się gospodarstwa w powiązaniu z siedliskowymi typami lasu i ich wariantami. Jest to strefa wielofunkcyjnej gospodarki leśnej prowadzonej z uwzględnieniem podwyższonych rygorów ochronnych, zwłaszcza ograniczenia zrębów zupełnych.
 - Obszar III obejmuje pozostałą część gruntów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictw puszczańskich. Obszar ten znajduje się poza głównym kompleksem Puszczy Białowieskiej.
- ❖ Zarządzenie Nr 30 z dnia 19 grudnia 1994 r. Dyrektora Generalnego L.P. w sprawie ustanowienia Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Białowieskiej”, w którym należy doskonalić gospodarkę leśną na podstawach ekologicznych oraz prowadzić rozpoznanie stanu lasu.
- ❖ Decyzja Nr 9 z dn. 19 maja 1995 r. Minister OŚZNiL powołująca Radę Naukowo-Społeczną LKP „Lasy Puszczy Białowieskiej”, jako organ doradczy i opiniodawczy w zakresie realizacji zadań tego LKP.

- ❖ Decyzja Nr 24 z dn. 27 sierpnia 1996 r. Dyrektora Generalnego L.P., która wprowadziła zasady ochrony starych drzew o charakterze pomnikowym (żywych i obumarłych) oraz rzadkich gatunków drzew w Puszczy Białowieskiej. W obszarze pierwszym (spełniającym rolę strefy ochronnej Białowieskiego Parku Narodowego) i drugim (do którego zaliczona została pozostała część kompleksu głównego) istnieje obowiązek: pozostawiania na pniu od 3 - 5 szt. starych drzew na 1 ha do biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu, wyłączenie z wyrębu wszystkich drzew zarówno żywych i martwych, które osiągnęły następujące wymiary pierśnic:

- 80 cm: dąb szypułkowy, bezszypułkowy, sosna zwyczajna, świerk pospolity,
- 70 cm: olsza czarna, jesion wyniosły, lipa drobnolistna, grab zwyczajny, osika,
- 60 cm: klon zwyczajny,
- 30 cm: wierzba iwa.

Wyłączono z wyrębu wszystkie gatunki rzadkie bez względu na wiek, wymiary i położenie o ile nie zajmują pow. od 0,10 ha wzwyż, a ich wyrąb nie jest uzasadniony potrzebami hodowlanymi lub sanitarnymi. Dopuszczono możliwość odstępstw od tych postanowień za zgodą Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych na wniosek dyrektora RDLP.

- ❖ Decyzja Nr 48 z dn.6 lipca 1998 r. Dyrektora Generalnego L.P., która wprowadziła zakaz wyrębu ponad 100-letnich drzew i drzewostanów o charakterze naturalnym na całym obszarze części zagospodarowanej Puszczy (kryterium naturalności stanowi wiek 100 lat). Wymieniony zakaz nie dotyczy „niezbędnych cięć sanitarnych”, ale na ich wykonanie konieczna jest zgoda Głównego Konserwatora Przyrody.
- ❖ Zarządzenie Nr 11 A Dyrektora Generalnego L.P. z dnia 11 maja 1999 r. wprowadzające wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.
- ❖ Decyzja Ministra Środowiska z dnia 10 czerwca 2003 r. (DL.lp-611-22JJ/03) zatwierdzająca plany urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka. Ze względu na wyjątkowe znaczenie Puszczy Białowieskiej wprowadziła ona specjalne zalecenia dotyczące trwale zrównoważonej gospodarki leśnej na przedmiotowym terenie.

1. O wykonaniu każdego z zatwierdzonych zadań decydują wyłącznie względy ochronne i pielęgnacyjno-hodowlane, w tym konieczność przebudowy

drzewostanów przejściowych, a nie względy ekonomiczne.

2. Nie dopuszcza się, z wyjątkiem przypadków określonych w pkt. 3,4, wycinania drzew w wieku ponad 100 lat.
3. Do przebudowy - w ramach cięć rębnych - drzewostanów w wieku ponad 100 lat, mogą być przeznaczone tylko drzewostany z przewagą świerka uszkodzonego przez korniki, drzewostany z przewagą brzozy lub drzewostany z przewagą osiki.
4. W przypadku niezbędnej konieczności odślaniania młodego pokolenia w drzewostanach przebudowywanych, dopuszcza się możliwość usunięcia pojedynczych drzew w wieku ponad 100 lat, z wyjątkiem dębów, jesionów, klonów i wiązów.
5. Sposoby wykonywania zabiegów ochronnych i pielęgnacyjno-hodowlanych powinny uwzględniać konieczność gromadzenia, szczególnie w drzewostanach dojrzewających i dojrzałych, odpowiedniej bazy drewna martwego (co najmniej 3-5 drzew na 1 hektar drzewostanów).

Dodatkowo podstawę do wykonania planu stanowiły:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. Nr 45, poz. 435 z 2005 r.).
2. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 201, poz. 1237 z 2008r.).
3. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z 2008r.).
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. Nr 256, poz. 2151 z 2005 r.).
5. Projekt Instrukcji urządzania lasu z 2011 r.
6. Zasady hodowli lasu, wprowadzone Zarządzeniem Nr 99 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 24 grudnia 2002 r.
7. Instrukcja ochrony lasu z 2004 r.
8. Instrukcja ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych z 1996 r., a także inne

dyrektywy zawarte w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej, m. in. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22.03.2006r. (Dz. U. Nr 58 poz. 405) oraz Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21.04.2006 r. (Dz. U. Nr 80 poz. 563).

9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów.
10. Ogólne cele i zasady prowadzenia trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, określone w polityce ekologicznej państwa uchwalonej przez Sejm RP 10 maja 1991 r. (MP Nr 18, poz. 118) oraz w polityce leśnej państwa przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 22 kwietnia 1997 r.
11. Zarządzenie Nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 17.07.2001 r., w sprawie sposobu ewidencjonowania lasów, gruntów i innych nieruchomości w Lasach Państwowych.
12. Zarządzenie nr 34 DGLP z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 74 DGLP z dnia 23 sierpnia 2001 r. w sprawie zdefiniowania standardu leśnej mapy numerycznej dla poziomu nadleśnictwa oraz wdrażania systemu informacji przestrzennej w nadleśnictwie.
13. Zarządzenie nr 61 DGLP z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie sporządzania wniosku o uznanie lasu za ochronny lub pozbawienie go tego charakteru
14. Ustalenia Narady Techniczno-Gospodarczej odbytej w dniach 17-18 listopada 2011 r.
15. Inne obowiązujące przepisy i ustalenia dotyczące techniki prowadzenia gospodarki leśnej.

Pierwotna wielkość zadań gospodarczych zaplanowanych dla Nadleśnictwa Browsk na lata 2012-2021, zatwierdzona przez posiedzenie Narady Techniczno-Gospodarczej, potwierdzona przez posiedzenie Komisji Projektu Planu w dniu 30.12.2011 r., została przedstawiona Ministrowi Środowiska do zatwierdzenia na początku 2012 r. Wobec braku zgody Ministra na podpisanie *PUL* w zaproponowanej postaci, zaplanowana wielkość zadań gospodarczych została, na podstawie umowy Nr 2717-33/2/2012 z dnia 23.07.2012 r., skorygowana do wielkości pozwalającej spełnić wymagania Ministra Środowiska określonych w piśmie Głównego Konserwatora Przyrody z dnia 5 czerwca 2012 r. (znak: DLP-lpn-611-9/22010/12). Szczegółowe wytyczne do tej korekty zostały określone w pismach Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych: z dnia 15.06.2012 r. (znak: ZU-7019-47/2012) i z dnia 10.07.2012 r. (znak: ZU-7019-53/2012). Efektem tego było zwołanie drugiego posiedzenia Komisji Projektu Planu w dniu 3.10.2012 r.

Zadaniem V rewizji urządzania lasu było dokonanie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczo-leśnej oraz opracowanie planu zagospodarowania lasu. Część ogólna, stanowiąca podsumowanie zebranych materiałów, została opracowana według następującego schematu:

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW I GRUNTÓW PRZEZNACZONYCH DO ZALESIENIA ORAZ POZOSTAŁYCH GRUNTÓW I NIERUCHOMOŚCI BĘDĄCYCH W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA
2. WYNIKI ANALIZY GOSPODARKI LEŚNEJ ZA OKRES OBOWIAZYWANIA DOTYCHCZASOWEGO PLANU URZĄDZENIA LASU
3. OPIS ZASAD OKREŚLANIA ZADAŃ GOSPODARCZYCH DLA NADLEŚNICTWA WRAZ Z ZESTAWIENIAMI TYCH ZADAŃ
4. PROGRAM OCHRONY PRZYRODY
5. PROGNOZA STANU ZASOBÓW DRZEWNYCH NA KONIEC OKRESU GOSPODARCZEGO
6. PODSUMOWANIE PRAC URZĄDZENIOWYCH
7. TABELI I WYKAZY INSTRUKCYJNE
8. ZAŁĄCZNIKI

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA LASÓW I GRUNTÓW PRZEZNACZONYCH DO ZALESIENIA ORAZ POZOSTAŁYCH GRUNTÓW I NIERUCHOMOŚCI BĘDĄCYCH W ZARZĄDZIE NADLEŚNICTWA

1.1. Przestrzenne usytuowanie Nadleśnictwa Browsk oraz krótki rys historyczny

1.1.1. Położenie lasów nadleśnictwa

Nadleśnictwo położone jest w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie hajnowskim, gminach: Hajnówka, Narew i Narewka.

Siedziba Nadleśnictwa mieści się w miejscowości Gruszki w oddziale 62Bh obrębu Browsk. Położenie oraz odległości do siedzib organów administracji i instytucji przedstawiają się następująco:

- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku – 84 km;
- Urząd Wojewódzki w Białymstoku – 84 km;
- Urząd Marszałkowski w Białymstoku – 85 km;
- Starostwo Powiatowe i Urząd Gminy w Hajnówce – 23 km;
- Urząd Gminy w Narewce – 3 km;
- Urząd Gminy w Narwi – 20 km;
- Urząd pocztowy w Narewce – 3 km;
- Przystanek PKS w Narewce – 3 km;
- Stacja kolejowa PKP w Narewce – 7 km.

Nadleśnictwo Browsk podzielone jest na 3 obręby leśne: Browsk, Lacka Puszcza i Narewka, a te na 9 leśnictw.

Przeważająca część (85%) powierzchni Nadleśnictwa położona jest w głównym kompleksie Puszczy Białowieskiej, która (po stronie polskiej) położona jest między 23°31' a 24°21' długości geograficznej wschodniej oraz między 52°29' i 52°57' szerokości geograficznej północnej. Puszcza leży na pograniczu Europy Zachodniej i Europy Wschodniej, w sąsiedztwie rozległego kompleksu bagien Polesia. Ze wschodu na zachód Puszcza rozciąga się na długości ok. 23 km, z północy na południe na długości ok. 37 km. Puszcza Białowieska podzielona jest granicą państwową. Część wschodnia o powierzchni około 670 km kwadratowych znajduje się na terenie Białorusi. Część zachodnia o powierzchni około 580 km kwadratowych, położona jest na terenie Polski. Do właściwej Puszczy Białowieskiej, w jej historycznych granicach, przylega od północnego-zachodu Puszcza Lacka i od północnego-wschodu Puszcza Świsłocka. Dziś puszcze te stanowią

jeden zwarty kompleks leśny i poprzez porozrywany obszar dawnej Puszczy Błudowskiej łączą się z lasami Puszczy Knyszyńskiej.

Nadleśnictwo Browśk zarządza centralną i północną częścią Puszczy. Od strony wschodniej graniczy z Białorusią, od południowo-wschodniej z Białowieskim Parkiem Narodowym, od strony południowej z Nadleśnictwem Białowieża, a południowo-zachodniej z Nadleśnictwem Hajnówka. Północną granicą Nadleśnictwa jest „Zbiornik Siemianówka” i rzeka Narew, za którymi położone są grunty Nadleśnictwa Żednia. Granica zachodnia i północno-zachodnia biegnie wśród pól i niewielkimi kompleksami styka się z gruntami Nadleśnictw Żednia i Bielsk.

1.1.2. Rys historyczny

Osadnictwo i zarządzanie

Pierwsze notowane ślady osadnictwa na terenie Puszczy Białowieskiej sięgają neolitu. Znane, odkryte cmentarzyska zgrupowane są głównie na wzniesieniach wzdłuż wału morenowego Białowieża – Hajnówka oraz na wzniesieniach w sąsiedztwie puszczańskich rzek. Pojedyncza mogiła w kształcie stożka to kurhan. Wielkość, kształt i rozmieszczenie kurhanów jest bardzo nieregularna. Średnica waha się od 6 do 13 metrów, przy wysokości 0,3 do 2,5 m. Najobszerniejszy z kurhanów znajduje się w oddziale 387D, ma owalny kształt, długość 14 m, szerokość ok. 8 m i wystaje na 1,6 m ponad ziemię.

Osadnictwo słowiańskie, nieliczne i rozproszone, istniało na terenie dzisiejszej Puszczy prawdopodobnie od końca VIII do początku XIII wieku. Liczne, powtarzające się najazdy Jaćwingów, Prusów, Mazowszan i Rusinów, a następnie Litwinów i Krzyżaków w XIII wieku, doprowadziły do zaniku tego osadnictwa nad górną Narwią i jej dopływami. Zasiedlenie ziem nad górną Narwią uległo zahamowaniu na wiele lat. Szczególnie na terenie Puszczy Lackiej i północnej części Puszczy Białowieskiej (w granicy z przed 1939 roku). Opustoszałe ziemie w dolinie Narwi, opanowane zostały przez Wielkie Księstwo Litewskie. Później przyjęła się dla nich nazwa Podlasie, oznaczająca ziemie w województwie trockim, leżące za puszczą wzdłuż granicy Lachów. W tym czasie Litwa nękana była licznymi najazdami Krzyżaków. W 1379 wyprawa krzyżacka złupiła Brześć i Kamieniec, docierając do skraju Puszczy. Stabilizacja polityczna Wielkiego Księstwa Litewskiego spowodowała ponowną kolonizację rozległych lasów.

W XIV wieku rządy nad obecną Puszcą Białowieską sprawował początkowo starosta brzeski, później starosta kamieniecki. W latach 1464-1476 pasma puszczy znajdujących się między Mazowszem i Litwą, a wchodzące w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego poddano reorganizacji (*Śliwiński, 2007*). Przeprowadzono próbę

zagospodarowania obszarów leśnych, dzieląc je na mniejsze jednostki, tzw. „puszcze”, podporządkowane odpowiednim grodom. Wydzielono między innymi Puszcę Grodzieńską, Puszcę Bielską i Puszcę Brzesko-Kamieniecką zwaną później Białowieską. Puszcza Bielska graniczyła na północy z Puszcą Grodzieńską, a w okolicy Gródka z Puszcą Wołkowyską. Za Narwią granica puszczy biegła wzdłuż rzeki Narewki i na tym odcinku Puszcza Bielska graniczyła z Puszcą Wołkowyską. W okolicach późniejszego Lewkowa zaczynała się Puszcza Białowieska. Granica między Puszcą Bielską a Białowieską biegła od Narewki, rzekami: Wieliczkówką i Krynicą do rzeki Leśnej, a następnie mniej więcej wzdłuż linii Jagodnik – Istok – Witowo – Kuraszewo. Granicę Puszczy od północy stanowiła rzeka Narew, od wschodu okolice Szereszewa, na południu opierała się o Kamieniec, od zachodu o Puszcę Bielską.

Pieczę nad Puszcą w XV wieku sprawował namiestnik (starosta) z Brześcia, następnie Kamieńca, a z jego ramienia leśniczy kamieniecki, hajewnik z pomocą osoczników. Poza budami osoczników, bartników i smolarzy, przy których mogły być małe poletka uprawne, stałego osadnictwa nie było. W podobny sposób od strony Brześcia, Kamieńca i Kobrynia, na teren Puszczy Białowieskiej przybywali osocznicy, bartnicy i inni podlegli dworom gospodarskim (*Wiśniewski, 1965*). Pod szczególną opieką osoczników były te części Puszczy, w których miała ostoje zwierzyna. Zwano je ostępami. Po raz pierwszy ostępy puszczy zostały spisane w 1559 roku.

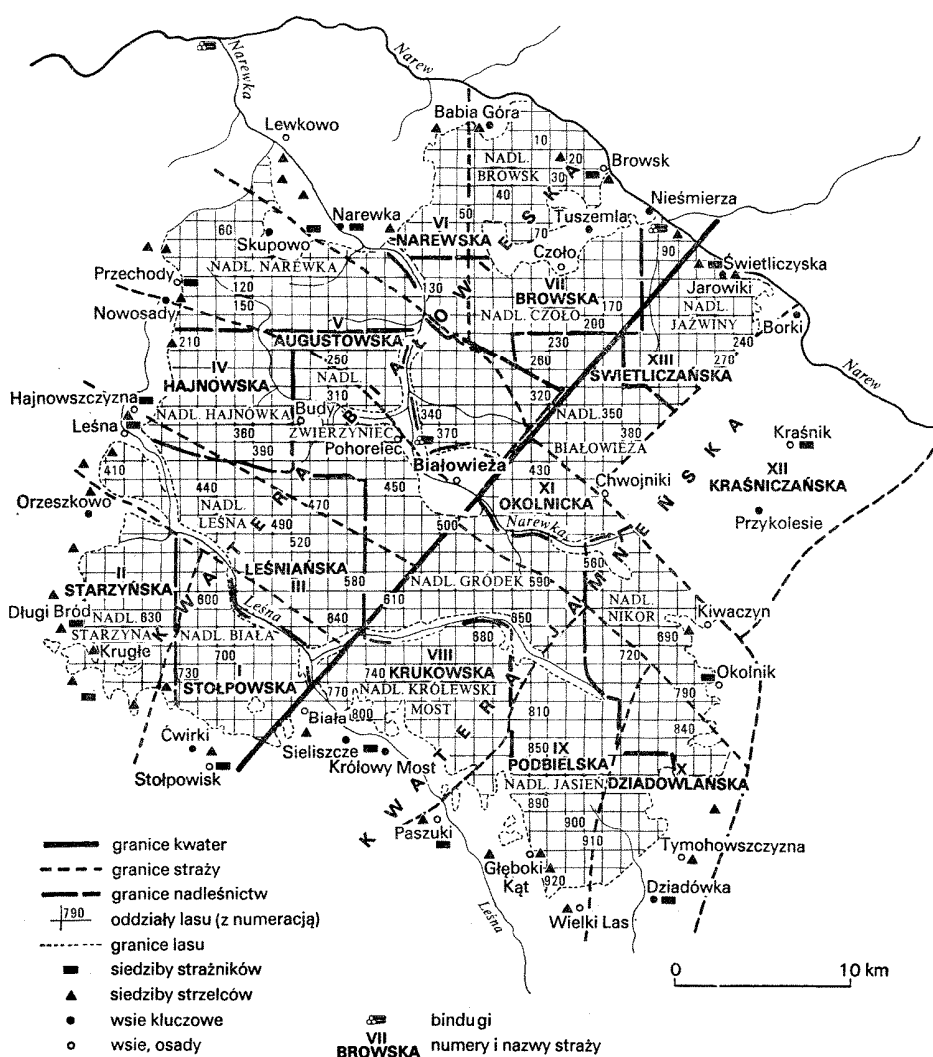
W 1520 roku Puszcza Białowieska i Puszcza Bielska weszły w skład nowego, wydzielonego z województwa trockiego, województwa podlaskiego. Województwo to objęło powiaty: bielski, drohicki, mielnicki, brzeski, kamieniecki i kobryński. W 1566 roku oddzielono od województwa podlaskiego powiaty: brzeski, kamieniecki i kobryński, włączając je wraz z Polesiem do nowo utworzonego województwa brzeskiego. To spowodowało, że Puszcza Białowieska, należąca do powiatu kamienieckiego, pozostała w Wielkim Księstwie Litewskim, gdy województwo podlaskie, przyłączono w 1569 roku do Korony. Granica między Puszcą Bielską i Białowieską aż do rozbiorów stała się granicą między Koroną i Wielkim Księstwem Litewskim.

W XVI wieku Puszcza Białowieska została wydzielona z częścią wsi z włości kamienieckiej w osobną dzierżawę, zwaną leśnictwem białowieskim na czele, którego stanął leśniczy białowieski.

W 1589 roku Puszcza Białowieska została przydzielona do królewskich dóbr stołowych. Mieszkańcy pobliskich wsi królewskich i książęcych otrzymywali prawo wchodów sianożętnych i bartnych oraz wolnego wyrębu drewna w określonych częściach Puszczy. Polowanie i osiedlanie się w Puszczy było zabronione.

Według spisu z 1639 roku Puszcza Białowieska (podzielona w tym czasie na trzy kwatery: Orzeszkowa, Dmitrowska i Fałowska) liczyła 55 głównych i 82 mniejsze ostępy. Nazwy niektórych z tych ostępów są dziś nazwami wsi i leśniczówek i uroczysk puszczańskich. Przed 1639 rokiem nad rzeką Narewką powstał zakład wyrabiający żelazo z rudy darniowej zwany Rudą na Narewce (dziś wieś Narewka) założony przez rudnika Wydrę, Mazowszanina spod Liwu (*Wiśniewski, 1965*).

Ryc. 2. Podział administracyjny Puszczy Białowieskiej na przełomie VIII i XIX w

W wyniku rozwoju osadnictwa w Puszczy powstawały polany osadnicze. Do największych należała Polana Białowieska, którą zapoczątkował istniejący od 1699 roku folwark, założony prawdopodobnie na miejscu obecnego Parku Pałacowego.

W końcu XVII wieku na czele Puszczy został postawiony urzędnik (oberstrażnik), ze strażnikami w każdej kwaterze, którym podporządkowano osoczników.

W latach 1765-1780 generalnym administratorem wszystkich leśnictw Puszczy był Antoni Tyzenhaus, który zreorganizował administrację zarządu Puszczy. Na czele wszystkich puszczy postawił osobne biuro w generalnej administracji ekonomii królewskich. Podlegał mu ponownie ustanowiony leśniczy białowieski. Tyzenhaus ustanowił finansową i ekonomiczną kontrolę całej gospodarki. Została także opracowana dokładniejsza mapa Puszczy i wsi należących do leśnictwa. W tym okresie powstały nowe osady w głębi Puszczy – Budy, Pogorzelce i Teremiski (zasiedlone przez ludność mazowiecką) oraz liczne osady na skraju zachodnim. Wśród nich były głównie niewielkie osady strażników i strzelców, mających obowiązek stałego pilnowania puszczańskich ostępów. Jedną z takich osad była Hajnowszczyzna – dziś Hajnówka. Wzrastającą eksploatację drewna ułatwiają bindugi na Narewce w Białowieży. Po zaniechaniu reform Tyzenhauza, zaczęto rozdawać części Puszczy w dożywocie szlachcie i urzędnikom królewskim z prawem kolonizacji. Powstają wtedy też nowe wsie i małe folwarczki.

W 1795 r. Puszcza Białowieska weszła w skład zaboru rosyjskiego, a znaczna część jej obszaru została rozdana dostojnikom i faworytom Carycy Katarzyny. Według opisu leśnictwa białowieskiego z 1780 roku Puszcza dzieliła się na dwie kwatery: Białowieską (7 straży) i Jamneńską (6 straży).

W 1802 r. nadzór nad Puszczą przejęło Ministerstwo Finansów Rosji. W ciągu kilku lat zmieniono 40000 ha lasu na pola uprawne. W 1811 roku część Puszczy ogarnia pożar, a w rok później pustoszą ją wojska napoleońskie, następny duży pożar był 1834 roku. Za udział w powstaniach narodowych w 1830 i 1863 roku wielu osoczników wysiedlono (*Więcko, 1972*).

Po utworzeniu w 1837 r. Ministerstwa Majątków Państwowych zorganizowano trzy leśnictwa zwane pruzzańskimi. Na lata 1843-46 przypadają pierwsze nowoczesne prace urządzeniowe w Puszczy Białowieskiej. Puszcę podzielono na 541 oddziałów w kształcie prostokątów, o bokach długości 2 wiorsty w kierunku N-S i 1 wiorstę w kierunku W-E (1 wiorsta = 1066,8 m). Puszcza została podzielona na 5 leśnictw. Kolejne pomiary lub urządzenia wykonuje się w latach 1861-62, 1870-71, 1879, 1884-85, 1890. Wskazują one na stałe kurczenie się powierzchni leśnej, na skutek prowadzenia rabunkowej gospodarki (*Wiśniewski, 1968*).

Od 1869 r. zmniejszyła się ilość straży leśnej. Zamiast 77 rodzin stałej straży i 73 osoczników, powołano 64 gajowych i 10 leśnych objazdowych. W 1872 r. ustanowiono stanowisko rewizora leśnego, a podział administracyjny zmieniono tworząc 4 leśnictwa. W 1882 r. do pomocy leśniczemu powołano tzw. konduktorów leśnych, a liczbę straży

powiększono do 12 objazdowych, 82 gajowych i 10 stróżów żubrów. W 1888 r. Puszcę Białowieską włączono do dóbr cesarskich i przekazano do apanaży rodziny carskiej.

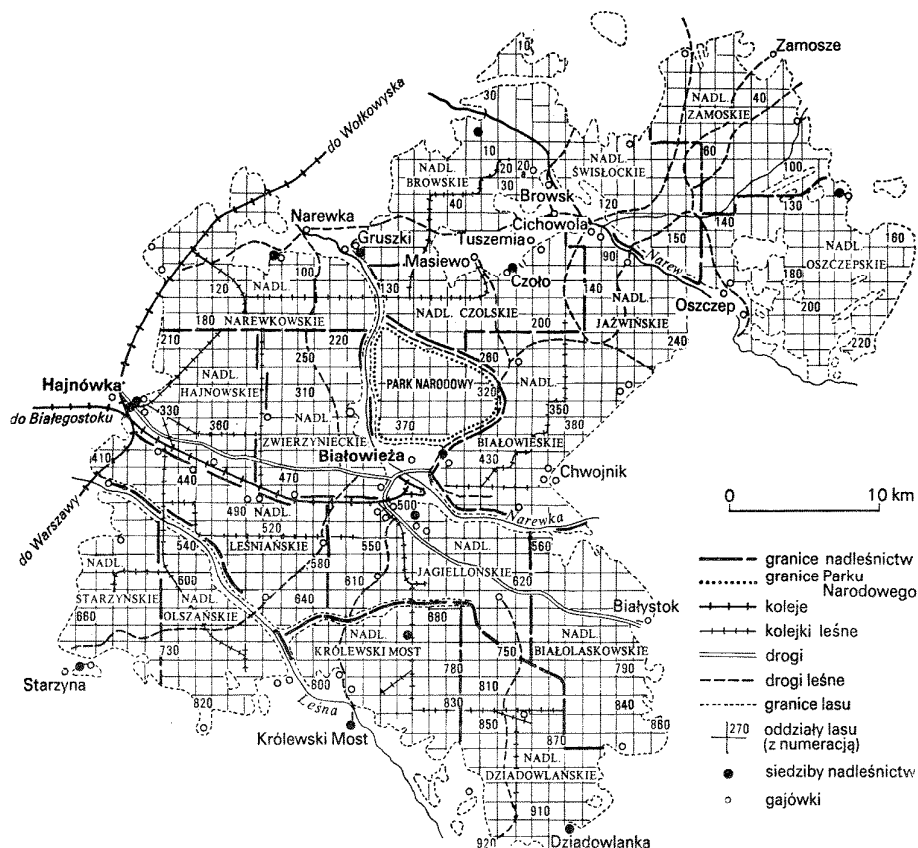
W 1891 roku przeprowadzono podział Puszczy na pięć jednostek administracyjnych, zwanych majątkami: Hajnowskie, Browskie, Starzyńskie, Królewskie i Świsłockie. Dla obsługi carskich polowań zbudowano w Białowieży w latach 1889-94 kompleks gmachów z pałacem.

W drugiej połowie XIX wieku w granicach Puszczy Białowieskiej było 120 osiedli, tworzących wówczas dwie gminy: białowieską i masiewską. W 1862 roku było tu 668 gospodarstw i 5790 mieszkańców (*Więcko, 1972*).

W latach 1915 -1918 Puszcza zarządzana przez Niemców. Po przejęciu Puszczy przez władze polskie w końcu zimy 1919 roku, utrzymywał się dawny podział na 5 jednostek administracyjnych, nazywanych nadleśnictwami (Browskie, Królewskie z siedzibą w Białowieży, Starzyńskie, Hajnowskie i Świsłockie we wsi Oszczep) (*Więcko, 1984*).

W 1924 r. umieszczono w Białowieży Dyрекcję Okręgową Lasów Państwowych. Puszcza Białowieska została podzielona na 14 nadleśnictw. Podział przestrzenny i administracyjny Puszczy Białowieskiej według stanu z 1932 r. przedstawia rycina nr 3.

Ryc.3. Podział przestrzenny i administracyjny Puszczy Białowieskiej według stanu z 1932 r

Już 1 września 1939 roku nad Białowieżą pojawiły się samoloty Luftwaffe. Zbombardowały one szpital wojenny i zabytkową cerkiew. Wkrótce do Białowieży weszły wojska 3 Dywizji Pancерnej gen. Geyera von Schweppenburga. Po wejściu w życie paktu Ribbentrop-Mołotow, do Puszczy weszły wojska sowieckie. W latach 1939-1941 Puszcę Białowieską okupują wojska sowieckie, a następnie do 1944 r. Niemcy. Pod rządami sowieców rozpoczęły się masowe wysyłki na Sybir leśników, osadników wojskowych i cywilnych, inteligencji, kupców i wreszcie osób przypadkowych. Większość zesańców nigdy nie wróciła (Kossak S., 2001). Sowietci okupowali Puszcę do czerwca 1941 roku.

W końcu czerwca 1941 roku do Białowieży wkroczyli Niemcy. Na polecenie Wielkiego Łowczego Rzeszy Hermanna Geringa rozpoczęło się masowe „oczyszczanie Puszczy Białowieskiej z elementu słowiańskiego” (Kossak S., 2001). Już 9 sierpnia rozpoczęły się prześladowania ludności żydowskiej. Wiele osób rozstrzelano na pobliskiej żwirowni, część wywieziono do Trebłinki. Opracowania historyczne dotyczące prześladowań miejscowej ludności są rozbieżne. Więcko E. (1984) podaje, że „322 batalion policji przeprowadził wysiedlenie 34 wsi. Część ludności z 7 wsi rozstrzelano, zabudowania w 28 wsiach spalono, a w 6 wsiach rozebrano. Z tych wsi ewakuowano 6446 osób...”. Inni historycy podają liczby znacznie mniejsze.

Po II wojnie światowej nastąpiła zmiana granic państwowych, powodująca podział Puszczy na dwie części. Większa część Puszczy Białowieskiej znalazła się na terytorium Związku Radzieckiego – dzisiejszej Białorusi. W części polskiej utworzono osiem nadleśnictw: Białowieża, Browsk, Hajnówka, Ładzka Puszcza, Leśna, Narewka, Starzyna, Zwierzyniec, przekształconych w 1973 roku na obręby. Od 1973 roku Puszcza jest podzielona na 3 nadleśnictwa: Białowieża, Browsk i Hajnówka. Odrębną jednostką jest Białowieski Park Narodowy wraz z podległymi mu rezerwatami zwierzęcymi.

Gospodarka łowiecka, bartnictwo

Najdawniejszym sposobem użytkowania Puszczy było łowiectwo, uprawiane przede wszystkim dla zaopatrzenia skarbu gospodarskiego w mięso i cenne futra, które w owym czasie zastępowały walutę. Do najcenniejszych zwierząt łownych zaliczano żubra, tura, niedźwiedzia, jelenia i łosia. Należały one do grupy *animalia superiora*, zwierzyny zarezerwowanej na potrzeby monarchy.

Puszcza Białowieska na początku XV wieku była już znanym z bogactwa zwierzyny łowiskiem. Jak podaje Jan Długosz w „Kronikach Sławnego Królestwa Polskiego” z położonym pośrodku dworem myśliwskim. Z roku 1409 pochodzi zapis polowania królewskiego: „*Władysław Król Polski zabawiając się łowami w Białowieży przez 8 dni wielką ilość zwierzyny ubił, którą soloną w beczkach spuścił Narwią i Wisłą do Płocka,*

aby mieć z niej zapas gotowy na przyszłą wojnę”. Puszcza Białowieska wchodziła w skład Puszczy Królewskich Wielkiego Księstwa Litewskiego i użytkowana była głównie łowiecko. Drugi zapisany przez Długosza pobyt Jagiełły w Białowieży miał miejsce w 1426 roku. Król podczas tego pobytu polował na niedźwiedzie. Królowie polscy upodobili sobie Puszcę do łowów i wielokrotnie w niej gościli: Kazimierz Jagiellończyk w 1469, Zygmunt I w 1506-7 roku, Zygmunt August w 1546, Stefan Batory w 1581, 1583 i 1584, Zygmunt III Waza w 1597, Jan Kazimierz 1650, August III 1752 i Stanisław August Poniatowski w 1784 roku. W roku 1469 Kazimierz Jagiellończyk upolował dużą ilość zwierzyny i przesłał ją „*biskupom, panom senatorom, kapitule, Wszechnicy Naukowej i rajcom krakowskim*”. Stefan Batory zwykł w czasie polowań w Puszczy zatrzymywać się wraz z dworem na wzgórzu w oddz. 450, zwanym do dziś „Górą Batorego”. Król August III w dniu 27 września 1752 roku urządził tu wielkie polowanie na którym zabito 42 żubry, 13 łosi i dużo innej zwierzyny. Głosi o tym obelisk ustawiony na terenie Parku Pałacowego w Białowieży.

Pierwszy Satut Litewski z 1529 roku za zabicie żubra przewidywał karę śmierci. Po roku 1589 prawo polowania zastrzeżone było wyłącznie dla króla i jego świty. Zabronione było w Puszczy polowanie, dozwolone zaś koszenie łąk i posiadanie barci. Pieczę nad Puszcą w XV wieku sprawował namiestnik (starosta), a z jego ramienia leśniczy – hajewnik z pomocą osoczników. Utworzono wtedy zorganizowaną służbę zwaną osoką, której zadaniem było pilnowanie Puszczy oraz znajdujących się w niej bogactw naturalnych, a szczególnie tych jej części, w których bytowała zwierzyna. Zadaniem służby tej było: tropienie i osaczenie zwierzyny podczas polowań wielkoksiażeńskich i królewskich. Poza tym okresem, przebywanie w puszczy zwłaszcza przy drogach prowadzących w jej głąb, kontrolowanie przebywających, chwytywanie kradnących oraz ich doprowadzanie do starostwa. W zamian osocznicy otrzymywali większy przydział ziemi i byli zwolnieni z licznych zobowiązań. Wsie osoczników powstawały początkowo wzdłuż południowej granicy Puszczy. Następnie wraz ze zbliżaniem się osadnictwa z innych stron, zakładano wsie osoczników przy granicy zachodniej i wschodniej.

Za czasów saskich i przez cały okres Polski przedrozbiorowej, z dużą troską odnoszono się do zwierzyny. Wyrazem tego jest cały szereg ustaw regulujących sprawę polowania, dokarmiania i hodowli zwierzyny. Przytoczony wcześniej pierwszy Satut Litewski, następnie drugi z 1566 roku i trzeci z 1588 roku. W 1567 roku Zygmunt August wydał „Ustawę leśną”, w której nakazał leśniczemu dbać o puszcze gospodarskie: „*aby się tej puszczy żadna tak w zwierzu, tak i w drzewie bartnem i inszem drzewie wszelakim nie działa*”. Do ochrony Puszczy wraz z jej zasobami zarządca miał specjalną grupę ludzi. Byli

to osocznicy i strzelcy zobowiązani do strzeżenia i liczenia żubrów, tępienia wilków, rysi, niedźwiedzi, naprawiania dróg, stawania z oszczepem podczas łowów i przygotowania stogów siana dla żubrów na zimę. Posiadanie przez włościan, osiadłych w pobliżu puszczy królewskich, broni palnej czy łowienie zwierzyny, zabronione było pod karą śmierci. Jedynie na własnych włóckach włościanin mógł zabić wilka, lisa, rysia i inną drobną zwierzynę jak również wszystkie ptaki.

Stan ten zmienił się bezpośrednio po rozbiorach Polski. Przestało obowiązywać dawne ustawodawstwo i wyniku ogólnego chaosu gospodarczego polował, kto chciał i jak chciał. Wyrazem tego jest ukaz Cara Pawła z 1797 roku, który dla potrzeb wojska polecił ubić w Puszczy tyle łośi, ile się tylko da. Od roku 1820 następuje pewna normalizacja. W 1888 roku następuje przejście Puszczy na własność carów rosyjskich z przeznaczeniem jej na teren polowań. Od tego momentu do roku 1914 cała gospodarka przestawia się na łowiectwo i wszelkie inne zagadnienia są temu podporządkowane. Dla obsługi carskich polowań zbudowano w Białowieży w latach 1889-94 kompleks gmachów z pałacem. W latach 1891-1907 do Puszczy sprowadza się jelenie, daniela, sarny i łośie. Puszcza staje się wielkim zwierzyńcem. Stan zwierzyny znacznie przekracza pojemność łowiska. Blisko trzydzieści lat takiej gospodarki łowieckiej razem z wypasem bydła miało katastrofalne dla Puszczy skutki. Hodowla zwierzyny dochodzi do nadmiernych rozmiarów. Ilość żubrów obliczono wówczas na 730 szt., łośi 450 szt., jeleni 2600 szt., danieli 740 szt., sarn 5000 szt. i dzików około 1800 szt. Poprzez nadmierne zatłoczenie Puszczy zwierzyną, a zwłaszcza żubrami, jeleniami i danielami, stan jakościowy zwierzyny był coraz gorszy. W tym stanie rzeczy przystąpiono do odświeżania krwi. Próby te w odniesieniu do żubra przyniosły mierne rezultaty. Lepsze wyniki osiągnięto przy odświeżaniu krwi jeleni. Sprowadzono do Puszczy, poczynając od roku 1891, jelenie ze Spawy, Czech i Karpat w ilości ponad 500 sztuk. Jelenie przybierały na wadze i nakładały większe wieńce. Były również próby aklimatyzacji reniferów.

Wskutek nadmiernego zagęszczenia zwierzyny oraz wypasania w lesie bydła w roku 1911 wybuchła epidemia pryszczycy, która znacznie zmniejszyła jej stan. Epidemia trwała 2 lata i po jej wygaśnięciu stan zwierzyny zaczął się podnosić. W roku 1914 ilość zwierzyny przedstawiała się następująco: 737 żubrów, 6800 jeleni, 59 łośi, 1488 danieli, 4966 saren, 2255 dzików. Tak intensywny przyrost zwierzyny następował wskutek zupełnego wytępienia wilka i rysia. Puszcza, mając taką ilość trawożernych, nie mogła jej wyżywić, nie wystarczało też dokarmianie i w rezultacie zwierzyna wyjadała doszczętnie nie tylko runo, lecz także podrost i podszybie. Należy zaznaczyć, że na terenie Puszczy prowadzono intensywne wypasy bydła i tak w 1908 roku na powierzchni około 47 000 ha

wypasano ponad 6300 sztuk bydła. W tym okresie prawie wytępiono w Puszczy rysie i wilki.

W czasie I wojny światowej duże spustoszenie w zwierzostanie Puszczy poczyniły przechodzące armie i kłusownicy. Przeprowadzona w 1917 roku inwentaryzacja zwierzyny wykazała: żubry – 121 szt., jelenie – 1473 szt., daniela – 209 szt., sarny – 1063 szt., dziki – 446 szt. Po ustąpieniu administracji niemieckiej, miejscowi kłusownicy dokonali na pozostałej zwierzynie prawdziwej rzezi. W 1919 roku kłusownik z Białowieży zabija ostatniego żubra.

W okresie międzywojennym (1919-1939) gospodarkę łowiecką w Puszczy prowadziły nadleśnictwa. Puszcę podzielono na dwie kategorie: tereny przeznaczone do polowań reprezentacyjnych – 85 788 ha i tereny dla polowań administracji LP – 39 925 ha. W 1928 roku stan zwierzyny został określony po raz pierwszy przez personel łowiecki. Określono wówczas, że na terenie Puszczy bytuje w przybliżeniu: jeleni – 210 szt., saren – 2000 szt., dzików – 250 szt., zajęcy – 1400 szt., lisów – 230 szt., borsuków – 50 szt., rysie – 30 szt., wilków – 90 szt., głuszców – 360 szt., cietrzewi – 300 szt. Danieli, żubrów i łosi już nie napotkano. W 1929 roku Puszcza odzyskuje żubra.

W 1930 roku rozpoczęły się polowania reprezentacyjne. Właściwie chroniona i dokarmiana zwierzyna, ukrócenie kłusownictwa i tępienie wilków, spowodowały znaczny przyrost zwierzyny i tak w 1935 roku stan zwierzyny określono następująco: jeleni – 687 szt., saren – 2400 szt., dzików – 1200 szt., rysie – 95 szt., zajęcy – 2000 szt., lisów – 650 szt., borsuków – 280 szt., wilków – 40 szt., głuszców – 1300 szt., cietrzewi – 700 szt.

W 1919 roku sprowadzono ponownie do Puszczy żubra do przeznaczonego w tym celu rezerwatu, w oddz. 420. W 1936 roku rozpoczęto próby restytucji tarpana. W tym celu sprowadzono z okolic Biłgoraja 5 klaczy i ogiera. W latach 1936-37 prowadzono próby restytucji niedźwiedzia drogą półdzikiej hodowli na terenie BPN. Pojedyncze egzemplarze tego gatunku zachowały się do końca lat czterdziestych. W 1937 roku postanowiono przywrócić Puszczy łosia. W tym celu sprowadzono z dóbr Karola Radziwiłła 9 łosi, które umieszczono w specjalnym rezerwacie. W okresie II wojny światowej Niemcy czynili próby osiedlenia w Puszczy prymitywnej rasy bydła, która w ich zamyśle miała zastąpić na tym terenie tura. Zwierzę to, zwane przez miejscową ludność bawołem, zostało wytępione przez kłusowników.

W okresie II wojny światowej i bezpośrednio po niej, w wyniku ponownego nasilenia się kłusownictwa i rozmnoży wilków stan zwierzyny maleje. Stan zwierzyny ustalony szacunkowo, już w nowych granicach Puszczy, w 1945 roku był następujący:

żubrów – 15 szt., jeleni – 290 szt., saren – 420 szt., dzików – 265 szt., rysy – 32 szt., wilków – 37 szt., głuszców – 22 szt. W latach pięćdziesiątych zapoczątkowano zimowe dokarmianie zwierzyny, prowadzono uprawę poletek łowieckich oraz energicznie tępiono wilki, między innymi przy pomocy luminalu. W 1955 roku stwierdzono na terenie Puszczy obecność jenota. W następnym roku wskutek niekorzystnych warunków atmosferycznych i braku dokarmiania padło z wycieńczenia i głodu prawie całe pogłowie dzików. W 1963 roku zapoczątkowano, pierwsze po wojnie, polowania reprezentacyjne. Do końca 1968 roku polowało tu 516 myśliwych, głównie z Niemiec, Austrii i Szwajcarii. W 1968 roku stan zwierzyny, ustalony metodą próbnych pędzeń był następujący: żubry – 157 szt., jelenie – 1405 szt., sarny – 1258 szt., dziki – 514 szt., rysie – 3 szt., wilki – 5 szt. W 1969 roku zaobserwowano w Puszczy zająca bielaka. Z dniem 1.01.1970 roku przywrócono ponownie w Puszczy stanowisko łowczego – został nim Lech Miłkowski.

Puszcza Białowieska i wchodzące w jej skład obwody łowieckie zostały wyłączone od wydzierżawienia i oddane pod zarząd Lasów Państwowych. Utworzono wówczas 9 obwodów łowieckich, z których 7 zostało przeznaczonych do polowań dewizowych. Postanowieniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 1975 roku uznano, że „Łowiectwo na terenie Puszczy uznaje się za jedno z ważniejszych zadań gospodarczych, jednakże w granicach nie kolidujących w zasadniczy sposób z względami gospodarczo-hodowlanymi”. Postanowiono utrzymać stan zwierzyny płowej w ilościach pozwalających na prowadzenie racjonalnej hodowli lasu, przy uwzględnieniu otwartej hodowli żubra, którego pogłowie ustalono na 230 sztuk (poza BPN).

Prawidłowa gospodarka nakazywała ustalenie pojemności łowisk w poszczególnych obwodach łowieckich. W odniesieniu do całej Puszczy określono ją w 1971 roku na 870 jednostek jelenia. W przekroju lat 1969 – 1978 pojemność ta była znacznie przekraczana i tak: w przypadku zwierzyny łownej (bez uwzględnienia żubra) średnio o 50%, w przypadku dzików o 25%, w przypadku zwierzyny łownej łącznie z żubrami o 99%. W niektórych obwodach przekroczenie pojemności łowisk było znacznie wyższe. Stan zwierzyny wg inwentaryzacji z 1978 roku wynosił: żubrów – 218 szt., łosi – 55 szt., jeleni – 965 szt., saren – 920 szt., dzików – 900 szt., wilków – 2 szt., rysy – 20 szt., głuszców – 7 szt. Planowany odstrzał w okresie 1968 – 1978 wykonano w 80%. Ostatniego wilka odstrzelono w 1970 roku, głuszca w 1977 roku.

Niedostosowanie ilości zwierzyny do pojemności łowisk, jej przegęszczenie w niektórych ostojach, brak optymalnych warunków żerowych, praktyczne wyeliminowanie dużych drapieżników oraz kształtowanie niewłaściwej struktury wiekowej i płciowej spowodowały znaczne szkody w drzewostanach Puszczy. Inwentaryzacja szkód,

spowodowanych przez zwierzynę łowną, przeprowadzona przez BULiGL w 1979 roku, wykazała uszkodzenia drzewostanów na powierzchni około 4200 ha, z tego ponad 3300 ha to szkody w uprawach i młodnikach. Aby ograniczyć szkody ze strony zwierzyny, nadleśnictwa, w 1978 roku, uprawiały poletka do zbioru karmy, poletka karmowe i zgryzowe na łącznej powierzchni około 170 ha. Ponadto zakładano paśniki, lizawki i wodopoje.

W 1979 roku opracowano w BULiGL plany urządzenia obwodów łowieckich w Puszczy Białowieskiej na lata 1979-88. Stosownie do obowiązujących zarządzeń utrzymano istniejący podział na obwody ochronne, zaliczając je do kategorii obwodów wyłączonych od wydzierżawienia. Ustalono nowe zasady inwentaryzacji zwierzyny. Pojemność łowisk puszczańskich ustalono na 200 żubrów i 1000 jednostek jeleni, co daje razem 1400 jedn. jeleni. Nie brano pod uwagę populacji sarny. Założono, że łosie utrzymywane będą w niewielkiej ilości w swoich stałych naturalnych ostojach. Docelową liczebność dzików przyjęto na 800 sztuk. Założono utrzymanie dużych drapieżników, około 10 wilków i 15-20 rysiów. Większą ochroną objęto ostoje bobra i głuszca. Zaprojektowano do utrzymania około 152 ha poletek łowieckich i zimowe dokarmianie zwierzyny w ilości około 3455 ton. Ustalono plany remontów i budowy magazynów pasz i urządzeń łowieckich. Określono również zasady prowadzenia odstrzałów i organizacji polowań. Przeprowadzony w 1990 roku szacunek strat z tytułu wyrządzonych przez zwierzynę szkód w środowisku leśnym wykazał na powierzchni 4979 ha „szkody istotne” (42% badanego obszaru), których przybliżona wartość wg cen z 1990 r. wynosiła 124.346.579.000 zł obciążając 1 ha powierzchni leśnej kwotą 2.435.779 zł.

Strategia gospodarki leśnej w Puszczy Białowieskiej opracowana w 1993 roku w odniesieniu do łowiectwa zakłada opracowanie jednolitego ramowego planu, któryby obejmował takie zagadnienia jak: metody i częstotliwość inwentaryzacji zwierzyny, ustalenie docelowej liczebności zwierzyny w nadleśnictwach i obwodach łowieckich, zadania rzeczowe w zakresie zagospodarowania łowieckiego i zasady prowadzenia odstrzałów w tym regulację płci i struktur wiekowych zwierzyny.

W ostatnim okresie inwentaryzacja zwierzyny wykonywana jest corocznie. W 1991 roku stan zwierzyny grubej przedstawiał się następująco: żubrów – 270 szt., łosi – 66 szt., jeleni – 1800 szt., saren – 2930 szt., dzików – 1300 szt. W trakcie ubiegłego dziesięciolecia stan ten ulegał znacznym wahaniom i w 2001 roku wynosił: łosi – 25 szt., jeleni – 1450 szt., saren – 1450 szt. i dzików – 1000 szt. (*Kossak S., 2001*). Bliższe dane odnośnie stanu zwierzyny można znaleźć w danych poszczególnych nadleśnictw i w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. Na uwagę zasługuje wielkość wolnej populacji

żubra. Według danych Z. Krasińskiego (2002), pod koniec 2001 roku białowieskie stado wolnościowe żubrów liczyło 348 sztuk i białoruskiej części Puszczy 232 sztuki. W odniesieniu do wielkości puszczańskiej populacji wilka, przyjmuje się, że na terenie Puszczy Białowieskiej aktualnie istnieje stała obsada watah złożona z 30 wilków (Kossak S., 2002). Poważny niepokój budzi, utrzymujący się od lat spadek liczebności rysia (w Puszczy obecnie bytuje zaledwie kilka sztuk).

Gospodarka leśna

Od niepamiętnych czasów jedną z form użytkowania puszczy było łowiectwo. Już w okresie paleolitu ludność zajmowała się polowaniami, których celem był początkowo mamut, a następnie jeleń, dzik, tur, wilk, zając. W końcowym okresie paleolitu następuje wzrost znaczenia rybołówstwa, polowania na ptaki i różnych form zbieractwa. W młodszej epoce kamiennej (neolit) człowiek zmienia koczowniczy tryb życia na osiadły, stając się rolnikiem i hodowcą. W okresie wczesnego osadnictwa rozległe obszary puszczańskie były przede wszystkim terenami łowów. Pierwsze wielkie królewskie polowanie Władysława Jagiełły w Puszczy Białowieskiej rozpoczęło się jesienią 1409 roku i przeciągnęło się przez całą zimę.

Pozyskiwano także miód z barci. W wiekach XV-XVI w Puszczy Białowieskiej istniała prawdopodobnie wielka potażarnia. Do pozyskiwania węgla drzewnego i smoły sprowadzano rudników z Mazowsza, Żmudzi i Moraw.

Pozyskanie drewna do celów przemysłowych rozpoczęto w końcu XVI wieku. Ustawa z 1559 roku przyznaje Wielkiemu Księżu Litewskiemu cały dochód z eksploatacji lasów. W 1557 roku za pomocą tzw. „pamiery wołocznej” podjęto próbę uporządkowania stosunków rolnych i leśnych w Puszczy, mających na celu powstrzymanie dzikiej kolonizacji. W odniesieniu do gospodarki leśnej „pamiera” przewidywała między innymi ustalenie granic Puszczy oraz uregulowanie kwestii tzw. „wchodów”. Reforma wołoczna, a następnie „Ordynacja prowentów królewskich” z 1589 roku wydzieliła na użytek króla dobra stołowe w postaci pięciu ekonomii. Obszar Puszczy Białowieskiej wchodził w skład ekonomii brzesko-kobryńskiej. Po roku 1589 Puszcza stanowiła dobra stołowe, a dochody z niej szły na utrzymanie króla i jego dworu. Zabronione było w Puszczy osadnictwo i polowanie. Dozwolony był wolny wyrąb drewna na potrzeby własne. W tym okresie królowie polscy zaczynają dbać o dobra przynoszące im dochód. W roku 1592 król Zygmunt III tak pisał: *„.....wiadomo nam, że leśniczy królowy, ciotki naszej (Anny), p. Trojanowski, przekraczając starodawną granicę, która jest między Puszczą Bielską a Białowieską, niemającą część tej Puszczy Białow. zajmuje i przyłącza do Bielskiej i paleniem towarów leśnych bez naszego pozwolenia Puszczy tę pustoszy i w ostępach szkodę wielką*

czyni....”. Wysłał król trzech komisarzy, którzy mają sprawy graniczne uporządkować i szkody ukrócić.

Dla mieszkańców wsi książęcych, a następnie królewskich Puszcza była głównym dostawcą siana z licznych łąk, miodu i drewna. Miód i wosk sprzedawano również za granicę. Przed 1639 rokiem, nad rzeką Narewką, powstał zakład wyrabiający żelazo z rudy darniowej, założony przez rudnika Tomasza Wydrę-Polkowskiego (obecnie miejscowość Narewka). Druga rudnia powstała przy rzece Niemierzy. Rudnie pracowały przeważnie na węglu drzewnym, co przyczyniło się do znacznego zniszczenia najbliższych połąci Puszczy.

Dalszy rozwój gospodarki leśnej hamowały liczne najazdy wojsk moskiewskich, oddziałów tatarskich oraz najazd szwedzki w 1655 roku.

W pierwszej połowie XVII wieku, nad Narewką i Niemierzanką powstały zakłady wyciągające żelazo z rudy darniowej tzw. rudnie pracujące na węglu drzewnym. W II połowie XVII wieku rozwija się w Puszczy produkcja smoły i potażu, używanego do wyrobu szkła i mydła, która mocno dewastuje drzewostany. Centrum produkcji potażu (popiołu drzewnego) znajdowało się w Masiewie. Wraz z tym w Puszczy rośnie ilość bud drwali. W 1696 roku było w Puszczy 8 smolarni, a w sto lat później 82 piece smołowe.

Wiek XVII i XVIII przynosi nowe zmiany w administracji i gospodarce lasów puszczańskich. Kolejne reformy puszczy królewskich (1639 i 1700 r.) mają na celu zwiększenie dochodów z lasu, poprzez przejęcie przemysłu leśnego w ręce urzędników królewskich, zniesienie użytków bezpłatnych, nałożenie nowych opłat itp. Rozwój przemysłu hamowany jest przez najazdy wojsk szwedzkich, tatarskich i moskiewskich. Po stabilizacji politycznej przemysł rozwija się nadal, powstają nowe osiedla, a wraz z nimi sieć dróg gruntowych. W ciągu XVII wieku powstają wsie: Stoczek, Zastawa, Krzyże, Podolany, Masiewo, Zamosze.

W 1700 roku przysłana do Puszczy przez króla Augusta II komisja sporządziła sprawozdanie, wskazujące na możliwość zwiększenia dochodów poprzez: przejęcie przemysłu leśnego przez urzędników królewskich, nałożenie opłat na korzystających z „wchodów”, zniesienie bezpłatnych użytków, rozbudowę smolarni, potażni i eksport drewna. W 1705 roku August II ponownie wprowadza do Puszczy dawne tradycje łowów królewskich. W związku z kłusownictwem uprawianym przez pracowników rudni i smolarni, likwiduje się fabryki żelaza i wytwórnie potażu oraz smoły. W okresie rządów generalnego administratora Antoniego Tyzenhauza, w latach 1765-1780, nastąpiła reorganizacja administracji, finansów i ekonomii całej gospodarki oraz szczegółowa księgowość dochodów z Puszczy. W ciągu XVIII wieku rośnie ilość smolarni, potażni,

i rozwija się handel drewnem. Powstają również wtedy nowe wsie osockie (*Wiśniewski, 1968*).

W pierwszych latach zaboru kontynuowano spław drewna za granicę, wyrabiano smołę i potaż, sprzedawano posusz i leżaninę, co dawało rządowi carskiemu około 30.000 rubli rocznie. W latach dwudziestych dziewiętnastego stulecia wstrzymano chwilowo wyrąb drzew ze względu na ochronę żubra. W 1832 roku ponownie rozpoczyna się okres masowych wyrębów cenniejszych sortymentów drewna. Pozyskiwano głównie cenne sortymenty z sosny i dębu. W latach 1843-1846 przeprowadzono pierwsze nowoczesne prace urządzeniowe. W 1854 roku zawarto umowę z firmą niemiecką Bugenhagen na sprzedaż 60.000 sosen w ciągu 51 lat. W latach 1845-1861 sprzedano z Puszczy 134.370 sosen, pozyskanych z cięć przerębowych. Ponowne prace urządzeniowe w latach 1861-62; 1870-71; 1879; 1884-85; 1890 wskazują na stałe kurczenie się powierzchni leśnej na skutek prowadzenia rabunkowej gospodarki.

W latach 1862-1871 pozyskiwano rocznie 9.637 kłód, 12.864 żerdzi i około 28.000 m³ opału. W 1877 roku Ministerstwo Majątków Państwowych zezwoliło na użytkowanie zewnętrznej części Puszczy na obszarze około 50.000 ha. Przyjęto 180-letnią kolej rębą dla sosny, dębu i jesionu i 90-letnią dla pozostałych gatunków. W latach 1811 i 1834 życie Puszczy zakłócone zostało ogromnymi pożarami, głównie w jej północno-wschodniej części.

W 1884 roku przyjęto kolej rębą dla dęba, jesionu i sosny na 200 lat, a dla pozostałych gatunków na 100 lat. W latach 1885-88 sprzedano na pniu 1.449 ha drzewostanów. Dochody z Puszczy w 1886 roku wyniosły 84.500 rubli, a w 1887 roku 143.000 rubli. Przed przekazaniem Puszczy Białowieskiej do zarządu domen carskich, była ona podzielona na 541 oddziałów. Kolejne urządzenie lasu w 1889 roku zwiększa ich liczbę do 924. Łączny zapas drzewostanów Puszczy w tym czasie wynosił 28,3 mln m³, w tym drzewostanów rębnych 20,7 mln m³, a średni zapas grubizny 351 m³/ha.

W latach 1888-1914, gdy Puszcza została uznana za prywatną własność cara, gospodarka w niej została podporządkowana przede wszystkim celom łowieckim. Od 1891-1907 r. sprowadza się do Puszczy jelenie, sarny, łosie z Syberii, Kaukazu, Niemiec, Austrii i Czech. Stan zwierzyny znacznie przekracza pojemność łowiecką. Intensywna gospodarka łowiecka, połączona z wypasem bydła i zbieractwem owoców runa leśnego trwa 30 lat i przynosi katastrofalne skutki dla Puszczy, odczuwalne do dnia dzisiejszego (brak drzewostanów średnich klas wieku). Nadmiernie rozmnożona zwierzyna zniszczyła całkowicie naloty i podrosty, hamując proces naturalnego odnowienia lasu. W tym czasie

wstrzymano sprzedaż drzewostanów na pniu, a sprzedaż sosny ograniczono do 113.000 m³ rocznie.

W latach 1891-1897 zbudowano tartaki w Hajnowszczyźnie, który wkrótce spłonął. W 1897 roku na życzenie cara wstrzymano całkowicie wyrąb drewna, mając na uwadze utrzymanie typowego charakteru Puszczy. W tym okresie wyprostowano koryto rzeki Narewka na długości 32 km oraz uruchomiono linię kolejową z Bielska do stacji Hajnówka i następnie do Białowieży.

W 1903 roku zatwierdzono projekt zarządu Puszczy, który dotyczył wyrębu posuszu na 1/6 powierzchni Puszczy, głównie sosen z uschniętymi wierzchołkami i przeszłorębnych świerków o pierśnicy powyżej 49 cm.

Do okresu I wojny światowej plany urządzania lasu sporządzano trzykrotnie: w latach 1843-1846, 1860 i 1902-1912. Gospodarka podporządkowana była sprawom łowieckim, a pozyskanie opierało się na cięciach „przerębowych” polegających na posztucznym wybieraniu drzew grubszych z pozostawieniem nasienników i drzew cieńszych. W drzewostanach liściastych (grądach) usuwano posusz i leżaninę wkraczając na każdą powierzchnię co 6 lat. Na początku XX stulecia zaczęto stosować wyrąb drzewostanów olszowych, zrębami szerokości 110 m w układzie kulisowym.

Lata 1915-1918 cechuje wyjątkowo rabunkowa gospodarka leśna. Niemcy wycinają 6.500 ha drzewostanów, a z obszaru całej Puszczy wybierają i wycinają najlepsze drzewa o łącznej masie 5 mln m³ grubizny. Zbudowano sieć kolejek leśnych, dostarczających surowiec drzewny do nowo powstałych tartaków w Hajnówce, Czerlonce, Gródku, Stoczku, Nowym Moście i Małej Narewce. Ponadto w Hajnówce uruchomiono fabrykę suchej destylacji drewna, fabrykę wełny drzewnej, stolarnię mechaniczną i fabrykę domów składanych. Jednocześnie wojska okupacyjne pustoszą zwierzostan. Z tego okresu pochodzi wiele drzewostanów sosnowych i sosnowo-świerkowych, pokrywających siedliska grądowe. Stanowią one znaczny areał siedlisk zniekształconych.

Utworzono cztery gospodarstwa według gatunków panujących: iglaste, dębowe, jesionowe i olszowe. Ustalony etat cięć wynosił przeciętnie 2,4 m³/ha. Zasobność wynosiła 234 m³/ha. Zastosowano kulisowy układ cięć z szerokością zrębów zupełnych 60 m i pozostawieniem na powierzchni zrębowej 30 szt/ha nasienników.

W latach międzywojennych Puszcza zarządzana przez: Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Siedlcach (1920-1921), Zarząd Okręgowy Lasów Państwowych w Białowieży (1922-1923), Dyrekcja Okręgowa Lasów Państwowych w Białowieży i Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży (1924-1939).

W 1924 roku, państwo zawiera umowę na 20 lat z angielską firmą „The Century European Timber Corporation”. Umowę strona polska zrywa po 5-ciu latach, jednakże do tego czasu firma zdołała wyciąć 1 625 000 m³ drewna z 7 700 ha. Zgodnie z wymaganiami firmy stosowano zręby zupełne o szerokości 100 m i długości 1 km, przeznaczając do wyrębu 100 hektarowe oddziały z najcenniejszymi drzewostanami. Szkodliwość stosowania tak dużych zrębów polegała na tym, że postępowało zachwaszczenie gleby i degradacja siedliska, co utrudniało bądź wręcz uniemożliwiało odnowienie lasu. Zamiast wartościowych drzew nasiennych pozostawiano na zrębach głównie graba o niewielkiej wartości. Eksploatacja ominęła jednak utworzone w roku 1921 Nadleśnictwo Rezerwat, przekształcone w 1932 roku w Park Narodowy (ustanowiony formalnie w 1947 r.).

W 1921 roku przeprowadzono prowizoryczne urządzenie lasów. Podział wiorstowy zostaje uzupełniony przez przecięcie na krzyż nowymi liniami w latach 1929-1930, oprócz rezerwatu ścisłego, który miał podział wiorstowy aż do 1985 roku. W wyniku tej przecinki z dużych oddziałów 100 hektarowych, powstają 25 hektarowe „ćwiartki” z tym samym numerem oddziału ale rozróżnione literami A, B, C, D Utworzono wówczas siedem gospodarstw grupując typy lasu według zbliżonych cech drzewostanów, kolei rębu i sposobu odnowienia. Podział na gospodarstwa oparto na klasyfikacji Romanowa, która wykazuje w niektórych przypadkach zbieżność z obecnie obowiązującym podziałem na typy siedliskowe lasu. Wyłoniono następujące gospodarstwa:

- sosnowe obejmujące bór suchy, bór świeży i bór wilgotny – 21251 ha
- świerkowo-sosnowe złożone z boru sosnowo-świerkowego i świerkowego – 21408 ha
- dębowo-świerkowo-sosnowe obejmujące bory i lasy mieszane – 15441 ha
- grabowo-dębowe obejmujące grądy świeże – 7545 ha
- jesionowo-dębowe w skład którego wchodziły grądy wilgotne – 5143 ha
- jesionowo-olszowe łączące ols jesionowy i typowy – 14290 ha
- bagienne obejmujące bory na torfie i olsy brzozone – 1703 ha

Cztery pierwsze gospodarstwa odnawiano zrębami zupełnymi o szerokości pasa 80 m (powierzchnia 4-5 ha). W wyjątkowych przypadkach dopuszczano możliwość poszerzenia pasa manipulacyjnego. Nawrót cięć przyjęto 4 letni. W gospodarstwach grabowo-dębowym i jesionowo-dębowym przyjęto przerębowy sposób zagospodarowania, przy czym planowana powierzchnia zrębu zbiorowego nie przekraczała 15 ha. Zastosowany system cięć nazywano kotlinowym z 20-letnim okresem odnowienia i 4-letnim nawrotem cięć. Kotliny miały powierzchnię 5-10 arów, usuwano każdorazowo 1/3 masy drzewostanu. Odnowienie miało być naturalne a w wypadku braku obsiewu, sztuczne.

Reakcja na złe wyniki takiego gospodarowania była stosunkowo szybka, gdyż po trzech latach zaniechano tego sposobu użytkowania. Rozmiar użytkowania rębego bez zliczania powierzchni określono na 296 900 m³. Do kategorii tej doliczono również uprzątnięcie płązowin, nasienników i starodrzewi z powierzchni nieleśnej. W gospodarstwie bagiennym nie planowano użytkowania rębego. Wobec znacznej ilości drzew obumierających, przygłuszonych, wadliwych i chorych w drzewostanach II-VII klasy wieku zaprojektowano trzebieże na powierzchni 30 000 ha z pozyskaniem 600 000 m³ grubizny. Czyszczenia miały objąć powierzchnię 6373 ha.

. W wyniku definitywnego urządzania lasu w latach 1927-30 zapas rzeczywisty drzewostanów Puszczy oszacowano na 16.217 tys. m³, co dawało 187 m³/ha. Przeciętny przyrost ustalono na 2,25 m³/ha, a pozyskanie na 4,20 m³/ha. Dysproporcja między tymi czynnikami wynikała zarówno z układu klas wieku, jak i znacznej przewagi drzewostanów o niskim zadrzewieniu (0,5-0,6). W planie tym postulowano podniesienie produktywności Puszczy przez usunięcie, w tempie możliwie jak najszybszym większości drzewostanów przesłorębnych. Z tego właśnie względu etat powierzchniowy wyniósł 1360,00 ha (co stanowiło 149% etatu normalnego), pozyskanie masy określono na 330 405 m³.

W latach 1939-41 Puszcę eksploatowali Rosjanie, a następnie do 1944 roku Niemcy.

Po II wojnie światowej Puszcza Białowieska została przedzielona granicą państwową, na część należącą do Polski i ZSRR (obecnie Białoruś). W polskiej części Puszczy utworzono 7 nadleśnictw: Białowieża, Zwierzyniec, Browsk, Narewka, Lacka Puszcza, Hajnówka, Leśna i Starzyna. na ogólnej powierzchni 52587,81 ha. Pierwszy po wojnie plan urządzenia lasu został opracowany na lata 1949-1958 (prowizoryczne urządzenie lasu). Podstawą podziału gospodarczego były wówczas siedliskowe typy lasu w ramach, których utworzono stałe powierzchnie kontrolne. Zapas drzewostanów określono na 9,5 mln. m³ grubizny brutto, przeciętny przyrost roczny na 2,40 m³/ha rocznie. Dla poszczególnych gatunków przyjęto następujące wieki rębności: sosna – 120 lat, świerk – 100 lat, dąb i jesion – 160 lat, grab i olsza 80 – 100 lat, brzoza 80 lat, osika – 60 lat. Z poszczególnych typów lasu utworzono 4 gospodarstwa: sosnowe, dębowo-świerkowe, grabowo-jesionowo-dębowe, jesionowo-olszowe i rezerwat przyszosowy.

Lata powojenne to okres intensywnej eksploatacji zasobów drzewnych Puszczy i trudno tu mówić o planowej gospodarce. Stosowane ciecicia sprowadzały się w praktyce do poszukiwania i pozyskiwania pożądanych sortymentów, co przekształcało się w użytkowanie dewastacyjne. W celu ułatwienia wykonania rębni, zrywki i wywozu drewna z lasu gniazda zakładano w pobliżu linii podziału przestrzennego i dróg wywozowych. Z

następnymi gniazdami posuwano się w głąb drzewostanu, wskutek czego przy wywozie drewna niszczone były gniazda założone wcześniej przy drogach. Wielkość gniazd w latach 1952-1955 ustalono na 30 arów, a na siedliskach borowych do 50 arów. Na grądach niskich i wysokich stosowano rębnię gniazdową, z gniazdami o powierzchni do 0,1 ha.

W roku 1956 następuje powrót do stosowania rębni zupełnych o szerokości pasa manipulacyjnego 60-80 m, z wyjątkiem typów siedliskowych lasu świeżego i lasu wilgotnego na których stosowano rębnię smugowo-przerębową. W praktyce zmieniano cięcia częściowe na duże gniazda lub małe zręby, bądź wykorzystywano do posztucznego pozyskiwania sortymentów.

Następna inwentaryzacja drzewostanów wykonana w 1958 roku (definitywne urządzanie lasu), określiła powierzchnię Puszczy na 52 587,98 ha, a zapas drzewostanów na 10,2 mln. m³ grubizny. Przeciętny wiek określono na 76 lat, a przyrost roczny na 2,7 m³/ha. Przeciętny zapas drzewostanów wynosił 205 m³/ha. Przyjęte wieki rębności wynosiły: dla sosny 120 lat, dla dębu 160 – 200 lat, dla świerka 80 – 120 lat, dla jesionu 120 – 140 lat, dla grabu 80 – 100 lat, dla brzozy 80 lat, dla lipy, wiązu i klonu 100 lat, dla osiki 60 lat. W ramach prac urzędzeniowych 1958-59 r., lasy Puszczy podzielono na ochronne i gospodarcze, z uwzględnieniem lasów rezerwatowych i ostoj rzadkiej zwierzyny.

I rewizja urządzania lasu, na lata 1969-1978, określiła powierzchnię Puszczy Białowieskiej na 52 962,83 ha. Zapas drzewostanów oszacowano na 11,344 mln m³ grubizny brutto, przeciętny wiek drzewostanów na 72 lata, przeciętną zasobność drzewostanów na 229 m³/ha oraz przyrost przeciętny roczny na 3,15 m³/ha. Przyjęto następujące wieki rębności: dla sosny 140 lat, dla świerka 120 – 140 lat, dla dęba 160 – 240 lat, dla jesionu 140 i 180 lat.

Z dniem 1.03.1975 r. Minister Leśnictwa i Przemysłu drzewnego wprowadził „Podstawowe zasady prowadzenia gospodarki leśnej na terenach Puszczy Białowieskiej”. Podwyższone zostały wieki rębności So ze 120 do 140, Db na Lśw i Lw z 200 do 240lat, na LMśw i LMw ze 160 do 180 lat, na siedliskach borowych ze 140 do 160 lat, oraz Js na OIJ i Lw ze 140 do 180 lat, na pozostałych ze 120 do 140 lat.

Prace II rewizji urządzania lasu, na okres 1979-1991, zanotowały wzrost powierzchni nadleśnictw puszczańskich do 53763,43 ha. Zapas drzewostanów określono na 13 304 250 m³ grubizny brutto. Przeciętny zapas drzewostanów wyniósł 264 m³/ha, przyrost przeciętny 3,69 m³/ha rocznie oraz przeciętny wiek na 72 lata. W trakcie realizacji II rewizji następowało systematyczne pogarszanie stanu zdrowotnego i sanitarnego drzewostanów. Miało to bezpośredni związek z klęską huraganów z lat 1979-

1985 i śniegołomów z lat 1979 i 1986, a także ze szkodami spowodowanymi przez zwierzynę łowną i żubry. W wyniku sytuacji wywołanej tymi zjawiskami nastąpiły znaczne odstępstwa od założeń planu u.l. po pierwszych siedmiu latach jego realizacji. Do analizy tych odstępstw i ustalenia kierunków działań zaradczych zwołano w dniu 10-11 lipca 1986 roku III Komisję Techniczno-Gospodarczą. Powołany przez Komisję zespół sformułował wnioski, które ustalały kierunki postępowania na dalsze lata. Wnioski te zawierały sposoby postępowania w następnych działach: w ustaleniu wysokości i struktury użytkowania (zrezygnowano z cięć rębnych, a pozostałe cięcia ograniczono do porządkowania stanu sanitarnego lasu i wykonania czyszczeń późnych oraz trzebież II i III klasy wieku), w hodowli i ochronie lasu, w gospodarstwie łowieckiej (założono utrzymanie poziomu zwierzyny, który nie spowoduje szkód ponad poziom gospodarczo znośny), w ochronie przyrody, w urządzaniu lasu i pracach badawczych.

Trąba powietrzna jaka zdarzyła się w Puszczy 2 sierpnia 1988 roku oraz konieczność ustalenia kierunków działalności gospodarczej na okres o daty expiracji planów urzędniowych, do czasu opracowania nowych, była powodem zwołania następnej konferencji.

Czwarta Komisja Techniczno-Gospodarcza dla Puszczy odbyła się 26 października 1988 roku. Po lustracji wybranych obiektów na przykładzie Nadleśnictwa Browsk, dotyczących stanu drzewostanów po zaistniałych klęskach, sformułowano wnioski do realizacji. Podstawowe ustalenia to:

- stwierdzenie, że działania podjęte na II i III KTG dotyczące polepszenia stanu upraw i młodników nie dały w pełni oczekiwanych efektów, szkody w uprawach i młodnikach w dalszym ciągu były nadmierne,
- przywrócenie możliwości prowadzenia użytkowania rębego (poza obrębem Narewka dotkniętym klęską), w oparciu o etaty przyjęte w II KTG,
- podstawowym kryterium intensywności użytkowania przerębowego winien być stan sanitarny drzewostanów.

W roku 1994 wykonano „dostosowanie planu urządzania lasu Nadleśnictwa Browsk do wymogów ustawy o lasach z dnia 28.09.1991 r.

Prace III rewizji urządzania lasu, na okres 1992-2001, określiły powierzchnię Puszczy na 56517,70 ha, wykazując jej wzrost, w ostatnim okresie o 2754,27 ha. Powodem zwiększenia powierzchni było głównie przejmowanie drobnych fragmentów lasów chłopskich, przekazywanych Państwu w zamian za rentę oraz „wypełnianie” enklaw

i półeklaw terenów zabagnionych położonych wzdłuż dolin rzeki Narewki i Leśnej. Zapas drzewostanów puszczańskich określono 14 183 547 m³ grubizny. W okresie ostatnich 13 lat zapas drzewostanów puszczańskich zwiększył się o 6%. Zwiększył się zapas sosny, dębu, olchy, jesionu, graba i lipy, zmalał udział świerka, brzozy i osiki. Przyjęte wieki rębności nie uległy zmianom. W dalszym ciągu utworzono 4 gospodarstwa: specjalne, zrębowe, zrębowo-przerębowe i przerębowe. Przeciętny wiek drzewostanów określono na 73 lata. Przyrost przeciętny roczny wyniósł 3,67 m³/ha, zaś przyrost bieżący 4,89 m³/ha.

Po utworzeniu Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska” na zalecenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku przystąpiono do prac glebowych i siedliskowych na terenie Nadleśnictw Białowieża, Browsk i Hajnówka. W latach 1995-1998 został sporządzony operat glebowo-siedliskowy na łącznej powierzchni 51176,09 ha. Pracami objęto wszystkie grunty, które wówczas posiadały aktualne podkłady geodezyjne z wyjątkiem lasów obronnych. Wykonano wówczas 1560 powierzchni podstawowych i typologicznych oraz 12480 wierceń zasięgowych.

Podstawą metodyczną prac glebowych i siedliskowych były zasady kartowania siedlisk opracowane przez IBL w 1994 roku, pod redakcją prof. Kazimierza Mąkosy. Ponieważ zasady odnosiły się w zasadzie do prac w typowych lasach gospodarczych, w odniesieniu do LKP „Puszcza Białowieska” opracowano uzupełnienia metodyczne uwzględniające zarówno szczegółowość prac jak i specyficzne cechy siedlisk i zbiorowisk puszczańskich. Uzupełnienia te po konsultacji z prof. Z. Prusienkiewiczem, przedstawicielami Departamentu Leśnictwa MOŚZNiL, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i IBL, zostały zatwierdzone do użytku służbowego przez Podsekretarza Stanu prof. Andrzeja Szujeckiego. Konsultantem naukowym prac był prof. Dr hab. Aleksander Sokołowski. Zwiększony zakres w stosunku do opracowań standardowych wynikał z Decyzji nr 23 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnych z dnia 08.11.1994 r., w sprawie ochrony i zagospodarowania Puszczy Białowieskiej oraz z Zarządzenia nr 0 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19.12.1994 roku.

Celem tych prac było rozpoznanie i inwentaryzacja gleb w razie typu i podtypu, wariantów wilgotnościowych siedlisk, zbiorowisk roślinnych oraz stopni odkształcenia lub degradacji gleb i siedlisk. Podstawową jednostką w kartografii gleb i siedlisk był rodzaj gleby siedliska. Kartografię zbiorowisk roślinnych traktowano jako rozpoznanie wstępne, przypisując określonym siedliskom rangę zespołu lub podzespołu. W kartografii przyjęto generalną zasadę wykazania pełnej zmienności gleb i siedlisk uzasadnionej aspektami ochronnymi i gospodarczymi.

W wyniku prac glebowo-siedliskowych powstały dla każdego z nadleśnictw opracowania syntetyczne oraz materiały kartograficzne w skali 1:5000 i 1:1000.

Wrażenie decyzji nr 23 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie ochrony i zagospodarowania Puszczy Białowieskiej, mającej na celu ochronę ekosystemów Puszczy poza granicami Białowieskiego Parku Narodowego przewidywało, jako jedno z głównych zadań, zachowanie biocenoz leśnych o puszczańskim charakterze, znajdujących się w stanie zbliżonym do naturalnego. Biocenozy tego typu wraz z rezerwatami i pomnikami przyrody miały stanowić główny składnik tzw. rusztu ekologicznego obok innych elementów, jak użytki ekologiczne, strefy ochronne wokół gniazd dużych ptaków, podlegających szczególnej ochronie, grupy i kepy starych gleb, lasy ochronne różnych kategorii, wyłączone drzewostany nasienne, stanowiska roślin chronionych i inne.

Poszerzenie Białowieskiego Parku Narodowego nastąpiło Rozporządzeniem Rady Ministrów w dniu 16 lipca 1996 roku (Dziennik Ustaw Nr 93, poz. 424). Z Nadleśnictwa Browsk do Białowieskiego Parku Narodowego zostały przekazane grunty następujących oddziałów: 104-110, 131-136, 191-197, 225-229, 258-259 o powierzchni 3925,3305 ha z obrębu Browsk i oddz. 158-159, 189-190 o powierzchni 435,7661 ha z obrębu Narewka. Łączna przekazana powierzchnia wyniosła 4361,0966 ha.

Okres IV rewizji urządzania lasu (lata 2002-2011) został przedstawiony szczegółowo w Referacie Nadleśniczego na Naradę Techniczno-Gospodarczą Nadleśnictwa Browsk zamieszczonym w części 2 niniejszego opracowania.

Syntetyczne zestawienie danych taksacyjnych zebranych w kolejnych rewizjach urządzania lasu poczynawszy od 1958 r. (definitywne urządzenie lasu) przedstawiają tabela 1 oraz ryciny 4 i 5. Dane dla Nadleśnictwa Browsk dostępne są od roku 1979, ponieważ zostało ono utworzone w trakcie trwania I rewizji urządzania lasu, w 1973 r.

Analiza wielkości zawartych w powyższym zestawieniu, wskazuje na zwiększającą się systematycznie rolę funkcji ochronną lasów Nadleśnictwa nad funkcją gospodarczą. Widać to wyraźnie po wzrastającej z rewizji na rewizję powierzchni rezerwatów i lasów ochronnych oraz spadające planowane pozyskanie. Ciągłej poprawie na przestrzeni dziesięcioleci ulega też stan lasu, o czym świadczy wzrastający przeciętny wiek drzewostanów oraz ich przeciętna zasobność na 1 ha.

Tabela 1. Zestawienie danych historycznych

Wyszczególnienie	Szczegółowe informacje	Nadleśnictwo Browsk					
		Stan na:					
		1958* definityw. u.l.	1.10.1968* I rewizja u.l.	1.10.1979 II rewizja u.l.	1.01.1992 III rewizja u.l.	1.01.2002 IV rewizja u.l.	1.01.2012 V rewizja u.l.
1	2	3	4	5	6	7	8
Pow. ogólna	ha			21785,64	24108,16	20385,65	20414,96
Pow. leśna bez związ. z gospodarką leśną	ha			20726,93	22730,64	19247,65	19388,65
Pow. lasów ochronnych	ha			4674,08	7249,86	6292,08	15756,66
Pow. rezerwatów	ha			-	163,80	277,34	1964,67
Zapas na pow. leśnej	m ³			5152006	5783756	5712070	6254448
Przec. zapas na pow. leśnej	m ³ /ha			249	257	297	323
Przeciętny wiek	lat			65	67	67	77
Etat użyt. rębnego. [ha]	plan			3487,53	3150,89	1636,23	293,25
	wykon			886,35	367,34	721,16	
Etat użyt. rębnego. [m ³ netto]	plan			311220	297096	117152	15272
	wykon			239714	70238	49549	
Wielkość użyt. przed-rębego [m ³ netto]	plan			234845	278041	538518	198946
	wykon			634753	404918	490254	
Wielkość odn. i zal. otwartych [ha]	plan			890,46	853,49	72,89	0,80
	wykon			1077,77	592,89	85,30	
Wielkość odn. i zal. pod osłoną [ha]	plan			746,99	821,10	380,79	148,17
	wykon			130,48	83,51	197,60	
Pow. stref uszkodzeń [ha]	0 str.			-	-	-	-
	1 str.			-	22730,64	-	-
Wieki rębności	So			140	140	140	-
	Św (LM, Lśw i Lw)			140**	140**	120	-
	Św (pozost. siedl.)			120***	120***	-	-
	Dbs (Lśw i Lw)			240	240	240	-
	Dbs (LMśw i LMw)			200	200	200	-
	Dbs (pozost. siedl.)			160	160	160	-
	Dbb			-	-	300	-
	Js (OIJ i Lw)			180	180	180	-
	Js (pozost. siedl.)			140	140	140	-
	Gb (Lśw i Lw)			100	100	-	-
	Gb (Lśw)			-	-	120	-
	Gb (pozost. siedl.)			80	80	100	-
	OI (OIJ i Lw)			100	100	100	-
	OI (pozost. siedl.)			80	80	80	-
	Brz			80	80	80	-
	Kl, Wz, Lp			100	100	100	-
Os, Wb			50	50	50	-	

* Brak danych ze względu na inny podział administracyjny

** Na wszystkich siedliskach o wysokiej zdrowotności

*** W drzewostanach o obniżonej jakości

Wyszczególnienie	Szczegółowe informacje	Obręb Browsk					
		Stan na:					
		1958 definityw. u.l.	1.10.1968 I rewizja u.l.	1.10.1979 II rewizja u.l.	1.01.1992 III rewizja u.l.	1.01.2002 IV rewizja u.l.	1.01.2012 V rewizja u.l.
1	2	3	4	5	6	7	8
Pow. ogólna	ha	8555,15	8608,92	8693,37	9582,14	6969,02	7026,81
Pow. leśna bez związ. z gospodarką leśną	ha	8067,94	8103,56	8216,76	9034,08	6588,74	6668,84
Pow. lasów ochronnych	ha	-	36,63	439,23	4638,14	2466,04	4283,26
Pow. rezerwatów	ha	-	-	-	163,80	205,09	1172,83
Zapasy na pow. leśnej	m ³	1606062	1683045	1910470	2191220	1786236	1962341
Przec. zapasy na pow. leśnej	m ³ /ha	199	208	241	244	272	294
Przeciętny wiek	lat	78	80	74	72	62	72
Etat użytk. rębnego. [ha]	plan	1108,40	1311,15	1837,24	1370,37	356,27	134,23
	wykon	795,48	960,54	365,80	88,02	131,34	-
Etat użytk. rębnego. [m ³ netto]	plan	203960	278828	148514	125403	22939	5534
	wykon	216514	208845	64978	18114	13587	-
Wielkość użytk. przed-rębnej [m ³ netto]	plan	26190	101625	78917	93014	185087	76200
	wykon	37483	107514	223419	111172	144155	-
Wielkość odn. i zal. otwartych [ha]	plan	827,81	1041,88	1453,48	343,21	27,50	0,23
	wykon	587,16	684,76	369,66	143,52	33,25	-
Wielkość odn. i zal. pod osłoną [ha]	plan	401,37	401,27	375,86	374,26	85,67	27,87
	wykon	117,59	136,86	61,20	12,67	32,68	-
Pow. stref uszkodzeń [ha]	0 str.	-	-	-	-	-	-
	1 str.	-	-	-	9034,08	-	-
Wiek rębności	So	120	120	140	140	140	-
	Św (LM, Lśw i Lw)	120	120	140*	140*	120	-
	Św (pozost. siedl.)	100	100	120**	120**	-	-
	Dbs (Lśw i Lw)	200	200	240	240	240	-
	Dbs (LMśw i LMw)	-	160	200	200	200	-
	Dbs (pozost. siedl.)	160	140	160	160	160	-
	Dbb	-	300	-	-	300	-
	Js (OJ i Lw)	140	140	180	180	180	-
	Js (pozost. siedl.)	120	120	140	140	140	-
	Gb (Lśw i Lw)	100	120	100	100	-	-
	Gb (Lśw)	-	-	-	-	120	-
	Gb (pozost. siedl.)	80	80	80	80	100	-
	OI (OJ i Lw)	100	100	100	100	100	-
	OI (pozost. siedl.)	80	80	80	80	80	-
	Brz	80	80	80	80	80	-
	Kl, Wz, Lp	100	100	100	100	100	-
Os, Wb	50	50	50	50	50	-	

* Na wszystkich siedliskach o wysokiej zdrowotności

** W drzewostanach o obniżonej jakości

Wyszczególnienie	Szczegółowe informacje	Obręb Lacka Puszcza					
		Stan na:					
		1958 definityw. u.l.	1.10.1968 I rewizja u.l.	1.10.1979 II rewizja u.l.	1.01.1992 III rewizja u.l.	1.01.2002 IV rewizja u.l.	1.01.2012 V rewizja u.l.
1	2	3	4	5	6	7	8
Pow. ogólna	ha	6082,86	6072,36	6437,46	7777,99	7091,57	7067,35
Pow. leśna bez związ. z gospodarką leśną	ha	5723,94	5694,34	6155,58	7308,64	6673,11	6704,29
Pow. lasów ochronnych	ha	-	1265,29	1674,52	1430,14	2063,91	6159,28
Pow. rezerwatów	ha	-	-	-	-	81,86	81,86
Zapas na pow. leśnej	m ³	955908	1086052	1484171	1750752	2037931	2249553
Przec. zapas na pow. leśnej	m ³ /ha	167	191	241	241	306	336
Przeciętny wiek	lat	51	54	51	57	66	76
Etat użytk. rębnego. [ha]	plan	480,00	481,78	439,66	675,59	525,21	47,74
	wykon	488,00	428,59	171,81	106,39	234,42	-
Etat użytk. rębnego. [m ³ netto]	plan	75963	111653	44521	57994	37088	2284
	wykon	70316	86572	37630	13837	20574	-
Wielkość użytk. przed-rębego [m ³ netto]	plan	35315	74072	79134	100179	188835	70421
	wykon	60860	89254	210523	160018	184972	-
Wielkość odn. i zal. otwartych [ha]	plan	780,29	435,20	231,81	210,02	26,92	-
	wykon	417,92	468,13	329,02	268,82	28,85	-
Wielkość odn. i zal. pod osłoną [ha]	plan	116,37	76,40	104,38	162,71	118,40	93,22
	wykon	105,75	12,32	30,96	20,90	51,16	-
Pow. stref uszkodzeń [ha]	0 str.	-	-	-	-	-	-
	1 str.	-	-	-	7308,64	-	-
Wieki rębności	So	120	120	140	140	140	-
	Św (LM, Lśw i Lw)	120	120	140*	140*	120	-
	Św (pozost. siedl.)	100	100	120**	120**	-	-
	Dbs (Lśw i Lw)	200	200	240	240	240	-
	Dbs (LMśw i LMw)	-	160	200	200	200	-
	Dbs (pozost. siedl.)	160	140	160	160	160	-
	Dbb	-	300	-	-	300	-
	Js (OIJ i Lw)	140	140	180	180	180	-
	Js (pozost. siedl.)	120	120	140	140	140	-
	Gb (Lśw i Lw)	100	120	100	100	-	-
	Gb (Lśw)	-	-	-	-	120	-
	Gb (pozost. siedl.)	80	80	80	80	100	-
	OI (OIJ i Lw)	100	100	100	100	100	-
	OI (pozost. siedl.)	80	80	80	80	80	-
	Brz	80	80	80	80	80	-
	Kl, Wz, Lp	100	100	100	100	100	-
	Os, Wb	50	50	50	50	50	-

* Na wszystkich siedliskach o wysokiej zdrowotności

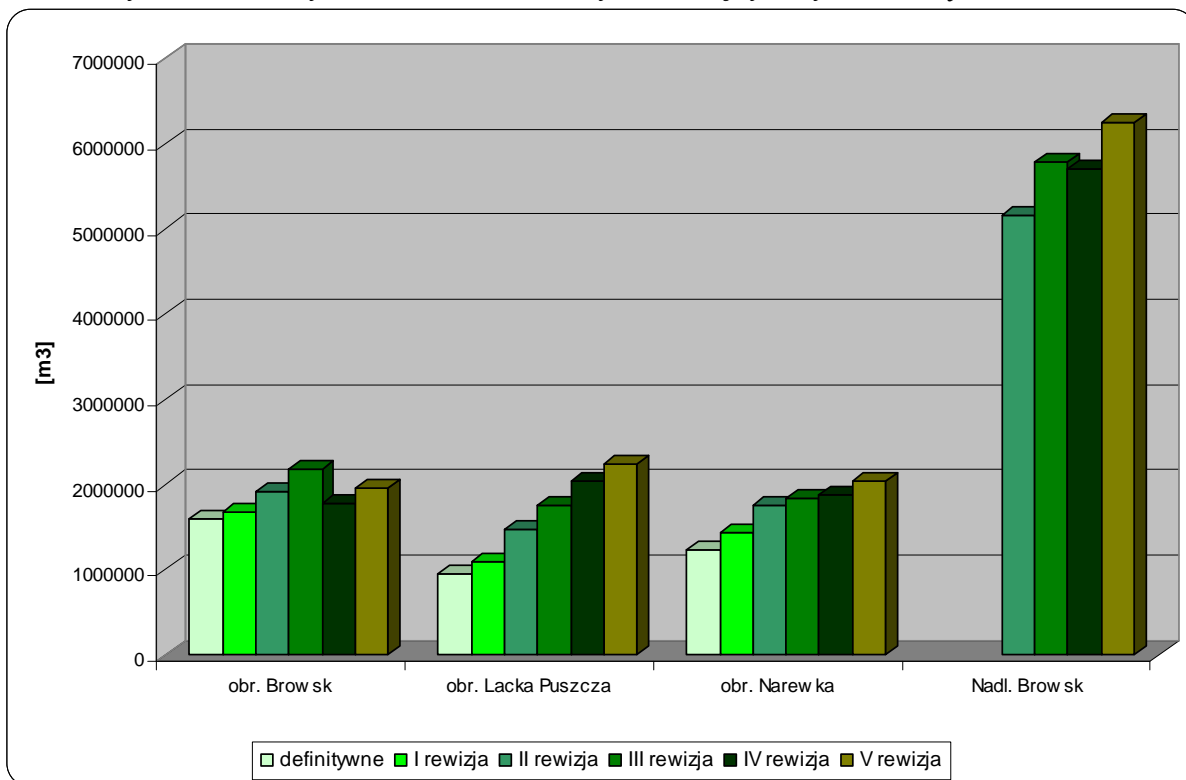
** W drzewostanach o obniżonej jakości

Wyszczególnienie	Szczegółowe informacje	Obwód Narewka					
		Stan na:					
		1958 definityw. u.l.	1.10.1968 I rewizja u.l.	1.10.1979 II rewizja u.l.	1.01.1992 III rewizja u.l.	1.01.2002 IV rewizja u.l.	1.01.2012 V rewizja u.l.
1	2	3	4	5	6	7	8
Pow. ogólna	ha	6636,06	6639,05	6654,81	6748,03	6325,06	6320,80
Pow. leśna bez związ. z gospodarką leśną	ha	6312,99	6330,35	6354,59	6387,92	5985,80	6015,52
Pow. lasów ochronnych	ha	-	2384,09	2560,33	1181,58	1762,13	5314,12
Pow. rezerwatów	ha	-	-	-	-	-	709,88
Zapasy na pow. leśnej	m ³	1241472	1441357	1757365	1841784	1887903	2042554
Przec. zapas na pow. leśnej	m ³ /ha	197	228	277	294	315	340
Przeciętny wiek	lat	67	65	67	72	76	81
Etat użytk. rębnego. [ha]	plan	686,76	1077,41	1210,63	1104,93	754,75	111,28
	wykon	617,12	679,71	348,74	172,93	355,40	-
Etat użytk. rębnego. [m ³ netto]	plan	144693	189703	103442	113699	57125	7454
	wykon	124492	145525	137106	38287	38773	-
Wielkość użytk. przed-rębego [m ³ netto]	plan	36035	91201	76794	84848	164596	52325
	wykon	83404	85053	200811	133728	161152	-
Wielkość odn. i zal. otwartych [ha]	plan	887,94	619,64	239,59	300,26	18,47	0,57
	wykon	532,02	486,13	378,89	180,55	23,20	-
Wielkość odn. i zal. pod osłoną [ha]	plan	349,22	174,76	266,75	284,13	176,72	27,08
	wykon	26,95	53,51	38,32	49,94	114,26	-
Pow. stref uszkodzeń [ha]	0 str.	-	-	-	-	-	-
	1 str.	-	-	-	6387,92	-	-
Wieki rębności	So	120	120	140	140	140	-
	Św (LM, Lśw i Lw)	120	120	140*	140*	120	-
	Św (pozost. siedl.)	100	100	120**	120**	-	-
	Dbs (Lśw i Lw)	200	200	240	240	240	-
	Dbs (LMśw i LMw)	-	160	200	200	200	-
	Dbs (pozost. siedl.)	160	140	160	160	160	-
	Dbb	-	300	-	-	300	-
	Js (OIJ i Lw)	140	140	180	180	180	-
	Js (pozost. siedl.)	120	120	140	140	140	-
	Gb (Lśw i Lw)	100	120	100	100	-	-
	Gb (Lśw)	-	-	-	-	120	-
	Gb (pozost. siedl.)	80	80	80	80	100	-
	OI (OIJ i Lw)	100	100	100	100	100	-
	OI (pozost. siedl.)	80	80	80	80	80	-
	Brz	80	80	80	80	80	-
Kl, Wz, Lp	100	100	100	100	100	-	
Os, Wb	50	50	50	50	50	-	

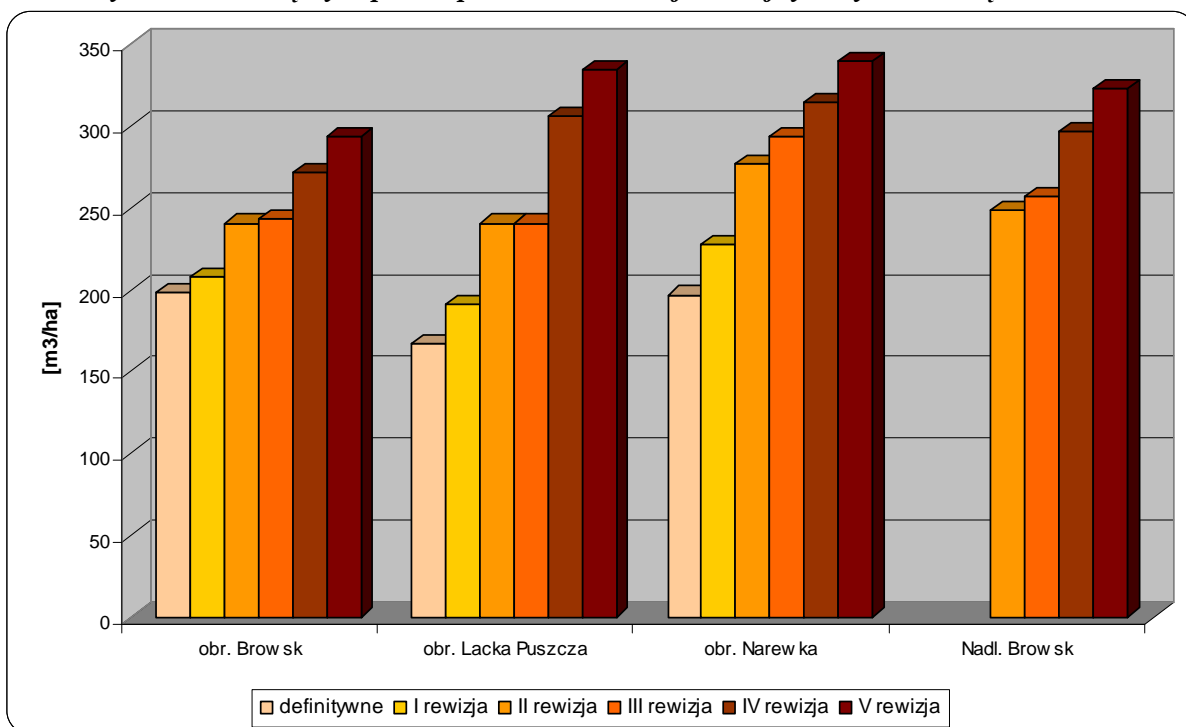
* Na wszystkich siedliskach o wysokiej zdrowotności

** W drzewostanach o obniżonej jakości

Rycina 4. Zmiany stanu zasobów drzewnych w kolejnych cyklach urządzania lasu

Rycina 5. Przeciętny zapas na powierzchni leśnej w kolejnych cyklach urządzania lasu

1.1.3. Opis dokumentacji prawnej stanu posiadania

Podstawą do wykonania prac urządzania lasu w Nadleśnictwie Browsk, zgodnie z ustaleniami posiedzenia Komisji Założeń Planu stanowiły:

- zaimportowana baza materiałów źródłowych SILP, wg stanu na 1 stycznia 2011 roku,
- leśna mapa numeryczna sporządzona zgodnie z Zarządzeniem nr 74 DGLP z dnia 23.08.2001 r., z późniejszymi zmianami, wg stanu na 1 stycznia 2011 roku,
- rejestr gruntów w formie numerycznej oraz wydruku wg stanu na 1 stycznia 2011 roku.

Powyższe dane zostały przekazane wykonawcy planu przez Nadleśnictwo w wymaganym przez KZP terminie.

Klasyfikację użytków gruntowych przyjęto zgodnie z rejestrem gruntów (zgodnym z powszechną ewidencją), przekazanym przez Nadleśnictwo, z uwzględnieniem Decyzji Nadleśniczego z dni: 18.07.2011 r. i 10.08.2011 w sprawie ujęcia w planie urządzania lasu wyszczególnionych wydzieleń zgodnie z ich stanem na gruncie.

Nadleśnictwo posiada założonych 45 Ksiąg Wieczystych obejmujących łącznie 99,92% zarządzanych gruntów.

Stan posiadania Nadleśnictwa Browsk w świetle rejestru gruntów przedstawia się następująco:

Tabela 2. Stan posiadania Nadleśnictwa Browsk (bez współwłasności)

Obręb leśny	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Powierzchnia wynikająca z sumy opisów taksacyjnych poszczególnych wydzieleń [ha]
1	2	3
Browsk	7026,8657	7026,81
Lacka Puszcza	7067,4292	7067,35
Narewka	6320,6238	6320,80
Nadleśnictwo Browsk	20414,9187	20414,96

Podana wyżej powierzchnia z dokładnością do 1 m² jest równa przedstawionej w zestawieniu powierzchni gruntów nadleśnictwa według grup i rodzajów użytków i różni się od zaokrąglonej do 1 ara, która jest zestawiona w pozostałych tabelach sporządzonych na podstawie opisów taksacyjnych. Różnice w powierzchni wynikają z matematycznej zasady zaokrąglania przy przeliczaniu z m² na ary.

Dodatkowo na terenie obrębu Browsk znajduje się 12,18 ha gruntów, w których Nadleśnictwo znajduje się we współwłasności z osobami fizycznymi (udział 6/28 – powierzchnia zredukowana 2,61 ha). Ich wykaz przedstawia tabela 3. Grunty te nie zostały objęte planem urządzania lasu.

Tabela 3. Wykaz działek we współwłasności w Nadleśnictwie Browsk

Adres administracyjny	Współdział	Powierzchnia ewidencyjna działki	Użytki rolne (R VI)	Grunty leśne
		[ha]		
20-05-092-0023 - 282	6/28	7,5000		7,5000
20-05-092-0023 - 242	6/28	4,6800	0,4871	4,1929
Razem		12,1800	0,4871	11,6929

Podział powierzchni Nadleśnictwa na główne rodzaje użytków gruntowych przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Podział powierzchni Nadleśnictwa na główne rodzaje użytków gruntowych

Rodzaj użytków	Obręb			Nadleśnictwo Browsk
	Browsk	Lacka Puszcza	Narewka	
	powierzchnia [ha]			
1	2	3	4	5
Grunty leśne zalesione	6615,06	6677,65	5992,49	19285,20
Grunty leśne nie zalesione	53,78	26,64	23,03	103,45
Grunty związane z gosp. leśną	162,74	172,42	173,14	508,30
I Lasy (razem)	6831,58	6876,71	6188,66	19896,95
II Grunty nieleśne (razem)	195,23	190,64	132,14	518,01
Ogółem	7026,81	7067,35	6320,80	20414,96

Podkład mapowy Nadleśnictwa obejmuje 49 arkuszy map gospodarczych w skali 1:5000, z czego na obręb Browsk przypada 20 arkuszy, na obręb Lacka Puszcza 18 arkuszy, a na obręb Narewka 11 arkuszy.

Tabela 5. Zmiany powierzchni objętej inwentaryzacją w IV i V rewizji u. l.

Obręb	Stan na	Powierzchnia [ha]			
		leśna	zw. z gosp. leśną	nieleśna	Razem
1	2	3	4	5	6
Browsk	1.01.2002	6588,74	131,39	248,89	6969,02
	1.01.2012	6668,84	162,74	195,23	7026,81
	<i>Różnica</i>	<i>80,10</i>	<i>31,35</i>	<i>-53,66</i>	<i>57,79</i>
Lacka Puszcza	1.01.2002	6673,11	156,63	261,83	7091,57
	1.01.2012	6704,29	172,42	190,64	7067,35
	<i>Różnica</i>	<i>31,18</i>	<i>15,79</i>	<i>-71,19</i>	<i>-24,22</i>
Narewka	1.01.2002	5985,80	169,24	170,02	6325,06
	1.01.2012	6015,52	173,14	132,14	6320,80
	<i>Różnica</i>	<i>29,72</i>	<i>3,90</i>	<i>-37,88</i>	<i>-4,26</i>
Nadleśnictwo Browsk	1.01.2002	19247,65	457,26	680,74	20385,65
	1.01.2012	19388,65	508,30	518,01	20414,96
	<i>Różnica</i>	<i>141,00</i>	<i>51,04</i>	<i>-162,73</i>	<i>29,31</i>

Zmiany powierzchni objętej inwentaryzacją w IV i V rewizji urządzania lasu wynikały z jednej strony z przejmowania gruntów przez Nadleśnictwo z Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Państwowego Funduszu Ziemi Skarbu Państwa, od Wojewody Podlaskiego, zmiany powierzchni ewidencyjnej działek w wyniku ponownego ich pomiaru oraz zalesiania gruntów nieleśnych, a z drugiej strony ze sprzedaży zbędnych nieruchomości, zwrotu działek poprzednim właścicielom, przekazania na rzecz parafii itp. Powyższe zmiany zostały przedstawione szczegółowo w Referacie Nadleśniczego na Naradę Techniczno-Gospodarczą Nadleśnictwa Browsk zamieszczonym w części 2 niniejszego opracowania.

W tabeli 6 zestawiono powierzchnie gruntów Nadleśnictwa i obrębów leśnych według grup i rodzajów użytków (bez uwzględniania współwłasności).

Tabela 6. Zestawienie powierzchni gruntów Nadleśnictwa Browsk według grup i rodzajów użytków (synteza Tabeli I IUL)

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręb Browsk	Obręb Lacka Puszcza	Obręb Narewka	Nadleśnictwo
	[ha]			
1	2	3	4	5
1. Lasy - razem	6831,6894	6876,7416	6188,5093	19896,9403
1.1. Grunty leśne zalesione - razem	6615,1346	6677,7148	5992,3571	19285,2065
1) drzewostany - razem	6615,1346	6677,7148	5992,3571	19285,2065
2) plantacje drzew - razem				
w tym:				
- plantacje nasienne				
- plantacje drzew szybkorosnących				
1.2. Grunty leśne niezalesione - razem	53,8282	26,6243	23,0307	103,4832
1) w produkcji ubocznej - razem	7,1144	3,8097	11,6176	22,5417
w tym:				
- plantacje choinek				
- plantacje krzewów				
- poletka łowieckie	7,1144	3,8097	11,6176	22,5417
2) do odnowienia - razem				
w tym:				
- halizny				
- zręby				
- płazowiny				
3) pozostałe leśne niezalesione - razem	46,7138	22,8146	11,4131	80,9415
w tym:				
- przewidziane do naturalnej sukcesji	46,7138	22,8146	11,4131	80,9415
- objęte szczególnymi formami ochrony				
- przewidziane do wyłączenia z produkcji				
1.3. Grunty związane z gospodarką leśną - razem	162,7266	172,4025	173,1215	508,2506
w tym:				
1) budynki i budowle	6,7471	2,1708	1,0116	9,9295
2) urządzenia melioracji wodnych	4,0839	9,5945	1,3719	15,0503
3) linie podziału przestrzennego lasu	74,7680	82,3070	77,4075	234,4825
4) drogi leśne	55,4304	57,9347	68,1790	181,5441
5) tereny pod liniami energetycznymi	14,9966	12,2690	10,1124	37,3780
6) szkółki leśne				
7) miejsca składowania drewna	6,0901	7,6672	13,4309	27,1882
8) parkingi leśne	0,6105	0,4593		1,0698

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręb Browsk	Obręb Lacka Puszcza	Obręb Narewka	Nadleśnictwo
	[ha]			
1	2	3	4	5
9) urzędnia turystyczne			1,6082	1,6082
2. Grunty zadrzewione i zakrzewione	0,3353			0,3353
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	6832,0247	6876,7416	6188,5093	19897,2756
3. Użytki rolne - razem	88,7233	62,6297	43,5734	194,9264
3.1. Grunty orne - razem	30,1353	31,9882	31,2880	93,4115
w tym:				
1) role	17,4311	16,2096	17,3077	50,9484
2) plantacje. poletka. składy drewna i szkółki na gruntach ornym	12,7042	15,7786	13,9803	42,4631
3) ugory. odłogi				
3.2. Sady				
3.3. Łąki trwałe	30,0042	16,8862	5,7920	52,6824
3.4. Pastwiska trwałe	26,3674	13,7527	6,0175	46,1376
3.5. Grunty rolne zabudowane	0,0173		0,4759	0,4932
3.6. Grunty pod stawami rybnymi	0,2611			0,2611
3.7. Grunty pod rowami rolnymi	1,9380	0,0026		1,9406
4. Grunty pod wodami - razem	0,0986	3,9707	0,1601	4,2294
w tym:				
4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	0,0986	3,9707	0,1601	4,2294
4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi				
4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi				
5. Użytki ekologiczne - razem	11,8661	4,6032	7,5076	23,9769
6. Tereny różne - razem				
w tym:				
1) grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekułt.				
2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego				
3) grunty wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)				
4) różne inne				
7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	1,0620	0,4952	0,7982	2,3554
w tym:				
7.1. Tereny mieszkaniowe			0,6475	0,6475
7.2. Tereny przemysłowe	0,3865			0,3865
7.3. Tereny zabudowane inne		0,0852	0,1507	0,2359
7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane				
7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem				
w tym:				
1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne				
2) tereny zabytkowe				
3) tereny sportowe				
4) ogrody zoologiczne i botaniczne				
5) tereny zieleni nieurządzonej				
7.6. Użytki kopalne				
7.7. Tereny komunikacyjne - razem	0,6755	0,4100		1,0855
w tym:				
1) drogi	0,3655	0,4100		0,7755
2) tereny kolejowe	0,3100			0,3100
3) inne tereny komunikacyjne				
8. Nieużytki - razem	93,0910	118,9888	80,0752	292,1550
w tym:				

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obręb Browsk	Obręb Lacka Puszcza	Obręb Narewka	Nadleśnictwo
	[ha]			
1	2	3	4	5
1) bagna	88,9567	116,8138	80,0752	285,8457
2) piaski		0,7649		0,7649
3) utwory fizjograficzne				
4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji	4,1343	1,4101		5,5444
Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów	195,1763	190,6876	132,1145	517,9784
w tym: grunty przeznaczone do zalesienia				
OGÓŁEM (1-8)	7026,8657	7067,4292	6320,6238	20414,9187

1.2. Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska

Wstęp

Praktycznie cały teren Nadleśnictwa Browsk znajduje się w obszarze „Natura 2000”. W związku z tym w myśl obowiązującego prawa wszelkie działania Nadleśnictwa z konieczności skorelowane są z wymogami dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej. Wymagania, które mają w swoim priorytecie zachowanie trwałości lasu oraz niezmnieszenie, a nawet wzrost jego wartości przyrodniczej w sposób decydujący wpływają na prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Strażnikami takiego prowadzenia gospodarki są nie tylko obowiązujące w tym zakresie zapisy prawne (ustawa o lasach, ustawa o ochronie przyrody, rozporządzenia ministerialne i wojewódzkie, zarządzenie dyrektora generalnego i regionalnego LP, itd.), ale także nieformalne kontrole pozarządowych organizacji ekologicznych, firmy certyfikującej gospodarkę leśną wg standardów FSC, a także kontrole wewnętrzne LP, Państwowej Inspekcji Pracy, SANEPIDU, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, itp. Podstawą jednak właściwego postępowania leśników w lasach Puszczy Białowieskiej jest expirujący a właśnie tworzony „Plan Urządzenia Lasu” dla poszczególnych nadleśnictw na lata 2012-2021.

Ochrona Środowiska.

Ochrona Środowiska w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Browsk traktowana jest przez wszystkie podmioty biorące w niej udział w sposób priorytetowy. Samorządy przeznaczają w miarę swoich możliwości duże środki finansowe pochodzące zarówno z własnych przychodów, jak też z dotacji, kredytów, programów operacyjnych, funduszy celowych polskich i unijnych na inwestycje związane z poprawą funkcjonowania gospodarki lokalnej w oparciu o zachowanie wszelkich możliwych form chroniących walory przyrodnicze regionu. Wybudowano oczyszczalnie ścieków, założono linie wodociągowe

i skanalizowano znaczny procent wsi w gminie Narewka. Poza Zakładem Ceramiki Budowlanej w Lewkowie Starym nie funkcjonują żadne inne kotłownie węglowe, większość zarówno gospodarstw domowych zakładów pracy, szkoła, budynki użyteczności publicznej stosują drewno, olej opałowy lub gaz.

Przez teren nadleśnictwa Browsk przepływają dwie większe rzeki Narew i Narewka. Nad żadną z nich nie zlokalizowano zakładów przemysłowych, które mogłyby być uciążliwe dla środowiska. Praktycznie wpływ mają tylko ścieki komunalne, ale one poddawane są oczyszczaniu w istniejących oczyszczalniach.

Potencjalnym zagrożeniem dla środowiska tutejszego regionu są jednak czynniki na które nie mają wpływu lokalne władze ani też Nadleśnictwo. Jest to przede wszystkim linia kolejowa biegnąca od granicy z Białorusią przez Siemianówkę w kierunku Hajnówki i dalej, którą przewożone są ładunki niebezpieczne – środki chemiczne, a także korytarz powietrzny samolotów pasażerskich przebiegający nad Puszcą Białowieską, gdzie wydzielane spaliny mogą mieć wpływ na czystość powietrza, gleby i wód.

Istnieją od dawna punkty przeładunkowe wokół węzłów kolejowych Siemianówka, baza paliw w Narewce wydaje się nie mają dużego wpływu na zagrożenie środowiska. Próbowano zbudować nową bazę przeładunkową paliw płynnych w Mikłaszewie, ale inwestycja ta została skutecznie zablokowana.

Ochrona Przyrody

Ochrona przyrody jest w tej chwili priorytetem w działaniach Białowieskiego Parku Narodowego, nadleśnictw puszczańskich i samorządów. Ochroną prawną objęto ponad 95 tys. ha powierzchni powiatu hajnowskiego z tego 99,1% w gminie Narewka (za „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Hajnowskiego do 2015r.”). Największy odsetek na terenie Nadleśnictwa stanowi obszar chronionego krajobrazu, następnie rezerваты przyrody oraz użytki ekologiczne. Istnieją też jednostkowe formy ochrony przyrody, tj. pomniki przyrody. Szerzej zagadnienie to omówiono w jednym z poprzednich rozdziałów referatu.

Złóża kopalin.

Na terenie działania nadleśnictwa Browsk znajduje się szereg miejsc wydobycia kopalin. Są to wyłącznie kopalnia gliny (Zakład Ceramiki Budowlanej w Lewkowie Starym) oraz wiele drobnych, często prywatnych żwirowni. W jednej z nieczynnych żwirowni w pobliżu wsi Guszczewina (ok. 700 m od siedziby Nadleśnictwa) zlokalizowano gminne wysypisko śmieci. Wysypisko to posiada odpowiednie certyfikaty i jest na nim prowadzona wstępna selekcja odpadów. Poza wymienionymi dwoma rodzajami złóż kopalin nie ma innych, które mogłyby mieć wpływ na środowisko w gminie Narewka. I o ile cegielnia w

Lewkowie produkuje ceramikę budowlaną na cały kraj i być może także na eksport, to małe zwirownie służą jedynie lokalnym potrzebom w zakresie budowy i remontów dróg oraz miejscowego budownictwa.

Gospodarowanie wodami.

Wody na terenie Nadleśnictwa posiadają różną klasę czystości, ale nie jest ona niższa niż III. Rzeki Narewka i Narew posiadają wodę klasy II i III, natomiast zbiornik Siemianówka przez większą część roku posiada wody klasy III, ale nie wynika to ze zrzutu zanieczyszczeń, lecz z charakteru zbiornika i zachodzących w jego obrębie procesów biologicznych. Także wody śródlądowe (cieki wodne, rzeki, rowy oraz dwa zbiorniki retencyjne koło osady Gnilec) posiadają II stopień czystości. Jakość wód podziemnych jest dobra i średnia. W zależności od lokalizacji posiadają klasę od Ib do III. Na terenie Puszczy Białowieskiej badania zarówno czystości wód powierzchniowych jak i podziemnych są prowadzone regularnie przez Inspekcję Ochrony Środowiska w Białymstoku, jak też placówki naukowe i w tej chwili nie widać zagrożeń ich pogorszenia. Nie planuje się na terenie gminy Narewka żadnych inwestycji, które miałyby wpływ na zagrożenie czystości istniejących tu wód.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

Gleby w powiecie hajnowskim jeśli chodzi o zawartość metali ciężkich zawierają ich znacznie mniej niż dopuszczają istniejące normy. Wynika to z faktu, iż w okolicy nie ma źródeł emisji tego typu zanieczyszczeń. Problemem jest natomiast duże zakwaszenie gleb rolnych i leśnych. Wynika to z zanieczyszczeń powietrza. Dominacja wiatrów z kierunku południowo-zachodniego sprzyja napływowi tego powietrza z odległych źródeł emisji, także z najbardziej skażonych obszarów Europy Zachodniej. Przejawia się to w tzw. eutrofizacji siedlisk leśnych, które na skutek emisji absorbują coraz więcej azotu, co wpływa na zmiany szaty roślinnej. Szczególnie widoczne jest to na siedliskach ubogich (bory), gdzie coraz częściej zaczyna pojawiać się np. grab czy dąb. Prowadzona przez Lasy Państwowe gospodarka leśna nie ma wpływu na zmiany zachodzące w glebach, można tu tylko prowadzić badania i reagować poprzez prowadzenie odpowiednich działań gospodarczych dostosowując składy gatunkowe upraw do istniejącego biotopu (wg posiadanego rozpoznania glebowo-siedliskowego), albo w dużej mierze zdając się na odnowienie naturalne i samoregulację upraw. Lokalny przemysł ani gospodarka komunalna nie wywiera większego wpływu na gleby, a zatem zagrożenie z tytułu gospodarki przemysłowej, rolnej i leśnej nie istnieje, albo jest bardzo znikome.

Obrona kraju.

W obszarze działania Nadleśnictwa znajduje się szereg obiektów mogących mieć znaczenie dla obronności kraju. Są to bazy paliw, kolejowe punkty przeładunkowe, linia i węzeł kolejowy w Siemianówce z pełną infrastrukturą, mała elektrownia wodna na zbiorniku „Siemianówka”, a także bezpośrednia styczność z granicą Państwa, która jest również granicą Unii Europejskiej. Porozumienie z Schoengem wymaga, by granica Unii była widoczna i wylesiona na odcinku ok 200 m, jednak w przypadku granicy w Puszczy Białowieskiej zrezygnowano z tego założenia. W powiecie hajnowskim wybudowano szereg nowych strażnic dla Straży Granicznej, wzmożono też ilość patroli w strefie nadgranicznej. W Nadleśnictwie znajdują się drzewostany „rezerwowe” które przeznaczone są na ewentualność wykorzystania do celów obronnych. Prowadzona jest także odpowiednia ewidencja osób o odpowiednim stosunku do służby wojskowej.

Ochrona krajobrazu.

W gminie Narewka nie przewiduje się inwestycji mogących wpłynąć na zmianę krajobrazu. Nowo wybudowany zakład firmy „Pronar” w Narwi funkcjonujący w Narewce wpisał się we wcześniej istniejącą bazę Spółdzielni Kółek Rolniczych. Praktycznie cała gmina znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu (ponad 90% powierzchni).

Ochrona zdrowia ludności.

Zdrowie mieszkańców zagwarantowane jest ustawą o powszechnej możliwości dostępu ludności do usług medycznych. Na poziomie lokalnym dostęp ten gwarantują ośrodki zdrowia w Narewce, Lewkowie Starym i Siemianówce, a więc w największych wsiach w Gminie oraz szpital Powiatowy w Hajnówce. Szerzej pojęcie ochrony zdrowia można definiować wpływem Puszczy Białowieskiej, a więc czystego środowiska i związanych z tym walorów - las, rzeki, jezioro (zbiornik Siemianówka) na samopoczucie i zadowolenie odwiedzających te tereny gości (turyści), co zostało opisane w jednym z wcześniejszych rozdziałów referatu.

Turystyka i rekreacja.

Są to dziedziny, które w obecnych czasach przeżywają największy rozkwit. Tereny Nadleśnictwa są pod tym względem bardzo atrakcyjne, a rozwijająca się wokół baza hotelowa, agroturystyczna, gastronomiczna itd. Oferuje coraz bogatszy pakiet usług. Wiele przewodników, map, wydawnictw jakie pojawiają się na rynku promuje tutejszą ofertę rekreacyjno-turystyczną. Nie bez wpływu na zdrowie przyjezdnych jest więc możliwość korzystania z ofert jakie proponują Nadleśnictwa Puszczańskie, Białowieski Park Narodowy, czy też gospodarstwa indywidualne. Wiele ziemi w gminie Narewka zostało wykupione przez

ludzi z zewnątrz, którzy urządzają tu swoje letniska. Istniejące szlaki turystyczne przyciągają wielu młodych turystów, ścieżki rowerowe ludzi pragnących ruchu, ścieżki edukacyjne mieszkańców miast pragnących pogłębić swoją wiedzę o lesie i środowisku naturalnym. Szczegóły dotyczące turystyki w Nadleśnictwie i gminie zawiera odrębny rozdział.

Inwestycje ponadlokalne

W obszarze działania Nadleśnictwa Browsk nie przewiduje się nowych inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, które mogłyby spowodować jakiegokolwiek zagrożenie trwałości lasu.

Podsumowując powyższy rozdział należy stwierdzić iż projekt Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk na lata 2012-2021 jest zgodny ze strategią przestrzennego zagospodarowania regionu.

1.3. Charakterystyka warunków przyrodniczych w lasach zarządzanych przez nadleśnictwo

1.3.1. Położenie nadleśnictwa na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Obszar, na którym położone jest Nadleśnictwo Browsk, zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną IBL zamieszczoną w „Zasadach hodowli lasu” z 2003 r. znajduje się w:

- Krainie Przyrodniczo-Leśnej II - Mazursko-Podlaskiej;
 - Dzielnicy 6 – Puszcza Białowieska.

W podziale fizyczno-geograficznym Polski (Kondracki, 1998), obszar Nadleśnictwa Hajnówka położony jest w następujących jednostkach:

- Obszar fizyczno-geograficzny: Europa Wschodnia;
- Podobszar i prowincja: Niż Zachodnio-Rosyjski;
Podprowincja: Wyżyny Podlasko-Białoruskie;
 - Makroregion: Nizina Północno-Podlaska;
 - Mezo-region: Równina Bielska;
 - Mezo-region: Dolina Górnej Narwi.

Podział geobotaniczny (Szafer, Pawłowski, 1972) lokalizuje teren nadleśnictwa w pasie Działu Północnego, w Krainie Północno-Podlaskiej.

1.3.2. Geomorfologia i rzeźba terenu

W nawiązaniu do podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondrackiego (2000), Puszcza Białowieska znajduje się w obrębie dwóch jednostek w randze mezo-regionu, są to: wschodnia część Równiny Bielskiej i fragment równoleżnikowy Doliny Górnej Narwi.

Obszar Puszczy Białowieskiej stanowi fragment staroglacjalnej wysoczyzny morenowej, powstałej w wyniku rozpadu i wytopienia się lądolodu środkowopolskiego, a ściślej biorąc lądolodu stadiału mazowiecko-podlaskiego, stadiału Warty (*Kwiatkowski, 1994*). Jest to płasko - falista równina, której wysokość zamyka się w granicach 135-190 m n.p.m. Mało zróżnicowany pod względem hipsometrycznym obszar ożywiają nieco obniżenia dolinne Narewki z dopływami Łutownią i Orłówką oraz dolina rzeki Leśnej, z dopływami Chwyszczaju i Perebelu. Pewne urozmaicenie terenu stanowi również strefa elewacji, ciągnąca się równoleżnikowo przez Puszcę od Hajnówki do Białowieży. Ujawniające się, przy szczegółowym cięciu poziomicowym, powtarzalne jednostki rzeźby, są odbiciem genezy tego obszaru.

Dominującą jednostką geomorfologiczną na terenie Puszczy jest falista równina moreny ablacyjnej (160-190 m n.p.m.), wyniesiona przeciętnie 10-15 metrów ponad równiny moreny dennej. Obszar ten zbudowany jest w górnej części z kilkumetrowej serii ablacyjnych piasków gliniastych, zglinionych żwirów, miejscami z silnie spiaszczonych glin, które tworzą nieciągłe poziomy w obrębie osadów piaszczystych. Pod tymi osadami zalegają, warstwowane poziomo, serie glaciofluwialnych osadów piaszczysto-żwirowych o znacznej miąższości. Pokrywa ablacyjna posiada wszystkie cechy typowe dla sedimentacji w środowisku wodno-morenowym. Występują w niej bardzo zmienne pod względem uziarnienia, soczewkowate pakiety osadów, wskazujące na depozycję w formie spływów błotnych, z licznymi zaburzeniami o charakterze struktur fałdowych i fluidalnych. Częste są deformacje osadów ablacyjnych związane z ich niestatecznym warstwowaniem gęstościowym oraz struktury obciążeniowe, fleksury i uskoki grawitacyjne (*Kwiatkowski, 1994*).

Interesującym zjawiskiem jest występowanie wyłącznie w obrębie serii ablacyjnej, bloków zlepieńców czwartorzędowych, które swoim ułożeniem, warstwowaniem i litologią odbiegają od bezpośredniego otoczenia, co sugeruje, że w tej postaci istniały one już wcześniej i zostały wkomponowane w osady ablacyjne, być może jako zamrożone bryły warstwowanych żwirów.

W obszarze wysoczyzny ablacyjnej występują miejscami pagórki i wzgórza, z którymi związane są największe wyniesienia terenu: najwyższe wzgórze 197 m n.p.m. na wschód od osady Lipiny, wzgórze w rejonie Czerlonki 186 m n.p.m., Góra Batorego 183 m n.p.m. Wzgórza te są opisywane w literaturze i przedstawiane na mapach geologicznych jako ciąg moren czołowych biegnący od Hajnówki w kierunku wschodnim i mający swoje przedłużenie w kulminacjach terenu w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej, np. w Koziej Górze

(*Mapa Geologiczna Polski 1:200000, ark. Białowieża; Kondracki, 1978; Matuszkiewicz A.J., 1973*).

Badania terenowe nie potwierdziły takiej genezy tego rejonu gdyż struktura tych form, ich budowa wewnętrzna, obecność pod serią ablacyjną warstwowanych poziomo, naprzemianległych osadów piaszczysto-mułkowych, wskazują raczej na glacjafluwialne - kemowe pochodzenie tych form. Bardziej uzasadniona wydaje się taka interpretacja genezy tego obszaru, w której powstanie strefy wyniesień związane jest z rozwojem przetainy w zamierającym płacie lądolodu i sedymentacją osadów w powiększających się stopniowo szczelinach. Cała strefa elewacji stanowi zatem rodzaj wału przetainowego, ze wzniesieniami kemowymi i dowodzi ona arealnego rozpadu pokrywy lodowej na tym terenie, podobnie jak na pozostałych obszarach Nizin Północnopodlaskich (*Musiak, 1992*).

Również na północ od doliny Narwi występują ciągi moren czołowych identyfikowane ze strefą marginalną stadiału Mławy lub fazami recesyjnymi stadiału Wkry.

Biegną one równolegle do doliny Narwi na linii Jałówka-Juszkowy Gród-Potoka do tzw. „moren suraskich”, drugi ciąg wzniesień biegnie od tzw. „wału krynicko-świętojańskiego” przez Królowy Most-Dzierniakowo również łączy się z Juszkowym Grodem. Wymienione strefy marginalne, oddzielają bardziej urozmaiconą i młodszą część Wysoczyzny Białostockiej od zdenudowanych krajobrazów występujących na południe od Narwi.

Płasko-faliste równiny moreny dennej (145-165 m n.p.m.) największą powierzchnię zajmują w środkowej części Puszczy Białowieskiej i na zachód od jej granic, tworząc monotonne krajobrazy Równiny Bielskiej. W rejonie Lewkowa występują natomiast równiny utworów zastoiskowych, analogiczne do tych, które zajmują znaczne powierzchnie na północ od Bielska Podlaskiego. Obszary moreny dennej zbudowane są z gliny zwałowej o zróżnicowanej miąższości. Czerwone i brunatne gliny, z licznymi gładzikami, odpowiadające stratygraficznie stadiu mazowiecko-podlaskiemu, występują w pokładach od kilku do kilkudziesięciu metrów miąższości, co dokumentują wiercenia wykonane na terenie Białowieży, Hajnówki i na północnym skraju Puszczy Białowieskiej. Głębiej zalegają naprzemianległe poziomy glin, piasków i żwirów starszych zlodowaceń, formujące serię osadów czwartorzędowych, osiagających ponad 100 m miąższości. Strop najmłodszych glin zwałowych najpłycej występuje w lokalnych strefach wododziałowych, gdzie gliny zalegają prawie bezpośrednio na powierzchni terenu lub przykryte są cienkimi pokrywami piasków eluwialnych o miąższości kilkudziesięciu centymetrów. W sytuacji gdy gliny zwałowe na wododziałach znajdują się na głębokości kilku metrów pod serią różnoziarnistych piasków, piaski te można uznać za pokrywy ablacyjne.

Formy rzeźby i osady związane z działalnością lodowca zostały silnie przeobrażone w okresach późniejszych, zwłaszcza w warunkach mroźnych klimatów towarzyszących ostatniemu zlodowaceni, kiedy obszar dzisiejszej Puszczy znajdował się w strefie tundry arktycznej i podlegał procesom intensywnego wietrzenia peryglacjalnego. Duże znaczenie miały też procesy erozji, wietrzenia i transportu osadów, związane z okresami ociepleń w interstadiale eemskim i w holocenie. Wszystkie te procesy łącznie doprowadziły do znacznego zładżenia rzeźby przez denudację zboczy i wyniesień oraz akumulację pokryw deluwialnych, aluwialnych i organicznych w zagłębieniach terenu. To wyrównanie powierzchni przekształciło pierwotnie bardziej urozmaiconą, może nawet pagórkowatą powierzchnię obecnego obszaru Puszczy Białowieskiej w staroglacjalną, denudowaną peryglacjalnie, równinę moreny dennej.

W konsekwencji przedstawionych procesów, większość równin moreny dennej jest usłana osadami deluwialnych pokryw pylasto-gliniastych, czasami ilastych, o miąższości od 0,5 m na stokach moreny dennej, do kilku metrów w strefach krawędziowych i obniżeniach terenu. Natomiast niewielkie pagórki w obrębie równin moreny dennej, zbudowane z piasków i żwirów można traktować jako ostańce denudacyjno-erozyjne.

Podczas okresów zimnych, u schyłku ostatniego zlodowacenia, gdy pokrywa roślinna była bardzo uboga lub zanikała całkowicie w warunkach pustyni arktycznej, na terenie Puszczy rozwijały się procesy eoliczne, które doprowadziły do powstania równin piasków eolicznych oraz licznych pagórków wydmowych, wydm parabolicznych i wałów wydmowych. Sposób wykształcenia pokryw eolicznych oraz wydm, wskazuje, że rozwijały się one przy dominacji wiatrów sektora zachodniego, przy czym kierunek ten modyfikowany był elementami reliefu, np. obniżeniami dolin rzecznych i wysokimi wzniesieniami, na co wskazuje m.in. ułożenie wydm wzdłuż doliny Leśnej. Źródło piasków eolicznych stanowiły głównie tereny dolin rzecznych, zglębienia wytopiskowe i niecki denudacyjno-erozyjne. Obszary te, w przeciwieństwie do stanu obecnego, były wówczas pozbawione pokryw organicznych. Piaski wydmore występują głównie na położonych nisko wysoczyznach moreny dennej, gdzie powstały z wywiewania drobniejszych piasków rzecznych i deluwialnych, ale są one również obecne na wyniesionych obszarach moreny ablacyjnej, gdzie powstały z gorzej wysortowanych osadów zwałowych, bogatszych we frakcje szkieletowe.

Uformowanie się pól wydmowych na terenie Puszczy Białowieskiej miało poważne konsekwencje geomorfologiczne, ponieważ doprowadziło w licznych przypadkach do zmiany konfiguracji terenu, a zwłaszcza istniejącej sieci odpływu powierzchniowego, która istniała

już w okresie interglacjału eemskiego. Utrudnienia w odpływie wód sprzyjały wzrostowi zabagnienia terenu. Jest bardzo prawdopodobne, że duże pola wydmore i wydmy paraboliczne zasypały dawny szlak odpływu Narewki biegnący w kierunku północnym, wzdłuż starej rynny glacialnej, prowadzącej do wielkiego obniżenia w miejscu obecnego zbiornika wodnego Siemianówka, i tym samym wymusiły zmianę jej biegu w kierunku zachodnim (przełom w okolicy wsi Gruszki). Z terenami zwydmionymi związane są liczne niecki deflacyjne i obniżenia międzywydmowe, wypełnione płytkimi (0,5-1,5 m) torfami wysokimi.

Odmienny charakter mają niecki wytopiskowe; pod względem genetycznym są one związane z wysoczyznami moreny dennej, stanowiąc końcowy etap degradacji brył martwego lodu. Niecki wytopiskowe cechują się długą i złożoną historią, obejmującą okres glacialny, okres interglacjału eemskiego, okres ochłodzenia würmskiego oraz holocenu. Przez cały ten czas funkcjonowały one jako lokalne bazy erozyjne i baseny sedymentacyjne, w których gromadziły się, w powiązaniu z warunkami klimatycznymi, serie osadów deluwialnych z pogrzebanymi poziomami utworów organicznych. Współczesne poziomy organogeniczne stanowią jedynie najmłodszy - holoceni epizod w rozwoju form wytopiskowych. Przykłady dużych mis wytopiskowych w najbliższym sąsiedztwie Puszczy to zatorfiona Niecka Gródecko-Michałowska oraz obniżenie wytopiskowe w dolinie Narwi, przekształcone obecnie w jezioro Siemianówka. Przykładem dużej misy wytopiskowej na terenie Puszczy jest zatorfione obecnie obniżenie w rejonie ujścia rzeki Hwoźnej do Narewki. Inne ciekawsze formy tego typu to: Berezowe Lado, Wilcze Bagno, Bagno Czerlon, Dziki Kąt, a po stronie białoruskiej bagno Dziki Nikor (*Kwiatkowski, 1994*).

Na wysoczyznach morenowych są obecne także obniżenia o charakterze liniowym, najczęściej o podmokłym dnie, które łączą czasami opisane niecki wytopiskowe z systemami dolin rzecznych. Formy te określane jako dolinki denudacyjno-erozyjne, stanowiły pierwotnie głębsze rozcięcia erozyjne - suche dolinki w obrębie wysoczyzn morenowych, które zostały później wypełnione osadami piaszczysto-pylastych deluwiów, osadami organiczno-mineralnymi, a miejscami torfami. Na tej podstawie można sądzić, że te częściowo już kopalne formy rzeźby terenu stanowiły w przeszłości bardziej sprawny działający system odprowadzania wód powierzchniowych oraz produktów wietrzenia i erozji, niż ma to miejsce obecnie.

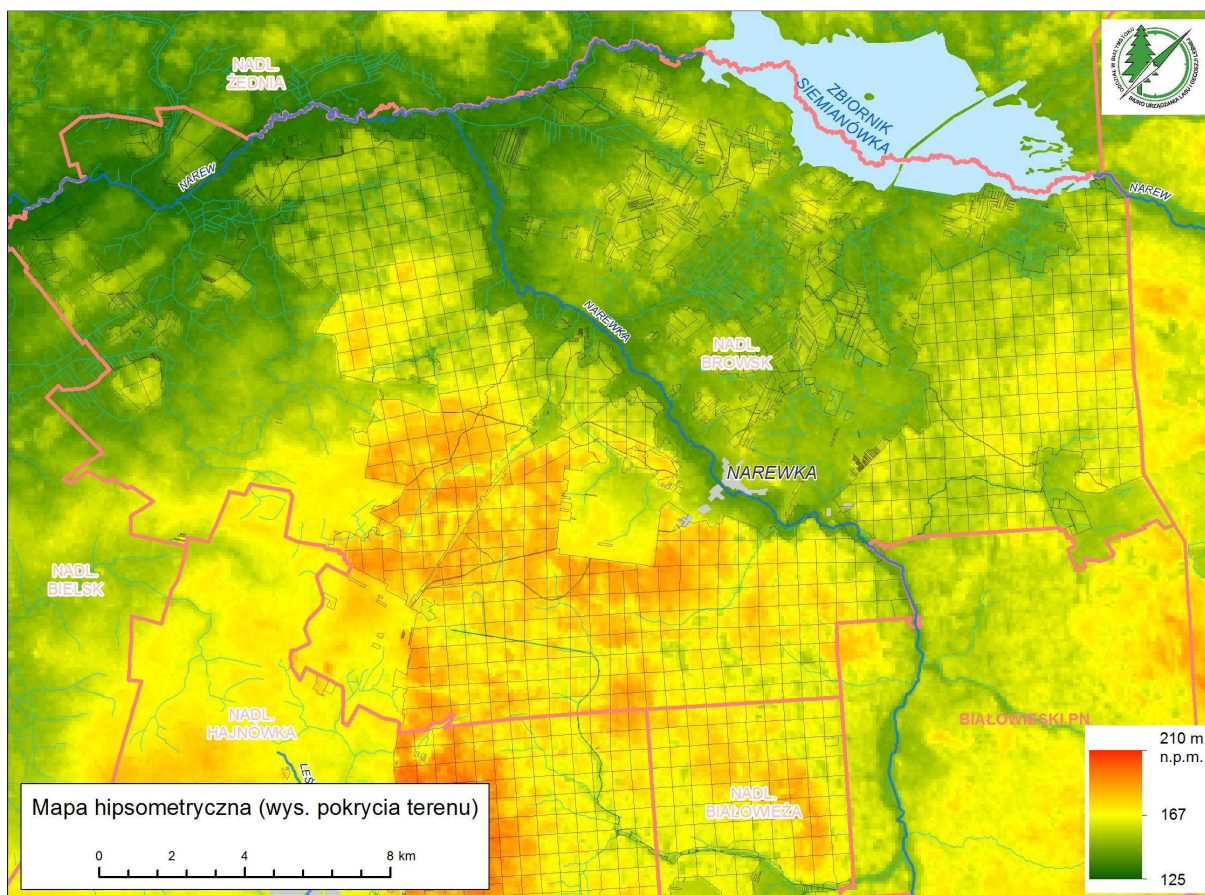
Również obniżenia znacznie zabagnionych obecnie dolin rzecznych, zwłaszcza Narwi, Narewki i Leśnej mają poligenetyczny charakter: można sądzić, że większe doliny rzeczne powstały na miejscu dużych form wytopiskowych, połączonych ze sobą działalnością

erozyjną rzek w jeden system hydrologiczny. Przykładem takiej sytuacji jest dolina Narwi, której równoleżnikowy odcinek łączy kilka dużych form wytopiskowych, z których największa w rejonie Siemianówki została wykorzystana przy budowie sztucznego zbiornika wodnego. Podobny charakter mają obniżenia w rejonie Suszcza - Eliaszuki oraz w pobliżu miejscowości Narew. Taras zalewowy doliny Narwi jest w znacznej mierze zbudowany z utworów organogenicznych, lokalnie są to rozległe pokrywy torfów, miejscami kilkumetrowej miąższości. Obok tarasu zalewowego miejscami jest widoczny wyższy poziom starszego tarasu piaszczysto-żwirowego, wznoszący się około 1m ponad równiny torfowomadowe. Na zdjęciach lotniczych maksymalny zasięg obszarów aluwialnych doliny wyznaczają, położone najdalej od koryta współczesnej rzeki, meandry i starorzecza; natomiast pozostałe fragmenty doliny mają na ogół genezę wytopiskową. Powszechność występowania pokryw organicznych w obniżeniach terenu, nawet na młodych utworach aluwialnych wskazuje na postępujące zabagnianie terenu w ostatnich tysiącleciach. Również wzdłuż koryta Narewki rozciąga się strefa płytkich torfów podścielona piaskami aluwialnymi. Natomiast w kierunku brzegów doliny, w stronę wysoczyzny morenowej, rozciąga się miejscami strefa głębokich torfów, które ulegają wypłyceciu dopiero przy samej krawędzi wysoczyzny.

Obszary dolin rzecznych, dolinek denudacyjnych oraz wytopisk, w których długotrwała akumulacja bagienna doprowadziła do odłożenia pokryw torfowych i torfiastych, tworzą obecnie równiny akumulacji biogenicznej.

Ostatnim czynnikiem morfogenetycznym jest działalność człowieka; najstarsze formy związane z jego obecnością na terenie Puszczy stanowią liczne kurhany - koliste pagórki o średnicy od kilku do kilkudziesięciu metrów, które występują miejscami w dużych zespołach, będących niegdyś wczesnośredniowiecznymi cmentarzyskami (Faliński 1980). Inny rodzaj sztucznych pagórków stanowią mielerze, w których wypalano węgiel drzewny. Największe znaczenie mają jednak współczesne przejawy działalności gospodarczej, związane z budową sieci komunikacyjnej, w szczególności dziesiątki kilometrów wysokich nasypów ziemnych pod drogi i kolejki leśne, którym towarzyszą rowy odwadniające. Z budową dróg wiąże się też eksploatacja lokalnych piaskowni i żwirowni leśnych, prowadząca do dewastacji nielicznych już na terenie Puszczy form pagórkowatych. Mniej spektakularne są przeprowadzone pod koniec ubiegłego wieku zmiany stosunków wodnych, np. regulacje Narewki i Łutowni. Całkowicie sztucznymi obiektami wodnymi są stawy Topiło, powstałe przez spiętrzenie wody na rzece Perebel, stawy na rzece Narewce w Białowieży oraz wspomniany już duży zbiornik wodny Siemianówka w dolinie Narwi, na c

Ryc.6. Mapa hipsometryczna obszaru Nadleśnictwa Browsk

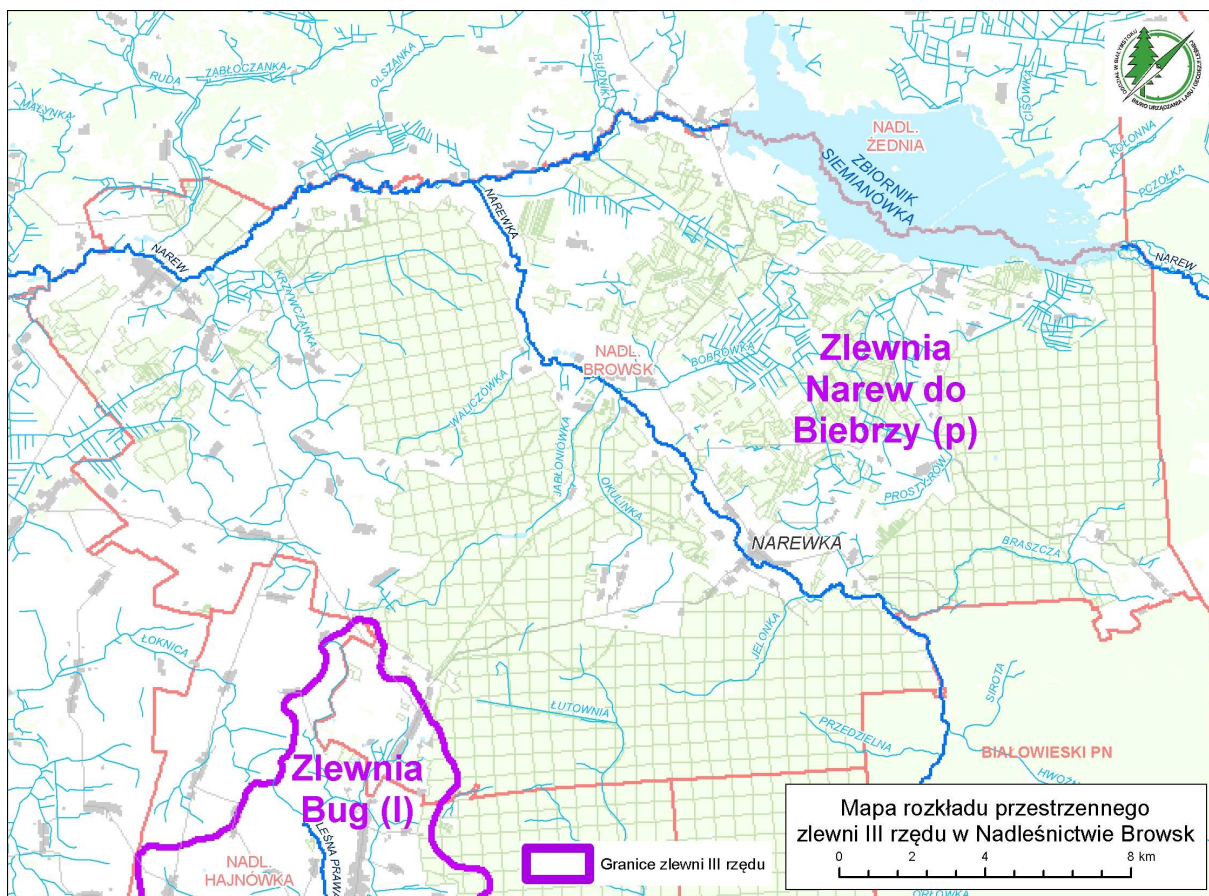

1.3.3. Stosunki wodne

Woda jest niezmiernie ważnym czynnikiem, kształtującym przebieg wielu zjawisk przyrodniczych i niezbędnym warunkiem istnienia wszelkich przejawów życia, w tym także ludzkiej działalności gospodarczej. W gospodarowaniu wodą wyróżnia się kilka podstawowych działów. Są to: melioracje gruntów ornych, łąk i pastwisk, regulacja rzek i budowa kanałów dla potrzeb żeglugi, zaopatrzenie ludności w wodę pitną, dostarczenie wody dla przemysłu, wykorzystanie spadku i masy wody do celów energetycznych, ochrona wód przed zanieczyszczeniami oraz gospodarka rybacka.

Obszar Nadleśnictwa Browsk należy do zlewni Morza Bałtyckiego, a głównym elementem hydrograficznym są rzeki. Z rzekami połączone są liczne drobne ciekі najczęściej naturalnego pochodzenia, płynące niekiedy głębokimi przekopami, wykonanymi w celu odwodnienia zagłębi i podmokłości.

Ryc.7 . Mapa zlewni III obszaru Nadleśnictwa Browsk

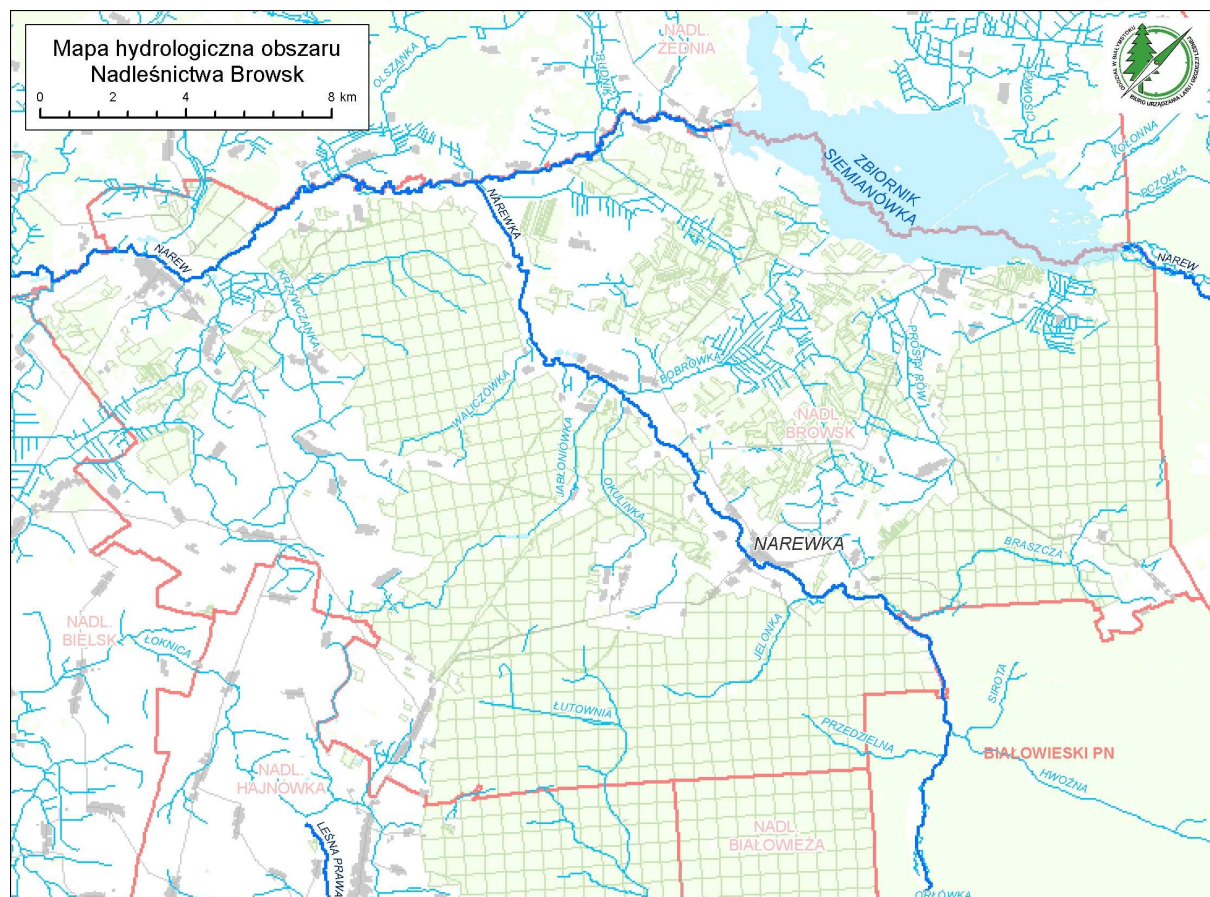

Sieć rzeczna w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa jest słabo rozwinięta, dobrze wykształcone doliny rzeczne są typowe jedynie dla największych rzek: Narewki z dopływami Łutownią i Hwoźną oraz Leśnej z Perebelem i Przewłoką. Ich dorzecza związane są z obniżonymi powierzchniami gliniastej moreny dennej, której charakter litologiczny oraz małe spadki terenu nie sprzyjały erozji wgłębnej, dlatego też większość strumieni na tym obszarze ma charakter inicjalny, bez wyraźnie zaznaczonego koryta i strefy aluwialnej. Dorzecza Narewki i Leśnej rozdziela wyraźny dział wodny związany ze strefą wyniesień wzdłuż trasy Hajnówka - Białowieża. Na północ od tego wododziału właściwości wód, np. stopień czystości wód, zwłaszcza Narewki, jest uzależniony wyłącznie od procesów zachodzących na obszarach leśnych oraz charakteru wód dopływających z białoruskiej części Puszczy. Natomiast zlewnia rzeki Leśnej obejmuje również tereny na zachód od granic Puszczy, w tym obszar miejski Hajnówki i dlatego też wprowadza ona na tereny leśne wody skażone zanieczyszczeniami przemysłowymi i komunalnymi.

1.3.3.1. Wody powierzchniowe

Nadleśnictwo Browsk leży w dorzeczu Narwi i jej dopływów. Południowo-zachodnia część leży w dorzeczu Leśnej Prawej, biorącej swój początek w okolicy wsi Nowokornino. Leśna jest prawobrzeżnym dopływem Bugu. Średni spadek Leśnej (na terenie Puszczy) jest minimalny i wynosi 0,64 m/km. Wododział Narwi i Leśnej przebiega wzdłuż wyniesień morenowych na linii Hajnówka – Czerlonka.

Ryc.8 . Mapa hydrologiczna obszaru Nadleśnictwa Browsk

Główne rzeki przepływające przez teren nadleśnictwa to Narew, Narewka, Łutownia i Leśna, w okresie wiosennych roztopów występują z brzegów. Jednak wysokie stany wód utrzymują się krótko. Niskie stany wód mają miejsce od sierpnia do zimy. W okresach suszy niektóre strumienie całkowicie wysychają. Narew i Narewka były w XVIII wieku rzekami spławnymi o częściowo uregulowanych korytach rzecznych.

Główne rzeki

Narew to prawostronny dopływ Wisły II rzędu o powierzchni zlewni 75175,2 km². Zlewnia obejmuje tereny słabo uprzemysłowione o charakterze rolniczym i leśnym. Do 1962

roku rzeka była uważana za prawostronny dopływ Bugu. Długość całkowita wynosi 484 km, z czego większość w Polsce (455 km), reszta na Białorusi, gdzie bierze swój początek. Przy granicy białoruskiej zlokalizowano zbiornik zaporowy Siemianówka, pełniący obecnie funkcje rekreacyjne. Narew jest rzeką nizinną. Tworzy rozległe powierzchnie bagien, błot i torfowisk. Dolina Narwi ma bieg złożony z zabagnionych odcinków o charakterze kotlin oraz wąskich przełomów, z których najbardziej charakterystyczny jest przełom pod Łomżą. Jest jedynym w Europie i jednym z trzech na świecie przykładem rzeki anastomozującej, czasami zwanej rzeką warkoczową (płynie siecią rozgałęziających i łączących się koryt).

Narewka jest lewostronnym dopływem Narwi o długości 61,1 km, stanowi główny ciek wodny polskiej części Puszczy Białowieskiej. Dorzecze zajmuje 710,7 km², z czego na terenie Polski 491,3 km². Wypływa na wysokości 159 m n.p.m. z terenów bagiennych uroczysk Dziki Nikor i Kuty na obszarze Białorusi. W górnym biegu Narewka jest połączona kanałem z Narwią. Początkowo płynie na zachód, a od Białowieży przyjmuje kierunek północny. Na teren Polski wpływa w oddziale 503. Do Narwi uchodzi na wysokości 137 m n.p.m. w okolicach wsi Gródek i Bindziuha. Do momentu odwodnienia głębokimi kanałami w latach 1950-70 Bagna Dziki Nikor i Bagna Kuty, Narewka płynęła przez szeroką błotnistą dolinę. Szerokość koryta wynosi od 5 do 15 m. Zlewnia Narewki jest rozbudowana, należy do niej wiele drobnych cieków bocznych, a największymi dopływami są: Złota, Orłówka, Hwoźna, Braszcza, Kliczynieówka, Łutownia (z Krynicą i Dubitką), Przedzielna i Jelonka, Wakuszanka (Okulinka), Jabłonówka (Gnilec) i Wieliczkówka (Waliczówka).

Łutownia jest lewym dopływem Narewki. Powierzchnia zlewni wynosi 120,4 km², długość rzeki 19,2 km. Źródła Łutowni znajdują się w okolicach wsi Nowosady (Bagno Derlicz). Dolina rzeki w górnym jej biegu jest zalesiona, natomiast w środkowym i dolnym pokrywają ją łąki i pastwiska, stopniowo porastające lasem. Dolina rzeki w najszerszym miejscu rozciąga się na ponad 100 m.

Leśna Prawa ma długość 63 km. Źródła jej znajdują się na północ od Hajnówki. Dolina rzeki jest wąska, nie przekracza 500 m. Pokryta jest głównie piaskami akumulacji lodowcowej. Koryto rzeki ma szerokość od 2 do 4 m. Brzegi są niskie, w okresach wiosennych często podtopione. Na wielu odcinkach dolina ma charakter bagienny.

Zbiorniki wodne

Naturalne zbiorniki wód stojących, poza bagnami śródleśnymi, na omawianym terenie nie występują. Do największych sztucznych zbiorników wodnych należy zalew Siemianówka o powierzchni około 3250 ha. Jest on położony w dolinie Narwi na północnych obrzeżach Puszczy Białowieskiej. Na etapie planowania przewidywano zgromadzenie 45 mln m³ wody

do nawodnień rolniczych w dolinach górnej Narwi i Supraśli, osuszonych terenów Bagno Wizna oraz zabezpieczenie 17 mln m³ na potrzeby gospodarki komunalnej i przemysłu Białegostoku. Budowę zbiornika rozpoczęto w 1977 roku, piętrzenie wód w 1988 z chwilą przegrodzenia koryta Narwi zaporą czołową. Pod inwestycję wykupiono i wywłaszczono 289 gospodarstw położonych w 8 wsiach. Pięć wsi uległo całkowitej likwidacji.

1.3.3.2. Wody gruntowe

Wody gruntowe charakteryzują się występowaniem dwu kolejno po sobie następujących fenofaz (Obmiński Z., 1977). Pierwsza rozpoczyna się późną jesienią lub wczesną zimą podnoszeniem się poziomu wód gruntowych i ich kulminacją przypadającą na wiosnę lub początek lata. Druga fenofaza uwidacznia się stopniowym obniżaniem poziomu wód i trwa przez całe lato do późnej jesieni lub zimy.

Kwiatkowski (1994) wyróżnia na terenie Puszczy szereg obszarów hydrogeologicznych o odmiennych zdolnościach gromadzenia wody gruntowej. Największą zdolność gromadzenia wody mają obszary gdzie dominuje infiltracyjny typ krążenia wody. Są to zazwyczaj wyniesione obszary wysoczyzn ablacyjnych zbudowane z grubofrakcyjnych, przepuszczalnych utworów zwałowych. Na tych obszarach woda gruntowa zawsze występuje poza profilem glebowym. Na płasko-falistej morenie dennej, zbudowanej z utworów trudno przepuszczalnych dominuje ewapotranspiracyjny typ krążenia wody. Na tych obszarach infiltracja wgłębna wód opadowych jest bardzo ograniczona, a nadmiar wód opadowych i roztopowych gromadzi się na powierzchni terenu. W zależności od ukształtowania terenu i powierzchniowych warstw gleby wyróżnić tu można trzy rodzaje krążenia wody: spływowo-glejowy, przemywno-glejowy i zastojuwo-glejowy. Dla torfowisk i innych terenów obniżonych z pokrywami mineralno-organicznymi charakterystyczny jest retencyjny typ krążenia wody. Tu można wyróżnić przepływowo-bagienny rodzaj krążenia wody, gdzie wody są bardziej ruchliwe, dobrze natlenione i zasobne w składniki pokarmowe oraz zastojuwo-bagienny typ krążenia wody charakterystyczny dla terenów bezodpływowych, z ombrofilną gospodarką wodną. Zmiany stosunków wodnych spowodowane są osuszeniem torfowisk w strefie źródłiskowej Narwi i Narewki, wyprostowaniem Narewki, Hwoźnej i Łutowni oraz melioracjami wokół Puszczy, a także zbudowaniem zbiornika wodnego Siemianówka.

1.3.3.3. Wody podziemne

Występowanie wód powierzchniowych, a więc rzek, jezior i bagien, jest ściśle związane z występowaniem wód podziemnych, które stanowią istotne ogniwo w ogólnym obiegu wody. Według systematyki wód podziemnych (*Więckowska, 1963*) poszczególne ich typy wykazują dużą zależność nie tylko od budowy geologicznej, lecz także od stosunków geomorfologicznych.

Rozpoznane i wykorzystywane zasoby wód podziemnych w omawianym regionie związane są z utworami czwartorzędowymi. Trudno scharakteryzować wody głębszych poziomów wodonośnych związane ze starszymi skałami i okresami geologicznymi z uwagi na znaczną miąższość utworów czwartorzędowych oraz brak głębokich wierceń (*Górniak, 1999*).

Na temat wód podziemnych i wodonośców w skałach podczwartorzędowych można jednak z dużym prawdopodobieństwem wypowiadać się, analizując informacje hydrogeologiczne z innych wierceń wykonanych w północno-wschodniej Polsce. Tak więc należy przypuszczać, że również w tym rejonie użytkowe znaczenie wód z utworów starszych niż czwartorzędowe jest marginalne. Wynika to z bardzo słabych parametrów hydrogeologicznych tych utworów. Jedynie wodonośne utwory trzeciorzędowe mogą dostarczać większych ilości wody.

Głównym zbiornikiem wód podziemnych na omawianym obszarze są wodonośne skały czwartorzędowe, wśród których dominują piaski średnio- i drobnoziarniste. Bardzo często, oprócz piasków, w warstwie wodonośnej występują przewarstwienia utworów grubszych, tj. pospółek lub żwirów. Polepsza to w istotnym stopniu właściwości filtracyjne takiego poziomu. Czwartorzędowe piętro wodonośne najczęściej wykształcone jest jako poziom wód gruntowych o zwierciadle swobodnym oraz dwa do trzech poziomów międzymorenowych o zwierciadle napiętym, oddzielonych od powierzchni terenu jak też i od wodonośców trzeciorzędowych warstwami glin zwałowych. Należy się jednak liczyć, że lokalnie, na terenach z występującymi na powierzchni glinami, może nie być wykształconego poziomu wód gruntowych. Można też lokalnie spotkać więcej poziomów wodonośnych. Często wtedy część z nich pozostaje w bardzo silnej więzi hydraulicznej ze sobą, co wskazuje na wymianę wody między poziomami.

W zwięzłych, bądź luźnych skałach polodowcowych można wydzielić kilka poziomów wodonośnych, odpowiadających cyklom sedymentacyjnym. Wspólną cechą wód podziemnych regionu jest ich porowy charakter, czyli wody występują w przestrzeniach między ziarnami budującymi skały. Ich poziom utrzymuje się dzięki infiltracji wód

opadowych. Charakteryzują się one płytkim występowaniem i przeważnie swobodnym zwierciadłem wody (*Górniak, 1999*).

Zasobność wód podziemnych strefy przepuszczalnej jest duża. Uwidacznia się to w występowaniu luźnych naturalnych wypływów tych wód, tj. wycieków, występów, młak oraz źródeł. Rozmieszczenie tych obiektów hydrograficznych jest nierównomierne. Powstawanie naturalnych wypływów wód podziemnych uwarunkowane jest budową geologiczną i morfologią terenu.

1.3.4. Klimat

Klimat jest to typowy dla danego obszaru układ pogód, wyznaczany na podstawie wieloletnich obserwacji. Kształtowany jest pod wpływem wielu czynników, spośród których najważniejsze to: szerokość geograficzna, odległość od morza, wysokość nad poziomem morza, obecność ciepłych bądź zimnych prądów morskich oraz ukształtowanie powierzchni ziemi. Nadleśnictwo Browsk położone jest w strefie klimatu umiarkowanego kontynentalnego, chłodnego z wpływami klimatu atlantyckiego.

Pod względem klimatycznym obszar Puszczy Białowieskiej jest klasyfikowany następująco:

- ◆ w podziale Polski na regiony klimatyczne Romera (*1949*) omawiany teren leży w klimatycznej Krainie Chełmsko-Podlaskiej, w klimacie Krainy Wielkich Dolin;
- ◆ Gumiński (*1951*) zalicza omawiany obszar do IX - Wschodniej (Podlaskiej) dzielnicy rolniczo-klimatycznej;
- ◆ Wiszniewski i Chełchowski (*1987*) umieszczają Puszcę na styku Regionu Mazursko-Białostockiego i Regionu Mazowiecko-Podlaskiego;
- ◆ według Okołowicza (*1973-1978*) Puszcza należy do regionu klimatycznego Mazowiecko-Podlaskiego;
- ◆ według podziału Polski Wosia (*1994*) na regiony klimatyczne (na podstawie średniej rocznej frekwencji dni z różnymi typami pogody) omawiany obszar umiejscowiono w regionie Mazursko-Podlaskim;
- ◆ inni badacze (*Szklar, 1973*) zaliczają Puszcę Białowieską do klimatycznego Regionu Prużańsko-Brzeskiego, Podobwodu Zachodniego, Obwodu Południowego.

Puszcza Białowieska leży w obszarze przejściowym między Europą Wschodnią i Środkową, dlatego też przytoczone powyżej tylko niektóre próby regionalizacji klimatu nie zawsze są ze sobą zgodne.

W tekście oraz w zestawieniach podano wyniki z Stacji Meteorologicznej w Siedlcach, Białymstoku i Szepietowie.

1.3.4.1. Temperatura powietrza

Rozkład średnich, maksymalnych i minimalnych temperatur ze stacji meteorologicznej w Siedlcach, dane z lat 1987-2011, przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Temperatura powietrza [°C] w Siedlcach w latach 1987-2011

Wartość	Miesiące												V-IX	Średnia wieloletnia
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
średnia	-2,4	-0,9	2,1	8,2	13,5	16,4	18,7	17,8	12,9	7,9	2,8	-1,3	15,9	8,0
maksymalna	9,9	16,5	20,2	25,9	31,1	31,5	35,5	33,3	29,9	24,6	17,1	14,2	32,3	24,1
minimalna	-32,7	-23,1	-21,2	-4,7	-1,1	2,7	5,0	1,0	-2,1	-8,1	-18,2	-26,3	1,1	-10,7

Według danych wieloletnich ze stacji meteorologicznych w Białymstoku z lat 1961-2011 i Szepietowie z lat 1961-1995, średnie roczne i średnie temperatury miesięczne oraz temperatury maksymalne i minimalne, przedstawiono w tabeli 8 i 9.

Tabela 8. Temperatura powietrza [°C] w Białymstoku w latach 1961-2011

Wartość	Miesiące												V-IX	Średnia wieloletnia
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
średnia	-4,0	-3,1	0,8	7,2	12,8	15,8	17,7	16,8	12,2	7,3	2,3	-2,1	15,1	7,0
maksymalna	11,4	16,4	21,8	27,8	31,1	32,6	35,5	35,2	30,0	25,4	16,9	13,8	32,9	24,8
minimalna	-35,4	-32,9	-24,0	-8,3	-4,5	-0,2	4,2	0,2	-5,1	-10,1	-20,7	-29,0	-1,1	-13,8

Tabela 9. Temperatura powietrza [°C] w Szepietowie w latach 1961-95

Wartość	Miesiące												V-IX	Średnia wieloletnia
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
średnia	-4,3	-3,5	0,5	6,8	12,7	15,9	17,3	16,5	12,2	7,2	2,1	-2,0	14,9	6,8
maksymalna	11,5	15,5	21,2	26,7	29,9	32,0	36,6	36,4	29,5	25,0	16,5	14,1	32,9	24,6
minimalna	-33,8	-32,7	-23,3	-7,2	-2,9	1,0	4,8	2,2	-3,5	-8,6	-19,2	-27,2	-0,3	-12,5

Temperatura powietrza jest głównym elementem klimatu. Skrajne wartości temperatury w Siedlcach, w latach 1987-2011 osiągnęły minimum -35,4°C oraz maksimum 35,5°C, zaś w latach 1961-2011 osiągnęły w Białymstoku minimum -35,4°C oraz maksimum 35,5°C, w

Szepietowie wyniosły $-33,8^{\circ}\text{C}$ i $36,6^{\circ}\text{C}$. Na omawianym terenie występuje dość ciepłe lato o temperaturze lipca około $17,7^{\circ}\text{C}$ oraz niezbyt mroźna zima o średniej temperaturze stycznia – $4,0^{\circ}\text{C}$ (wg stacji meteorologicznej w Białymstoku).

Średnia roczna wartość temperatury wyliczona dla dłuższego, 65-letniego okresu (1931-1995), wyniosła w Białymstoku $6,8^{\circ}\text{C}$. W skali województwa okazała się dość zbliżona do wartości z charakteryzowanego wyżej wielolecia.

Dla porównania analizując 65-letni ciąg pomiarów temperatury powietrza w Suwałkach największą tendencję spadkową (średnio o $0,17^{\circ}\text{C}$ na 10 lat) zauważa się dla okresu letniego, nieco mniej wyraźną tendencję spadkową dla jesieni. Natomiast zimy stają się coraz cieplejsze (średnio o $0,2-0,3^{\circ}\text{C}$ na 10 lat) (Górniak, 2000).

W okresie 1931-1995 skrajnie chłodne były lata: 1940, 1941, 1942, 1987, które uważa się za najchłodniejsze w Polsce w minionym stuleciu. W roku 1940 wystąpiła najniższa średnia roczna temperatura, która wyniosła w Białymstoku $4,9^{\circ}\text{C}$.

Zmienność wieloletnia temperatury powietrza ma określoną cykliczność. Na terenie Polski najczęściej powtarza się 7,7-letni cykl (Lorenc, 1996).

W województwie podlaskim przeważa pogoda ciepła, która utrzymuje się przez ponad 4 miesiące w roku. Okres, ze średnią dobową temperaturą poniżej zera, w Polsce północno-wschodniej jest najdłuższy w ciągu roku w nizinnej części kraju. Ponadto w większej części województwa czas trwania pogody mroźnej (t_{\min} i $t_{\max} < 0$) jest praktycznie taki sam, jak w Zakopanem.

Tabela 10. Średnia liczba dni w roku (w latach 1951-1980) o określonym termicznym typie pogody w Białymstoku (w celu porównawczym w Suwałkach i w Warszawie)

Średnia temperatura doby	Typ pogody	Białystok	Suwałki	Warszawa
1	2	3	4	5
$>25^{\circ}\text{C}$	gorąca	0,2	0,3	1,6
$15-25^{\circ}\text{C}$	bardzo ciepła	80,7	70,2	91,8
$5-15^{\circ}\text{C}$	ciepła	122,2	124,9	131,2
$0-5^{\circ}\text{C}$	chłodna	72,8	72,6	72,6
$-5-0^{\circ}\text{C}$	zimna	51,7	54,0	46,3
$-15-(-5)^{\circ}\text{C}$	mroźna	32,9	38,7	29,1
$<-15^{\circ}\text{C}$	bardzo mroźna	3,7	4,6	2,3
W tym pogoda przymrozkowa $t_{\min} < 0$ i $t_{\max} > 0$		78,0	73,0	69,0

Średni okres bezprzymrozkowy dla Białegostoku wynosi 155 dni, zaś dla Siemiatycz już 160 dni. Data ostatnich przymrozków przypada na 3 maja (± 11 dni) a pierwszych na 5 października (± 8 dni) (Pióro, 1973).

1.3.4.2. Usłonecznienie i zachmurzenie

Usłonecznienie (okres dopływu bezpośredniego promieniowania słonecznego wyrażony w godzinach) jest elementem bardzo zmiennym, wykazującym duże wahania dzienne, okresowe i wieloletnie. Wyniki pomiarów z lat 1966-1995 wskazują, że przeciętnie w ciągu roku usłonecznienie rzeczywiste trwa w województwie podlaskim 1548-1579 godzin, a więc średnio 4,2-4,3 godziny dziennie. Od maja do sierpnia średnie usłonecznienie w ciągu doby trwa ponad 7 godzin, natomiast w okresie od listopada do stycznia nie przekracza średnio 1,2 godziny.

Zachmurzenie uwarunkowane jest rodzajem masy powietrza i modyfikowane przez sezonowe zmiany intensywności promieniowania słonecznego oraz charakter powierzchni terenu. Średnie zachmurzenie w województwie jest najmniejsze od maja do września, a największe od listopada do lutego. W Białymstoku jest przeciętnie 36 dni pogodnych w roku. Dla Siemiatycz średnia liczba dni pogodnych wynosi ok. 51, zaś pochmurnych około 140 w roku. Średnie roczne zachmurzenie w Siemiatyczach wynosi 6,4 pokrycia nieba, średnia ilość burz 13. Największa zmienność zachmurzenia przypada na lipiec i sierpień (Górniak, 2000).

1.3.4.3. Wiatry

Tabela 11. Średnia prędkość wiatru (km/h) w Siedlcach dla lat 1987-2011

Wartość	M i e s i ą c e												Średnia wieloletnia
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	15
średnia	13,9	13,9	13,6	12,0	10,2	10,3	9,6	9,7	10,4	11,8	13,0	13,6	11,8

Średnia prędkość wiatru w Siedlcach wyniosła 11,8 km/h. Minimum średniej miesięcznej prędkości wiatru przypada na lipiec i sierpień, a maksimum na styczeń i luty.

Średnia prędkość wiatru w Białymstoku to 2,8 m/s (najniższa w województwie podlaskim), w Szepietowie 3,9 m/s, Białowieży 3,6 m/s. Maksymalna, rzeczywista prędkość wiatru w porywach odnotowana na stacji synoptycznej w Białymstoku wynosiła 30 m/s. Minimum średniej miesięcznej prędkości wiatru przypada wszędzie na sierpień, a maksimum

na styczeń. Od października do marca w województwie podlaskim dominują wiatry południowo-zachodnie, a od kwietnia do września północno-zachodnie i zachodnie.

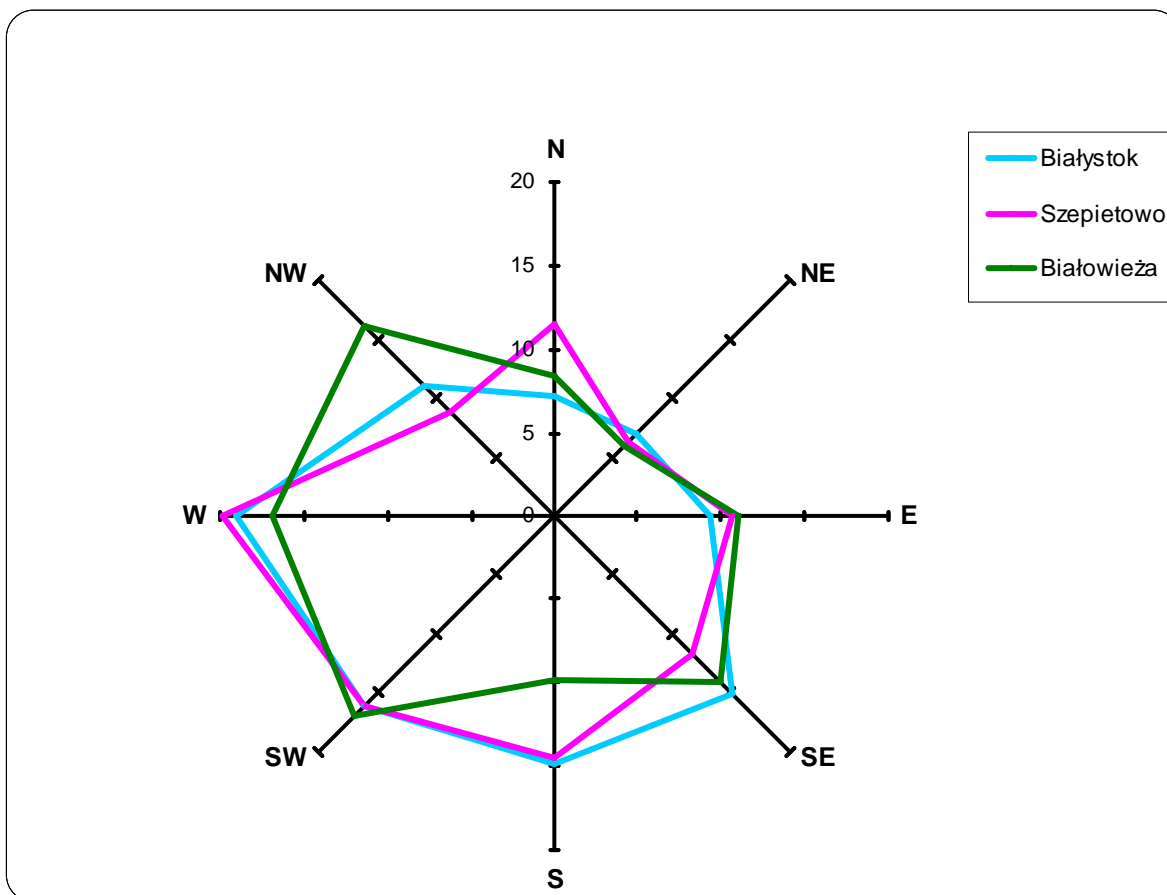
W ciągu roku cisze atmosferyczne najczęściej występują w sierpniu. Generalnie w miesiącach letnich występują one dwukrotnie częściej niż zimą. Najmniejszą średnią roczną częstość cisz atmosferycznych notowano w rejonie Suwałk i Szepietowa (Górniak, 2000).

Kierunki wiatrów dominujących w różnych regionach województwa podlaskiego przedstawia tabela 12 oraz wykres róży wiatrów.

Tabela 12. Udział (%) kierunków wiatru z poszczególnych kwadrantów w latach 1961-1995

Miejscowość	Kierunki wiatru [%]			
	N	E	S	W
1	2	3	4	5
Białystok	14,0	17,6	26,3	27,9
Szepietowo	18,1	18,6	26,3	30,3
Białowieża	15,9	17,1	20,6	27,5

Ryc. 9. Róża wiatru dla stacji pomiarowych w latach 1961-1995

1.3.4.4. Opady atmosferyczne

Średnia wielkość opadów atmosferycznych w latach 1961-1995 na Równinie Bielskiej wyniosła 593 mm, w Dolinie Górnej Narwi 574, zaś na Wysoczyźnie Drohickiej 576 mm rocznie. Opady przeważają w okresie ciepłym (maj-wrzesień), stanowiąc wtedy 56% sumy rocznej dla obu regionów klimatycznych. Maksimum, podobnie jak w większości dzielnic Polski, przypada na miesiące letnie (czerwiec-sierpień), minimum na luty. (Górniak, 2000).

Tabela 13. Średnie sumy opadów miesięcznych [mm] w regionach fizjograficznych w latach 1961-1995

Region fizjograficzny	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	suma w okresie wegetacyjnym V-IX	suma w roku
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Równina Bielska	33	27	32	40	59	72	73	70	57	45	44	41	331	593
Dolina Górnej Narwi	30	25	29	36	58	69	74	73	56	44	43	38	330	574
Wysoczyzna Drohicka	32	26	31	37	57	69	71	72	56	42	44	40	325	576
Województwo podlaskie	33	26	33	38	59	72	74	69	57	44	46	42	331	593

Tabela 14. Średnie miesięczne i roczne sumy opadów dla stacji w Siedlcach w latach 1987-2011 (mm)

Wartość	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	suma w okresie wegetacyjnym V-IX	suma w roku
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Średnia	28	27	31	36	51	70	73	76	60	32	38	34	330	556

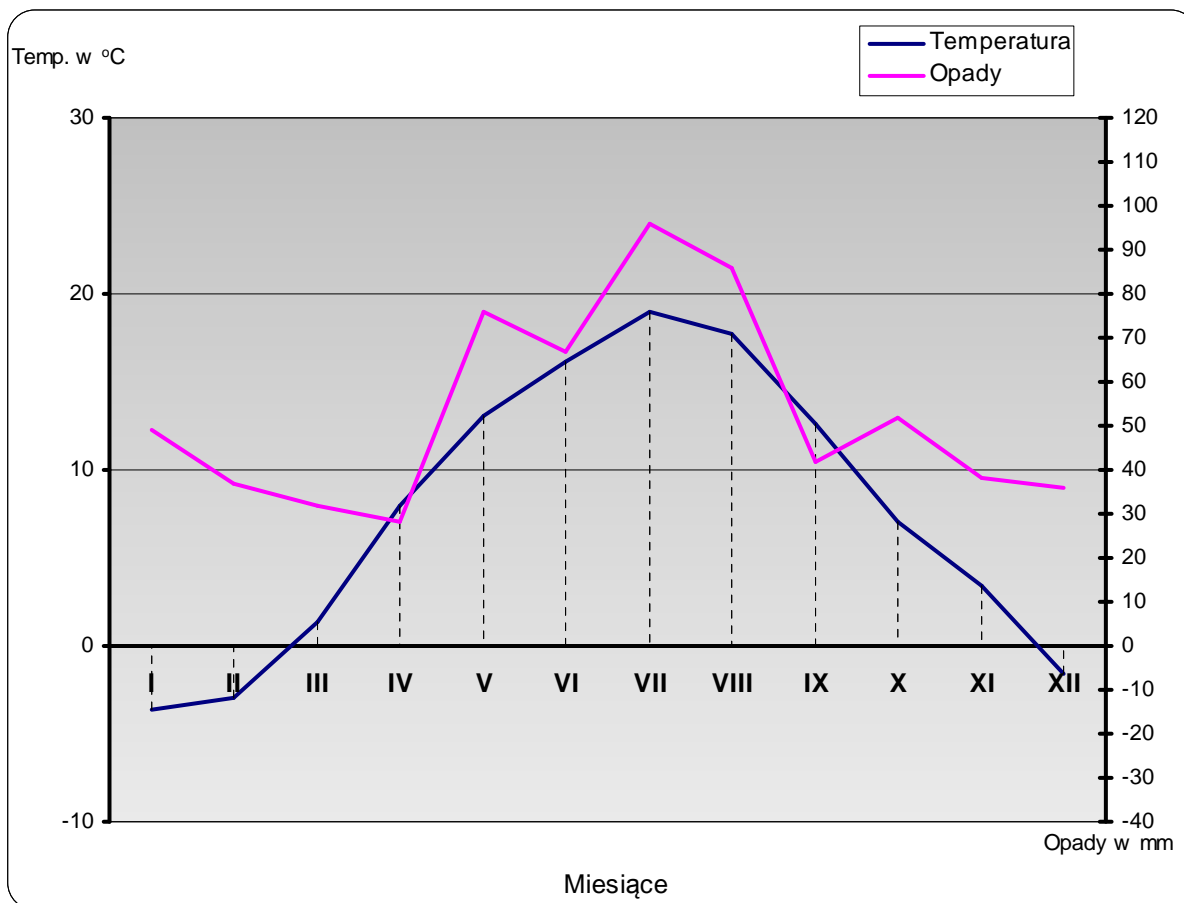
Tabela 15. Średnie miesięczne i roczne sumy opadów dla stacji w Białymstoku w latach 2002-2011 (mm)

Wartość	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	suma w okresie wegetacyjnym V-IX	suma w roku
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Średnia	49	37	32	28	76	67	96	86	42	52	38	36	367	639

Na wybranych posterunkach opadowych w województwie podlaskim, gdzie są prowadzone obserwacje od 1891 roku, zauważono, że w latach 1961-1995 sumy roczne opadów (dla 8 z 17 punktów obserwacyjnych) są o 10-15% wyższe niż w okresie 1891-1930. Tendencje te odnotowano głównie w rejonach, gdzie w ostatnich 50 latach nastąpił wyraźny

wzrost powierzchni leśnych. Jest to efekt większej wilgotności powietrza nad lasami, wywołanej wzmożoną transpiracją roślin oraz zwiększonej konwekcji mas powietrza (Tomanek, 1972).

Ryc. 10. Charakterystyka warunków klimatycznych dla stacji meteorologicznej w Białymstoku w latach 2002-2011

1.3.4.5. Wilgotność powietrza

Wilgotność powietrza najczęściej przedstawiamy za pomocą wilgotności względnej, wyrażonej w procentach. Jest to stosunek aktualnej prężności pary wodnej do maksymalnej prężności pary wodnej w danej temperaturze.

Przeciętna roczna względna wilgotność powietrza w województwie podlaskim waha się od 74,5 do 88,7%. Na obszarach wysoczyzn wynosi 81,5-81,8% i jest niższa niż w strefie pojezierzy i rozległych dolinach rzek. Okres od października do lutego należy do najwilgotniejszej części roku ze średnimi wartościami przekraczającymi 85%. Najmniejsza wilgotność występuje w maju spadając czasami poniżej 65% (Górniak, 2000).

Tabela 16. Średnia roczna liczba dni z wybranymi typami pogody w regionie klimatycznym XII - Mazursko-Podlaskim

Liczba dni z typem pogody:		TYPY POGODY																																							
		Średnia maksymalna i minimalna dobowa temperatura powietrza [°C]																																							
		15,1-25,0		5,1-15,0		0,1-5,0		0,1-5,0		0,0-(-5,0)		0,0-(-5,0)		-5,1-(-15,0)		<-15,0																									
		T _{max} , T _{min} >0		T _{max} , T _{min} >0		T _{max} , T _{min} >0		T _{max} >0>T _{min}		T _{max} >0>T _{min}		T _{max} , T _{min} ≤0		T _{max} , T _{min} ≤0		T _{max} , T _{min} ≤0																									
		Średnie dobowe zachmurzenie nieba [%]																																							
		≤20		21-79		≤20		21-79		≥80		≤20		21-79		≥80		≤20		21-79		≥80																			
		Dobowa suma opadów atmosferycznych [mm]																																							
		<0,1		≥0,1		<0,1		≥0,1		<0,1		≥0,1		<0,1		≥0,1		<0,1		≥0,1		<0,1		≥0,1																	
		Dni z pogodą bardzo ciepłą, słoneczną, bez opadów		Dni z pogodą bardzo ciepłą, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą bardzo ciepłą, pochmurną, z opadem		Dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, słoneczną, bez opadów		Dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, z dużym zachmurzeniem z opadem		Dni z pogodą chłodną, słoneczną, bez opadów		Dni z pogodą chłodną, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą chłodną, z dużym zachmurzeniem, z opadem		Dni z pogodą przymrozkową, bardzo chłodną, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą przymrozkową, bardzo chłodną, z dużym zachmurzeniem, z opadem		Dni z pogodą przymrozkową, umiarkowanie zimną, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą przymrozkową, umiarkowanie zimną, z dużym zachmurzeniem, z opadem		Dni z pogodą umiarkowanie mroźną, słoneczną, bez opadów		Dni z pogodą umiarkowanie mroźną, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą dość mroźną, słoneczną, bez opadów		Dni z pogodą dość mroźną, pochmurną, bez opadów		Dni z pogodą dość mroźną, z dużym zachmurzeniem z opadem		Dni z pogodą bardzo mroźną, słoneczną, bez opadów		Dni z pogodą bardzo mroźną, pochmurną, z opadem	
		Regiony klimatyczne: ↓		Mazursko-Podlaski		11,2	36,4	18,1	7,2	42,8	31,4	0,5	6,1	16,6	10,9	12,6	7,7	10,0	0,4	3,6	9,5	4,6	11,0	7,2	1,7	0,6															

wg Woś A. 1999 - "Klimat Polski" - Typy pogody, regiony klimatyczne. Warszawa. PWN. Warszawa.

1.3.4.6. Pokrywa śnieżna

Opady śniegu stanowią średnio 21-22% sumy rocznej opadów. Pokrywa śnieżna w północno wschodniej Polsce występuje od początku listopada do końca kwietnia i ma charakter nietrwały, wywołany śródziemnymi odwilżami. W rejonie Białegostoku pokrywa śnieżna zalega średnio 81 dni (minimalnie 36, maksymalnie 132), w okolicach Szepietowa średnio 67 dni (minimalnie 18, maksymalnie 132), zaś w okolicach Białowieży średnio 85 dni (minimalnie 38, maksymalnie 130). W latach 1961-1995 najdłużej, bo 130-137 dni, śnieg utrzymywał się podczas zimowych sezonów 1967-1970. Najkrócej - 18 dni pokrywa śnieżna występowała w Szepietowie w sezonie zimowym 1974/1975. Maksymalna grubość pokrywy śnieżnej dla sezonu zimowego wynosiła: w Białymstoku od 8 do 80 cm, w Szepietowie od 5 do 71 cm, w Białowieży natomiast od 8 do 95 cm (Górniak, 2000).

1.3.4.7. Topoklimat obszarów leśnych

Podstawowym czynnikiem kształtującym klimat wnętrza lasu jest stopień zwarcia koron, które w znacznej mierze pochłaniają energię słoneczną oraz rodzaj podłoża, na którym rośnie las. Pod względem termicznym wnętrze lasu jest w lecie chłodniejsze, zimą - cieplejsze niż teren otwarty. W związku z tym las wiosną i jesienią zmniejsza częstość przymrozków, wpływa również na wzrost wilgotności powietrza w warstwie przygruntowej. Stosunkowo duży kontynentalizm klimatu powoduje, że zagrożenie przymrozkami późnymi nie jest tak poważne, jak na obszarach o bardziej morskim klimacie. Rodzaj i rozmiar szkód spowodowanych przez mróz zależy od terminu jego wystąpienia i od temperatury. Przy spadkach temperatury poniżej -10°C w okresie zimowym mogą wystąpić uszkodzenia igieł. Należy pamiętać, iż liczba dni mroźnych i bardzo mroźnych (temperatury poniżej 0°C i -10°C) w lesie jest nieco większa. Temperatury przygruntowej warstwy powietrza, które przekraczają 50°C , występują stosunkowo rzadko.

Wnętrze lasu odznacza się swoistym klimatem o zmniejszonej amplitudzie temperatur, ponadto zwiększa się tu ilość opadów i zmniejsza prędkość wiatru, dłużej zalega pokrywa śnieżna. Wskutek ograniczonej wymiany powietrza z otoczeniem występuje w lesie większa wilgotność względna niż na terenach otwartych. Niższa temperatura w lesie i mniejsza prędkość wiatru powoduje, że parowanie wody jest w nim mniejsze niż na otwartym polu. Zwarty kompleks leśny modyfikuje prędkość i kierunek wiatru. Hamuje on w swym wnętrzu poziomy ruch powietrza, wzmacnia zaś ponad koronami drzew.

Prędkość wiatru ulega kilkukrotnemu zmniejszeniu w stosunku do obszarów bezleśnych. Do dna zbiorowisk leśnych dochodzi część opadu znad lasu, gdyż zachodzi tu tzw. zjawisko intercepcji opadu w pułapie drzewostanu. Częściowo w koronach drzew zostaje zatrzymany opad deszczu, szczególnie o małym natężeniu. Ilość wody opadowej na dnie lasu jest o kilkanaście procent mniejsza w stosunku do terenów otwartych. Wokół lasu, na jego brzegu powstaje specyficzny mikroklimat, zależny od położenia ściany drzew w stosunku do stron świata i przeważających kierunków napływu mas powietrza.

Wpływ lasu na jakość powietrza wyraża się:

- mniejszą zawartością dwutlenku węgla w powietrzu leśnym,
- intensywną emisją do atmosfery związków aromatycznych,
- mniejszą niż w terenie otwartym zawartością pyłu glebowego,
- wytwarzaniem pyłków roślinnych, które jako jądra kondensacji sprzyjają powstawaniu opadów.

Pokrywa śnieżna w kompleksach leśnych zalega dłużej niż w terenie otwartym ze względu na utrudnione napromieniowanie słoneczne. Szata śnieżna jest korzystnym zjawiskiem, ponieważ chroni glebę przed głębokim zamarzaniem, a rośliny przed wymarznięciem. Także w postaci śniegu kumuluje się woda, która zasila na wiosnę glebę i stanowi tym samym rezerwuar uniezależniający rośliny od niekorzystnego rozkładu opadów.

1.3.5. Charakterystyka gleb

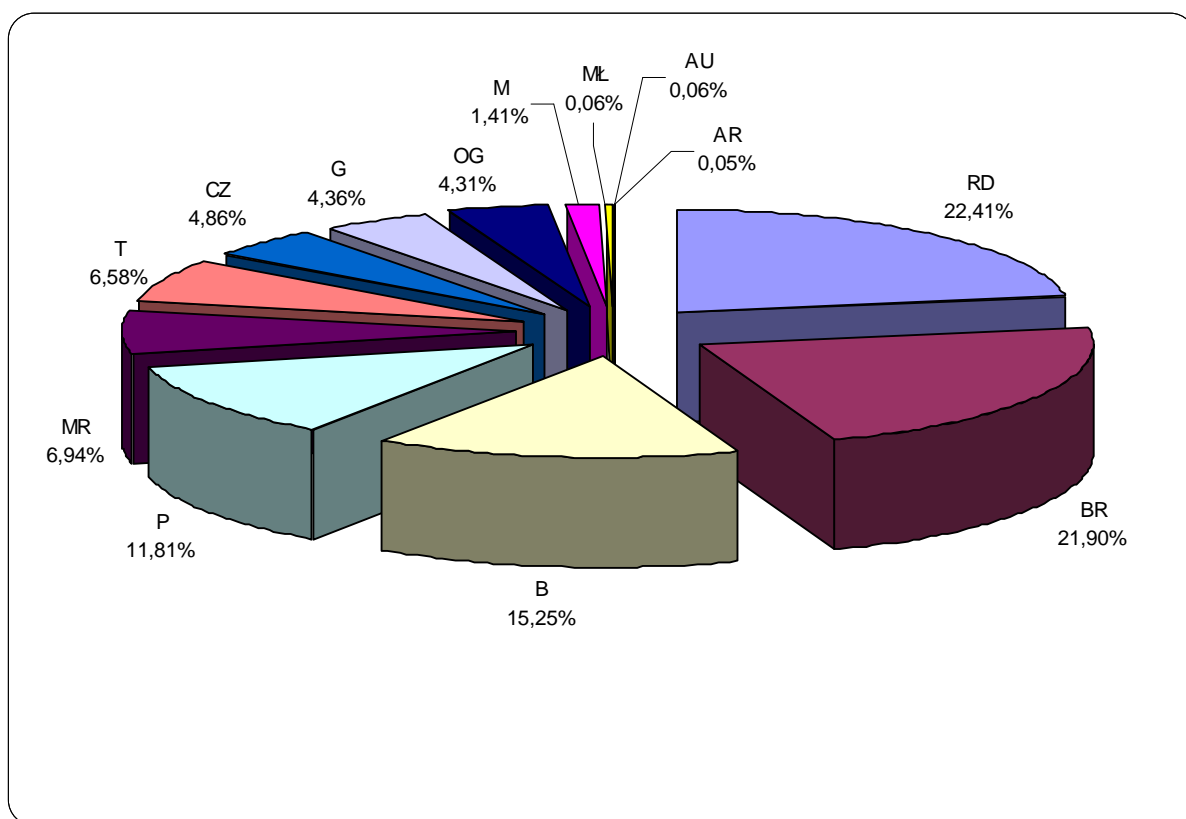
Podstawowym warunkiem stworzenia właściwych podstaw do oceny warunków przyrodniczych oraz podejmowania trafnych decyzji ochronnych, hodowlanych i renaturalizacyjnych jest pełne rozpoznanie wartości przyrodniczych, a w szczególności gleb, siedlisk leśnych i zbiorowisk roślinnych. W trakcie prac glebowo-siedliskowych przeprowadzonych na terenie Nadleśnictwa w latach 1995-1997 wydzielono 15 typów gleb. Dominującym typem są gleby rdzawe zajmujące 4408,72 ha (22,41% powierzchni omawianego obiektu). Szczegółowe informacje dotyczące gleb nadleśnictwa znajdują się w opracowaniu „Operat Siedliskowy Nadleśnictwa Browsk”, Tom I – „Elaborat”.

Podział typów gleb, w przełożeniu na obowiązującą obecnie Klasyfikacją Gleb Leśnych Polski (CILP 2000) przedstawiono w tabeli 17 i na obrazującym ją wykresie.

Tabela 17. Udział procentowy powierzchni typów gleb w areale gleb nadleśnictwa

Typ gleby	Symbol	Udział typów gleb (%)
1	2	3
Gleby rdzawe	RD	22,41
Gleby brunatne właściwe	BR	21,90
Gleby bielicowe	B	15,25
Gleby płowe	P	11,81
Gleby murszowate	MR	6,94
Gleby torfowe	T	6,58
Czarne ziemie	CZ	4,86
Gleby gruntowoglejowe	G	4,36
Gleby opadowoglejowe	OG	4,31
Gleby murszowe	M	1,41
Gleby mułowe	MŁ	0,06
Gleby industrioziemne i urbanoziemne	AU	0,06
Arenosole	AR	0,05
Razem		100,00

Ryc. 11. Udział procentowy powierzchni typów gleb w areale gleb nadleśnictwa

1.3.6. Typy siedliskowe lasu

Zasadniczymi elementami typologicznymi mającymi wpływ na przestrzenny i ilościowy układ siedlisk w Nadleśnictwie Browsk są: rzeźba terenu i utwory geologiczne, typ próchnicy, stosunki wilgotnościowe oraz chemiczne i fizykochemiczne właściwości gleb. Z elementami tymi ściśle związana jest szata roślinna, zwłaszcza runo i gatunki lasotwórcze. Ukształtowanie terenu oraz zasięg poszczególnych utworów geologicznych ściśle warunkują układ siedlisk puszczańskich.

Poziom i charakter wody gruntowej był podstawą do wyróżnienia trzech zasadniczych szeregów wilgotnościowych siedlisk: świeżych, wilgotnych, bagiennych i ich wariantów.

Podstawową jednostką klasyfikacyjną siedlisk jest siedliskowy typ lasu, rozumiany jako typ ekosystemu leśnego, obejmujący fragmenty lasu o zbliżonej żyzności i zdolności produkcyjnej. W szczegółowym charakteryzowaniu warunków siedliskowych w Puszczy Białowieskiej uwzględniono warianty uwilgotnienia siedlisk, rodzaje glebowe siedlisk oraz aktualny stan siedliska. Warianty uwilgotnienia siedlisk ustalono na podstawie stopni występowania wody gruntowej (g1-g7) lub opadowo-glejowej (og1-og6). Aktualny stan siedliska, określający aktualny stan żyzności i produktywności siedliska, uwzględnia się w celu wyróżnienia siedlisk odbiegających od stanu naturalnego.

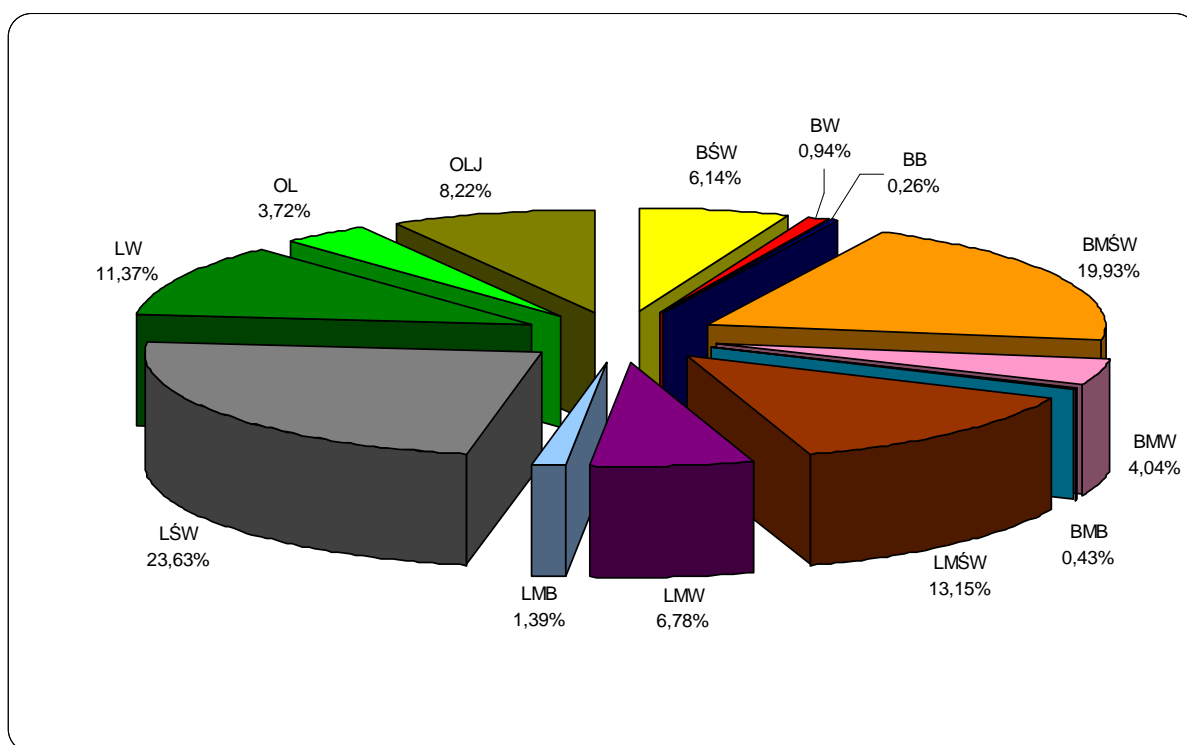
W trakcie prac taksacyjnych V rewizji u. l. przyjmowano siedliskowe typy lasu na podstawie opracowań glebowo-siedliskowych, kierując się zasadą, że w wyłączeniu drzewostanowym przyjmowano typ o największym udziale powierzchniowym.

Poniżej przedstawiono zestawienia wynikające z rozliczenia powierzchni siedliskowych typów lasu w ramach wyłączeń taksacyjnych (na podstawie tabeli IV IUL – powierzchnia leśna).

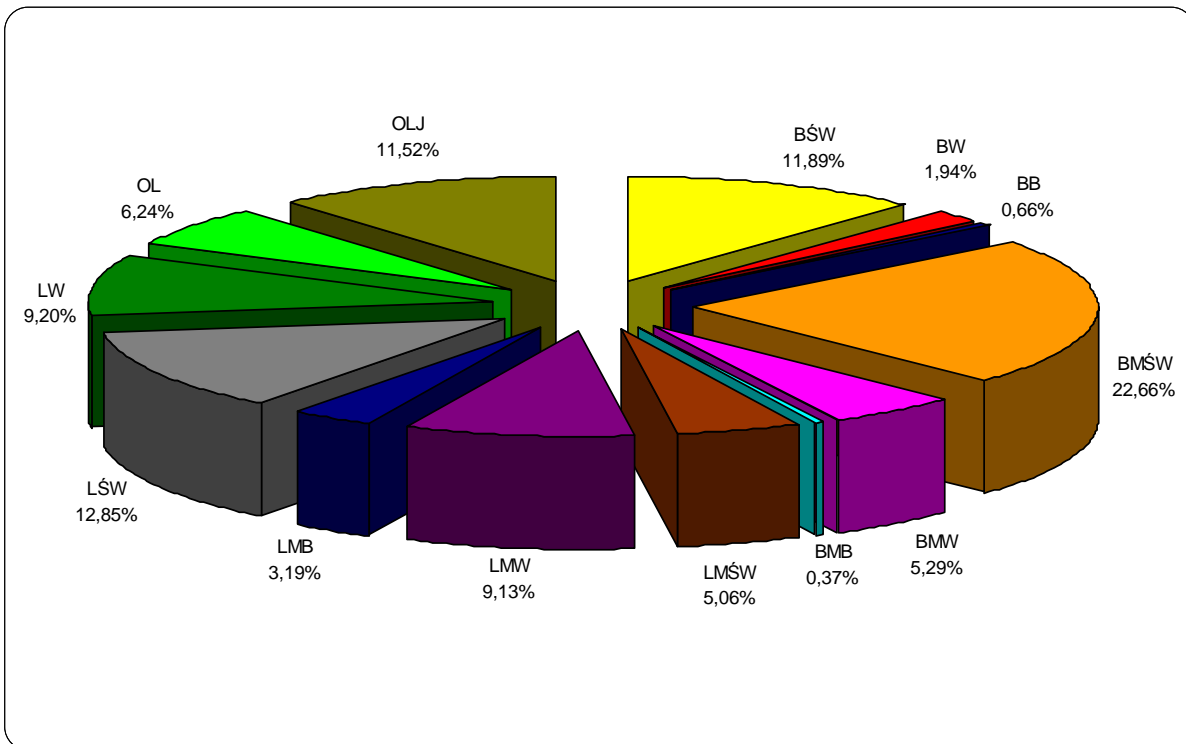
Tabela 18. Zestawienie siedliskowych typów lasu w powierzchni leśnej Nadleśnictwa Browsk

Typy siedliskowe lasu	Obwód						Nadleśnictwo	
	Browsk		Lacka Puszcza		Narewka		Pow. [ha]	Udział %
	Pow. [ha]	Udział %	Pow. [ha]	Udział %	Pow. [ha]	Udział %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bśw	792,97	11,89	373,67	5,57	23,37	0,39	1190,01	6,14
Bw	129,60	1,94	43,81	0,65	8,46	0,14	181,87	0,94
Bb	44,13	0,66	0,00	0,00	7,57	0,12	51,70	0,26
BMśw	1511,31	22,66	1457,92	21,75	894,51	14,87	3863,74	19,93
BMw	352,87	5,29	222,24	3,31	208,06	3,46	783,17	4,04
BMb	24,44	0,37	26,35	0,39	32,40	0,54	83,19	0,43
LMśw	337,54	5,06	867,29	12,94	1344,89	22,36	2549,72	13,15
LMw	608,74	9,13	279,29	4,17	426,01	7,08	1314,04	6,78
L Mb	212,52	3,19	41,98	0,63	14,85	0,25	269,35	1,39
Lśw	856,92	12,85	1811,51	27,02	1912,72	31,80	4581,15	23,63
Lw	613,15	9,20	986,40	14,71	605,10	10,06	2204,65	11,37
Ol	416,34	6,24	149,30	2,23	156,52	2,60	722,16	3,72
OlJ	768,31	11,52	444,53	6,63	381,06	6,33	1593,90	8,22
Ogółem	6668,84	100,00	6704,29	100,00	6015,52	100,00	19388,65	100,00

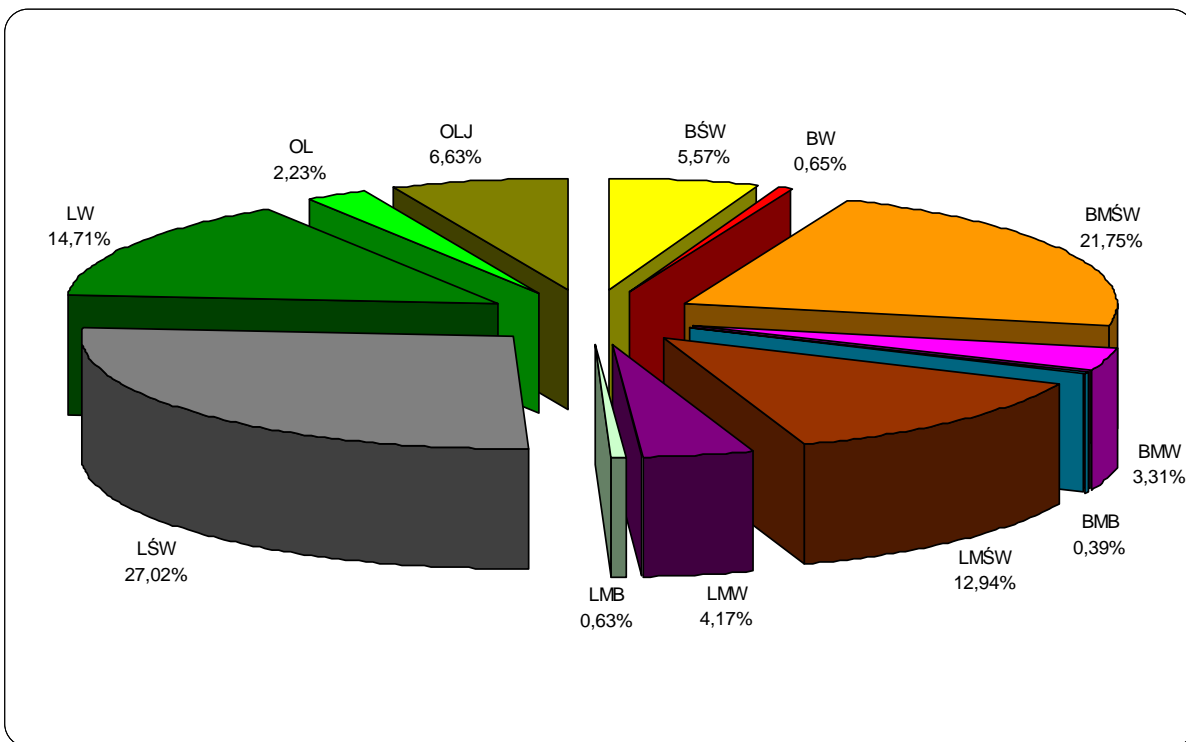
Rycina 12. Udział siedliskowych typów lasu w powierzchni leśnej Nadleśnictwa Browsk

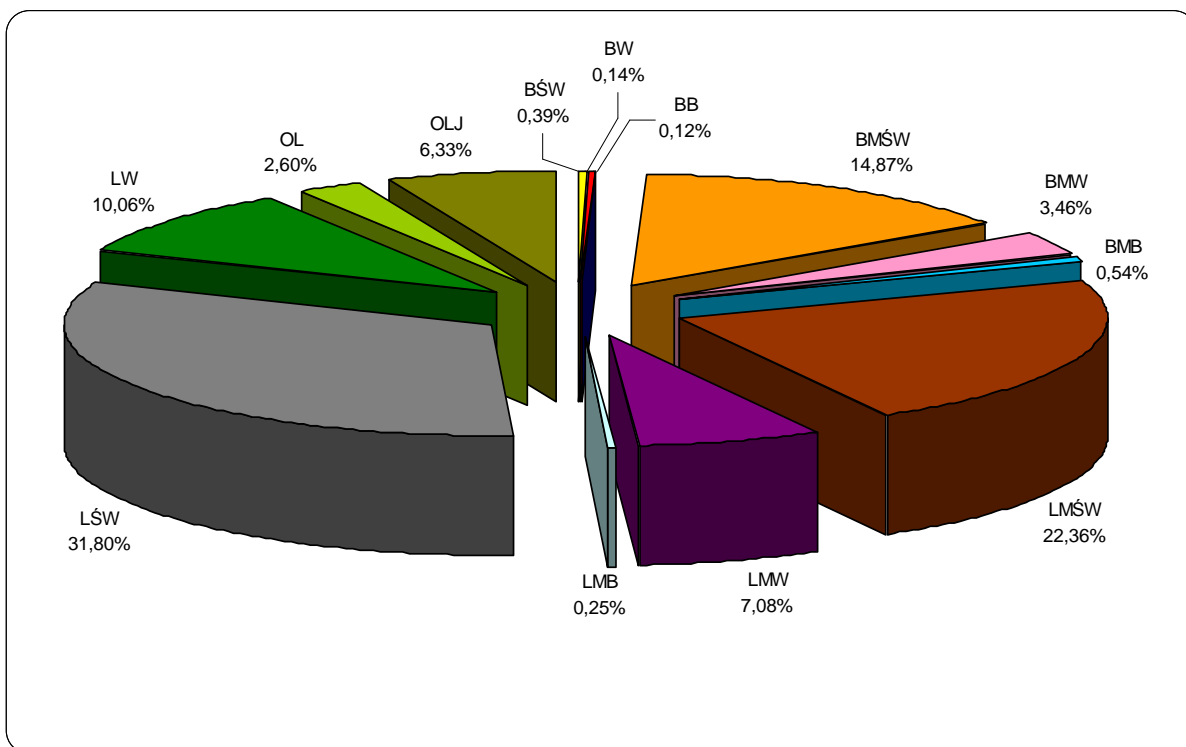
Rycina 13. Udział siedliskowych typów lasu w powierzchni leśnej obrębu Browsk

Rycina 14. Udział siedliskowych typów lasu w powierzchni leśnej obrębu Lacka Puszcza

Rycina 15. Udział siedliskowych typów lasu w powierzchni leśnej obrębu Narewka

Dominującym typem siedliskowym lasu w nadleśnictwie jest Lśw, który zajmuje 4581,15 ha, co stanowi 23,63% powierzchni leśnej.

Siedliska lasów i lasów mieszanych oraz olsów i olsów jesionowych zajmują 68,26 % powierzchni leśnej nadleśnictwa (13234,97 ha), a siedliska borów i borów mieszanych 31,74 % (6153,68 ha).

Przyjmując za kryterium odmienne warunki wilgotnościowe, siedliska zajmują:

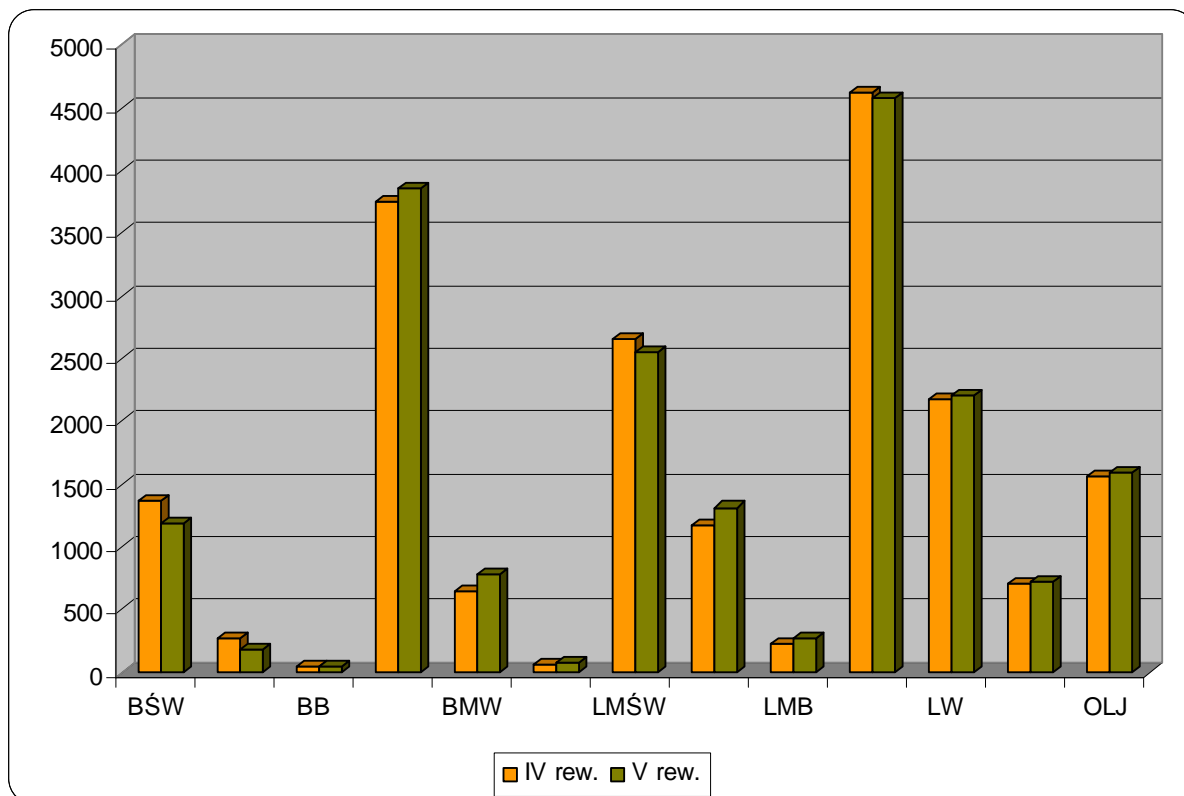
- świeże - 62,85% powierzchni leśnej (12184,62 ha),
- wilgotne - 23,13% powierzchni leśnej (4483,73 ha),
- bagienne i łąkowe - 14,02% powierzchni leśnej (2720,30 ha).

Zmiany w powierzchni siedliskowych typów lasu pomiędzy IV i V rewizją urządzenia lasu przedstawia tabela 19 i rycina 21 (na podstawie tabeli IV IUL – powierzchnia leśna).

Tabela 19. Zmiany powierzchni siedliskowych typów lasu między IV i V rewizją planu u. l.

Typ siedliskowy lasu	Nadleśnictwo Browsk				
	IV rewizja		V rewizja		Wzrost /Spadek [ha]
	Pow. [ha]	Udział [%]	Pow. [ha]	Udział [%]	
1	2	3	4	5	6
Bśw	1364,88	7,09	1190,01	6,14	-174,86
Bw	267,89	1,39	181,87	0,94	-86,01
Bb	45,97	0,24	51,70	0,26	5,73
BMśw	3752,57	19,50	3863,74	19,93	111,24
BMw	647,16	3,36	783,17	4,04	136,02
BMb	57,09	0,30	83,19	0,43	26,10
LMśw	2652,84	13,78	2549,72	13,15	-103,12
LMw	1165,81	6,06	1314,04	6,78	148,23
LMb	230,55	1,20	269,35	1,39	38,84
Lśw	4619,26	24,00	4581,15	23,63	-44,59
Lw	2179,40	11,32	2204,65	11,37	25,26
OI	700,28	3,64	722,16	3,72	21,90
OIJ	1563,95	8,12	1593,90	8,22	28,65
Ogółem	19247,65	100,00	19388,65	100,00	133,39

Rycina 16. Zmiany powierzchni siedliskowych typów lasu między IV i V rewizją planu u. l.

Powyższy wykres przedstawia różnice w powierzchni poszczególnych typów siedliskowych lasu pomiędzy IV i V rewizją urządzenia lasu. W porównaniu do poprzedniej rewizji nastąpiły niewielkie zmiany wynikające z eutrofizacji oraz zwiększenia wilgotności siedlisk, głównie lasowych. Ogólne zwiększenie powierzchni leśnej Nadleśnictwa spowodowane jest zmianami w stanie posiadania oraz zalesieniami gruntów porolnych.

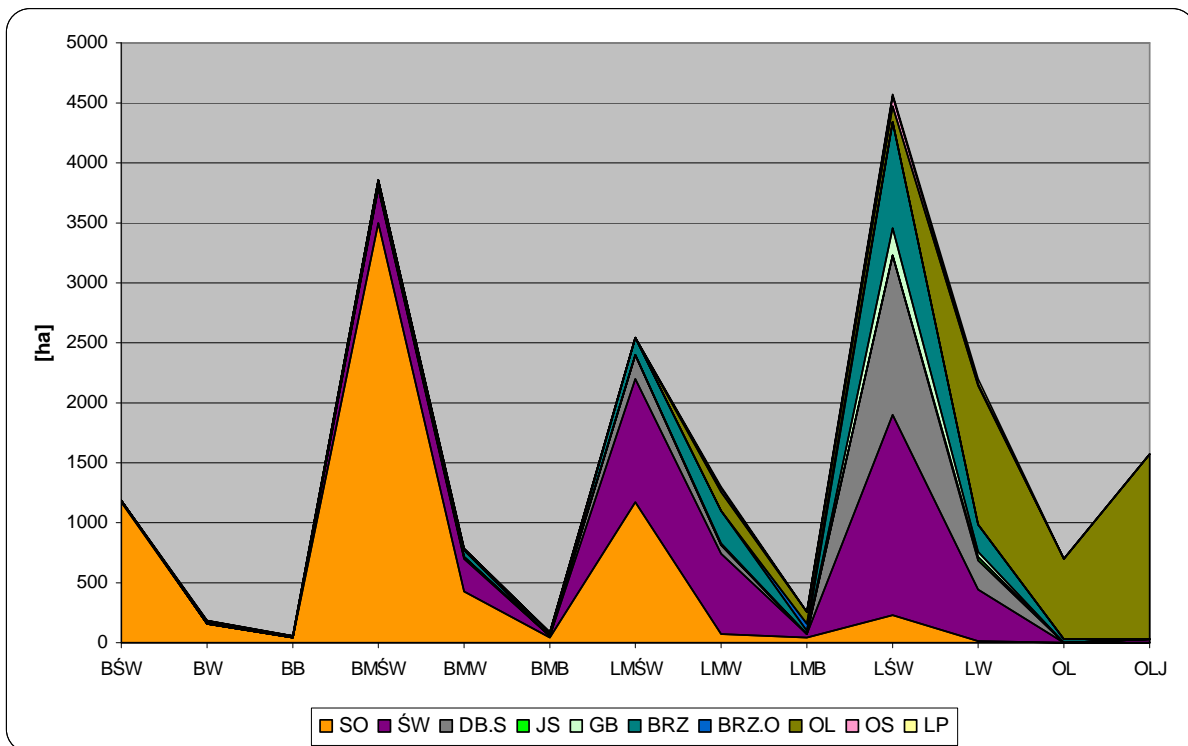
Udział gatunków panujących w drzewostanach w poszczególnych typach siedliskowych lasu dla obrębów leśnych i nadleśnictwa na powierzchni leśnej zalesionej przedstawia tabela 20 i powiązane z nią ryciny (na podstawie tabeli II IUL).

Tabela 20. Udział powierzchniowy (powierzchnia leśna zalesiona-ha) gatunków panujących według siedliskowych typów lasu

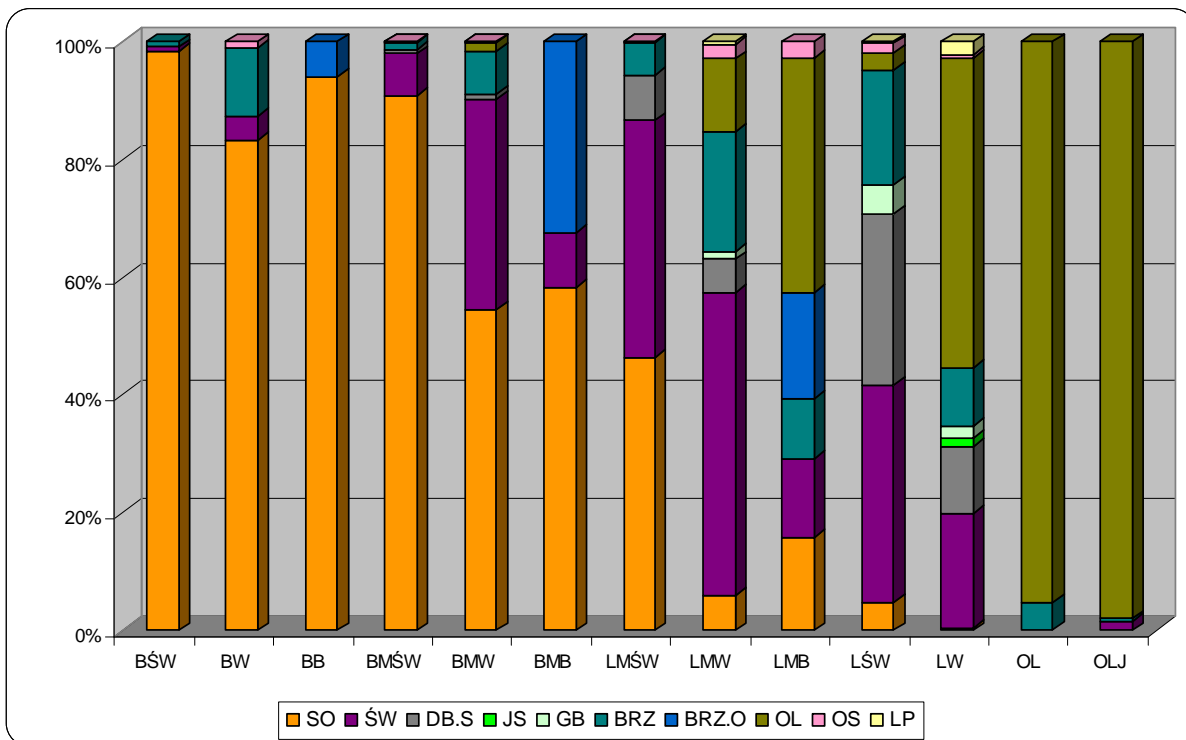
STL	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP	RAZEM
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Obręb Browsk											
Bśw	782,16	5,92				4,89					792,97
Bw	113,71	2,86				11,56			1,47		129,60
Bb	44,13										44,13
BMśw	1424,60	39,76	13,45			27,67			2,12		1507,60
BMw	207,27	90,18	3,73			41,31		10,38			352,87
BMb	11,97	1,57						9,10			22,64
LMśw	178,04	58,11	27,73			71,77			0,90		336,55
LMw	49,60	209,07	23,58		16,05	176,02		110,04	8,94		593,30
LMb	39,35	24,25				22,20	47,49	73,07			206,36
Lśw	63,96	182,76	283,19		141,87	121,31		25,89	34,27		853,25
Lw		80,63	34,49	2,10	10,15	92,99		389,32			609,68
OI						30,91		378,18			409,09
OIJ						4,50		752,52			757,02
Razem	2914,79	695,11	386,17	2,10	168,07	605,13	56,59	1739,40	47,70	0,00	6615,06
%	44,06	10,51	5,84	0,03	2,54	9,15	0,86	26,29	0,72	0,00	100,00
Obręb Lacka Puszcza											
Bśw	367,27					5,34					372,61
Bw	30,70	1,56				9,39			0,53		42,18
Bb											0,00
BMśw	1393,49	34,16	10,01			19,31					1456,97
BMw	143,47	71,20				6,91		0,66			222,24
BMb	9,99	4,12						12,24			26,35
LMśw	501,89	323,30	30,86			8,39		0,99	1,76		867,19
LMw	18,96	181,71	16,84			34,96		20,39	5,44		278,30
LMb		8,72				4,06		22,00	7,20		41,98
Lśw	107,69	624,57	554,14	5,27	49,59	336,35		101,27	31,10	0,21	1810,19
Lw	9,65	206,92	115,65	21,56	27,09	93,24		504,27	7,75		986,13
OI						1,62		135,33			136,95
OIJ						0,83		435,73			436,56
Razem	2583,11	1456,26	727,50	26,83	76,68	520,40	12,24	1220,64	53,78	0,21	6677,65
%	38,69	21,81	10,89	0,40	1,15	7,79	0,18	18,28	0,81	0,00	100,00
Obręb Narewka											
Bśw	19,19	4,18									23,37
Bw	5,68	2,78									8,46
Bb	4,48							3,09			7,57
BMśw	681,70	207,85	1,49			3,47					894,51

STL	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP	RAZEM
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BMw	68,94	125,13	2,76			9,45			0,57		206,85
BMb	23,99	1,54					4,21				29,74
LMśw	499,48	644,57	134,24		3,79	56,85		0,71	1,22		1340,86
LMw	8,68	275,90	34,18			53,23		30,44	16,94	6,29	425,66
LMb	1,02	2,93				0,50		8,97			13,42
Lśw	48,97	871,03	494,64		28,47	430,67		3,59	11,62	12,93	1901,92
Lw		133,57	99,18	7,98	6,09	30,04		275,00	6,41	46,80	605,07
Ol		0,66				0,51		152,83			154,00
OIJ		26,86						354,20			381,06
Razem	1362,13	2297,00	766,49	7,98	38,35	584,72	7,30	825,74	36,76	66,02	5992,49
%	22,73	38,34	12,79	0,13	0,64	9,76	0,12	13,78	0,61	1,10	100,00
Nadleśnictwo Browsk											
Bśw	1168,62	10,10				10,23					1188,95
Bw	150,09	7,20				20,95			2,00		180,24
Bb	48,61						3,09				51,70
BMśw	3499,79	281,77	24,95			50,45			2,12		3859,08
BMw	419,68	286,51	6,49			57,67		11,04	0,57		781,96
BMb	45,95	7,23					25,55				78,73
LMśw	1179,41	1025,98	192,83		3,79	137,01		1,70	3,88		2544,60
LMw	77,24	666,68	74,60		16,05	264,21		160,87	31,32	6,29	1297,26
LMb	40,37	35,90				26,76	47,49	104,04	7,20		261,76
Lśw	220,62	1678,36	1331,97	5,27	219,93	888,33		130,75	76,99	13,14	4565,36
Lw	9,65	421,12	249,32	31,64	43,33	216,27		1168,59	14,16	46,80	2200,88
Ol		0,66				33,04		666,34			700,04
OIJ		26,86				5,33		1542,45			1574,64
Razem	6860,03	4448,37	1880,16	36,91	283,10	1710,25	76,13	3785,78	138,24	66,23	19285,20
%	35,57	23,07	9,75	0,19	1,47	8,87	0,39	19,63	0,72	0,34	100,00

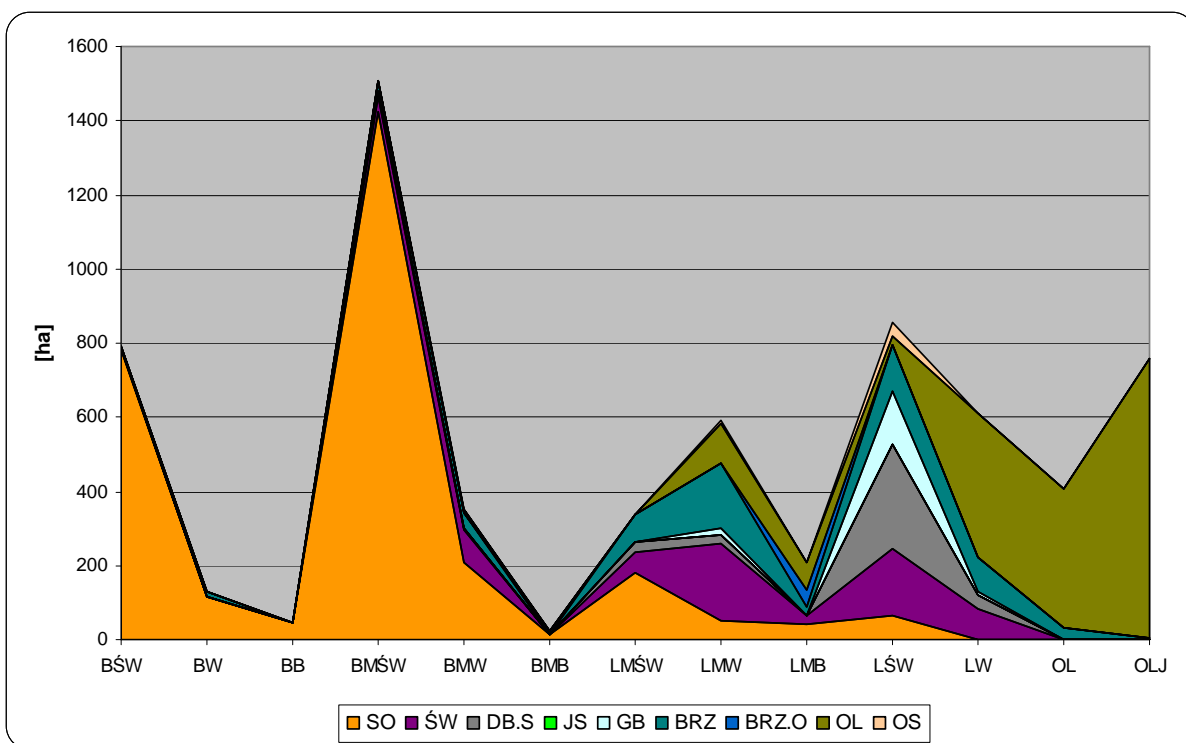
Rycina 17. Udział powierzchniowy gatunków panujących w STL Nadleśnictwa Browsk

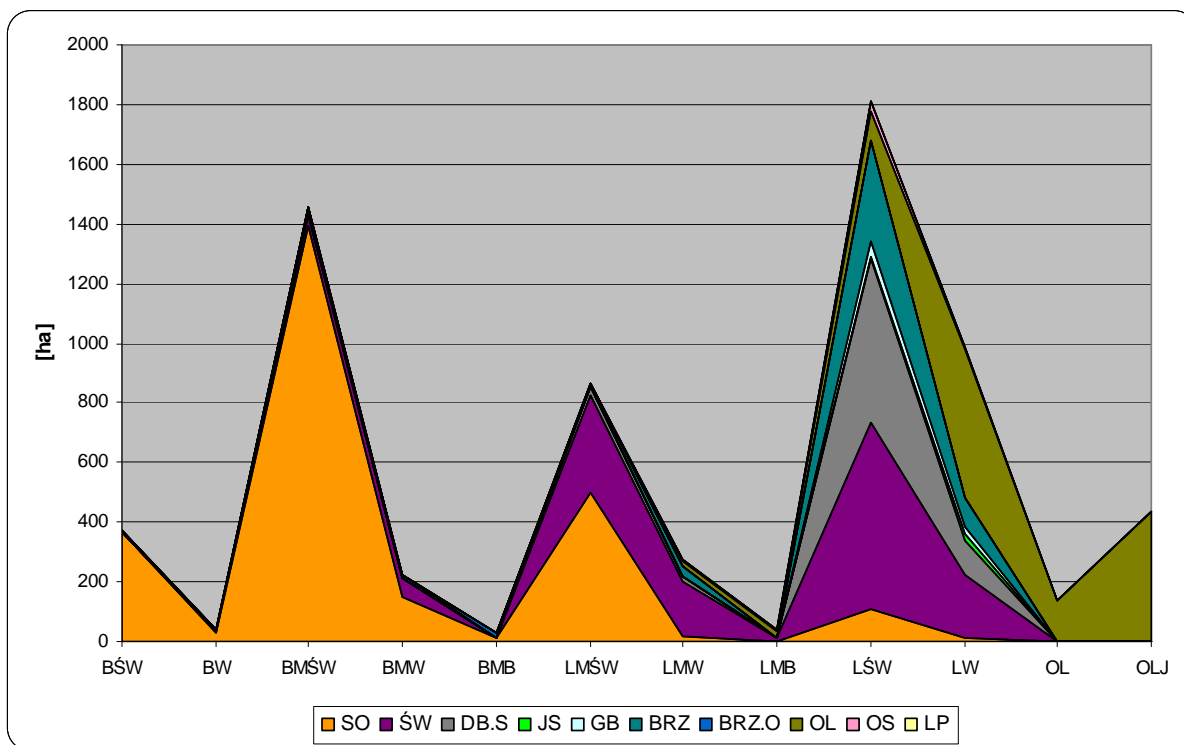
Rycina 18. Udział procentowy gatunków panujących w STL Nadleśnictwa Browsk

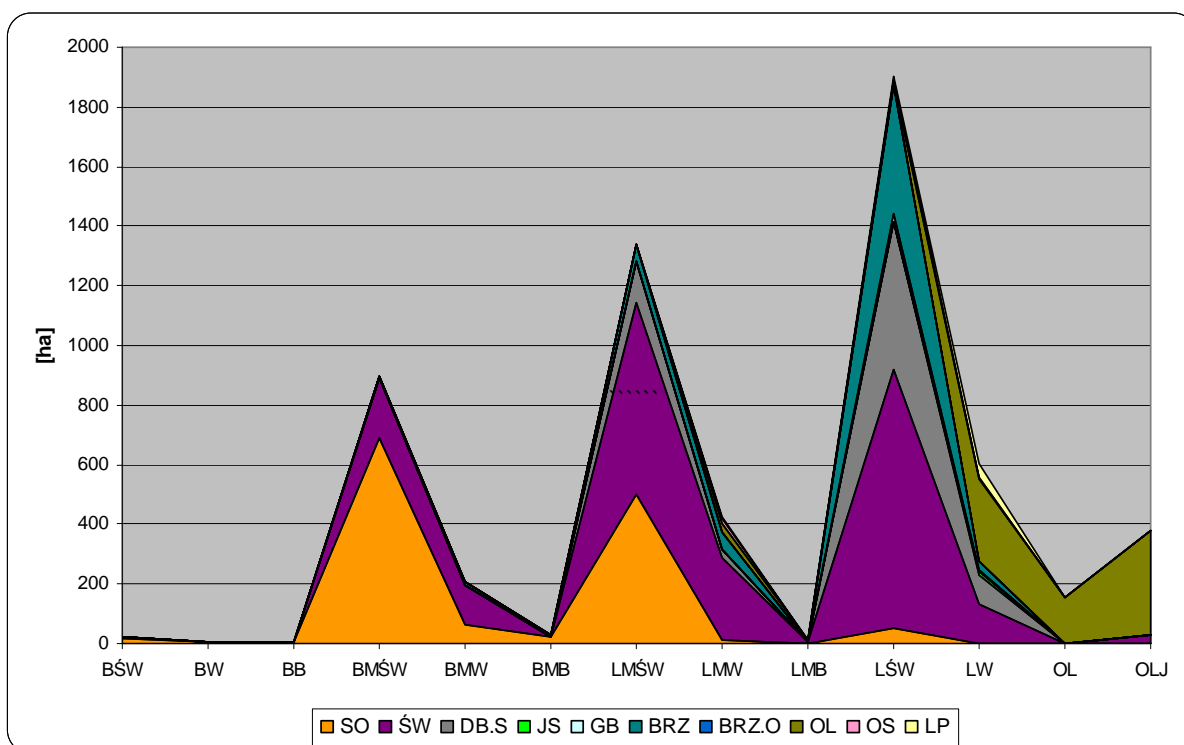
Rycina 19. Udział powierzchniowy gatunków panujących w STL obrębu Browsk

Rycina 20. Udział powierzchniowy gatunków panujących w STL obrębu Lacka Puszcza

Rycina 21. Udział powierzchniowy gatunków panujących w STL obrębu Narewka

W Nadleśnictwie Browsk gatunkiem posiadającym najszersze spektrum siedliskowe jest sosna. Dominuje ona na siedliskach borów i borów mieszanych oraz przeważa na lesie

mieszanym świeżym. Świerk przeważa na lesie mieszanym wilgotnym i lesie świeżym. Siedliska lasu wilgotnego, olsu i olsu jesionowego opanowane są przez olszę.

1.3.7. Zestawienie gospodarczych typów drzewostanów oraz orientacyjnych składów upraw

Gospodarcze typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe odnowień zostały zatwierdzone podczas posiedzenia Komisji Założeń Planu. Uwzględniają one wyniki prac glebowo-siedliskowych.

Gospodarcze typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe odnowień zostały w V rewizji u. l. dostosowane są do do typów i wariantów siedlisk, a także naturalnych leśnych zbiorowisk roślinnych.

W bazie programu *Taksator* odnowieniowe składy upraw ze względów technologicznych są skrócone, tzn. udział poszczególnych gatunków zaokrąglony jest do 10% i nie ujmują niektórych gatunków domieszkowych.

Gospodarcze typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe odnowień przedstawia tabela 21.

Tabela 21. Zestawienie gospodarczych typów drzewostanu oraz orientacyjnych składów gatunkowych odnowień w typach siedliskowych lasu z uwzględnieniem zespołów roślinnych

TSL	Zespół roślinny	GTD	Skład gatunkowy upraw (% pokrycia)
1	2	3	4
siedliska świeże			
Bśw 1	<i>Peucedano-Pinetum typicum</i>	So	<i>So 90-100%; Brzb + Św 5-10% (Brzb 5% z samosiewu)</i>
Bśw 1	<i>Peucedano-Pinetum cladonietosum</i>	So	<i>So 95-100%; Brzb do 5%</i>
Bśw 2	<i>Peucedano-Pinetum myrtilletosum</i>	So	<i>So 80-90%; Św 10-20% (Brzb 5% z samosiewu)</i>
BMśw 1	<i>Calamagrostio-Piceetum</i>	Św-So	<i>So 60-70%; Św 20-30%; Db 10-20% (Brzb 10% z samosiewu)</i>
BMśw 1	<i>Pino-Quercetum</i>	Db-So	<i>So 70-80%; Db 20-30%; (Brzb 10% z samosiewu)</i>
BMśw 2	<i>Vaccinio myrtilli-Piceetum typicum</i>	So-Św	<i>Św 40-50%; So 40-50%; Db 10-20% (Brzb + Os 10% z samosiewu)</i>
BMśw 2	<i>Calamagrostio-Piceetum</i>	Św-So	<i>So 50-60%; Św 30-40%; Db 10-20% (Brzb 10% z samosiewu)</i>
LMśw 1	<i>Melitti-Carpinetum</i>	So-Db	<i>Db 50-70%; So 30-40%; Lp, Św 5-10% (Gb, Brz, Os 10-20% z samosiewu)</i>

TSL	Zespół roślinny	GTD	Skład gatunkowy upraw (% pokrycia)
1	2	3	4
LMśw 1	<i>Potentillo albae-Quercetum</i>	Db	Db 70-80%; So 10-20%; Lp, Kl 5-10% (Brz, Gb do 5% z samosiewu)
LMśw 1	<i>Corylo-Piceetum</i>	Db-Św-So	So 40-50%; Św 20-30%; Db 20-30%; Lp, Kl 5-10%; (Brz, Os, Gb 5-10% z samosiewu)
LMśw 2	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	Św-Db	Db 40-50%; Św 30-40%; So 10-20%; Lp + Kl 5-10%; (Brz, Os, Gb 10-20% z samosiewu)
LMśw 2	<i>Corylo-Piceetum</i>	So-Db-Św	Św 30-40%; Db 30-40%; So 20-30%; Lp, Kl 5-10%; (Brz, Os, Gb 10-20% z samosiewu)
Lśw 1	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	Lp-Św-Db	Db 50-60%; Św 20-30%; Lp + Kl 20-30% (Gb, Os, Brzb 10-20% z samosiewu)
Lśw 1	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i>	Św-Lp-Db	Db 40-50%; Lp + Kl + Js 20-30%; Św 20-30%, (Gb, Os, Brzb 10-20% z samosiewu)
Lśw 2	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i>	Lp-Js-Db	Db 30-40%; Js + Wz 20-30%; Lp + Kl + Ol 20-30%; Św 10-20%, (Gb, Os, Brzb 10-20% z samosiewu)
siedliska wilgotne			
Bw 1	<i>Molinio-Pinetum typicum</i>	So	So 80-90%; Brz 10-20%
Bw 1	<i>Molinio-Pinetum ledetosum</i>	So	So 70-90%; Brz 10-30%
BMw 1	<i>Vaccinio myrtilli-Piceetum typicum</i>	So-Św	Św 50-60%; So 30-40%; (Brzb, Os 10-20% z samosiewu)
BMw 1	<i>Quercu-Piceetum typicum</i>	Db-Św	Św 40-50%; Db 30-40%; So 10-20%; (Brzb, Os 10-20% z samosiewu)
BMw 2	<i>Vaccinio myrtilli-Piceetum sphagnetosum</i>	So-Św	Św 60-70%; So 20-30%; (Brzb 10-20% z samosiewu)
BMw 2	<i>Quercu-Piceetum sphagnetosum</i>	Db-Św	Św 60-70%; Db 20-30%; (Brzb, Os 20-30% z samosiewu)
LMw 1	<i>Quercu-Piceetum stellarietosum</i>	Ol-Db-Św	Św 40-50%; Db 30-40%; Ol 20-30%; (Brz, Os, Gb, Kl 10-20% z samosiewu)
LMw 1	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	Lp-Św-Db	Db 30-40%; Św 30-40%; Lp + Kl 20-30% (Brz + Gb 20-30% z sadzenia i samosiewu)
LMw 2	<i>Quercu-Piceetum stellarietosum</i>	Db-Ol-Św	Św 40-50%; Ol 30-40%; Db 20-30% (Brz, Os, Gb 20-30% z samosiewu)
LMw 2	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum var. Alnus glutinosa</i>	Db-Św-Ol	Ol 40-50%; Św 30-40%; Db 10-20%; Brz + Gb 20-30% z sadzenia i samosiewu)
Lw 1	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum var. Ficaria verna</i>	Ol-Js-Db	Db 40-50%; Js + Wz 20-30%; Ol 20-30%; Lp + Kl 10-20%; Św 10%; (Gb, Os, Brzb 10-20% z samosiewu)
Lw 1	<i>Tilio-Carpinetum caricetosum</i>	Ol-Św-Db	Db 30-40%; Św 20-30%, Ol 20-30%; Lp + Kl 10-20%; Js + Wz 10-20%; (Gb, Os, Brzb 10-20% z samosiewu)
Lw 2	<i>Tilio-Carpinetum caricetosum remotae</i>	Db-Ol	Ol 30-40%; Db 30-40%; Św 10-20%; Js + Wz i inne 10-20%; Lp + Kl 5-10%; (Gb, Os, Brzb 10-20% z samosiewu)
Lw 2	<i>Tilio-Carpinetum circaeetosum</i>	Db-Js-Ol	Ol 30-40%; Js + Wz 30-40%; Db 20-30%; Lp + Kl 5-10%; Św 5-10%
Lw 2	<i>Carici elongatae-Quercetum</i>	Ol-Db	Db 80-90%, Ol 10-20%; (Gb, Os, Brzb do 10% z samosiewu)
siedliska bagienne			
Bb 1	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	So	So 100%; (Brzom + Św 5-10% z samosiewu)

TSL	Zespół roślinny	GTD	Skład gatunkowy upraw (% pokrycia)
1	2	3	4
Bb 2	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	So	So 100%; (Brzom 5-10% z samosiewu)
Bb 3	<i>Ledo-Sphagnetum</i>	So	Odnowienie naturalne
BMb 1	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	So-Św	Św 60-70%; So 30-40% (Brzom + Os 20% z samosiewu)
BMb 2	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	So-Św	Św 70-80%; So 20-30%; (Brzom 20% z samosiewu)
BMb 2	<i>Sphagno-Betuletum</i>	So-Brz	Brzom 50-60% z sadzenia i samosiewu; So 30-40%; Św do 10%
BMb 3	<i>Sphagno girgensohnii - Piceetum myrtilletosum</i>	So-Św	Odnowienie naturalne
BMb 3	<i>Sphagno-Betuletum</i>	So-Brz	Odnowienie naturalne
LMb 1	<i>Sphagno girgensohnii – Piceetum thelypteridetosum</i>	So-Ol-Św	Św 50-60%; Ol 30-40%; So 10-20%; (Brzb + Brzom + Os 20% z samosiewu i sadzenia)
LMb 1	<i>Piceto-Alnetum</i>	Św-Ol	Ol 60-70%; Św 30-40%; Js + Brzb do 10%
LMb 1	<i>Thelypteri-Betuletum</i>	So-Brz	Brzb + Brzom 40-50% z sadzenia i samosiewu; So 30-40%; Św 10-20%; Ol + Os 5-10%
LMb 2	<i>Sphagno girgensohnii – Piceetum thelypteridetosum</i>	Brz-Ol-Św	Św + So 50-60%; Ol 20-30%; Brzb + Brzom 20-30% z samosiewu i sadzenia
LMb 2	<i>Piceto-Alnetum</i>	Św-Ol	Ol 50-60%; Św 40-50%; Js + Brzb 5-10%
LMb 2	<i>Thelypteri-Betuletum</i>	So-Brz	Brzb + Brzom 50-60% z sadzenia i samosiewu; So 30-40%; Ol 5-10%; Św 5-10%
LMb 2 + 3	<i>Betulo pubescentis - Piceetum</i>	Ol-Brz-Św	Św 50-70%; Ol 10-20%; Brzb + Brzom 20-40% z samosiewu i sadzenia
LMb 3	<i>Sphagno girgensohnii – Piceetum thelypteridetosum</i>	Brz-Ol-Św	Odnowienie naturalne
LMb 3	<i>Piceto-Alnetum</i>	Św-Ol	Odnowienie naturalne
LMb 3	<i>Thelypteri-Betuletum</i>	So-Brz	Odnowienie naturalne
Lł	<i>Stellario-Alnetum</i>	Wz-Js-Ol	Ol 50-60%; Js 20-30%; Wz 20-30%; Db 5-10%; Św i inne
	<i>Salicetum triandro viminalis</i>	Os-Wb	Odnowienie naturalne – bez użytkowania
Lł	<i>Ficario-Ulmetum</i>	Js-Wz	Wz 40-50%; Js 30-40%; Ol 10-20%; Gb, Lp, Kl + inne do 10%
OIJ 1	<i>Fraxino-Alnetum</i>	Ol-Js	Js 40-50%; Ol 30-40%; Db + Wz + Kl 10%; Św 10%; Brzb + Gb 10%
OIJ 2 + 3	<i>Fraxino-Alnetum</i>	Js-Ol	Ol 50-60%; Js 30-40%; Db 5-10%; Wz, Lp, 5-10%; Gb, Iwa, Os, Brzb z samosiewu
OI 1	<i>Carici elongatae-Alnetum</i>	Ol	Ol 70-80%; Js + Wz 10-20%; Brzb 10-20%; Św 5-10%
OI 2	<i>Carici elongatae-Alnetum</i>	Ol	Ol 80-90%; Brzb 10-20%
OI 3	<i>Carici elongatae-Alnetum</i>	Ol	Ol 90-100%; Brzb + Brzom + Wb do 10% z sadzenia i samosiewu

Z powodu wielkiej różnorodności możliwych wariantów kombinacji gleby, siedliskowego typu lasu i zbiorowisk roślinnych oraz mikro zróżnicowania siedliskowego występującego w Puszczy Białowieskiej, udziały poszczególnych gatunków zarówno głównych, jak i domieszkowych podane są w przedziałach. Do zadania gospodarza terenu, czyli leśniczego (w porozumieniu z jego przełożonymi), będzie należało dobranie

konkretnego składu odnowieniowego w ramach podanych wyżej udziałów, tak aby w jak najpełniejszy sposób wykorzystać możliwości siedliska leśnego oraz zapewnić jego zachowanie. Należy wykorzystywać przy tym w jak najszerszym stopniu pojawiające się, wartościowe odnowienie naturalne. Dodatkowo, do czasu ustąpienia choroby zamierania jesionu należy dążyć do zastępowania go w składzie gatunkowym drzewostanów przez inne cenne gatunki liściaste np. Wz, Kl lub Ol.

W podanych wyżej orientacyjnych składach gatunkowych dopuszczalna jest tolerancja udziału dla poszczególnych gatunków lasotwórczych:

- w udziale poszczególnych gatunków głównych w granicach +/- 20%,
- w łącznym udziale gatunków głównych w granicach +/- 30%,
- w łącznym udziale gatunków domieszkowych i biocenotycznych +/- 40%.

Przy odnawianiu siedlisk przyrodniczych sieci Natura 200 należy mieć na względzie naturalne składy drzewostanów opracowane przez J.M. Matuszkiewicza (2007), których zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Zestawienie naturalnych składów gatunkowych drzewostanów w typach siedlisk przyrodniczych (wg J.M. Matuszkiewicza, 2007)

Typ siedliska naturalnego	TSL	PTD	Naturalny skład gatunkowy (% pokrycia)
1	2	3	4
91D0 - 1	LMb	Brz	Brzom 70-90, So + Św 20-30, Ol 10
91D0 - 2	Bb	So	So 80-95, Brzom, Św 5-20
91D0 - 5	BMb	Św	Św 70-85, So 10-20, Ol + Brzom 5-10
91D0 - 6	LMb	SoBrz	Brzom 80-90, So + Ol + Os 10-20
91E0 - 1	Lł	OsWb	Wb 80-90, Ol + Os 10-20
91E0 - 3	OIJ	JsOl	Ol 40-50, Js 30-40, Św + Lp + Gb 20-30
9170 - 2	Lśw	LpŚwDb	Db 60-80, Św 10-20, Lp + Kl + Gb 10-20
		LpJsDb	Db 40-60, Js 10-30, Lp + Kl + Gb + Św 10-30
		SoDb	Db 50-70, So 10-20, Lp + Gb 10-30
	Lw	GbŚwDb	Db 40-50, Ol 10-20, Gb 10-20, Św + Wz + Lp 10
		OIdbJs	Js 30-40, Db 20-30, Ol 10-20, Lp + Kl + Św 10-20
	LMśw	LpSoDb	Db 50-60, So 10-20, Lp + Kl + Gb 10-20
		DbSoŚw	Św 30-40, So 20-30, Db 20-30, Lp + Kl 10-20
		ŚwDb	Db 40-50, Św 20-30, Gb + Lp 20-30

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w planie u. l. V rewizji żadne zabiegi związane z przebudową drzewostanów na siedliskach 91D0 i 91E0 nie są planowane.

Na gruntach porolnych oraz poza kompleksem puszczańskim (Leśnictwo Lewkowo i były Leśnictwo Narew) w maksymalnym stopniu należy dążyć do wprowadzania gatunków

domieszkowych na wszystkich siedliskach. Na gruntach tych należy przyjąć następujące składy gatunkowe upraw:

- Bśw w. żyzny - 8 So, 2Brz i inne,
- Bśw w . ubogi – 9 So, 1 Brz i inne,
- Bw – 9So, 1 Św, Brz i inne
- BMśw – 6 So, 2 Św, 2 Brz, Kl, Lp i inne
- BMw – 6So, 4 Św, Brz i inne
- LMśw – 4Db, 3So, 3Św, Brz i inne
- LMw – 5Db, 2Św, 2So, 1Ol Js i inne
- Lśw – 6Db, 2Św, 2 gat. cenne liść. (Kl, Lp,Wz)
- Lw – 6 Db, 3Js, 1Ol
- OIJ – 6Js, 3Ol , 1 inne
- Ol – 10 Ol i inne
- Bb, BMb, LMb – 100% odnowienie naturalne.

1.3.8. Charakterystyka walorów genetycznych lasu i bazy nasiennej

Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych w Polsce na lata 1991-2010, zatwierdzony zarządzeniem Dyrektora Generalnego LP Nr 8 z dnia 25 stycznia 1993 r, stanowi szczegółowe rozwinięcie postulatów zawartych w „Narodowym programie ochrony środowiska” opublikowanym przez MOŚZNiL w 1989 r. W Nadleśnictwie Browsk wyodrębniono szereg najcenniejszych drzewostanów w celu zapewnienia bazy genetycznej przyszłym pokoleniom drzew leśnych. W myśl *ustawy z dnia 7.06.2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym*, poszczególne elementy bazy nasiennej omawianego obiektu zostały wpisane do Krajowego Rejestru Leśnego Materiału Podstawowego (KRLMP).

Obecnie, po pracach urzędzeniowych, cechy niektórych drzewostanów (takie jak powierzchnia, adres leśny lub skład gatunkowy) ujętych w Krajowym Rejestrze, uległy zmianie. Jest to wynikiem skorygowania przebiegu granic wyłączeń na podstawie aktualnej ortofotomapy oraz pomiarów GPS, podziału wydzieleń ze względu na wyodrębnianie siedlisk przyrodniczych lub powołanie nowych stref ochrony gatunkowej ptaków, a także rozliczenia powierzchni leśnej w oparciu o aktualny rejestr gruntów Nadleśnictwa, zgodny z danymi ewidencji powszechnej. Zachowanie powierzchni z ubiegłego dziesięciolecia, pomimo zmiany konturów wydzieleń oraz danych geodezyjnych, skutkowałoby znacznymi błędami w rozliczeniu powierzchni wyłączeń sąsiadujących.

W takim przypadku artykuł 21 przytoczonej wyżej ustawy, nakłada na Nadleśnictwo obowiązek niezwłocznego, pisemnego zgłoszenia wniosku zmianę danych zawartych w KRLMP, w celu dostosowania cech danego źródła nasion do aktualnych wartości.

1.3.8.1. Wyselekcjonowane źródła nasion (wyłączone drzewostany nasienne)

W Nadleśnictwie Browsk znajdują się 4 drzewostany o łącznej powierzchni 40,16 ha, które zostały zatwierdzone jako wyselekcjonowane źródła nasion (wyłączone drzewostany nasienne) wpisane do części II KRLMP. Należą do nich:

- na terenie obrębu Browsk – wydzielenie 16Ab o powierzchni 6,01 ha, z panującą olszą w wieku 88 lat;
- na terenie obrębu Lacka Puszcza – wydzielenia: 763Bb o powierzchni 14,19 ha, z panującym dębem szypułkowym w wieku 108 lat, 763Da o powierzchni 12,07 ha, z panującym dębem szypułkowym w wieku 108 lat, oraz 770Af o powierzchni 5,11 ha, z panującym świerkiem w wieku 113 lat;
- na terenie obrębu Narewka – wydzielenie 120Bi o powierzchni 2,78 ha, z panującą brzozą w wieku 90 lat.

Powyższe wydzielenia w planie V rewizji u. l. zostały pozostawione bez wskazań gospodarczo-ochronnych na najbliższe 10 lat.

1.3.8.2. Zidentyfikowane źródła nasion (gospodarcze drzewostany nasienne)

Na terenie nadleśnictwa znajduje się 76 drzewostanów o łącznej powierzchni 518,01 ha, oznaczonych w części I KRLMP jako zidentyfikowane źródła nasion (gospodarcze drzewostany nasienne). Ich zestawienie przedstawia tabela 23.

Powierzchnia łączna GDN-ów różni się od danych posiadanych przez Nadleśnictwo. z powodów opisanych w punkcie 1.3.8 niniejszego opracowania.

Tabela 23. Zestawienie gospodarczych drzewostanów nasiennych w Nadleśnictwie Browsk

Oddział	Cecha	Gatunek panujący	Wiek	Powierzchnia [ha]	Wskazówka gospodarczo-ochronna
1	2	3	4	5	6
Obręb Browsk					
16B -f	NAS GOSP	OL	88	4,43	BRĄK WSK
16C -a	NAS GOSP	OL	88	7,96	BRĄK WSK
26A -a	NAS GOSP	OL	93	7,41	BRĄK WSK
26A -f	NAS GOSP	OL	93	7,02	BRĄK WSK
38A -a	NAS GOSP	DB.S	240	10,03	BRĄK WSK
51D -a	NAS GOSP	OL	105	5,25	BRĄK WSK
64A -d	NAS GOSP	SO	162	3,17	BRĄK WSK
82D -b	NAS GOSP	SO	162	2,88	BRĄK WSK
85B -g	NAS GOSP	SO	173	2,14	BRĄK WSK
Razem obręb Browsk				50,29	

Oddział	Cecha	Gatunek panujący	Wiek	Powierzchnia [ha]	Wskaźówka gospodarczo-ochronna
1	2	3	4	5	6
Obręb Lacka Puszcza					
747A -a	NAS GOSP	SO	117	6,20	BRAK WSK
747A -b	NAS GOSP	ŚW	107	8,06	BRAK WSK
748B -d	NAS GOSP	OL	103	3,72	BRAK WSK
752C -b	NAS GOSP	SO	103	10,10	BRAK WSK
752C -c	NAS GOSP	OL	103	10,01	BRAK WSK
753B -c	NAS GOSP	OL	103	7,61	BRAK WSK
754A -a	NAS GOSP	SO	132	1,70	BRAK WSK
754A -d	NAS GOSP	OL	103	3,70	BRAK WSK
754D -b	NAS GOSP	OL	103	2,87	BRAK WSK
754D -c	NAS GOSP	ŚW	143	15,08	BRAK WSK
754D -d	NAS GOSP	OL	133	5,10	BRAK WSK
759C -c	NAS GOSP	OL	103	5,26	BRAK WSK
760B -b	NAS GOSP	JS	78	2,56	BRAK WSK
760B -c	NAS GOSP	JS	103	2,92	BRAK WSK
760B -d	NAS GOSP	OL	78	3,55	BRAK WSK
760B -f	NAS GOSP	DB.S	103	14,58	BRAK WSK
760B -g	NAS GOSP	DB.S	103	5,75	BRAK WSK
760C -a	NAS GOSP	ŚW	123	11,24	BRAK WSK
761A -f	NAS GOSP	BRZ	93	6,08	BRAK WSK
761B -c	NAS GOSP	DB.S	102	2,87	BRAK WSK
761D -a	NAS GOSP	DB.S	100	9,61	BRAK WSK
762A -c	NAS GOSP	ŚW	113	19,01	BRAK WSK
762B -c	NAS GOSP	ŚW	100	9,77	BRAK WSK
764A -c	NAS GOSP	OL	88	4,21	BRAK WSK
770D -f	NAS GOSP	OL	93	7,02	BRAK WSK
770D -g	NAS GOSP	OL	93	5,50	BRAK WSK
771C -c	NAS GOSP	ŚW	123	14,58	BRAK WSK
775A -a	NAS GOSP	ŚW	83	5,47	TP
775B -a	NAS GOSP	OL	128	11,21	BRAK WSK
22C -j	NAS GOSP	SO	183	3,12	BRAK WSK
22C -m	NAS GOSP	ŚW	103	1,82	BRAK WSK
22D -b	NAS GOSP	ŚW	118	10,10	BRAK WSK
23A -f	NAS GOSP	OL	93	7,50	BRAK WSK
23C -g	NAS GOSP	ŚW	93	2,14	BRAK WSK
23D -h	NAS GOSP	OL	83	4,80	BRAK WSK
33B -f	NAS GOSP	DB.S	193	3,29	BRAK WSK
33C -d	NAS GOSP	OL	83	3,68	TP
34A -i	NAS GOSP	SO	143	4,34	BRAK WSK
34C -l	NAS GOSP	OL	78	2,80	BRAK WSK
34D -b	NAS GOSP	SO	193	2,89	BRAK WSK
45B -g	NAS GOSP	SO	203	7,47	BRAK WSK
46C -d	NAS GOSP	OL	93	1,88	BRAK WSK
Razem obręb Lacka Puszcza				271,17	
Obręb Narewka					
148C -a	NAS GOSP	OL	123	2,50	BRAK WSK
148C -b	NAS GOSP	OL	93	5,69	BRAK WSK
149B -f	NAS GOSP	ŚW	93	4,61	BRAK WSK
179C -b	NAS GOSP	OL	70	6,46	BRAK WSK
179C -i	NAS GOSP	OL	70	2,29	BRAK WSK
180D -d	NAS GOSP	OL	123	3,49	BRAK WSK
75C -f	NAS GOSP	DB.S	163	5,98	BRAK WSK
120C -a	NAS GOSP	OL	83	6,01	BRAK WSK
121C -b	NAS GOSP	OL	88	7,79	BRAK WSK
121C -j	NAS GOSP	ŚW	86	0,87	IVD
123A -a	NAS GOSP	ŚW	88	26,89	TP
123C -c	NAS GOSP	OL	98	5,49	BRAK WSK
124C -a	NAS GOSP	OL	93	7,24	BRAK WSK
124D -a	NAS GOSP	OL	98	2,64	BRAK WSK

Oddział	Cecha	Gatunek panujący	Wiek	Powierzchnia [ha]	Wskazówka gospodarczo-ochronna
1	2	3	4	5	6
150B -b	NAS GOSP	ŚW	103	7,63	BRAK WSK
181B -c	NAS GOSP	OL	95	14,44	BRAK WSK
95B -g	NAS GOSP	ŚW	62	2,36	TP
95D -h	NAS GOSP	OL	93	1,94	BRAK WSK
95D -j	NAS GOSP	OL	93	1,36	BRAK WSK
96B -a	NAS GOSP	ŚW	98	16,56	BRAK WSK
98C -a	NAS GOSP	DB.S	133	13,61	BRAK WSK
99B -b	NAS GOSP	DB.S	153	20,83	BRAK WSK
127C -i	NAS GOSP	SO	160	4,10	BRAK WSK
187B -a	NAS GOSP	LP	83	9,32	BRAK WSK
188C -b	NAS GOSP	DB.S	230	16,45	BRAK WSK
Razem obręb Narewka				196,55	
Łącznie Nadleśnictwo Browsk				518,01	

Jak wyraźnie pokazuje powyższe zestawienie, tylko w 5 gospodarczych drzewostanach nasiennych na najbliższe 10 lat zostały zaplanowane zabiegi hodowlano-ochronne, w tym tylko w 1 przebudowa rębnią IVd. Pozostałe wydzielania zostały pozostawione bez wskazań gospodarczo-ochronnych, ponieważ w większości z nich gatunek panujący przekroczył wiek 100 lat, w innych znajdują się chronione elementy środowiska przyrodniczego, jak n.p. siedliska przyrodnicze sieci Natura 2000 bądź stanowiska chronionych gatunków, a niektóre – zwłaszcza drzewostany olszowe, porastają siedliska o zbyt wysokim stopniu uwodnienia. Taki stan rzeczy stawia pod znakiem zapytania realizację pozyskania nasion z gospodarczych drzewostanów nasiennych na terenie Nadleśnictwa Browsk.

1.3.8.3. Uprawy pochodne

Status upraw pochodnych w Nadleśnictwie Browsk posiada 7 wydzieleni, o łącznej powierzchni 34,11 ha. Należą do nich:

- na terenie obrębu Browsk – wydzielania: 27Ab (pow. 7,23 ha), 39Ai (pow. 5,33 ha) i 68B1 (pow. 1,65 ha);
- na terenie obrębu Lacka Puszcza – wydzielania: 33Bh (pow. 3,14 ha), 783Ag (pow. 2,08 ha);
- na terenie obrębu Narewka – wydzielania: 123Ba (pow. 8,68 ha) i 154Aa (6,00 ha).

Wśród wymienionych wyżej wydzieleni są drzewostany: Ib, Iib, IIIa klasy wieku oraz 3 drzewostany KO z pochodnymi odnowieniami pod osłoną. Podana powierzchnia stanowi całkowitą powierzchnię pododdziałów, w których występują odnowienia pochodne. Jest to związane z faktem, iż w programie *Taksator* cechę: „uprawa pochodna” można nadać wyłącznie całemu wydzieleniu leśnemu. Nie jest możliwe nadanie tej cechy tylko młodemu pokoleniu w drzewostanach starszych, w związku z czym powierzchnia upraw pochodnych podana we wzorze nr 2 IUL różni się od danych posiadanych przez Nadleśnictwo.

Dodatkowo wydzielanie 33Bh posiada podwójny status – uprawy pochodnej i uprawy zachowawczej.

1.3.8.4. Drzewostany, uprawy i drzewa zachowawcze

Status drzewostanu zachowawczego posiada wydzielanie 27Df o powierzchni 10,68 ha z panującym dębem szypułkowym w wieku 223 lat, położone na terenie obrębu Browsk. Ze względu na jego wysoką wartość przyrodniczą i genetyczną zostało ono, w projekcie lasów ochronnych, zaliczone wraz z wyłączonymi drzewostanami nasiennymi, do kategorii lasów ochronnych nasiennych.

Na terenie Nadleśnictwa znajdują się również 4 wydzielania o statusie upraw zachowawczych (3 na etapie młodnika oraz 1 podsadzenie pod osłoną starszego drzewostanu), o łącznej powierzchni 16,30 ha. Są to wydzielania: 33Bh (pow. 3,14 ha) z obrębu Lacka Puszcza oraz 121Df (pow. 1,41 ha), 128Aa (pow. 9,62 ha) i 152Cg (pow. 2,13 ha) z obrębu Narewka. Dodatkowo na terenie obiektu występują 2 dęby szypułkowe posiadające status drzew zachowawczych, rosnące w wydzielaniach: 65Bc z obrębu Browsk i 180Da z obrębu Narewka.

1.3.8.5. Drzewa mateczne

W części III KRLMP zarejestrowano 57 sztuk drzew matecznych występujących na terenie Nadleśnictwa Browsk (według stanu na dzień 9.12.2011 r., czyli terminu przekazania całości opracowania do konsultacji społecznych). Należy do nich:

- 15 dębów szypułkowych (w tym 2 zachowawcze),
- 14 olsz czarnych,
- 9 brzoź brodawkowatych,
- 8 sosen zwyczajnych,
- 7 świerków pospolitych,
- 1 topola osika,
- 2 klony zwyczajne,
- 1 jesion wyniosły.

1.3.9. Ogólna ocena stanu środowiska przyrodniczego

1.3.9.1. Funkcje lasu i kategorie ochronności

Powierzchnia leśna Nadleśnictwa (oprócz gruntów związanych z gospodarką leśną) jest podzielona według funkcji lasu na lasy rezerwatowe, ochronne i gospodarcze.

Zasięg i lokalizacja lasów ochronnych została zaktualizowana zgodnie z postanowieniami Komisji Założeń Planu przez BULiGL Oddział w Białymstoku w porozumieniu z Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Białymstoku i Nadleśnictwem Browsk. Projekt lasów ochronnych, wraz z opiniami gmin z terenu Nadleśnictwa, został przedłożony Ministrowi Środowiska do zatwierdzenia we wrześniu 2011 roku. Ostatnie rozliczenie powierzchni obiektu dokonane przez wykonawcę planu w celu uwzględnienia zmian ewidencyjnych przesłanych Nadleśnictwu przez Starostwo Powiatowe w Hajnówce w listopadzie 2011 roku, spowodowało zwiększenie powierzchni projektowanych lasów ochronnych z 15756,26 ha do 15756,66 ha, czyli o 0,40 ha. Ponieważ jest to niewielka zmiana należy przyjąć, że powierzchnia lasów ochronnych ujęta w planie u. l. jest równa powierzchni lasów ochronnych przesłanych Ministrowi Środowiska do zatwierdzenia.

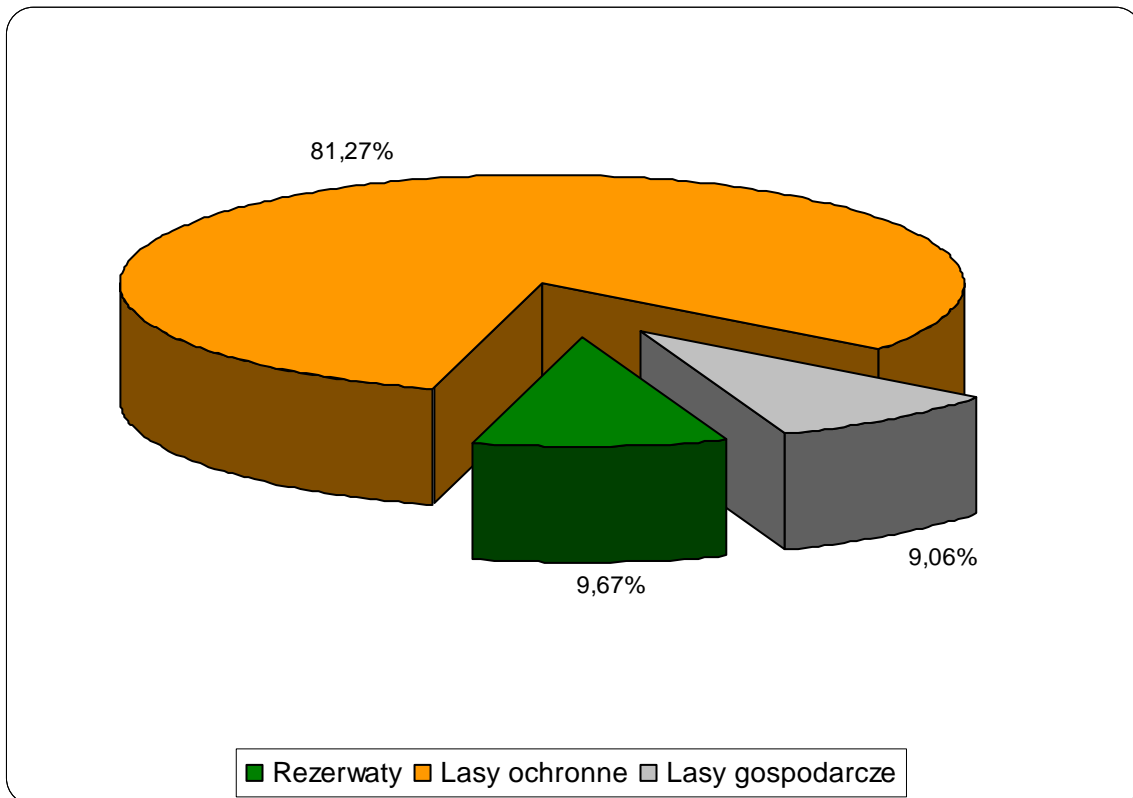
Podział powierzchni leśnej Nadleśnictwa Browsk według funkcji lasu oraz poszczególnych kategorii ochronności w najbliższym 10-leciu przedstawia tabela 24 i ryciny 27 i 28.

Tabela 24. Wykaz dominujących funkcji lasu w Nadleśnictwie Browsk

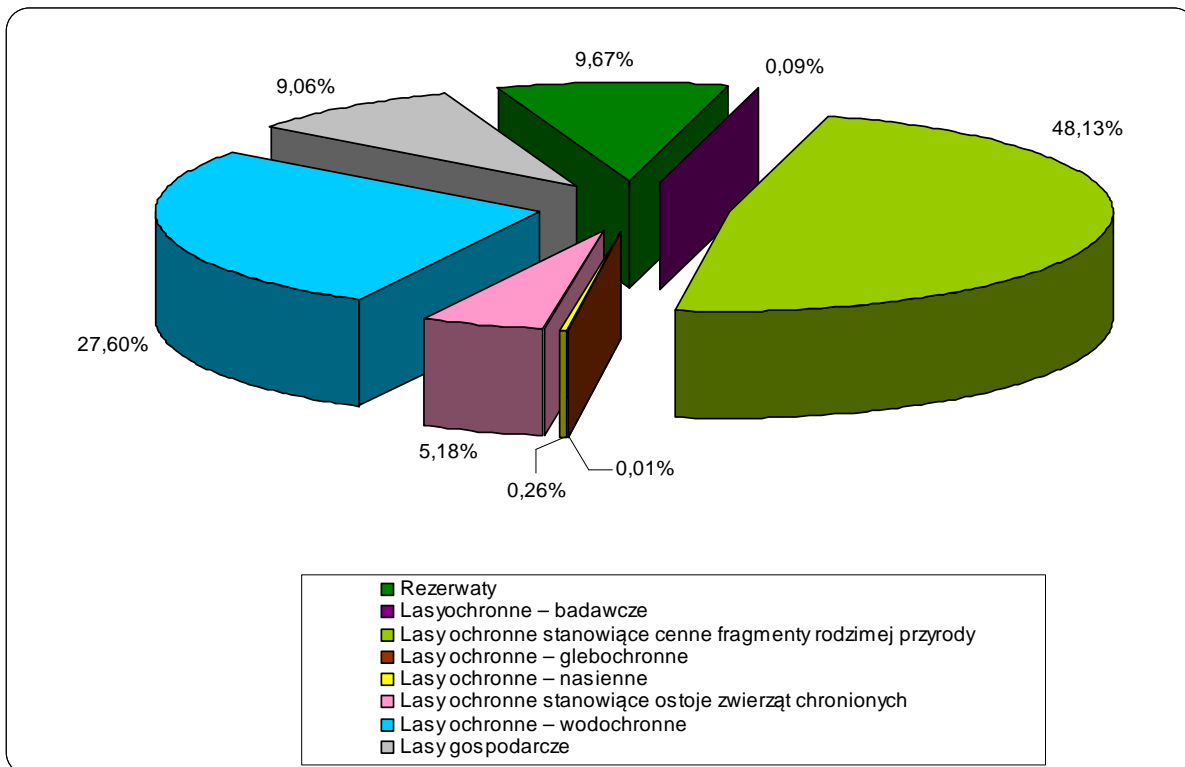
Kategorie lasu		Obręby			Nadleśnictwo Browsk	
		Browsk	Lacka Puszcza	Narewka		
		Powierzchnia leśna [ha]				%
1	2	3	4	5	6	7
I	Rezerwaty	1128,20	72,30	675,13	1875,63	9,67
II	Lasy ochronne, w tym	4283,26	6159,28	5314,12	15756,66	81,27
	1. Lasy badawcze	0,00	3,14	13,16	16,30	0,09
	2. Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	2005,02	3584,95	3 741,08	9331,05	48,13
	3. Lasy glebochronne	1,50	0,21	0,00	1,71	0,01
	4. Lasy nasienne	16,69	31,37	2,78	50,84	0,26
	5. Lasy stanowiące ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową	150,62	662,56	191,95	1005,13	5,18
	6. Lasy wodochronne	2109,43	1877,05	1 365,15	5351,63	27,60
III	Lasy gospodarcze	1257,38	472,71	26,27	1756,36	9,06
	Razem	6668,84	6704,29	6015,52	19388,65	100,00

Lasy ochronne w Nadleśnictwie Browsk zostały zatwierdzone przez Ministra Środowiska Decyzją z dnia 21 lutego 2012 r. (znak: DL-lpn-612-7/7241/12/JŁ).

Rycina 22. Udział dominujących funkcji lasu w powierzchni leśnej Nadleśnictwa Browsk

Rycina 23. Udział kategorii ochronności i funkcji lasu w powierzchni leśnej Nadleśnictwa Browsk

Powierzchnia leśna rezerwatów zajmuje w Nadleśnictwie Browsk powierzchnię 1875,63 ha, co stanowi 9,67% powierzchni leśnej obiektu. Lasy ochronne występują na powierzchni 15756,66 ha, co stanowi 81,27% powierzchni leśnej. Lasy gospodarcze zajmują 1756,36 ha (9,06% powierzchni leśnej).

Ponieważ poszczególne wydzielenie kategorii ochronności mogą się na siebie nakładać, pojedyncze wydzielenie może należeć nawet do 3 kategorii ochronności, przy czym przyjmuje się, że pierwsza wymieniona kategoria jest kategorią wiodącą. Szczegółowa lokalizacja lasów ochronnych w rozbiciu na poszczególne kategorie zamieszczona jest w projekcie przesłanym Ministrowi Środowiska do zatwierdzenia.

Lokalizacja lasów według dominującej kategorii ochronności przedstawia się następująco:

w obrębie leśnym Browsk:

- a) lasy wodochronne w oddziałach: 1A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, t w, y, z; 1B a, b, f, i; 2A a, b, c, d, f, g, h, i; 2B a, b, c, d, f, g; 2C a, d, g; 2D b, c, i, j, k, l; 3A c, d, f, g, i; 3A k; 3B d; 4A h, j; 5A i, r, s, w, y, ax; 8A h; 9A c, d; 9C c, d, f, g, h; 10A b, c, d, g; 13A a, b, c, g; 13B a, b, c, h, k; 14D f; 15B g, h; 15C c, d, f, h, i, j; 15D c, d; 16A a, c, d, f, h, j; 16B b, d, f, j; 16C a, b, f, g, h; 16D c, d, g; 17A a, f, h; 17B b, c, d, g; 17D a, b, c, f, g, h; 18A a, b, c, d, f, g; 18B c, d, f, g, h, i, j; 18C a, b, c, d, f; 18D a, b, c, d, f, g; 19A a, b, c, d; 19B a, c, d; 24A a, f, g; 24B a, b, c, d, f; 24C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 24D c, d, f, i; 25A a, d, g; 25B b, d; 25C a, b, c; 25D d; 26A a, b, c, f, g; 26B b; 26C b, d, h; 27B c, f, h, i; 28A a, b, c, d, f, g; 28B c; 28C b, c; 28D c; 36A a, b, c; 37A a, b, c, d, f, g, j, k; 37B a, g; 37C a, b, c, d, f, g, h; 37D c, f, g; 38A b, c, d; 38B i, k; 38C a; 38D c, d, f, g, h, i, j, k; 39C d; 40A g, h, i; 40B g; 41A h, i, k; 41B a, b, f, g, j; 42B b, c, f; 42C a; 48A a, b, c, d, f, g, h; 48B f, g, h, i, j, k; 48C a, b, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r; 48D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 49A a, i, k; 49B c; 49C b; 50B a; 51A b; 51B f, g, h, i; 51D a, f, g, h, j, k, m, n; 52C a, b, c, d, f, g, h, i, k; 52D a, b, d, f, g; 53C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 62A c, d, f, g; 62B a, b; 62C a, b, c, h, i; 63A g; 63B i; 63C a, b, d; 63D b, c, d; 64A a, b; 64B a, b, c, d, f, g; 64C b, c, d, f, g, h; 65A c, d, f, g, h, i, j, k; 65B b, d, f, g, h, i, k; 66A g; 66B i; 67A a; 67B a, i, j, k, l, m; 67C a, c, d, g; 68A a, c, d, f, g; 68B a, d, m, o, p; 69A a, b, c, d, f, g, h, j; 69B g, h, i; 69C a, b, d, f, i, m; 69D c, d, f; 80A h; 80B a, f, g; 80C g; 81A d, f; 81C a, c, f; 81D c, f; 82A a, b, f; 82B a, b, c, d, f, g, h; 82C a, b, c, f, g, h, i, j, k; 82D a, b, c, d, f, g, h, i; 83D b, c, g; 84B d, f, g; 84C a, b, c, f, g, h; 84D b, f, g, h, i; 85A a, b, f, h, i; 85B a, b, c, d, f, g, h; 85C a, b; 85D p, t, z; 85E a, c, f, i; 85F f, g; 262B a, b, c, d, f, g, h; 263 n; 265 r, s; 266 b, c, f, g, h, i, k, r, s, z jx, kx; 267 f, l; 268 a, i, k; 269A f, l, o, s, x, cx, gx, hx, ix; 269B c, l, m, n, p; 270 g, h, i, j, k, l, m, n, r, t, w, x, y, z, ax, bx, cx, dx; 271 b, g, h, k, l, m, n; 272 g, n, p, r; 273 h, m, n, o, s, t, x, ax, bx; 273F a, b, c, d, f, g, h; 274 a, b, c, d, f, g, h, i, j, n, o, p, r, r, s, t, w, y, z, ax; 274A a; 275 a, c, d, f, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r; 275F a, c, d, f, i, j, l, m, n, o, p, r, s; 276 k, l, m; 277 a, k, o, p; 278 b, c, d, f, h, i, j, k; 278F a, b, d, f, h, l, o, p, r; 279 a, b, c, g, h, i, j, r, w; 280 f; 281 r, t, y, z; 282 f, j, k, l; 793 a, d; 794A i, j, n; 794B f; 795A b; 795B d, f, g; 795C d, h, i; 795D c; 795F a, i; 797A a, c, g, h, i, k, l, m, n; 797B i, k; 798 a, f, g, j, m, t, x; 805 t, y; 808 f, g, h, l, p, r; 810 c; 811 a, b, g, j, n, p; 813A c; 814 d, i; 815 g, i, j; 816 h, i, j, r, t, z, ax;; 818 i, j, y, bx, gx, ix, jx; 819 h, k, l, n, p; 820 f, g, h, i, j, k, l; 821A a, c, d; 821B a, d, g, i, m, n; 822 b, c, f, g, h, j, m, n, p, r, s, t, w; 824 c, d, f;

- b) lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody w oddziałach: 1B h, j, n, o; 2C b, c, f, h, i, j; 2D a, d, f, g, m, n, o; 3A a, b, j; 4A a, b, c, d, f, g; 5A b, c, k, o, x, z; 8A g; 9A a, b, f, h, i, j, k; 9B a, d, h, i, j, k; 9C a, b; 9D a, b, c, d, f, g, h, i; 10A a, 13A f; d, f, h, i; 13B d, g, i, j; 14D a; 15B a, b, c, d, f; 15C a, b, g; 15D a, b; 16A g, i, k, l; 16B c, g, h, i, k; 16C c; 16D a, b, f; 17A g, i, j; 17B f, h; 17C a, b, c; 17D d; 18B a, b; 18D i, j; 19A f, g, j, k; 24A b, c, d; 24B g; 24D a, b, g, h; 25A c, f, h, i, j; 25B a, c; 25C d, f; 25D a, b, c, f, g, h; 26A d; 26B a, c, d, f; 26C a, c, f, g, i; 26D a, b, c, d, f, g, i; 27A a, b, d, f, g; 27B a, b, d, g; 27C a, b, c, d, f, g, h, i; 27D a, c, d; 28A h; 28B a, b; 28C a, d, f; 28D a, b; 36A k; 36B a; 37A h, i; 37B b, c, d, f, h; 37C i, j; 37D a, b, d; 38A a, f; 38B a, b, c, g, h; 38C b, c, d, f, g, h, i; 38D a, b; 39A a, b, c, g, h, i, j, k; 39B b, c, d, f; 39C a, b, c, f; 39D a, b; 40A a, b, c, f; 40B b, c, d, f; 41A a, b, c, f, g, j; 41B d, i; 42A a, b, c; 42B d, g; 42C b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, , w, x, y, z, ax; 49A b, c, d, f, g, h, j; 49B a, b, d, f, g; 49C a; 49D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m; 50A a, b, c, d, f, g, h, i; 50B b, c, d, f, g; 50C a, b, c, d, f, g, h, i; 50D a, b, c, d, f, g, h, i, j, l, m, n, o, p; 51A a, c, d, f, g, h; 51B a, b, c, d, j; 51C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 51D b, c, d, l; 52D c; 62A a, b; 62B d, f, j; 62C d, f, g; 63A a, b, c, d, f; 63B a, b, c, d, f, g, h; 63C c, g, h, i; 63D a, f, g, h; 64A c, d, f, g, h, i; 64C a; 65A a, b; 65B a, j; 66A b, c, d, f, h, j, k, l, m; 66B b, c, d, f, g, h; 67A b, c, d, j, k, l; 67B b, c, f, g, h; 67C b, i; 68A b, h, i; 68B b, c, g, h, i, k, l, n; 69C h, j, l, n; 69D a, b, g, h, i, j, k, n; 80A a, d; 80B b, c, d; 80C a, b, c, d; 80D a, c; 81A a, b, c, g; 81B a; 81C b, d; 81D a, b, d; 82A c, d, g, h; 82C d; 83D a, d; 84B a, b, c; 84C d; 84D a, c; 85A c, d, g; 85B i; 85D f, j, o, r, s, w, x, y; 85E b, d, g, h, j; 85F a, b, h, i, k, n, p; 264 a, b, c, f, g, h, j, k, l, m, n, o, p; 265 a, b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, o, p, t, w, x, fx; 267 a, b, c, d, g; 272 z, ax, bx, dx; 794B a; 795A a; 795B h, i; 795C b, c, f, g; 795F b, c, f, g, h; 797A b, j, o, p, r; 797B a, b, c, d, f, g, h, j; 798 b, c, d, h, k, l, o, p, r, s; 804 a, b, c, f, i, j, k, l, m, n, o, p, s, w; 805 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, m, n, p, s, x, z, ax, cx, fx, gx, ix, jx; 812 a, b, d, g, h, i, j; 816 p, s, y; 822 a, k, o, x, y;
- c) lasy glebochronne w oddziale: 281 fx, hx;
- d) lasy stanowiące zachowawcze drzewostany nasienne w oddziale: 27D f;
- e) lasy stanowiące wyłączzone drzewostany nasienne w oddziale: 16A b;
- f) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej w oddziałach: 1B c, d, k, l, m; 3A l; 14D b, c, d; 16B a; 16C d; 17A b, c, d; 18D h; 25A b; 25B f; 26A h; 27D b; 28B d; 36A g, h, i, l, m; 36B c, b, f, g, h; 38B d; 39C g; 41 B h; 48B a, b, c, d; 65 B c; 66A a; 69B a, b, c, d, f;

w obrębie leśnym Lacka Puszcza:

- a) lasy wodochronne w oddziałach: 22A a, b; 22B a, b, c, l, z, cx, jx, kx; 22C d, g, l, m, n, o; 22D a, c, g; 23A c, f, h, k, l; 23B h, j, k; 23C a; 23D a, b, c, g, h; 33A b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n; 33C b, c, d, f, g, l; 34A d, f, g; 34B a, b, d, f; 34C l, o, p; 34D a, d; 35A d, f; 35B a, b, c; 35C a, b, d; 35D a; 44C a, c, d; 44D a, b, c, d, g, h, i, n; 45A h, i, o, y; 46B o, p, s; 46C d, k; 47A x, y, z, ax; 54A a, b, c, g, j, k, l; 54B a, b, c, f, g, j; 55A i; 55C b, c, d, i; 55D a, b, f, g, j, k, l, m; 56A b, d, g, i; 56B i; 56C b, d, f, g, j, k; 56D c; 58A c, h; 58B b, c, g, k; 58C b, c, f, g, j, k, n, p; 58D j, k; 59A j, k; 59B h, i; 59C b; 59D b; 60A a, d, f, h, i; 60B g, h, i, k, m; 60D a, b, j, k; 61C d; 61D c, d, n, o, p; 740A b, d, g; 740B h; 740C ax; 741A b, c, f, g, j, k; 741B g, h; 742D d; 743B h, j, l;

743C d, f, g; 744A f, g, h, l, m, n, o, p, r, t, y, z, ax, bx, cx, dx, fx, gx; 745A k; 745B a, d, h, i, j, k; 745C a, k, l; 746A c, d, f, g, h; 746B b, d, f; 746D a, b, d, f; 747A c; 747B a, b, c, d, f, g, h; 747C a, b, c, d, f; 747D a, b, c, d, g, h, i; 748A b, c, d, f, g, h, i, j, k; 748B c, d, f; 748C b, f; 748D b, c, d, f, g; 749A a, c, f; 749B a, b, c, d, f; 749C g, h; 749D a; 750A a, b, c, d, f, g, h; 751A a, b, c, d, f, g; 751B a, b, c, d, f, g, j; 751C c, d, f; 751D g, i, k; 752B b, c, j; 753A b, c, f, g, h, i; 753B a; 754A d, f, j; 754C a, d, f, g; 755A b, c, d, f, j; 755B f; 755C c, d; 755D f; 756B d; 757A a, b, c, d, f, g, i, j, k; 758A b, f, g; 758C b, d, f, h, i; 758D c, d; 759B a, c, f, g; 759C b, c, h; 759D g; 760A d, f; 760B a, b, c, d, f; 760D b, c, d, h; 761A b, c, d; 761B d; 763A a; 763B a; 763D d; 764A c, g, h, j; 764B d, f, h, i, j, l, m, n, o; 764C a; 764D c, d, f, g, j, l; 765A a, f; 765B f; 765C b; 765D a, b, f; 766A a, b, i; 766B d, g, h; 766C b; 767C b; 767D d; 768A a; 768B a, b, c, g, h; 768D i, l, n, o, p; 769A a, b, d, f, g; 769B a, c, d, f, h, i, j; 769C d, f, g, h, j; 769D c, d, f, g, h, i, j, k, l, m; 770A a, b, c, d, g, h; 770B h; 770C d, f, g, h, i, j; 770D f, g, h; 771B a, d, g, i, j; 771C a, d; 771D b, c, f; 772A f, i; 773B i, j, h; 774A d, f; 774B f, g; 774C f, h, j; 775A a, b, c, f, g; 775B a, b, c, d, f, g, h, i; 775D b, c, j; 776A a, f, g; 776B b, c, d, f, g, h, i, j, k, l; 776C d; 776D f, g, h, i, j; 777A b; 777B a, b, f; 777C b, c, d, f, g, h, i; 778A a; 778B b; 778D g; 779B c; 779C d, g; 780A g; 780B c, d, g; 781A b; 781C a, b, f; 781D a, b, c, d, f, i; 782A a; 783A g, j; 783B m; 783F b, c; 784A b, d; 784B k; 784C j; 784D d, f, j; 800 a, b, d, h, j, p, t; 801 c, d, f, g, h, k, l, o, r; 802 f, i; 803 b; 825 b, f, g, h, i, k, p, s; 826 a, j, k, l, n, p, r; 827 c, g, k, l, n; 828 h;

- b) lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody w oddziałach: 22A c, d, f, g, h, i, j, k, l; 22B n, p, r, s, t, ax, bx, dx, fx, gx, hx, ix, lx; 22C a, b, c, f, h, i, j, k; 22D b, d, f, h, i, k, l; 23A a, b, d, g, i, j, m; 23B a, b, c, d, f, g; 23C b, c, d, f, g; 23D d, f; 33B a, b, c, d, f, g, i; 33C a, h, i, j, k, m, n, o, p, r; 34A h, i, j; 34B c; 34C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, m, n, r; 34D b, c, f, g, h, i, j; 35A a, b, c, g; 35B d; 35C c, f; 35D b, c, d, f; 44A a, b; 44B a, c, d, f; 44C j, k; 44D j, k, l, m, o; 45A a, b, c, d, f, g, j, k, l, n, t, w, x, z, ax, bx, dx; 45B a, b, c, d, f, g, h, i, j; 45C a, b, c, d; 45D a, b, c, d, f; 46A a, b, c; 46B a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, r, t; 46C a, b, c, f, g, h, i, j, l, m; 46D a, b, c, d, f, g; 47A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, w; 47B k, l, m, n, o; 47C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r; 47D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s; 54A d, f, h, i; 54B d, h, i, k; 55A g, h, j, k; 55C a, f, g, h, j, k; 55D c, d, h, i; 56A a, c, f, h, j; 56B a, b, c, d, f, h; 56C a, c, h, i, l; 56D a, b, i, j, l, m, n; 58A a, b, d, f, g; 58B a, d, f, h, i, j, l; 58C a, d, h, i, l, m, o; 58D a, b, c, f, g, h, i; 58E a, d, f, g, h; 59A a, b, c, d, f, g, h, i; 59B a, b, c, d, f, g; 59C a, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p; 59D a, c, f, i, j, k, l; 60A b, c, g, j, k, l, m, n, o; 60B a, b, c, d, f, j, l; 60C a, b, c, d, f, g, h, i; 60D c, d, f, h, i, m; 61A a, b, c, d, f, g; 61B c, d, f, k, l, o; 61C a, b, g; 61D f, s; 740A a, c, f; 740B a, b, g, i, j, k, l, m, n; 740C a, l, m, n, o, p, r, s, t, w, x, y, bx, cx, cx; 741A a, d, h, i; 741B b, c, d, f, i; 742A a, b, c, d, f, g, h, i; 742B a, c, d, f, g; 742C a, b, c, d; 742D a, b, c; 743A b, c, d, f, g; 743B d, k; 743C a, b, c; 744A a, d, i, j, k, s, w, x; 745A a, b, c, d, f, g, h, i, j; 745B b; 745D a, b, c, d, f, g, h, i, j, m, n, o, p, s, t, w; 746A a, b; 746B a, c; 746D g, h; 747A a, b; 747D f; 748A a, l; 748B a, b; 748C a, c, d; 748D a, h, i; 749A b, d, g, h; 749C a, b, c, d, f, i, j; 749D b, c, d; 750A i, j; 751A h, i, j; 751B i; 751C a, b; 751D c, d; 752A a, b; 752B a, d, f, g, h, i; 752D a, b, c, d, f, g, h, i, j; 753A d, j, k; 753B d; 753C a, b, c, d; 754A a, b, c, g, i, k, l, m; 754B a, b, c, d; 754C b, c; 755A a, g, h, i; 755B b, c, d, h; 755C a, b; 755D b, d, g; 756A a; 757A h; 758A a, c, d, h; 758B a, b, c; 758C a, c, g; 758D b, f, g; 759A a; 759B b, d, h, i, j, k, l; 759C f; 759D a, b, c, d, f, h; 760A a, b, c, g, h; 760B g; 760C a, b, c; 760D a, f; 761A a, f, g, h, i, j; 761B a, b, c, f; 761C a, b; 761D b, c; 763B c, d; 763C a, b, c, d; 763D b, c; 764A b, d, f, i; 764B a, b, k; 764C b, c, d; 764D a, b, h, i, k, m, o; 765A b, c, d; 765B a, b, c, d; 765C a, c, d; 765D c, d; 766A c, d, f, h; 766C a, c, f, g; 766D b, c, d; 767A a, b, c, d; 767B a, b, c, d, f; 767C a; 767D a, b, f, h; 768A b;

768B d, f; 768D f, g, h, k, m; 769A c; 769B b, g; 769C i; 770B g, i, k; 770D i; 771A c, d, f; 771B b, c, f, h; 771C b, c; 771D a, d, g; 772A d; 773B k; 774A a, b, c, g, h; 774B a, b, c, d, h; 774C b, c, d, g, k, m, n; 775A d, h, i, j, l; 775C a, b, c, d, f, g, h, j; 775D a, d, f, g, h, i; 776A b, c, d, h; 776B a; 776C a, b, c, f; 777A a, c, d, g; 777B d; 778A d, f, g, h, i, j, k; 778B a, c, d; 778D a, b, c, d, h, i, 779A b, c; 779B a, b, d; 779C b, c, f; 780A b, c, d, f, h; 780B f, h, i, j; 780C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 780D a, b, c, d, f, g, h, i, j; 781A c, d, f, g, h; 781C c, d, g, h; 781D g, h, j, k; 782A b, c; 783A a, f; 783B a, b, d, l; 784A f; 784B o; 784C i, k, l; 800 n, o, r, s, w, x, y, z, ax; 801 a, b, j; 802 a, b, c, d; 803 a, c, f, g, h; 825 d, j, m, n, t; 826 b, c, d, f, g, h, i, m, o; 827 a, b, d, h, i, j, m, o;

- c) lasy glebochronne w oddziale: 740A h, i;
- d) lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych w oddziale: 33B h;
- e) lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne w oddziałach: 763B b; 763D a; 770A f;
- f) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej w oddziałach: 22D j; 23C h, i, j, k, l, m; 33A a; 34A a, b, c; 55A a, b, c, d, f; 743A a; 743B a, b, c, f, g, i; 745C c, d, f, g, h, i; 746A i, k; 746C a, b, c, d, f, g; 751B h; 751D a, b, f, h, j; 752A c, d, f; 752C a, b, c, d, f; 753A a; 753B b, c, f, h, i; 753D a, b, c, d, f, g, h, i; 754B f, g, h; 754D a, b, c, d; 755B a, g; 755D a, c; 756A b, c, d; 756B a, b; 758B d, f, g, h, i, j, k; 758D a; 759A c, d, f, h, i, j; 759C b, c, d, g, h; 761D a, d; 762A a, b, c, d, f; 762B a, b, c, d, f, g; 766B a, b, c, f; 767D c, g, i; 768C a, b, c, d, f, g; 768D j; 772A b, c; 773A g, h, i, j, k; 773B l; 778C b, c; 776D b, c, d; 778C a, f, g, h; 778D f, j; 781B b, c, d, f, g, h; 782A d, f, g, h, i; 782B a, b, c, d, f, g, h, i;

w obrebie leśnym Narewka:

- a) lasy wodochronne w oddziałach: 57A a, c, d, i, j, l; 57B b, c; 57C a, c, f; 57D a, b, c, f, h, i; 73D jx; 74A a, b, d, h; 74B j; 76B a, b; 77A d, g; 79C a, b, c, d, g, h, i, j, l, m; 79D f; 92A h; 92C b, c, f, i, j, k, l, m, n, t; 93C d, f; 93D a, d, f, h, i, j; 94A b, c; 94B j, k; 94C a, c, d, i, j, k, l, m; 94D d, f, g, h, i; 95A h; 95B g, h, i, j, k; 95C l; 95D b, c, g, h, j, k; 96B d, g; 101A f; 101D c, d, h, j; 102D h; 103A j; 103B b, c, d, h, i; 103C a, b, c, i; 103D c, f; 103E b, c, d, f, h, i; 117A a, b, c, d, f, g, i, j, m, n, o, r; 117B a; 117C b, c, d, f, g, h, j; 118A a, b, c, d, f, g, h, j, k, m; 118B a, b, c, d, f, h, j, k, l; 119A a, b, c, f, g, h; 119B a, b, c, d, f, g, h; 119C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 119D a, d, f, g, h, i, j, k, l; 120A b, c, d, f, g, h, i; 120B a, b, c, f, g, h, n, o; 120C a, b, c, d, f, g, i; 120D a, h, n; 121A c, d, f, g; 121B d, h; 121C b, c, d, f, g, h, i, j; 121D b, c, g; 122A d, f; 122B g; 122D a, b, g, h; 123C a, c, f; 123D c, d, f, g, i; 124A b; 124C a; 124D a, g; 125C f, h, i; 126B i, j; 126D a, b, f, j; 127A l; 127B a; 127C c, d, h; 128 B j; 129A b, c, d, g; 129C d, g; 147B a, d; 147C s; 149B a, b, c, g; 149C c, d, h; 149D g; 150A a, b, d, g, h, i, k, m, n, p; 150B a, c, d, f, h; 150C a, b, c, d, f, g; 150D f, g; 151A a, b, c, d, g, h, i, j, k, l; 151B c, d, g, h, i, k, l; 151C b, d, f, g; 151D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l; 152A d; 152C f, h, i; 153B d, f; 153C c; 153D a, c, g, i, j; 155A k, m; 155C g, i, j; 156B f; 156D a, b, c, d, f, g, h, i; 157C f, g; 157D c, f; 178A c, h, i, j, k; 178C c, f, h; 179C a, i; 179D b, f, g, h, l; 180A f, h; 180B a, b, i; 180C c, d, f; 180D b, c, d; 181A b, d; 181B c, f; 181C a, b, c, f; 181D b, c, d, f, g, i; 182A g, h; 182B a, b, c, d, f, g, h, j; 182C b, c, d, f, g, h, i; 182D f, g; 184A a, b, f, g, h, i, j; 184C f, g; 187B a, b, c, d; 187D c, d, g, h, i, j, k; 188A a, b, c, d, f; 188B b, d; 188C a, c, d, f, g; 188D a, b;

- b) lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody w oddziałach: 57A b, c, f, h, n, o, p, r, w, x; 57B a, d; 57C d, g, h, i, j, k; 57D d, g, j, k, l; 73A a, b, c; 73B a, b, c, d; 73C a, b, c; 73D a, b, c, d, f, g, h; 74A c, f, g; 74B a, b, c, d, f, g, h, i; 74C a, b, c, d; 74D a, b, c, d, f; 75A a, b, d, f, g, h; 75B a, b, c, d; 75C a, b, c, d, f, g, h; 76A a, b, c, d, f, g, h, j; 76B c, d, f, g, h; 76C a, b, c, f, g, h, i, j; 76D a, b, c, d; 77A a, b, c, f; 77B a, b; 78A a, c, f, g, i, r, s, t, w, z, fx; 78B b, c, d, f; 78C a; 78D a; 79A a, b; 79B a, b, c, d; 92A a, b, c, d, f, g, i, j; 92B a, b, c, d, f; 92C d, g, h, o, p, r, s; 93A a, b, c, d, f, g, h, i, j; 93B a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l; 93C a, b, c; 93D b, c, g, k; 94A a, d; 94B a, b, c, d, f, g, h, i; 94C f, g, h; 94D a, b, c; 95A a, c, d, f, g, j; 95B b, d, f, l; 95C a, c, d, f, g, i, j, k; 95D a, d, f, i; 96A a, c, g; 96B a, b, c; 96C a, b, c, d, f, g; 96D a, b, c, d, f; 97A a, b, c; 97B a, b, c; 97C a, b; 98A b, c, d, f, g, h, i; 98B a, b; 98C a, b, c, d; 99A a, b, c, f, h; 99B a, b, c, d, f, g; 99C a, b, c; 99D a, b; 101A b, g, h, i, k, l, n; 101B c, g, h, l, m; 101C a, b, d; 101D a, b, f, g, i; 102A a, b, c, d; 102B b, c, d, f, g, h, i, j; 102C a, b, c, d, f, g; 102D a, b, c, d, f, g; 103A c, d, f, g, h, i, k; 103B g, j, k; 103C d, f, g, h, j; 103D a, b, d, g, h, i; 103E g, j; 117A h, p, s, t; 117B b, c, d, f; 117C i; 119A d; 119D b, c, m; 120A a; 120B d, j, k, l, m; 120C h; 120D b, c, d, f, g, i, j, k, l, m, o; 121A a, b; 121B a, b, c, f; 121C a; 121D a; 122A a, b, c, g; 122B a, b, c, d, f, h, i; 122C a, b; 122D c, d; 123A a, b; 123B a, b, c, d; 123C b, d, g; 123D a, b, h; 124A a; 124B a; 124C b, c, f; 124D b, c, d, f; 125A a, b; 125C a, b, c, d, g, j, k, l, m; 125D a, b, c, d, f, g; 126A a, b, c, d, f, g; 126B a, b, c, d, f, g, h; 126C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 126D c, d, g, i; 127A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 127B b, c, d, f; 127C a, b, f, g, i, j, k; 127D a, b, c, d, f, g, h, i, j; 128A b, c; 128B a, b, c, d, f, g, h, i; 128C a, b, c, d, g; 128D a, b, c, d, f, h, i, j, k; 129A f, p; 147A a, b, c, d; 147B b, c; 147C a, b, c, d, j, n, o, p, r, t, w, ax, bx; 147D a; 149A f; 149B d, f, h, i, j; 149C a, b, f, g, i, j, k; 149D a, b, c, d, f, h; 150A f, l, o; 150B b, g; 150C h; 150D a, b, c, d, h, i; 151B b, f, j; 151C a, c, h, i; 152A a, c; 152B b, c, d, f, g; 152C a, b, c, d, j; 152D a, b, c, d; 153A a, b, c, d, f, g, h, i; 153B a, b, c; 153C a, b, d, f, g, h; 153D b, d, f, h; 154A a, b, d, f, g, h, i, j, k; 154B b, c, d, f, g, h; 154C a, b; 154D a, b; 155A a, c, f, g, h, i, l; 155B a, b, c, d, f; 155C a, b, c, d, f, h, k, l; 155D a, b, c, d, f, g, h; 156A a, c, d; 156B a, c, d; 156C a, b, c; 157A a, b, c, d, f, g, h, i; 157B b, c, d, f, g, h, i; 157C a, b, c, d, h; 157D a, b, d; 178A a, b, d, f, g; 178B a, b, c, d, f; 178C a, b, d, i; 178D a; 179C j; 179D a, c, d; 180A a, b, c, d, g; 180B c, d, f, g, h; 180C a, b; 181A a, c, f; 181B a, b, d; 181C d, h; 181D a, h; 182A a, b, c, d, f; 182C j; 182D b, c, d, h, i; 183A a, b, c, d, f, g; 183B a, b, c, d; 183C a, b, c, d; 183D a, b, c, d; 184A c, d, k; 184C a, b, c, d, h; 187B f, g; 187D a, f; 188B a, c; 188D c, d;
- c) lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych w oddziałach: 121D f; 128A a; 152C g;
- d) lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne w oddziale: 120B i;
- e) lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej w oddziałach: 79C n; 79D b, c, d; 101A a, o; 101B a, b, d, f, i, j, k; 102B a; 103A a, b, l, m; 129A h, i, j, k, l, m, n, o; 129B a, b, c, d, f; 129C b, c; 148C a, b, c, d, f, h; 179C b, c, d, f, g, h; 179D i, j, k; 180D a; 188C b;

1.3.9.2. Walory przyrodnicze

Puszcza Białowieska jest obiektem o niepowtarzalnych wartościach przyrodniczych. Na jej obszarze mamy do czynienia z różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu, o

zróżnicowanym układzie reżimów ochronnych, od obszarów chronionego krajobrazu, poprzez leśny kompleks promocyjny, rezerwy przyrody, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, ochronę gatunkową roślin i zwierząt, po obszary sieci Natura 2000. Wszystkie te formy ochrony zostały szczegółowo omówione w Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Browsk.

1.3.9.2.1. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska”

Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Białowieskiej” został ustanowiony Zarządzeniem Nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 grudnia 1994 roku, jako jeden z 7 kompleksów powołanych w Polsce.

Zasady postępowania ochronnego i hodowlanego w Puszczy Białowieskiej, zawarte w załączniku do decyzji Nr 23 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 8 listopada 1994 roku, stanowią co następuje: „Puszcza Białowieska stanowi dobro ogólnonarodowe o wybitnym znaczeniu przyrodniczym i podlega szczególnej ochronie. Ochrona substancji i walorów Puszczy polega na zachowaniu procesów ekologicznych. Z tego względu obszar Puszczy Białowieskiej, w części poza granicami Białowieskiego Parku Narodowego, podlega ochronie i zagospodarowaniu leśnemu w sposób specjalny, tworząc wzorcowy kompleks promocyjny dla tego typu obiektów w Polsce”.

Do podstawowych celów utworzenia Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska”, obejmującego swoim zasięgiem całość lasów nadleśnictw: Białowieża, Browsk i Hajnówka należy zaliczyć:

- zachowanie naturalnych warunków środowiska leśnego w całym mezoregionie Puszczy,
- zachowanie lub odtworzenie właściwych siedliskom puszczańskich biocenoz leśnych o charakterze naturalnym oraz zapewnienie trwałości ekosystemów leśnych i ciągłości wielostronnego wykorzystania ich zasobów,
- stworzenie wzorca do objęcia polityką kompleksowej ochrony i restytucji oraz doskonalenia lasów większych kompleksów leśnych o podobnych warunkach geograficzno - przyrodniczych,
- prowadzenie prac badawczych i doświadczalnictwa leśnego w celu wyciągnięcia wniosków dotyczących możliwości i warunków upowszechniania zasad ekorozwoju na całym obszarze Lasów Państwowych,
- prowadzenie szkoleń służby leśnej i edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Powyższe cele będą realizowane, między innymi, poprzez następujące działania gospodarcze i ochronne:

- wypracowanie i stosowanie w praktyce odmiennego podziału funkcjonalnego (gospodarczego) lasu oraz takiej metody regulacji cięć, która wynika ze stanu lasu i potrzeb hodowlanych i sanitarnych, przy założeniu, że pozyskanie drewna nie jest celem lecz jednym z efektów trwałej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- ochronę różnorodności biologicznej dziko żyjących roślin i zwierząt, dla zachowania bogactwa genetycznego i wielostronnych funkcji lasu o znaczeniu lokalnym, krajowym i międzynarodowym,
- restytucji metodami aktywnej hodowli i ochrony zniekształconych i zdegradowanych fragmentów zbiorowisk leśnych Puszczy z maksymalnym wykorzystaniem procesów sukcesji naturalnej,
- wzmaganie korzystnego wpływu Puszczy na środowisko przyrodnicze, a równocześnie dążenie do ograniczenia niekorzystnych dla Puszczy zagrożeń ekologicznych.

1.3.9.2.2. Rezerwaty przyrody

Na terenie Nadleśnictwa Browsk zlokalizowane są 4 rezerwaty przyrody.

Tabela 25. Wykaz rezerwatów w Nadleśnictwie Browsk

Nazwa rezerwatu	Obręb leśny	Powierzchnia rezerwatu w stanie posiadania Nadleśnictwa	
		leśna [ha]	ogólna [ha]
1	2	3	4
„Siemianówka”	Browsk	205,38	224,54
„Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej”	Browsk, Narewka	1597,95	1658,17*
„Gnilec”	Lacka Puszcza	36,34	37,21
„Dolina Waliczówki”	Lacka Puszcza	35,96	44,75
Razem w Nadleśnictwie Browsk		1875,63	1964,67

*powierzchnia dostosowana do najnowszych danych ewidencyjnych

Powierzchnia ogólna rezerwatów: „Siemianówka”, „Gnilec” i „Dolina Waliczówki” jest równa powierzchni z aktów prawnych, na podstawie których je powołano.

Powierzchnia ogólna rezerwatu „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej” jest równa sumie powierzchni oddziałów wchodzących w jego skład, a więc wynika z najnowszych danych ewidencyjnych z rejestru gruntów Nadleśnictwa.

1.3.9.2.3. Obszary Chronionego Krajobrazu

Nadleśnictwo Browsk położone jest w zasięgu dwóch obszarów chronionego krajobrazu. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska” ustanowiony na łącznej powierzchni 78538 ha;

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” ustanowiony na łącznej powierzchni 41862 ha.

1.3.9.2.4. Użytki ekologiczne

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Browsk znajduje się 12 wydzieleń stanowiących użytki ekologiczne jako oddzielną kategorię użytków gruntowych według rejestru gruntów, w tym: w obrębie Narewka 6 wydzieleń, w obrębie Lacka Puszcza 3 i w obrębie Browsk 3. Łączna ich powierzchnia wynosi 23,98 ha, w tym: w obrębie Narewka 11,86 ha, w obrębie Lacka Puszcza 4,61 ha i w obrębie Browsk 7,51 ha. Dodatkowo, na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa, znajdują się zatwierdzone stosownymi decyzjami użytki ekologiczne ustanowione na innych kategoriach gruntów nieleśnych, głównie nieużytków. Ogólna powierzchnia użytków ekologicznych na omawianym terenie, według danych RDOŚ w Białymstoku, wynosi 43,45 ha.

1.3.9.2.5. Pomniki przyrody

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Browsk znajdują się 83 pomniki przyrody. Są to: 79 pojedynczych drzew, 1 grupa drzew oraz 3 pojedyncze głazy narzutowe. Ochroną pomnikową zostały objęte następujące gatunki drzew: dąb szypułkowy – 70 szt., jesion wyniosły – 7 szt., sosna zwyczajna – 5 szt. oraz klon zwyczajny – 5 szt.

1.3.9.2.6. Gatunki roślin i zwierząt podlegające ochronie prawnej

Na podstawie SDF-ów obszarów Natura 2000, danych literaturowych, *Programu Ochrony Przyrody*, waloryzacji przyrodniczej rezerwatów, danych z innych inwentaryzacji przyrodniczych oraz danych zebranych przez nadleśnictwa puszczańskie i pracowników BULiGL można stwierdzić, iż możliwe jest występowanie w zasięgu administracyjnym nadleśnictwa Browsk następującej liczby gatunków chronionych: 107 – roślin, 23 grzybów i porostów, 90 – bezkręgowców, 5 – kręgowców i ryb kostnych, 13 - płazów, 7 - gadów, 200 - ptaków i 41 - ssaków. Część z tych gatunków nie posiada zainwentaryzowanej wielkości populacji, ani lokalizacji stanowisk, w związku z czym ich występowanie na przedmiotowym terenie należy uznać za potencjalne.

1.3.9.2.7. Sieć Natura 2000

Na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Browsk znajdują się trzy obszary Natura 2000. Są to:

- PLC 200004 Puszcza Białowieska o powierzchni 63147,60 ha, (OSO)
- PLB 200007 Dolina Górnej Narwi o powierzchni 18384,10 ha, (OSO)

- PLH 200010 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi o powierzchni 20306,80 ha, (SOO).

1.3.9.2.8. System certyfikacji zrównoważonej gospodarki leśnej PEFC

Wszystkie nadleśnictwa wchodzące w skład RDLP w Białymstoku, w tym także Nadleśnictwa: Białowieża, Browsk i Hajnówka z terenu Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska”, z dniem 1.12.2011 r. zostały objęte **certyfikatem PEFC o numerze CSL/722/2011**.

Przyznany dokument potwierdza, że na terenie RDLP w Białymstoku prowadzona jest trwale zrównoważona, proekologiczna gospodarka leśna spełniająca podstawy do przejścia procedury certyfikacyjnej, którymi są następujące kryteria:

- ❖ **Kryterium I** – Utrzymanie, odpowiednie wzmocnienie oraz powiększanie i podnoszenie wartości zasobów leśnych i ich udział w globalnym bilansie węgla.
- ❖ **Kryterium II** – Zachowanie i wzmocnienie zdrowia i witalności ekosystemów leśnych.
- ❖ **Kryterium III** – Utrzymanie i wzmocnienie produkcyjnych funkcji lasów.
- ❖ **Kryterium IV** – Zachowanie, ochrona o odpowiednie wzbogacenie leśnej różnorodności biologicznej.
- ❖ **Kryterium V** – Utrzymanie i rozszerzenie ochronnych funkcji lasów zwłaszcza funkcji glebo- i wodochronnych.
- ❖ **Kryterium VI** – Utrzymanie i rozwój innych społeczno-ekonomicznych funkcji lasów.

1.3.9.3. Zagrożenia środowiska przyrodniczego

Zagadnienie zostało szerzej omówione w Programie Ochrony Przyrody. Zagrożenia środowiska można podzielić na trzy zasadnicze grupy: biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne.

Z grupy zagrożeń abiotycznych, w lasach Nadleśnictwa Browsk największe szkody mogą potencjalnie wyrządzić: niedobór lub okresowy nadmiar opadów, gwałtownie wiejące wiatry oraz okiść. Spośród czynników biotycznych do najpoważniejszych zagrożeń dla lasów należy zaliczyć: gradacje pierwotnych i wtórnych szkodników owadzich, występowanie grzybów pasożytniczych oraz zagrożenia ze strony ssaków roślinożernych w odnowieniach i młodszych klasach wieku. Kolejną grupą zagrożeń są czynniki antropogeniczne: zanieczyszczenie powietrza, nielegalne próby składowania śmieci na terenach leśnych, zagrożenia związane z infrastrukturą komunikacyjną oraz lokalne zagrożenie pożarowe. Zagrożenia związane z infrastrukturą komunikacyjną, związane są głównie z emisją spalin, hałasem i wibracją, tworzeniu barier ekologicznych oraz zmianie naturalnego charakteru krajobrazu. Główne szlaki komunikacyjne, przebiegające przez obszar Nadleśnictwa Browsk

zostały przedstawione w rozdziale „Charakterystyka warunków ekonomicznych nadleśnictwa”.

1.4. Charakterystyka warunków ekonomicznych działania Nadleśnictwa

Zgodnie z warunkami określonymi w SIWZ stanowiącym załącznik do umowy na wykonanie prac urządzeniowych w nadleśnictwach wchodzących w skład LKP „Puszcza Białowieska”, zostanie sporządzony „Aneks ekonomiczny do planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk” w formie odrębnego opracowania.

Charakterystykę warunków ekonomicznych powiatu i gmin leżących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Browsk podano w tabeli 26. Dane te stanowią wyciąg z danych GUS według stanu na 1.01.2010 r. oraz z z tabeli I IUL.

Tabela 26. Charakterystyka warunków ekonomicznych powiatu i gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Browsk

Jednostka terytorialna		Powierzchnia ogólna* [km ²]	Lesistość* [%]	Grunty Nadleśnictwa Browsk [ha]	Ludność* [tys. osób]	Zaludnienie* [osób/km ²]
1		2	3	4	5	6
Powiat hajnowski		1624	53	20414,9187	46,4	29
Gmina	Hajnówka	293	56	56,4010	4,2	14
	Narew	242	33	3021,1422	3,9	16
	Narewka	339	66	17337,3755	3,7	11

*źródło: GUS (www.stat.gov.pl)

Zasięg administracyjny Nadleśnictwa obejmuje obszar 408,33 km². Cały region obfituje w walory turystyczno-krajoznawcze, co w połączeniu z cennymi zasobami przyrodniczymi predysponuje ten obszar do rozwoju szczególnych form turystyki. Korzystną cechą jest brak uciążliwych zakładów przemysłowych oraz duża świadomość ekologiczna lokalnych społeczności i władz gmin, wyrażająca się w realizacji programów i inwestycji mogących poprawić stan środowiska przyrodniczego.

Nadleśnictwo Browsk położone jest poza zasięgiem wielkich inwestycji przemysłowych. Region zdominowany jest przez tereny leśne i rolne z czym związane jest ścisłe zatrudnienie ludności. W leżącej na skraju Puszczy Białowieskiej Hajnówce rozwinął się przemysł drzewny oparty początkowo na miejscowej bazie surowcowej. Obecnie część surowca do zakładów przerabiających drewno przywożona jest z zewnątrz, także z zagranicy. Największym zakładem jest kombinat drzewny obejmujący tartak, fabrykę mebli, fabrykę sklejki, parkieciarnię i innych gotowych produktów drzewnych, obecnie pod nazwą „Parkiet Hajnówka. Występują tu również Zakład Węgla Aktywnych „Gryfskand” Zakłady Maszynowe „Hamech”. Część surowca przerabiana jest w licznych tartakach prywatnych, z

których do największych należą tartaki w Nowosadach, Janowie, Świnorojach i Siemianówce. W gminie Narewka obejmującej swym terenem znaczną część Nadleśnictwa Browsk dającym największe zatrudnienie jest Zakład Ceramiki Budowlanej „Lewkowo”, zakłady działające na bazie rampy przeładunkowej w Plancie oraz baza paliwowa. Poza wymienionymi zakładami dającymi zatrudnienie, źródłem utrzymania jest rolnictwo, świadczenie usług turystycznych i praca w lesie.

Wybudowany sztuczny zbiornik „Siemianówka”, rzeka Narewka oraz zagospodarowana pod względem turystycznym i udostępniona do zwiedzania Puszcza, przyciąga coraz więcej turystów. Tworzona jest baza noclegowa i pobykowa pod nazwą głównie na bazie gospodarstw agroturystycznych.

Warunki komunikacyjne na terenie Nadleśnictwa są korzystne. Głównymi szlakami wywozowymi są szosy o nawierzchni bitumicznej, łączące siedzibę Nadleśnictwa z miejscowością Narewka i dalej Hajnówką, Tarnopolem, Siemianówką, Narwią. Uzupełnieniem są drogi o nawierzchni ulepszonej, stanowiące połączenia wsi Masiewo I, Babia Góra, Siemieniakowszczyzna. Pasieki, Leśna, Mikłaszewo, Bernacki, Most, i Krynice z Narewką. Sieć dróg leśnych, oparta o podział powierzchniowy, pozwala na dotarcie do wszystkich części Nadleśnictwa ciężkim sprzętem transportowym. Stan dróg leśnych, remontowanych i konserwowanych przez nadleśnictwo jest dobry. Obręby Lacka Puszcza i Narewka przecina linia kolejowa, łącząca Hajnówkę z Siemianówką.

Obecnie większość pozyskanego surowca (poza pulą przewidzianą dla odbiorców indywidualnych) sprzedawana jest za pośrednictwem aukcji internetowych na portalu leśno-drzewnym. Listę głównych odbiorców drewna w ostatnim 10-leciu przedstawia tabela 27.

Tabela 27. Lista głównych i stałych odbiorców drewna w latach 2002 - 2011

Lp.	FIRMA
1	PFLEIDERER GRAJEWO S.A.
2	GRYFSKAND SP.ZOO
3	ZAKŁADY PRZEMYSŁU SKLEJEK BIAFORM S.A.
4	STORA ENSO WOOD SUPPLY POLSKA SP. Z O.O.
5	MONDI ŚWIECIE S.A.
6	IP KWIDZYN
7	KRONOSPAN SZCZECINEK
8	TARTAK SIEMIANÓWKA Kamil Szymaniuk
9	BRADRO PAWEŁ BRAUN MACIEJ DROŹDZIEWICZ SPÓŁKA JAWNA
10	SPERA SP.ZO.O.
11	N.T.H. SZCZEPAN SĘKAL
12	PAGED-SKLEJKA S.A.
13	FABRYKA SKLEJKA - PISZ SPÓŁKA AKCYJNA
14	PPHU "SORBUS" Jakub Gryko
15	PRZEDSIĘBIORSTWO WIELOBRANŻOWE SAWICCY SPÓŁKA JAWNA
16	DREW - TAR J. Jastrzębski

Lp.	FIRMA
17	FORWALD Zdzisław Nowak
18	ZAKŁAD STOLARSKI "DĄB" HANDEL USŁUGI PRODUKCJA
19	JAWOR SPÓŁKA JAWNA
20	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO- USŁUGOWO HANDLOWE TARPOL
21	A I R TRAK Adam Marek Berk
22	B.H.CONSTANS
23	DREWCAR Kamil Oksimowicz
24	EUROPAK SERVICE SP. Z O.O.
25	EXPORT-POLAND S.C.
26	ZAKŁAD USŁUG LEŚNYCH "ZAMLAS"
27	EKO SKIEJKA SA
28	FOREST Jarosław Grochowski
29	HANDEL I PRODUKCJA DRZEWNA Tomasz Chraoń
30	P.P.H.U. „ KOR-TRAK”
31	LASBUD SP. Z O.O. Leśny Zakład Usługowy
32	LEWCZUK EUGENIUSZ
33	MADERA MIROSŁAW MILKIEWICZ
34	MAR-BRZOZ Marcin Szumarski
35	P.P.H.U "ANDALUCIA"SP.Z O.O.
36	PPHU "DĄB" Wiktor Gurin
37	PPHU "RO-SAUN" Bożena Romańczuk
38	PPHU WYRÓB I SPRZEDAŻ WYROBÓW TARTACZNYCH ELŻBIETA ROSZKOWSKA
39	PPHU ZBIGNIEW STAWIEREJ
40	PRODUKCJA I SPRZEDAŻ STOLARKI STOLARKI BUDOWLANEJ L. ZIENIUK
41	DREWER WEREMIUK ANDRZEJ
42	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO HANDLOWO USŁUGOWE PALLAP PAWEŁ BRAUN
43	PRZEDSIĘBIORSTWO WIELOBRANŻOWE HWWM WIESŁAW ANNA HRYNIEWICZY
44	PRZERÓB DREWNA,HANDEL DREWNIEM I ART. PRZEMYSŁOWYMI J. OMIELAN
45	PUPH MONROL SP.Z O.O
46	TARTAK-PIOTR OSIŃSKI
47	ZAKŁAD WIELOBRANŻOWY KONOPKA ZBIGNIEW
48	ZAKŁAD PRODUKCJI DRZEWNEJ-TARTAK BIELENICA PIOTR
49	ZAKŁAD PRZEROBU DRZEWA IRENEUSZ GAWĘDZKI
50	ZAKŁAD STOLARSKI MIROSŁAW PTASZYŃSKI
51	ZAKŁAD STOLARSKI GURIN ANATOL
52	SELIWONIUK JAN PRZEDSIĘBIORSTWO ROLNO- HANDLOWO- USŁUGOWE „JAN"
53	JAWOR TOCZYŁOWSCY WOJTECZKO Spółka jawna

Sprzedaż odbiorcom detalicznym stanowi stosunkowo niewielki udział w sprzedaży ogólnej.

Wskaźniki ekonomiczne w Nadleśnictwie wyliczane są i analizowane na bieżąco. Ceny drewna i warunki zbytu kształtowane są przez rynek handlu drewnem oraz ogólną sytuację gospodarczą w danym roku. Trudno jest więc wychwycić i wyliczyć jednoznacznie długofalowe wskaźniki.

Nadleśnictwo zleca wykonanie robót z zakresu użytkowania oraz pielęgnowania lasu Zakładom Usług Leśnych wyłonionym w wyniku procedury przetargowej. W 2011 roku

prace z zakresu gospodarki leśnej na omawianym terenie prowadzone były przez 3 konsorcja ZUL:

- Kompleksowe Usługi Leśne Panfiluk Michał
- Zakład Usług Leśnych Grzegorz Wasilewski
- Zakład Usług Leśnych Jan Ochrymiuk

Powyższe firmy są w stanie zapewnić wykonanie powierzonych im zadań. W związku tym Nadleśnictwo nie prowadzi analiz dotyczących wydajności pracy.

Do obowiązków nadleśnictwa należy utrzymanie w aktualnym stanie dokumentacji prawnej, związanej ze stanem posiadania i ze zmianami w rodzaju użytkowania gruntów. Właściciele i zarządzający obowiązują również ochrona znaków granicznych przed zniszczeniem (art.38 ustawy „Prawo Geodezyjne i Kartograficzne” - Dz. U. Nr 30 poz. 163 z 1989 r.).

Stopień rozdrobnienia kompleksów leśnych oraz ich przestrzenne usytuowanie na terenie w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa jest podstawowym czynnikiem warunkującym sposób prowadzenia gospodarki leśnej. Zestawienie liczby i powierzchni kompleksów leśnych przedstawiono w tabeli 25.

Tabela 28. Liczba i powierzchnia kompleksów leśnych w Nadleśnictwie Browsk

Obręb Nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów [szt.]	Łączna powierzchnia [ha]	Średnia wielkość kompleksu [ha]	Udział w pow. obrębu (nadleśn.) [%]
1	2	3		4	5
Obręb Browsk	do 1,00	47	13,18	0,28	0,19
	1,01 – 5,00	52	128,63	2,47	1,83
	5,01 – 20,00	14	134,85	9,63	1,92
	20,01 – 100,00	9	226,46	25,16	3,22
	100,01 – 500,00	5	1612,46	322,49	22,95
	500,01 – 2000,00	-	-	-	-
	powyżej 2000,00	1	4911,23	4911,23	69,89
Razem Obręb Browsk		128	7026,81	54,90	100,00
Obręb Lacka Puszcza	do 1,00	35	11,42	0,33	0,16
	1,01 – 5,00	11	22,84	2,08	0,32
	5,01 – 20,00	3	28,27	9,42	0,40
	20,01 – 100,00	8	290,52	36,32	4,11
	100,01 – 500,00	4	644,61	161,15	9,12
	500,01 – 2000,00	1	930,76	930,76	13,16
	powyżej 2000,00	1	5138,93	5138,93	72,71
Razem Obręb Lacka Puszcza		63	7067,35	112,18	100,00
Obręb Narewka	do 1,00	5	2,00	0,4	0,03
	1,01 – 5,00	7	13,65	1,95	0,21
	5,01 – 20,00	1	8,30	8,30	0,13
	20,01 – 100,00	-	-	-	-
	100,01 – 500,00	1	421,66	421,66	6,69

Obręb Nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów [szt.]	Łączna powierzchnia [ha]	Średnia wielkość kompleksu [ha]	Udział w pow. obrębu (nadleśn.) [%]
1	2	3		4	5
	500,01 – 2000,00	-	-	-	-
	powyżej 2000,00	1	5875,19	5875,19	92,95
Razem Obręb Narewka		15	6320,80	421,40	100,00
Nadleśnictwo Browsk	do 1,00	87	26,60	0,30	0,13
	1,01 – 5,00	70	165,12	2,36	0,81
	5,01 – 20,00	18	171,42	9,52	0,84
	20,01 – 100,00	17	518,98	30,53	2,54
	100,01 – 500,00	10	2678,73	267,87	13,12
	500,01 – 2000,00	1	930,76	930,76	4,56
	powyżej 2000,00	3	15925,35	5308,45	78,01
Ogółem Nadleśnictwo Browsk		206	20414,96	99,10	100,00

Nadleśnictwo Browsk jest stosunkowo zwartym obiektem, w którym dominuje zwarty kompleks Puszczy Białowieskiej. Najbardziej rozdrobniony jest obszar Leśnictwa Lewkowo z obrębu Browsk.

Usytuowanie kompleksów leśnych oraz ich położenie wśród lasów niepaństwowych uwidocznione jest na mapach leśnych dla leśnictw, obrębów i nadleśnictwa.

Granice Nadleśnictwa są wyraźne, w większości utrwalone słupami granitowymi i zakopanymi pod nimi znakami podziemnymi. Pierwszego pomiaru geodezyjnego i rozgraniczenia dokonało w 1957 roku Warszawskie Okręgowe Przedsiębiorstwo Miernicze. Pomiary uzupełniające wykonane były w latach 1967-77, 1977-79, 1990-91 oraz 1999-2001 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Białymstoku.

Gatunków i granic spornych na terenie Nadleśnictwa brak. Enklawy istnieją na terenie obrębów Lacka Puszcza i Narewka. Położone są przy oddziałach: 23D (osada Narewka), 45A (grunty wsi Bernacki Most), 769C,D, 774A,B (grunty wsi Krynica), 178C,D, 179C (grunty wsi Dubiny), 795 (grunty wsi Słobódka), 800, 825, 827 (trzy enklawy gruntów wsi Narew). W zasięgu oddziałów 92C i 117A występuje półenklawa gruntów wsi Zwodzieckie. Problem ochrony granic istnieje na gruntach leżących poza zasięgiem kompleksu puszczańskiego, przyjętych wcześniej z Państwowego Funduszu Ziemi, a będących w szachownicy z gruntami prywatnymi. Są to oddziały: 783A,B,C,D,F,G,H, 745A,D, 794, 795, 796, 796A, 797, 798, 800, 803-828. W miarę istniejących możliwości problem rozdrobnienia tych gruntów należy likwidować poprzez wymianę działek, przyjmowanie sąsiadujących itp.

Regularny podział powierzchniowy zaprojektowano dla całej puszczy w latach 1843-48, dzieląc ją na oddziały w kształcie prostokątów, o bokach długości 2 wiorsty w kierunku północ-południe i wiorstę w kierunku wschód-zachód. Linie tego podziału poszerzono do 6

m, a na terenach zabagnionych usypano groble. W roku 1863 zmieniono na podział wiorstowy o wymiarach 1068 m na 1068 m i powierzchni oddziału około 113 ha. Oddziały wiorstowe zostały w latach 1928-30 podzielone wizerunkami na cztery części (ćwiartki). Oddziały wiorstowe oznaczone są cyframi arabskimi numeracją ciągłą dla całej Puszczy a „ćwiartki” literami dużymi alfabetu A,B,C itd.

W trakcie prac urzędzeniowych V rewizji u. l. zachowano istniejące obręby leśne, oraz numerację i kształt oddziałów leśnych, z uwzględnieniem postulatów Nadleśnictwa w sprawie:

- na terenie obrębu Browsk – likwidacji oddziału nr *101F* i włączenia jego gruntów jako końcowych wydzieleń oddziału nr *281*,
- na terenie obrębu Lacka Puszcza - likwidacji oddziału nr *777BA* i włączenia jego gruntów jako końcowych wydzieleń oddziału nr *777B* oraz likwidacji oddziału nr *22Aa-g* i włączenia jego gruntów do oddziału nr *771D*.

W trakcie prac wykonawca dołożył starań aby, w jak możliwym najszerszym zakresie, zachować zgodność wydzieleń z dotychczasowymi adresami leśnymi istniejącymi w SILP-ie. Zachowano również ciągłą literację wydzieleń w oddziale.

W planie urządzenia lasu V rewizji uwzględniono zmniejszenie liczby leśnictw do 9 (z 12 istniejących dotychczas), zgodnie z projektem dostarczonym przez Nadleśnictwo.

Tabela 29. Zestawienie danych dotyczących podziału powierzchniowego Nadleśnictwa Borki

Wyszczególnienie	Obręb			Nadleśn. Browsk
	Browsk	Lacka Puszcza	Narewka	
1	2	3	4	5
Liczba oddziałów [szt.]	244	229	213	686
Średnia powierzchnia oddziału [ha]	28,80	30,86	29,68	29,76
Maksymalna powierzchnia oddziału [ha]	70,87	102,18	52,84	102,18
Minimalna powierzchnia oddziału [ha]	0,54	2,52	9,92	0,54
Liczba wydzieleń literowanych[szt.]	2541	2107	1617	6265
Średnia powierzchnia wydzielenia literowanego [ha]	2,71	3,28	3,82	3,19
Liczba wydzieleń nieliterowanych [szt.]	727	839	712	2278
Średnia powierzchnia wydzielenia nieliterowanego [ha]	0,55	0,54	0,62	0,57

1.5. Charakterystyka stanu lasu i zasobów drzewnych

Ocenę stanu lasu sporządzono na podstawie danych z inwentaryzacji urzędzeniowej według stanu na dzień 01.01.2012 r. W rozdziale tym przedstawiono sumaryczne zestawienia oraz wykresy obrazujące tabele. Możliwości produkcyjne lasów nadleśnictwa charakteryzują

tabele nr: II, III, IV, Va, Vb, VI, VIIa, które zamieszczone zostały w rozdziale 8. „Tabele i wykazy instrukcyjne”.

1.5.1. Przeciętne bonitacje gatunków panujących

W tabeli 30 przedstawiono udział powierzchni leśnej zalesionej drzewostanów wg bonitacji i gatunków panujących. Jest to syntetyczny wyciąg z tabeli nr II IUL.

Tabela 30. Udział powierzchni drzewostanów wg bonitacji i gatunków panujących

Bonitacja	Gatunek panujący										Razem	
	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP		
Powierzchnia [ha]												%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	10
Obręb Browsk												
IA	1425,30										1425,30	21,55
I	1141,83	231,00	201,46	2,10		528,41	30,32	350,92	37,10		2523,14	38,14
II	255,13	423,52	110,17		32,69	72,46	2,04	1153,00	10,60		2059,61	31,14
III	73,24	32,00	74,54		18,89	4,26	24,23	230,85			458,01	6,92
IV	19,29	8,59			116,49			4,63			149,00	2,25
ha	2914,79	695,11	386,17	2,10	168,07	605,13	56,59	1739,40	47,70		6615,06	100,00
%	44,06	10,51	5,84	0,03	2,54	9,15	0,86	26,29	0,72		100,00	100,00
Obręb Lacka Puszcza												
IA	1247,05										1247,05	18,67
I	1214,02	803,77	418,87	24,88		495,74	7,67	531,74	48,21		3544,90	53,09
II	118,71	615,91	280,19	1,95	39,34	24,66	4,57	536,86	5,57	0,21	1627,97	24,38
III	3,33	36,58	25,81		37,34			132,50			235,56	3,53
IV			2,63					19,54			22,17	0,33
ha	2583,11	1456,26	727,50	26,83	76,68	520,40	12,24	1220,64	53,78	0,21	6677,65	100,00
%	38,69	21,81	10,89	0,40	1,15	7,79	0,18	18,28	0,81	0,00	100,00	100,00
Obręb Narewka												
IA	1136,90										1136,90	18,97
I	157,42	1385,63	252,90	7,98	11,21	579,72	2,55	372,88	29,85	36,43	2836,57	47,34
II	57,39	860,52	423,13		13,46	4,58	4,10	336,71	6,76	29,59	1736,24	28,97
III	10,42	50,85	87,42		12,03	0,42	0,65	93,16	0,15		255,10	4,26
IV			3,04		1,65			22,99			27,68	0,46
ha	1362,13	2297,00	766,49	7,98	38,35	584,72	7,30	825,74	36,76	66,02	5992,49	100,00
%	22,73	38,34	12,79	0,13	0,64	9,76	0,12	13,78	0,61	1,10	100,00	100,00
Nadleśnictwo Browsk												
IA	3809,25										3809,25	19,75
I	2513,27	2420,40	873,23	34,96	11,21	1603,87	40,54	1255,54	115,16	36,43	8904,61	46,18
II	431,23	1899,95	813,49	1,95	85,49	101,70	10,71	2026,57	22,93	29,80	5423,82	28,12
III	86,99	119,43	187,77		68,26	4,68	24,88	456,51	0,15		948,67	4,92
IV	19,29	8,59	5,67		118,14			47,16			198,85	1,03
ha	6860,03	4448,37	1880,16	36,91	283,10	1710,25	76,13	3785,78	138,24	66,23	19285,20	100,00
%	35,57	23,07	9,75	0,19	1,47	8,87	0,39	19,63	0,72	0,34	100,00	100,00

W Nadleśnictwie Browsk największą powierzchnię, bo 46,18% powierzchni leśnej zalesionej zajmują drzewostany z gatunkiem panującym w I bonitacji.

1.5.2. Udział powierzchniowy i miąższościowy w klasach wieku

Strukturę klas i podklas wieku w ujęciu powierzchniowym i miąższościowym przedstawiono w oparciu o syntezę tabeli III IUL – tabelę klas wieku według głównych (dominujących) funkcji lasu i gatunków panujących dla powierzchni leśnej. Dane zostały zestawione w tabeli 31 (powierzchnia) i tabeli 32 (miąższość) oraz zobrazowane na rycinach 30-33.

Na podstawie przytoczonych danych widać, że drzewostany w wieku ponad 100 lat (VI-VIII klasa wieku) zajmują w Nadleśnictwie Browsk 3723,79 ha i wykazują miąższość 1505570 m³, co stanowi odpowiednio 19,20% powierzchni leśnej i 24,07% ogólnej masy. Dla porównania powierzchnia upraw do lat 10 (Ia podklasa wieku) zajmuje powierzchnię 54,20 ha (0,28% powierzchni leśnej).

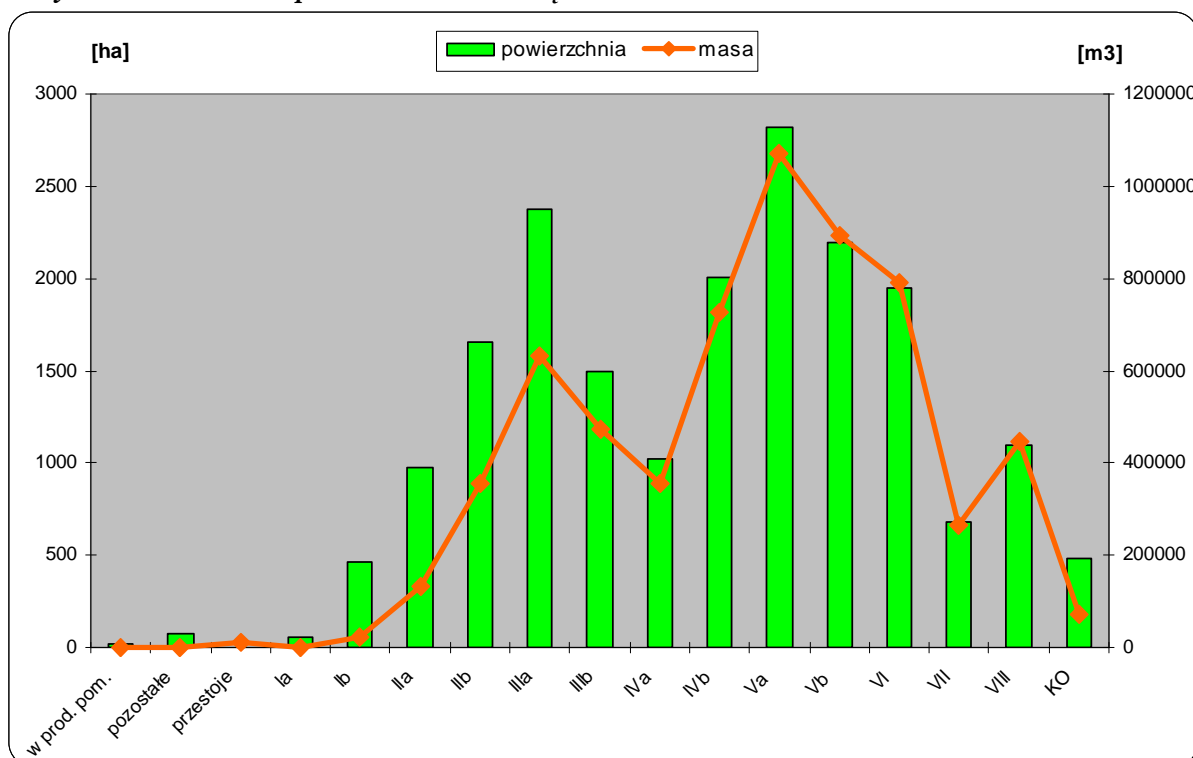
Tabela 31. Udział powierzchniowy drzewostanów w klasach i podklasach wieku

Klasa wieku	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka		Nadleśnictwo	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
plazowiny	-	-	-	-	-	-	-	-
halizny i zręby	-	-	-	-	-	-	-	-
w produkcji ubocznej	7,11	0,11	3,81	0,06	11,62	0,19	22,54	0,12
pozostałe	46,67	0,70	22,83	0,34	11,41	0,19	80,91	0,42
przestoje	-	-	-	-	-	-	-	-
Ia	6,70	0,10	11,95	0,18	35,55	0,59	54,20	0,28
Ib	160,92	2,41	139,25	2,08	165,54	2,75	465,71	2,40
IIa	339,34	5,09	290,20	4,33	349,35	5,81	978,89	5,05
IIb	836,01	12,54	448,21	6,69	373,60	6,21	1657,82	8,55
IIIa	1142,39	17,13	815,77	12,17	414,93	6,90	2373,09	12,24
IIIb	574,66	8,62	474,27	7,07	446,90	7,43	1495,83	7,71
IVa	373,97	5,61	377,15	5,63	271,27	4,51	1022,39	5,27
IVb	656,68	9,85	866,29	12,92	486,16	8,08	2009,13	10,36
Va	875,90	13,13	763,25	11,38	1184,57	19,69	2823,72	14,58
Vb	541,68	8,12	899,30	13,41	755,94	12,57	2196,92	11,33
VI	384,43	5,76	1109,13	16,53	463,26	7,70	1956,82	10,09
VII	272,65	4,09	182,76	2,73	223,77	3,72	679,18	3,50
VIII i starsze	338,98	5,08	107,66	1,61	641,15	10,66	1087,79	5,61
KO	110,75	1,66	192,46	2,87	180,50	3,00	483,71	2,49
KDO	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	6668,84	100,00	6704,29	100,00	6015,52	100,00	19388,65	100,00

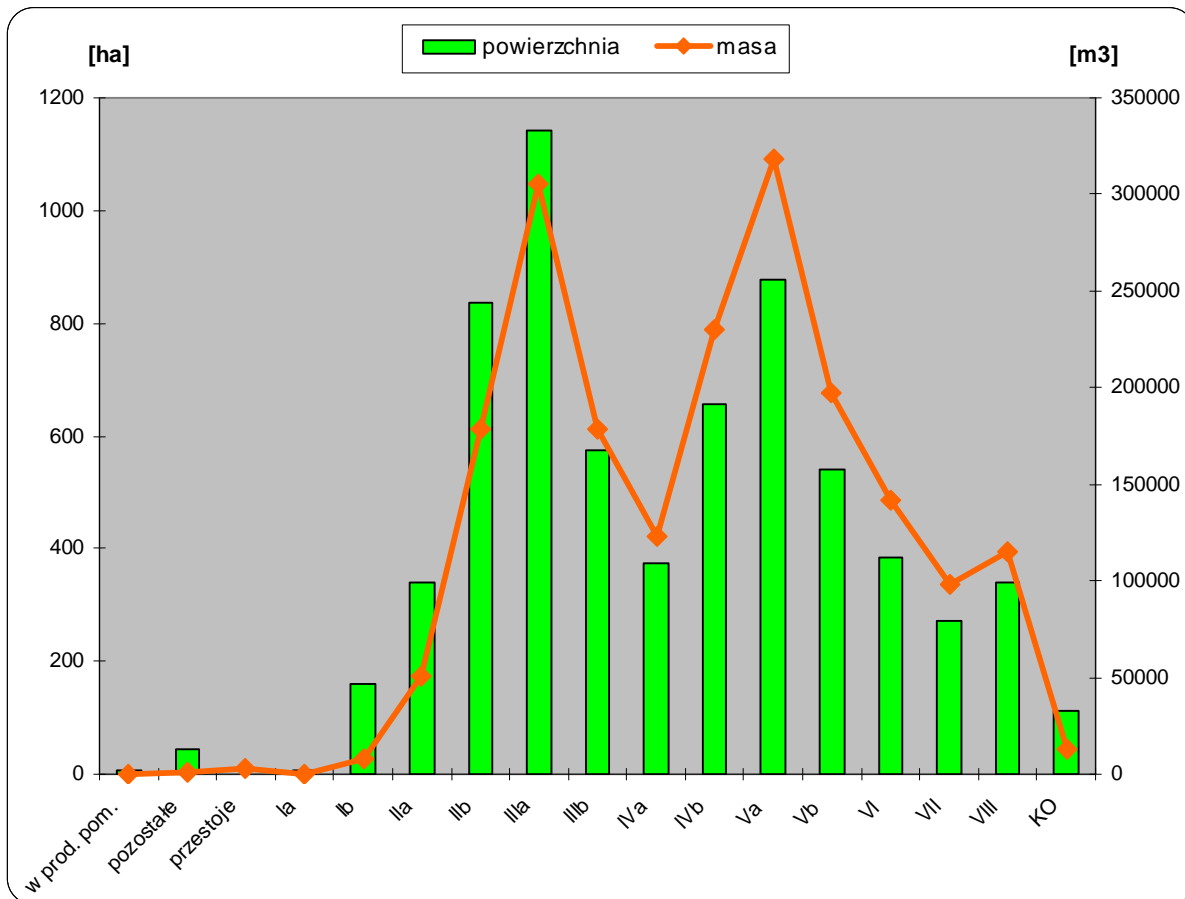
Tabela 32. Udział miąższościowy drzewostanów w klasach i podklasach wieku

Klasa wieku	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka		Nadleśnictwo	
	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
płazowiny	-	-	-	-	-	-	-	-
halizny i zręby	-	-	-	-	-	-	-	-
w produkcji ub.	4	0,00	20	0,00	148	0,01	172	0,00
pozostałe	869	0,04	462	0,02	229	0,01	1560	0,02
przestoje	2748	0,14	1726	0,08	5507	0,27	9981	0,16
Ia	20	0,00	35	0,00	5	0,00	60	0,00
Ib	7825	0,40	7375	0,33	6585	0,32	21785	0,35
IIa	50165	2,56	39730	1,77	43615	2,14	133510	2,13
IIb	178535	9,10	102570	4,56	76000	3,72	357105	5,71
IIIa	305815	15,58	195105	8,67	129410	6,34	630330	10,08
IIIb	178390	9,09	152610	6,78	143400	7,02	474400	7,59
IVa	122975	6,27	137105	6,09	95550	4,68	355630	5,69
IVb	230285	11,74	326315	14,51	171730	8,41	728330	11,64
Va	318765	16,24	303130	13,48	450190	22,03	1072085	17,15
Vb	197735	10,08	384290	17,08	310070	15,18	892095	14,26
VI	142000	7,24	451785	20,09	201150	9,85	794935	12,71
VII	97985	4,99	74220	3,30	92385	4,52	264590	4,23
VIII i starsze	115090	5,86	45765	2,03	285175	13,96	446030	7,13
KO	13135	0,67	27310	1,21	31405	1,54	71850	1,15
Razem	1962341	100,00	2249553	100,00	2042554	100,00	6254448	100,00

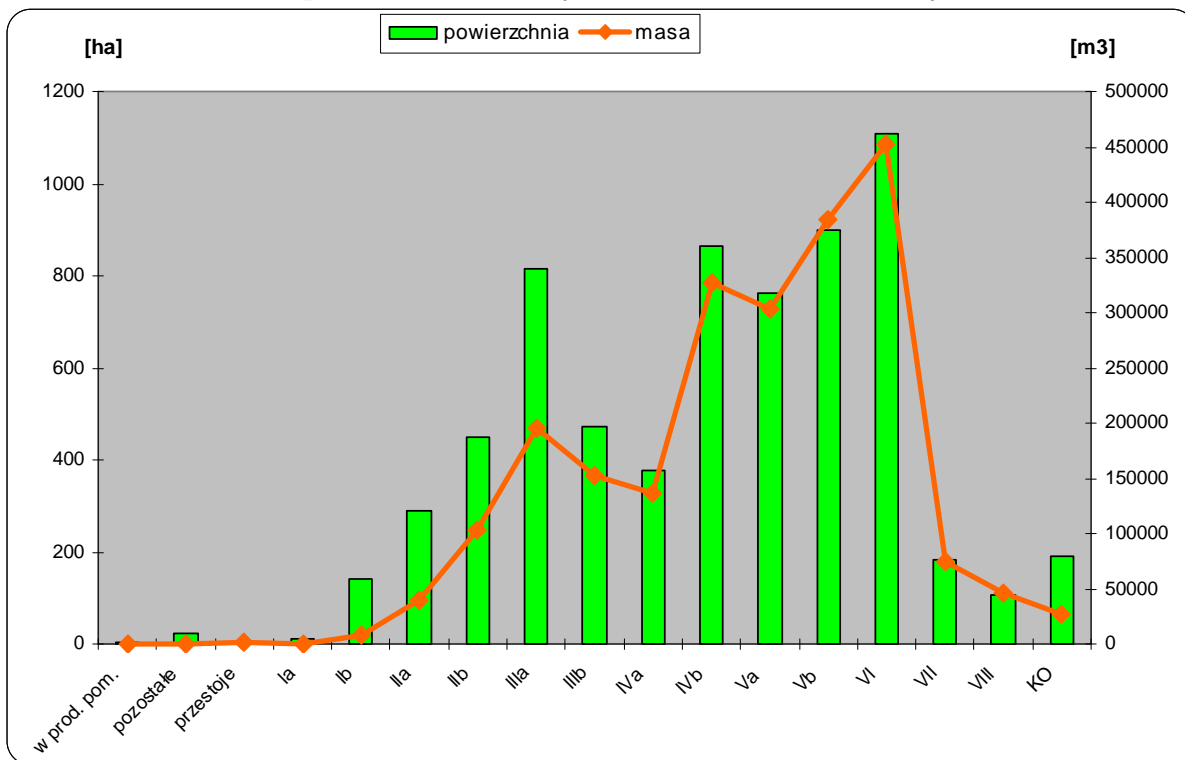
Rycina 24. Struktura powierzchniowa i miąższościowa drzewostanów w Nadleśnictwie Browsk

Rycina 25. Struktura powierzchniowa i miąższościowa drzewostanów obrębu Browsk

Rycina 26. Struktura powierzchniowa i miąższościowa drzewostanów obrębu Lacka Puszcza

Rycina 27. Struktura powierzchniowa i miąższościowa drzewostanów obrębu Narewka

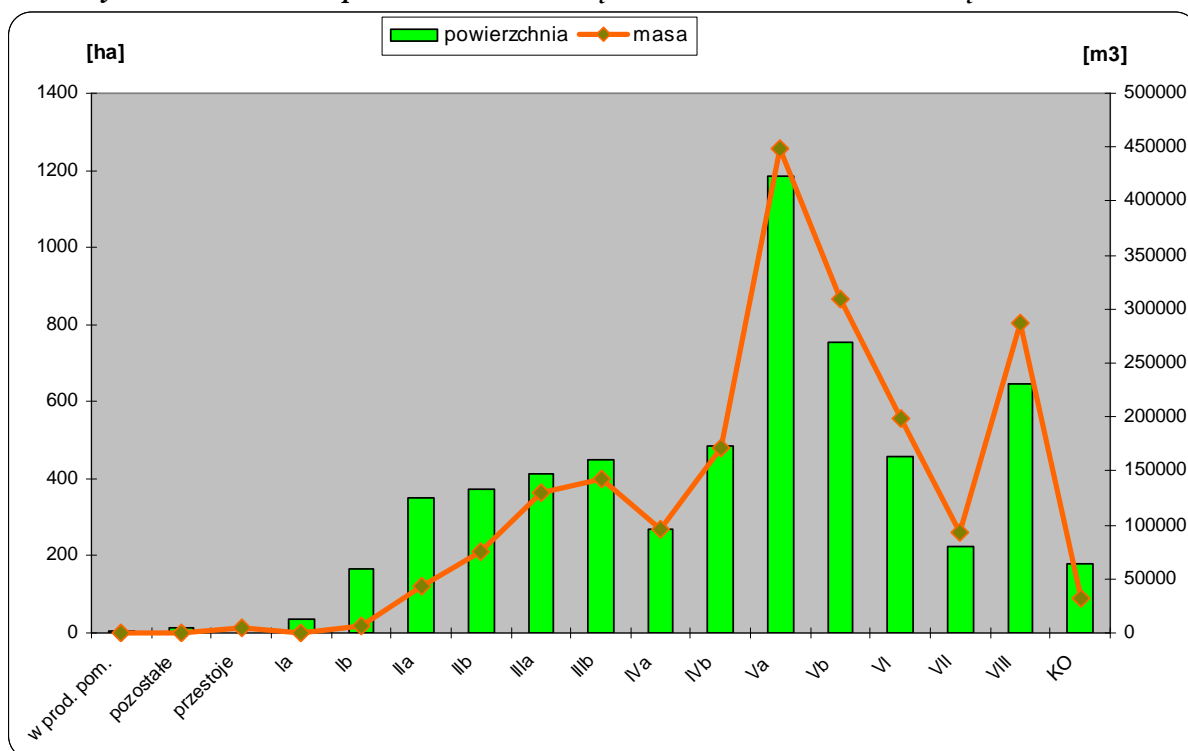
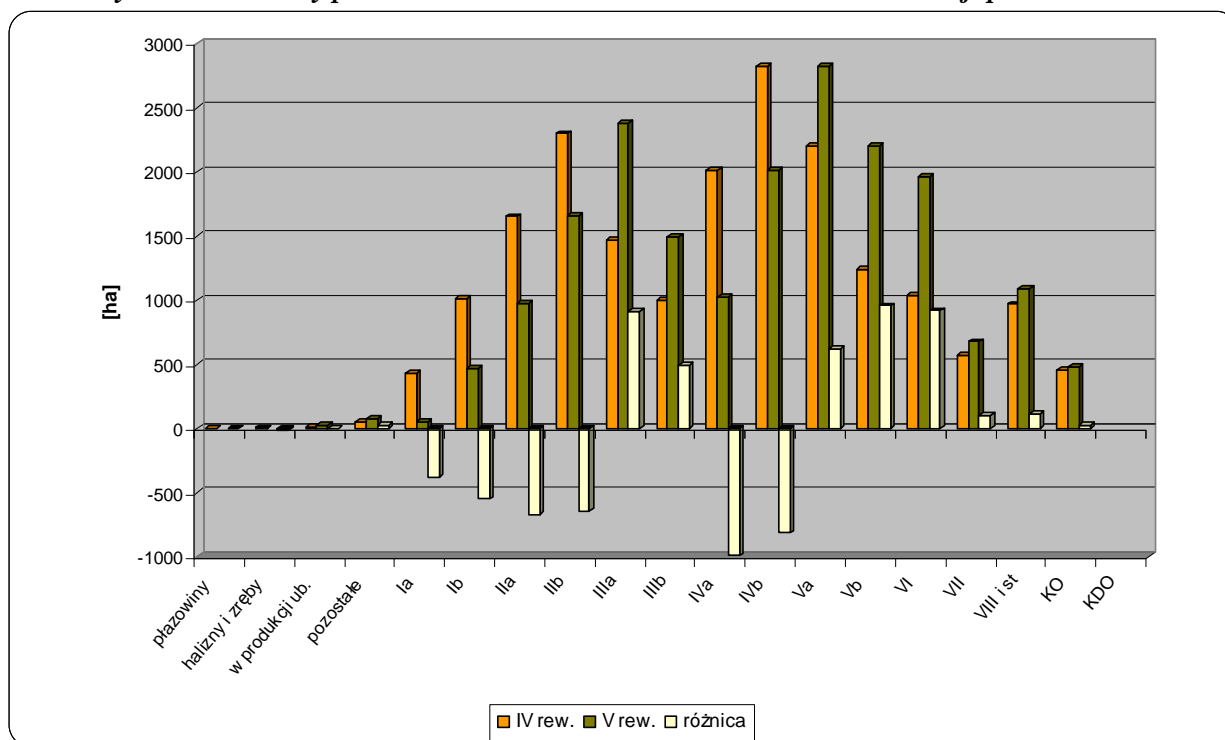

Tabela 33. Porównanie powierzchni w klasach wieku wg IV i V rewizji w Nadleśnictwie Browsk

Klasa wieku	IV rewizja		V rewizja	
	ha	%	ha	%
I	2	3	4	5
płatowiny	1,26	0,01	-	-
halizny i zręby	7,38	0,04	-	-
w produkcji ubocznej	16,46	0,08	22,54	0,12
pozostałe	56,91	0,30	80,91	0,42
Ia	433,08	2,25	54,20	0,28
Ib	1014,07	5,27	465,71	2,40
IIa	1651,24	8,58	978,89	5,05
IIb	2296,13	11,93	1657,82	8,55
IIIa	1462,75	7,60	2373,09	12,24
IIIb	999,70	5,19	1495,83	7,71
IVa	2011,60	10,45	1022,39	5,27
IVb	2821,25	14,66	2009,13	10,36
Va	2200,88	11,43	2823,72	14,58
Vb	1240,57	6,44	2196,92	11,33
VI	1037,68	5,39	1956,82	10,09
VII	571,79	2,97	679,18	3,50
VIII i st	967,74	5,03	1087,79	5,61
KO	457,16	2,38	483,71	2,49
KDO	-	-	-	-
Razem	19247,65	100,00	19388,65	100,00

Rycina 28. Zmiany powierzchni klas wieku Nadleśnictwa w IV i V rewizji planu u. l.

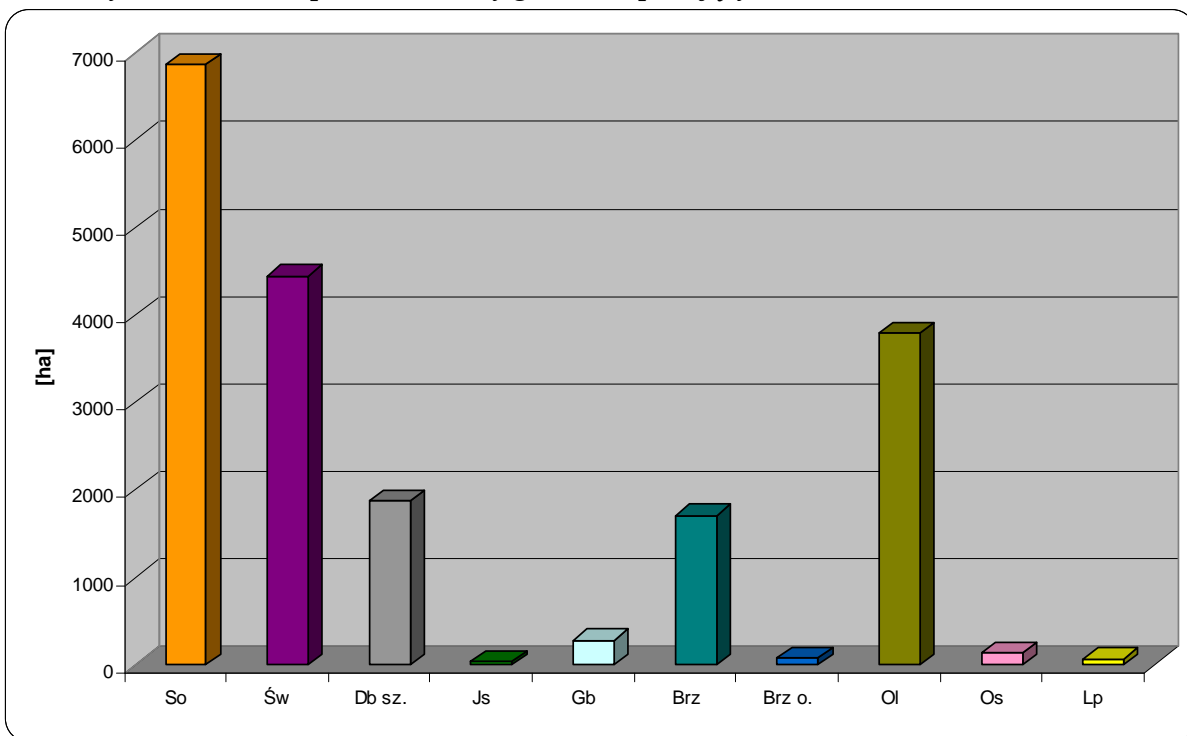
1.5.3. Powierzchniowy i miąższościowy udział gatunków panujących

Poniższe tabele 34 i 35 oraz powiązane z nimi ryciny przedstawiają powierzchnię i miąższość poszczególnych gatunków panujących w drzewostanach Nadleśnictwa Browsk (na podstawie tabeli IV IUL – powierzchnia leśna zalesiona).

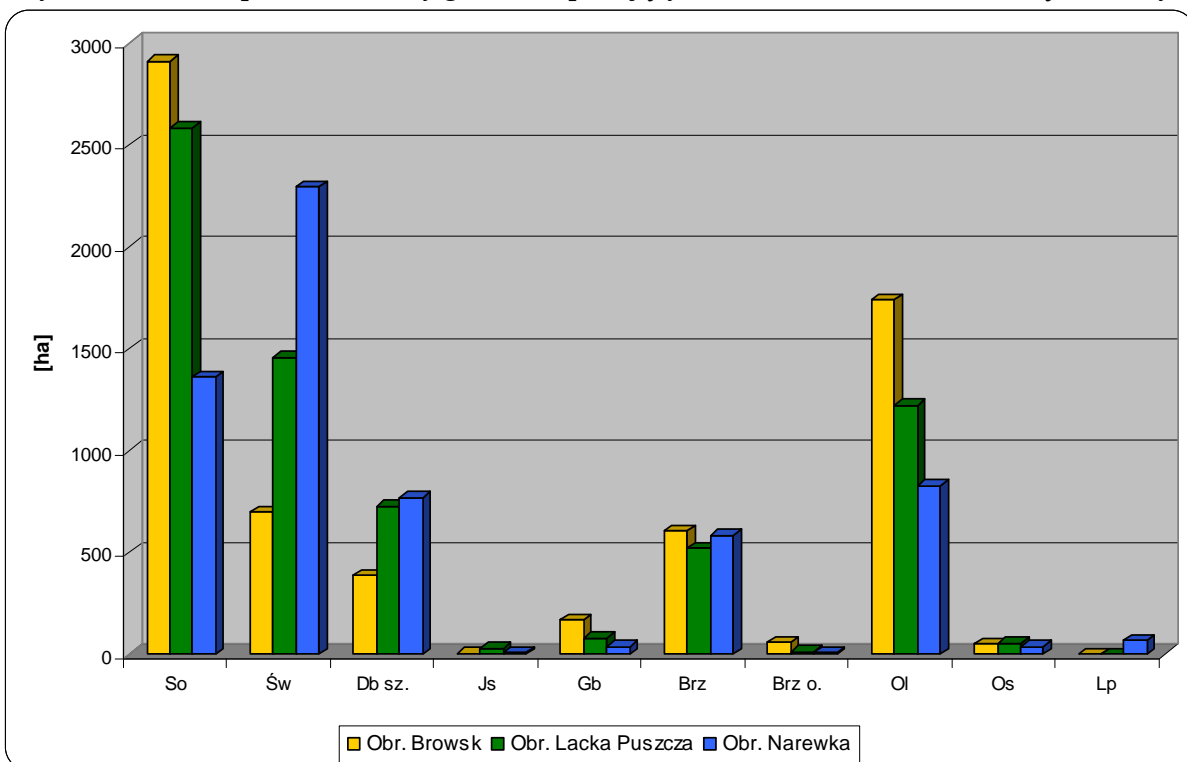
Tabela 34. Udział powierzchniowy gatunków panujących w drzewostanach w Nadleśnictwie Browsk

Gatunek	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka		Nadleśnictwo Browsk	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
So	2914,79	44,06	2583,11	38,68	1362,13	22,73	6860,03	35,57
Św	695,11	10,51	1456,26	21,81	2297,00	38,33	4448,37	23,07
Db sz.	386,17	5,84	727,50	10,90	766,49	12,79	1880,16	9,75
Js	2,10	0,03	26,83	0,40	7,98	0,13	36,91	0,19
Gb	168,07	2,54	76,68	1,15	38,35	0,64	283,10	1,47
Brz	605,13	9,15	520,40	7,79	584,72	9,76	1710,25	8,87
Brz o.	56,59	0,86	12,24	0,18	7,30	0,12	76,13	0,39
Ol	1739,40	26,29	1220,64	18,28	825,74	13,78	3785,78	19,63
Os	47,70	0,72	53,78	0,81	36,76	0,62	138,24	0,72
Lp	0,00	0,00	0,21	0,00	66,02	1,10	66,23	0,34
Razem	6615,06	100,00	6677,65	100,00	5992,49	100,00	19285,20	100,00

Rycina 29. Udział powierzchniowy gatunków panujących w d-stanach w Nadl. Browśk

Rycina 30. Udział powierzchniowy gatunków panujących w d-stanach na terenie obrębów leśnych

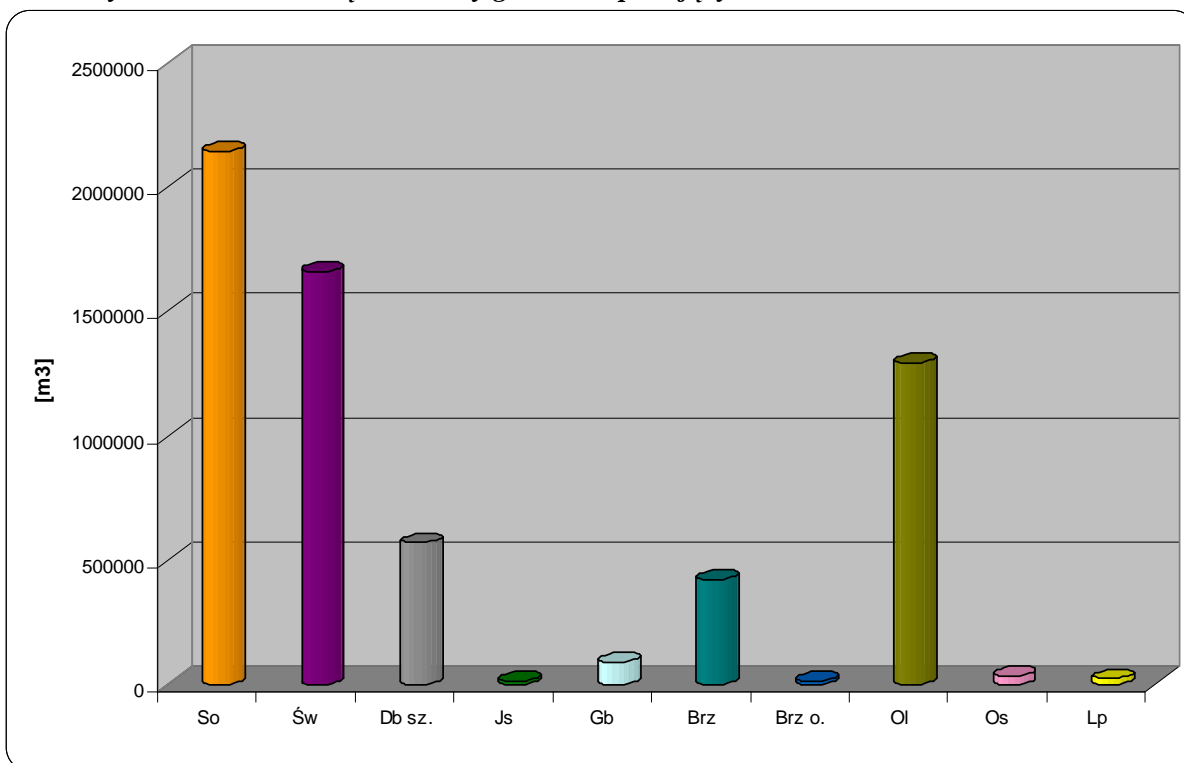
Głównymi gatunkami panującymi w drzewostanach w Nadleśnictwie Browśk są: sosna (35,57% powierzchni leśnej zalesionej), świerk (23,07% powierzchni leśnej zalesionej)

i olsza (19,63% powierzchni leśnej zalesionej). Znaczącą powierzchnię zajmują również drzewostany z panującym dębem szypułkowym (9,75%) i brzozą brodawkowatą (8,87%).

Tabela 35. Udział miąższościowy gatunków panujących w drzewostanach w Nadleśnictwie Browsk

Gatunek	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka		Nadleśnictwo Browsk	
	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
So	812179	41,41	875430	38,92	452663	22,17	2140272	34,23
Św	227878	11,62	582686	25,91	849569	41,60	1660133	26,55
Db sz.	116768	5,95	221010	9,83	231641	11,34	569419	9,11
Js	935	0,05	7142	0,32	3760	0,19	11837	0,19
Gb	53320	2,72	25245	1,12	8515	0,42	87080	1,39
Brz	128974	6,57	122317	5,44	171194	8,38	422485	6,76
Brz o.	11905	0,61	1991	0,09	1062	0,05	14958	0,24
Ol	599357	30,55	403193	17,93	287528	14,08	1290078	20,63
Os	10152	0,52	10037	0,44	12680	0,62	32869	0,52
Lp	0	0,00	20	0,00	23565	1,15	23585	0,38
Razem	1961468	100,00	2249071	100,00	2042177	100,00	6252716	100,00

Rycina 31. Udział miąższościowy gatunków panujących w d-stanach w Nadl. Browsk

Rycina 32. Udział miąższościowy gatunków panujących w d-stanach na terenie obrębów leśnych

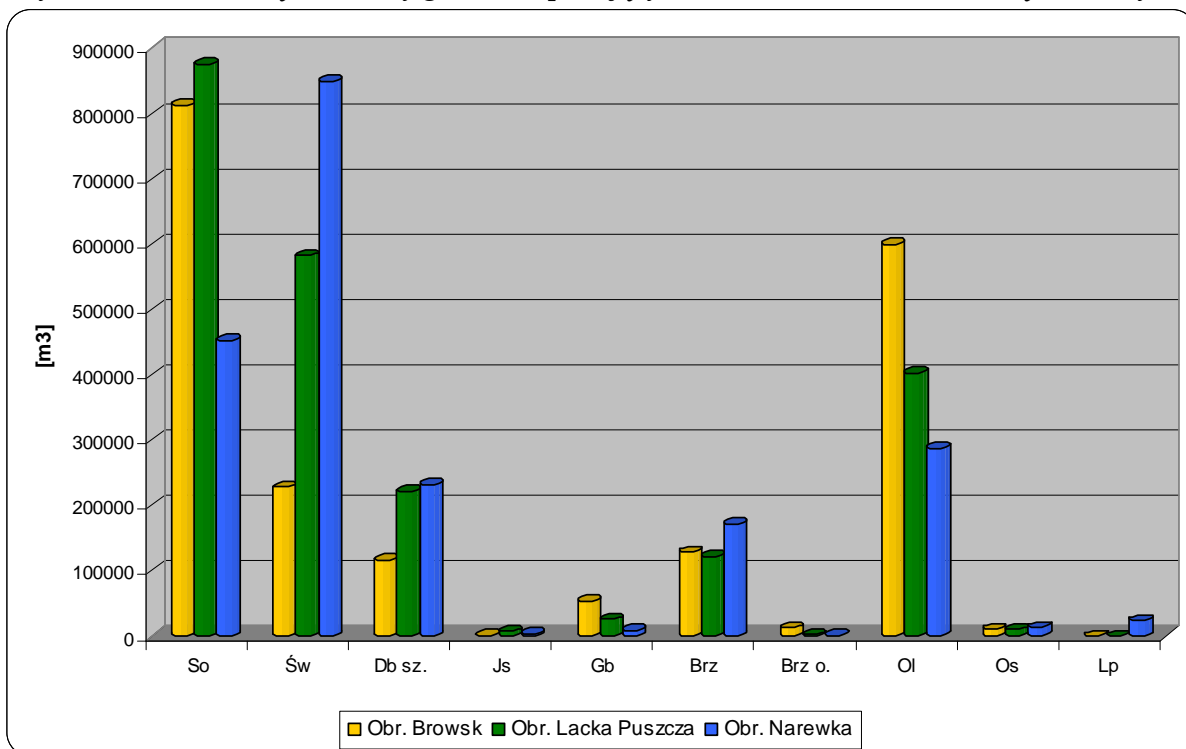
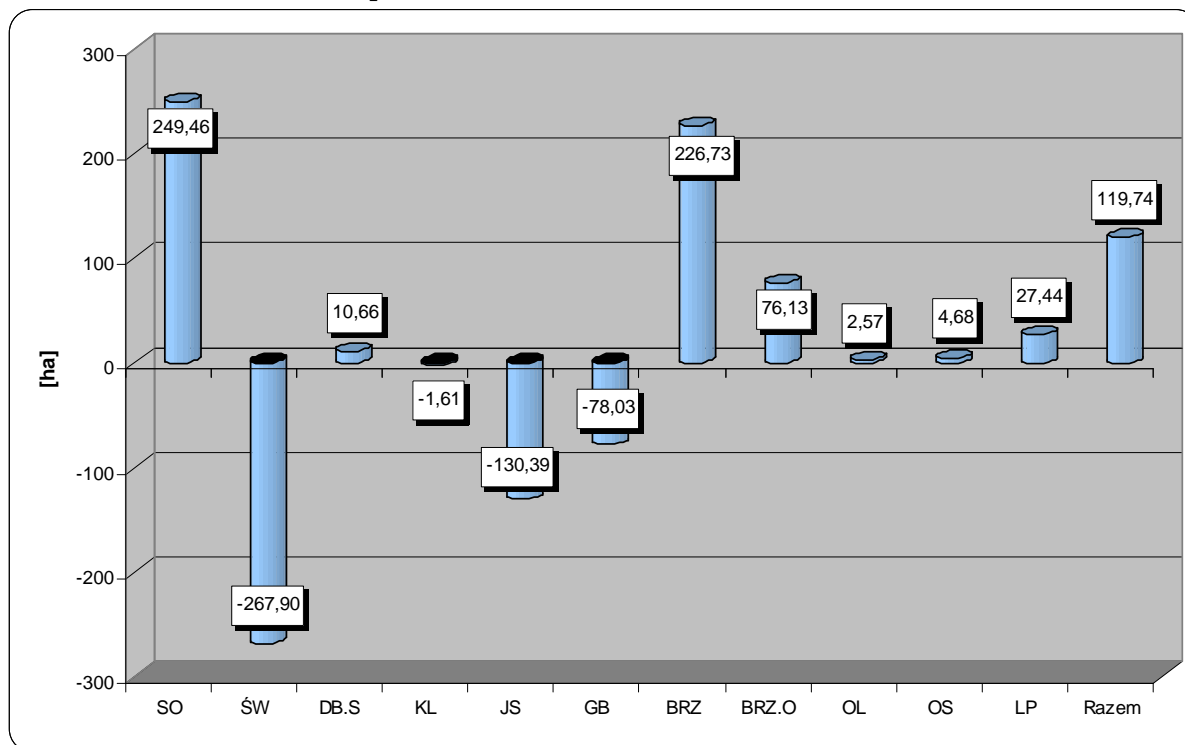

Tabela 36. Zmiany powierzchni gatunków panujących w d-stanach między IV i V rewizją planu u. l.

Gatunek	Nadleśnictwo Browśk				Wzrost / Spadek [ha]
	IV rewizja		V rewizja		
	Pow. [ha]	Udział [%]	Pow. [ha]	Udział [%]	
1	2	3	4	5	6
So	6625,01	34,57	6860,03	35,57	235,02
Św	4713,09	24,59	4448,37	23,07	-264,72
Db sz.	1863,86	9,72	1880,16	9,75	16,30
Kl	1,61	0,01	0,00	0,00	-1,61
Js	167,30	0,87	36,91	0,19	-130,39
Gb	365,60	1,91	283,10	1,47	-82,50
Brz	1482,56	7,74	1710,25	8,87	227,69
Brz o.	0,00	0,00	76,13	0,39	76,13
Ol	3774,24	19,69	3785,78	19,63	11,54
Os	133,58	0,70	138,24	0,72	4,66
Lp	38,79	0,20	66,23	0,34	27,44
Ogółem	19165,64	100,00	19285,20	100,00	119,56

Rycina 33. Różnica w powierzchni gatunków panujących w d-stanach między IV i V rewizją planu u. l. w Nadleśnictwie Browsk

W stosunku do początku ubiegłego dziesięciolecia spadła powierzchnia drzewostanów świerkowych i jesionowych (z powodu kłopotów zdrowotnych obu tych gatunków), na korzyść drzewostanów sosnowych i brzozowych. Wypadaniem objęte są jesiony w praktycznie wszystkich klasach wieku, widoczne jest ustępowanie tego gatunku z lasów. W przypadku świerka zamierają głównie starsze drzewa, przy zachowaniu dużej dynamiki wzrostu świerkowych młodszych i średnich klas wieku, tworzących w warunkach Puszczy Białowieskiej przeważnie II piętra w drzewostanach.

Spadek powierzchni drzewostanów z panującym grabem, jest spowodowany większym zwróceniem uwagi w bieżącej rewizji u. l. na opisywanie drzewostanów II-piętrowych, niż poprzednio.

1.5.4. Powierzchniowy i miąższościowy udział gatunków rzeczywistych

W Nadleśnictwie Browsk w składzie drzewostanów występuje 18 gatunków lasotwórczych drzew leśnych. Ich udział powierzchniowy i miąższościowy przedstawiają tabele 37 i 38 opracowane na podstawie tabeli Va i Vb IUL (powierzchnia leśna zalesiona i miąższość bez przestoi na gruntach leśnych) oraz ryciny 34-37.

Tabela 37. Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w d-stanach Nadleśnictwa Browsk

Gatunek	Obręb						Nadleśnictwo Browsk	
	Browsk		Lacka Puszcza		Narewka		ha	%
	ha	%	ha	%	ha	%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
SO	2501,95	37,82	2079,04	31,12	1050,15	17,52	5631,14	29,21
ŚW	1075,75	16,26	1546,57	23,16	2115,45	35,32	4737,77	24,57
JD	-	-	-	-	0,14	0,00	0,14	0,00
BK	-	-	0,44	0,01	-	-	0,44	0,00
DB.S	313,40	4,74	616,82	9,24	656,79	10,96	1587,01	8,23
DB.C	-	-	-	-	0,06	0,00	0,06	0,00
KL	23,58	0,36	18,37	0,28	47,57	0,79	89,52	0,46
WZ	1,25	0,02	1,37	0,02	2,04	0,03	4,66	0,02
JS	24,71	0,37	79,41	1,19	38,30	0,64	142,42	0,74
GB	483,45	7,31	686,13	10,28	680,32	11,35	1849,90	9,59
BRZ	662,90	10,02	602,39	9,02	524,02	8,74	1789,31	9,28
BRZ.O	53,66	0,81	12,54	0,19	9,33	0,16	75,53	0,39
OL	1377,22	20,82	932,29	13,96	691,98	11,55	3001,49	15,56
OS	96,18	1,45	96,00	1,44	94,63	1,58	286,81	1,49
WB	-	-	0,10	0,00	-	-	0,10	0,00
LP	1,01	0,02	6,10	0,09	81,66	1,36	88,77	0,46
IWA	-	-	0,08	0,00	0,05	0,00	0,13	0,00
Ogółem	6615,06	100,00	6677,65	100,00	5992,49	100,00	19285,20	100,00

Rycina 34. Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w d-stanach w Nadl. Browsk

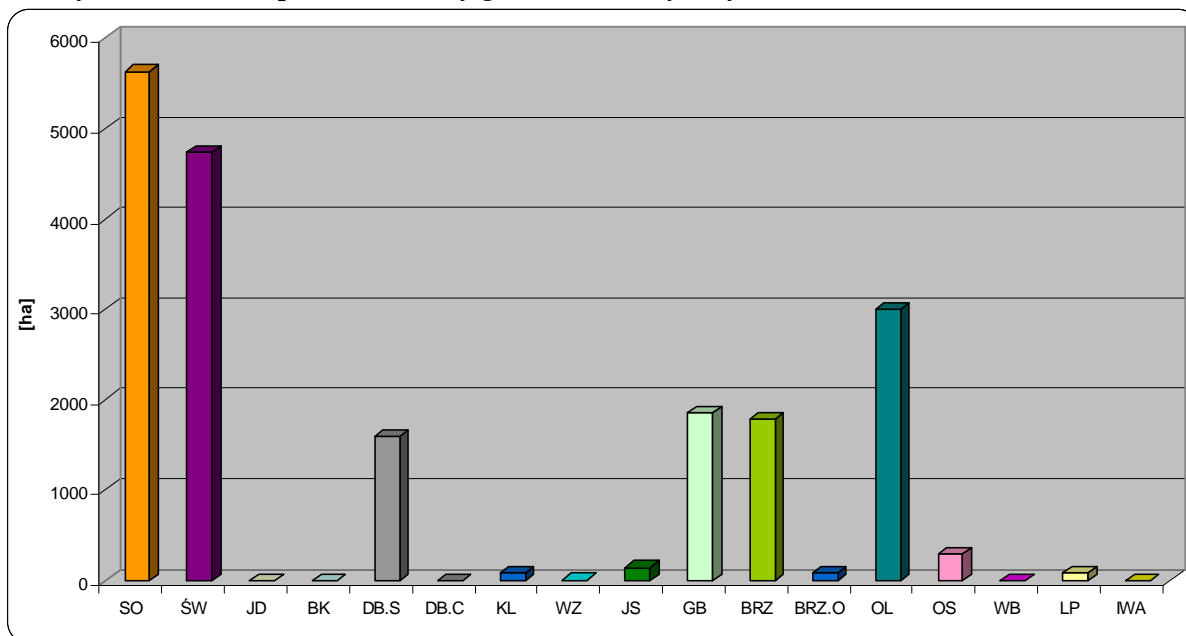

Tabela 38. Porównanie powierzchni gatunków panujących i rzeczywistych w d-stanach Nadleśnictwa Browsk

Gatunek	Nadleśnictwo Browsk				Różnica [ha]
	Gatunki panujące		Gatunki rzeczywiste		
	Pow. [ha]	Udział [%]	Pow. [ha]	Udział [%]	
1	2	3	4	5	6
SO	6860,03	35,57	5631,14	29,21	1228,89
ŚW	4448,37	23,07	4737,77	24,57	-289,40
JD	-	-	0,14	0,00	-0,14
BK	-	-	0,44	0,00	-0,44
DB.S	1880,16	9,75	1587,01	8,23	293,15
DB.C	-	-	0,06	0,00	-0,06
Kl	-	-	89,52	0,46	-89,52
WZ	-	-	4,66	0,02	-4,66
Js	36,91	0,19	142,42	0,74	-105,51
Gb	283,10	1,47	1849,90	9,59	-1566,80
Brz	1710,25	8,87	1789,31	9,28	-79,06
Brz o.	76,13	0,39	75,53	0,39	0,60
Ol	3785,78	19,63	3001,49	15,56	784,29
Os	138,24	0,72	286,81	1,49	-148,57
WB	-	-	0,10	0,00	-0,10
Lp	66,23	0,34	88,77	0,46	-22,54
IWA	-	-	0,13	0,00	-0,13
Ogółem	19285,20	100,00	19285,20	100,00	0,00

Rycina 35. Porównanie udziału powierzchniowego gatunków panujących i rzeczywistych w d-stanach w Nadl. Browsk

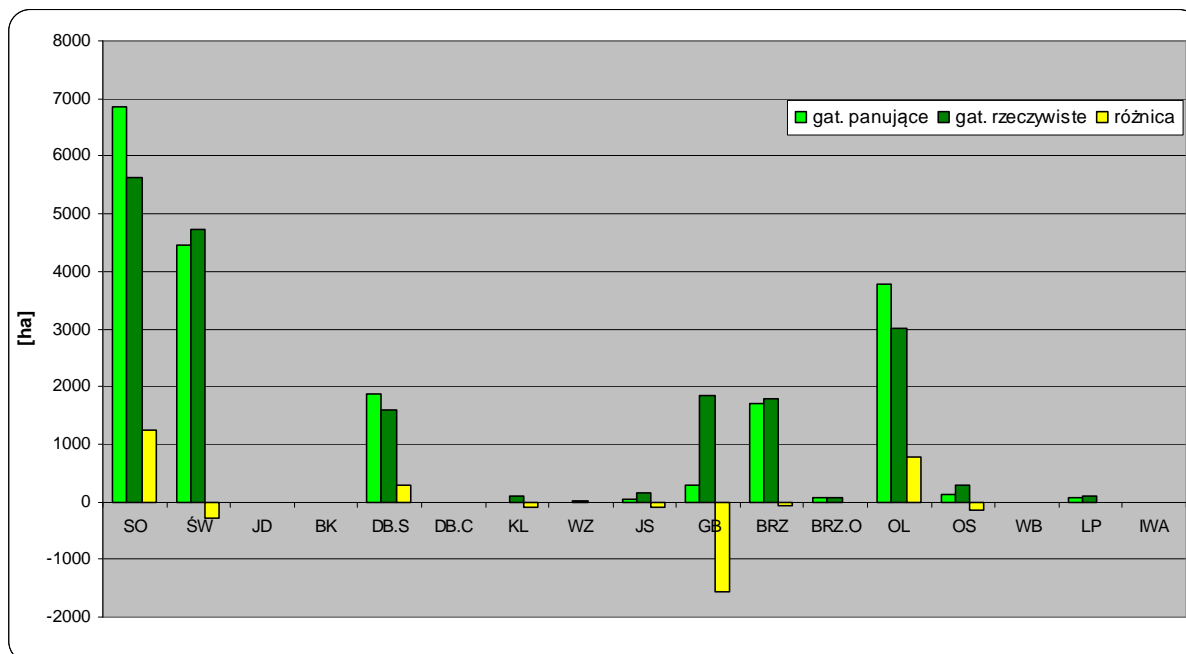

Tabela 39. Udział miąższościowy gatunków rzeczywistych w d-stanach Nadleśnictwa Browek

Gatunek	Obręb						Nadleśnictwo Browek	
	Browek		Lacka Puszcza		Narewka			
	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
SO	689855	35,22	697130	31,02	341665	16,78	1728650	27,69
ŚW	394555	20,14	698315	31,06	891605	43,78	1984475	31,78
BK	-	-	160	0,01	-	-	160	0,00
DB.S	96565	4,93	173670	7,73	174515	8,57	444750	7,12
DB.C	-	-	-	-	5	0,00	5	0,00
KL	4320	0,22	4935	0,22	13045	0,64	22300	0,36
WZ	30	0,00	5	0,00	45	0,00	115	0,00
JS	7515	0,38	19595	0,87	12545	0,62	39655	0,64
GB	100790	5,15	146870	6,54	148145	7,27	395805	6,34
BRZ	143290	7,32	153215	6,82	136540	6,70	433045	6,94
BRZ.O	11010	0,56	2195	0,10	1110	0,05	14315	0,23
OL	478095	24,41	318715	14,18	249490	12,25	1046300	16,76
OS	32695	1,67	31660	1,41	39635	1,95	103990	1,67
WB	-	-	10	0,00	-	-	10	0,00
LP	-	-	865	0,04	28280	1,39	29145	0,47
IWA	-	-	5	0,00	10	0,00	15	0,00
Ogółem	1958720*	100	2247345*	100,00	2036635*	100	6242735*	100,00

* Wykazana miąższość gatunków rzeczywistych jest mniejsza niż podana w przypadku zestawień miąższości gatunków panujących, z powodu nieujmowania przez tabele instrukcyjną Vb masy przestojów na gruntach leśnych

Rycina 36. Udział miąższościowy gatunków rzeczywistych w d-stanach w Nadl. Browek

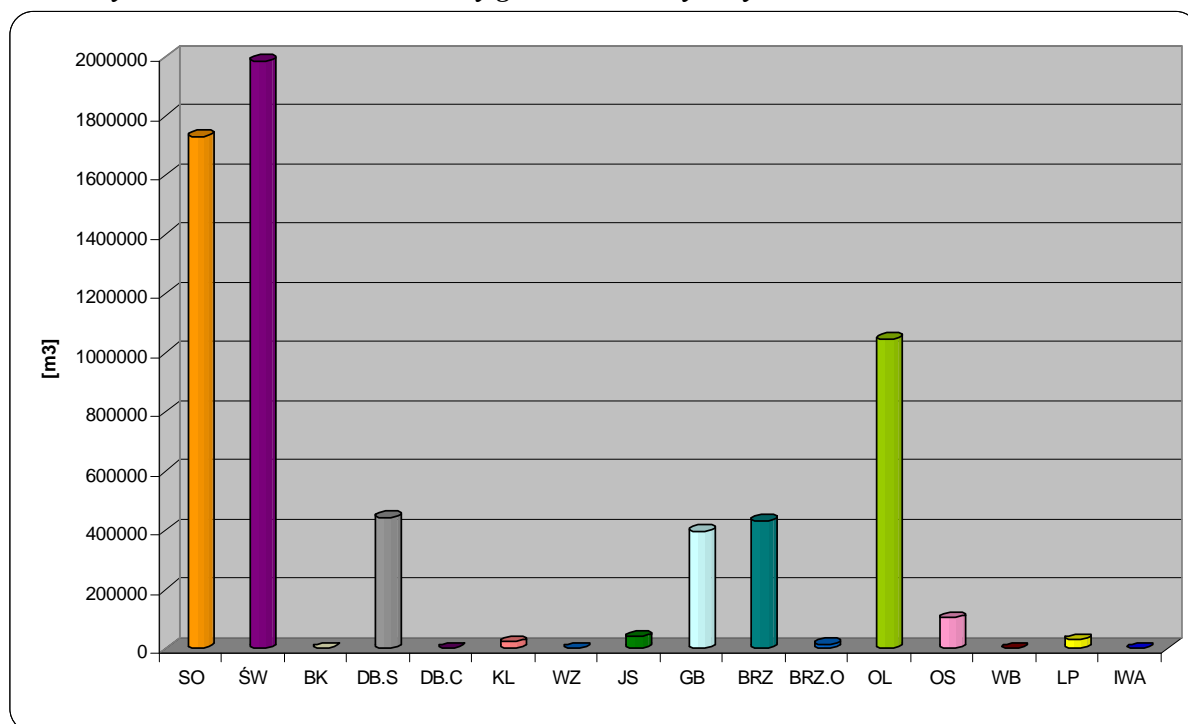
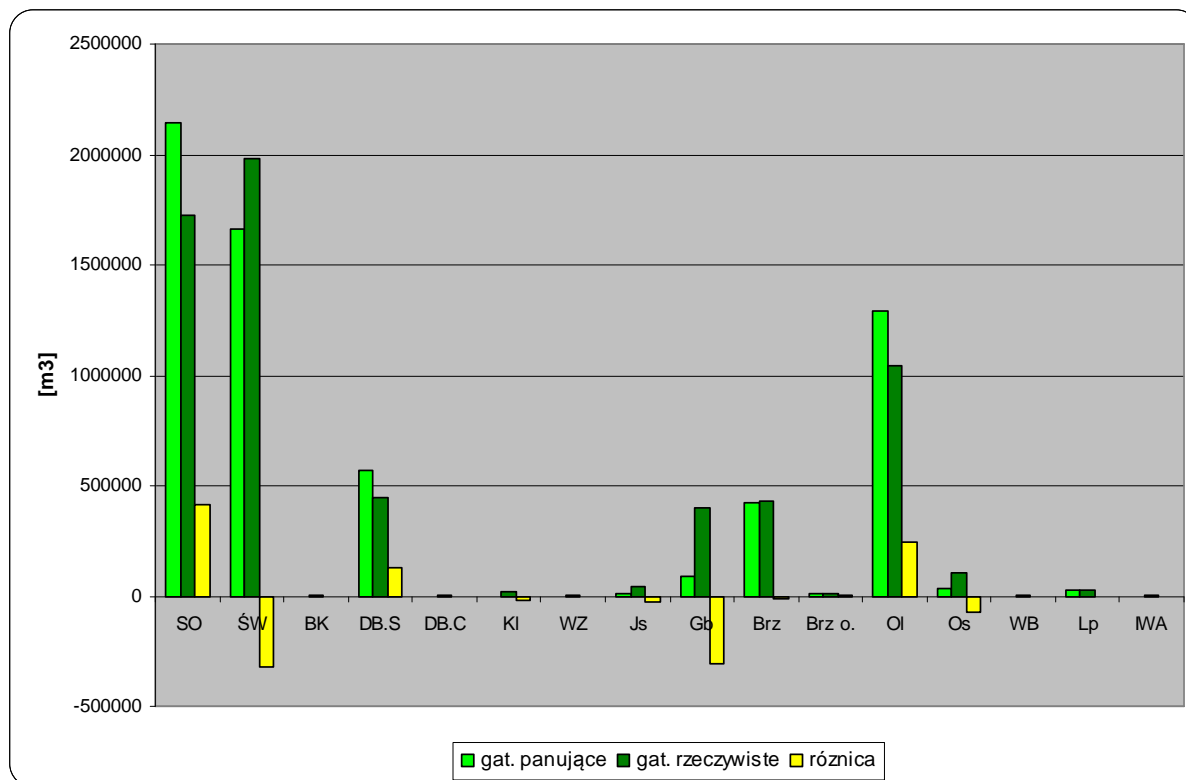

Tabela 40. Porównanie miąższości gatunków panujących i rzeczywistych w d-stanach Nadleśnictwa Browsk

Gatunek	Nadleśnictwo Browsk				Różnica [m ³]
	Gatunki panujące		Gatunki rzeczywiste		
	Masa [m ³]	Udział [%]	Masa [m ³]	Udział [%]	
1	2	3	4	5	6
SO	2140272	34,23	1728650	27,69	411622
ŚW	1660133	26,55	1984475	31,78	-324342
BK	-	-	160	0,00	-160
DB.S	569419	9,11	444750	7,12	124669
DB.C	-	-	5	0,00	-5
KI	-	-	22300	0,36	-22300
WZ	-	-	115	0,00	-115
Js	11837	0,19	39655	0,64	-27818
Gb	87080	1,39	395805	6,34	-308725
Brz	422485	6,76	433045	6,94	-10560
Brz o.	14958	0,24	14315	0,23	643
Ol	1290078	20,63	1046300	16,76	243778
Os	32869	0,52	103990	1,67	-71121
WB	-	-	10	0,00	-10
Lp	23585	0,38	29145	0,47	-5560
IWA	-	-	15	0,00	-15
Ogółem	6252716	100,00	6242735*	100,00	9981

* Wykazana miąższość gatunków rzeczywistych jest mniejsza niż podana w przypadku zestawień miąższości gatunków panujących, z powodu nieujmowania przez tabele instrukcyjną Vb masy przestojów na gruntach leśnych

Rycina 37. Porównanie udziału miąższościowego gatunków panujących i rzeczywistych w d-stanach w Nadl. Browsk

Porównanie udziału gatunków panujących i rzeczywistych, zarówno w ujęciu powierzchniowym jak i miąższościowym wyraźnie wskazuje na kontynuację ekspansji świerka w drzewostanach Nadleśnictwa, pomimo jego kłopotów zdrowotnych. Jest on najczęstszym gatunkiem domieszkowym na omawianym terenie. Zwraca uwagę także duża różnica w udziale graba jako gatunku panującego i rzeczywistego.

1.5.5. Spodziewany bieżący przyrost roczny (tablicowy) wg gatunków panujących

Zestawienie spodziewanego bieżącego przyrostu rocznego według gatunków panujących (synteza tabeli VIIIa IUL), przedstawiono w tabeli 41.

Najwyższy spodziewany przyrost bieżący w drzewostanach Nadleśnictwa wykazują drzewostany z panującą sosną, co jest warunkowane zajmowaną przez nie powierzchnią. Uwzględniając podział na klasy wieku, najwyższy przyrost bieżący spodziewany jest w drzewostanach IIIa klasy wieku (20740 m³/rok). Przeciętny roczny spodziewany przyrost tablicowy drzewostanów w m³ brutto na 1 ha powierzchni leśnej wynosi:

- w obrębie Browsk 7,11 m³/ha,
- w obrębie Lacka Puszcza 7,45 m³/ha,
- w obrębie Narewka 7,62 m³/ha,
- w Nadleśnictwie Browsk 7,38 m³/ha.

Tabela 41. Zestawienie spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących - przyrost tablicowy

Gatunek	Obręb						Nadleśnictwo	
	Browsk		Lacka Puszcza		Narewka		Browsk	
	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
SO	23920	50,45	22785	45,62	12570	27,44	59275	41,41
ŚW	5070	10,70	11065	22,16	18390	40,13	34525	24,12
DB.S	2745	5,79	4725	9,46	5560	12,14	13030	9,10
JS	5	0,01	75	0,15	35	0,08	115	0,08
GB	785	1,66	485	0,97	150	0,33	1420	0,99
BRZ	3950	8,33	2975	5,96	3575	7,80	10500	7,33
BRZ.O	235	0,50	65	0,13	40	0,09	340	0,24
OL	10470	22,09	7525	15,07	4875	10,64	22870	15,98
OS	225	0,47	240	0,48	215	0,47	680	0,47
LP	-	-	-	-	405	0,88	405	0,28
Ogółem	47405	100,00	49940	100,00	45815	100	143160	100

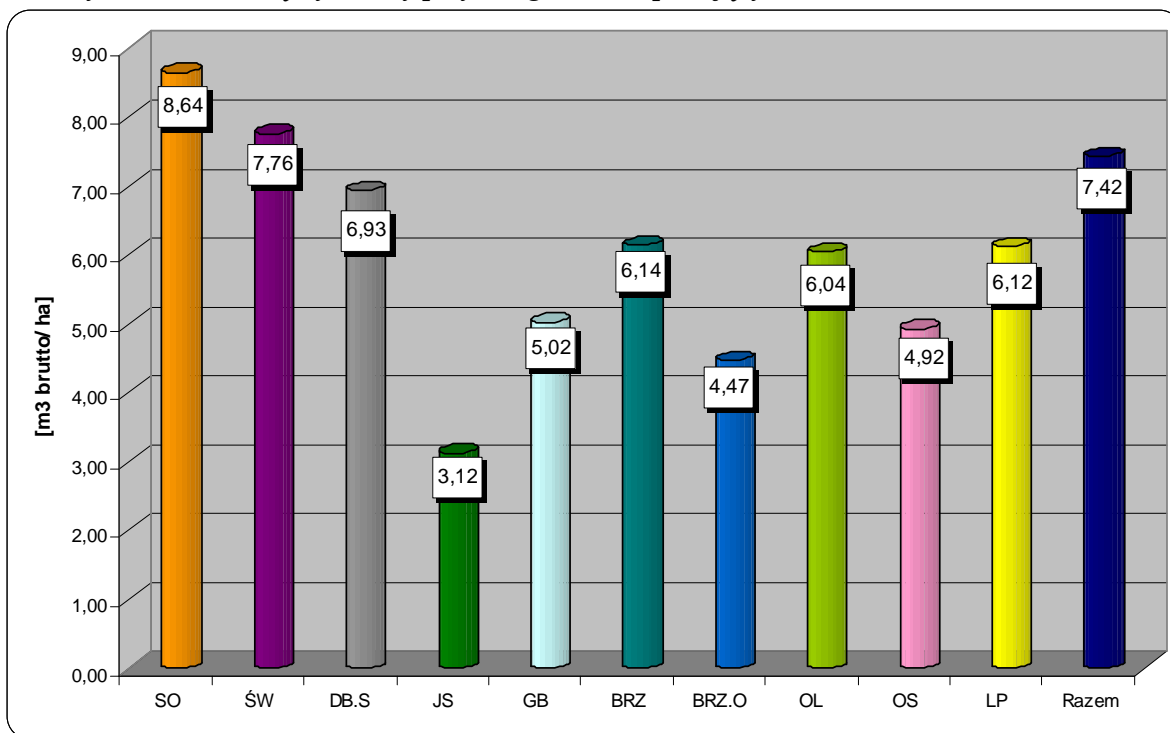
Spodziewany roczny przyrost w drzewostanach nieplanowanych do użytkowania rębny wynosi (w m³ brutto):

- w obrębie Browsk 46330 m³/ha,
- w obrębie Lacka Puszcza 48630 m³/ha,

- w obrębie Narewka 43415 m³/ha,
- w Nadleśnictwie Browsk 138375 m³/ha.

Rycina 38 przedstawia przeciętny roczny przyrost poszczególnych gatunków panujących na 1 ha powierzchni leśnej zalesionej.

Rycina 38. Przeciętny roczny przyrost gatunków panujących w d-stanach Nadl. Browsk

1.5.6. Ocena stanu uszkodzenia drzewostanów

Zestawienie powierzchni szkód zainwentaryzowanych podczas prac taksacyjnych obrazuje tabela 42. Przedstawiona poniżej powierzchnia jest powierzchnią całkowitą wydzieli dotkniętych danym rodzajem uszkodzeń

Tabela 42 . Zestawienie powierzchni całkowitej uszkodzeń w Nadleśnictwie Browsk

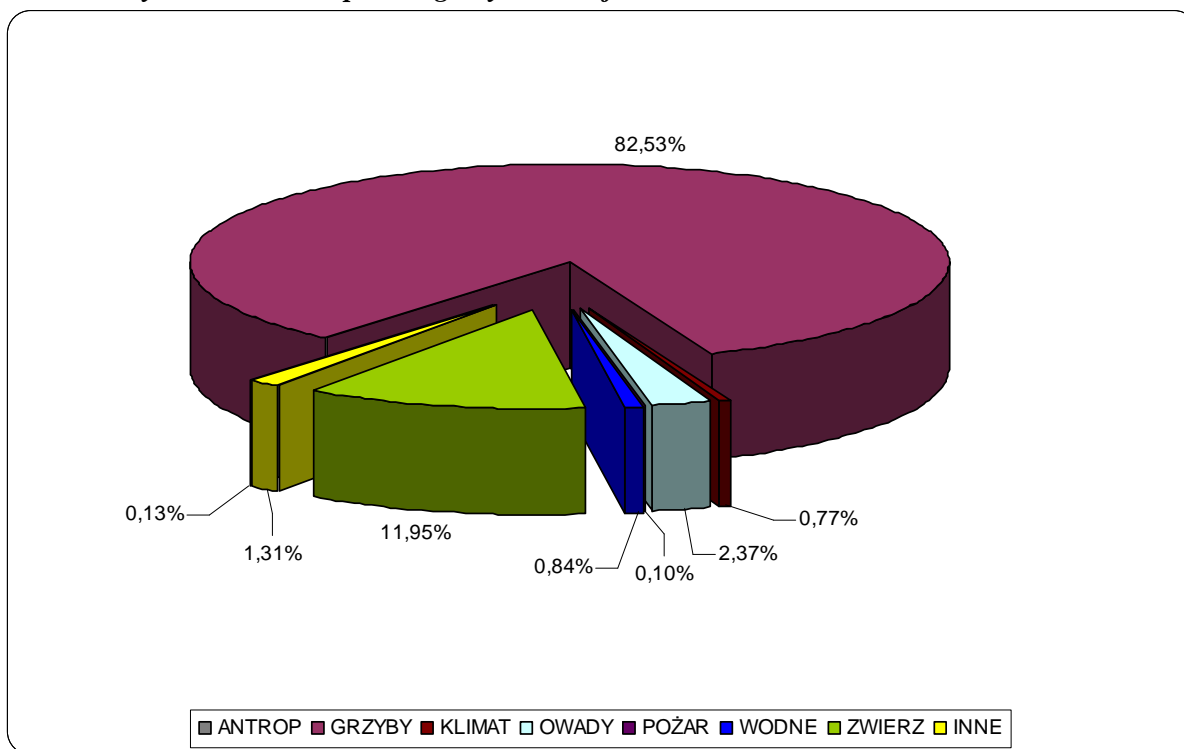
Rodzaj uszkodzenia	Obręb	Stopień uszkodzenia				Łącznie
		0	1	2	3	
		Powierzchnia uszkodzeń [ha]				
1	2	3	4	5	6	7
Antropogeniczne	Browsk					
	Lacka Puszcza				7,84	7,84
	Narewka					
Grzyby	Browsk	258,74	1124,17	414,27		1799,17
	Lacka Puszcza	266,12	861,62	62,46		1248,55
	Narewka	431,35	1210,71	203,28	6,76	1852,10

Rodzaj uszkodzenia	Obręb	Stopień uszkodzenia				Łącznie
		0	1	2	3	
		Powierzchnia uszkodzeń [ha]				
1	2	3	4	5	6	7
Klimat	Browsk	5,23	25,27			30,50
	Lacka Puszcza	6,45	7,87			14,32
	Narewka		0,94			0,94
Owady	Browsk	2,54	30,31			32,85
	Lacka Puszcza	22,99	41,87	2,61		67,47
	Narewka	3,07	30,99	6,35		40,41
Pożar	Browsk		5,67			5,67
	Lacka Puszcza					
	Narewka					
Wodne	Browsk	2,56	7,16	5,06		14,78
	Lacka Puszcza		3,60	3,36		6,96
	Narewka	0,39	16,57	11,26		28,22
Zwierzyna	Browsk	54,45	196,33	15,90	1,55	268,23
	Lacka Puszcza	29,61	159,74	16,09		218,43
	Narewka	23,86	189,50	9,51		222,87
Inne	Browsk	25,58	19,82	2,95		48,35
	Lacka Puszcza	2,72	23,49			26,21
	Narewka		2,70	0,46		3,16
Łącznie	Nadleśnictwo	1135,66	3958,33	753,56	16,15	5937,03
Średni % uszkodzenia dla danego stopnia		5%	18%	43%	80%	x
Orientacyjna powierzchnia zredukowana		56,78	712,50	324,03	12,92	1106,23

Podczas prac taksacyjnych zainwentaryzowano szkody na powierzchni całkowitej 5937,03 ha stanowiącej 30,79% powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa. Drzewostany, w których stwierdzono szkody istotne (powyżej 10% uszkodzeń) zajmują w Nadleśnictwie 4728,04 ha, co stanowi 24,52% powierzchni leśnej zalesionej. Szkody występują głównie w I stopniu uszkodzeń (20,53% powierzchni leśnej zalesionej). Największą powierzchnię zajmują wydzielania, w których stwierdzono szkody wyrządzane przez grzyby, w tym: korzeniowca wieloletniego, grzyby z rodzaju *Armillaria*, huby powodujące zgniliznę pni drzew oraz opieńkę miodową – 4899,82 ha (82,53% powierzchni dotkniętej uszkodzeniami). Znacznie mniejsza powierzchnia, bo 709,53 ha, uszkodzana jest przez zwierzynę, w tym wypadku szkody koncentrują się jednak w drzewostanach młodszych klas wieku. Uszkodzenia przez owady zainwentaryzowano na powierzchni 140,74 ha, są to głównie uszkodzenia spowodowane przez żery korników w drzewostanach świerkowych. Szkody „inne” stwierdzono na powierzchni 77,72 ha, głównie jest to zamieranie jesiona. Uszkodzenia wodne zainwentaryzowano na powierzchni 49,96 ha, są to drzewostany, w których zostały naruszone stosunki wodne w wyniku działalności bobrów. W dwóch wydzielaniach, o łącznej

powierzchni 7,84 ha, w obrębie Lacka Puszcza stwierdzono uszkodzenia antropogeniczne w stopniu 3 – są to drzewostany postrzelane w czasie II wojny światowej.

Rycina 39. Udział poszczególnych rodzajów uszkodzeń w Nadleśnictwie Browsk

Na taki a nie inny obraz uszkodzeń, czyli bardzo duży udział zainwentaryzowanych uszkodzeń od grzybów, a niewielki od owadów, podstawowy wpływ miały warunki pogodowe w latach 2010-2011. Duża ilość opadów w okresie wegetacyjnym spowodowała zwiększenie zdolności obronnych świerka przed atakami kornika. W związku z tym, szkody od owadów pomimo że występowały na znacznej powierzchni, to miały charakter wybitnie rozproszony. Uszkodzane były drzewa pojedynczo lub grupowo, nie były natomiast uszkodzane całe drzewostany. Z drugiej strony te same warunki były sprzyjające dla rozwoju grzybów pasożytniczych.

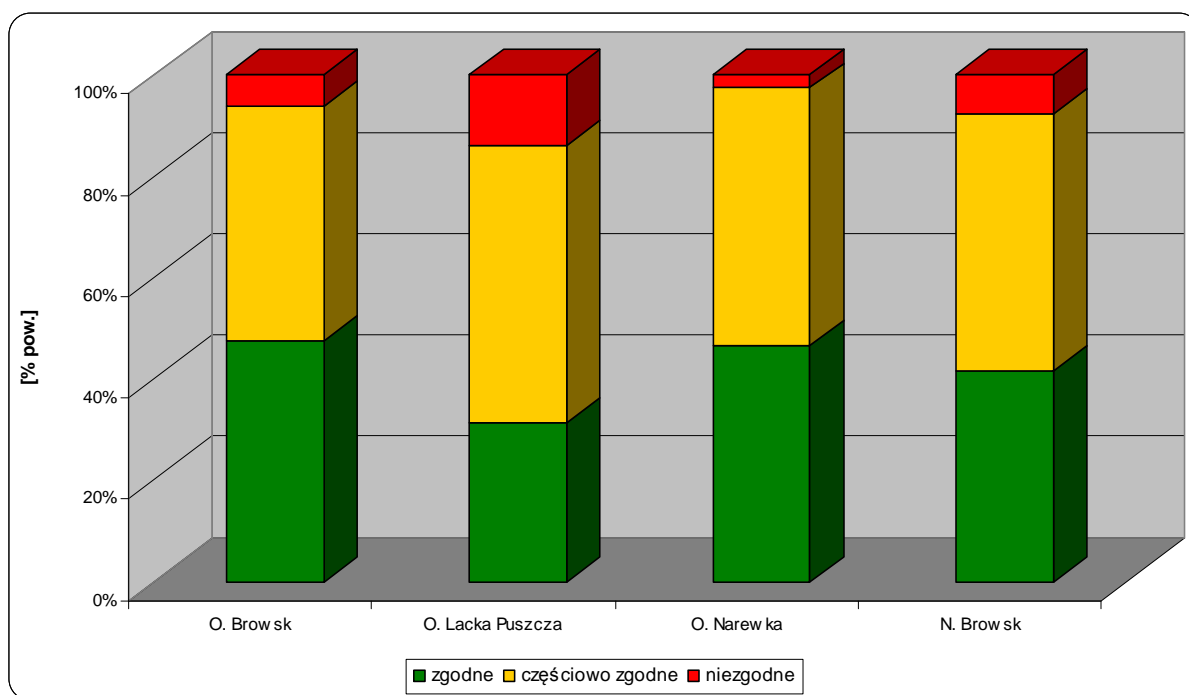
1.5.7. Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Powierzchnię drzewostanów (powierzchnia leśna zalesiona) według stopni zgodności składu gatunkowego z siedliskiem przedstawia tabela 43 i rycina 40.

Tabela 43. Zestawienie powierzchni drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskiem w Nadleśnictwie Browsk

Stopień zgodności składu gatunkowego z siedliskiem	Obwód						Nadleśnictwo	
	Browsk		Lacka Puszcza		Narewka			
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
drzewostany:								
- zgodne z siedliskiem	3493,78	52,81	2273,03	34,04	2048,72	34,19	7815,53	40,53
- częściowo zgodne z siedliskiem	2778,74	42,01	3545,60	53,10	3793,08	63,30	10117,42	52,46
- niezgodne z siedliskiem	342,54	5,18	859,02	12,86	150,69	2,51	1352,25	7,01
Razem pow. leśna zalesiona	6615,06	100,00	6677,65	100,00	5992,49	100,00	19285,20	100,00

Rycina 40. Udział drzewostanów w stopniach zgodności składu gatunkowego z siedliskiem w Nadleśnictwie Browsk

W Nadleśnictwie Browsk drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem (52,46% powierzchni leśnej zalesionej) przeważają nad drzewostanami o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem (40,53% powierzchni leśnej zalesionej). Drzewostany niezgodne zajmują tylko 7,10% odnośnej powierzchni.

1.5.8. Ocena jakości hodowlanej i technicznej drzewostanów

Ocenę jakości hodowlanej i technicznej przeprowadzono w czterech grupach:

- uprawy i młodniki w wieku do 10 lat na powierzchniach otwartych (na podstawie tabeli XI) – jakość hodowlana,
- uprawy i młodniki po rębniach złożonych oraz odnowienia podkapowe (na podstawie tabeli XII) – jakość hodowlana,

- młodniki w wieku od 11 lat i drzewostany w których nie planowano przebudowy cięciami rębnyymi – jakoś hodowlana,
- drzewostany w których zaplanowano przebudowę cięciami rębnyymi - jakoś techniczna.

1.5.8.1. Uprawy i młodniki w wieku do 10 lat na powierzchniach otwartych

Zestawienie upraw i młodników na powierzchniach otwartych zbiorczo z Nadleśnictwa Browsk i poszczególnych obrębów leśnych przedstawiają poniższe tabele 44-47 (tabele nr XI IUL).

Tabela 44. Tabela nr XI. Nadleśnictwo Browsk (01-05). Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat									Uprawy przypadłe	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym				
	przy zadrzewieniu										
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5		
powierzchnia - ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BŚW	2,84	2,22			0,40						5,46
BMŚW	6,54	0,70		2,55							9,79
BMW				0,86							0,86
LMŚW	5,43	6,54		0,62	1,77	0,96					15,32
LMW		1,49			1,12	0,76					3,37
LŚW	10,39	0,68	0,11	1,38							12,56
LW					0,02						0,02
OL		1,27									1,27
OLJ						0,96					0,96
Ogółem	25,20	12,90	0,11	5,41	3,31	2,68					49,61

Upraw i młodników na powierzchniach otwartych zajmują w Nadleśnictwie Browsk 49,61 ha, co stanowi 0,26% powierzchni leśnej zalesionej. Powierzchnia Ia klasy wieku wynosi na terenie obiektu 54,10 ha. Pozostałe 4,49 ha upraw posiada cechę „uprawy po rębni złożonej” i zostało zestawione w tabeli nr XII IUL.

Uprawy zgodne ze składem pożądanym zajmują w Nadleśnictwie 38,21 ha, co stanowi 77,02% wszystkich upraw. Reszta upraw to uprawy częściowo zgodne ze składem pożądanym. Brak jest upraw niezgodnych ze składem pożądanym i upraw przypadłych.

Uprawy o najwyższym stopniu zadrzewienia (1,0-0,9) zajmują areał 30,61 ha, co stanowi 61,70% wszystkich upraw. Te o najniższym stopniu (0,6-0,5) – 2,79 ha (5,62% upraw).

Jak wynika z powyższego opisu uprawy i młodniki na powierzchniach otwartych są bardzo dobrze dostosowane do siedliska i osiągają bardzo dobry wskaźnik zadrzewienia.

Jest to wynikiem powszechnego stosowania grodzenia upraw, jako głównego środka środka zapobiegawczego przed szkodami ze strony zwierząt roślinożernych.

Tabela 45. Tabela nr XI. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Browsk (01-05-1). Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat										Uprawy przepadłe	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym					
	przy zadrzewieniu											
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	0.4 i mniej		
powierzchnia - ha												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
BŚW		2,05									2,05	
BMŚW	0,89			1,60							2,49	
BMW				0,86							0,86	
LMŚW	0,32										0,32	
LW					0,02						0,02	
OLJ						0,96					0,96	
Ogółem	1,21	2,05		2,46	0,02	0,96					6,70	

Tabela. 46. Tabela nr XI. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Lacka Puszcza (01-05-2). Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat										Uprawy przepadłe	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym					
	przy zadrzewieniu											
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	0.4 i mniej		
powierzchnia - ha												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
BŚW	1,28	0,17			0,40						1,85	
BMŚW	3,72										3,72	
LMŚW	0,83				0,12						0,95	
LMW		1,49			1,12	0,76					3,37	
LŚW		0,68	0,11								0,79	
OL		1,27									1,27	
Ogółem	5,83	3,61	0,11		1,64	0,76					11,95	

Tabela 47. Tabela nr XI. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Narewka (01-05-3). Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat										Uprawy przypadłe	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym					
	przy zadrzewieniu											
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	0.4 i mniej		
powierzchnia - ha												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
BŚW	1,56										1,56	
BMŚW	1,93	0,70		0,95							3,58	
LMŚW	4,28	6,54		0,62	1,65	0,96					14,05	
LŚW	10,39			1,38							11,77	
Ogółem	18,16	7,24		2,95	1,65	0,96					30,96	

1.5.8.2. Uprawy i młodniki po rębniach złożonych oraz odnowienia podokapowe

Zestawienie odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych zbiorczo z Nadleśnictwa Browsk i poszczególnych obrębów leśnych przedstawiają poniższe tabele 48-51 (tabele nr XII IUL).

Tabela 48. Tabela nr XII. Nadleśnictwo Browsk (01-05). Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
1	2	3	4	5	6
KO	LMŚW	DB	5,70	50,0	11
	LMŚW	DB.S	28,97	31,7	11
	LMW	BRZ	1,27	60,0	11
	LMW	DB.S	18,73	32,8	11
	LMW	ŚW	4,48	50,0	11
	LŚW	DB.S	354,36	30,8	11
	LŚW	GB	9,86	40,0	12
	LŚW	KL	34,58	46,7	12
	LW	DB.S	19,57	22,7	11
	LW	GB	6,19	40,0	11
Razem			483,71	32,6	11
Uprawy i młodniki po rębniach złożonych	LMŚW	DB.S	4,59	90,0	11
Razem			4,59	90,0	11
Ogółem			488,30	33,1	11

Tabela 49. Tabela nr XII. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Browsk (01-05-1). Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
1	2	3	4	5	6
KO	LMŚW	DB	5,70	50,0	11
	LMW	DB.S	4,00	32,4	11
	LMW	ŚW	4,48	50,0	11
	LŚW	DB.S	60,06	30,4	11
	LŚW	GB	4,32	40,0	12
	LŚW	KL	27,64	48,4	12
	LW	DB.S	4,55	20,0	11
Razem			110,75	36,7	11
Ogółem			110,75	36,7	11

Tabela 50. Tabela nr XII. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Lacka Puszcza (01-05-2). Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
1	2	3	4	5	6
KO	LMŚW	DB.S	9,91	23,7	12
	LMW	DB.S	0,93	30,0	11
	LŚW	DB.S	161,06	28,3	12
	LŚW	GB	5,54	40,0	12
	LW	DB.S	15,02	23,5	11
Razem			192,46	28,1	11
Ogółem			192,46	28,1	11

Tabela 51. Tabela nr XII. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Narewka (01-05-3). Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
1	2	3	4	5	6
KO	LMŚW	DB.S	19,06	35,9	11
	LMW	BRZ	1,27	60,0	11
	LMW	DB.S	13,80	33,1	11
	LŚW	DB.S	133,24	34,1	12
	LŚW	KL	6,94	40,0	11
	LW	GB	6,19	40,0	11
Razem			180,50	34,8	11
Uprawy i młodniki po rębniach złożonych	LMŚW	DB.S	4,59	90,0	11
Razem			4,59	90,0	11
Ogółem			185,09	36,2	11

Odnowienia podokapowe występują w drzewostanach w klasie odnowienia oraz w uprawach i młodnikach po rębniach złożonych. Ich łączna powierzchnia manipulacyjna wynosi 488,30 ha, w tym 483,71 ha w drzewostanach KO oraz 4,59 ha w uprawach i młodnikach po rębniach złożonych. Głównym gatunkiem w odnowieniach podokapowych jest dąb szypułkowy i klon. W skład tych odnowień wchodzi dobry jakościowo podrost, nalot lub podsadzenia produkcyjne w założonych gniazdach, a niekiedy podrost na przestrzeniach międzygniazdowych. Przeciętny procent pokrycia (zadrzewienia) młodego pokolenia wynosi w Nadleśnictwie 33,1%, jest on najwyższy na terenie obrębu Browski (36,7%), a najniższy na terenie obrębu Lacka Puszcza (28,1%). Przeciętna jakość hodowlana wynosi 11 dla wszystkich obrębów leśnych i Nadleśnictwa. Wysoka jakość odnowień podokapowych jest, podobnie jak w przypadku upraw i młodników na powierzchniach otwartych, wynikiem powszechnego stosowania grodzień. Stosunkowo niewielka powierzchnia drzewostanów w klasie odnowienia i upraw i młodników po rębniach złożonych, w stosunku do powierzchni drzewostanów w omawianym obiekcie, jest wynikiem ograniczeń nałożonych na gospodarkę leśną na terenie LKP Puszcza Białowieska.

1.5.8.3. Młodniki w wieku od 11 lat i drzewostany nie zaplanowane do przebudowy cięciami rębnymi

Zestawienie powierzchni klas jakości hodowlanej młodników w wieku od 11 lat i drzewostanów nie zaplanowane do przebudowy cięciami rębnymi przedstawia tabela 52

Tabela 52. Zestawienie powierzchni klas jakości hodowlanej d-stanów w wieku powyżej 10 lat w Nadleśnictwie Browki

Jakość hodowlana	Obręb			Nadleśnictwo Browski
	Browski	Lacka Puszcza	Narewka	
	powierzchnia [ha]			
1	2	3	4	5
11	902,79	913,53	1343,21	3159,53
12	1433,72	2988,43	2481,93	6904,08
13	349,8	1010,02	168,78	1528,60
14	-	1,37	-	1,37
21	722,93	123,03	460,82	1306,78
22	2216,83	1045,62	830,07	4092,52
23	513,67	191,27	10,47	715,41
24	-	0,82	0	0,82
31	133,77	3,55	27,65	164,97
32	89,81	34,75	169,81	294,37
33	-	12,42	4,86	17,28
42	2,41	5,6	-	8,01
43	-	2,24	-	2,24
34, 41, 44	-	-	-	-
Łącznie	6365,73	6332,65	5497,60	18195,98

Jakość hodowlana oprócz upraw i młodników do lat 10 włącznie, została określona także dla młodników w wieku od 11 lat oraz drzewostanów, które nie zostały zaplanowane do przebudowy cięciami rębными. Powierzchnia takich drzewostanów w Nadleśnictwie wynosi 18195,98 ha. Najwięcej jest drzewostanów o jakości hodowlanej 12 – 6904,08 ha. Drzewostany o najniższych jakościach – 14, 24, 42, 43 występują na powierzchni 12,44 ha.

1.5.8.4. Jakość techniczna gatunków w drzewostanach

Zestawienie powierzchni drzewostanów, dla których określono jakość techniczną, przedstawia tabela 53. Biorąc pod uwagę dane zawarte w niej należy stwierdzić, że drzewostany Nadleśnictwa charakteryzują się dobrą jakością techniczną. Najwięcej jest drzewostanów w których gatunek panujący osiąga 2 lub 1 stopień jakości.

Tabela 53. Zestawienie jakości technicznych gatunków panujących w drzewostanach Nadleśnictwa Browsk

Jakość techniczna	Obręb			Nadleśnictwo Browsk
	Browsk	Lacka Puszcza	Narewka	
	powierzchnia [ha]			
1	2	3	4	5
1	39,08	66,93	215,51	321,52
2	187,5	231,35	186,31	605,16
3	11,14	34,77	50,36	96,27
4	4,91	0	7,16	12,07
Łącznie	242,63	333,05	459,34	1035,02

1.5.9. Charakterystyka powierzchni leśnej niezalesionej

Na terenie Nadleśnictwa Browsk powierzchnia gruntów leśnych niezalesionych stanowi 103,45 ha, co stanowi 0,54 % powierzchni leśnej. Brak jest gruntów niezalesionych przeznaczonych do odnowienia: płazowin, halizn, zrębów.

Tabela 54. Zestawienie powierzchni leśnej niezalesionej

Rodzaj powierzchni	Obręb			Nadleśnictwo Browsk
	Browsk	Lacka Puszcza	Narewka	
	powierzchnia w ha			
1	2	3	4	5
Halizny, Płazowiny, Zręby	-	-	-	-
Poletka łowieckie	7,11	3,81	11,62	22,54
Grunty do naturalnej sukcesji	46,67	22,83	11,41	80,91
Ogółem	53,78	26,64	23,03	103,45

Wszystkie grunty do naturalnej sukcesji charakteryzują się występowaniem w momencie tworzenia planu urządzania lasu trudnych warunków siedliskowych uniemożliwiających odnowienie. Powstały one głównie w wyniku „działalności” bobrów, na

skutek wtórnego zabagnienia terenu spowodowanego długotrwałym podtopieniem. Kilka wydzieleń zaliczonych do tej kategorii stanowią również stare wyrobiska pokopalniane zaliczone ewidencyjnie do gruntów leśnych.

Lokalizacja gruntów do naturalnej sukcesji przedstawia się następująco:

- w obrębie Browsk – w oddz.: 1Ax,y; 7Aa; 42Cz; 65Bk; 67Bk,l; 67Cd; 68Af; 82Ca,f; 82Dd; 85Aa; 263n; 265kx; 266f,l; 268j,k; 269Agx; 270j; 274p,mx; 275a,m; 275Fp; 276m; 278c; 280f; 795Bf; 795Fi; 797Ah; 808g; 818p; 822b,c,f,g,s;
- w obrębie Lacka Puszcza – w oddz.: 22Ba; 22Co; 33Cb; 44Cc; 44Di; 45Ah,i; 56Dc; 58Ef; 740Ag; 744Ag,o,ax,gx; 748Db; 753Ag; 770Bb; 784Bh; 801l; 802f; 825g; 826p;
- w obrębie Narewka – w oddz.: 73Djx; 79Df; 95Ah; 95Bj; 118Ag; 118Df,i; 121Bd; 125Cd,j; 127Cf; 155Cj; 181Af; 186Db.

Wszystkie wydzielenia stanowiące grunty do naturalnej sukcesji zostały pozostawione na najbliższy okres gospodarczy bez wskazań gospodarczo-ochronnych.

Lokalizacja poletek łowieckich na gruntach leśnych przedstawia się następująco:

- w obrębie Browsk – w oddz.: 16Df; 17Cb; 41Af; 66Ac; 80Cc; 85Fi,k,m,p; 273w; 798t;
- w obrębie Lacka Puszcza – w oddz.: 61Bk; 759Bj; 783Co; 801h;
- w obrębie Narewka – w oddz.: 78Aw; 79Ac; 79Bf; 103Ah; 155Bf; 186Cd; 187Bg; 187Da.

Jedno z poletek łowieckich (wydz. 105Ah z obrębu Narewka o powierzchni 0,57 ha) na wniosek Nadleśnictwa zostało przeznaczone do odnowienia, pozostałe zostały pozostawione bez wskazań gospodarczych, tak aby Nadleśnictwo samo mogło zdecydować o sposobie ich zagospodarowania.

1.5.10. Prezentacja zmian stanu zasobów drzewnych

Syntetyczne zestawienie poszczególnych parametrów charakteryzujących powierzchnię leśną i zasoby drzewne w kolejnych planach urządzenia lasu, przedstawiają tabele 55-58 (Tabela nr XIII IUL).

Tabela 55. TABELA XIII. Nadleśnictwo Browsk. Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na					
			1958	1968	1979	1992	2002	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Powierzchnia zalesiona i niezalesiona	ha	-	-	20726,93	22730,64	19247,65	19388,65
2	Zasoby miąższości	m ³	-	-	5152006	5783756	5712070	6254448
3	Przeciętna zasobność d-stanów na 1 ha w klasach wieku:							
	- II a	m ³	-	-	130	125	136	136
	- II b	m ³	-	-	269	190	212	215
	- III a	m ³	-	-	301	258	273	266
	- III b	m ³	-	-	315	306	322	317
	- IV a	m ³	-	-	310	341	346	348
	- IV b	m ³	-	-	318	334	372	363
	- V a	m ³	-	-	323	333	380	379
	- V b	m ³	-	-	313	331	397	406
	- VI	m ³	-	-	329	319	387	406
	- VII	m ³	-	-	336	349	383	390
	- VIII i starsze	m ³	-	-	341	352	404	410
	KO	m ³	-	-	239	254	270	148
	KDO	m ³	-	-	281	239	-	-
	BP	m ³	-	-	-	-	-	-
4	Przeciętna zasobność na 1 ha (pow. leśnej zal. i niezal.)	m ³	-	-	249	257	297	323
5	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	-	-	65	67	67	77
6	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - tablicowy	m ³	-	-	-	6,59	7,99	7,38
7	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - zredukowany	m ³	-	-	-	4,94	-	-
8	Przeciętna roczna miąższość użytków rębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	-	2,49	0,95	0,43	0,38
9	Przeciętna roczna miąższość użytków przedrębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	-	1,69	2,68	2,63	2,55
10	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost d-stanów na 1 ha	m ³	-	-	12,18	43,63	30,06	

Tabela 56. TABELA XIII. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Browsk. Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na					
			1958	1968	1979	1992	2002	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Powierzchnia zalesiona i niezalesiona	ha	8067,94	8103,56	8216,76	9034,08	6588,74	6668,84
2	Zasoby miąższości	m ³	1606062	1683045	1910470	2191220	1786236	1962341
3	Przeciętna zasobność d-stanów na 1 ha w klasach wieku:							
	- II a	m ³	134	121	110	121	139	148
	- II b	m ³	200	198	240	177	208	214
	- III a	m ³	199	241	288	233	269	268
	- III b	m ³	217	238	297	289	281	310
	- IV a	m ³	183	248	290	325	337	329
	- IV b	m ³	239	234	289	302	377	351
	- V a	m ³	224	245	301	309	374	364
	- V b	m ³	250	252	298	305	389	365
	- VI	m ³	253	253	326	308	380	369
	-VII	m ³	247	293	338	323	348	359
	-VIII i starsze	m ³	266	265	333	312	359	340
	KO	m ³	-	194	249	233	260	114
	KDO	m ³	-	-	80	239	-	-
	BP	m ³	-	-	-	-	-	-
4	Przeciętna zasobność na 1 ha (pow. leśnej zal. i niezal.)	m ³	199	208	241	244	272	294
5	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	78	80	74	72	62	72
6	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - tablicowy	m ³	-	-	-	5,83	8,19	7,11
7	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - zredukowany	m ³	-	-	-	4,37	-	-
8	Przeciętna roczna miąższość użytków rębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	3,13	2,02	0,65	0,32	0,21
9	Przeciętna roczna miąższość użytków przedrębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	0,78	0,78	2,38	2,11	2,19
10	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost d-stanów na 1 ha	m ³	-	36,91	5,80	31,03	24,43	

Tabela 57. TABELA XIII. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Lacka Puszcza. Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na					
			1958	1968	1979	1992	2002	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Powierzchnia zalesiona i niezalesiona	ha	5723,94	5694,34	6155,58	7308,64	6673,11	6704,29
2	Zasoby miąższości	m ³	955908	1086052	1484171	1750752	2037931	2249553
3	Przeciętna zasobność d-stanów na 1 ha w klasach wieku:							
	- II a	m ³	107	113	151	126	141	137
	- II b	m ³	164	178	271	193	209	229
	- III a	m ³	219	210	299	259	270	239
	- III b	m ³	270	253	313	304	331	322
	- IV a	m ³	247	280	314	330	356	363
	- IV b	m ³	232	269	330	324	364	377
	- V a	m ³	233	260	327	323	377	397
	- V b	m ³	192	278	315	361	393	427
	- VI	m ³	228	240	315	333	402	407
	-VII	m ³	242	262	359	339	368	406
	-VIII i starsze	m ³	-	286	355	394	423	425
	KO	m ³	-	220	269	285	283	141
	KDO	m ³	-	-	416	-	-	-
	BP	m ³	-	-	-	-	-	-
4	Przeciętna zasobność na 1 ha (pow. leśnej zal. i niezal.)	m ³	167	191	241	241	306	336
5	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	51	54	51	57	66	76
6	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - tablicowy	m ³	-	-	-	7,24	7,77	7,45
7	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - zredukowany	m ³	-	-	-	5,43	-	-
8	Przeciętna roczna miąższość użytków rębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	1,44	1,16	0,46	0,24	0,31
9	Przeciętna roczna miąższość użytków przedrębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	1,25	0,89	2,77	3,00	2,77
10	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost d-stanów na 1 ha	m ³	-	52,69	2,05	68,23	35,24	

Tabela 58. TABELA XIII. Nadleśnictwo Browsk, Obręb Narewka. Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na					
			1958	1968	1979	1992	2002	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Powierzchnia zalesiona i niezalesiona	ha	6312,99	6330,35	6354,59	6387,92	5985,80	6015,52
2	Zasoby miąższości	m ³	1241472	1441357	1757365	1841784	1887903	2042554
3	Przeciętna zasobność d-stanów na 1 ha w klasach wieku:							
	- II a	m ³	125	121	113	129	125	125
	- II b	m ³	162	207	302	201	232	203
	- III a	m ³	188	250	317	303	282	312
	- III b	m ³	257	283	326	343	365	321
	- IV a	m ³	273	310	330	359	337	352
	- IV b	m ³	274	345	338	376	375	353
	- V a	m ³	272	275	373	387	387	379
	- V b	m ³	258	279	347	338	413	410
	- VI	m ³	262	308	372	381	383	434
	-VII	m ³	259	277	366	390	416	413
	-VIII i starsze	m ³	-	268	360	376	419	445
	KO	m ³	-	196	209	285	278	176
	KDO	m ³	-	-	271	-	-	-
	BP	m ³	-	-	-	-	-	-
4	Przeciętna zasobność na 1 ha (pow. leśnej zal. i niezal.)	m ³	197	228	277	294	315	340
5	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	67	65	67	72	76	81
6	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - tablicowy	m ³	-	-	-	7,16	7,99	7,62
7	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - zredukowany	m ³	-	-	-	5,37	-	-
8	Przeciętna roczna miąższość użytków rębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	2,67	1,83	0,71	0,75	0,65
9	Przeciętna roczna miąższość użytków przedrębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	1,54	0,79	3,02	2,79	2,69
10	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost d-stanów na 1 ha	m ³	-	35,21	51,62	24,73	28,54	

Analiza powyższych danych wskazuje na systematyczne powiększanie zasobów leśnych i polepszanie ich stanu na terenie Nadleśnictwa Browsk jako całości, jak i poszczególnych obrębów leśnych. Świadczy o tym chociażby wzrastający z rewizji na rewizję zapas na powierzchni leśnej, przeciętna zasobność na 1 ha oraz przeciętny wiek drzewostanów.

2. WYNIKI ANALIZY GOSPODARKI LEŚNEJ W MINIONYM OKRESIE

W rozdziale tym zostały zawarte kopie następujących dokumentów:

1. Referat Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk na Naradę Techniczno-Gospodarczą
2. Koreferat Inspektora Lasów Państwowych do Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk na Naradę Techniczno-Gospodarczą
3. Koreferat kierownika brygady urządzania lasu do Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk na Naradę Techniczno-Gospodarczą
4. Koreferat Inspektora Lasów Państwowych od Materiałów BULiGL na Naradę Techniczno-Gospodarczą
5. Koreferat Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk od Materiałów BULiGL na Naradę Techniczno-Gospodarczą
6. Ocena gospodarki przeszłej Nadleśnictwa Browsk dokonana przez Dyrektora RDLP w Białymstoku na Naradzie Techniczno-Gospodarczej

Materiały dotyczące projektu planu urządzenia lasu zaprezentowane na Naradzie Techniczno-Gospodarczej, która odbyła się w dniach 17-18 listopada 2011 r., zostały sporządzone według stanu danych na 4 listopada 2011 r. W związku z tym, nie uwzględniają one uwag do planu, które wpłynęły po tym terminie i zostały rozpatrzone pozytywnie. Ostateczne wielkości planowanych zadań wynikające ze skorygowanych danych zawarte są w części 3 niniejszego opracowania.

**WYNIKI ANALIZY GOSPODARKI LEŚNEJ W MINIONYM
OKRESIE**

Referat Nadleśniczego
Nadleśnictwa Browsk
na Naradę Techniczno – Gospodarczą

Gruszki 20 wrzesień 2011

I. Ogólna charakterystyka nadleśnictwa Browek

Nadleśnictwo Browek jest jednym z trzech nadleśnictw puszczańskich obejmującym północno zachodnią część Puszczy Białowieskiej o powierzchni 20417,54 ha. Źródła historyczne datują powstanie nadleśnictwa na rok 1924. Powierzchnia Nadleśnictwa podzielona jest na trzy obręby leśne: Browek, Puszcza Lacka i Narewka, a te na 12 leśnictw. Według rejonizacji przyrodniczo – leśnej Nadleśnictwo Browek położone jest w II krainie Mazursko – Podlaskiej. Charakterystyczny dla nadleśnictwa jest duży udział żyznych siedlisk, siedliska lasowe zajmują około 56%, siedliska borowe 32%, olsy 11%. Gatunki panujące to: sosna – 31%, świerk – 28%, olsza – 22%, brzoza – 9%, dąb – 8%, grab – 2%, jesion – 1%, lipa – 0,3%.

Prace glebowo – siedliskowe zostały przeprowadzone w latach 1996 - 1998 – należy je uznać za aktualne.

Przeważającą część nadleśnictwa stanowią zwarte kompleksy leśne, w którym występują nieliczne enklawy gruntów prywatnych.

W skład nadleśnictwa Browek wchodzi następujące leśnictwa:

Obręb Browek

1. Pasieki	1825,86 ha
2. Olchówka	1677,55 ha
3. Łączyno	1436,61 ha
4. Lewkowo	2086,86 ha

Obręb Narewka

5. Jelonka	879,76 ha
6. Świnoroje	2101,80 ha
7. Nowosady	1412,29 ha
8. Przechody	1926,76 ha

Obręb Puszcza Lacka

9. Gnilec	2090,49 ha
10. Krynica	1956,86 ha
11. Rybaki	2113,38 ha
12. Narew	906,71 ha

W latach 2002 – 2011 nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną w oparciu o Decyzję DL.Ip – 611 – 21JJ/03 z dnia 10 czerwca 2003 roku Ministra Środowiska zatwierdzającą Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Browek.

II. Analiza gospodarki przeszłej

Stan posiadania prowadzony jest w oparciu o Zarządzenie nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 17 lipca 2001 roku. Rejestr gruntów jest zgodny z powszechną ewidencją gruntów. W nadleśnictwie funkcjonuje LMN zgodnie z obowiązującym standardem, wykonany na podstawie mapy ewidencyjnej

nadleśnictwa sporządzonej dla potrzeb PUL na lata 2002 – 2012. Mapa i rejestr gruntów są corocznie aktualizowane.

Powierzchnia ogólna Nadleśnictwa Browsk wynosi 20414,93 ha (20417,54 ha), w tym w obrębie Browsk grunty będące we współwłasności Nadleśnictwa i osób fizycznych 12,18 ha – udział 6/28 tj. 2,61 ha. Podział powierzchni wg obrębów leśnych przedstawia się następująco:

- ✓ Obręb Browsk – 7026,8737 ha (7029,48 ha) w tym w obrębie Browsk grunty będące we współwłasności nadleśnictwa i osób fizycznych 12.18 ha udział 6/28.
- ✓ Obręb Lacka Puszcza – 7067,4292 ha.
- ✓ Obręb Narewka – 6320,6238 ha

Różnica pomiędzy stanem posiadania nadleśnictwa na początku IV i V rewizji Planu Urządzenia Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwa Browsk wynosi 31,88 ha. Szczegółowe zestawienie zmian powierzchniowych zestawiono w tabeli nr 1.

Zmiany powierzchniowe w latach 2002 – 2011 w Nadleśnictwie Browsk były wynikiem przede wszystkim sprzedaży i przekazania gruntów.

Tabela nr 1. Zestawienie powierzchniowe zmian gruntów nadleśnictwa Browsk w latach 2002 - 2011

Obręb	Wg. stanu na	Powierzchnia - ha					
		Leśna	Zmiana +-	Pow. nieleśna	Zmiana +-	Razem	Zmiana +-
1	2	3	4	5	6	7	8
Browsk	01.01.2002	6720,13		248,89		6969,02	
	31.12.2011	6830,38	+110,25	199,10	-49,79	7029,48	+60,46
Lacka Puszcza	01.01.2002	6829,74		261,83		7091,57	
	31.12.2011	6872,61	+42,87	194,82	-67,01	7067,43	-24,14
Narewka	01.01.2002	6155,04		170,02		6325,06	
	31.12.2011	6177,68	+22,64	142,94	-27,08	6320,62	-4,14
Nadleśnictwo	01.01.2002	19704,91		680,74		20385,65	
	31.12.2011	19880,67	+175,76	536,86	-143,88	20417,53	+29,43

Rok 2002

Decyzją Starosty Hajnowskiego GB.60133-49/2001 z dnia 2002.07.19 dz. 14/5 i 14/6 obręb ewidencyjny Eliazuki, został zwrócony grunt poprzednim właścicielom o pow. 0,4999 ha i 0,2464 ha.

Nieodpłatne przejęcie gruntów z AWRSP protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 19.08.2002 r. dz. 100 i 290/1 obręb ewidencyjny Gruszki o pow. 26,83 ha.

Zamiana gruntu dz. 820/1o pow. 0,2193 ha obręb ewidencyjny Gruszki na dz. 35/1 o pow. 0,4300 ha Obręb ewidencyjny Grodzisk. Akt Notarialny Repertorium A 2437/2002 z dnia 14.10.2002 r.

Sprzedaż dz. 587/2obręb ewidencyjny Mikłaszewo o pow. 0,2289 ha – ekwiwalent zamienny za dz. 840 wydzielony w wyniku scalania gruntów. Akt Notarialny Repertorium A6426/2002 z 2002.12.20

Decyzją Wójta Gminy Narewka Nr G.6011/16/01/02 z dnia 2002.06.07 wyłączony grunt dla PKP z dz. 309/1, obręb ewidencyjny Planta wydzielono dz. 369/4 o pow. 0,3733 ha.

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/10 o pow. 0,1228 ha Akt Notarialny Repertorium A583/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/6 o pow. 0,1233 ha Akt Notarialny Repertorium A584/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/9 o pow. 0,1697 ha. Akt Notarialny Repertorium A585/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/7 o pow. 0,2338 ha. Akt Notarialny Repertorium A586/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/8 o pow. 0,1910 ha. Akt Notarialny Repertorium A587/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/12 o pow. 0,1390 ha. Akt Notarialny Repertorium A588/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/11 o pow. 0,1589 ha. Akt Notarialny Repertorium A589/2002 z 2002.04.04

Zamiana gruntu. Obręb ewidencyjny Gruszki dz. 820/1 o pow. 0,2193 ha. Akt Notarialny Repertorium A2437/2002 z 2002.10.14

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Bernacki Most dz. 294/2o pow. 0,1998 ha. Akt Notarialny Repertorium A591/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Bernacki Most dz. 294/5o pow. 0,0938 ha. Akt Notarialny Repertorium A591/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Bernacki Most dz. 294/1o pow. 0,1291 ha. Akt Notarialny Repertorium A591/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Bernacki Most dz. 294/4o pow. 0,0236 ha. Akt Notarialny Repertorium A591/2002 z 2002.04.04

Sprzedaż gruntu. Obręb ewidencyjny Skupowo dz. 103/2o pow. 0,0938 ha. Akt Notarialny Repertorium A591/2002 z 2002.04.04

Rok 2003

Dopisana działka 14/6 – błędnie wykreślona w 2002 r. pow. 0,2464

Zmiana powierzchni działki – zapis zgodny z ewidencją obręb ewidencyjny Bernacki Most: 212 +0,001; 215 -0,0010; 151 +0,0001; 149 +0,001; 155 -0,0001; 173 +0,0001; 176 +0,0001; 210 -0,0001; 196 +0,0001.

Przyjęcie gruntu z SP Państwowy Fundusz Ziemi dz. 479/2 obręb ewidencyjny Lewkowo Nowe pow. 28,8476 ha. Protokół zdawczo-odbiorczy RR.IV.77101-2/03 z dnia 2.09.2002 r

Zmiana powierzchni działek. Zapis zgodny z ewidencją -0,0006 ha.

Sprzedaż działki 294/3 obręb ewidencyjny Bernacki Most o pow. 0,0555 ha Akt Notarialny Repertorium A591/2002

Sprzedaż działki 308/2 obręb ewidencyjny Bernacki Most o pow. 0,2911 ha Akt Notarialny Repertorium A 251/2003

Przyjęcie gruntu z ZWR SP dz. 133 obręb ewidencyjny Krzywiec o pow. 0,43 ha. Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 24.09.2003 r.

Działki nie ujęte w stanie posiadania w 2002 roku, dopisane w 2003 roku. Obręb ewidencyjny Usmarszczyzna dz. 30 o pow. 0,22 ha; 31 o pow. 0,18 ha; 32 o pow. 0,17 ha; 47 o pow. 0,45 ha; 49 o pow. 0,69 ha; 51 o pow. 2,84 ha.

Sprzedaż gruntu. dz. 820/14 obręb ewidencyjny Gruszki o pow. 0,1637 ha. Akt Notarialny Repertorium A 239/2003 z 22.01.2003 r.

Sprzedaż gruntu. dz. 820/15 obręb ewidencyjny Gruszki o pow. 0,1520 ha. Akt Notarialny Repertorium A 239/2003 z 22.01.2003 r.

Rok 2004

Sprzedaż nieruchomości w dz. 820/3 obręb ewidencyjny Gruszki, o pow. 0,8353 ha:

Akt notarialny nr 6744/2002 z dnia 31.12.2002

Akt notarialny nr 6401/2002 z dnia 20.12.2002

Akt notarialny nr 6406/2002 z dnia 20.12.2002

Akt notarialny nr 6728/2002 z dnia 31.12.2002

Akt notarialny nr 6749/2002 z dnia 31.12.2002

Akt notarialny nr 6411/2002 z dnia 20.12.2002

Akt notarialny nr 6739/2002 z dnia 31.12.2002

Akt notarialny nr 6416/2002 z dnia 20.12.2002

Akt notarialny nr 6421/2002 z dnia 20.12.2002

Akt notarialny nr 233/2002 z dnia 22.12.2003

Akt notarialny nr 6718/2002 z dnia 31.12.2002

Akt notarialny nr 6733/2002 z dnia 31.12.2002

Sprzedaż nieruchomości w dz. 820/4 obręb ewidencyjny Gruszki o pow. 0,1253 ha:

Akt notarialny nr 2968/2004 z dnia 06.05.2004

Akt notarialny nr 2957/2004 z dnia 06.05.2004

Sprzedaż nieruchomości w dz. 366/3 obręb ewidencyjny Gruszki o pow. 0,2093 ha:

Akt notarialny nr. 2953/2004 z dnia 06.05.2004

Akt notarialny nr. 4220/2004 z dnia 25.05.2004

Sprzedaż nieruchomości w dz. 366/4 obręb ewidencyjny Gruszki o pow. 0,2093 ha.

Akt notarialny nr. 2964/2004 z dnia 06.05.2004

Przyjęcie gruntu z ZWR SP na rzecz LP obręb ewidencyjny Gruszki: dz. 21/5 o pow. 0,1301 ha; dz. 271/3 o pow. 0,47 ha; dz. 1089/1 o pow. 0,57 ha. Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 30.09.2004 r.

Przekazanie nieruchomości o pow. 4,7080 ha poprzednim właścicielom. Postanowienie Sądu Ns 1168/02 z dnia 13.09.2004r.

Rok 2005.

Zwrot nieruchomości poprzednim właścicielom o pow. 0,2464 dz. 14/6 obręb ewidencyjny Eliaszuki; Decyzja Starosty Hajnowskiego GK.60190-70/04 z dnia 23.12.2004 r.

Zmiana powierzchni działek podczas ponownego pomiaru. Decyzja Starosty Hajnowskiego GK.7430-9-7/05 z dnia 15.03.2005 oraz decyzja GK.7430-9-8/05 z dnia 31.03.2005 r.

Współwłasność ob. ew. Planta dz. 242, 282 – pow. 12,18 ha

Udział L.P. 6/28 – 2,61 ha

Udział osób prywatnych 22/28 – 9,57 ha.

Rok 2006.

Przyjęcie gruntu z Państwowego Funduszu Ziemi protokół zdawczo-odbiorczy RR.IV.WC.77101-22/06 z dnia 04.09.2006; obręb ewidencyjny:

- Eliaszuki dz. 85 pow. 2,0800 ha.

- Lewkowo Nowe dz. 432,446,467 o pow. 2,6660 ha

- Łozowe dz. 102/1 o pow. 2,04 ha

- Masiewo Nowe dz. 190 o pow. 0,69 ha.

Przekazanie nieruchomości na rzecz Parafii Prawosławnej p.w. Św. Mikołaja w Narewce protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 08.03.2006

- wieś Janowo dz. 52/2 o pow. 0,5756 ha
- wieś Narewka dz. 457/4 o pow. 1,3101 ha

Przekazanie nieruchomości na rzecz Parafii Prawosławnej p.w. Podwyższenia Św. Krzyża w Narwi protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 08.03.2006

- wieś Narew dz. 51 o pow. 3,29 ha
- wieś Narew dz.62 o pow.3,87 ha
- wieś Makówka dz.585 o pow.0,34 ha
- wieś Makówka dz.588 o pow.0,26 ha
- wieś Makówka dz.682 o pow.2,62 ha
- wieś Makówka dz.594 o pow.1,62 ha
- wieś Makówka dz.596 o pow.0,67 ha
- wieś Makówka dz.599 o pow.0,27 ha
- wieś Makówka dz.601 o pow.0,23 ha
- wieś Makówka dz.603 o pow.0,50 ha
- wieś Makówka dz.605 o pow.1,05 ha
- wieś Makówka dz.608 o pow.0,26 ha
- wieś Makówka dz.613 o pow.0,25 ha
- wieś Makówka dz.615 o pow.0,96 ha
- wieś Makówka dz.621/1 o pow.3,21 ha
- wieś Makówka dz.624/1 o pow.0,65 ha
- wieś Makówka dz. dz.626 o pow.0,81 ha
- wieś Makówka dz. 629/1 o pow.0,87 ha
- wieś Makówka dz. 631 o pow.0,43 ha
- wieś Makówka dz. 633 o pow.1,38 ha
- wieś Makówka dz. 635 o pow.1,04 ha
- wieś Makówka dz. 639 o pow.0,24 ha
- wieś Makówka dz. 641 o pow.0,74 ha
- wieś Makówka dz. 643 o pow.0,94 ha

Przyjęcie nieruchomości z Państwowego Funduszu Ziemi. Protokół zdawczo-odbiorczy RR.IV.WC.77101-1/06 z dnia 07.02.2006:

- wieś Łuka o pow. 1,67 ha dz. 1348
- wieś Lewkowo Stare o pow. 1,29 ha dz. 102/3
- wieś Michnówka o pow. 0,62 ha dz. 49/1
- wieś Łozowe o pow. 1,83 ha dz. 78
- wieś Siemianówka o pow. 0,7167 ha dz. 481/4

Wykreślenie powierzchni po ponownym pomiarze działki, Decyzja Starosty Hajnowskiego GK. 7430-9-93/05 z dnia 29.11.2006 r. -0,1331 ha

Dopisanie powierzchni po ponownym pomiarze działki, Decyzja Starosty Hajnowskiego GK.7430-9-93/05 z dnia 13.12.2005 r. + 0,0134 ha

Rok 2007

Przyjęcie nieruchomości od Wojewody Podlaskiego. Protokół zdawczo-odbiorczy WG.IV.WC.77101-24/06 z dnia 12.06.2006 działka położona na terenie wsi Siemianówka o pow. 1,16 ha oznaczona numerem 562

Przyjęcie nieruchomości od ANR. Umowa nr. FS-SGZ-4242-6/07/SJ z dnia 10.08.2007; Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 13.08.2007 działki w obrębach ewidencyjnych:

- Ochrymy dz. 75,79/1,106/1 o pow. 0,83 ha.
- Zabrody dz. 6 o pow. 0,78 ha.
- Pasieki dz. 116 i 117 o pow. 1,40 ha

Rok 2008

Zawiadomienie Starosty Powiatowego w Hajnówce Nr. GK.7430-9-7/2008 z dnia 03.09.2008 dopisanie powierzchni + 2,2711 ha.

Decyzja Starosty Powiatowego w Hajnówce GK.7430-9-7/08 z dnia 2008.09.19 wykreślenie powierzchni -0,0818 ha.

Rok 2009

Przekazanie gruntu pod budowę drogi Decyzja Starosty Hajnowskiego Nr. 2/9 nr AB7331-12/09 z dnia 02.07.2009 r. wykreślenie powierzchni działek powstałych podczas podziału nieruchomości. pow. 2,2958 ha

Różnica powierzchni powstała podczas ponownego przeliczenia działki -0,0018 ha Decyzja Starosty Hajnowskiego GK.7430-8-24/09 z dnia 15.12.2009 r. działka 199 obręb ewidencyjny Rybaki

Rok 2010

Dopisanie powierzchni powstałej z podziału nieruchomości 840/1 i 986 obręb ewidencyjny Gruszki i jej ponownego pomiaru +0,0032 ha. Decyzja Wójta Gminy Hajnówka nr IP.7430-10/10 z dnia 25.08.2010r.

Dopisanie powierzchni powstałej z podziału nieruchomości 39 obręb Olchowa Kładka i jej ponownego pomiaru +0,0019 ha. Decyzja Wójta Gminy Narewka nr G.6011/11/10 z dnia 11.08.2010 r.

Nadleśnictwo prowadzi stan posiadania zgodnie z Zarządzeniem Nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 17.07.2011 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania lasów, gruntów i innych nieruchomości w Lasach Państwowych.

Do 2002 roku Nadleśnictwo posiadało trzy Księgi Wieczyste na powierzchni 21 239,0213 ha. Na dzień 16.09.2011 r. Nadleśnictwo posiada 45 założonych Ksiąg Wieczystych na powierzchnię ogólną 20 398,5078 ha co stanowi 99,92 %

zarządzanych gruntów. Na pozostałe grunty tj. 16,4189 ha Nadleśnictwo Browsk podjęło działania zmierzające do założenia Ksiąg Wieczystych.

III. Porównanie zaplanowanych zadań gospodarczych za ubiegłe 10 – lecie z ich wykonaniem w zakresie:

a. Cięć rębnych i pielęgnacyjnych

Ustalony w planie urządzania lasu etat powierzchniowy i miąższościowy na lata 2002 – 2011 został zatwierdzony Decyzją Ministra Środowiska DL.Ip – 611 21JJ/03 z dnia 10 czerwca 2003 roku. Zestawienie pozyskania za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem Nadleśnictwa Browsk (tabela nr IX) stanowią załączniki nr 1 – 4.

• Użytkowanie rębne

Wykonanie pozyskania na powierzchniach objętych planem użytkowania rębne będzie zrealizowane w 72933,88 m³, co stanowi 62% zaplanowanej do pozyskania masy. Użytkowanie rębne prowadzono na powierzchni 721,16 ha, czyli wykonano 44% etatu powierzchniowego. W ramach użytkowania rębne pozyskano w minionym dziesięcioleciu masę 23384,51 m³ jako użytki przygodne rębne. Dane dotyczące rozmiaru i powierzchni użytkowania wykazane z 2011 roku są wielkościami zaczerpniętymi z planu cięć i przewidywane są do wykonania w bieżącym roku.

Na wielkość realizacji etatów wpłynęły następujące przyczyny:

- Powstanie w 2003 roku Rezerwatu Przyrody „Lasy Naturalne PB” na powierzchni 1657,65 ha zgodnie z ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 25 czerwca 2003 r.w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. Nr 132, poz. 1236)
- Ustanowienie stref ochrony gatunkowej;
 - Decyzja Wojewody Podlaskiego znak: ŚR. II.663113/20-1/04 z dnia 26 października 2004 r w sprawie wyznaczenia na terenie Nadleśnictwa Browsk granic miejsc rozrodu i regularnego przebywania chronionych gatunków ptaków.
 - Orlik krzykliwy – 6 stref (strefa ścisła – 30,88 ha, strefa okresowa – 126,66 ha)
 - Bocian czarny – 3strefy (strefa ścisła – 37,36 ha, strefa okresowa – 86,45 ha)
 - Decyzja ustanawiająca strefy granicznika płucnika z dnia 29 maja 2009 r. znak: RDOŚ-20-WPN-I-663113-27/09/ep;

- Granicznik płucnik – 19 stref - strefy ustanowiono wokół drzewa o promieniu min 20 m celem uniknięcia ewentualnych uszkodzeń podczas ścinki drzew w zabiegach gospodarczych.

- zakaz wycinania ponad stuletnich drzew na terenie Puszczy Białowieskiej, Decyzją Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych Nr 48 z dnia 6 lipca 1998 roku.

- ograniczenie pozyskania drewna w Puszczy Białowieskiej Decyzją Ministra Środowiska DL – lpn – 611 – 73/58368/10 z dnia 6 grudnia 2010 roku.

- wykonanie zrębów sanitarnych w drzewostanach świerkowych na powierzchni 18,16 ha.

- odstąpieniem od użytkowania rębnych drzewostanów na siedliskach wilgotnych.

• **Użytkowanie przedrębne**

Czyszczenia późne z masą, wykonano na powierzchni 657,91 ha, co stanowi 44,97 % planowanego rozmiaru powierzchniowego. Pozyskano 3261,95 m³, co stanowi 24,77% planowanej masy. Pozostałą planowaną powierzchnię wykonano w ramach innych zabiegów hodowlanych. Takie postępowanie wynikało ze stanu drzewostanów na gruncie i potrzeb hodowlanych.

Trzebieże ogółem wykonano na powierzchni 10977,62 ha, co stanowi 74,74 % rozmiaru powierzchniowego. Pozyskano 490254,29 m³ co stanowi 91,04 % rozmiaru miąższościowego. Powstała dysproporcja pomiędzy wykonaniem powierzchniowym i masowym jest wynikiem pozyskania dużej masy użytków przygodnych przedrębnych w ilości 148011,54 m³, co stanowi 14,87 %. Użytki przygodne przedrębne powstały głównie z powodu wichur, śniegołomów, oraz w wyniku wpływu szkodników owadzych.

✓ Trzebieże wczesne wykonano w 3616,18 ha, co stanowi 95% etatu powierzchniowego.

✓ trzebieże późne wykonano w 7361,44 ha, co stanowi 67,6% etatu powierzchniowego.

Na wielkość realizacji trzebieży wpłynęły następujące przyczyny:

- Powstanie w 2003 roku Rezerwatu Przyrody „Lasy Naturalne PB” na powierzchni 1657,65 ha zgodnie z ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. Nr 132, poz. 1236)

- Ustanowienie stref ochrony gatunkowej;

- Decyzja Wojewody Podlaskiego znak: ŚR. II.663113/20-1/04 z dnia 26 października 2004 r w sprawie wyznaczenia na terenie Nadleśnictwa Browsk granic miejsc rozrodu i regularnego przebywania chronionych gatunków ptaków.

- Orlik krzykliwy – 6 stref (strefa ścisła – 30,88 ha, strefa okresowa – 126,66 ha)
 - Bocian czarny – 3strefy (strefa ścisła – 37,36 ha, strefa okresowa – 86,45 ha)
- Decyzja ustanawiająca strefy granicznika płucnika z dnia 29 maja 2009 r. znak: RDOŚ-20-WPN-I-663113-27/09/ep;
- Granicznik płucnik – 19 stref - strefy ustanowiono wokół drzewa o promieniu min 20 m celem uniknięcia ewentualnych uszkodzeń podczas ścinki drzew w zabiegach gospodarczych.
- Decyzją RDOŚ w Białymstoku WPN.6442.35.2011.AZ z dnia 07 października 2011 zostały ustanowione nowe strefy ochrony stanowisk granicznika płucnika *Labaria pulmonaria*:

Stanowisko	Lokalizacja	Granica strefy	Uwagi
1,2,3	38 Bd	Po granicy wydzielenia	Ze strefy wyłącza się drogę leśną
4	49 Cb	Koło o promieniu 30 m	-----
5,6	49 Cb	Koło o promieniu 30 m	Granica strefy jest wykreślana wokół stanowiska nr 5
7	65 Bf	Półkole o promieniu 30 m	Zachodnia granica opiera się o drogę leśną, która zostaje wyłączona ze strefy ochrony

- zakaz wycinania ponad stuletnich drzew na terenie Puszczy Białowieskiej, Decyzją Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych Nr 48 z dnia 6 lipca 1998 roku.

- ograniczenie pozyskania drewna w Puszczy Białowieskiej Decyzją Ministra Środowiska DL – lpn – 611 – 73/58368/10 z dnia 6 grudnia 2010 roku.

- zmiana użytkowania rębego na zabiegi pielęgnacyjne (TPP).

Podstawowym kryterium zmian szczegółowych w planie cięć użytków przedrębnych były potrzeby hodowlane poszczególnych drzewostanów na gruncie.

b. Hodowla lasu

Zestawienie wykonanych zadań z hodowli lasu (tabela X) ilustrują załączniki nr 5 - 8 sporządzone dla nadleśnictwa i obrębów leśnych. Zabiegi pielęgnowania gleby, upraw i młodników w zestawieniu wykonanych prac zostały ujęte według rzeczywistej powierzchni wykonanych zabiegów pielęgnacyjnych w kolejnych latach gospodarczych. Do analizy wykonania pielęgnacji lasu i melioracji w 2011 roku przyjęto wielkości planowane.

• Odnowienia i zalesienia

Wielkość wykonanych zadań w zakresie odnowień i zalesień była uzależniona od zadań związanych z użytkowaniem rębym, zakładaniem zrębów

sanitarnych oraz od potrzeb związanych z zalesieniem gruntów nieleśnych. Odstępstwa od planu w kategorii odnowień i zalesień można podzielić na następujące grupy:

- przeznaczenie części powierzchni planowanych do zalesień do naturalnej sukcesji;
 - dolesiania luk pokornikowych w drzewostanach świerkowych
 - zmiany w planie cięć użytków rębnych polegających na dostosowaniu rozmiaru użytkowania do Decyzji Ministra Środowiska DL – lpn – 611 – 73/58368/10 z dnia 6 grudnia 2010 roku.
- **Poprawki i uzupełnienia** wykonano w minionym dziesięcioleciu w rozmiarze 30,09 ha, co stanowi 88,24% zakładanej wielkości odnowień i zalesień. Potrzeby wynikały z występujących anomalii pogodowych i szkód wyrządzanych przez zwierzynę.
 - **Wprowadzanie podszytów**
Nadleśnictwo wykonało w zaplanowanej wielkości.
 - **Pielęgnacja upraw**
Pielęgnacja upraw została wykonana na wszystkich uprawach do 5 roku od założenia, na powierzchni 315,70 ha, co stanowi 72,59% planowanej wielkości. Obligatoryjne zabiegi pielęgnacji gleby zostały wykonane na powierzchni 163,09 ha.
 - **Czyszczenia wczesne**
Zabiegi pielęgnacyjne zostały wykonane zgodnie z potrzebami hodowlanymi gatunków na uprawach na powierzchni 305,96 ha co stanowi 49,1%,. Obligatoryjne zabiegi pielęgnacyjne upraw wykonano na powierzchni 169,48 ha, pozostałe fakultatywne zabiegi pielęgnacyjne wykonano na powierzchni 136,48 ha.
Odstępstwo od zaplanowanej wielkości wynika z:
 - utworzenia Rezerwatu „Lasy Naturalne PB”
 - wykonaniu innych zabiegów pielęgnacyjnych (pielęgnacja gleby, czyszczenia późne).Wielkość pielęgnacji upraw (CW) wynikał z potrzeb hodowlanych gatunków na gruncie i nie pogorszył stanu upraw i młodników.
 - **Pielęgnowanie młodników**
Zabiegi pielęgnacyjne w młodnikach zostały wykonane zgodnie z potrzebami hodowlanymi gatunków na powierzchni 1563,94 ha co stanowi 94,38%. Obligatoryjne zabiegi pielęgnacyjne w młodnikach wykonano na powierzchni 1458,85 ha.
Odstępstwo od zaplanowanej wielkości wynika z:
 - utworzenia Rezerwatu „Lasy Naturalne PB”
 - wykonaniu innych zabiegów pielęgnacyjnych (czyszczenia wczesne, trzebież wczesna).

Wykonanie powierzchniowe było podyktowane potrzebami hodowlanymi drzewostanu i jego fazą rozwojową.

- **Melioracje agrotechniczne** – mniejsza ilość wykonanych melioracji jest wynikiem ograniczenia rozmiaru użytkowania rębного.

c. Ocena wpływu wykonanych zadań gospodarczych na stan lasu

- **Wielkość zasobów drzewnych na 1 ha wg najważniejszych gatunków drzew w nadleśnictwie**

TABELA XIII. Porównanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urzędzenia lasu.

Nadleśnictwo Browsk

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	Stan na					
			1958	1968	1979	1992	2002	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Powierzchnia zalesiona i niezalesiona	ha	-	-	20726,93	22730,64	19247,65	19388,65
2	Zasoby miąższości	m ³	-	-	5152006	5783756	5712070	6254448
3	Przeciętna zasobność d-stanów na 1 ha w klasach wieku:							
	- II a	m ³	-	-	130	125	136	136
	- II b	m ³	-	-	269	190	212	215
	- III a	m ³	-	-	301	258	273	266
	- III b	m ³	-	-	315	306	322	317
	- IV a	m ³	-	-	310	341	346	348
	- IV b	m ³	-	-	318	334	372	363
	- V a	m ³	-	-	323	333	380	379
	- V b	m ³	-	-	313	331	397	406
	- VI	m ³	-	-	329	319	387	406
	- VII	m ³	-	-	336	349	383	390
	- VIII i starsze	m ³	-	-	341	352	404	410
	KO	m ³	-	-	239	254	270	148
	KDO	m ³	-	-	281	239	-	-
	BP	m ³	-	-	-	-	-	-
4	Przeciętna zasobność na 1 ha (pow. leśnej zal. i niezal.)	m ³	-	-	249	257	297	323
5	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	-	-	65	67	67	77
6	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - tablicowy	m ³	-	-	-	6,59	7,99	7,38
7	Spodziewany bieżący przyrost drzewostanów na 1 ha - zredukowany	m ³	-	-	-	4,94	-	-
8	Przeciętna roczna miąższość użytków rębnych na 1 ha (za okres ubiegły)	m ³	-	-	2,49	0,95	0,43	0,38
9	Przeciętna roczna miąższość użytków przedrębnych na 1 ha (za okres	m ³	-	-	1,69	2,68	2,63	2,55
10	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost d-stanów na 1 ha	m ³	-	-	12,18	43,63	30,06	

- **Jakość upraw i młodników, w tym zgodność z TSL.**
 - ✓ **Jakość upraw i młodników oraz ich zgodność z typami siedliskowymi lasu na powierzchniach otwartych przedstawiono w załącznikach nr 9 – 12 (tabela nr XI).**
 - Uprawy o składzie zgodnym z pożądanym zajmują 40,72 ha co stanowi 83% zainwentaryzowanych upraw. Częściowo zgodne są pozostałe uprawy na powierzchniach otwartych 8,11 ha tj. 17% zainwentaryzowanych upraw w nadleśnictwie.
 - Uprawy niezgodne ze składem i uprawy przepadłe w nadleśnictwie nie występują.
 - ✓ **Jakość odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych przedstawiono w załącznikach nr 13 – 16 (tabela nr XII).**
 - Jakość hodowlana upraw założonych w nadleśnictwie po rębniach złożonych na powierzchni 697,73 ha jest oceniona jako bardzo dobra.
 - Jakość hodowlana upraw założonych w nadleśnictwie po rębniach złożonych na powierzchni 22,07 ha jest oceniona jako dobra.

d. Stan zdrowotny i sanitarny lasu

Stan sanitarny lasu jest porządkowany na bieżąco z uwzględnieniem wydanych zarządzeń i decyzji. W latach 2002 – 2004 wystąpiła gradacja kornika drukarza co spowodowało pozyskanie dużych ilości drewna świerkowego zasiedlonego przez szkodniki owadzie. Od 2005 roku spada pozyskanie drewna świerkowego zasiedlonego przez korniki ze względu na niesprzyjające warunki pogodowe ograniczające rozwój populacji kornika.

W ostatnich latach obserwuję się zjawisko zamierania Js, Db, Ol i negatywne skutki gwałtownych wichur, co systematycznie zaznacza się wzrostem złomów i wywrotów

Tabela nr 17. Pozyskanie posuszu, wywrotów i złomów w okresie 2002 – 2011.

Rok	Gatunek	Zasiedlony	
		Posusz	Wywroty i złomy
1	2	3	4
2002	sosna	1 533,33	87,13
	świerk	15 192,46	1 941,19
2003	sosna	2 862,31	8,57
	świerk	27 405,93	182,28
2004	sosna	5 148,10	70,02
	świerk	10 252,46	1 146,76
2005	sosna	3 140,75	254,81
	świerk	2 391,99	2 370,73
2006	sosna	2 325,39	250,9
	świerk	6 871,24	955,23
2007	sosna	2 529,90	961,97
	świerk	9 013,60	1 359,83
2008	sosna	2 813,93	85,62
	świerk	10 039,96	1 143,47
2009	sosna	1 905,25	36,5
	świerk	5 358,33	603,9
2010	sosna	1 924,04	90,49
	świerk	3 374,90	511,88
2011	sosna	1 297,10	31,77
	świerk	668,89	2 418,95

e. Rozmiar szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne

- **Szkody w uprawach, młodnikach i innych drzewostanach zinwentaryzowane w ubiegłym okresie przedstawia tabela nr 18.**

Tabela nr 18. Zestawienie inwentaryzacji szkód od zwierzyny w 2011 roku w rozbiciu na uprawy, młodniki i inne drzewostany

Rok	Fazy rozwojowe	Inwentaryzacja szkód od zwierzyny				Zabezpieczenie środkami przed zwierzyną		
		Powierzchnia uszkodzona w ha				Smarowanie ha	Grodzenia ha	Ostonki ha
		do 20%	21-50%	powyżej 50%	RAZEM			
2002	uprawy	29.15	6.53	2.38	38.06	56.26	4.14	3.82
	młodniki	32.86	1.95	1.32	36.13	28.47		
	drzewostany	13.61	6.42	0.50	20.53			
2003	uprawy	47.56	2.95	0.90	51.41	66.42	13.44	
	młodniki	97.64	0	0	97.64	6.25		
	drzewostany	195.66	2.42	3.50	201.58			
2004	uprawy	13.83	4.62	0.20	18.65	82.53	12.15	
	młodniki	30.17	4.50	0.62	35.29	7.68		
	drzewostany	51.26	6.92	9.12	67.30			
2005	uprawy	27.90	0.20	0.25	28.35	79.27	20.09	
	młodniki	34.18	0.87	0.10	35.15	3.57		
	drzewostany	47.81	8.79	8.41	65.01			
2006	uprawy	27.53	7.60	7.98	43.11	83.96	16.75	
	młodniki	45.98	7.96	0	53.94	7.67		
	drzewostany	29.43	33.16	11.99	74.58			
2007	uprawy	23.07	16.13	6.66	45.86	68.79	29.89	
	młodniki	28.37	6.64	0	35.01	5.12		
	drzewostany	8.54	31.88	9.10	49.52			
2008	uprawy	28.51	9.96	0	38.47	67.12	28.16	
	młodniki	85.72	4.20	0.40	90.32	9.32		
	drzewostany	45.77	19.86	15.00	80.63			
2009	uprawy	18.03	13.35	0	31.38		26.61	
	młodniki	86.10	1.00	0.45	87.55			
	drzewostany	40.16	6.31	0	46.47			
2010	uprawy	18.35	6.37	1.50	26.22		35.69	
	młodniki	52.23	0.10	0.10	52.43			
	drzewostany	17.67	9.86	3.00	30.53			
2011	uprawy	8.00	11.36	0.55	19.91		13.80	
	młodniki	13.98	0	0.20	14.18			
	drzewostany	8.30	14.72	10.27	33.29			

Na podstawie powyższego zestawienia widać, że szkody powodowane przez zwierzynę, obok susz połączonych z przymrozkami są decydującym czynnikiem wpływającym na rozmiar wykonywanych poprawek i uzupełnień. Wdrażane przez nadleśnictwo metody biologiczne i zabezpieczanie ostonkami przed zwierzyną są mało skuteczne.

- **Szkody spowodowane przez pożary.**

Rozległy zasięg terytorialny nadleśnictwa przy znacznym ruchu turystycznym powoduje duże zagrożenie pożarowe. W latach 2002 – 2011 powstało 19 pożarów o przeciętnej powierzchni 0,59 ha.

Tabela nr 19. Zestawienie pożarów powstałych w minionym dziesięcioleciu

Rok	Ilość pożarów w lasach państwowych	Pow. ha	Przyczyna powstania pożaru
2002	4	1,22	Oddz. 68Bi – nieustalona Oddz. 797k – nieustalona Oddz. 740Ct – nieustalona Oddz. 823rst - nieustalona
2003	5	3,50	Oddz. 783Fa – przeżuty z gruntów nieleśnych Oddz. 68Bm – nieustalona Oddz. 266y – transport kolejowy Oddz. 1Ak,1Bb – nieustalona Oddz. 266gx,jx,kx – transport kolejowy
2004	1	0,01	Oddz. 265y - pozostałe
2005	4	4,30	Oddz. 797Ba – nieustalona Oddz. 794Ajlmnoz – nieustalona Oddz. 73Do – nieostrożność dorosłych Oddz. 809b - nieustalona
2006	3	0,51	Oddz. 273yz – nieustalona Oddz. 783Bm – nieostrożność dorosłych Oddz. 796Ai - podpalenia
2007	1	0,50	Oddz. 47Brs – przeżuty z gruntów nieleśnych (pożar na przepompowni gazu)
2008	1	0,10	Oddz. 798cf - nieustalona
2009	0	-	
2010	0	-	

- Szkody powodowane przez szkodliwe owady i grzyby patogeniczne – rozmiar prac związanych ze zwalczaniem owadów i grzybów przedstawiono w tabeli nr 19 – 21.
- ✓ Prognozowanie występowania szkodników pierwotnych i wtórnych w drzewostanach Nadleśnictwo prowadzi za pomocą pułapek feromonowych. Ilość wyłożonych pułapek w minionym okresie przedstawiono w tabeli nr 20.

Tabela nr 20. Zestawienie wykładanych pułapek feromonowych w minionym dziesięcioleciu

Rok	LYMODOR brudnica m.	IPSODOR kornik drukarz	IPSODOR W kornik drukarz	CHALCODOR rytownik	DUPLODOR kornik zrosłoz.	HYLODOR szeliniak
2002	53	840	420	12	12	5
2003	47	420	420	30	10	5
2004	46	400	400	400		
2005	40	400	400	400		
2006	40	390	390	390		
2007	40	370	370	370		
2008	40	360	360	360		
2009	40	370	370	370		
2010	40	360	360	360		
2011	4	350	350	350		

- ✓ W drzewostanach sosnowych założonych na gruntach porolnych nadleśnictwo ogranicza szkody wyrządzone poprzez hubę korzeniową. Powierzchnię objętą zabiegiem w minionym okresie przedstawia tabela nr 21.
- ✓

Tabela nr 21. Zestawienie zwalczania huby korzeniowej (phlebia) w minionym dziesięcioleciu.

Rok	Ilość ha
2002	80.90
2003	40.78
2004	283.77
2005	163.63
2006	148.26
2007	188.52
2008	107.02
2009	86.40
2010	89.44
2011	63.04

- ✓ Szkody w uprawach powodowane są przez owady z rodziny ryjkowcowatych. Nasilenie występowania szkód w uprawach z udziałem sosny i świerka Nadleśnictwo ograniczało poprzez wykładanie w uprzednio wykonanych dołkach krążków sosnowych. Powierzchnię upraw objętych zwalczaniem od ryjkowców przedstawia tabela nr 22.

Tabela nr 22. Zestawienie zwalczania ryjkowców w minionym dziesięcioleciu.

Rok	Ilość ha
2007	3.12
2008	4.01
2009	3.31
2010	3.92
2011	3.18

f. Podstawowe wyniki z zakresu gospodarki łowieckiej.

Gospodarka łowiecka w Nadleśnictwie Browsk prowadzona jest w oparciu o ustawę z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie, która zastąpiła ustawę z dnia 17 czerwca 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim.

Teren Nadleśnictwa Browsk położony jest w rejonie hodowlanym: Puszczy Białowieskiej. Nadleśnictwo gospodarkę łowiecką prowadzi na obszarze 25522 ha. Teren ten podzielony jest na 6 obwodów łowieckich:

3 - obwody wyłączone OHZ - 25522 ha,

3 - obwody dzierzawione - 15934 ha.

Zgodnie z Art. 28. Ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie;

1. Obwody łowieckie wydzierżawia się kołom łowieckim Polskiego Związku Łowieckiego. Dzierżawcy płacą za użytkowanie terenów łowieckich czynsz, którego wysokość uzależniona jest od powierzchni obwodu łowieckiego i ceny żyta obowiązującej w danym roku.
2. W ośrodkach hodowli zwierzyny, w Nadleśnictwie oprócz polowania - realizowane są cele związane w szczególności z:
 - 1)Prowadzeniem wzorcowego zagospodarowania łowisk, wdrażaniem nowych osiągnięć naukowych i praktycznych z zakresu łowiectwa:
 - koszenie łąk i nieużytków
 - inwentaryzacja zwierzyny metodą pędzeń (pędzenia wykonywane są corocznie w tych samych oddziałach)
 - w razie potrzeby weryfikacja stanu zwierzyny poprzez inwentaryzację jesienną
 - 2)Prowadzeniem badań naukowych,
 - Decyzja Ministra Środowiska z dnia 11.IV.2000 r. zezwalająca Polskiej Akademii Nauk – Zakład Badania Ssaków w Białowieży na dokonanie na terenie Puszczy Białowieskiej odłowu 30 jeleni i 10 saren do celów naukowych w latach 2000 – 2002
 - Decyzja Ministra Środowiska z dnia 17.VII.2002 r. zezwalająca Głównemu Inspektorowi Weterynarii na dokonanie na terenie Puszczy Białowieskiej odstrzału w okresie ochronnym do celów naukowych 1/3 ilości lisów, z ogólnej liczby przewidzianej do odstrzału w każdym roku
 - Decyzja Ministra Środowiska z dnia 6.I.2004 r. zezwalająca Polskiej Akademii Nauk – Zakład Badania Ssaków w Białowieży na dokonanie na terenie Puszczy Białowieskiej odłowu 40 jeleni w latach 2003 – 2007
 - Decyzja Ministra Środowiska z dnia 26.02.2004 r. zezwalająca Polskiej Akademii Nauk – Zakład Badania Ssaków w Białowieży na dokonanie na terenie Puszczy Białowieskiej odłowu z pominięciem okresów ochronnych 60 saren do celów naukowych (założenie obroży z nadajnikiem radio – telemetrycznym) w latach 2004 – 2007
 - 3)Odtwarzaniem populacji zanikających gatunków zwierząt dziko żyjących, Na terenie Nadleśnictwa znajdują się 4 ostoje ochronne cietrzewia. Nadleśnictwo Browsk wspólnie z Północnopodlaskim Towarzystwem Ptaków podejmuje działania na rzecz wdrożenia opracowanych dla ostoji własnych zaleceń ochronnych, w tym zahamowanie sukcesji naturalnej na łąkach.
 - 4)Ochrona zwierząt łownych pożytecznych w biocenozach leśnych np. borsuki

5)Prowadzeniem szkoleń z zakresu łowiectwa; Nadleśnictwo corocznie organizuje wspólnie z PZŁ szkolenia dla kandydatów na członków Polskiego Związku Łowieckiego

W celu utrzymania gospodarki łowieckiej na właściwym poziomie, Nadleśnictwo Browsk koncentruje się na ciągłym poprawianiu łowieckiego zagospodarowania terenu, poprawie warunków bytowania zwierzyny, utrzymywaniu odpowiedniej liczebności zwierząt łownych, z uwzględnieniem właściwej struktury wiekowej i płciowej. Duże znaczenie przywiązuje się do zachowania zrównoważonej relacji las-zwierzyna, aby ograniczać szkody powodowane przez zwierzynę w uprawach polnych i leśnych.

Plan i wykonanie odstrzałów zwierzyny w Nadleśnictwie Browsk przedstawiono poniżej

Gatunek	2000/2001			2001/2002		
	Plan	Wykonanie	Ubytki	Plan	Wykonanie	Ubytki
I. Jeleń, w tym:	60	43	13	60	42	12
a) Byki:	20	15	5	20	9	7
I klasa wieku	8	5	4	10	4	
II klasa wieku	8	5		7	2	
III klasa wieku	4	5	1	3	3	
b) Łanie	35	26	6	35	30	4
c) Cielęta	5	2	2	5	3	1
II Sarny, w tym:	14	7	4	25	11	4
a) Kozły:	14	7	2	15	11	2
I klasa wieku	7	3		9	6	2
II klasa wieku	7	4		6	5	
b) Kozy	-		2	5		2
c) Kozłeta	-			5		
III. Dzikie, w tym:	160	136	12	100	98	1
a) Warchlaki	70	46		55	40	
b) Przelatki	75	73		30	44	
c) pozostałe > 2 lat	15	17		15	14	

Gatunek	2002/2003			2003/2004		
	Plan	Wykonanie	Ubytki	Plan	Wykonanie	Ubytki
I. Jeleń, w tym:	60	39	11	36	10	7
a) Byki:	20	16	4	16	9	1
I klasa wieku	8	6		6	1	
II klasa wieku	7	4		5	3	
III klasa wieku	5	6		5	5	1
b) Łanie	35	20	6	17	0	3
c) Cielęta	5	3	1	3	1	3
II Sarny, w tym:	15	12	4	15	11	4
a) Kozły:	15	12	1	15	11	
I klasa wieku	9	4		9	4	

II klasa wieku	6	8		6	7	
b) Kozy	0	0	3	0	0	3
c) Kozłeta	0	0		0	0	
III. Dziki, w tym:	70	117	3	100	47	1
a) Warchlaki	35	29		50	3	
b) Przelatki	25	56		35	21	
c) pozostałe > 2	10	33		15	23	

Gatunek	2004/2005			2005/2006		
	Plan	Wykonanie	Ubytki	Plan	Wykonanie	Ubytki
I. Jeleń, w tym:	30	15	8	38	23	5
a) Byki:	15	11	4	15	11	2
I klasa wieku	6	1	3	4	1	2
II klasa wieku	3	6	1	5	6	
III klasa wieku	6	4		6	4	
b) Łanie	13	2	4	20	9	3
c) Cielęta	2	2		3	3	
II Sarny, w tym:	15	11	2	15	14	3
a) Kozły:	15	11	2	15	14	
I klasa wieku	9	3	2	7	7	
II klasa wieku	6	8		8	7	
b) Kozy						3
c) Kozłeta						
III. Dziki, w tym:	80	71	1	100	100	3
a) Warchlaki	40	43		55	32	
b) Przelatki	28	13		30	55	
c) pozostałe > 2 lat	12	15		15	13	

Gatunek	2006/2007			2007/2008		
	Plan	Wykonanie	Ubytki	Plan	Wykonanie	Ubytki
I. Jeleń, w tym:	56	39	11	65	41	15
a) Byki:	17	15	2	20	17	3
I klasa wieku	6	6		6		3
II klasa wieku	5	4		6	6	
III klasa wieku	6	5		8	11	
b) Łanie	35	21	7	40	23	9
c) Cielęta	4	3	2	5	1	3
II Sarny, w tym:	18	10	6	18	17	8
a) Kozły:	18	10	5	18	17	2
I klasa wieku	8	4		8	8	2
II klasa wieku	10	6		10	9	
b) Kozy			1			6
c) Kozłeta						
III. Dziki, w tym:	130	46	12	130	118	10
a) Warchlaki	70	14		90	91	
b) Przelatki	45	16		25	11	
c) pozostałe > 2 lat	15	16		15	16	

Gatunek	2008/2009			2009/2010		
	Plan	Wykonanie	Ubytki	Plan	Wykonanie	Ubytki
I. Jeleń, w tym:	70	47	10	85	65	22
a) Byki:	17	14	3	20	14	7
I klasa wieku	4	3	3	3		4
II klasa wieku	7	5		8	6	1
III klasa wieku	6	6		9	8	2
b) Łanie	48	28	7	60	48	13
c) Cielęta	5	5		5	3	2
II Sarny, w tym:	20	12	3	20	14	10
a) Kozły:	20	12	3	20	14	7
I klasa wieku	9	4	3	7	4	6
II klasa wieku	11	8		13	10	1
b) Kozy						3
c) Kozłęta						
III. Dzik, w tym:	250	242	8	250	154	5
a) Warchlaki	168	126		148	81	
b) Przelatki	56	99		76	53	
c) pozostałe > 2 lat	26	17		26	20	

Gatunek	2010/2011		
	Plan	Wykonanie	Ubytki
I. Jeleń, w tym:	100	67	25
a) Byki:	20	11	5
I klasa wieku	3		4
II klasa wieku	8	8	1
III klasa wieku	9	3	
b) Łanie	75	52	19
c) Cielęta	5	4	1
II Sarny, w tym:	20	7	5
a) Kozły:	20	7	5
I klasa wieku	7	2	4
II klasa wieku	13	5	1
b) Kozy	-	-	-
c) Kozłęta	-	-	-
III. Dzik, w tym:	180	166	6
a) Warchlaki	108	86	
b) Przelatki	54	62	
c) pozostałe > 2 lat	18	18	

g. Ocena realizacji programu ochrony przyrody.

Gospodarowanie drzewostanami Puszczy Białowieskiej to ochrona i postępowanie zgodne z potrzebami hodowlanymi wszystkich elementów ekosystemu. W całej

Puszczy Białowieskiej realizację zadań pod kątem zachowania modelu lasu zastąpiono działaniami skierowanymi na przywrócenie charakteru puszczańskiego lasu, zwiększenie bioróżnorodności elementów ekosystemu oraz dostosowanie biocenozy do biotopu. W istotny sposób zwiększono obszar różnych form ochrony konserwatorskiej jak i realizowanej.

Duża naturalność lasów Nadleśnictwa Browsk ma odzwierciedlenie w uznaniu ich za szczególne formy ochrony przyrody.

- **Rezerваты przyrody.**

Rezerwat	Powierzchnia	Forma ochronności	Cel
Siemianówka	224,54 ha	Rezerwat ścisły leśny	Celem rezerwatu jest ochrona i zachowanie szeregu dobrze zachowanych zbiorowisk roślinnych, głównie z kręgu borów i olsów, wielu roślin chronionych i rzadkich w tym bogatej flory mszaków.
Dolina Waliczówki	44,75 ha	Rezerwat częściowy, florystyczno - leśny	Celem rezerwatu jest ochrona i zachowanie naturalnych zbiorowisk nieleśnych, w tym wielu zespołów wielkoturzycowych oraz strumienia Waliczówka z jego licznymi źródłiskami.
Gnilec	37,21 ha	Rezerwat częściowy, florystyczny	Celem rezerwatu jest ochrona naturalnych zbiorowisk turzycowych z udziałem rzadkich gatunków roślin naczyniowych i mszaków. Badania prof. Aleksandra W. Sokołowskiego wykazały, że na omawianym terenie występują jedyne na terenie Puszczy Białowieskiej naturalne, śródleśne zbiorowiska roślinności nieleśnej o charakterze trwałym.
Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej	1657,65 ha.	Rezerwat częściowy, leśny	Celem utworzenia rezerwatu „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej” było objęcie ochroną rezerwatową podstawowych procesów ekologicznych w ekosystemach leśnych Puszczy Białowieskiej, ochrona najcenniejszych ekosystemów leśnych Puszczy o dużym udziale ponad 100 – letnich drzewostanów oraz zbiorowisk nieleśnych w dolinach puszczańskich rzek.

- **Użytki ekologiczne**

Użytki ekologiczne zostały ustanowione – na wniosek Nadleśnictwa z marca 1997 i października 2002 roku - dwoma zarządzeniami Wojewody Podlaskiego. Pierwsze użytki powołano rozporządzeniem nr 6/1997 Wojewody Białostockiego z dnia 7 sierpnia 1997 roku, a kolejne - ustanowiono zarządzeniem nr 9 Wojewody Podlaskiego z dnia 30 marca 2004 roku w sprawie uznania ekosystemów bagiennych za użytki ekologiczne. Objęte ochroną tereny to pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania niektórych zasobów genowych i typów środowisk jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, itp.

Lp.	Numer rejestru wojew.	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz.. Woj. poz.	Położenie		Powierzchnia [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia
				oddz. poddz.	Gmina, leśnictwo		
1	267	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	27Ac	Narewka Łączyno	3,22	Db, Św, GB – 14 lat zadrzew - bagno
2	268	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	117Ca	Narewka Przechody	2,93	OI, Brz – 34 lata zadrzew
3	269	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	103Bf	Narewka Jelonka	3,91	Wb, OI, Św – 14 lat zadrzew
4	270	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	147Ci	Narewka Nowosady	1,17	Bagno
5	271	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Fb	Narewka Lewkowo	3.45	So 19 lat samosiew
6	272	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Ac	Narewka Lewkowo	2,43	Zadrzew – OI – 25 lat, Św – 30 lat
7	272	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Bc	Narewka Lewkowo	11,16	Bagno
8	272	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Ba	Narewka Lewkowo	4,26	Pastwisko
9	272	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Bb	Narewka Lewkowo	0,035	Pastwisko
10	272	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Ca	Narewka Lewkowo	0,65	Bagno
11	272	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	795Cf	Narewka Lewkowo	1,21	Bagno
12	273	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	745Bg	Narew Rybaki	2,35	Bagno
13	273	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	745Cb	Narew Rybaki	0,35	Bagno na 20% powierzchni zakrzaczenie Wb
14	274	Nr 9/04 WP z dnia 30.03.2004 r	Dz.U.nr 38 z dnia 14.04.2004 Poz. 710	745 Bf	Narew Rybaki	1,90	Brz, OI – 24 lat zadrzew - bagno
15	21	nr 6/97 WB z dnia 7.08.1997 r	Dz.U.nr 16 z dnia 26.08.1997 poz 64	81Cg	Narewka Olchówka	2,1770	Bagno
16	22	nr 6/97 WB z dnia 7.08.1997 r	Dz.U.nr 16 z dnia 26.08.1997 poz 64	81Df	Narewka Olchówka	2,1704	Bagno
17	23	nr 6/97 WB z dnia 7.08.1997 r	Dz.U.nr 16 z dnia 26.08.1997 poz 64	103Ba	Narewka Jelonka	3,3234	Db, OI – 44 lata zadrzew
18	24	nr 6/97 WB z dnia 7.08.1997 r	Dz.U.nr 16 z dnia 26.08.1997 poz 64	129Cf	Narewka Jelonka	1,1876	OI – 24 lata, zadrzew

- **Pomniki przyrody.**

Szczególną formę ochrony indywidualnej w drodze uznania, stanowią pomniki przyrody. Pomniki przyrody urozmaicają krajobraz Puszczy Białowieskiej swoim niepowtarzalnym urokiem.

W Nadleśnictwie Browsk występują pomniki przyrody w formie pojedynczych drzew, grupy drzew, głązów narzutowych.

Ta forma ochrony przyrody zabezpiecza aktualnie 4 podstawowe gatunki puszczańskie; dąb szypułkowy, sosna pospolita, jesion wyniosły i klon zwyczajny.

Najbardziej zdumiewają pomniki przyrody nieożywionej o dużych walorach krajobrazowych, jak np. głąz narzutowy w Leśnictwie Nowosady, przy którym się znajdujemy.

W chwili obecnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Browsk występuje 83 pomników przyrody, w tym:

- 79 pojedynczych drzew
- 1 grupa drzew
- 3 pojedyncze głązy narzutowe

W formie pomników przyrody chronione są następujące gatunki drzew:

- dąb szypułkowy – 70 szt.
- jesion wyniosły – 7 szt.
- klon zwyczajny – 5 szt.
- sosna pospolita – 5 szt.

W minionym okresie gospodarczym wg ROZPORZĄDZENIA NR 10/08 WOJEWODY PODLASKIEGO z dnia 22 września 2008 r. ustanowiono dodatkowe pomniki przyrody

1. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 138 cm, wysokości 35,6 m, rosnący w oddziale 26Aa, Obręb Browsk, Nadleśnictwo Browsk (Nr ew. 1804);
2. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 137,2 cm, wysokości 36,1 m, rosnący w oddziale 26Bb, Obręb Browsk, Nadleśnictwo Browsk (Nr ew. 1806);
3. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 148,3 cm, wysokości 29,2 m, rosnący w oddziale 26 Bb, Obręb Browsk, Nadleśnictwo Browsk (Nr ew. 1807);
4. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 122,5 cm, wysokości 31 m, rosnący w oddziale 26 Ad, Obręb Browsk, Nadleśnictwo Browsk (Nr ew. 1808);
5. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 140,6 cm, wysokości 31, 5 m, rosnący w oddziale 26 Ad, Obręb Browsk, Nadleśnictwo Browsk (Nr ew. 1809);
6. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 119,8 cm, wysokości 33 m, rosnący w oddziale 26 Ad, Obręb Browsk, Nadleśnictwo Browsk (Nr ew. 1810);

7. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 122,4 cm, wysokości 32 m, rosnący w oddziale 26 Ad, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1811);
8. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 110 cm, wysokości 31,8 m, rosnący w oddziale 26 Ad, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1812);
9. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 156 cm, wysokości 34,2 m, rosnący w oddziale 26 Ci, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1816);
10. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 112,2 cm, wysokości 30,9 m, rosnący w oddziale 39 Ag, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1818);
11. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 135,6 cm, wysokości 31,9 m, rosnący w oddziale 39 Dd, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1820);
12. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 111,4 cm, wysokości 29,6 m, rosnący w oddziale 39 Db, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1821);
13. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 122,1 cm, wysokości 32,1 m, rosnący w oddziale 39 Db, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1822);
14. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 138,5 cm, wysokości 34,1 m, rosnący w oddziale 39 Db, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1823);
15. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 121,8 cm, wysokości 32,1 m, rosnący w oddziale 39 Db, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1824);
16. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 117,9 cm, wysokości 29,3 m, rosnący w oddziale 39 Bf, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1825);
17. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 129,2 cm, wysokości 35,5 m, rosnący w oddziale 39 Ah, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1826);
18. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 139 cm, wysokości 32,2 m, rosnący w oddziale 26 Bb, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1827);
19. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 159,1 cm, wysokości 30,7 m, rosnący w oddziale 27 Bd, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1828);
20. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 126,7 cm, wysokości 33,3 m, rosnący w oddziale 40 Ac, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1829);
21. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 130,9 cm, wysokości 33,1 m, rosnący w oddziale 40 Ac, Obręb Browsek, Nadleśnictwo Browsek (Nr ew. 1830);

22. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 128,7 cm, wysokości 34,1 m, rosnący w oddziale 40 Ac, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1831);
23. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 121 cm, wysokości 30,6 m, rosnący w oddziale 40 Ab, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1832);
24. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 119,9 cm, wysokości 31,4 m, rosnący w oddziale 40 Ab, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1833);
25. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 139,5 cm, wysokości 33,8 m, rosnący w oddziale 40 Cc, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1837);
26. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 143,5 cm, wysokości 34 m, rosnący w oddziale 40 Cc, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1839);
27. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 147,5 cm, wysokości 33,1 m, rosnący w oddziale 51 Bb, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1840);
28. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 121,7 cm, wysokości 31,4 m, rosnący w oddziale 51 Bb, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1841);
29. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 141,3 cm, wysokości 29,2 m, rosnący w oddziale 51 Dc, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1842);
30. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 155,3 cm, wysokości 32,4 m, rosnący w oddziale 51 Ab, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1843);
31. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 126,4 cm, wysokości 23 m, rosnący w oddziale 69 Cb, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1844);
32. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 119,5 cm, wysokości 24 m, rosnący w oddziale 69 Dk, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1845);
33. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 147 cm, wysokości 33,7 m, rosnący w oddziale 69 Dc, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1846);
34. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 146,5 cm, wysokości 32,5 m, rosnący w oddziale 69 Dd, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1847);
35. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 152,5 cm, wysokości 35 m, rosnący w oddziale 69 DD, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1848);
36. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 123 cm, wysokości 34,5 m, rosnący w oddziale 41 Ac, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1849);

37. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 129,7 cm, wysokości 31,3 m, rosnący w oddziale 41 Ai, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1850);
38. dąb szypułkowy o średnicy pnia na wysokości 1,3 m wynoszącej 124,1 cm, wysokości 33,6 m, rosnący w oddziale 41 Ai, Obręb Browek, Nadleśnictwo Browek (Nr ew. 1851);

Wskazania zawarte w programach ochrony przyrody, w planach urządzenia lasu lub podejmowane poza nimi, odnoszące się do pozakonserwatorskiej ochrony przyrody i realizowane są w ramach następujących działań:

1. metody profilaktyczne i biologiczne ograniczenia organizmów zagrażających trwałości lasu

- wprowadzanie domieszek biocenotycznych,
- stwarzanie dobrych warunków gniazdowania ptakom owadożernym poprzez wywieszanie sztucznych gniazd lęgowych (budek lęgowych),
- zaopatrywanie ptaków owadożernych w karmę w okresie niedostępności pożywienia,

2. stosowanie technologii bezpiecznych dla środowiska

- stosowano sortymentową metodę pozyskania drewna przy pniu, aby zminimalizować szkody wynikające podczas zrywki,
- wprowadzono obowiązek stosowania oleju biodegradowalnego,
- pozyskanie drewna koncentrowano na okres zimowy, przy grubej warstwie pokrywy śnieżnej,
- wdrożono zalecenia w usługach świadczonych przez Zakłady Usług Leśnych poprzez zapisy gwarantujące stosowanie materiałów biodegradowalnych
- do zrywki dopuszczany jest wyłącznie sprzęt umożliwiający zrywkę półpodwieszoną

3. inne działania na rzecz zwiększenia i ochrony bioróżnorodności.

- pozostawianie w lesie dziuplastych drzew, obumierających i martwych,
- ochrona stanowisk roślin gatunków rzadkich i ginących,
- pozostawianie na co najmniej 5 - 10 % powierzchni użytkowanego drzewostanu jego części bez stosowania jakichkolwiek zabiegów do starości fizjologicznej,
- pozostawianie w drzewostanie bez zabiegów gospodarczych drobnych luk (bagien, mokradeł, szuwarowisk, dzikich łąk, oczek wodnych),
- pozostawianie do naturalnego rozkładu resztek poźrębowych oraz drobnicy,
- zakaz wycinania drzew ponad 100 - letnich,
- na etapie szacunków brakarskich określone są stanowiska roślin chronionych, zaznaczane następnie na planach powierzchni ze szlakami zrywkowymi,
- bieżąca kontrola i instruktaż na powierzchniach,

- w odnowieniu i zalesieniu powierzchni uwzględniano istniejące wartościowe dla danego siedliska odnowienia naturalne,

h. Edukacja przyrodniczo – leśna.

Niektóre atrakcje turystyczne Nadleśnictwa Browsk:

1. Park Edukacji Przyrodniczo – Leśnej w Nadleśnictwie Browsk powstał w 2003 r. Głównym celem jego utworzenia było udostępnienie dla edukacji i turystyki puszczańskich kompleksów z jednoczesną eliminacją zniszczeń w zbiorowiskach leśnych.

W skład parku wchodzi:

- malownicze herbarium,
- unikalny słoneczny pomierz,
- oryginalne barcie,
- stołówka dla zwierząt,
- celtycki krąg mocy,
- złoty szlak św. Eustachego z oryginalną kapliczką w starym dębie

2. Nadleśnictwo Browsk podpisało umowę w 2009 roku z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie dotacji na dofinansowanie zadania "Rozwój bazy lokalowej służącej edukacji ekologicznej". Całkowity koszt realizacji przedsięwzięcia stanowi kwotę 948 832,08 zł w tym kwota dotacji wynosi 495 854,23 zł. Ośrodek edukacji leśnej zlokalizowany jest w Gruszkach przy siedzibie Nadleśnictwa Browsk.

3. Ścieżki dydaktyczne

- Ścieżka przyrodniczo – leśna „Pod Dębami”. Ścieżka rozpoczyna się w obiekcie rekreacyjno – dydaktycznym „pod Dębami” (oddz. 78C), który jest położony na skraju wsi Świnoroje. Ścieżką można poruszać się pieszo i na rowerach. Trasa ma długość około 9 km (czas przejścia około 2,5-3 godzin). Jest możliwość skrócenia trasy, wtedy długość ścieżki wynosi około 4,5 km, a czas przejścia 1-1,5 godziny.
- Ścieżka turystyczna Masiewo – Zalew Siemianówka. Ścieżka przebiega przez leśnictwa Łanczyno i Pasieki, prowadzi wzdłuż drogi oddziałowej zwanej Drogą Masiewską. Trasę można przejść pieszo lub przejechać rowerem. Długość ścieżki wynosi 9 km, czas przejścia – 3-4 godziny.
- Ścieżka dydaktyczna „Szlak Świętego Eustachego” – 13 km
- „Szlakiem puszczańskich mokradeł” – ścieżka powstała w 2005 roku, rozpoczyna się w miejscowości Nowosady i prowadzi przez najciekawsze tereny Nadleśnictwa Browsk związane z gospodarką wodną i tematyką z tym związaną.

4. Ścieżki rowerowe.

W porozumieniu z WWF, urzędem gminy w Narewce oraz BPN, przez teren Nadleśnictwa Browsk w 2004 roku uruchomiono następujące ścieżki rowerowe:

- **szlak czarny – 9 km;** wychodzi z Narewki, dalej szlak mija po prawej stronie wieś Gruszki i przy pomnikowym dębie dochodzi do siedziby Nadleśnictwa Browsk. Tu znajduje się izba przyrodniczo – leśna. Następnie drogą asfaltową szlak wchodzi w las, przekracza malowniczą dolinę leśnej rzeki Braszczy i po około 3 km osiąga granicę BPN. Ostatni odcinek szlaku łączy się ze szlakiem zielonym.
- **szlak niebieski – 25 km;** wychodzi z Narewki w kierunku wsi Siemianówka. Ze wsi Siemianówka szlak wiedzie obok murowanej cerkwi na wschód w kierunku wsi Siemieniakowszczyzna, skąd prowadzi droga do wieży widokowej nad zalewem Siemianówka. Następnie szlak prowadzi drogą do wsi Babia Góra. Po drodze mija osobliwości przyrodnicze oraz cenne pod względem przyrodniczym drzewostany. Po wyjściu z lasu szlak niebieski łączy się ze szlakiem zielonym.
- **szlak zielony – 36 km;** szlak prowadzi po drogach asfaltowych i żwirowych z Narewki przez wieś Janowo do Puszczy Białowieskiej, dalej leśnymi drogami do dawnej składnicy drewna na granicy Białowieskiego Parku Narodowego. Następnie szlak prowadzi leśną drogą na przemian na południe i na wschód, mijając stare puszczańskie drzewostany, aż do ścieżki edukacyjnej „Pod Dębami”. Dalej szlak podąża w kierunku Masiewa.

Głównym celem działalności edukacyjnej Nadleśnictwa Browsk jest kształtowanie i promowanie proekologicznej, wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa i właściwego stosunku do lasu i gospodarki leśnej oraz wielostronna, racjonalna współpraca z organizacjami ochrony przyrody i stowarzyszeniami ekologicznymi. Edukację ekologiczną należy traktować jako nieodłączny element całego procesu edukacyjnego, a także polityki informacyjnej, strategii gospodarczej i ochrony zdrowia ludności.

Tabela nr IX. Zestawienie pozyskania za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem
Nadleśnictwo Browsk (Załącznik nr 1)

Rok kalendarzowy	Użytki										
	rębne				przedrębne						ogółem
	ha	M3	przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	razem	
			M3	M3	ha	M3	ha	M3	M3	m3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Wykonanie za ubiegły okres wg lat											
2002	31,94	1310,23	2411,26	3721,49	0	33,25	884,57	24973,78	17979,87	42986,9	46708,39
2003	83,1	5759,38	4692,54	10451,92	64,57	81,21	425,23	12611,62	28466,79	41159,62	51611,54
2004	188,39	11368,16	2800,16	14168,32	67,75	293,67	1311,34	33338,16	17605,34	51237,17	65405,49
2005	104,77	7904,29	2603,14	10507,43	133,23	606,86	898,8	30077,21	12996,5	43680,57	54188
2006	72,66	4918,73	1924,18	6842,91	174,43	949,7	1273,09	38886,16	14983,66	54819,52	61662,43
2007	47,82	3979,11	2487,9	6467,01	54,59	125,07	1503,6	49313,73	15395,4	64834,2	71301,21
2008	40,63	2956,84	2052,63	5009,47	54,79	175,76	1230,74	39002,59	16939,48	56117,83	61127,3
2009	52,13	3246,8	2180,54	5427,34	50,93	422,06	1621,77	48691,17	11228,14	60319,08	65768,71
2010	72,87	4899,83	1206,16	6105,99	57,62	574,37	1397,48	45697,85	7763,36	54031,4	60141,57
2011 plan	26,85	3206	1026	4232	0	0	431	16415	4653	21068	25300
Razem	721,16	49549,37	23384,51	72933,88	657,91	3261,95	10977,62	339007,27	148011,54	490254,29	563214,64
Ogółem											
Etat za okres ubiegły	1636,23	117152		117152	1463,14	13169	14695,67	525349		538518	655670
% wykonania	44,07	42,29		62,26	44,97	24,77	74,74	64,53		91,04	85,90

Tabela nr IX. Zestawienie pozyskania za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem
 Obręb Browsk (załącznik nr 2)

Rok kalendarzowy	Użytki										
	rębne				przedrębne						ogółem
	ha	M3	przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	razem	
			M3	M3	ha	M3	ha	M3	M3	m3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Wykonanie za ubiegły okres wg lat											
2002			488,26	488,26		16,23	289,37	6063,29	3878,46	9957,98	10446,24
2003	19,61	1450,22	678,62	2128,84	50,10	44,92	119,82	2659,73	6738,86	9443,51	11572,35
2004	30,46	2271,62	388,74	2660,36	18,82	96,74	551,37	11752,84	5771,30	17620,88	20281,24
2005	38,23	2449,88	285,34	2735,22	61,53	181,61	294,02	11640,83	3664,68	15487,12	18222,34
2006	14,42	986,91	267,59	1254,50	44,17	277,32	457,24	12501,08	4884,18	17662,58	18917,08
2007		449,74	440,62	890,36	24,91	54,85	536,51	15849,00	4448,63	20352,48	21242,84
2008	10,45	842,21	325,35	1167,56	17,25	75,62	495,75	11549,23	4878,38	16503,23	17670,79
2009	12,61	495,99	309,78	805,77	12,28	81,90	565,40	14489,27	2509,18	17080,35	17886,12
2010	5,56	457,26	596,66	1053,92	16,08	250,06	319,06	10376,22	2760,51	13386,79	14440,71
2011 plan	0,00	0,00	401,90	401,90			246,43	4750,80	1895,00	6645,80	7047,70
Razem	131,34	9403,83	4182,86	13586,69	245,14	1079,25	3874,97	101632,29	41429,18	144140,72	157727,41
Ogółem											
Etat za okres ubiegły	356,27	22939		22939	560,61	9601	4734,18	175486		185087	208026
% wykonania	36,87	40,99		59,23	43,73	11,24	81,85	57,91		77,88	75,82

Tabela nr IX. Zestawienie pozyskania za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem
 Obręb Narewka (Załącznik nr 3)

Rok kalendarzowy	Użytki										
	rębne				przedrębne						ogółem
	ha	M3	przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	razem	
			M3	M3	ha	M3	ha	M3	M3	m3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Wykonanie za ubiegły okres wg lat											
2002	22,25	825,68	1756,83	2582,51	0,00	0,00	267,32	9850,97	8562,73	18413,70	20996,21
2003	28,56	2360,76	3203,77	5564,53	0,00	0,00	152,00	3811,48	12391,36	16202,84	21767,37
2004	93,41	5251,91	1667,3	6919,21	2,37	3,98	361,97	10010,54	6396,67	16411,19	23330,31
2005	28,79	1847,17	2011,0	3858,17	37,11	233,04	288,46	6588,91	5162,62	11984,57	15842,74
2006	33,53	1732,65	1243,04	2975,69	79,18	562,24	430,39	12651,63	5196,04	18409,91	21385,60
2007	35,56	2529,45	1412,69	3942,14	9,81	32,48	448,27	14079,87	5592,15	19704,50	23646,64
2008	18,65	1465,97	1370,81	2836,78	26,87	68,11	364,07	12518,55	5653,07	18239,73	21076,51
2009	16,22	1505,05	1541,49	3046,54	5,30	48,66	417,55	13941,14	5604,33	19594,13	22640,67
2010	51,58	3075,23	341,60	3416,83	21,24	180,64	474,23	14629,09	2431,21	17240,94	20657,77
2011 plan	26,85	3206	425,00	3631	0,00	0,00	104,36	3562	1389,00	4951	8582
Razem	355,4	23799,87	14973,53	38773,4	181,88	1129,15	3308,62	101644,18	58379,18	161152,5	199925,82
Ogółem											
Etat za okres ubiegły	754,75	57125		57125	540,58	1736	4368,29	162860		164596	221721
% wykonania	47,09	41,66		67,87	33,65	65,04	75,74	62,41		97,91	90,17

Tabela nr IX. Zestawienie pozyskania za ubiegły okres wg kategorii cięć i porównanie z etatem
 Obręb Lacka Puszcza (Załącznik nr 4)

Rok kalendarzowy	Użytki										
	rębne				przedrębne						ogółem
	ha	M3	przygodne	razem	czyszczenia		trzebieże		przygodne	razem	
			M3	M3	ha	M3	ha	M3	M3	m3	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Wykonanie za ubiegły okres wg lat											
2002	9,69	484,55	166,17	650,72		17,02	327,88	9059,52	5538,68	14615,22	15265,94
2003	34,93	1948,40	810,15	2758,55	14,47	36,29	153,41	6140,41	9336,57	15513,27	18271,82
2004	64,52	3598,93	989,91	4588,84	46,56	192,95	398,00	11573,49	5437,37	17203,81	21792,65
2005	37,75	3093,29	820,75	3914,04	34,59	192,21	316,32	11847,47	4169,20	16208,88	20122,92
2006	24,71	2199,17	413,55	2612,72	51,08	110,14	385,45	13733,45	4903,44	18747,03	21359,75
2007	12,26	999,92	634,59	1634,51	19,87	37,74	518,82	19384,86	5354,62	24777,22	26411,73
2008	11,53	648,66	356,47	1005,13	10,67	32,03	370,92	14934,81	6408,03	21374,87	22380,00
2009	23,30	1245,76	329,27	1575,03	32,81	291,50	638,82	20260,76	3114,63	23666,89	25241,92
2010	15,73	1367,34	267,90	1635,24	20,30	143,67	604,19	20692,54	2571,64	23407,85	25043,09
2011 plan			199,00	199,00		0,00	223,71	8088	1369,10	9457,1	9656,1
Razem	234,42	15586,02	4987,76	20573,78	230,35	1053,55	3937,52	135715,31	48203,28	184972,1	205545,92
Ogółem											
Etat za okres ubiegły	525,21	37088		37088	361,95	1832	5593,2	187003		188835	225923
% wykonania	44,63	42,02		55,47	63,64	57,51	70,40	72,57		97,95	90,98

Tabela nr X. Zestawienie wykonanych prac z hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami
Nadleśnictwo BROWSK

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia sztuczne i naturalne					poprawki i uzupełnienia	wprowadzenie podszyców	Pielęgnowanie			Melioracje agrotechniczne
	otwarte		pod osłoną					gleby (jednokrotne)	upraw CW (jednokrotne)	młodników CP (jednokrotne)	
	prazow. halizny zręby (sanitarne)	grunty nieleśne	przy rębniac h części	podsadzenia	uposażenia luk i przerzedzeń						
2002	3.10	17.10	3.66	0	1.28	3.57	0	46.82	74.32	145.01	4.99
2003	1.05	28.00	17.74	0	0.87	1.92	0	50.93	33.44	198.46	16.77
2004	4.32	5.41	24.84	0	1.75	3.80	0	52.71	32.66	275.64	34.05
2005	5.41	1.92	24.06	0	2.56	4.10	0	40.96	22.90	282.35	28.77
2006	3.59	1.00	36.38	0	3.50	3.39	0	29.87	22.49	285.45	21.06
2007	0	0.99	11.12	0	4.05	3.76	0	21.94	24.58	164.05	12.89
2008	4.77	1.11	7.82	0	3.33	3.85	0	20.07	26.07	78.35	15.39
2009	3.05	0.69	8.38	0	6.67	2.25	0	8.44	26.42	47.06	17.41
2010	0.15	1.69	11.31	0	6.95	2.22	0	24.46	16.93	36.60	25.84
2011	1.95	0	12.52	0	8.81	1.23	0.34	19.50	26.15	50.97	15.17
Ogółem	27.39	57.91	157.83	0,00	39.77	30.09	0.34	315.70	305.96	1563.94	192.34
Orientacyjne zadania za ubiegły okres	23.20	49.69	370.52	0,00	10.27	34.10	0.34	434.89	623.16	1657.00	403.15
% wykonania	118.06	116.54	42.60	0,0	387.24	88.24	100,0	72.59	49.10	94.38	47.71

Tabela nr X. Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami

OBREB BROWSK

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia sztuczne i naturalne					poprawki i uzupełnienia	wprowadzenie podszyców	Pielęgnowanie			Melioracje agrotechniczne
	otwarte		pod osłoną					gleby (jednokrotnie)	upraw CW (jednokrotnie)	trawnikow CP (jednokrotnie)	
	zręby (sanitarne)	grunty nieleśne	rębniach częściowych	posadzania	woszenie a luk i przerzedzeń						
2002	1.05	8.93	0	0	0.07	2.98	0	18.29	17.88	59.66	0.61
2003	1.05	9.78	3.64	0	0.67	0.80	0	15.82	9.29	108.05	3.54
2004	1.40	5.10	4.86	0	0.73	2.12	0	13.19	6.11	115.52	5.67
2005	2.26	1.00	6.92	0	2.11	1.74	0	11.57	4.94	95.21	7.98
2006	0	0	3.54	0	0.32	0.72	0	6.68	3.99	79.55	3.85
2007	0	0.99	0.20	0	0.21	0.48	0	2.66	8.24	45.81	0.20
2008	0	0	2.09	0	0.15	0.81	0	2.23	13.03	26.49	2.24
2009	0	0	0.48	0	1.79	0.88	0	1.83	7.27	23.36	1.56
2010	0	1.69	0	0	0	0.22	0	0	9.80	4.33	2.16
2011	0	0	4.61	0	0.29	0.14	0.34	4.54	4.11	20.83	3.16
Razem	5.76	27.49	26.34	0,00	6.34	10.89	0.34	76.81	84.66	578.81	30.97
Orientacyjne zadania za ubiegły okres	7.14	20.36	81.76	0,00	3.91	13.93	0.34	107.93	179.17	616.59	106.13
% wykonania	80.67	135.02	32.22	0,0	162.15	78.18	100,0	71.17	47.25	93.87	29.18

Tabela nr X. Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami

OBRĘB NAREWKA

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia sztuczne i naturalne					poprawki i uzupełnienia	wprowadzenie podszyców	Pielęgnowanie			Melioracje agrotechniczne
	otwarte		pod osłoną					gleby (jednokrotny)	upraw CW (jednokrotny)	innych CP (jednokrotny)	
	halizny zryby (sanitarny)	grunty nieleśne	przy rębniach częściowych	posadzania	dolesienia a luk i przerzedzeń						
2002	0	0.70	2.94	0	0.79	0.36	0	19.98	53.18	40.63	3.66
2003	0	9.67	6.08	0	0.20	0.37	0	23.18	12.62	41.12	6.08
2004	1.10	0.28	9.53	0	0.18	0.81	0	23.45	11.21	101.08	17.02
2005	2.27	0.92	7.54	0	0.45	1.36	0	18.04	14.96	130.70	11.61
2006	0.59	1.00	27.67	0	2.53	1.71	0	15.42	14.82	133.27	9.52
2007	0	0	8.18	0	3.66	3.06	0	14.79	12.27	81.19	9.27
2008	0	1.11	4.48	0	2.46	3.00	0	10.57	4.19	13.56	6.24
2009	3.03	0.58	2.91	0	4.88	0.98	0	5.88	10.22	19.77	11.20
2010	0	0	8.17	0	6.35	1.51	0	16.63	1.82	14.81	19.42
2011	1.95	0	7.91	0	7.35	0.49	0	13.79	17.19	25.02	11.56
Razem	8.94	14.26	85.41	0,00	28.85	13.65	0,00	161.73	152.48	601.15	105.58
Orientacyjne zadania za ubiegły okres	6.62	11.85	173.46	0,00	3.26	8.06	0,00	193.11	231.98	595.85	176.33
% wykonania	135.04	120.34	49.24	0,0	884.97	169.35	0,0	83.75	65.73	100.89	59.88

Tabela nr X. Zestawienie wykonanych prac z zakresu hodowli lasu za ubiegły okres oraz porównanie z planowanymi zadaniami

OBRĘB LACKA PUSZCZA

Rok kalendarzowy	Odnowienia i zalesienia sztuczne i naturalne					poprawki i uzupełnienia	wprowadzenie podszyców	Pielęgnowanie			Melioracje agrotechniczne
	otwarte		pod osłoną					gleby (jednokrotnie)	upraw CW (jednokrotnie)	młoczków CP (jednokrotnie)	
	prazow. halizny zręby (sanitarny)	grunty nieleśne	przy rębniach częściowych	podsadzenia	doświetlenia i luk i przerzedzeń						
2002	2.05	7.47	0.72	0	0.42	0.23	0	8.55	3.26	44.72	0.72
2003	0	8.55	8.02	0	0	0.75	0	11.93	11.53	49.29	7.15
2004	1.82	0.03	10.45	0	0.84	0.87	0	16.07	15.34	59.04	11.36
2005	0.88	0	9.60	0	0	1.00	0	11.35	3.00	56.44	9.18
2006	3.00	0	5.17	0	0.65	0.96	0	7.77	3.68	72.63	7.69
2007	0	0	2.74	0	0.68	0.22	0	4.49	4.07	37.05	3.42
2008	4.77	0	1.25	0	0.72	0.04	0	7.27	8.85	38.30	6.91
2009	0.02	0.11	4.99	0	0	0.39	0	0.73	8.93	3.93	4.65
2010	0.15	0	3.14	0	0.60	0.49	0	7.83	5.31	17.46	4.26
2011	0	0	0	0	1.17	0.60	0	1.17	4.85	5.12	0.45
Razem	12.69	16.16	46.08	0,00	5.08	5.55	0,00	77.16	68.82	383.98	55.79
Orientacyjne zadania za ubiegły okres	9.44	17.48	115.30	0,00	3.10	12.12	0,00	133.85	212.01	444.56	120.69
% wykonania	134.43	92.45	39.96	0,0	163.87	45.79	0,0	57.65	32.46	86.37	46.22

Ocena upraw i młodych do 10 lat na powierzchniach otwartych (załącznik nr 9)

Tabela nr XI

Nadleśnictwo Browsk (01-05)

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodych do 10 lat									Uprawy przypadłe	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym				
	przy zadrzewieniu										
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	0.4 i mniej	
powierzchnia - ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BŚW	2,84	2,62									5,46
BMŚW	6,84	0,70		2,25							9,79
BMW				0,86							0,86
LMŚW	5,43	7,23		1,58	1,08						15,32
LMW		2,61									2,61
LŚW	10,39	0,68	0,11	1,38							12,56
OL		1,27									1,27
OLJ						0,96					0,96
Ogółem	25,50	15,11	0,11	6,07	1,08	0,96					48,83

Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych (załącznik nr 10)

Tabela nr XI

Nadleśnictwo Browsk, Obręb BROWSK (01-05-1)

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat										Uprawy przepadłe	Razem	
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym			0.4 i mniej			
	przy zadrzewieniu												
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5				0.4 i mniej
powierzchnia - ha													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
BŚW		2,05									2,05		
BMŚW	0,89			1,60							2,49		
BMW				0,86							0,86		
LMŚW	0,32										0,32		
OLJ						0,96					0,96		
Ogółem	1,21	2,05		2,46		0,96					6,68		

Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych (załącznik nr 11)

Tabela nr XI

Nadleśnictwo Browsk, Obręb NAREWKA (01-05-3)

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat									Uprawy przepađe	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym				
	przy zadrzewieniu										
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5		
powierzchnia - ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BŚW	1,56										1,56
BMŚW	2,23	0,70		0,65							3,58
LMŚW	4,28	7,23		1,58	0,96						14,05
LŚW	10,39			1,38							11,77
Ogółem	18,46	7,93		3,61	0,96						30,96

Ocena upraw i młodników do 10 lat na powierzchniach otwartych (załącznik nr 12)

Tabela nr XI

Nadleśnictwo Browsk, Obręb LACKA PUSZCZA (01-05-2)

Typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy upraw i młodników do 10 lat									Uprawy przepańce	Razem
	zgodny ze składem pożądanym			częściowo zgodny ze składem pożądanym			niezgodny ze składem pożądanym				
	przy zadrzewieniu										
	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5	1.0-0.9	0.8-0.7	0.6-0.5		
powierzchnia - ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BŚW	1,28	0,57									1,85
BMŚW	3,72										3,72
LMŚW	0,83				0,12						0,95
LMW		2,61									2,61
LŚW		0,68	0,11								0,79
OL		1,27									1,27
Ogółem	5,83	5,13	0,11		0,12						11,19

Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Tabela nr XII
(załącznik nr 13)
Nadleśnictwo Browsk (01-05)

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
	1	2	3	4	5
KO	BMŚW	ŚW	27,51	56,3	11
	LMŚW	DB.S	79,17	38,4	11
	LMŚW	GB	3,11	30,0	11
	LMŚW	ŚW	18,35	36,2	11
	LMW	BRZ	1,27	60,0	11
	LMW	DB.S	23,58	33,5	11
	LMW	ŚW	5,41	44,8	11
	LŚW	DB.S	480,74	33,9	11
	LŚW	GB	22,07	37,4	22
	LŚW	KL	11,44	43,9	11
	LŚW	LP	4,60	70,0	11
	LW	DB.S	29,69	30,8	11
	LW	GB	6,19	40,0	11
	LW	OL	2,08	50,0	11
Razem			715,21	35,9	11
Uprawy i młodniki po rębniach złożonych	LMŚW	DB.S	4,59	90,0	12
Razem			4,59	90,0	12
Ogółem			719,80	36,2	11

Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

(załącznik nr 14)

Tabela nr XII
Nadleśnictwo Browsk, Obręb BROWSK (01-05-1)

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
	1	2	3	4	5
KO	LMŚW	ŚW	5,70	50,0	12
	LMW	DB.S	6,99	25,7	11
	LMW	ŚW	4,48	50,0	11
	LŚW	DB.S	105,44	39,0	11
	LŚW	GB	4,32	40,0	12
	LŚW	KL	4,50	50,0	11
	LW	DB.S	4,55	20,0	11
Razem			135,98	38,9	11
Ogółem			135,98	38,9	11

Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Tabela nr XII
(załącznik nr 15)
Nadleśnictwo Browsk, Obręb NAREWKA (01-05-3)

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
	1	2	3	4	5
KO	BMŚW	ŚW	27,51	56,3	11
	LMŚW	DB.S	69,26	39,6	11
	LMŚW	GB	3,11	30,0	11
	LMŚW	ŚW	12,65	30,0	11
	LMW	BRZ	1,27	60,0	11
	LMW	DB.S	16,59	36,8	11
	LŚW	DB.S	200,00	35,7	11
	LŚW	GB	4,68	60,0	22
	LŚW	KL	6,94	40,0	11
	LŚW	LP	4,60	70,0	11
	LW	DB.S	13,83	40,0	11
	LW	GB	6,19	40,0	11
	Razem			366,63	38,9
Uprawy i młodniki po rębniach złożonych	LMŚW	DB.S	4,59	90,0	12
Razem			4,59	90,0	12
Ogółem			371,22	39,6	11

Ocena odnowień podokapowych oraz upraw i młodników po rębniach złożonych

Tabela nr XII
(załącznik nr 16)
Nadleśnictwo Browsk, Obręb LACKA PUSZCZA (01-05-2)

Wyszczególnienie	Typ siedliskowy lasu	Gatunek panujący młodego pokolenia	Powierzchnia manipulacyjna w ha	Przeciętny % pokrycia (zadrzewienie)	Przeciętna jakość hodowlana
	1	2	3	4	5
KO	LMŚW	DB.S	9,91	30,0	12
	LMW	ŚW	0,93	20,0	11
	LŚW	DB.S	175,30	28,8	11
	LŚW	GB	13,07	28,5	22
	LW	DB.S	11,31	23,8	11
	LW	OL	2,08	50,0	11
Razem			212,60	28,8	11
Ogółem			212,60	28,7	11

Koreferat

Inspektora Białostockiego Regionu Inspekcyjnego
do „ Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk
na Naradę Techniczno – Gospodarczą”

Białystok 2011

K o r e f e r a t

Inspektora LP – mgr inż. Andrzeja Jaworskiego
na Naradę **Techniczno - Gospodarczą Nadleśnictwa Browsk**
do analizy gospodarki przeszłej za okres od 01.01.2002 r. do 31.12.2011 r. dokonanej
przez Nadleśniczego.

Analiza gospodarki przeszłej.

Konstrukcję koreferatu oparto na wytycznych zawartych w instrukcji UL, część III §77. Narada Techniczno-Gospodarcza odbywa się w 10 roku realizacji planu urzędniowego, opracowanego na okres od 2002 r. do 2011 r. Kontrola kompleksowa działalności Nadleśnictwa odbywa się w trakcie ostatniego roku obowiązywania PUL. W związku tym materiały do dokonania pełnej analizy gospodarki Nadleśnictwa w mijającym 10-leciu będą niepełne, aktualne na dzień 31.12.2010 r. Ocena dokonana w niniejszym koreferacie oparta jest na:

- szczegółowej analizie zapisów w planie cięć i w planie hodowli lasu po stronie wykonania za okres 9 lat i 9 miesięcy realizacji planu i
- planowanej realizacji do końca 2011 r. (wnioski gospodarcze – plan),
- wynikach kontroli kompleksowej przeprowadzonej w 2006 i 2011 r.

1. Zmiany w stanie posiadania według kategorii gruntów i przyczyny tych zmian.

Do omówionych przez Nadleśniczego zmian w stanie posiadania, w szczególności do zasadności zmian, uwag nie wnoszę.

Kontrola kompleksowa w 2006 r. wykazała pewne niedociągnięcia w prowadzeniu ewidencji gruntów. Do najważniejszych należało 12 przypadków nie przywiązywania wydziałów w całej powierzchni do działek. Niedociągnięcia zostały poprawione, wszystkie zmiany powierzchniowe zostały wprowadzone do ewidencji oraz do SILP i LMN. Należy przyspieszyć założenie ksiąg wieczystych dla powierzchni 16, 4189 ha. celem osiągnięcia 100% wskaźnika założenia ksiąg wieczystych

2. Porównanie zaplanowanych zadań gospodarczych za ubiegłe 10-lecie z ich wykonaniem, w zakresie:

a. Cięć rębnych i pielęgnacyjnych – w ha i m³ grubizny.

Decyzją z dnia 10 czerwca 2003 r. Minister Środowiska ustalił zadanie obligatoryjne dotyczące pozyskania drewna w ilości nie większej niż 655670, 00 m³ grubizny netto. Do końca 2010 r. wykonano 537888, 17 m³, co stanowiło 82, 04% wykonania etatu na 10 –lecie. Nadleśniczy w swoim referacie zakłada, że do końca 2011 r. pozyska w sumie 563214, 64 m³, co stanowić będzie 85, 9% ustalonego etatu cięć i nie przekroczy wielkości ustalonej przez MŚ. Wg. założeń zawartych w referacie nadleśniczego użytkowanie rębne zamknie się z końcem 2011 r. masą 72933, 88 m³, co będzie stanowiło 62, 26% planu użytkowania rębne-

go (117152, 00 m³). Tak niski poziom realizacji użytkowania rębnego wynikał z wskazanych w referacie ograniczeń dotyczących pozyskania, które zaczęły obowiązywać w trakcie realizacji PUL. Użytki przedrębne wykonano na koniec 2010 r. na poziomie 469186, 29 m³, co stanowiło 87, 13% etatu na 10-lecie. W 2011 r. zaplanowano wykonanie 21068 m³, wobec tego całkowite wykonanie na koniec okresu obowiązywania PUL etatu użytków przedrębnych wyniesie 490254, 29 m³ i stanowić będzie 91,04% planowego etatu tych użytków (538518,00 m³). Czyszczenia późne z masą wykonano do końca 2010 r. na powierzchni 657,91 ha i pozyskano 3261,95 m³ drewna. Wykonanie powierzchniowe stanowiło 44, 97% planu, masowe 24,77%. W referacie nadleśniczego nie podano przyczyn tak niskiego wykonania planów CP-P. Należałoby również podać wartości powierzchni przewidzianych w PUL, które znalazły się w rezerwacie „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej”. Trudno w takiej sytuacji ocenić realizację CP-P. W referacie nadleśniczego podano wielkości wykonania trzebieży, bez określenia okresu ich wykonania, czy do końca 2010 r. czy do końca 2011 r.?. Wykonanie na koniec 2010 r. wynosiło:

TWP-wykonanie powierzchniowe 3453, 34 ha, co stanowiło 90,71% planu

TPP – wykonanie powierzchniowe 6979, 94 ha, co stanowiło 64% planu

W obu kategoriach cięć i w CP-P pozyskano 469186, 29 m³, w tym użytków przygodnych 143332,07 m³, które stanowiły 30,55% użytków przedrębnych. Ocena wykonania CP-P i trzebieży pod względem nasilenia cięć w takcie trwającej kontroli nie budziła zastrzeżeń.

b. Hodowla lasu:

Analizując dane zawarte w referacie nadleśniczego (załącznik nr. 5) dotyczące wykonania prac z zakresu hodowli lasu w aspekcie ilościowym za okres 2002 -2011nie wnoszę uwag.

3. Ocena wpływu wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu.

a. Wielkość zasobów drzewnych na 1 ha wg najważniejszych gatunków drzew w nadleśnictwie.

W związku, że referacie nadleśniczego oraz koreferacie BUL nie zamieszczono podstawowych parametrów dotyczących bieżących zasobów leśnych, nie podejmuję oceny tego tematu.

b. Jakość upraw i młodników, w tym ich zgodność z typami siedliskowymi lasu.

W trakcie trwającej kontroli kompleksowej skontrolowano uprawy (59, 05 ha) i oceniono, że 70% to uprawy bardzo dobre, 21% to uprawy dobre i 9% to uprawy zadawalające. Niezbicie w trakcie kontroli stwierdzono, że podstawowym czynnikiem decydującym, o jakości hodowlanej upraw są ogrodzenia. Stwierdzono w kilku przypadkach odnawianie luk poniżej 15 arów, na których warunki świetlne nie rokują pozytywnych wyników hodowlanych w kontekście obowiązujących przepisów dotyczących zakazu wycinania drzew 100 letnich. W całości skontrolowanych upraw, znajdowały się uprawy założone po rębniach złożonych (35, 87 ha). Jakość hodowlana tych upraw przedstawia się następująco: uprawy bardzo dobre – 58%, uprawy dobre- 29%, uprawy zadawalające– 13%. Upraw przepadłych nie stwierdzono. Część upraw grodzonych było z opóźnieniem, co spowodowało zwolnienie rozwoju sadzonek w wyniku zgryzania, jak również niewielkie wypadły. Należy bezwzględnie przyjąć zasadę grodzienia w roku sadzenia, a najlepiej przed sadzeniem. Nadleśniczy w referacie nie przedstawił stanu odnowień naturalnych. Na podstawie oceny terenowej odnowień naturalnych stwierdzono, że 77% tych odnowień to odnowienia bardzo dobre pod względem hodowlanym. Jakość młodników na podstawie wykonanej lustracji terenowej w trakcie kontroli kompleksowej nie budzi zastrzeżeń. Jakość młodników na powierzchniach otwartych jak również na pow. rębni złożonych, przedstawiała się następująco: młodników bardzo dobrych – 82%, dobrych – 14% i zadawalających– 4%. W sporadycznych przypadkach stwierdzano

niedobór gatunków będących podstawą składów gatunkowych (DB, Jś, So) oraz spalowanie przez żubry i jelenie.

c. stan zdrowotny i sanitarny lasu.

W trakcie bieżącej kontroli terenowej, na powierzchniach lasów gospodarczych nie stwierdzono zagrożeń związanych z kornikiem drukarzem, ponieważ nie stwierdzono Św zasiedlonych przez kornika. Zupełnie jest inna sytuacja na powierzchniach będących pod ochroną. W wyniku ostatniej wichury, która przeszła w lutym i listopadzie br. nadleśnictwo zarejestrowało około 300 m³ wywrotów Św, na których usunięcie nie dostało zgody RDOŚ. Sprzyjająca aura, przyczyniła się do tego, że w br. powyższe wiatrolomy nie stworzyły zagrożenia gradacyjnego, ale są cykającą bombą, która w najbliższym czasie przyczynić się może do uśmiercenia kolejnych hektarów drzewostanów. W trakcie lustracji terenowych stwierdzono ogromną ilość drewna martwego, stojącego oraz leżącego, wszystkich gatunków. W niektórych miejscach drzewostany są w stanie rozpadu, szczególnie OLJś. Ogólnie da się zauważyć dość intensywne zamieranie Jś, starych Db oraz sosny na powierzchniach przerzedzonych w wyniku działania kornika drukarza, na siedliskach borowych. Działania nadleśnictwa w utrzymaniu stanu sanitarnego lasu, w aspekcie obowiązujących zakazów należy uznać za poprawne.

d. stan infrastruktury technicznej

W zasobach nadleśnictwa znajduje się 56 lokali mieszkalnych. Wg koncepcji nadleśniczego w ramach nowego PUL ma zostać zredukowana ilość leśnictw do 9. Wobec tego niezbędna ilość mieszkań funkcyjnych będzie wynosiła 11, 9 leśniczówek, mieszkanie dla leśniczego łowieckiego oraz mieszkanie dla nadleśniczego. Z tego wynika, że 45 lokali mieszkalnych jest zbędnych. Powyższa sytuacja powoduje pogarszanie się stanu technicznego budynków i generowanie niepotrzebnych kosztów. Nadleśnictwo posiada również nieużywane zaplecze techniczne, które nie jest zagospodarowane i wymaga rozwiązań celem pozbycia się kosztów jego utrzymania. Działania nadleśnictwa powinny być skierowane na najkorzystniejsze położenie leśniczówek, dla pełnienia swoich funkcji. Stan dróg jest dobry, lecz wymagający bieżącej konserwacji szczególnie w leśnictwie Rybaki.

4. Rozmiar wykonanych prac zalesieniowych.

Planowany rozmiar zalesień gruntów nieleśnych na czas obowiązywania PUL wynosił 49,69 ha. Nadleśnictwo wykonało zalesienia na powierzchni 55,08 ha. Nie wnoszę zastrzeżeń do powyższego.

5. Rozmiar szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne, z uwzględnieniem ich lokalizacji i przyczyn.

Do omówienia zagadnień przez Nadleśniczego uwag nie wnoszę. Materiał przedstawiony w Referacie wystarczająco ilustruje omawiane zagadnienia.

a. Szkody w uprawach, młodnikach oraz w innych drzewostanach spowodowane przez zwierzynę, a także powierzchnia zredukowana poprawek

W okresie 2002-2010 odnowiono i zalesiono powierzchnię 252, 83 ha. W tym samym okresie zostały wykonane poprawki i uzupełnienia na pow. zredukowanej 28,76 ha co stanowi 11% całej powierzchni odnowionej i zalesionej. Wskazany poziom poprawek jest niewielki, w kontekście ilości zwierzyny bytującej na terenie nadleśnictwa, a szczególnie żubra gatunku chronionego, na którego wzrastającą liczebność (powyżej 500 szt. w PB) nadleśnictwo nie ma wpływu. Należy zaznaczyć, że na uzyskanie tak niskiego poziomu poprawek mają zasadniczy wpływ ogrodzenia powierzchni odnowionych. W trakcie bieżącej kontroli kompleksowej skontrolowano 74 pozycje odnowień i zalesień o powierzchni 59,05 ha. Na 10 pozycjach o powierzchni 9,75 ha stwierdzono szkody od zwierzyny w granicach od 5 do 28%, co daje 1,5

ha powierzchni zredukowanej szkód (2,5% powierzchni całkowitej kontrolowanych odnowień i zalesień). W młodnikach poddanych kontroli (37 pozycji o powierzchni 83,25 ha), szkody stwierdzono na 7 pozycjach o powierzchni 15,79 ha, w granicach od 5 do 20%. Powierzchnia zredukowana wynosi 2,06 ha, stanowi to 2,5% powierzchni wszystkich kontrolowanych młodników.

Do innych rodzajów szkód (spowodowanych przez pożary, przez szkodliwe owady oraz przez czynniki klimatyczne) omówione przez nadleśniczego w referacie nie wnoszę zastrzeżeń.

6. Podstawowe wyniki z zakresu użytkowania ubocznego- gospodarki łowieckiej.

W referacie nadleśniczego zawarto wszelkie informacje dotyczące realizacji zadań dotyczących gospodarki łowieckiej. Zabrakło danych dotyczących inwentaryzacji zwierzyny oraz wzmianki o trudnościach z realizacją planów łowieckich wynikających z nieracjonalnych działań różnych organizacji ekologicznych, które starają się blokować polowania, mające głównie na celu utrzymanie w odpowiedniej ilości populację zwierząt łownych. Zadziwiająco są te działania, ponieważ identyczną regulację ilościową żubra prowadzi BPN, i tam protesty nie występują. Zaznaczyć należy, że w latach 2002-2010 wynik finansowy gospodarki łowieckiej kształtował się w granicach od 0,1 do 66 tys zł, a co najważniejsze był zawsze dodatni.

7. Oceny wykonania zadań wynikających z programu ochrony przyrody.

Nadleśnictwo posiada 4 rezerwy przyrody o łącznej powierzchni 1972,15 ha, użytki ekologiczne o powierzchni 47,88 ha, 83 pomniki przyrody oraz strefy ochronne ptaków drapieżnych. Nadleśnictwo otrzymało ocenę bardzo dobrą, za tematykę ochrony przyrody w ramach bieżącej kontroli kompleksowej. Brak Planu ochrony dla największego rezerwatu „Lasy Naturalne PB”, utrudnia i destabilizuje działania nadleśnictwa w realizacji zadań ochronnych. Obecna sytuacja, to doraźne prace w ramach zadań ochronnych sporządzanych przez RDOŚ, bez określenia stabilnych długoterminowych działań oraz bez jasno określonego celu ochrony, przy błędnym stwierdzeniu, że powierzchnie objęte ochroną są pochodzenia naturalnego.

8. Wnioski wynikające z porównania powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzania lasu.

W związku z brakiem danych, których nie zawierał referat nadleśniczego i koreferat BUL odstąpiłem od oceny tego punktu.

Koreferat sporządzono w 5. egzemplarzach z przeznaczeniem dla:

1. DGLP w Warszawie,
2. RDLP w Białymstoku,
3. BULiGL w Białymstoku,
4. N-ctwo Browsk,
5. BRI w Białymstoku.

INSPEKTOR
Lasów Państwowych
Proch
mgr inż. Andrzej Jaworski

KOREFERAT
kierownika brygady urządzania lasu
do „Referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk
na Naradę Techniczno-Gospodarczą”

Białystok 2011 r.

Ocena gospodarki ubiegłego okresu Nadleśnictwa Browsk za okres 1.01.2002-31.12.2011 r.

Podstawę analizy gospodarczej w minionym okresie stanowi Plan Urządzenia Lasu sporządzony na lata od 2002 do 2011 dla Nadleśnictwa Browsk, opracowany przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku i zatwierdzony Decyzją Ministra Środowiska DL.lp-611-21JJ/03 z dnia 10 czerwca 2003 r.

I. Ogólna charakterystyka Nadleśnictwa Browsk

Położenie obiektu i jego sąsiedztwo bez uwag.

Podział na obręby leśne bez uwag. W projekcie pul został uwzględniony nowy podział terenu nadleśnictwa na 9 leśnictw według zasięgów terytorialnych przekazanych przez Nadleśniczego. Powierzchnia poszczególnych leśnictw, obrębów leśnych i nadleśnictwa, w zaokrągleniu do 1 ara, będzie w nowym planie urządzenia lasu wynikała bezpośrednio z zaktualizowanej powierzchni poszczególnych działek ewidencyjnych ujawnionych w nowym rejestrze gruntów nadleśnictwa według stanu na 1.01.2012 r.. Aktualna powierzchnia leśnictw zostanie przedstawiona w Referacie BULiGL na Naradę Techniczno-Gospodarczą.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, iż powierzchnia podana z dokładnością do 1 m² (zestawiona w planie u. l. w tabeli nr 1) może się różnić się od powierzchni zaokrąglonej do 1 ara, która jest zestawiona w pozostałych tabelach. Różnice w powierzchni wynikają z matematycznej zasady zaokrąglania przy przeliczaniu z m² na ary.

II. Analiza gospodarki przeszłej

Zmiany powierzchni Nadleśnictwa w poszczególnych latach oraz przyczyny tych zmian bez uwag.

Powierzchnia ewidencyjna gruntów Nadleśnictwa wynosi 20414,9267 ha (bez współwłasności). Dodatkowo w zarządzie Nadleśnictwa znajdują się grunty we współwłasności o powierzchni całkowitej 12,18 ha, w których powierzchnia gruntów Skarbu Państwa wynosi 2,61 ha.

III. Porównanie zaplanowanych zadań gospodarczych za ubiegłe 10-lecie z ich wykonaniem w zakresie:

a. Cięć rębnych i pielęgnacyjnych

Użytkowanie rębne było realizowane w oparciu o Plan Urządzenia Lasu sporządzony na lata 2002-2011 dla Nadleśnictwa Browsk.

Realizacja zaplanowanego etatu użytków rębnych została wykonana (z przyczyn wymienionych w Referacie, niezależnych od Nadleśnictwa) na poziomie 62% w wymiarze miąższościowym i 42% w wymiarze powierzchniowym. Pozwoliło to na utrzymanie stanu sanitarnego lasu na dobrym poziomie, została jednak wstrzymana przebudowa znacznej części zaprojektowanych do tego drzewostanów.

Przeciętna roczna miąższość netto użytków rębnych na 1 ha powierzchni leśnej w Nadleśnictwie przedstawia się następująco:

- wg planu na lata 2002-2011 - 0,61 m³/ha
- wg wykonania za 10 lat - 0,38 m³/ha.

Użytkowanie przedrębne realizowano analogicznie w oparciu o plan urządzenia lasu

Wielkość realizacji zaplanowanego etatu użytków przedrębnych w wymiarze miąższościowym i powierzchniowym jest pochodną tych samych czynników, które wpłynęły na realizację użytkowania rębego. Pomimo zwiększonych zadań przy porządkowaniu stanu sanitarnego lasu, inwentaryzacja drzewostanów dokonana podczas prac terenowych nowej rewizji u. l. nie wykazała znaczących zaniedbań w zakresie wykonywania planowych cięć pielęgnacyjnych.

Przeciętna roczna miąższość netto użytków przedrębnych na 1 ha powierzchni leśnej w Nadleśnictwie wyniosła:

- wg planu na lata 2002-2011 - 2,80 m³/ha
- wg wykonania za 10 lat - 2,55 m³/ha

Przeciętna roczna łączna miąższość netto użytków na 1 ha powierzchni leśnej w Nadleśnictwie wynosi:

- wg planu na lata 2002-2011 - 3,41 m³/ha
- wg wykonania za 10 lat - 2,93 m³/ha

b. Hodowli lasu

Rozmiar prac odnowieniowych, zalesieniowych i pielęgnacyjnych obrębami i sumarycznie w całym nadleśnictwie omówiono w sposób wyczerpujący w referacie Nadleśniczego. Należy stwierdzić, że wielkość wykonania znacznej części prac hodowlanych jest uzależniona od stopnia realizacji planu cięć rębnych. W trakcie prac inwentaryzacyjnych stwierdzono właściwe wykonanie tych prac, a więc dobór gatunków do siedlisk, urozmaicenie gatunkowe zakładanych upraw, wykorzystanie odnowień naturalnych i uwzględnienie mikrosiedlisk. Części zaplanowanych zabiegów np. podsadzeń, melioracji agrotechnicznych i czyszczeń nie wykonano z powodu braku takich potrzeb na gruncie.

c. Ocena wpływu wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu

Wielkość zasobów drzewnych na 1 ha i na całej powierzchni według najważniejszych gatunków drzew w Nadleśnictwie zostanie przedstawiony w Referacie BULiGL na Naradę Techniczno-Gospodarczą.

Jakość upraw i młodników, w tym zgodność z TSL – bez uwag. Wysoka jakość odnowień w Nadleśnictwie jest wynikiem stosowania grodzień, jako głównej metody ochrony upraw przed wysoką presją zwierząt kopytnych.

d. Stan zdrowotny i sanitarny lasu

Bez uwag.

e. Rozmiar szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne

Bez uwag.

f. Podstawowe wyniki z zakresu gospodarki łowieckiej

Bez uwag.

g. Ocena realizacji programu ochrony przyrody

Bez uwag.

Koreferat opracował

Kierownik brygady BULiGL O/Białystok

.....

mgr inż. Jerzy Póltorak

**Koreferat Białostockiego Regionu Inspekcyjnego dotyczący
propozycji gospodarki leśnej na przyszły okres
gospodarczy(2012 – 2021) nadleśnictwa Browsk, zawartych w
referacie na naradę Techniczno – Gospodarczą sporządzonym
przez BUL i GL odział w Białymstoku.**

Białystok 2011

K o r e f e r a t

Inspektora LP – mgr inż. Andrzeja Jaworskiego dotyczący propozycji do gospodarki przyszłej na lata 2012 - 2021 nadleśnictwa Browsk zawartych w referacie na naradę Techniczno – Gospodarczą sporządzonym przez BUL i GL odział w Białymstoku.

Do punktów 1; 2.2.1; 2.2; 2.3; 2.4.1; 2.4.2; 2.4.3; 2.4.4; 3.1, nie wnoszę zastrzeżeń.

3.1.1. Siedliskowe typy drzewostanów

W przedstawionym materiale wyraźnie widać zmiany ilościowe w siedliskowych typach lasu w kierunku uwilgotnienia. Moje obserwacje w latach 1998-2008, wskazywały na trend zupełnie odwrotny, czego przykładem były możliwości poruszania się po siedliskach Bw.Bb, Lw,LMb oraz Ol i OlJ w okresie letnim po zupełnie wysuszonej powierzchni. Właśnie w tym okresie zaczęto realizować małą retencję, celem dłuższego utrzymania wód powierzchniowych i właściwie cel ten zostałby osiągnięty, gdyby nie pojawienie się bobra. Bóbr dzięki swojej działalności zaczął podtapiać drzewostany znajdujące się w zasięgu jego bytowania. W zasadzie doprowadziło to do degradacji siedlisk oraz rozkład drzewostanów na tych powierzchniach. Uwagę zamieszczam, ponieważ prace urządzeniowe trwały w okresie, w którym występowały większe ilości opadów co mogło zniekształcić obraz siedlisk wilgotnych.

3.1.2. Charakterystyka najważniejszych gatunków drzew.

Dość zaskakującym faktem przedstawionym w opracowaniu BULiGL są zmiany powierzchni gatunków panujących w d-stanach między IV i V rewizją , dotyczące graba. Obserwacje poczynione w trakcie kontroli terenowych, wskazują na bardzo dużą ekspansywność tego gatunku w opanowywaniu powierzchni leśnej. W części dotyczącej charakterystyki najważniejszych gatunków drzew str. 22 w tabeli nr 8 wystąpił błąd dotyczący jednostek- udział miąższościowy gatunków panujących podany jest w ha zamiast w m³.

Punkty 3.1.3, 3.1.4, 3.1.5 – bez uwag.

3.1.6. Uszkodzenia natury biotycznej i abiotycznej.

W tabeli 11 uszkodzenia od owadów wykazane są na powierzchni 140,74 ha i w części opisowej napisane jest, że to są szkody spowodowane przez kornika drukarza. Ponieważ nie ma objaśnienia dotyczącego sposobu szacowania tych szkód, wydaję mi się, że są one grubo zaniżone.

3.1.7. Plantacje – bez uwag

3.1.8. Inne zagadnienia

Nadleśnictwo Browsk nie posiada szkółki leśnej, w projekcie na str. 30 zamieszczona jest informacja, że na powierzchni 6,32 ha znajduje się szkółka.

3.2.1. Charakterystyka zasobów drzewnych.

W tabeli 16. Porównanie powierzchni w klasach wieku wg IV i V rewizji w Nadleśnictwa Browsk, występuje niepokojący spadek powierzchni w klasie wieku Ia z 433,08 ha do 54,18 ha. Kontynuacja tego trendu może doprowadzić do przerwania ciągłości trwałości lasu.

3.2.2. Charakterystyka stanu lasu – bez uwag.

4. Ocena gospodarki leśnej za ubiegły okres .

Temat ten został omówiony w koreferacie do analizy nadleśniczego.

5.1. Stan posiadania – bez uwag.

5.2. Podział powierzchni leśnej według dominujących funkcji lasów – bez uwag.

5.3. Podział na gospodarstwa –bez uwag.

5.4. Wiek rębności – bez uwag.

5.5.1 Proponowane etaty użytkowania rębnego.

Proponowany etat użytkowania rębnego w wysokości 54381m³ jest wg mojej wiedzy za niski. Planowana powierzchnia zredukowana rębni złożonych wynosi 210,08 ha , co daje 258m³/ha. Średnia zasobność drzewostanów nadleśnictwa Browsk wg danych BULiGL wynosi 322m³/ha, wobec tego etat użytkowania rębnego na wysokości 63000 m³, będzie bardziej odpowiedni i bliższy realnym możliwością wykonania przebudowy drzewostanów i uwzględnienia ewentualnych użytków przygodnych.

5.5.2. Proponowana orientacyjna wielkość użytkowania przedrębego – bez uwag.

5.6. Wytyczne w zakresie użytkowania rębego i przedrębego – bez uwag.

5.7. Wytyczne w zakresie techniki hodowlanej.

Na siedliskach Bśw i BMśw poza ewentualnymi zalesieniami zrezygnować ze sztucznego wprowadzenia Św, wykorzystywać w szerszym zakresie odnowienia naturalne tego gatunku.

5.8. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego – bez uwag.

5.9. Wytyczne w zakresie ochrony lasu.

Podane wytyczne w zakresie ochrony lasu nie uwzględniają grodzenia upraw szczególnie odnowionych Db i So, do czasu dostosowania liczebności dużych ssaków roślinożernych (jelenia, żubra i łosia). Należy jednak zdawać sobie sprawę z tego, że osiągnięcie odpowiednich stanów ww zwierzyny jest w warunkach Puszczy Białowieskiej utopią, ze względu na inne priorytety nie związane z utrzymaniem trwałości lasu, jak ochrona żubra bez ustalenia docelowego stanu ilościowego oraz utrudnianie prowadzenia gospodarki łowieckiej przez grupy ekologów. Grodzenie upraw jest niezbędne celem osiągnięcia założeń hodowlanych i zmniejszenia kosztów.

5.10. Ochrona przeciwpożarowa – bez uwag.

5.11. Wytyczne w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego – bez uwag.

5.12. Program ochrony przyrody.

W programie ochrony przyrody należałoby dokładnie określić stan drzewostanów, które to dane pozwolą w przyszłości określać trendy i skuteczność wybranej metody ochrony.

5.13. Potrzeby w zakresie budownictwa ogólnego, drogowego i melioracji wodnych.

Nadleśnictwo posiada w nadmiarze rozbudowaną infrastrukturę mieszkaniową i techniczną (zaplecze warsztatowo – garażowe w Gruszkach), która generuje niepotrzebne koszty. Natomiast, brak jest leśniczówki dla leśnictwa Lewkowo, która to znajdowałaby się na terenie tego leśnictwa.

5.14. Podział administracyjny – bez uwag.

Koreferat sporządzono w 5. egzemplarzach z przeznaczeniem dla:

1. DGLP w Warszawie,
2. RDLP w Białymstoku,
3. BULiGL w Białymstoku,
4. N-ctwo Browsk,
5. BRI w Białymstoku.

INSPEKTOR
Lasów Państwowych
6/10
mgr inż. Andrzej Jaworski

**Koreferat Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk
do projektu planu urządzenia lasu 2012 - 2021
na Naradę Techniczno – Gospodarczą**

Gruszki 14 listopad 2011 rok

1. Wstęp.

Materiały na Naradę Techniczno - gospodarczą zostały opracowane na podstawie wykonanych prac terenowych i kameralnych przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Białymstoku zgodnie z umową nr 2710 – 5/2/2010 z dnia 1 lipca roku zawartą z Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Białymstoku.

2. Stwierdzenie zgodności wykonanych prac z przepisami prawnymi oraz obowiązującymi zasadami i ustaleniami Komisji Założeń Planu.

2.1. Dokumenty ewidencyjne stanowiące podstawę prac urzędniowych.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

2.2. Stan posiadania i klasyfikacja rodzajów użytków gruntowych.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

2.3. Prace glebowo - siedliskowe.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

2.4. Prace urzędniowe.

2.4.1. Podział powierzchniowy

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

2.4.2. Prace taksacyjne.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

2.4.3. Pomiar zasobności drzewostanów.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

2.4.4. Strefa uszkodzeń z tytułu przemysłowych zanieczyszczeń powietrza.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

3. Wyniki prac inwentaryzacyjnych, obrazujące obecny stan lasu na tle przyrodniczych warunków produkcji leśnej.

3.1. Warunki przyrodnicze.

Wykonawca PUL nie wykorzystał aktualnych danych klimatologicznych do zobrazowania średnich rocznych opadów i temperatur w Puszczy Białowieskiej.

3.1.1 Siedliskowe typy lasu.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

3.1.2. Charakterystyka najważniejszych gatunków drzew.

Wykonawca PUL przedstawił powierzchnię i miąższość gatunków panujących w

drzewostanach. Nie porównał dynamiki zmian miąższościowych gatunków panujących między IV i V rewizją PUL. Brak jest komentarza dotyczącego zmniejszenia udziału powierzchniowego świerka i jednoczesnym wzrostem udziału miąższościowego tego gatunku w porównaniu z IV rewizją. Nie wyjaśniona przyczyn spadku powierzchniowego udziału grabu.

3.1.3. Wyłączone i gospodarcze drzewostany nasienne, drzewostany zachowawcze.

Wykonawca nie przedstawia dalszej propozycji pielęgnowania drzewostanów w świetle ustawy o LMR

3.1.4. Drzewa mateczne.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

3.1.5. Uprawy pochodne i uprawy zachowawcze.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

3.1.6. Uszkodzenia natury biotycznej i abiotycznej

Wykonawca PUL wykazał uszkodzenia od owadów na powierzchni 140,74 ha przy łącznej powierzchni So i Św 11319,66 ha co wymaga komentarza.

3.1.7. Plantacje.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

3.1.8. Inne zagadnienia.

Wnoszę o korektę dotyczącą szkółek leśnych;

„Na terenie obrębu Narewka na gruntach związanych z gospodarką leśną znajdują się dwa pododdziały o łącznej powierzchni 6,32 ha stanowiące szkółkę leśną”.

Wnoszę o wykreślenie powyższego zapisu.

3.2. Charakterystyka stanu lasu i zasobów drzewnych.

3.2.1. Charakterystyka zasobów drzewnych.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

3.2.2. Charakterystyka stanu lasu.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

4. Ocena gospodarki leśnej za ubiegły okres

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5. Propozycja gospodarki leśnej na przyszły okres gospodarczy.

5.1. Stan posiadania.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.2. Podział powierzchni leśnej według dominujących funkcji lasów.

5.2.1. Rezerwy przyrody.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.2.2. Lasy ochronne.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.3. Podział na gospodarstwa.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.4. Wieki rębności.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.5. Projektowany etat użytkowania rębego oraz orientacyjny rozmiar użytkowania przedrębego.

5.5.1. Proponowane etaty użytkowania rębego.

Wykonawca PUL zaproponował etat użytków rębnych na lata 2012 – 21 w wysokości 54381 m³, na łącznej zredukowanej powierzchni rębni 209,87 ha co daje intensywność 259,11 m³/ha. Średnia zasobność drzewostanów Nadleśnictwa Browsk wynosi 322,62 ha. Biorąc pod uwagę strukturę powierzchniową i miąższościową drzewostanów w klasie IVb, Va i pozyskanie użytków przygodnych w minionym dziesięcioleciu (23834 m³) wnosząc o przyjęcie etatu użytkowania rębego na lata 2012 – 21 na poziomie wykonania etatu użytków rębnych z minionego dziesięciolecia na poziomie 72934 m³.

5.5.2. Proponowana orientacyjna wielkość użytkowania przedrębego.

Nadleśnictwo Browsk wnosi o przyjęcie etatu cięć w użytkowaniu przedrębnym na podstawie połowy spodziewanego przyrostu bieżącego w 10 - leciu.

5.6. Wytyczne w zakresie użytkowania rębego i przedrębego.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.7. Wytyczne w zakresie techniki hodowlanej.

Nadleśnictwo Browsk wnosi o uproszczenie orientacyjnych składów gatunkowych odnowień polegające na ustaleniu procentowego pokrycia powierzchni gatunkami głównymi do odnowień. Pozostałą powierzchnię pozostawić do odnowienia gatunkami z samosiewu bez określenia procentowego udziału.

5.8. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego

Nadleśnictwo Browsk wnosi o korektę treści;

"- dokonywanie ścisłej inwentaryzacji zwierzyny łownej" na zapis "dokonywanie

inwentaryzacji zwierzyny metodami dającymi najbardziej wiarygodne wyniki".

5.9. Wytyczne w zakresie ochrony lasu.

Wzrost liczebności populacji żubra i jeleni powoduje zwiększone zagrożenie lasu przed szkodami. Jedyną skuteczną metodą przeciwdziałania są gradzenia upraw i młodników.

5.10. Ochrona przeciwpożarowa.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu

5.11. Wytyczne w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego.

Nadleśnictwo Browsk wnosi o zapis do powyższego punktu o treści:

Na terenie Nadleśnictwa Browsk istnieje potrzeba:

- utworzenia tras nordic walking i tras narciarskich,
- przebudowę „Herbarium” przy nadleśnictwie,
- remontu i przebudowy istniejących obiektów turystycznych i edukacyjnych
- utworzenie parkingu przy siedzibie nadleśnictwie w Gruszkach

5.12. Program ochrony przyrody.

Nadleśnictwo Browsk przedstawiło Koreferat do POP z zawartymi uwagami.

5.13. Potrzeby w zakresie budownictwa ogólnego, drogowego i melioracji wodnych.

Nadleśnictwo Browsk wnosi o korektę treści:

"Do podstawowych zadań w obecnym 10 - leciu będzie należało utrzymanie sieci istniejących dróg, urządzeń wodno - melioracyjnych i sieci rowów we właściwym stanie." na zapis: Do podstawowych zadań w obecnym 10 - leciu będzie należało:

- utrzymanie sieci istniejących dróg i urządzeń wodno – melioracyjnych we właściwym stanie,
- podłączenie osiedla Gruszki do kanalizacji,
- usunięcie eternitu z pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych,
- sprzedaż zbędnych nieruchomości zgodnie z przyjętym harmonogramem.

5.14. Podział administracyjny.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

5.15. Zestawienie operatu urządzania lasu.

Nadleśnictwo Browsk nie wnosi uwag do powyższego punktu.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Browsk
Dariusz Skirko

**Ocena gospodarki przeszłej Nadleśnictwa Browsk
dokonana przez Dyrektora RDLP Białostok na Naradzie Techniczno-Gospodarczej
w dniu 17 listopada 2011 r.**

Podstawę oceny stanowią:

- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk na okres gospodarczy od 1.01.2002 do 31.12.2011 r.,
- Analiza gospodarki przeszłej Nadleśnictwa Browsk za okres od 01.01.2002 do 31.12.2011 dokonana przez Nadleśniczego,
- Koreferat Białostockiego Regionu Inspekcyjnego w Białymstoku do analizy Nadleśniczego,
- Koreferat Wykonawcy projektu planu urządzenia lasu do analizy Nadleśniczego,
- Plany gospodarcze i sprawozdania z ich wykonania.

Powierzchnia gruntów Nadleśnictwa (wg opisu taksacyjnego) w początkowym okresie obowiązywania planu urządzenia lasu wynosiła 20385,65 ha w tym pow. leśna 19704,91ha. W wyniku zmian powierzchnia wzrosła o 29,43 ha. i wg stanu na 1.01.2012r. wynosi 20415,09 ha w tym pow. leśna 19 897,09 ha. Na terenie nadleśnictwa występują współwłasności Skarbu Państwa i osób fizycznych o ogólnej pow. 12,18 ha o pow. zredukowanej 2,61 ha. Gruntów spornych na terenie nadleśnictwa nie ma.

Nadleśnictwo założyło księgi wieczyste na 99,92 % powierzchni zarządzanych gruntów. Na pozostałe grunty 16,4189 ha Nadleśnictwo podjęło działania zmierzające do założenia Ksiąg Wieczystych.

Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk został zatwierdzony Decyzją Ministra Środowiska DL.lp-611-21JJ/03 z dn. 10.06.2003 r. Ze względu na wyjątkowe znaczenie Puszczy Białowieskiej Decyzja wprowadziła specjalne zalecenia dotyczące trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach Nadleśnictwa Browsk:

1. O wykonaniu każdego z zatwierdzonych zadań decydują wyłącznie względy ochronne i pielęgnacyjne – hodowlane, w tym konieczność przebudowy drzewostanów przejściowych, a nie względy ekonomiczne.
2. Nie dopuszcza się, z wyjątkiem przypadków określonych w pkt. 3 i 4, wycinania drzew w wieku ponad 100 lat.
3. Do przebudowy – w ramach cięć rębnych – drzewostanów w wieku ponad 100 lat, mogą być przeznaczone tylko drzewostany z przewagą świerka uszkodzonego przez korniki, drzewostany z przewagą brzozy lub drzewostany z przewagą osiki.
4. W przypadku niezbędnej konieczności osłaniania młodego pokolenia w drzewostanach przebudowywanych, dopuszcza się możliwość usunięcia

pojedynczych drzew w wieku ponad 100 lat, z wyjątkiem dębów, jesionów, klonów, wiązów.

5. Sposoby wykonywania zabiegów ochronnych i pielęgnacyjno – hodowlanych powinny uwzględniać konieczność gromadzenia, szczególnie w starych drzewostanach dojrzewających i dojrzałych, odpowiedniej bazy drewna martwego (co najmniej 3-5 drzew na 1 hektar drzewostanów).

W trakcie realizacji zadań ochronnych zasady te były przestrzegane.

I. Użytkowanie zasobów drzewnych

Plan urządzenia lasu (zatwierdzony Decyzją MŚ z dnia 10.03.2003r. na lata 2002-2011) przewidywał pozyskanie drewna w ilości nie większej niż 655 670 m³ grubizny netto. W dziesięcioleciu pozyskano 563 215 m³ (86 %), w tym:

- w użytkowaniu rębnym: plan 117 152 m³ grubizny netto zrealizowano w 62 % pozyskując 72 934 m³,
- w użytkowaniu przedrębnym: plan 16 158,81ha o miąższości szacunkowej 538 518 m³ grubizny netto, wykonano pod względem powierzchniowym w 72 % oraz pod względem miąższościowym w 91 %.

Użytkowanie lasu z potrzeb sanitarnych (użytkowanie przygodne) wyniosło łącznie 30,4 % użytków głównych, w tym 30,2 % użytkowania rębego i 32,1 % użytkowania przedrębnego. Wykonanie zadań z zakresu cięć pielęgnacyjnych i odnowieniowych w wysokości podanej w referacie Nadleśniczego, wynikało z zaleceń wprowadzonych Decyzją zatwierdzającą plan ul, Rozporządzenia w sprawie uznania lasów naturalnych za rezerwat przyrody „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej” z dn.25.06.2003r. Istotny wpływ odegrały również Decyzja nr 24 Dyrektora Generalnego L.P. z dn. 27 sierpnia 1996 r., Decyzja 48 Dyrektora Generalnego L.P. z dn 6 lipca 1998 roku oraz Decyzja MŚ z dnia 6 grudnia 2010 r. dotycząca weryfikacji cięć na rok 2011.

II. Hodowla lasu

Wykonanie zadań z zakresu pielęgnacji, w wysokości podanej w referacie Nadleśniczego, wynikało przede wszystkim z potrzeb hodowlanych. Rozpatrując łącznie powierzchnię odnowień na powierzchniach otwartych i pod osłoną drzewostanów oraz zalesienia gruntów nieleśnych – należy stwierdzić, że zadania te wykonano łącznie na powierzchni 85,30 ha . Poprawki i uzupełnienia wykonano na pow. 30,09 ha. Na ich wielkość decydujący wpływ miały szkody wyrządzone przez zwierzynę oraz warunki pogodowe. W ramach poprawek i

uzupełnień wprowadzono gatunki docelowe. Wykonanie zadań w zakresie pielęgnacji gleby wynikało z konieczności kilkakrotnych powtórzeń zabiegów dla osiągnięcia zamierzonego celu. Pielęgnacja upraw została wykonana na wszystkich uprawach do 5 roku od założenia na pow. 315,70 ha. Zabiegi pielęgnacyjne zostały wykonane zgodnie z potrzebami hodowlanymi gatunków na pow. 305,96 ha.

Odstępstwa od planowania, wynikały z utworzenia rezerwatu „Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej” oraz wykonania innych zabiegów hodowlanych (pielęgnacja gleby, czyszczenia późne).

Skład upraw i młodników na powierzchniach otwartych jest zgodny w 83%, częściowo zgodny ze składem pożądanym w 17%. Na terenie Nadleśnictwa nie stwierdzono upraw niezgodnych ze składem pożądanym oraz upraw przypadłych. Na pogorszenie stanu upraw wpływ miały szkody powodowane przez zwierzyne.

Na podkreślenie zasługują zadania z małej retencji zrealizowane we współpracy z PTOP.

III. Ochrona lasu

Drzewostany Nadleśnictwa na przestrzeni ostatniego 10-lecia były narażone na niekorzystne oddziaływanie czynników biotycznych i abiotycznych, co spowodowało osłabienie drzewostanów oraz wystąpienie szkód. W latach 2002 – 2004 wystąpiła gradacja kornika drukarza, co spowodowało pozyskanie dużych ilości drewna świerkowego. Wskutek gwałtownych wichur w ostatnim roku znacznie wzrosła ilość złomów i wywrotów.

Nadleśnictwo na bieżąco usuwało drzewa zasiedlone przez korniki oraz wykładało pułapki klasyczne i feromonowe. Pozwoliło to na stałą kontrolę rozwoju owadów i zapewniło dbałość o stan sanitarny lasu. Na terenie nadleśnictwa występuje masowe zamieranie jesionu oraz zarejestrowano zjawisko zamierania dębów oraz olszy. Działania Nadleśnictwa w zakresie ochrony lasu ocenia się, jako skuteczne i właściwe.

Teren nadleśnictwa podzielony jest na sześć obwodów łowieckich. Trzy obwody są wyłączone z dzierżawy i stanowią OHZ o pow. 25 522 ha, kolejne trzy są dzierżawione o pow. 15 934 ha. W celu utrzymania gospodarki łowieckiej na właściwym poziomie nadleśnictwo dążyło do poprawy łowieckiego zagospodarowania terenu, warunków bytowania zwierzyny, utrzymania odpowiedniej liczebności zwierzyny łownej z uwzględnieniem właściwej struktury wiekowej i płciowej.

Nadleśnictwo zostało zakwalifikowane do trzeciej kategorii zagrożenia pożarowego.

W minionym 10 – leciu odnotowano 19 pożarów na pow. 10,14 ha.

IV. Ochrona przyrody

W minionym dziesięcioleciu nadleśnictwo realizując wytyczne Programu Ochrony Przyrody zadbało o zachowanie lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych zbiorowisk, jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Pozostawiono w stanie nienaruszonym śródleśne polany. W celu ochrony i zachowania różnorodności biologicznej pozostawiano drzewa martwe, dziuplaste, wykroty, gałęzie oraz drzewa o określonych gatunkach i pierśnicach. W nadleśnictwie nie prowadzono cięć ponad 100 - letnich drzew i drzewostanów, za wyjątkiem niezbędnych cięć sanitarnych. Na bieżąco prowadzony był monitoring przyrodniczy. Przed przystąpieniem do realizacji zadań ochronnych i hodowlanych sporządzano ocenę potencjalnego wpływu na różnorodność biologiczną. Ochronie podlegały stanowiska roślin gatunków rzadkich i ginących, prowadzona była ich ewidencja. Pozostawiano na powierzchni przeznaczonej do cięć odnowieniowych co najmniej 5 - 10 % powierzchni bez stosowania jakichkolwiek zabiegów do starości fizjologicznej.

Nadleśnictwo w ramach promocji wartości przyrodniczych podejmowało szereg działań edukacyjnych. W roku 2003 utworzono Park Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Nadleśnictwo podpisało umowę w roku 2009 z NFOŚ i GW w sprawie dotacji na rozwój bazy lokalowej służącej edukacji ekologicznej. Ośrodek został zlokalizowany w Gruszkach.

Podsumowując przeprowadzoną ocenę gospodarki przeszłej w Nadleśnictwie podkreślić należy właściwe działania Pana Nadleśniczego dla zachowania trwałości lasu oraz zabezpieczenia właściwego stanu sanitarnego drzewostanów.

Na podstawie przeprowadzonej analizy, uznając gospodarkę zasobami oraz realizację zadań gospodarczych w zakresie hodowli, ochrony lasu i ochrony przyrody, ochrony przeciwpożarowej, edukacji przyrodniczej, gospodarki łowieckiej, użytkowania ubocznego za prawidłowe.

Stwierdzam, iż zadania planowe zrealizowane w minionym 10 - leciu nie naruszają postanowień zawartych w artykule 8 Ustawy o Lasach z dn. 28.09.1991r. (tj. powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymania lasów, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów).

DYREKTOR

DYREKTOR
Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych
w Riatymstoku
[Podpis]
mgr inż. Kyszard Zemblicki

3. OPIS ZASAD OKREŚLANIA ZADAŃ GOSPODARCZYCH DLA NADLEŚNICTWA WRAZ Z ZESTAWIENIAMI TYCH ZADAŃ

3.1. Cele trwale zrównoważonej gospodarki leśnej

Podstawowym celem realizacji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej jest zachowanie ekosystemu leśnego przy możliwie jak największym zróżnicowaniu biologicznym, oraz zapewnienie równowagi między wszystkimi koniecznymi funkcjami lasu. Realizować się to powinno przez:

- stopniowe dostosowywanie składów gatunkowych biocenoz leśnych do warunków biotopu w trakcie naturalnych bądź kierowanych procesów przebudowy,
- skuteczną ochronę cennych elementów flory i fauny, w szczególności opisanych w programie ochrony przyrody obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz obiektów nie objętych ochroną prawną a cennych i ważnych dla zachowania różnorodności biologicznej,
- zabezpieczenie takiej ilości zasobów leśnych, która zapewnia prawidłową relację między zapotrzebowaniem rynku na ekologiczny surowiec - drewno, a zapewnieniem trwałego przyrostu zasobów leśnych, realizowane poprzez wyważanie stosunku pozyskania do przyrostu oraz przestrzeganie zoptymalizowanych etatów użytkowania,
- preferowanie, w ekonomicznie i przyrodniczo uzasadnionych przypadkach, naturalnego procesu odnawiania lasu oraz zalesiania gruntów nieleśnych a także jak najpełniejszego wykorzystywania procesów zachodzących w starszych drzewostanach,
- wykonywanie zabiegów w sposób zapewniający zachowanie dominującej, ochronnej funkcji, lasu w lasach ochronnych,
- uwzględnienie, na każdym etapie prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki, społecznych i ochronnych zapotrzebowań.

Realizacja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej na poziomie planu urządzenia lasu dotyczy określenia długo- i średniookresowych celów. Celem długookresowym jest utrzymanie ekosystemu leśnego w stanie dynamicznej równowagi, stabilnego i spełniającego możliwie wiele funkcji. Jest to realizowane przez określenie gospodarczych typów drzewostanów (celu hodowlanego) jako podstawowego wyznacznika dalszego planowania oraz przez dobór właściwych sposobów zagospodarowania lasu.

Cele średniookresowe to osiągnięcie przez drzewostany kolejnych faz rozwojowych jak najbardziej zgodnych z naturalnym cyklem rozwoju ekosystemu leśnego i z jednoczesnym zapewnieniem jak najlepszej jego jakości. Jest to realizowane poprzez ustalenie wskazań i wytycznych dla poszczególnych gospodarstw, lasów ochronnych, zapewnienie pożądanego

ładu czasowego i przestrzennego, ustalenie wskazań dotyczących przebudowy drzewostanów oraz określenie zadań z zakresu hodowli lasu, ochrony przyrody itp.

W Nadleśnictwie Browsk najważniejszym celem gospodarki leśnej na najbliższy okres gospodarczy będzie prowadzenie wszelkich zabiegów gospodarczo-ochronnych w taki sposób, aby nie pogorszyć naturalnego bogactwa i zróżnicowania środowiska przyrodniczego zarówno w granicach obszarów Natura 2000, jak i poza nimi. Priorytetem jest zapewnienie maksymalnej ochrony chronionym, cennym bądź rzadkim gatunkom ze świata roślinnego i zwierzęcego oraz przedmiotom ochrony obszarów Natura 2000. Założony cel należy osiągnąć poprzez:

- właściwe rozpoznanie terenowe rozmieszczenia stanowisk chronionych, cennych lub rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz mikrosiedlisk chronionych zbiorowisk leśnych w celu zapewnienia im należytej ochrony podczas wykonywania zaplanowanych zabiegów,
- właściwe wykonywanie wszystkich zabiegów zgodnie z zasadami proekologicznej, trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, a na chronionych siedliskach leśnych także zgodnie z zasadami określonymi w Prognozie oddziaływania na środowisko, Programie ochrony przyrody oraz Planie zadań ochronnych obszarów Natura 2000. Należy zwracać przy tym uwagę na wyłączenie z zabiegów najcenniejszych fragmentów drzewostanów na zaplanowanej powierzchni oraz pozostawianie odpowiedniej ilości drzew dziuplastych i martwego drewna,
- przeprowadzanie zabiegów w terminach jak najkorzystniejszych dla chronionych cennych lub rzadkich elementów przyrody.

3.2. Podstawy gospodarki przyszłego okresu

3.2.1. Podstawy organizacji gospodarstwa leśnego i regulacji użytkowania

Zasada zrównoważonej gospodarki leśnej polega na przyjęciu elastycznych sposobów gospodarowania odpowiednio do funkcji lasu, regulacji użytkowania umożliwiającej kształtowanie pożądanej struktury zasobów drzewnych i wzmaganiu stabilności lasu. Ma ona na celu odtworzenie różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych. Różnorodność funkcji lasów oraz konieczność zapewnienia trwałości tych funkcji przejawia się w podziale lasów na kategorie ochronne oraz gospodarstwa. Kategorie ochronne są wynikiem wyodrębnienia dominujących funkcji lasów, natomiast podział na gospodarstwa realizuje w praktyce ideę zachowania trwałości i wielofunkcyjności lasów poprzez odpowiednio zaprojektowany rozmiar i lokalizację użytkowania oraz zaplanowanie zabiegów pielęgnacyjnych i hodowlanych. Prawidłowo zaplanowany i wykonany plan gospodarczo-ochronny jest zatem

podstawowym elementem zapewnienia wielofunkcyjności lasów poprzez zachowanie ich trwałości, oraz realizacji funkcji gospodarczej, jaką jest dostarczanie na rynek ekologicznego surowca drzewnego. Na terenie LKP „Puszcza Białowieska”, zaplanowane w rozpoczynającym się dziesięcioleciu zabiegi gospodarczo-ochronne wynikają z celów postawionych przez Plan zadań ochronnych, jak np. polepszenie stanu siedlisk przyrodniczych poprzez zwiększenie dostosowania składów gatunkowych drzewostanów do siedliska. Cel założony do osiągnięcia w konkretnym wydzieleniu warunkuje sposób wykonania zabiegu. Za jedną z podstaw planu urządzenia lasu na nadchodzący okres gospodarczy została przyjęta zasada daleko idącej przezorności w planowaniu zabiegów gospodarczo-ochronnych, tak aby zapewnić wystarczającą ochronę cennym elementom środowiska przyrodniczego Puszczy Białowieskiej oraz spełnić wymogi licznych aktów prawnych dotyczących tego obszaru. Jednym z takich regulacji jest Decyzja Nr 48 z dnia 6 lipca 1998 r. Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, która wprowadziła zakaz wyrębu ponad 100-letnich drzew i drzewostanów na terenie LKP Puszcza Białowieska. Ponieważ w urządzeniu definitywnym, jak i w I rewizji urządzenia lasu wieki drzew były określone w przedziałach (najczęściej 20-letnich), a dopiero w późniejszych rewizjach je uśredniono, w związku z zasadą przezorności, zabiegi hodowlano-ochronne zaplanowano obecnie w drzewostanach w wieku do 92 lat włącznie. Przyjęty wiek graniczny jest kompromisem pomiędzy potrzebami hodowlano-ochronnymi drzewostanów starszych, a zasadą przezorności w stosunku do Decyzji Nr 48.

Pierwotna wielkość zaplanowanych użytków wynikała z sumy miąższości zaprojektowanej do pozyskania w planowanych zabiegach gospodarczo-ochronnych w konkretnych drzewostanach. Ostateczna wielkość zaplanowanych zadań gospodarczo-ochronnych wynika z wielkości miąższości drewna dopuszczonej do pozyskania w Puszczy Białowieskiej przez Ministra Środowiska. Wielkości te zostały określone w piśmie Głównego Konserwatora Przyrody z dnia 5 czerwca 2012 r. (znak: DLP-lpn-611-9/22010/12). Szczegółowe wytyczne do korekty pierwotnie zaplanowanych zabiegów znalazły się w pismach Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych: z dnia 15.06.2012 r. (znak: ZU-7019-47/2012) i z dnia 10.07.2012 r. (znak: ZU-7019-53/2012).

3.2.2. Podział na gospodarstwa

Zgodnie z ustaleniami Komisji Założeń Planu cały obszar Nadleśnictwa Browsk zakwalifikowano do gospodarstwa specjalnego.

3.2.3. Wieki rębności

Zgodnie z ustaleniami Komisji Założeń Planu w gospodarstwie specjalnym wieków rębności nie określano.

3.2.4. Podział na ostępy

W celu zachowania ładu przestrzennego, obręb leśny podzielony jest na jednostki zwane szeregami ostępowymi, te zaś na ostępy.

Ponieważ przebudowa drzewostanów przez najbliższe 10 lat została zaplanowana przy wykorzystaniu rębni złożonych, bez podziału wydzielen na pasy zrębowe, ostępy nie zostały naniesione na mapy.

3.2.5. Proponowane zagospodarowanie obszaru byłego Leśnictwa Łączyno w formule lasu ciągłego w oparciu o metodę drzewostanu modelowego (BDq)

Wypracowanie nowych zasad zagospodarowania wielogatunkowych i wielowiekowych drzewostanów Puszczy Białowieskiej jest jednym z postulatów Konferencji pt. „Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu urządzeniowym”, która odbyła się w dniach 19-20 maja 2011 r. w Białowieży i na terenie Nadleśnictwa Browsk. Koncepcję tą przedstawili w swoich referatach prof. B. Brzezicki z Katedry Hodowli Lasu SGGW oraz dr inż. J. Dawidziak Dyrektor Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (źródło: *materiały pokonferencyjne, maszynopis 2011*). Uproszczone i skrócone zasady postępowania w tej metodzie zagospodarowania lasy przedstawione zostały na stronie następczej.

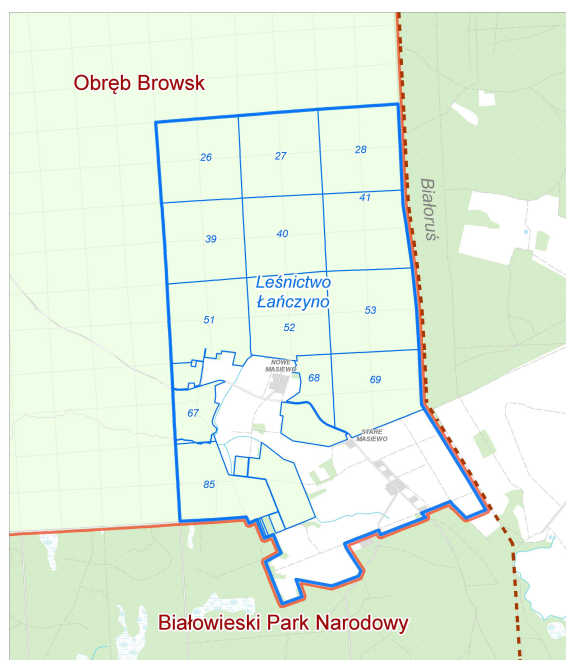
Zasady postępowania hodowlano-ochronnego w formule lasu ciągłego

- Eliminacja zrębów, ostępów, wieków rębności, użytkowania rębnego, przedrębnego, gospodarowania drzewostanem jako jednostką planistyczno – inwentaryzacyjną;
- Podział obszaru na *jednostki kontrolne* – obszar Puszczy na którym czynnie budujemy strukturę lasu naturalnego (1 pełny oddział podziału powierzchniowego Puszczy – o pow. ok. 100 ha);
- Zabiegi w postaci cięć jednostkowych, grupowych, kępowych stymulujących odnowienie naturalne (zasady opracowane przy współpracy z nauką);
- Dla Db i So dopuszczalne odnowienie sztuczne z grodzeniem kęp i gniazd odnowieniowych;
- Ustalenie pierśnic granicznych dla najcenniejszych, najgrubszych gatunków drzew;
- Ustalenie wartości pożądanej drewna martwego/ ha w jednostce kontrolnej;

- Unaturalnianie – zwiększanie zróżnicowania gatunkowego, wiekowego, udziału drewna martwego;
- Kontrola procesu za pomocą *stałych powierzchni kontrolnych*;
- Długi okres procesu – 30-50 lat i wyżej;
- Nadzór naukowy nad procesem, stała kontrola procesu;

Do przetestowania tej metody zaproponowano teren istniejącego do 31.12.2011 r. Leśnictwa Łączyno z terenu obrębu Browsk. Na tym terenie prof. B. Brzeziecki prowadzi od wielu lat powierzchnie badawcze, na których bada między innymi strukturę lasów zbliżonych do naturalnych

Rycina 41. Przykładowy układ jednostek kontrolnych na terenie byłego Leśnictwa Łączyno

Zaproponowana metoda po jej gruntownym przetestowaniu mogłaby zostać upowszechniona a terenie Puszczy Białowieskiej jako alternatywa dla tradycyjnych sposobów zagospodarowania lasu z jednej strony, a ochrony biernej z drugiej.

3.3. Określenie i przyjęcie etatów cięć użytkowania głównego

3.3.1. Użytkowanie rębne

Etat użytkowania rębego w Nadleśnictwie Browsk wynikać będzie z sumy miąższości planowanej do pozyskania w drzewostanach zaprojektowanych do przebudowy rębniami złożonymi. Planowane cięcia odnowieniowe dotyczą drzewostanów w wieku do 92 lat włącznie, które są już w znacznej części w trakcie zabiegów mających na celu utrzymanie

i kształtowanie stabilności lasu (drzewostany o strukturze KO). Etat jest sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb ochrony czynnej w poszczególnych wydzieleniach. Zaplanowane zabiegi mają na celu zwiększenie stopnia dostosowania składu gatunkowego do siedliska poprzez wprowadzenie pod okap przebudowywanego drzewostanu cennych gatunków liściastych.

Zaplanowana wielkość pozyskania użytków rębnych wynika z wielkości miąższości drewna dopuszczonej do pozyskania w Puszczy Białowieskiej przez Ministra Środowiska, określonej w piśmie Głównego Konserwatora Przyrody z dnia 5 czerwca 2012 r.

Zestawienie przyjętych etatów użytkowania rębego w m³ grubizny brutto/netto (bez 5% przyrostu użytków rębnych) przedstawia tabela zamieszczona na stronie następniej.

Tabela 59. Zestawienie przyjętych etatów użytkowania rębego (bez 5% przyrostu użytków rębnych)

Obręb	Łącznie [m ³ brutto]	Łącznie [m ³ netto]
Browsk	6124	5270
Lacka Puszcza	2497	2175
Narewka	8094	7099
Nadleśnictwo	16715	14544

Zbiorcze zestawienie powierzchni manipulacyjnej użytków rębnych na podstawie tabeli nr XV dla Nadleśnictwa i obrębów leśnych zamieszczono poniżej.

Tabela 60. Powierzchnia manipulacyjna użytków rębnych wg rodzajów rębni

Gospodarstwo specjalne	Rębnie zupełne	Rębnie częściowe gniazdowe i stopniowe			Rębnia przerębowa*	Ogółem
		cięcia uprząt.	cięcia pozost.	razem		
		[ha]				
1	2	3	4	5	6	7
Obręb Browsk			16,25	16,25	117,98	134,23
Obręb Lacka Puszcza			47,74	47,74		47,74
Obręb Narewka			111,28	111,28		111,28
Nadleśnictwo Browsk			175,27	175,27	117,98	293,25

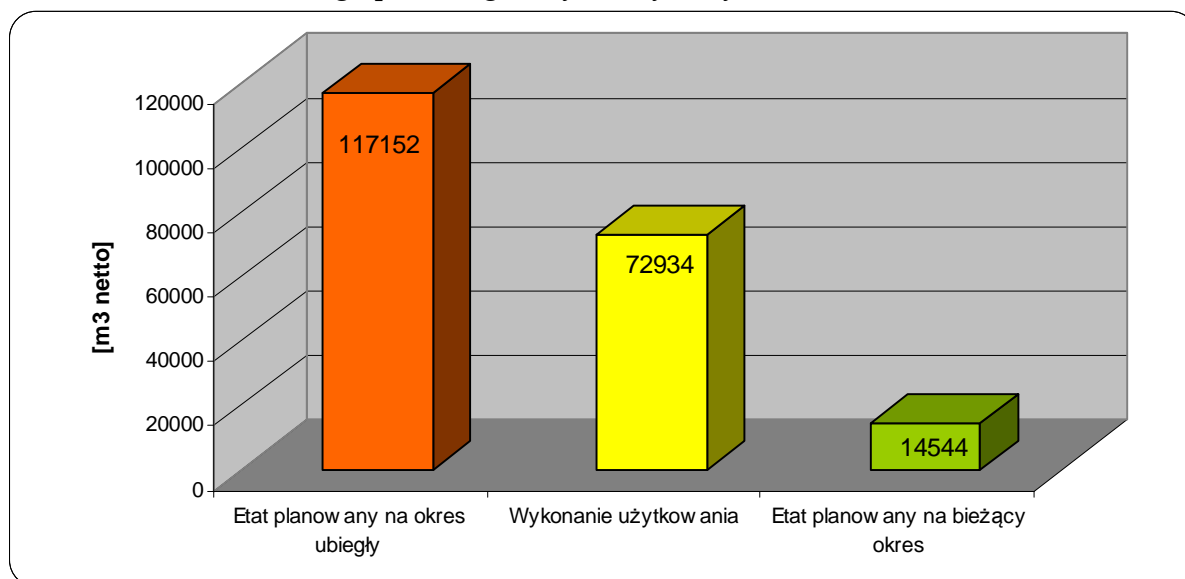
* należy zaliczyć tu również rębnię stopniową udoskonaloną (IVd) z okresem odnowienia ponad 40 lat

Porównanie proponowanego etatu użytkowania rębego (bez spodziewanego 5% przyrostu użytków rębnych) z etatem z ubiegłego okresu gospodarczego i wykonanym użytkowaniem w minionym 10-leciu przedstawiono na stronie następniej.

Tabela 61. Porównanie proponowanego etatu użytkowania rębnego z etatem z ubiegłego okresu gospodarczego i wykonaniem w minionym okresie

Etat użytków rębnych na lata 2002 – 2011	Wykonanie etatu użytków rębnych na lata 2002 – 2011	Etat użytków rębnych proponowany na lata 2012 - 2021
m ³ netto		
1	2	3
117152	72934	14544

Rycina 42. Porównanie proponowanego etatu użytkowania rębnego z etatem z ubiegłego okresu gospodarczego i wykonanym użytkowaniem

3.3.2. Rozmiar użytkowania rębnego nie zaliczonego na poczet etatu

Na przyszłe dziesięciolecie nie planuje się pozyskania użytków rębnych nie zaliczonych na poczet etatu powierzchniowego.

3.3.3. Użytkowanie przedrębne

W ramach użytkowania przedrębnego planowane są czyszczenia późne z masą (CPP) i trzebieże selekcyjne (TW i TP). Powierzchniowy rozmiar użytkowania przedrębnego wyliczony został na podstawie sumy wskazań gospodarczych ustalonych dla każdego wyłączenia podczas prac terenowych. Następnie został on poddany korekcie, do wysokości pozwalającej spełnić wymagania co do wielkości miąższości dopuszczonej do pozyskania w Puszczy Białowieskiej przez Ministra Środowiska.

Tabela 62. Powierzchnia drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych wg rodzajów cięć

Rodzaj zabiegu	Obręb Browsk	Obręb Lacka Puszcza	Obręb Narewka	Nadleśnictwo Browsk
	powierzchnia [ha]			
1	2	3	4	5
Czyszczenia późne (CP-P)	51,22	83,46	111,22	245,90
Trzebieże wczesne (TW)	662,63	382,11	341,49	1386,23
Trzebieże późne (TP)	1997,90	1905,51	1291,45	5194,86
Razem	2711,75	2371,08	2852,13	6826,99

Orientacyjną wysokość miąższości grubizny planowanej do pozyskania w ramach cięć przedrębnych zaproponowano na podstawie tabeli klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących. Przyrost ten w okresie 10-letnim, dla drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębny w wynosi:

- w obrębie Browsk – około 468100 m³ brutto (374480 m³ netto),
- w obrębie Lacka Puszcza – około 497750 m³ brutto (398200 m³ netto),
- w obrębie Narewka – około 450700 m³ brutto (360560 m³ netto),
- **w Nadleśnictwie Browsk – około 1416550 m³ brutto (1133240 m³ netto).**

W każdym z obrębów leśnych 50% powyższego przyrostu netto zostało podzielone przez powierzchnię leśną obrębu i liczbę lat okresu gospodarczego. Po pomnożeniu otrzymanego wskaźnika przez powierzchnię zaplanowanych w obrębie zabiegów przedrębnych otrzymano wielkość pozyskania w użytkowaniu przedrębnym na najbliższe 10 lat. Otrzymana wielkość spełnia wymagania co do wielkości miąższości dopuszczanej do pozyskania w Puszczy Białowieskiej przez Ministra Środowiska.

Maksymalna masa do pozyskania w użytkowaniu przedrębnym w m³ grubizny netto na 10-lecie przedstawia się następująco:

obręb Browsk	76200	m ³ netto,
obręb Lacka Puszcza	70421	m ³ netto,
obręb Narewka	52325	m ³ netto,
Nadleśnictwo Browsk	198946	m³ netto.

Nieprzekraczalny wskaźnik użytkowania przedrębego (w odniesieniu do powierzchni zabiegów) planowany na bieżące 10-lecie wynosi:

- w obrębie Browsk – 28,10 m³ netto/1 ha zabiegów przedrębnych,

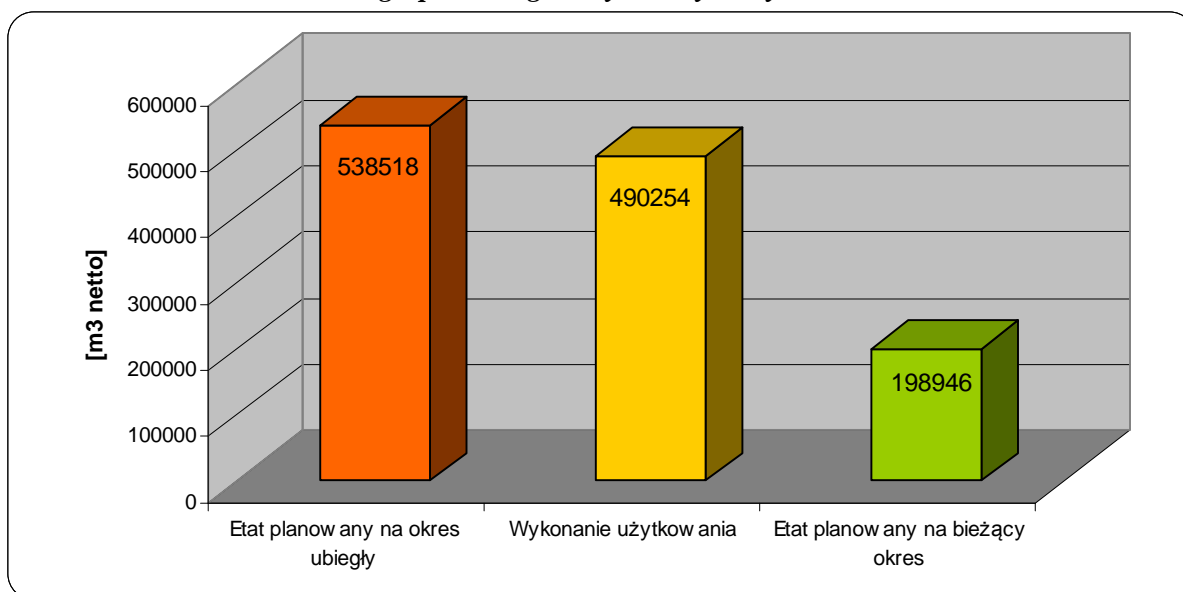
- w obrębie Lacka Puszcza – 29,70 m³ netto/1 ha zabiegów przedrębnych,
- w obrębie Narewka – około 30,00 m³ netto/1 ha zabiegów przedrębnych,
- **w Nadleśnictwie Browsk – 29,14 m³ netto/1 ha zabiegów przedrębnych.**

Powyższy wskaźnik planowany na najbliższe 10 lat, jest o 30,9% niższy od analogicznego wskaźnika wykonania pozyskania użytków przedrębnych (łącznie z przygodnymi) za ubiegły okres gospodarczy, który wyniósł 42,14 m³ netto/ha.

Planowany rozmiar użytkowania przedrębnego miąższości (traktowany jest jako maksymalny etat użytkowania) nie może przekroczyć 50% przyrostu bieżącego, spodziewanego w okresie obowiązywania planu. Natomiast ustalony i przyjęty etat powierzchniowy stanowi wielkość obligatoryjną do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu.

Przyjęta wielkość (198946 m³ netto) stanowi 17,4% spodziewanego bieżącego przyrostu miąższości w 10-leciu w Nadleśnictwie Browsk i 17,6% spodziewanego bieżącego przyrostu miąższości w 10-leciu drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębny.

Rycina 43. Porównanie proponowanego etatu użytkowania przedrębnego z etatem z ubiegłego okresu gospodarczego i wykonanym użytkowaniem

3.3.4. Zestawienie łączne etatu użytków głównych

Przyjęty łączny etat użytkowania (wraz ze spodziewanym 5% przyrostem użytków rębnych) na lata 2012-2021 dla Nadleśnictwa Browsk kształtuje się następująco:

Tabela 63. Przyjęty łączny etat użytkowania na lata 2012-2021 dla Nadleśnictwa Browsk

Etat	Obręb						Nadleśnictwo	
	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka		m ³ brutto	m ³ netto
	m ³ brutto	m ³ netto	m ³ brutto	m ³ netto	m ³ brutto	m ³ netto		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rębne zaliczone na etat	6124	5270	2497	2175	8094	7099	16715	14544
Spodziewany 5% przyrost użytków rębnych	306	264	125	109	405	355	836	728
Rębne nie zaliczone na etat								
Razem użytki rębne	6430	5534	2622	2284	8499	7454	17551	15272
Przedrębne	95250	76200	88026	70421	65406	52325	248683	198946
Ogółem	101680	81734	90648	72705	73905	59779	266234	214218

Tabela 64. Tabela nr XVII. Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć w Nadleśnictwie Browsk

Kategoria cięć	Powierzchnia ha		Miąższość grubizny w m3	
	cięć* (manipulacyjna)	do odnowienia	brutto	netto
1	2	3	4	5
I. Użytki rębne:				
A. Zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego)	293,25	60,51	16715	14544
Spodziewany przyrost 5% miąższości użytków rębnych			836	728
Łącznie użytki rębne ze spodziew. przyrostem	293,25	60,51	17551	15272
B. Nie zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego)				
1. uprzągnięcie płazowin				
2. uprzągnięcie nasienników i przestojów				
3. pozostałe				
Razem nie zaliczone				
Razem użytki rębne	293,25	60,51	17551	15272
II. Użytki przedrębne				
A. Czyszczenia	245,90			
B. Trzebieże	6581,09			
Razem użytki przedrębne (m3 wg przyjęt. etatu)	6826,99		248683	198946
Ogółem użytki główne (I+II)	7120,24	60,51	266234	214218

* dotyczy rzeczywistej powierzchni manipulacyjnej bez uwzględniania powtórzeń (nawrotów) w 10-leciu

Planowany łączny etat użytkowania stanowi 18,6% spodziewanego przyrostu miąższości w okresie 10 lat w Nadleśnictwie. Planowana przeciętna roczna miąższość użytkowania wynosi 1,37 m³ na 1 ha powierzchni leśnej, co stanowi 0,42% przeciętnej miąższości na gruntach leśnych.

Planowany łączny etat użytkowania jest o prawie 62% niższy od wykonanego pozyskania (wraz z przygodnymi) w ubiegłym dziesięcioleciu.

Użytkowanie główne w Nadleśnictwie Browsk realizowane będzie na powierzchni 7120,24 ha, co stanowi 36,72% powierzchni leśnej obiektu.

Tabela 65. Tabela nr XVII. Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć w Nadleśnictwie Browsk, Obręb Browsk

Kategoria cięć	Powierzchnia ha		Miąższość grubizny w m ³	
	cięć* (manipulacyjna)	do odnowienia	brutto	netto
1	2	3	4	5
I. Użytki rębne:				
A. Zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego)	134,23	24,23	6124	5270
Spodziewany przyrost 5% miąższości użytków rębnych			306	264
Łącznie użytki rębne ze spodziew. przyrostem	134,23	24,23	6430	5534
B. Nie zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego)				
1. uprzągnięcie płazowin				
2. uprzągnięcie nasien- ników i przestojów				
3. pozostałe				
Razem nie zaliczone				
Razem użytki rębne	134,23	24,23	6430	5534
II. Użytki przedrębne				
A. Czyszczenia	51,22			
B. Trzebieże	2660,53			
Razem użytki przedrębne (m ³ wg przyjęt. etatu)	2711,75		95250	76200
Ogółem użytki główne (I+II)	2845,98	24,23	101680	81734

* dotyczy rzeczywistej powierzchni manipulacyjnej bez uwzględniania powtórzeń (nawrotów) w 10-leciu

Tabela 66. Tabela nr XVII. Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć w Nadleśnictwie Browsk, Obręb Laska Puszcza

Kategoria cięć	Powierzchnia ha		Miąższość grubizny w m3	
	cięcia* (manipulacyjna)	do odnowienia	brutto	netto
1	2	3	4	5
I. Użytki rębne: A. Zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego)	47,74	11,40	2497	2175
Spodziewany przyrost 5% miąższości użytków rębnych			125	109
Łącznie użytki rębne ze spodziew. przyrostem	47,74	11,40	2622	2284
B. Nie zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego) 1. uprzątnięcie płazowin 2. uprzątnięcie nasien- ników i przestojów 3. pozostałe				
Razem nie zaliczone				
Razem użytki rębne	47,74	11,40	2622	2284
II. Użytki przedrębne A. Czyszczenia B. Trzebieże	83,46 2287,62			
Razem użytki przedrębne (m3 wg przyjęt. etatu)	2371,08		88026	70421
Ogółem użytki główne (I+II)	2418,82	11,40	90648	72705

* dotyczy rzeczywistej powierzchni manipulacyjnej bez uwzględniania powtórzeń (nawrotów) w 10-leciu

Tabela 67. Tabela nr XVII. Zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć w Nadleśnictwie Browsk, Obwód Narewka

Kategoria cięć	Powierzchnia ha		Miąższość grubizny w m ³	
	cięć* (manipulacyjna)	do odnowienia	brutto	netto
1	2	3	4	5
I. Użytki rębne: A. Zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego)	111,28	24,88	8094	7099
Spodziewany przyrost 5% miąższości użytków rębnych			405	355
Łącznie użytki rębne ze spodziew. przyrostem	111,28	24,88	8499	7454
B. Nie zaliczone na poczet przyjętego etatu (powierzchniowego) 1. uprzątnięcie płazowin 2. uprzątnięcie nasien- ników i przestojów 3. pozostałe				
Razem nie zaliczone				
Razem użytki rębne	111,28	24,88	8499	7454
II. Użytki przedrębne A. Czyszczenia B. Trzebieże	111,22 1632,94			
Razem użytki przedrębne (m ³ wg przyjęt. etatu)	1744,16		65406	52325
Ogółem użytki główne (I+II)	1855,44	24,88	73905	59779

* dotyczy rzeczywistej powierzchni manipulacyjnej bez uwzględniania powtórzeń (nawrotów) w 10-leciu

3.4. Plan użytkowania lasu

Z planowania zabiegów gospodarczo-ochronnych zostały wyłączone drzewostany na siedliskach: Bw, Bb, BMw, BMb, LMw, LMb, Lw, Ol, OlJ. Nie planowano zabiegów w drzewostanach, w których składzie gatunkowym występowały drzewa ponad 100-letnie w udziale co najmniej 10%. Pominięto w planowaniu także: drzewostany pionierskie z dominacją brzozy i osiki od IV (a w uzasadnionych przypadkach od III klasy wieku), rezerwy przyrody, strefy ochrony całorocznej ostoi zwierząt podlegających ochronie gatunkowej oraz wszystkie drzewostany w wieku gatunku panującego przekraczającego 92 lata.

3.4.1. Użytkowanie rębne

Na podstawie ustaleń Komisji Założeń Planu, Narady Techniczno-Gospodarczej, pisma Głównego Konserwatora Przyrody z dnia 5 czerwca 2012 r. oraz pism DGLP z nim powiązanych, przyjęto podane w poniższym zestawieniu, sposoby użytkowania rębego i rodzaje rębni według siedliskowych typów lasu.

Tabela 68. Sposoby użytkowania rębego i rodzaje rębni według siedliskowych typów lasu

Typ siedliskowy lasu	Gospodarstwo	Przyjęty rodzaj rębni	Okres odnowienia [lat]	Nawrót cięć	Uwagi
1	2	3	4	5	6
BMśw	Specjalne	IIIB	30	X	Poza głównym kompleksem puszczańskim (2 przypadki)
BMśw, LMśw, Lśw,		IVD	40-60	X	Pozostałe przypadki

Tabela 69. Powierzchnia poszczególnych rodzajów rębni w Nadleśnictwie Browek

Rodzaj rębni	Powierzchnia manipulacyjna	Powierzchnia do odnowienia
	powierzchnia [ha]	
1	2	3
IIIb	2,23	0,67
IVd	291,02	59,84
Razem w Nadleśnictwie	293,25	60,51

Przebudowa drzewostanów przebiegać będzie zasadniczo z zastosowaniem rębni IVd. Dla tej rębni zastosowano, w zależności od cech objętego zabiegiem wydzielenia, okres odnowienia od 40 do 60 lat. Wydłużony okres odnowienia zastosowano przy rozpoczęciu przebudowy. Krótszy okres odnowienia planowano w drzewostanach z rozpoczętą przebudową oraz w tych z panującym świerkiem. Jeżeli chodzi o rębnię IIIb, to zaplanowano ją w 2 przypadkach. Zaprojektowano dla niej okres odnowienia o długości 30 lat.

Z uwagi na długi czas odnowienia występują przypadki, gdy pasy manipulacyjne sąsiadujących ostępów stykają się ze sobą. Ponieważ nie planowano podziału wykonania poszczególnych rębni złożonych na lata, zadanie to przypadnie gospodarzom terenu. Należy zwrócić uwagę by zachować odstęp czasowy w rębniach na sąsiednich powierzchniach manipulacyjnych.

W 2 uzasadnionych przypadkach opisanych w tabeli 67 zastosowano odstępstwa od przyjętych zasadniczych sposobów użytkowania rębego. Nie były planowane rębnie zupełne ani cięcia uprzątające rębni złożonych.

Nazwy etapów cięć w poszczególnych rębniach złożonych są następujące:

rębnia	IIIb	1-sze cięcie	- gniazdowe
		2-gie cięcie	- gniazdowe
		3-cie cięcie	- uprzątające
	IVd	1-sze cięcie	- gniazdowe
		2-gie cięcie	- gniazdowe
		3-cie cięcie	- gniazdowe
		4-te cięcie	- uprzątające

W lasach stanowiących strefy ochrony zwierząt podlegających ochronie gatunkowej na wszelkie zabiegi odnowieniowe w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. W przypadku występowania stref ochrony stanowisk granicznika płucnika zabiegi odnowieniowe wykonywać zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody Art.60 ust.6 oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 9.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną.

Do planów cięć użytków rębnych zaliczonych na etat opracowano dla każdego obrębu mapy przeglądowe cięć w skali 1:20000. Rębnie zaznaczono kolorem czerwonym a powierzchnie do odnowienia kolorem żółtym. Na mapie zamieszczono informacje o rodzaju rębni i procencie masy do pobrania. Zaznaczono tu też główne drogi wywozowe. Na mapy naniesiono również granice rezerwatów, wyłączonych i gospodarczych drzewostanów nasiennych. Działki zrębowe wniesione zostały również na mapy gospodarcze w skali 1:5000 oraz mapy gospodarczo-przeglądowe projektowanych cięć rębnych w skali 1:10000 z przeznaczeniem dla leśniczych.

3.4.2. Użytkowanie przedrębne

W ramach użytkowania przedrębego zaprojektowano zabiegi CP-P, TW oraz TP. O terminie ich wykonania zadecyduje gospodarz danego terenu z zastrzeżeniem, że w pierwszej kolejności należy wykonywać zabiegi określone jako pilne. Intensywność zabiegu będzie zależała od aktualnego stanu drzewostanu.

Planowane zabiegi zawarte są we wskazówkach opisu taksacyjnego. Zgodnie z Instrukcją urządzania lasu zostało sporządzone zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego na podstawie wskazań gospodarczych opisu taksacyjnego wg rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku (Tabela XVI).

Nie planowano zabiegów w drzewostanach; o właściwym składzie gatunkowym i ustabilizowanej strukturze, rozluźnionym zwarciu, niedostępnych w wyniku podtopienia lub położonych na nierozgraniczonych działkach wśród gruntów innych własności.

3.5. Plan hodowli lasu

Podstawowym dokumentem określającym sposoby i metody prowadzenia prac pielęgnacyjnych są Zasady hodowli lasu, wprowadzone w życie zarządzeniem Nr 99 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 24 grudnia 2002 r.

Podstawą do planowania czynności hodowlanych w całym cyklu produkcyjnym jest gospodarczy typ drzewostanu, który ukierunkowuje proces produkcji leśnej. Hodowlany cel produkcji leśnej jest realizowany poprzez właściwe postępowanie w poszczególnych fazach wzrostu i rozwoju drzewostanów.

Aby spełnić w/w zadanie należy dążyć do:

- wyhodowania zdrowych, silnych genetycznie sadzonek prowadząc gospodarkę nasienną opartą na zasadach genetyki i selekcji,
- zakładania upraw zgodnych z optymalnym składem dla siedliska o właściwej formie zmieszania oraz właściwym ich pielęgnowaniu przy wykorzystaniu lokalnych warunków,
- urozmaicania składów gatunkowych upraw leśnych i zalesień gruntów porolnych wszędzie tam, gdzie istnieją ku temu warunki,
- wyhodowania młodników o właściwym składzie gatunkowym,
- doprowadzenia do właściwego składu drzewostanów poprzez odpowiednio wykonywane zabiegi pielęgnacyjno-selekcyjne,
- utrzymywania wysokiej produktywności lasu, której wskaźnikiem jest przyrost bieżący oraz wykorzystywania wytwarzanych zasobów drzewnych,
- maksymalnego uwzględniania lokalnych warunków siedliska, w tym mikroóżnicowania siedliskowego,
- właściwego zagospodarowania w lasach ochronnych i zapewnienia wypełnianych przez nich funkcji, dla których zostały wydzielone,

- wzbogacania składu gatunkowego drzewostanów i stosowania różnych form zmieszania w zależności od istniejących mikrosiedlisk,
- maksymalnego wykorzystania odnowień naturalnych,
- biologicznej zabudowy obrzeży lasu i dróg oraz linii podziału powierzchniowego,
- rozszerzania zakresu pielęgnacji siedlisk i wzbogacania biocenozy leśnych,
- zakładania wzdłuż dróg i szlaków komunikacyjnych pasów obsadzonych gatunkami liściastymi mając na uwadze ochronę przeciwpożarową oraz aspekty krajobrazowe,
- zakładania remiz dla ptaków, szczególnie na gruntach porolnych,
- stosowania odpowiednich środków i metod zabezpieczania upraw przed zwierzyną.

Zbiorczy wykaz wskazań gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu dla obrębów i nadleśnictwa przedstawiono w tabeli 69 (synteza tabeli XVIII IUL), zamieszczonej na stronie następnej.

W niniejszym planie hodowli lasu nie planowano zalesień gruntów nieleśnych.

Na wniosek Nadleśnictwa zaplanowano odnowienie 2 wydziełów zaliczonych do gruntów związanych z gospodarką leśną, które przestały już pełnić przypisane im wcześniej funkcje. Chodzi o wydzielenie 804d z obrębu Browsk o powierzchni 0,23 ha (użytkowane dotychczas jako składnica drewna) i wydzielenie 103Ah z obrębu Narewka o powierzchni 0,57 ha (wykorzystywane do niedawna jako poletko łowieckie).

Odnowienia projektowanych rębni złożonych zaplanowani na powierzchni 60,51 ha. Wynika ona z sumy powierzchni zredukowanej do odnowienia zamieszczonej w planie cięć.

Nie planowano podsadzeń produkcyjnych natomiast zaprojektowane dolesienia luk i przerzedzeń zajmą łączną powierzchnię 87,66 ha. Przeważają wśród nich luki powstałe w wyniku działalności huby korzeniowej na gruntach porolnych. Nie wszystkie luki uwidocznione na mapach zostały przeznaczone do dolesienia. Część z nich pozostawiono do sukcesji naturalnej. W początkowym stadium sukcesji będą one służyły jako dodatkowa baza pokarmowa poprawiająca warunki bytowe zwierząt roślinożernych, w tym gatunku chronionego, jakim jest żubr.

Tabela 70. Zbiorcze zestawienie wskaźników gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu dla obrębów leśnych i Nadleśnictwa Browsk

Wskaźnik	Obręb			Nadleśn. [ha]
	Browsk [ha]	Lacka P.[ha]	Narewka [ha]	
Odnowienia powierzchni leśnej niezalesionej, w tym:				
odnowienie zrębów, halizn, płazowin				
odnowienie gruntów w produkcji pomocniczej i gruntów związanych z gospodarką leśną	0,23		0,57	0,80
Zalesienie gruntów nieleśnych				
Odnowienie zrębów zupełnych projektowanych				
Razem na powierzchni otwartej	0,23	0,00	0,57	0,80
Odnowienia przy rębniach złożonych	24,23	11,40	24,88	60,51
Podsadzania produkcyjne				
Dolesienia luk i przerzedzeń	3,64	81,82	2,20	87,66
Razem odnowienia pod osłoną	27,87	93,22	27,08	148,17
Ogółem odnowienia i zalesienia	28,10	93,22	27,65	148,97
Poprawki i uzupełnienia w istniejących uprawach i młodnikach	0,00	0,94	0,42	1,36
Poprawki i uzupełnienia na gruntach projektowanych do odnowienia i zalesienia	2,81	9,33	2,76	14,90
Razem poprawki i uzupełnienia	2,81	10,27	3,18	16,26
Ogółem odnowienia, zalesienia, poprawki i uzupełnienia	30,91	103,49	30,83	165,23
Pielęgnowanie upraw (CW)	37,68	129,42	121,85	288,95
Pielęgnowanie młodników (CP)	101,44	109,33	166,00	376,77
Melioracje agrotechniczne	27,87	93,22	26,81	147,90

Poprawki i uzupełnienia w uprawach i młodnikach istniejących zaprojektowano podczas prac taksacyjnych na powierzchni 1,36 ha.

W drzewostanach w których będą prowadzone rębnie złożone projektowaną do odnowienia powierzchnię zwiększono o 10% z tytułu uszkodzeń młodego pokolenia podczas ścinki i zrywki drzew oraz przez zwierzynę.

Wprowadzania podszytów nie planowano.

Czyszczenia wczesne planowane są w uprawach pod osłoną, na gruntach projektowanych do odnowienia i zalesienia oraz w dolesionych lukach. Powierzchnia planowanych czyszczeń wczesnych i pielęgnacji gleby jest sumą powierzchni wydzielen, w których przewiduje się te zabiegi.

Melioracje agrotechniczne obejmują zespół czynności związanych z przygotowaniem powierzchni do odnowienia: usunięcie podszytów, wyrównanie i oczyszczenie powierzchni po pracach zrębowych. Planowano je przy wszystkich odnowieniach w rębniach złożonych, oraz gdy wymagała tego sytuacja na gruncie w odnowieniach otwartych, dolesieniach luk i przerzedzeń oraz poprawkach i uzupełnieniach.

Powierzchnię projektowanych zabiegów pielęgnacyjnych w uprawach i młodnikach zainwentaryzowanych na gruncie oraz w uprawach nowozakładanych i lukach planowanych do dolesienia zestawiono w tabeli 70. Pielęgnowanie młodników wykazane w kolumnie 4 tego zestawienia obejmuje całość czyszczeń późnych bez wraz z czyszczeniami późnymi z pozyskiwaniem masy (CP-P). Powierzchnia tych ostatnich zabiegów została zaczerpnięta z tabeli XVI IUL.

Tabela 71. Zabiegi pielęgnacyjne powierzchni zainwentaryzowanych oraz nowozakładanych w Nadleśnictwie Browsk

Uprawy, młodniki	CW	CP	CP+CP-P
1	2	3	4
Obręb Browsk			
Nowozakładane ¹⁾	28,10		
Zainwentaryzowane	9,58	101,44	152,66
Razem	37,68	101,44	152,66
Obręb Lacka Puszcza			
Nowozakładane ¹⁾	93,22		
Zainwentaryzowane	36,20	109,33	192,79
Razem	129,42	109,33	192,79
Obręb Narewka			
Nowozakładane ¹⁾	27,83		
Zainwentaryzowane	94,02	166,00	277,22
Razem	121,85	166,00	277,22
Nadleśnictwo Browsk			
Nowozakładane ¹⁾	149,15		
Zainwentaryzowane	139,80	376,77	622,67
Łącznie	288,95	376,77	622,67

¹⁾ zabiegi wraz z zaplanowanymi dolesieniami luk

Nawożenie mineralne i melioracje wodne nie są projektowane.

3.6. Plan ochrony lasu

Celem zachowania dobrej zdrowotności i naturalnej odporności lasów, należy szczególną uwagę poświęcić właściwemu stanowi sanitarnemu lasu. Poniżej przedstawia się działania dotyczące zapobiegania poszczególnym grupom uszkodzeń lasu.

3.6.1. Ochrona upraw i szkółek przed szkodnikami występującymi w glebie

Na omawianym terenie nie stwierdza się, w skali mogącej mieć znaczenie gospodarcze, szkodników występujących w glebie. W celu przeciwdziałania powstawaniu szkód powodowanych przez pędraki należy przeprowadzać kontrole zapędraczenia powierzchni przeznaczonych do zalesienia i odnowienia.

3.6.2. Ochrona starszych upraw i młodników przed szkodnikami nękającymi

Ze względu na brak wielkopowierzchniowych upraw i młodników sosnowych na omawianym terenie, szkodniki nękające nie występują tu w skali mogącej mieć znaczenie gospodarcze.

W uzasadnionych przypadkach należy stosować zwalczanie mechaniczne bądź chemiczne. Powierzchnie zrębowe narażone na wystąpienie szeliniaka winny być odnawiane po przelegiwaniu.

3.6.3. Ochrona drzewostanów przed szkodnikami pierwotnymi

Drzewostany nadleśnictwa są stosunkowo dobrze odporne na działanie szkodników pierwotnych. Potencjalnym zagrożeniem może być pojaw miechuna świerkowca (*Physokermes piceae*). W wyniku żeru tego gatunku następuje osłabienie drzewostanów świerkowych w różnym wieku, co może prowadzić do ich zamierania. Dotyczy to przede wszystkim drzewostanów na siedliskach bagiennych i gruntach porolnych, które ulegają rozpadowi.

W bieżącym 10-leciu szczególną uwagę należy zwrócić na właściwe wykonywanie corocznych ocen stopnia zagrożenia poprzez:

- obserwację intensywności lotu motyli brudnicy mniszki (pułapki feromonowe),
- wiosenną kontrolę liczenia gąsienic,
- obserwacje drzewostanów świerkowych pod kątem występowania miechuna świerkowca,
- jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny zimujących w glebie: strzygoni choinówki, barczatki sosnówki, poprocha cetyniaka, osnuj gwiazdzistej i boreczników.

W przypadku wystąpienia gradacji należy liczyć się z możliwością zastosowania metody chemicznej lub chemiczno-biologicznej.

3.6.4. Ochrona lasu przed szkodnikami wtórnymi

Lasy nadleśnictwa narażone są na okresowe gradacje szkodników wtórnych. Dotyczy to w głównej mierze kornika drukarza.

Zwiększonemu występowaniu szkodników wtórnych sprzyja osłabienie drzew przez: zakłócenia stosunków wodnych, niekorzystne warunki siedliskowe (grunty porolne), czynniki atmosferyczne, pożary, uszkodzenia przez zwierzynę łowną i szkodniki pierwotne.

Aby ograniczyć rozmiar powstających szkód przewiduje się następujące działania:

- utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu poprzez wyrabianie i wywożenie z lasu złomów i wywrotów,

- przeprowadzanie okresowych kontroli występowania szkodników wtórnych w okresie jesiennym oraz przy okazji innych czynności w pozostałych porach roku,
- wykładanie drzew pułapkowych i ich korowanie w terminach określonych przez Instrukcję ochrony lasu oraz stosowanie pułapek feromonowych na kornika drukarza,
- terminowy wywóz surowca drzewnego z lasu,
- korowanie pniaków po ściętych drzewach,
- zabezpieczanie chemiczne drewna pozostającego na składnicach położonych w strefie zagrożenia
- ochronę naturalnych wrogów owadów szkodliwych poprzez zawieszanie budek lęgowych dla ptaków i nietoperzy, budowę poideł, grodzenie i ochrona mrowisk, dokarmianie ptaków, zakładanie remiz itp.

3.6.5. Ochrona lasu przed chorobami grzybowymi

W ostatnich latach na terenie nadleśnictwa notowano zwiększony poziom szkód związanych z występowaniem grzybów, w wyniku występowania warunków pogodowych sprzyjających rozwojowi tych patogenów, m.in. zwiększenie ilości opadów.

W drzewostanach starszych grzyby pasożytnicze zasiedlają głównie drzewa okaleczone lub stare i osłabione. Szkody powodowane przez te patogeny polegają głównie na osłabianiu lub czasem zabijaniu pojedynczych drzew. Występuje tu m.in. opieńka miodowa, obwar sosnowy oraz różne gatunki grzybów niszczących drewno (np. czyrenie, żółciak siarkowy). Patogeny te powodują deprecjację surowca na pniu, ale w skali całego nadleśnictwa nie mają większego znaczenia.

Najdotkliwsze szkody w drzewostanach może wyrządzać korzeniowiec wieloletni (huba korzeniowa). Dotyczy to przede wszystkim drzewostanów na glebach porolnych, których powierzchnia wynosi w Nadleśnictwie 2773,71 ha, co stanowi 14,38% powierzchni leśnej zalesionej. Są to tereny położone poza kompleksem puszczańskim, na terenie Leśnictwa Lewkowo (obręb Browek) i byłego Leśnictwa Narew (obręb Lacka Puszcza). W miejscach największego zagrożenia, w celu opanowania patogena zaleca się przeprowadzanie zabiegów pielęgnacyjnych w okresach najmniejszego zagrożenia tj. wiosną oraz stosowanie preparatów biologicznych z grzybami konkurencyjnymi. Zwalczanie tego patogena realizuje się przez zabezpieczanie pni preparatem Pg-IBL (Phlebia gigantea). W stosunku do innych patogenów należy prowadzić wyszukiwanie porażonych drzew i usuwać je w ramach cięć pielęgnacyjnych.

3.6.6. Ochrona lasu przed zwierzyną płową

Szkody od zwierzyny dotyczą głównie drzewostanów młodszych klas wieku oraz drzewostanów o strukturze KO. Obniżają one przydatność hodowlaną i zdrowotną młodego pokolenia drzew leśnych, a w skrajnych przypadkach mogą one lokalnie spowodować konieczność powtórzenia danej powierzchni. W Nadleśnictwie Browsk najwięcej szkód wyrządzają: żubr, jeleń i łoś. Nową kategorią są pojawiające się w ostatnich latach uszkodzenia starszych drzewostanów powodowane przez bobry.

Najistotniejszym zagadnieniem w zakresie przeciwdziałania tym szkodom jest:

- utrzymanie stanu zwierzyny płowej oraz jej struktury wiekowej i płciowej na poziomie gospodarczo znośnym,
- właściwe zagospodarowanie poletek łowieckich,
- zwiększenie naturalnej bazy żerowej poprzez odtworzenie, właściwe zagospodarowanie małych łąk śródleśnych oraz pozostawianie części luk do naturalnej sukcesji,
- dokarmianie, instalowanie lizawek i wykładanie drzew zgryzowych,
- grodzenie upraw,
- w przypadku braku możliwości wykonania grodzień lub w miejscach mniej narażonych na szkody stosowanie indywidualnych środków zabezpieczających sadzonki przed zgryzaniem i spalowaniem.

3.6.7. Poziom uszkodzeń drzewostanów w oparciu o monitoring

Nadmierna emisja dwutlenku węgla, tlenków azotu i dwutlenku siarki tworzy złożony układ czynników antropogenicznych niekorzystnie oddziałujących na lasy. Aby rozpoznać te zagrożenia prowadzony jest monitoring uszkodzeń lasu (monitoring biologiczny), zintegrowany w swej zasadniczej części (SPO I rzędu) z założonymi w latach 2005-2009 (i obecnie kontynuowanymi) powierzchniami wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasu (WISL). Na gruntach Nadleśnictwa Browsk zlokalizowanych jest 6 czynnych powierzchni SPO I rzędu (obręb Browsk – 3 powierzchnie, obręb Lacka Puszcza – 2 powierzchnie i obręb Narewka – 1 powierzchnia).

Organizację sieci i koordynację systemu monitoringu lasu prowadzi Instytut Badawczy Leśnictwa. Na powierzchniach tych oceniane są cechy morfologiczne i zdrowotnościowe drzew takie jak stopień defoliacji i odbarwienia igliwia (liści), proporcje przyrostu pędów, czy specyfikacja uszkodzeń. Coroczne obserwacje pozwalają określić poziom uszkodzenia drzewostanów nadleśnictwa w stosunku do obszarów Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku i całego kraju. Głównym wskaźnikiem brany pod uwagę przy ocenie poziomu uszkodzenia drzewostanów jest procent defoliacji koron

(szacowany w 5% odstopniowaniu). Na terenie obrębu Lacka Puszcza w oddz. 45Adx o powierzchni 0,94 ha, zlokalizowana jest powierzchnia SPO II rzędu stanowiąca w przeszłości powierzchnię dendrometryczną, na której jest możliwość wykonywania badań monitoringowych o rozszerzonym zakresie.

W lasach nadleśnictwa powinny być prowadzone zabiegi poprawiające biologiczną odporność lasu na czynniki szkodliwe. W tym celu zaleca się:

- szersze stosowanie udoskonalonej ogniskowo-kompleksowej metody ochrony lasu, szczególnie na terenach pierwotnych ognisk gradacyjnych szkodników liściożernych, poprzez zakładanie remiz roślin nektarodajnych, pojników, wywieszanie budek lęgowych, gradzenie mrowisk,
- wzbogacanie i urozmaicanie monolitycznych środowisk leśnych poprzez wprowadzanie biocenotycznych domieszek gatunków liściastych,
- zachowywanie w trzebieżach drzew wyróżniających się wysoką żywotnością,
- zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach m.in. poprzez odtwarzanie oraz właściwe zagospodarowanie małych łąk śródleśnych, zwiększanie ilości preferowanych przez zwierzynę gatunków domieszkowych oraz wykorzystywanie nadarżających się możliwości tworzenia poletek zgryzowych oraz punktów oporu środowiska.

Wszystkie czynności nie ujęte w niniejszym opracowaniu należy wykonywać zgodnie z Instrukcją ochrony lasu oraz obowiązującymi przepisami.

Integralną częścią planu ochrony lasu są mapy przeglądowe ochrony lasu w skali 1:20000 sporządzone dla poszczególnych obrębów. Na mapach tych zaznaczono:

- stałe partie kontrolne do jesiennych poszukiwań szkodników sosny,
- obszary uszkodzone przez owady,
- obszary uszkodzone przez grzyby,
- obszary uszkodzone przez zwierzynę łowną,
- obszary uszkodzone przez wodę,
- obszary uszkodzone przez klimat,
- inne uszkodzenia,
- drzewostany na gruntach porolnych (stwierdzone podczas prac glebowo-siedliskowych),
- lokalizację pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę i strzygonię choinówkę.

Na mapie tej zaznaczono tylko te partie lasu, których uszkodzenie jest istotne i przekracza 10%.

3.7. Plan ochrony przeciwpożarowej

Plan ochrony przeciwpożarowej opracowano w oparciu o § 103 i § 104 Instrukcji urządzania lasu, posługując się wytycznymi Instrukcji ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych z 1996 roku, a także innymi dyrektywami zawartymi w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej, m. in. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. (Dz. U. Nr 58 poz. 405) oraz Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. (Dz. U. Nr 80 poz. 563). Zawiera on analizę zagrożeń wynikających ze stanu środowiska leśnego, w powiązaniu ze stwierdzonymi w ostatnim dziesięcioleciu pożarami, a także sposobami zapobiegania pożarom i metodami ich zwalczania. Należy go traktować jako założenia programowe do wykorzystania przy opracowaniu corocznych planów operacyjnych, zwanych „Sposobami postępowania na wypadek pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia dla obszarów leśnych”.

Pod pojęciem zagrożenia pożarowego lasu rozumie się istnienie takich warunków, przy których możliwe jest powstanie niekontrolowanego procesu spalania wymagającego zorganizowanej akcji do jego likwidacji. O występowaniu czynników kształtujących zagrożenie pożarowe lasu decydują w szczególności:

- pora roku a przede wszystkim zaleganie pokrywy śnieżnej,
- wiek i skład drzewostanów oraz rodzaj pokrywy gleby,
- intensywność zabiegów gospodarczych i sposobów użytkowania drzewostanów,
- sieć dróg komunikacyjnych i nasilenie ruchu na drogach,
- atrakcyjność turystyczna i obfitość płodów runa leśnego,
- rozmieszczenie zakładów przemysłowych oraz osad ludzkich wśród lasów,
- inne warunki lokalne.

3.7.1. Zagrożenie pożarowe lasu

Całość lasów Nadleśnictwa została zakwalifikowana do III kategorii (małe zagrożenie pożarowe). Zaliczenia do tej kategorii dokonano zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. (Dz. U. Nr 58 poz. 405), w oparciu o wyliczenia przedstawione w dalszej części niniejszego rozdziału.

Punktacja przyporządkowana poszczególnym kryteriom klasyfikacji drzewostanów jest następująca:

- * Liczba pożarów w Nadleśnictwie w latach 2002-2011 wyniosła 21; średnia roczna = 2,1;
ilość punktów z tabeli 2 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska = **10**
(przedział 1,6-3,0);

* Powierzchnia drzewostanów w wieku do 40 lat = 16,28% (przedział do 30%); procent powierzchni wybranych siedliskowych typów lasu (Bs, Bśw, BMśw) = 26,07% (przedział do 30%); ilość punktów z tabeli 1 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska = **1**

* Wartość współczynnika hydrodynamicznego Sielaninowa „k” z wzoru:

$$k = \frac{P \times 10}{t}$$

gdzie :

k – wartość współczynnika

P – oznacza sumę opadów

t – oznacza sumę średnich temperatur dobowych danego miesiąca

Tabela 72. Główne parametry klimatyczne w okresie największego zagrożenia pożarowego

Wyszczególnienie	Miesiące							Razem
	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Suma średnich opadów dobowych (mm)	38	73	63	90	77	50	49	440
Suma średnich temperatur dobowych (°C)	240	405	486	575	539	372	244	2861
Wartość współczynnika „k”	1,58	1,80	1,30	1,57	1,43	1,34	2,01	1,58

ilość punktów z tabeli 3 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska = **4**

* Ilość punktów przyporządkowanych wskaźnikowi zanieczyszczeń powietrza za okres ostatnich 5 lat:

$$WZ = S_{srSO_2} * S_{srNO_2} * L_{mSO_2>10}$$

gdzie :

Wz – wskaźnik zanieczyszczeń powietrza

S_{srSO_2} – średnie stężenie siarki w ostatnich 5 latach [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]

S_{srNO_2} – średnie stężenie azotu w ostatnich 5 latach [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]

$L_{mSO_2>10}$ – liczba miesięcy ze stężeniem siarki większym od $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$

ilość punktów przy wskaźniku mniejszym niż 644 = **0**

Łączna ilość punktów = 15 (przedział poniżej 16 punktów) = III kategoria zagrożenia pożarowego (małe zagrożenie pożarowe).

3.7.1.1. Analiza sytuacji pożarowej w minionym okresie gospodarczym

W minionym okresie gospodarczym na gruntach Nadleśnictwa Browsk miało miejsce 19 pożarów lasu o łącznym areale 10,14 ha. Dodatkowo w tym okresie czasu w zasięgu administracyjnym obiektu w lasach niepaństwowych wydarzyły się 2 pożary o łącznej powierzchni 0,65 ha.

Zestawienie pożarów z terenu omawianego obiektu sporządzone na podstawie danych dostarczonych przez Nadleśnictwo przedstawiono w tabeli 72.

Tabela 73. Wykaz pożarów na gruntach Nadleśnictwa Browsk w minionym dziesięcioleciu

Lp.	Rok	Ilość pożarów	Pow. [ha]	Lokalizacja i przyczyna powstania pożaru
1	2	3	4	5
1	2002	4	1,22	Oddz. 68B – nieustalona Oddz. 797 – nieustalona Oddz. 740C – nieustalona Oddz. 823 – nieustalona
2	2003	5	3,50	Oddz. 783F – przeżuty z gruntów nieleśnych Oddz. 68B – nieustalona Oddz. 266 – transport kolejowy Oddz. 1A,1B – nieustalona Oddz. 266 – transport kolejowy
3	2004	1	0,00	Oddz. 265 – pozostałe
4	2005	4	4,30	Oddz. 797B – nieustalona Oddz. 794A – nieustalona Oddz. 73D – nieostrożność dorosłych Oddz. 809 - nieustalona
5	2006	3	0,51	Oddz. 273 – nieustalona Oddz. 783 – podpalenia
6	2007	1	0,50	Oddz.47B – przeżuty z gruntów nieleśnych
7	2008	1	0,10	Oddz. 798 – nieustalona
8	2009	0	0,00	-
9	2010	0	0,00	-
10	2011	0	0,00	-
Razem		19	10,14	x

W większości przypadków (11 sztuk) nie udało się ustalić przyczyny powstania pożaru. Przeciętna powierzchnia pożaru wyniosła 0,53 ha.

3.7.1.2. Analiza drzewostanów z podaniem obszarów zobowiązanych do wykonania pasów przeciwpożarowych

W myśl Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22.03.2006 r. (Dz. U. Nr 58 poz. 405) oraz Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21.04.2006 r. (Dz. U. Nr 80 poz. 563) pasy przeciwpożarowe służą zabezpieczeniu przeciwpożarowemu

lasów położonych przy obiektach mogących stanowić zagrożenie pożarowe. Obowiązek utrzymywania pasów przeciwpożarowych dotyczy:

- lasów położonych przy szlakach kolejowych, zakładach przemysłowych, obiektach magazynowych, obiektach użyteczności publicznej i poligonach,
- lasów położonych przy drogach poligonowych i międzypoligonowych oraz drogach dojazdowych do obiektów przemysłowych i magazynowych,
- drzewostanów w wieku do 30 lat położonych przy drogach publicznych o nawierzchni utwardzonej oraz przy parkingach.

Obowiązek urządzania i utrzymania pasów przeciwpożarowych ciąży na kierownikach lub właścicielach obiektów przemysłowych lub magazynowych, właścicielach linii kolejowych, komendantach poligonów oraz właścicielach lub zarządcach lasów położonych przy drogach publicznych lub parkingach (w miejscach wymaganych).

Wokół Bazy Paliw na terenie obrębu Lacka Puszcza wykonany jest pas przeciwpożarowy typu B. Jego utrzymanie leży w zakresie obowiązków właściciela zakładu. Wzdłuż linii kolejowej Hajnówka-Siemianówka utrzymywany jest pas przeciwpożarowy typu C. Utrzymanie pasa leży w zakresie obowiązków PKP.

Nadleśnictwo utrzymuje pasy przeciwpożarowe wokół następujących miejsc ogniskowych i parkingów leśnych:

- Leśnictwo Olchówka – miejsce ogniskowe „Dworny Grądek” – 80Cb,
- Leśnictwo Olchówka – parking leśny – 84Ci,
- Leśnictwo Świnoroje – miejsce ogniskowe „Pod Dębami” – 78Ba i 78Cb,
- Leśnictwo Przechody – miejsce ogniskowe w Zwodzieckim – 92Cr,
- Leśnictwo Przechody – parking leśny – 75Ac.

Szczegółowa lokalizacja w/w pasów została przedstawiona na mapie ochrony przeciwpożarowej w skali 1:50000.

Dodatkowo, w omawianym nadleśnictwie obszarami o potencjalnie podwyższonym zagrożeniu pożarem są tereny na siedliskach Bśw i BMśw. Tereny te narażone są na najczęściej występujący pożar pokrywy gleby, a także najgroźniejszy w skutkach pożar całkowity. Na terenie Nadleśnictwa Browsk drzewostany na siedliskach borów i borów mieszanych świeżych zajmują 26,07% powierzchni leśnej. Ich największy udział występuje na obszarze Leśnictwa Lewkowo z obrębu Browsk i byłego Leśnictwa Narew z obrębu Lacka Puszcza. Te dwa obiekty, położone poza kompleksem puszczańskim są najbardziej zagrożone wystąpieniem pożaru w całym Nadleśnictwie.

Terenami potencjalnie zagrożonymi pożarami podpowierzchniowymi są obszary na siedliskach Bb, BMb i LMb. Powstawaniu takich pożarów sprzyjają długie okresy suszy, powodujące obniżenie poziomu wód gruntowych. Siedliska bagienne zajmują na omawianym obszarze 2,08% powierzchni leśnej.

Szczególnie narażone na pożary są również drzewostany w I i II klasie wieku. Na terenach tych pożar pokrywy gleby może łatwo przekształcić się w pożar całkowity, doprowadzający do zupełnego zniszczenia danego fragmentu lasu. Na terenie Nadleśnictwa Browsk wydzielania leśne w tym wieku zajmują łącznie 16,28% powierzchni leśnej.

Drzewostany, które ze względu na warunki siedliskowe i wiek drzewostanu są szczególnie zagrożone wystąpieniem pożarów zostały przedstawione na mapie ochrony przeciwpożarowej.

W celu właściwego zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu pasami ppoż., w najbliższym 10-leciu nadleśnictwo powinno:

- utrzymać w dobrym stanie istniejące pasy przeciwpożarowe poprzez porządkowanie ich terenu,
- otoczyć pasem przeciwpożarowym miejsca o wzmożonej penetracji turystycznej,
- utworzyć nowe pasy ppoż. w miarę zmieniających się potrzeb, szczególnie w nowo powstałych uprawach i drzewostanach w wieku do 30 lat,
- nadzorować, na podległym sobie terenie, utworzenie i utrzymywanie pasów ppoż przez inne zobowiązane do tego podmioty,
- zakładać biologiczne pasy przeciwpożarowe – pasy typu D w ramach realizacji planu cięć i planu hodowli na obszarach o podwyższonym potencjalnym zagrożeniu pożarem,

3.7.1.3. Stopień penetracji lasu

Mimo usytuowania obszaru Nadleśnictwa na terenie szczególnie atrakcyjnej turystycznie Puszczy Białowieskiej penetracja lasu w okresie wakacyjnym nie jest duża. Ruch turystyczny został skanalizowany w stronę Białowieży. W czasie urodzaju płodów runa leśnego, zwłaszcza w okresie grzybobrania, stopień penetracji głównie przez ludność miejscową jest większy i dotyczy terenów w sąsiedztwie głównych dróg i parkingów leśnych. Większa penetracja występuje także poza kompleksem puszczańskim, gdzie grunty Nadleśnictwa występują na przemian z gruntami prywatnymi.

3.7.1.4. Zagrożenia związane ze szlakami komunikacyjnymi

Przez teren Nadleśnictwa Browsk przebiegają szlaki komunikacyjne o mniejszym nasileniu ruchu tj. drogi wojewódzkie nr 687 Hajnówka – Narewka – Bondary, nr 685

Hajnówki – Narew – Zabłudów oraz linia kolejowa Hajnówka - Siemianówka. Szczególnie ta ostatnia arteria stwarza potencjalne znaczne zagrożenie pożarowe, ponieważ transportowane są nią paliwa oraz materiały niebezpieczne.

3.7.1.5. Lokalizacja różnego typu obiektów stwarzających zagrożenie pożarowe

Do obiektów stwarzających potencjalne zagrożenie pożarem zaliczyć należy bazę paliw na terenie obrębu Narewka oraz terminale przeładunkowe położone wzdłuż linii kolejowej, np. w miejscowości Planta.

3.7.1.6. Lokalizacja jednostek gaśniczych

Teren Nadleśnictwa Browsk położony jest w zasięgu działania Powiatowej Komendy Państwowej Straży Pożarnej w Hajnówce. Tam też zlokalizowana jest Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza PSP oraz Powiatowe Stanowisko Kierowania.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa zlokalizowanych jest 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, spośród których 5 włączono do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. OSP mają swoje siedziby w miejscowościach:

- Narew – KSRG,
- Łosinka – KSRG,
- Narewka – KSRG,
- Siemianówka – KSRG,
- Lewkowo Nowe – KSRG,
- Nowosady,
- Olchówka,
- Borysówka,
- Waški.

3.7.1.7. Okres swobodnego rozwoju pożaru

Okres swobodnego rozwoju pożaru zależy od następujących czynników:

- wykrycia i lokalizacji pożaru,
- systemu alarmowania, organizacji łączności i organizacji akcji bojowej,
- odległości pożaru od baz sprzętu pożarowego, zastępów ratowniczych, osad i straży pożarnych,
- zaopatrzenia w sprzęt ratowniczy, dostępu do wody,
- sieci dróg dojazdowych.

W warunkach Nadleśnictwa Browsk wykrywanie i lokalizacja pożarów prowadzone jest głównie przez dostrzegalnię przeciwpożarową wyposażoną w kamerę telewizyjną,

zlokalizowaną obok siedziby Nadleśnictwa w oddz. 62Bh obrębu Browsk. Dodatkową rolę odgrywa administrację leśną, osoby postronne oraz patrole przeciwpożarowe, które mogą być uruchamiane w warunkach wzrostu zagrożenia pożarowego. Należy ocenić, że ten etap trwa od kilku do 15 minut. Od chwili zaalarmowania JRG PSP do wyjazdu mija ok. 1 minuta, natomiast organizacja zastępów OSP wynosi ok. 5 minut. Zakładając, że pojazdy gaśnicze poruszają się ze średnią prędkością ok. 40 km/h, czas dojazdu do pożaru dla poszczególnych jednostek w obrębie ich działania, jest zróżnicowany w zależności od odległości do miejsca zdarzenia oraz stanu drogi dojazdowej. Okres swobodnego rozwoju pożaru na omawianym terenie wynosi od 20 do 40 minut (średnio 30 minut).

Należy założyć, że okres swobodnego rozwoju pożaru do momentu wkroczenia zawodowych lub ochotniczych straży pożarnych będących w KSRG wynosi od 7 do 30 minut.

Przebieg pożaru na etapie gaszenia zależy od rodzaju pożaru, temperatury i wilgotności powietrza, panującego wiatru, dostępu do wody, stosowanych środków gaśniczych, organizacji akcji gaszenia i naturalnych oraz sztucznych przerw ograniczających i osłabiających rozszerzanie się pożaru.

3.7.1.8. Ocena sezonowości występowania zagrożenia pożarowego obszaru leśnego Nadleśnictwa Browsk

Zagrożeniem pożarowym lasu nazywamy istnienie takich warunków w lesie, w których zachodzi możliwość powstania procesu palenia się substancji leśnej. Kształtują je następujące czynniki:

- możliwość pojawienia się zarzewia ognia, bodźca energetycznego zdolnego do zainicjowania procesu spalania się materiałów palnych znajdujących się w lesie,
- rodzaj i charakter palnych materiałów znajdujących się w miejscu pojawienia się bodźca energetycznego, ich ilość i rozmieszczenie na powierzchniach leśnych,
- warunki meteorologiczne rzutujące na wilgotność pokrywy gleby i powietrza, a tym samym decydujące o możliwości palenia się lasu.

Wilgotność materiałów palnych jest tym czynnikiem, który determinuje możliwość ich zapalenia się. Wpływa ona również na rozprzestrzenienie się pożarów lasu. Opracowane metody oceny możliwości powstawania pożarów leśnych w zależności od wilgotności ściółki i wilgotności powietrza mają ułatwić prognozowanie możliwości powstania pożarów. Na podstawie wielkości tych parametrów ustala się stopień zagrożenia pożarowego lasu. Wielkości graniczne wspomnianych elementów dla poszczególnych stopni zagrożenia podano poniżej.

Tabela 74. Progi wilgotności ściółki i powietrza stosowane przy określaniu stopnia zagrożenia pożarowego lasu

Stopnie zagrożenia pożarowego lasu	Wartości wilgotności mierzone o godzinie [%]			
	9 ⁰⁰		13 ⁰⁰	
	ściółki	powietrza	ściółki	powietrza
1	2	3	4	5
Brak zagrożenia – 0	61-75	96-100	41-75	86-100
Zagrożenie małe – I	41-60	86-95	31-40	76-85
Zagrożenie duże - II	21-40	76-85	16-30	51-75
Zagrożenie katastrofalne – III	0-20	0-75	0-15	0-50

Stopień zapalności dna lasu zależy od składu runa, wilgotności nagromadzonej leżaniny i ściółki oraz od rozkładu pogody w roku (głównie opadów atmosferycznych). W związku z tym, że siedliska Bśw i BMśw (gdzie próchnica posiada rozbudowaną warstwę materii organicznej, a pokrywa dna lasu jest głównie zadarniona lub mszysta) stanowią 16,07% powierzchni leśnej Nadleśnictwa Browsk, stopień zagrożenia pożarami od tej strony można uznać za mały.

Znaczne zagrożenie pożarowe występuje w okresie wczesnowiosennym. W okresie tym wzrasta intensywność wypalania traw na polach i łąkach w sąsiedztwie lasów. Szczególnie podatne na zapalenia są lasy, w których występują znaczne ilości łatwopalnych materiałów, zwłaszcza suchych traw. Najczęściej o tej porze roku występują pożary pokrywy gleby. W miarę rozwoju roślin runa zagrożenie pożarowe maleje.

Ponownie szczególnie narażone na możliwość wystąpienia pożaru całkowitego są lasy w miesiącach letnich, w których ściółka na skutek silnego przesuszenia ma niewielką wilgotność. Dodatkowym zagrożeniem jest też wzmożona w tym okresie penetracja lasu przez turystów, a także zbieraczy owoców runa leśnego. W miesiącach letnich na skutek obniżenia poziomu wód gruntowych występują też pożary podpowierzchniowe.

Jesienią dużą palnością charakteryzuje się pokrywa z czernicą, wrzosem oraz wysuszona ściółka liściasta. Ponownie wzrasta też penetracja lasu, tym razem przez poszukiwaczy grzybów. Pomimo to, w tym okresie następuje najczęściej zmniejszenie zagrożenia pożarowego. W miesiącach zimowych zagrożone pożarami są najczęściej lasy na siedliskach wilgotnych, na których występuje wysokie runo zwłaszcza trzcinnik i inne trawy oraz turzyce.

3.7.2. System obserwacyjno-alarmowo-gaśniczy

W systemie działań przygotowujących do szybkiego wykrywania i gaszenia pożarów podstawowe znaczenie ma istnienie sieci obserwacyjno-alarmowej. Nadleśnictwo, na swoim terenie posiada wieżę obserwacyjną zlokalizowaną przy budynku Nadleśnictwa wyposażoną w obrotową kamerę. Północna część opisywanego terenu jest także monitorowana z dostrzegalni znajdującej się w miejscowości Nowa Wola na obszarze Nadleśnictwa Żednia.

W systemie obserwacyjno-alarmowym Nadleśnictwa Browsk funkcjonują jeszcze uruchamiane przy najwyższym stopniu zagrożenia pożarowego naziemne patrole przeciwpożarowe oraz patrole lotnicze organizowane na poziomie RDLP w Białymstoku.

Ze sprzętu gaśniczego Nadleśnictwo posiada samochód patrolowo-gaśniczy, gaśnice uniwersalne, ciągnik Ursus, pług LPZ-75 oraz sprzęt podręczny. Leśnictwa posiadają łączność stacjonarną i komórkową. Samochody służbowe i prywatne kierownictwa, straż leśna, oraz PAD w nadleśnictwie wyposażone są w radiostacje. Na terenie nadleśnictwa zlokalizowane są punkty czerpania wody (wykorzystywane są naturalne ciekły wodne) oraz sieć dróg pożarowych.

Požary lasu są przede wszystkim następstwem bezpośredniego, nieostrożnego obchodzenia się z ogniem przez ludzi lub też wynikiem nieodpowiedniej eksploatacji maszyn i urządzeń. W gestii nadleśnictwa jest podjęcie działań zapobiegających pożarom. Chodzi zwłaszcza o oddziaływanie wychowawcze na tę część społeczeństwa, która z różnorodnych powodów może mieć styczność z lasem. Nadleśnictwo powinno prowadzić akcję uświadamiającą współpracując w tym zakresie ze strażą pożarną, szkołami, organizacjami młodzieżowymi i społecznymi. Administracja LP w celu dotarcia do masowego odbiorcy, z tematem zagrożenia pożarowego w lasach, powinna wykorzystywać w jak największym zakresie środki masowego przekazu (radio, telewizję i prasę). Akcję uświadamiającą należy wzmocnić w okresie największego zagrożenia pożarowego w lasach.

Przy opracowaniu corocznych planów operacyjnych, zwanych „Sposobami postępowania na wypadek pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia dla obszarów leśnych” należy wykorzystać zamieszczone poniżej zestawienia, które w trakcie obowiązywania planu mogą ulegać zmianie:

- prognozowanie zagrożenia
- plan alarmowania,
- magazyny sprzętu przeciwpożarowego,
- punkty czerpania wody,
- dojazdy pożarowe.

System prognozowania zagrożenia pożarowego obszarów leśnych w Nadleśnictwie Browsk jest zgodny z Zarządzeniem Nr 15 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 22 lutego 2008 Znak ZO-2511-1-2/08 gdzie wprowadzono nowy podział obszarów leśnych Polski na strefy prognostyczne.

Prognozowanie zagrożenia pożarowego obszarów leśnych dla 14 strefy, w której znajduje się Nadleśnictwo Browsk, odbywa się w punkcie prognostycznym Zielona w Nadleśnictwie Dojlidy wraz z punktami pomocniczymi w Rudce (Nadleśnictwo Rudka), Wólce Terechowskiej (Nadleśnictwo Bielsk) oraz Czerlonce (Nadleśnictwo Białowieża).

Informacja o zagrożeniu pożarowym publikowana jest na stronie internetowej RDLP w Białymstoku: www.bialystok.lasy.gov.pl w odnośniku „zagrożenie pożarowe lasu”. W zależności od stopnia zagrożenia pożarowego podejmowane są określone w Instrukcji ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych czynności dla ograniczenia możliwości powstania pożaru, jego szybkiego wykrycia i ugaszenia (patrz tabela 75).

Tabela 75. Przedsięwzięcia ochronne w zależności od stopnia zagrożenia pożarowego

Przedsięwzięcia ochronne	Stopień zagrożenia			
	0	I	II	III
1	2	3	4	5
Utrzymywanie dyżurów w PAD Nadleśnictwa		x	x	x
Utrzymywanie dyżurów w PAD Nadleśnictwa po godzinach pracy		x	x	x
Wzmocnienie dyżurów w PAD Nadleśnictwa o pełnomocników Nadleśniczego w biurze lub w domu ze środkiem transportu			x	x
Dyżury w punktach obserwacyjnych		x	x	x
Uruchomienie patroli w rejonach szczególnie zagrożonych				x
Wprowadzenie stanu pogotowia dla obsługi specjalistycznego sprzętu gaśniczego		x	x	x
Wprowadzenie stanu pogotowia dla obsługi innego sprzętu przydatnego przy gaszeniu pożaru			x	x
Gotowość startowa dla samolotów LBL		x	x	x
Wprowadzenie stanu pogotowia dla całego nadleśnictwa				x

Tabela 76. Plan alarmowania

Jednostka	Adres	Telefon	Radiotelefon
KP PSP	Hajnówka ul. 11 listopada 4	682 95 80	1-503 Kanał 10
PAD Nadleśnictwa Browsk	Gruszki 10 17-220 Narewka	685 83 44 606 715 403	1-5 Kanał 6
PAD Nadleśnictwa Bielsk	Bielsk Podlaski Studziwocka 39	(085) 730-26-52- nadleśnictwo (085) 731 28 61 - PAD	1-3 Kanał 6
PAD Nadleśnictwa Żednia	Michałowo Żednia 5	(0-85) 717 52 51 lub (0-85) 717 52 52 – nadleśnictwo 508032427 - wieża	1-30 Kanał 6

Jednostka	Adres	Telefon	Radiotelefon
PAD RDLP Białystok	Białystok ul. Lipowa 51	748 18 22 746 08 19 606 226 993 e-mail: pad@bialystok. lasy.gov.pl	1-100 Kanał 10
LBL Białystok	Aeroklub Białostocki Białystok ul. Ciołkowskiego 2	742 60 19	
LBL Nowogród	Nadleśnictwo Nowogród Morgowniki	/086/ 217 55 83	
LBL Suwałki	Aeroklub Suwalski Suwałki ul. Wojczyńskiego	/087/ 566 52 29	
Policja Narewka	Narewka ul. Białowieska 3	685 80 07	
Komenda Powiatowa Policji	Hajnówka ul. Armii Krajowej 1	682 20 34	
Straż Graniczna	Narewka ul. Nowa 12A	682 98 00	
Służby Med. Sanit.	Hajnówka ul. Lipowa 190	684 40 66	
OSP Narewka	Narewka ul. Białowieska 2	685 80 08	437-34 439-31 Kanał 10
Urząd Gminy Narewka	Narewka ul. Białowieska 1	682 98 80	
Urząd Gminy Narew	Narew ul. Mickiewicza 101	873 35 36	

Tabela 77. Kierownictwo jednostki, kadra inżynieryjno-techniczna upoważniona do organizowania i kierowania akcją gaśniczą z ramienia L.P.

Funkcja	Imię i nazwisko	Adres	Tel.
Nadleśniczy	Dariusz Skirko	Gruszki 15 17-220 Narewka	kom. 696 210 929
Zastępca Nadleśniczego	Jerzy Ługowoj	Hajnówka Ul. Wrzosowa 1 17-200 Hajnówka	kom.601 155 888
Inżynier Nadzoru	Jarosław Stocki	Nowa Łuka 17-200 Narewka	kom.606 482 562 dom. (085) 685 70 36
Sekretarz	Paweł Sieczkiewicz	Hajnówka Ul. Żurawia 1 17-200 Hajnówka	kom. 605 606 667 dom. (085) 684 29 22

Ponieważ Nadleśnictwo jest w trakcie reorganizacji, polegającej na zmniejszeniu liczby leśnictw z istniejących dotychczas 12 na 9, które mają obowiązywać od 2012 r., plan alarmowania nowych leśnictw jest w momencie tworzenia planu u. l. częściowo wypracowany i przedstawia się on następująco:

Wykaz alarmowania leśnictw w Nadleśnictwie Browsk na 2012 rok:

	<u>Tel.</u>	<u>Tel. kom.</u>
1. Leśnictwo Pasieki	85 6857046	- 501347172
2. -:- Olchówka	85 6858622	- 604567858
3. -:- Jelonka	85 6858075	- 604906478
4. -:- Lewkowo	85 6858171	- 609606194
5. -:- Nowosady	85 6863068	- 507128153
6. -:- Przechody	85 6863147	- 507128154
7. -:- Gnilec	85 6858053	- 507128173
8. -:- Krynica	85 6856054	- 606878521
9. -:- Rybaki	85 6816493	- 608551631

3.7.3. Dysponowanie sił lotniczych i sprzętu specjalistycznego

W zasięgu działania RDLP w Białymstoku działają 2 Leśne Bazy Lotnicze :

- Leśna Baza Lotnicza Białystok – Krywlany tel. (085) 7429309

Wyposażenie:

- samolot patrolowy-gaśniczy Dromader M18B (zbiornik wody pojemność 2200 l), cały sezon zagrożenia pożarowego.
- Leśna Baza Lotnicza Rostki Nadleśnictwo Drygały tel. 087 424 05 60
 - samolot patrolowy-gaśniczy Dromader M18B (zbiornik wody pojemność 2200 l), cały sezon zagrożenia pożarowego.

Zasady dysponowania:

Dysponować samolot lub śmigłowiec mogą RDLP Białystok, RDLP Olsztyn, Nadleśnictwo, Komendy Wojewódzkie PSP, Powiatowe Stanowiska Kierowania Komend Powiatowych PSP, za pośrednictwem:

- PAD RDLP tel. (085) 7481822, radiotelefon 1-0 , który koordynuje pracę LBL Białystok – Krywlany, radiotelefon 1-2
- Nadleśnictwo Drygały tel. 087 424 05 74, radiotelefon 1 - 27, które koordynują pracę LBL Rostki

W sytuacjach szczególnych loty dysponować można kontaktując się bezpośrednio z lotniskiem.

Tabela 78. Dysponowanie specjalistycznego sprzętu i pracowników do obsługi

Rodzaj sprzętu	Lokalizacja	Osoba odpowiedzialna	Telefon
Ciągnik z pługiem leśnym	Leśnictwa Pasieki, Olchówka, Łączyno, Lewkowo	Michał Panfilu	609 037 502
	Leśnictwa Jelonka, Świnoroje, Nowosady, Przechody	Grzegorz Wasilewski	512 175 235
	Leśnictwa Gnilec, Krynica, Rybaki, Narew	Jan Ochrymiuk	600 560 555
Samochód Toyota z agregatem gaśniczym oraz pilarką mechaniczną	Straż leśna	Wasilczuk Bogdan	606 453 277
		Niczyporuk Grzegorz	606 714 060

Tabela 79. Wykaz baz sprzętu pomocniczego

Nr bazy	Lokalizacja	Osoba odpowiedz.	Telefon Radiotel.	Tłumnice	Siekier	Motyki	Szpadle	Gaśnice
1	Nadleśnictwo Browsk	Dyżurny PAD	6858344 606 715 403 1-32	10	10	30	20	10
2	Leśnictwo Pasieki os. Pasieki	Pańkowski Jerzy	685 70 46 501 347 172		5	10	20	
3	Leśnictwo Łączyno os. Łączyno	Kulbacki Mirosław	685 86 21 604 906 496		5	10	20	
4	Leśnictwo Lewkowo Kolonia Siemianówka	Andrzej Melesz	685 81 18 609 606 194		5	10	20	
5	Leśnictwo Jelonka os. Jelonka	Anatol Bortnik	685 80 75 604 906 478		5	10	20	
6	Leśnictwo Nowosady os. Sorocz Nóżka	Sławomir Januszkiewicz	682 25 07 507 128 153	10	5	10	20	

Nr bazy	Lokalizacja	Osoba odpowiedzialna	Telefon Radiotel.	Tłumnice	Siekiery	Motyki	Szpadle	Gaśnice
7	Leśnictwo Gnilec os. Gnilec	Jan Januszkiewicz	685 86 33 507 128 173		5	10	20	
8	Leśnictwo Rybaki os. Podwański	Jan Kononiuk	681 64 93 608 551 631		5	10	20	
Razem:				20	45	100	160	10

Zgodnie z §11 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów Nadleśnictwo Browsk posiada wystarczającą ilość środków w bazach sprzętu do gaszenia pożarów.

3.7.4. Dostępność terenów leśnych i stan zaopatrzenia wodnego

3.7.4.1. Dostępność terenów leśnych

Szybkie wykrycie pożaru i zaalarmowanie o jego powstaniu jednostek ratowniczych decyduje w dużej mierze o tempie i rozmiarze działań gaśniczych. Niemniej skuteczność warunkuje także stan dróg, posiadane środki gaśnicze oraz sprzęt pożarniczy. Brak dróg oraz ich zły stan ograniczają zdolności manewrowe jednostek ratowniczych, utrudniają prowadzenie działań ratowniczych, a przez to mogą rzutować na rozprzestrzenianie się pożarów lasu na znaczne powierzchnie.

W celu zapewnienia właściwych warunków działania pojazdom ratowniczym należy:

- oznakować i utrzymać w stanie ciągłej przejezdności drogi dojazdowe do punktów czerpania wody i baz sprzętu,
- niezwłocznie usuwać przeszkody w przypadku zatarasowania dróg i linii wiatrołomami,
- na drogach jednopasmowych budować mijanki,
- punkty czerpania wody przygotować w sposób odpowiedni do ich zadań poprzez budowę podjazdów dla sprzętu gaśniczego,
- mosty tymczasowe przebudować na trwałe.

3.7.4.2. Dojazdy pożarowe

W przypadku budowy nowych lub przebudowy istniejących dojazdów pożarowych, należy im nadać następujące parametry:

- nawierzchnię gruntową lub utwardzoną o nośności co najmniej 100 kN i nacisku na oś 50 kN,
- promienie zewnętrzne łuków o długości co najmniej 11 m,
- odstępy pomiędzy koronami drzew do wysokości 4 m liczonej od nawierzchni jezdni co najmniej 6 m,
- szerokość jezdni co najmniej 3 m,
- plac manewrowy o wymiarach co najmniej 20 x 20 m w przypadku drogi nieprzelotowej,
- mijanki o szerokości 3 m i długości 23 m położone od siebie w odległości nie większej niż 300 m z zapewnieniem z nich wzajemnej widoczności, w przypadku dróg o jednym pasie ruchu.

Tabela 80. Wykaz dojazdów pożarowych

Nr dojazdu pożar.	Przebieg drogi (oddziały)	Parametry drogi (nawierzchnia, szer., przeszkody terenowe itp.)
1	2	3
1	Z drogi asfaltowej nr Narewka – Gruszki przez oddz. 62B do punktu czerpania wody nr 1	Droga wyłożona płytami, szerokość 6m z możliwością zawracania.
2	Z drogi o nawierzchni utwardzonej Bernadzki Most – Krynica przez oddział 45A, 45B, a później granicą oddziałów 44C i 44D do punktu czerpania wody nr 8	Droga o nawierzchni utwardzonej szerokości 9 m, później 4 m z możliwością zawracania.
3	Z Janowa przez oddziały 101A, 101B, 101D, 102C, 127B, 128A, 128C, 128D i połudn. granicą oddziałów 129B i 129C do punktu czerpania wody nr 5	Droga o nawierzchni utwardzonej szerokości 10 m, później 9 m, a na końcu 5 m z możliwością zawracania.

Dojazdy pożarowe zostały oznakowane w terenie przy pomocy tablic. Dodatkowo jako drogi pożarowe są wykorzystywane na omawianym terenie liczne drogi innych własności biegnące przez kompleksy leśne. Sieć dojazdów pożarowych w Nadleśnictwie Browsk jest wystarczająca dla jednostek LP III kategorii zagrożenia pożarowego.

3.7.4.3. Stan zaopatrzenia wodnego

Źródła wody do celów przeciwpożarowych powinny być zapewnione w ilości co najmniej 50 m³, zgromadzonych w postaci nie więcej niż dwóch zbiorników w obrębie chronionej powierzchni lub ciekę wodnego o stałym przepływie wody nie mniejszym niż 10

dm³/s przy najniższym stanie wód, z zapewnieniem najbliższego stanowiska czerpania wody w terenie o promieniu nie większym niż 5 km.

Przystosowanie do celów przeciwpożarowych istniejących zasobów wodnych polega na:

- zbudowaniu dojazdu o parametrach drogi pożarowej, umożliwiającej przejazd pojazdem bez zawracania lub zakończonej placem manewrowym,
- zbudowaniu w miarę potrzeb studzienek ssawnych lub innych urządzeń umożliwiających pobór wody, chronionych przed zamuleniem i zamarznięciem,
- zapewnieniu możliwości poboru wody z głębokości nie większej niż 6 m licząc od osi pompy,
- zbudowaniu zastawek na rowach, kanałach melioracyjnych, rzeczkach i strumieniach,
- zapewnieniu dostępu do istniejącej sieci hydrantów.

Wykaz istniejących punktów czerpania wody w Nadleśnictwie Browsk przedstawia tabela 80.

Tabela 81. Wykaz punktów czerpania wody

Nr punktu czerpania wody	Lokalizacja	Rodzaj	Pojemność	Uwagi
1	Nadleśnictwo Browsk 62Bh PCW/01/08	Zbiornik sztuczny betonowy Oddz.	300m ³	Dojazd bardzo dobry, dostępność i przystosowanie całoroczne
2	Leśnictwo Pasieki Gr. obcy PCW/05/08	Hydrant wieś Babia Góra		Dojazd dobry, dostępność w okresie palności
3	Leśnictwo Lewkowo Gr. obcy PCW/03/08	Zbiornik sztuczny betonowy /przepompownia/	80m ³	Dojazd dobry, dostępność w okresie palności
4	Leśnictwo Łączyno Gr. obcy PCW/06/08	Hydrant wieś Masiewo		Dojazd dobry, dostępność w okresie palności
5	Leśnictwo Jelonka 129Cf PCW/04/08	rzeka Narewka Oddział 129 C		Dojazd dobry, dostępność sezonowa
6	Leśnictwo Przechody Gr. obcy PCW/07/08	Hydrant wieś Przechody		Dojazd dobry, dostępność w okresie palności

Nr punktu czerpania wody	Lokalizacja	Rodzaj	Pojemność	Uwagi
7	Leśnictwo Gnilec Gr. obcy PCW/08/08	Hydrant wieś Skupowo		Dojazd dobry, dostępność całoroczna
8	Leśnictwo Gnilec 44Da PCW/02/08	Zbiornik sztuczny Oddz.	69000m ³	Dojazd dobry, dostępność w okresie palności
9	Leśnictwo Krynica Gr. obcy PCW/09/08	Hydrant wieś Kapitańszczyzna		Dojazd dobry, dostępność całoroczna
10	Leśnictwo Rybaki Gr. obcy PCW/10/08	Hydrant wieś Rybaki		Dojazd dobry, dostępność całoroczna

Wymienione zbiorniki wodne, hydranty, jak i rzeka mają możliwość pobrania wody przy pomocy motopompy i udostępnione są dla dojazdu sprzętu ciężkiego wraz z możliwością mijania.

Uwzględniając przynależność Nadleśnictwa Browsk do III kategorii zagrożenia pożarowego należy uznać stan zaopatrzenia w wodę dla celów gaśniczych za wystarczający.

3.7.5. Zadania profilaktyczne z zakresu ochrony przeciwpożarowej

Konieczne jest prowadzenie gospodarstwa leśnego, tak by zwiększyć biologiczną odporność drzewostanów na powstawanie i rozwój pożarów leśnych.

Podstawowe znaczenie będą miały:

- * działania i czynności zmniejszające ilość materiałów łatwo zapalnych w lesie. Ważny przy tym jest termin i czas realizowania zadań ochronnych i hodowlanych,
- * działania utrudniające rozwój pożarów, hamujące szybkość ich rozprzestrzeniania się, a nawet mogące całkowicie wstrzymać ich rozwój, zwłaszcza tych o mniejszej intensywności,
- * działania mające na celu uświadamianie społeczeństwa oraz odpowiednie ukierunkowanie ruchu turystycznego.

Zmniejszenie ilości materiałów palnych w lesie można osiągnąć przez:

- wykaszanie traw wzdłuż szlaków komunikacyjnych, ich zaorywanie lub niszczenie środkami chemicznymi,

- usuwanie gałęzi, chrustu, wierzchołków drzew, odpadów poeksploatacyjnych, i innych materiałów palnych na odległość powyżej 30 m od dróg i linii oddziałowych,

W ramach działań utrudniających rozwój pożarów należy wykonać:

- wprowadzanie podszytów, domieszek drzew i krzewów liściastych, zwłaszcza wzdłuż dróg oraz na obrzeżach upraw zakładanych na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego świeżego,
- utrzymywanie istniejących pasów przeciwpożarowych w należytym stanie,
- zakładanie pasów przeciwpożarowych przy biwakach i parkingach leśnych.

W działaniach uświadamiających społeczeństwo oraz ukierunkowujących ruch turystyczny należy:

- prowadzić wśród społeczności lokalnej akcję propagandową o tematyce przeciwpożarowej skierowaną zarówno do dorosłych, jak młodzieży i dzieci,
- dążyć do uświadamiania społeczności lokalnej na temat szkodliwości wypalania traw i skutków powstałych przez to pożarów (w okresach kiedy ten proceder występuje),
- rozwieszać plakaty i ogłoszenia, o treści edukacyjnej, w miejscach zbiorowego przebywania ludności np. przed sklepami, urzędami, przy budynkach LP,
- ustawić tablice informacyjno-ostrzegawcze w miejscach o największej penetracji i przy drogach prowadzących do lasu,
- egzekwować zakaz poruszania się po terenach leśnych w okresach największego zagrożenia pożarowego,
- w okresach największego zagrożenia administracja LP powinna korzystać ze środków masowego przekazu, by dotrzeć ze swymi komunikatami do jak największej liczby odbiorców.

3.7.6. Instrukcja postępowania dla pracowników nadleśnictwa w przypadku zaistnienia pożaru lasu

Punkt Alarmowo – Dyspozycyjny Nadleśnictwa zobowiązany jest:

- a) zaalarmować KPPSP w Hajnówce,
- b) zaalarmować kadrę kierowniczą Nadleśnictwa, miejscowego leśniczego lub osoby wyznaczone przez nadleśniczego do interwencji w wypadku pożaru,
- c) jeśli zachodzi potrzeba żądać niezwłocznie pomocy lotnictwa,
- d) zaalarmować PAD RDLP,

- f) uruchomić na polecenie kierujących akcją gaśniczą dostarczanie na miejsce pożaru sprzętu specjalistycznego lub pomocniczego,
- g) stale współpracować i utrzymywać łączność z miejscem pożaru, kierownictwem Nadleśnictwa, PSP, samolotami i PAD RDLP.

Kierownictwo Nadleśnictwa, personel inżyniersko - techniczny winny:

- a) udać się na miejsce pożaru,
- b) zorganizować i podjąć akcję gaśniczą, w tym:
 - zaalarmować potrzebną liczbę pracowników nadleśnictwa,
 - sprowadzić do pożaru środki i sprzęt gaśniczy będący w dyspozycji nadleśnictwa,
 - wyznaczyć pracowników w celu szybkiego doprowadzenia na miejsce pożaru lub koncentracji wezwanych jednostek straży pożarnej i sił lotniczych,
 - wyznaczyć osobę aktualnie dyżurującą do udania się na miejsce pożaru lub samemu udać się samochodem na miejsce pożaru,
 - zorganizować w miarę potrzeby ewakuację ludzi i mienia z zagrożonych budynków lub terenów,
 - zapewnić stałą łączność pomiędzy miejscem pożaru a nadleśnictwem,
 - dostarczyć na miejsce pożaru napoje chłodzące dla gaszących,
- c) przy organizacji dostępu do pożaru uwzględnić istniejące dojazdy pożarowe,
- d) do koordynacji działań gaśniczych używać map ochrony ppoż. Nadleśnictwa Browsk,
- e) przekazać kierownictwo akcji dowódcy jednostki straży pożarnej z chwilą jej przybycia, współpracować z nim i podporządkować się jego rozkazom w trakcie akcji gaśniczej,
- f) przejąć pożarzysko po upewnieniu się, że jest właściwie zgaszone bez widocznych żarzących się pni, gałęzi itd. oraz zorganizować jego dogaszenie i zabezpieczenie,
- g) ustalić okoliczności powstania i rozprzestrzeniania się pożaru (ustalenie miejsca powstania pożaru, przyczyny oraz zabezpieczenie śladów, uzyskanie oświadczeń naocznych świadków) przy współudziale Policji i PSP, jeszcze w trakcie trwania pożaru.

Po pożarze Nadleśnictwo zobowiązane jest:

- a) oszacować straty po pożarowe,
- b) podjąć czynności niezbędne w celu ustalenia sprawcy pożaru i uzyskaniu odszkodowania za poniesione straty,
- c) przy pożarze ponad 10 ha powołać komisję, która sporządzi analizę okoliczności i przyczyn powstania pożaru oraz przebiegu akcji gaśniczej,
- d) prowadzić rejestr pożarów i przekazać meldunek o pożarze do RDLP Białystok.

- e) każdorazowo w terminie do 5 dni od powstania pożaru wysłać pocztą internetową lub fax-em meldunek z pożaru do właściwej komendy rejonowej PSP.

3.7.7. Mapa ochrony przeciwpożarowej

Kierując się wytycznymi „Instrukcji urządzania lasu” opracowano mapę ochrony przeciwpożarowej w skali 1:50000, która stanowi integralną część planu. Posłuży ona jako materiał pomocniczy do opracowania rocznych szczegółowych planów operacyjnych. Na mapie tej oznaczono za pomocą kolorów i symboli:

- lasy nadleśnictwa, innych nadleśnictw oraz innych kategorii własności,
- granice województwa i gmin,
- granice zasięgu nadleśnictwa, obrębów leśnych i leśnictw,
- siedziby: gmin, powiatu, nadleśnictwa i leśnictw,
- siedziby straży pożarnych,
- punkty telefoniczne w jednostkach Lasów Państwowych,
- miejsca lokalizacji radiostacji,
- specjalistyczne i pomocnicze bazy sprzętu przeciwpożarowego,
- punkty czerpania wody i hydranty,
- ciekі, zbiorniki wodne i bagna,
- tereny szczególnie zagrożone pożarem na siedliskach borowych, I i II klasy wieku oraz torfowiska na siedliskach bagiennych,
- drogi krajowe, drogi główne, ważniejsze drogi gruntowe i leśne oraz dojazdy pożarowe,
- pasy przeciwpożarowe,
- parkingi,
- miejsca wypoczynkowe, zadaszenia, miejsca palenia ognisk,
- miejsca poboru wody przez powietrzne statki pożarnicze,
- przejazdy kolejowe,
- wieże przeciwpożarowe (obserwacyjne),
- podziałkę azymutalną w stosunku do każdej wieży przeciwpożarowej,
- koordynaty z numerem mapy koordynatu,
- siatka geograficzna z opisanymi wartościami współrzędnych,

3.8. Kierunkowe zadania z zakresu użytkowania ubocznego oraz gospodarki łowieckiej

3.8.1. Użytkowanie uboczne

Użytkowanie uboczne wynikać będzie z zapotrzebowania gospodarki i uzyskiwanych efektów ekonomicznych. Nadleśnictwo nie przewiduje pozyskania żywicy, karpiny i kory

garbarskiej. Użytkowanie uboczne dotyczyć będzie głównie zagospodarowania łowieckiego, pozyskania i sprzedaży choinek oraz prowadzenia ekstensywnej gospodarki łąkowo-rolnej na potrzeby populacji żubra. Pozyskiwanie choinek świerkowych dla potrzeb zaopatrzenia rynku lokalnego miało w ostatnim okresie znaczenie marginalne.

Lasy nadleśnictwa zasobne są w produkty runa leśnego, lecz wysokość ich pozyskania jest trudna do ustalenia i wynika z lokalnego zapotrzebowania oraz urodzaju w danym roku.

3.8.2. Gospodarka łowiecka

Obowiązujące obecnie w Polsce prawo określa łowiectwo, jako planowe gospodarowanie zwierzyną, zgodnie z potrzebami gospodarki i ochrony przyrody. Obejmuje ono hodowlę i ochronę zwierzyny, polowanie oraz wprowadzanie upolowanej zwierzyny do obrotu gospodarczego.

Celem gospodarki łowieckiej w nadleśnictwie jest utrzymanie możliwie najliczniejszego stada zwierzyny w odpowiedniej strukturze wiekowej i płciowej przy znośnych gospodarczo szkodach w drzewostanach. Gospodarka łowiecka w lasach musi być integralną częścią gospodarki leśnej, a zwierzyna składową częścią ekosystemu leśnego. Zachowanie lasu i jego wielofunkcyjnego charakteru traktować należy jako priorytetowe zadanie hodowli. Nadmiar szkód w uprawach i młodnikach, który uniemożliwia dostosowanie ich składu gatunkowego do potencjału siedliska oraz osiągnięcie właściwej jakości, musi być sygnałem do ograniczenia stanu pogłowia zwierzyny.

Gospodarka łowiecka na terenie Nadleśnictwa Browsk prowadzona jest w trzech wyłączonych obwodach łowieckich tworzących OHZ. Gospodarka łowiecka została bardzo szeroko omówiona w Referacie nadleśniczego na Naradę Techniczno-Gospodarczą.

Wykaz powierzchni poletek łowieckich w poszczególnych obrębach leśnych zamieszczony jest w poniższym zestawieniu.

Tabela 82. Wykaz powierzchni poletek łowieckich

Obręb	Poletka na gruntach leśnych		Poletka na gruntach nieleśnych	
	Liczba wydziałów [szt.]	Powierzchnia [ha]	Liczba wydziałów [szt.]	Powierzchnia [ha]
1	2	3	4	5
Browsk	11	7,11	16	12,80
Lacka Puszcza	4	3,81	18	21,60
Narewka	8	11,62	8	17,99
Razem	23	22,54	42	52,39

Do zadań Nadleśnictwa w ramach gospodarki łowieckiej będzie należała współpraca z kołami łowieckimi w zakresie:

- dokonywania inwentaryzacji zwierzyny łownej metodami dającymi najbardziej wiarygodne wyniki,
- opiniowania i zatwierdzania rocznych planów zagospodarowania kół łowieckich,
- poprawiania warunków bytowania zwierzyny poprzez: ograniczanie niepokoju w biotopie, ochrona ostoi oraz zapewnienie bazy pokarmowej.

W bieżącym okresie gospodarczym działalność z zakresu gospodarki łowieckiej powinna obejmować następujące zagadnienia:

- utrzymanie w wysokiej kulturze poletek łowieckich,
- zakładanie pasów zaporowych, dokarmianie zwierzyny w celu ochrony pól,
- stałe uzupełnianie ilości paśników, lizawek i innych urządzeń łowieckich,
- ochronę ostoi zwierzyny poprzez odpowiednie oznakowanie i ograniczenie wstępu,
- planowy odstrzał, zapewniający właściwą strukturę płci, wieku oraz kondycji i liczebności poszczególnych gatunków,
- ochronę upraw i młodników przez grodzenie lub stosowanie indywidualnych zabezpieczeń,

Nakłady poniesione na właściwą gospodarkę łowiecką zrekompensują się mniejszymi szkodami od zwierzyny w drzewostanach.

Opisane wyżej zagadnienia ilustruje mapa sytuacyjno – przeglądowa gospodarki łowieckiej w skali 1:20000

3.9. Określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej

3.9.1. Budownictwo i remonty dróg

W trakcie prac terenowych zinwentaryzowano wszystkie drogi będące w stanie posiadania nadleśnictwa. Drogi te remontowane są na bieżąco w miarę potrzeb i posiadanych środków finansowych.

Do zadań Nadleśnictwa w najbliższym okresie gospodarczym będzie należeć utrzymanie sieci istniejących dróg i urządzeń wodno-melioracyjnych we właściwym stanie.

3.9.2. Budownictwo ogólne

Zadania w tym zakresie obejmą bieżące remonty leśniczówek i zabudowań gospodarczych. Realizacja potrzeb w zakresie budownictwa zależeć będzie od możliwości finansowych nadleśnictwa i zadań ujętych w planie perspektywicznym RDLP w Białymstoku.

Do zadań Nadleśnictwa na najbliższy okres gospodarczy będzie należeć:

- podłączenie osiedla Gruszki do sieci kanalizacyjnej;
- usunięcie eternitu z pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych;
- sprzedaż zbędnych nieruchomości.

3.9.3. Melioracje wodne

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej zainwentaryzowało rowy i ciek wodne będące w posiadaniu nadleśnictwa. Urządzenia wodno-melioracyjne będące w stanie posiadania nadleśnictwa winny być oczyszczane i konserwowane na bieżąco w miarę potrzeb i posiadanych środków finansowych według programów retencjonowania wody.

3.9.4. Mała retencja

Pojęcie „mała retencja” jest umowne i jego kryterium jest kubatura wody danego zbiornika (do 5 mln m³).

Lasy wpływają korzystnie na stabilność układu hydrograficznego. Powodują zatrzymanie wód opadowych w ściółce i próchnicy nawet na długie okresy czasu. W trosce o stabilność bilansu wodnego powołano lasy wodochronne o wiodącej funkcji ochronnej na powierzchni 5351,79 ha. Obejmują one ciągi mokradeł (siedlisk bagiennych i podmokłych), tereny w sąsiedztwie cieków, źródeł wodnych oraz naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych. Gospodarka leśna na tych terenach przyporządkowana jest celowi ochronnemu. Postępowanie w tym zakresie odnosi się do zachowania cieków wodnych w swoich naturalnych korytach, ochrony śródleśnych bagien, drobnych zbiorników wodnych i utrzymywanie sprawności przepustów pod drogami. Sposobem gospodarczym można wykonać małe zbiorniki zasilane wodami gruntowymi w bezodpływowych zagłębieniach i obniżeniach terenu położonych poza istniejącą siecią hydrograficzną oraz instalować urządzenia melioracji wodnych nie związanych z poborem wody (np. odpływ regulowany). Wykonanie innych urządzeń małej retencji wymaga sporządzenia dokumentacji technicznej obejmującej m. in. operat wodnoprawny.

Szczegółowo zagadnienia małej retencji zostały omówione w „Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Browsk”.

3.9.5. Turystyka i rekreacja

Znaczenie lasu, jako jednego z podstawowych elementów środowiska życia człowieka, w dobie cywilizacji przemysłowej, nabiera nowego znaczenia. Związane jest to z rosnącym zapotrzebowaniem na atrakcyjne tereny rekreacyjne.

Teren Nadleśnictwa Browsk posiada nieprzeciętne walory przyrodnicze i krajoznawcze. Unikalność Puszczy Białowieskiej i sąsiedztwo Białowieskiego Parku

Narodowego oraz bogactwo fauny i flory lasów puszczańskich stwarza sprzyjające warunki do wypoczynku i uprawiania różnorodnych form turystyki. Lasy udostępniane są poprzez ciekawie poprowadzone szlaki turystyczne i ścieżki dydaktyczne atrakcyjne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym wraz z jedną z większych atrakcji na terenie Puszczy Białowieskiej – kolejką wąskotorową.

Obecne na terenie nadleśnictwa obiekty turystyczne zostały zinwentaryzowane i naniesione na mapę sytuacyjno - przeglądową zagospodarowania rekreacyjnego, natomiast zagadnienia zagospodarowania turystycznego szerzej omówione zostały w Programie ochrony przyrody.

4. PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Program Ochrony Przyrody na okres 1.01.2012 - 31.12.2021 r. sporządzony został jako oddzielny tom, do którego załączono mapę sytuacyjno - przeglądową walorów przyrodniczo - kulturowych Nadleśnictwa Browsk w skali 1:50 000.

5. PROGNOZA STANU ZASOBÓW DRZEWNYCH NA KONIEC OKRESU GOSPODARCZEGO

Przewidywany stan zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego dla obrębów leśnych i nadleśnictwa na dzień 31.12.2021 r. obliczono według zasad określonych w §123 Instrukcji urządzania lasu, uwzględniającej projektowany rozmiar użytkowania.

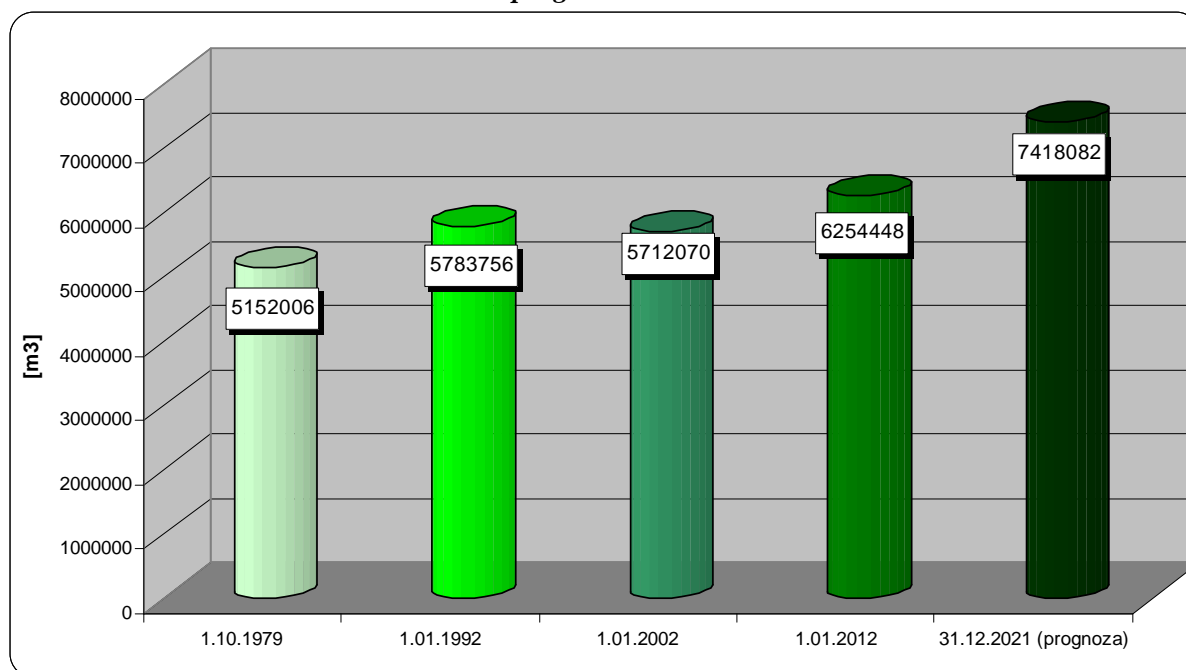
Tabela 83. Powierzchnia i miąższość drzewostanów na gruntach leśnych na początku i na końcu bieżącego okresu gospodarczego

Obręb	Jedn.	Grunty leśne zalesione			
		Stan na:			
		01.01.2012		31.12.2021	
1	2				
Browsk	ha	6615,06	297 m ³ /ha	6615,29	353 m ³ /ha
	m ³ brutto	1961468		2333838	
Lacka Puszcza	ha	6677,65	337 m ³ /ha	6677,65	398 m ³ /ha
	m ³ brutto	2249071		2657843	
Narewka	ha	5992,49	341 m ³ /ha	5993,06	405 m ³ /ha
	m ³ brutto	2042177		2426422	
Nadleśnictwo Browsk	ha	19285,20	324 m³/ha	19286,00	385 m³/ha
	m³ brutto	6252716		7418082	

Wyniki prognozy wskazują na zwiększenie miąższości na powierzchni leśnej na koniec 2021 roku o 18,64%. Zasobność w przeliczeniu na 1 ha powierzchni leśnej zalesionej również wzrasta (wzrost o 61 m³/ha). Powierzchnia leśna zalesiona

w Nadleśnictwie wzrasta o 0,80 ha, czyli o powierzchnię planowanych do odnowienia: składnicy drewna oraz poletka łowieckiego.

Ryc. 44. Porównanie wielkości zasobów drzewnych na powierzchni leśnej w kolejnych rewizjach u. l. i w prognozie na 2021 r.

6. PODSUMOWANIE PRAC URZĄDZENIOWYCH

6.1. Prace przygotowawcze

6.1.1. Prace geodezyjne

Za podstawę stanu posiadania nadleśnictwa przyjęto rejestr gruntów sporządzony na podstawie SILP, według stanu na 1 stycznia 2010 roku, zaktualizowany na 31 grudnia 2011 roku i zaakceptowany przez Nadleśniczego. Klasyfikacja gruntów rolnych została przyjęta zgodnie z ewidencją powszechną. Podstawowym materiałem geodezyjnym dla prac urzędniowych był podkład leśnej mapy numerycznej, na którym uwzględniono wszystkie zmiany w stanie posiadania. Niezgodności klasyfikacji ze stanem faktycznym stwierdzone na gruncie (zmiana rodzaju użytków), zostały przedstawione w formie wykazu rozbieżności celem przeklasyfikowania.

6.1.2. Prace glebowo-siedliskowe

Prace glebowo-siedliskowe w opisywanym obiekcie zostały wykonane w latach 1996-1996 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Białymstoku (Umowa Nr 875 z dnia 18 kwietnia 1995 r.). Operat glebowo-siedliskowy stanowił podstawę podczas prac urządzeniowych.

6.2. Właściwe prace urządzeniowe

6.2.1. Prace terenowe

Prace urządzeniowe zostały wykonane w oparciu o ustalenia SIWZ stanowiące załącznik do umowy z dnia 1 lipca 2010 r. i założenia protokołu z Komisji Założeń Planu, która odbyła się w dniu 25 marca 2010 r., a także Ustawę o Lasach z dn. 28.09.1991 r. (Dz. U. Nr 101 poz. 444 z dn. 8.11.1991 r.) i obwieszczeniem MŚ z dn. 27.06.2000 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lasach (Dz. U. Nr 56 poz.679), Rozporządzenia MŚ z 20.12.2005 r. (Dz. U. Nr 256 poz.2151 z 2005r.) w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planów urządzenia lasów oraz zgodnie z projektem Instrukcji urządzania lasu z 2010 r. i Zasadami Hodowli Lasu z 2002 r., Instrukcją ochrony lasu z 2004 r., Instrukcją ochrony przeciwpożarowej z 1996 r. itd.

Prace terenowe w obiekcie zostały wykonane w latach 2010-2011. W pierwszym etapie wykonano taksację i zaplanowano wskazówki hodowlano-ochronne (bądź ich brak) dla poszczególnych wydzieleń. Równolegle dokonywano weryfikacji siedlisk przyrodniczych i określano zbiorowiska roślinne dla gruntów leśnych oraz rewidowano granice pododdziałów. Po zakończeniu taksacji w danym leśnictwie wykonawca uzgadniał opisy taksacyjne i zaplanowane wskazania gospodarcze z leśniczym w formie protokołu.

Następnie uaktualnione opisy taksacyjne zostały wprowadzone do programu *Taksator*, w którym po skompletowaniu bazy dla danego obrębu leśnego i uaktualnieniu leśnej mapy numerycznej dokonywano procedury losowania próbnych powierzchni kołowych. Kolejnym etapem było założenie wylosowanych powierzchni w terenie z wykorzystaniem do ich lokalizacji odbiorników GPS. Oprócz pomiaru zasobności drzewostanu na powierzchniach kołowych dokonywano również pomiaru miąższości drewna martwego.

Komisyjny odbiór powierzchni kołowych został przeprowadzony przez Zleceniodawcę w dniach 5-12 maja 2011 r. na terenie Obrębu Lacka Puszcza. Kontrola nie wykazała błędów grubych i powierzchnie kołowe zostały przyjęte bez uwag.

Odbiór terenowych prac urządzeniowych nastąpił w dniu 16.06.2011 r. Komisja odbioru robót przyjęła powyższe prace bez zastrzeżeń.

W toku prac kameralnych wyniki prac terenowych zostały uaktualnione o zmiany wynikające z prowadzenia gospodarki leśnej w latach 2010-2011 r.

Inwentaryzacja zasobów drzewnych dla każdego obrębu leśnego przeprowadzona została w trzech etapach:

Etap pierwszy – szacunek zasobności drzewostanów (podczas sporządzania opisu taksacyjnego), z wykorzystaniem powierzchni próbnych relaskopowych, określenie bonitacji i zadrzewienia na podstawie „Tablic zasobności i przyrostu drzewostanów”, opracowanych przez Bolesława Szymkiewicza (Wydanie V. PWRiL. Warszawa 1986).

Etap drugi - inwentaryzacja miąższości zasobów obrębu leśnego statystyczną metodą reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz losowego rozdziału prób pomiarowych. Próbną powierzchnię kołową rozlosowano na uaktualnionej bazie opisów taksacyjnych w programie *Taksator*. W Nadleśnictwie Browsk założono 3909 powierzchni, w tym w poszczególnych obrębach leśnych:

- w obrębie Browsk - 1196 szt.
- w obrębie Lacka Puszcza - 1285 szt.
- w obrębie Narewka - 1428 szt.

Etap trzeci - wyrównanie miąższości oszacowanej w drzewostanach przez taksatorów do miąższości ustalonej dla klas i podklas wieku, przez pomiar miąższości statystyczną metodą reprezentacyjną w warstwach gatunkowo-wiekowych, z wykorzystaniem równań regresji.

Teoretyczny procentowy błąd pomiaru miąższości pomierzonej powyższą metodą przedstawia się następująco:

- obręb Browsk - 1,20%
- obręb Lacka Puszcza - 1,02%
- obręb Narewka - 1,02%

Oszacowana w opisany powyżej masa daje dużą dokładność dla obrębu leśnego. Masy pojedynczych wydzieleń uzyskanych tą metodą nie można jednak porównywać do masy uzyskanej z pomiaru z szacunków brakarskich.

6.2.2. Prace kameralne

Prace kameralne zostały wykonane w latach 2010-2011. Do wprowadzenia danych taksacyjnych posłużono się programem *Taksator 5.9*, zaś do ich przetwarzania programem *Taksator 6.0*. Mapę numeryczną wykonano za pomocą aplikacji *LEMAN*.

Dane taksacyjne, na podstawie których sporządzono Plan urządzenia lasu zostały przekazane Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku w formie elektronicznej. Przekazano też dane, w formie warstw numerycznych, zgodne ze standardem leśnej mapy numerycznej, przystosowane do aplikacji „*Mapnik*”.

Poniżej podano nowy podział administracyjny Nadleśnictwa Browsk na leśnictwa.

Tabela 84. Podział administracyjny na leśnictwa obowiązujący od 1.01.2012 r.

Nr leśn	Leśnictwo	Numery oddziałów	Grunty zalesione i nie zalesione	Grunty związ. z gosp. leśną	Grunty nieleśne	Razem
			powierzchnia w ha			
1	2	3	4	5	6	7
Obwód Browsk						
1	Pasieki	1A, 1B, 2A-2D, 3A, 3B, 4A-4D, 5A-5D, 6A-6D, 7A-7C, 8A-8D, 9A-9D, 10A, 13A, 13B, 14A-14D, 15A-15D, 16A-16D, 17A-17D, 18A-18D, 19A, 19B, 24A-24D, 25A-25D, 26A-26D, 27A-27D, 28A-28D, 36A, 36B, 37A-37D, 38A-38D, 39A-39D	2429,50	66,44	69,92	2565,86
2	Olchówka	40A-40D, 41A-41D, 42A-42C, 48A-48D, 49A-49D, 50A-50D, 51A-51D, 52A-52D, 53A-53D, 62A-62C, 63A-63D, 64A-64D, 65A-65D, 66A-66D, 67A-67C, 68A, 68B, 69A-69D, 80A-80D, 81A-81D, 82A-82D, 83A-83D, 84A-84D, 85A-85F	2235,00	72,34	54,80	2362,14
3	Lewkowo	262A, 262B, 263-268, 269A, 269B, 270-273, 273F, 274, 274A, 275, 275F, 276-278, 278F, 279-282, 793, 794A, 794B, 795A-795D, 795F, 796A-796D, 797A, 797B, 798, 804-812, 813A, 813B, 814-820, 821A, 821B, 822-824	2004,34	23,96	70,51	2098,81
Razem obwód			6668,84	162,74	195,23	7026,81
Obwód Lacka Puszcza						
4	Rybaki	740A-740C, 741A, 741B, 742A-742D, 743A-743C, 744A, 745A-745D, 746A-746D, 747A-747D, 748A-748D, 749A-749D, 750A, 751A-751D, 752A-752D, 753A-753D, 754A-754D, 755A-755D, 756A, 756B, 757A, 758A-758D, 783A-783D, 783F, 783G-783J, 784A-784D, 799, 800-803, 825-828	2462,58	49,92	113,90	2626,4
5	Krynica	759A-759D, 760A-760D, 761A-761D, 762A, 762B, 763A-763D, 764A-764D, 765A-765D, 766A-766D, 767A-767D, 768A-768D, 769A-769D, 770A-770D, 771A-771D, 772A, 773A, 773B, 774A-774C, 775A-775D, 776A-776D, 777A-777C, 778A-778D, 779A-779C, 780A-780D, 781A-781D, 782A, 782B	2260,87	58,24	33,37	2352,48
6	Gnilec	22A-22D, 23A-23D, 33A-33C, 34A-34D, 35A-35D, 44A-44D, 45A-45D, 46A-46D, 47A-47D, 54A, 54B, 55A-55D, 56A-56D, 58A-58E, 59A-59D, 60A-60D, 61A-61D	1980,84	64,26	43,37	2088,47
Razem obwód			6704,29	172,42	190,64	7067,35

Nr leśn	Leśnictwo	Numery oddziałów	Grunty zalesione i nie zalesione	Grunty związ. z gosp. leśną	Grunty nieleśne	Razem
			powierzchnia w ha			
1	2	3	4	5	6	7
Obwód Narewka						
7	Nowosady	57A-57D, 73A-73D, 74A-74D, 75A-75C, 76A-76D, 92A-92C, 93A-93D, 94A-94D, 117A, 117B, 117C, 118A-118D, 119A-119D, 147A-147D, 148A-148D, 149A-149D, 178A-178D, 179A-179D, 180A-180D	1808,35	62,02	51,22	1921,59
8	Przechody	77A, 77B, 78A-78D, 95A-95D, 96A-96D, 97A-97C, 98A-98C, 99A-99D, 120A-120D, 121A-121D, 122A-122D, 123A-123D, 124A-124D, 150A-150D, 151A-151D, 152A-152D, 153A-153D, 154A-154D, 181A-181D, 182A-182D, 183A-183D, 184A-184D, 185A-185D	2380,52	67,30	28,24	2476,06
9	Jelonka	79A-79D, 100A-100D, 101A-101D, 102A-102D, 103A-103E, 125A-125D, 126A-126D, 127A-127D, 128A-128D, 129A-129C, 155A-155D, 156A-156D, 157A-157D, 186A-186D, 187A-187D, 188A-188D	1826,65	43,82	52,68	1923,15
Razem obwód			6015,52	173,14	132,14	6320,80
Ogółem Nadleśnictwo Browsk			19388,65	508,30	518,01	20414,96

Prace terenowe i kameralne wykonane zostały przez brygadę urzędzeniową U-1 BULiGL Oddział w Białymstoku w składzie:

- mgr inż. Jerzy Półtorak kierownik brygady
- mgr inż. Janusz Porowski taksator specjalista
- Andrzej Muklewicz starszy taksator
- Grzegorz Siermantowski starszy taksator
- mgr inż. Krystyna Murawska starszy taksator
- inż. Andrzej Oleksza starszy taksator
- mgr inż. Marcin Warmijak taksator
- Rafał Kułakowski asystent taksatora
- mgr inż. Daniel Grzybek pomocnik techniczny
- inż. Grzegorz Kamiński pomocnik techniczny
- mgr inż. Piotr Kalisz pomocnik techniczny
- mgr inż. Marcin Aniśko pomocnik techniczny

W pracach terenowych brali też udział:

- mgr inż. Marta Oleksza pomocnik techniczny
- Kamil Choroszewski pomocnik techniczny

Opisy taksacyjne (Tom II) wykonane dla obrębu w 2 egzemplarzach: dla Nadleśnictwa i RDLP.

W skład tomu wchodzi:

- opis taksacyjny lasu,
- wykaz skrótów i symboli,
- zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa wg rodzajów użytków gruntowych, kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni, zgodnie z podziałem administracyjnym kraju (tabela I),
- zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg panujących gatunków drzew oraz ich bonitacji (tabela II),
- powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych (dominujących) funkcji lasu i gatunków panujących (tabela III),
- powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących (tabela IV),
- powierzchniowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu (tabela Va),
- miąższościowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu (tabela Vb),
- tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących - przyrost tablicowy (tabela VIIa),
- tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości wg gatunków panujących - przyrost tablicowy (tabela VIIa),
- zestawienie powierzchni manipulacyjnej użytków rębnych wg rodzajów rębni w gospodarstwach (tabela XV),
- zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębne we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego wg rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku (tabela XVI),
- zestawienie łączne etatu użytków głównych według kategorii cięć (tabela XVII),
- zestawienie zbiorcze wskazań gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu (tabela XVIII),
- wykaz obiektów bazy nasiennej (Wzór nr 2),
- wykaz drzewostanów w klasie odnowienia (Wzór nr 4),
- wykaz projektowanych cięć rębnych (Wzór nr 6),
- wykaz drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębne,

- wykaz projektowanych wskazań gospodarczych z zakresu hodowli lasu.

Opisy taksacyjne, wykazy cięć rębnych i przedrębnych oraz hodowli dla leśnictw, wykonane zostały w 2 egzemplarzach. Tom zawiera:

- opis taksacyjny lasu,
- wykaz skrótów i symboli,
- wykaz projektowanych cięć rębnych (Wzór nr 6),
- wykaz drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego,
- wykaz projektowanych wskazań gospodarczych z zakresu hodowli lasu,
- wyciąg z opisu ogólnego,
- uwagi z programu ochrony przyrody.

Materiały do konsultacji (Tom III)

Materiały kartograficzne

Na całość opracowania kartograficznego składają się następujące mapy:

- mapy gospodarcze w skali 1:5 000 z działkami ewidencyjnymi - 2 egz.
- mapy gospodarczo-przeładowe leśnictw w skali 1:10 000
 - drzewostanów - 2 egz.
 - cięć - 1 egz.
 - „czyste” - 2 egz.
- mapy przeładowe dla obrębu w skali 1:20 000
 - drzewostanów - 3 egz.
 - siedlisk - 3 egz.
 - cięć - 3 egz.
 - ochrony lasu - 3 egz.
 - nasiennictwa i selekcji - 3 egz.
 - funkcji lasu - 3 egz.
 - zagospodarowania rekreacyjnego - 3 egz.
 - gospodarki łowieckiej - 3 egz.
 - „czyste” - 20 egz.
- mapy sytuacyjne i sytuacyjno-przeładowe w skali 1:50 000 dla nadleśnictwa
 - obszaru w granicach terytorialnego zasięgu nadleśnictwa - 4 egz.
 - ochrony przeciwpożarowej - 4 egz.
 - walorów przyrodniczo-kulturowych - 5 egz.
 - „czyste” - 5 egz.

Poza tym przekazano nadleśnictwu:

- płytę CD z Programem Ochrony Przyrody,
- płytę CD z elaboratem,
- mapę numeryczną na nośniku cyfrowym.

Elaborat opracował:

Kierownik Brygady

mgr inż. Jerzy Póltorak

Starszy Inspektor Nadzoru i Kontroli

mgr inż. Adam Majer

**Dyrektor Oddziału BULiGL
w Białymstoku**

mgr Jerzy Małyszko

Literatura

- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddz. Białystok, 1991. *Plan urządzenia gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Browsk na okres 1.01.1992 – 31.12.2001*, Białystok, maszynopis.
- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddz. Białystok, 1995-1998. *Charakterystyka gleb i siedlisk leśnych nadleśnictw Puszczy Białowieskiej*, Białystok, maszynopis.
- Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddz. Białystok, 2001. *Plan urządzenia gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Browsk na okres 1.01.2002 – 31.12.2011*, Białystok, maszynopis.
- Górniak A., Zieliński P., 1999. *Ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych i podziemnych*. Konf. Naukowo-Techniczna, Augustów: 127-132.
- Górniak A., 2000 - *Klimat województwa podlaskiego*. IMGW, Białystok.
- Gumiński R., 1951 - *Meteorologia i klimatologia dla rolników*. PWRiL, Warszawa.
- Kondracki J., 2000. *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kondracki, Matuszkiewicz, 1978. *Mapa geologiczna Polski 1:200000, ark. Białowieża*.
- Kwiatkowski W., 1994. *Krajobrazy roślinne Puszczy Białowieskiej*. [W:] Phytocenosis Vol. 6 (N.S.): 35 - 87, Warszawa-Białowieża.
- Lasy Państwowe, 2011. *Konferencja „Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu urządzeniowym”*. Materiały pokonferencyjne, maszynopis.
- Lorenc H., 1996 - *Struktura i zasoby energetyczne wiatru w Polsce*. Materiały Badawcze IMiGW. Meteorologia no 25. Warszawa.
- Matuszkiewicz J., 2008. *Regionalizacja geobotaniczna Polski*. IGiPZ. Warszawa.
- Musiał A., 1992. *Studium rzeźby glacialnej północnego Podlasia*. Rozprawy Uniwersytetu Warszawskiego.
- Obmiński Z., 1977. *Ekologia lasu*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Okołowicz W., 1973-78 - *Regiony klimatyczne*. [w:] *Narodowy Atlas Polski*. Ark. 29.
- Pióro S. J., 1973. *Klimat województwa białostockiego*. Wojewódzkie Biuro Geodezji i Urządzeń Rolnych. Białystok.
- Romer E., 1949 - *Regiony klimatyczne Polski*. Prace Wrocł. Tow. Nauk., ser. B, nr 16.

- Szafer W., Pawłowski B., 1972. *Regiony geobotaniczne*. [w:] Narodowy Atlas Polski. Ark. 38. Instytut Geografii PAN, Warszawa.
- Śliwiński J., 2007. *Puszcze wielkksiążęce na północnym Podlasiu i zachodniej Grodzieńszczyźnie w XV-XVI wieku*. Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Olsztyn
- Tomanek J., 1972 - *Meteorologia i klimatologia dla leśników*. PWRiL, Warszawa.
- Więcko E., 1984. *Puszcza Białowieska*. Warszawa.
- Wiszniewski W., Chełchowski W., 1987 - *Regiony klimatyczne*. [w:] *Atlas hydrologiczny Polski*. Wydawnictwa Geologiczne. Warszawa
- Woś A., 1994 - *Typy pogody, regiony klimatyczne*. [w:] *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej - Ark. 31.8*. PPWK. Warszawa.
- Woś A., 1999 - *Klimat Polski*. PWN, Warszawa.

TABELE I WYKAZY INSTRUKCYJNE

Tabela nr I. Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa wg rodzajów użytków gruntowych i kategorii użytkowania, zgodnie z podziałem administracyjnym kraju Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

1	Rodzaj użytku	Województwo	Podlaskie									
		Powiat	hajnowski									
		Gmina	Hajnówka			Narewka						
		Obręb ewidencyjny	Borysówka	Nowosady	Olchowa Kładka	Chrabostówka	Cimochy	Hajdukowszczyzna	Kotłówka	Krzywiec	Kutowa	Makówka
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1.	1. Lasy - razem	4,0087	23,7119	23,1327	50,8533	4,7200	10,5464	25,9200	10,1200		131,6119	136,8200
1.1.	1.1. Grunty leśne zalesione - razem	4,0087	23,1694	22,2827	49,4608	4,5700	10,0878	25,7966	9,9237		127,8355	135,7036
1)	1) drzewostany - razem	4,0087	23,1694	22,2827	49,4608	4,5700	10,0878	25,7966	9,9237		127,8355	135,7036
2)	2) plantacje drzew - razem w tym: - plantacje nasienne - plantacje drzew szybkorosnących											
1.2.	1.2. Grunty leśne niezalesione - razem		0,4482		0,4482							0,1000
1)	1) w produkcji ubocznej - razem w tym: - plantacje choinek - plantacje krzewów - poletka łowieckie											
2)	2) do odnowienia - razem w tym: - halizny - zręby - płazowiny											
3)	3) pozostałe leśne niezalesione - razem w tym: - przewidziane do naturalnej sukcesji - objęte szczególnymi formami ochrony - przewidziane do małej retencji - wylesienia na gruntach wyłączonych z produkcji		0,4482		0,4482							0,1000
1.3.	1.3. Grunty związane z gospodarką leśną - razem w tym:		0,0943	0,8500	0,9443	0,1500	0,4586	0,1234	0,1963		3,7764	1,0164
1)	1) budynki i budowle											
2)	2) urządzenia melioracji wodnych			0,1786	0,1786						1,3543	0,0180
3)	3) linie podziału przestrzennego lasu							0,0300			0,6870	
4)	4) drogi leśne		0,0172	0,6714	0,6886		0,3084	0,0654	0,1963		1,7351	0,9984
5)	5) tereny pod liniami energetycznymi		0,0771		0,0771	0,1500	0,1502	0,0280				
6)	6) szkółki leśne											
7)	7) miejsca składowania drewna											
8)	8) parkingi leśne											
9)	9) urządzenia turystyczne											
2.	2. Grunty zadrzewione i zakrzewione											
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	4,0087	23,7119	23,1327	50,8533	4,7200	10,5464	25,9200	10,1200		131,6119	136,8200
3.	3. Użytki rolne - razem			4,4198	4,4198		3,7687	1,5200		0,4300	0,4597	0,1900
3.1.	3.1. Grunty orne - razem w tym:			0,7650	0,7650		3,7687	0,4500		0,4300		0,1900
1)	1) role			0,7650	0,7650		3,7687	0,4500		0,4300		0,1900
2)	2) plantacje, poletka, skl. drewna i szkółki na gr. ornych											

3)	3) ugory, odłogi											
3.2.	3.2. Sady											
3.3.	3.3. Łąki trwałe			3,6548	3,6548			1,0700			0,4597	
3.4.	3.4. Pastwiska trwałe											
3.5.	3.5. Grunty rolne zabudowane											
3.6.	3.6. Grunty pod stawami rybnymi											
3.7.	3.7. Grunty pod rowami rolnymi											
4.	4. Grunty pod wodami - razem			0,1601	0,1601				0,2200			0,0900
	w tym:											
4.1.	4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi			0,1601	0,1601				0,2200			0,0900
4.2.	4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi											
4.3.	4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi											
5.	5. Użytki ekologiczne - razem											
6.	6. Tereny różne - razem											
	w tym:											
1)	1) gr. przezn. do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekult.											
2)	2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego											
3)	3) gr. wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)											
4)	4) różne inne											
7.	7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem			0,2068	0,2068							
	w tym:											
7.1.	7.1. Tereny mieszkaniowe			0,2068	0,2068							
7.2.	7.2. Tereny przemysłowe											
7.3.	7.3. Tereny zabudowane inne											
7.4.	7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane											
7.5.	7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem											
	w tym:											
1)	1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne											
2)	2) tereny zabytkowe											
3)	3) tereny sportowe											
4)	4) ogrody zoologiczne i botaniczne											
5)	5) tereny zieleni nieurządzonej											
7.6.	7.6. Użytki kopalne											
7.7.	7.7. Tereny komunikacyjne - razem											
	w tym:											
1)	1) drogi											
2)	2) tereny kolejowe											
3)	3) inne tereny komunikacyjne											
8.	8. Nieużytki - razem		0,7610		0,7610							
	w tym:											
1)	1) bagna		0,7610		0,7610							
2)	2) piaski											
3)	3) utwory fizjograficzne											
4)	4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji											
	Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów		0,7610	4,7867	5,5477		3,7687	1,5200	0,2200	0,4300	0,4597	0,2800
	w tym: grunty przeznaczone do zalesienia											
	OGÓLEM (1-8)	4,0087	24,4729	27,9194	56,4010	4,7200	14,3151	27,4400	10,3400	0,4300	132,0716	137,1000

1	Rodzaj użytku	Województwo	Podlaskie									
		Powiat	hajnowski									
		Gmina	Narewka					Babia Góra	Bernacki Most	Cieremki	Eliaszuki	Grodzisk
Obręb ewidencyjny	Narewka	Prybutki- Podborowisko	Rybaki	Ušnarszczyzna	Waśki	19	20					
1.	1. Lasy - razem	465,4296	0,7700	2057,9040	4,4300	58,5500	2906,8219	11,8630	3888,8873	1,4200	75,8766	62,7900
1.1.	1.1. Grunty leśne zalesione - razem	456,0476	0,7700	2000,6515	4,4300	56,4702	2832,2865	11,5141	3765,9101	1,4200	74,0785	62,5962
1)	1) drzewostany - razem	456,0476	0,7700	2000,6515	4,4300	56,4702	2832,2865	11,5141	3765,9101	1,4200	74,0785	62,5962
2)	2) plantacje drzew - razem											
	w tym:											
	- plantacje nasienne											
	- plantacje drzew szybkorosnących											
1.2.	1.2. Grunty leśne niezalesione - razem	6,4368		7,9924			14,5292	0,1880	11,8286		1,1051	
1)	1) w produkcji ubocznej - razem	1,9351		1,2330			3,1681		0,6416		0,5324	
	w tym:											
	- plantacje choinek											
	- plantacje krzewów											
	- poletka łowieckie	1,9351		1,2330			3,1681		0,6416		0,5324	
2)	2) do odnowienia - razem											
	w tym:											
	- halizny											
	- zręby											
	- płązowiny											
3)	3) pozostałe leśne niezalesione - razem	4,5017		6,7594			11,3611	0,1880	11,1870		0,5727	
	w tym:											
	- przewidziane do naturalnej sukcesji	4,5017		6,7594			11,3611	0,1880	11,1870		0,5727	
	- objęte szczególnymi formami ochrony											
	- przewidziane do małej retencji											
	- wylesienia na gruntach wyłączonych z produkcji											
1.3.	1.3. Grunty związane z gospodarką leśną - razem	2,9452		49,2601		2,0798	60,0062	0,1609	111,1486		0,6930	0,1938
	w tym:											
1)	1) budynki i budowle			0,3679			0,3679		1,8029			
2)	2) urządzenia melioracji wodnych	0,1963		0,0743		0,9004	2,5433	0,0956	6,9796		0,1355	
3)	3) linie podziału przestrzennego lasu			28,4189		0,3163	29,4522		52,7594		0,0736	
4)	4) drogi leśne	2,2757		17,5928		0,8631	24,0352		33,7682		0,3596	0,0605
5)	5) tereny pod liniami energetycznymi	0,4732		0,2764			1,0778		11,1763		0,1243	0,1333
6)	6) szkółki leśne											
7)	7) miejsca składowania drewna			2,0705			2,0705	0,0653	4,6622			
8)	8) parkingi leśne			0,4593			0,4593					
9)	9) urządzenia turystyczne											
2.	2. Grunty zadrzewione i zakrzewione											
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	465,4296	0,7700	2057,9040	4,4300	58,5500	2906,8219	11,8630	3888,8873	1,4200	75,8766	62,7900
3.	3. Użytki rolne - razem	14,8200		3,7372	0,1200		25,0456	0,7102	35,6409		1,3073	
3.1.	3.1. Grunty orne - razem			2,3102			7,1489		23,7285			
	w tym:											
1)	1) role			2,3102			7,1489		7,9499			
2)	2) plantacje, poletka, skł. drewna i szkółki na gr. ornym								15,7786			

3)	3) ugory, odłogi											
3.2.	3.2. Sady											
3.3.	3.3. Łąki trwałe	14,8200					16,3497				0,9165	
3.4.	3.4. Pastwiska trwałe			1,4270	0,1200		1,5470	0,5640	11,9124		0,3908	
3.5.	3.5. Grunty rolne zabudowane											
3.6.	3.6. Grunty pod stawami rybnymi											
3.7.	3.7. Grunty pod rowami rolnymi							0,1462				
4.	4. Grunty pod wodami - razem						0,3100		3,6607			
	w tym:											
4.1.	4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi						0,3100		3,6607			
4.2.	4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi											
4.3.	4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi											
5.	5. Użytki ekologiczne - razem			4,6032			4,6032					
6.	6. Tereny różne - razem											
	w tym:											
1)	1) gr. przezn. do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekult.											
2)	2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego											
3)	3) gr. wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)											
4)	4) różne inne											
7.	7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	0,4100		0,0852			0,4952					
	w tym:											
7.1.	7.1. Tereny mieszkaniowe											
7.2.	7.2. Tereny przemysłowe											
7.3.	7.3. Tereny zabudowane inne			0,0852			0,0852					
7.4.	7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane											
7.5.	7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem											
	w tym:											
1)	1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne											
2)	2) tereny zabytkowe											
3)	3) tereny sportowe											
4)	4) ogrody zoologiczne i botaniczne											
5)	5) tereny zieleni nieurządzonej											
7.6.	7.6. Użytki kopalne											
7.7.	7.7. Tereny komunikacyjne - razem	0,4100					0,4100					
	w tym:											
1)	1) drogi	0,4100					0,4100					
2)	2) tereny kolejowe											
3)	3) inne tereny komunikacyjne											
8.	8. Nieużytki - razem	78,5748		5,2915			83,8663	0,0300	33,4350		0,4347	
	w tym:											
1)	1) bagna	77,1250		5,2915			82,4165	0,0300	32,7098		0,4347	
2)	2) piaski	0,7649					0,7649					
3)	3) utwory fizjograficzne											
4)	4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji	0,6849					0,6849		0,7252			
	Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów	93,8048		13,7171	0,1200		114,3203	0,7402	72,7366		1,7420	
	w tym: grunty przeznaczone do zalesienia											
	OGÓLEM (1-8)	559,2344	0,7700	2071,6211	4,5500	58,5500	3021,1422	12,6032	3961,6239	1,4200	77,6186	62,7900

3)	3) ugory, odłogi											
3.2.	3.2. Sady											
3.3.	3.3. Łąki trwałe	29,5913			1,5603							
3.4.	3.4. Pastwiska trwałe	16,8352	0,2311		1,2329			6,9321		1,3550		
3.5.	3.5. Grunty rolne zabudowane	0,4759										
3.6.	3.6. Grunty pod stawami rybnymi	0,2611										
3.7.	3.7. Grunty pod rowami rolnymi	0,2825			0,4013	0,0180		0,5261		0,0869		0,0082
4.	4. Grunty pod wodami - razem	0,0299			0,0600	0,0087						
	w tym:											
4.1.	4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	0,0299			0,0600	0,0087						
4.2.	4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi											
4.3.	4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi											
5.	5. Użytki ekologiczne - razem	15,0746						4,2991				
6.	6. Tereny różne - razem											
	w tym:											
1)	1) gr. przezn. do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekult.											
2)	2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego											
3)	3) gr. wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)											
4)	4) różne inne											
7.	7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	0,9569			0,3100							
	w tym:											
7.1.	7.1. Tereny mieszkaniowe	0,4407										
7.2.	7.2. Tereny przemysłowe											
7.3.	7.3. Tereny zabudowane inne	0,1507										
7.4.	7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane											
7.5.	7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem											
	w tym:											
1)	1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne											
2)	2) tereny zabytkowe											
3)	3) tereny sportowe											
4)	4) ogrody zoologiczne i botaniczne											
5)	5) tereny zieleni nieurządzonej											
7.6.	7.6. Użytki kopalne											
7.7.	7.7. Tereny komunikacyjne - razem	0,3655			0,3100							
	w tym:											
1)	1) drogi	0,3655										
2)	2) tereny kolejowe					0,3100						
3)	3) inne tereny komunikacyjne											
8.	8. Nieużytki - razem	124,5337			15,8817			16,6126	0,0900	0,4871		
	w tym:											
1)	1) bagna	124,5337			15,8817			13,3493	0,0900	0,4871		
2)	2) piaski											
3)	3) utwory fizjograficzne											
4)	4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji							3,2633				
	Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów	231,1853		0,2311	19,7770	0,0267		28,3699	0,0900	5,3691		0,0082
	w tym: grunty przeznaczone do zalesienia											
	OGÓLEM (1-8)	11049,1427	0,6545	0,8484	351,8818	44,9804	43,7630	338,4987	32,7900	149,5646	1,9900	19,8666

1	Rodzaj użytku	Województwo	Podlaskie									
		Powiat	hajnowski									
		Gmina	Narewka									
		Obręb ewidencyjny	Pasieki	Planta	Podlewk owie	Pręty	Skupowo	Siemieniako wszczyzna	Siemianó wka	Lewkowo Stare	Masiewo Stare (I)	Stoczek
2	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	
1.	1. Lasy - razem	6,2860	115,3911	15,1917	1,1800	47,4301	10,3500	234,0640	252,6160	84,0140	0,2100	2,4504
1.1.	1.1. Grunty leśne zalesione - razem	6,0513	112,4128	14,8815	1,1800	46,2410	10,3199	228,7551	245,0375	80,8911	0,2100	2,4504
1)	1) drzewostany - razem	6,0513	112,4128	14,8815	1,1800	46,2410	10,3199	228,7551	245,0375	80,8911	0,2100	2,4504
2)	2) plantacje drzew - razem w tym: - plantacje nasienne - plantacje drzew szybkorosnących											
1.2.	1.2. Grunty leśne niezalesione - razem	0,1626	1,3615	0,2665				2,8421	3,2057	1,9993		
1)	1) w produkcji ubocznej - razem w tym: - plantacje choinek - plantacje krzewów - poletka łowieckie									0,9866		
2)	2) do odnowienia - razem w tym: - halizny - zręby - płazowiny									0,9866		
3)	3) pozostałe leśne niezalesione - razem w tym: - przewidziane do naturalnej sukcesji - objęte szczególnymi formami ochrony - przewidziane do małej retencji - wylesienia na gruntach wyłączonych z produkcji	0,1626	1,3615	0,2665				2,8421	3,2057	1,0127		
		0,1626	1,3615	0,2665				2,8421	3,2057	1,0127		
1.3.	1.3. Grunty związane z gospodarką leśną - razem w tym:	0,0721	1,6168	0,0437		1,1891	0,0301	2,4668	4,3728	1,1236		
1)	1) budynki i budowle		0,0638									
2)	2) urządzenia melioracji wodnych			0,0437		0,0716		0,2199		0,6066		
3)	3) linie podziału przestrzennego lasu					0,0517						
4)	4) drogi leśne		1,1057			0,1313	0,0301	0,2693	1,9449	0,2825		
5)	5) tereny pod liniami energetycznymi	0,0721	0,4473					1,8038	2,3967	0,1255		
6)	6) szkółki leśne											
7)	7) miejsca składowania drewna					0,9345		0,1738	0,0312	0,1090		
8)	8) parkingi leśne											
9)	9) urządzenia turystyczne								0,2685			
2.	2. Grunty zadrzewione i zakrzewione								0,2685			
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	6,2860	115,3911	15,1917	1,1800	47,4301	10,3500	234,0640	252,8845	84,0140	0,2100	2,4504
3.	3. Użytki rolne - razem	0,0540				3,3125		1,6857	4,5863	8,6419		
3.1.	3.1. Grunty orne - razem w tym:					1,1108		1,6319	1,7497	8,4010		
1)	1) role					1,1108		1,6319	1,7497			
2)	2) plantacje, poletka, skł. drewna i szkółki na gr. ornym									8,4010		

3)	3) ugory, odłogi											
3.2.	3.2. Sady											
3.3.	3.3. Łąki trwałe	0,0195				0,5365		0,0538				
3.4.	3.4. Pastwiska trwałe					1,6626			2,8193	0,0808		
3.5.	3.5. Grunty rolne zabudowane								0,0173			
3.6.	3.6. Grunty pod stawami rybnymi											
3.7.	3.7. Grunty pod rowami rolnymi	0,0345				0,0026				0,1601		
4.	4. Grunty pod wodami - razem											
	w tym:											
4.1.	4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi											
4.2.	4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi											
4.3.	4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi											
5.	5. Użytki ekologiczne - razem											
6.	6. Tereny różne - razem											
	w tym:											
1)	1) gr. przezn. do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekult.											
2)	2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego											
3)	3) gr. wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)											
4)	4) różne inne											
7.	7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem		0,3865									
	w tym:											
7.1.	7.1. Tereny mieszkaniowe											
7.2.	7.2. Tereny przemysłowe		0,3865									
7.3.	7.3. Tereny zabudowane inne											
7.4.	7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane											
7.5.	7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem											
	w tym:											
1)	1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne											
2)	2) tereny zabytkowe											
3)	3) tereny sportowe											
4)	4) ogrody zoologiczne i botaniczne											
5)	5) tereny zieleni nieurządzonej											
7.6.	7.6. Użytki kopalne											
7.7.	7.7. Tereny komunikacyjne - razem											
	w tym:											
1)	1) drogi											
2)	2) tereny kolejowe											
3)	3) inne tereny komunikacyjne											
8.	8. Nieużytki - razem		0,3800			2,6481		0,8710	2,7194	6,2444		
	w tym:											
1)	1) bagna		0,3800			2,6481			2,7194	6,2444		
2)	2) piaski											
3)	3) utwory fizjograficzne											
4)	4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji							0,8710				
	Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów	0,0540	0,7665			5,9606		2,5567	7,5742	14,8863		
	w tym: grunty przeznaczone do zalesienia											
	OGÓLEM (1-8)	6,3400	116,1576	15,1917	1,1800	53,3907	10,3500	236,6207	260,1902	98,9003	0,2100	2,4504

1	Rodzaj użytku	Województwo	Podlaskie						Ogółem
		Powiat	hajnowski						
		Gmina	Narewka						
		Obręb ewidencyjny	Tarnopol	Zabłotczyzna	Zabrody	Narewka	51	52	
		47	48	49	50	51	52	53	54
1.	1. Lasy - razem	343,2083	11,6479	10,8430	14,6223	16939,2651	19896,9403	19896,9403	19896,9403
1.1.	1.1. Grunty leśne zalesione - razem	336,0358	11,6175	10,8430	14,4760	16403,4592	19285,2065	19285,2065	19285,2065
1) 1)	1) drzewostany - razem	336,0358	11,6175	10,8430	14,4760	16403,4592	19285,2065	19285,2065	19285,2065
2) 2)	2) plantacje drzew - razem								
	w tym:								
	- plantacje nasienne								
	- plantacje drzew szybkorosnących								
1.2.	1.2. Grunty leśne niezalesione - razem	0,6128				88,5058	103,4832	103,4832	103,4832
1) 1)	1) w produkcji ubocznej - razem					19,3736	22,5417	22,5417	22,5417
	w tym:								
	- plantacje choinek								
	- plantacje krzewów								
	- poletka łowieckie					19,3736	22,5417	22,5417	22,5417
2) 2)	2) do odnowienia - razem								
	w tym:								
	- halizny								
	- zręby								
	- płazowiny								
3) 3)	3) pozostałe leśne niezalesione - razem	0,6128				69,1322	80,9415	80,9415	80,9415
	w tym:								
	- przewidziane do naturalnej sukcesji	0,6128				69,1322	80,9415	80,9415	80,9415
	- objęte szczególnymi formami ochrony								
	- przewidziane do małej retencji								
	- wylesienia na gruntach wyłączonych z produkcji								
1.3.	1.3. Grunty związane z gospodarką leśną - razem	6,5597	0,0304		0,1463	447,3001	508,2506	508,2506	508,2506
	w tym:								
1) 1)	1) budynki i budowle					9,5616	9,9295	9,9295	9,9295
2) 2)	2) urządzenia melioracji wodnych	0,7494				12,3284	15,0503	15,0503	15,0503
3) 3)	3) linie podziału przestrzennego lasu				0,1463	205,0303	234,4825	234,4825	234,4825
4) 4)	4) drogi leśne	1,6584				156,8203	181,5441	181,5441	181,5441
5) 5)	5) tereny pod liniami energetycznymi	3,9184	0,0304			36,2231	37,3780	37,3780	37,3780
6) 6)	6) szkółki leśne								
7) 7)	7) miejsca składowania drewna	0,2335				25,1177	27,1882	27,1882	27,1882
8) 8)	8) parkingi leśne					0,6105	1,0698	1,0698	1,0698
9) 9)	9) urządzenia turystyczne					1,6082	1,6082	1,6082	1,6082
2.	2. Grunty zadrzewione i zakrzewione					0,3353	0,3353	0,3353	0,3353
	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	343,2083	11,6479	10,8430	14,6223	16939,6004	19897,2756	19897,2756	19897,2756
3.	3. Użytki rolne - razem	1,0031			1,8729	165,4610	194,9264	194,9264	194,9264
3.1.	3.1. Grunty orne - razem	0,6865			1,3409	85,4976	93,4115	93,4115	93,4115
	w tym:								
1) 1)	1) role	0,6865			1,3409	43,0345	50,9484	50,9484	50,9484
2) 2)	2) plantacje, poletka, skł. drewna i szkółki na gr. ornym					42,4631	42,4631	42,4631	42,4631

3)	3) ugory, odłogi								
3.2.	3.2. Sady								
3.3.	3.3. Łąki trwałe				32,6779	52,6824	52,6824	52,6824	52,6824
3.4.	3.4. Pastwiska trwałe	0,0424			44,5906	46,1376	46,1376	46,1376	46,1376
3.5.	3.5. Grunty rolne zabudowane			0,5320	0,4932	0,4932	0,4932	0,4932	0,4932
3.6.	3.6. Grunty pod stawami rybnymi				0,2611	0,2611	0,2611	0,2611	0,2611
3.7.	3.7. Grunty pod rowami rolnymi	0,2742			1,9406	1,9406	1,9406	1,9406	1,9406
4.	4. Grunty pod wodami - razem				3,7593	4,2294	4,2294	4,2294	4,2294
	w tym:								
4.1.	4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi				3,7593	4,2294	4,2294	4,2294	4,2294
4.2.	4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi								
4.3.	4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi								
5.	5. Użytki ekologiczne - razem				19,3737	23,9769	23,9769	23,9769	23,9769
6.	6. Tereny różne - razem								
	w tym:								
1)	1) gr. przezn. do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekult.								
2)	2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego								
3)	3) gr. wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)								
4)	4) różne inne								
7.	7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem				1,6534	2,3554	2,3554	2,3554	2,3554
	w tym:								
7.1.	7.1. Tereny mieszkaniowe				0,4407	0,6475	0,6475	0,6475	0,6475
7.2.	7.2. Tereny przemysłowe				0,3865	0,3865	0,3865	0,3865	0,3865
7.3.	7.3. Tereny zabudowane inne				0,1507	0,2359	0,2359	0,2359	0,2359
7.4.	7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane								
7.5.	7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem								
	w tym:								
1)	1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne								
2)	2) tereny zabytkowe								
3)	3) tereny sportowe								
4)	4) ogrody zoologiczne i botaniczne								
5)	5) tereny zieleni nieurządzonej								
7.6.	7.6. Użytki kopalne								
7.7.	7.7. Tereny komunikacyjne - razem				0,6755	1,0855	1,0855	1,0855	1,0855
	w tym:								
1)	1) drogi				0,3655	0,7755	0,7755	0,7755	0,7755
2)	2) tereny kolejowe				0,3100	0,3100	0,3100	0,3100	0,3100
3)	3) inne tereny komunikacyjne								
8.	8. Nieużytki - razem	2,6500			0,5100	207,5277	292,1550	292,1550	292,1550
	w tym:								
1)	1) bagna	2,6500			0,5100	202,6682	285,8457	285,8457	285,8457
2)	2) piaski						0,7649	0,7649	0,7649
3)	3) utwory fizjograficzne								
4)	4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji				4,8595	5,5444	5,5444	5,5444	5,5444
	Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów	3,6531			2,3829	398,1104	517,9784	517,9784	517,9784
	w tym: grunty przeznaczone do zalesienia								
	OGÓLEM (1-8)	346,8614	11,6479	10,8430	17,0052	17337,3755	20414,9187	20414,9187	20414,9187

Powierzchnia w ha (z dokł. do 1 ara) wynikająca z sumy opisów taksacyjnych:

leśna:	19896,95
nieleśna:	518,01
Ogółem:	<hr/> 20414,96

Adresy administracyjne obrębów ewidencyjnych i gmin z terenu Nadleśnictwa Browsk

20-05-062-0014	Nowosady	20-05-092-0012	Lewkowo Nowe
20-05-062-0015	Olchowa Kładka	20-05-092-0013	Łozowe
20-05-062	Hajnówka	20-05-092-0014	Słobódka i Łuka
20-05-082-0003	Chrabostówka	20-05-092-0016	Michnówka
20-05-082-0004	Cimochy	20-05-092-0018	Mikłaszewo
20-05-082-0010	Hajdukowszczyzna	20-05-092-0020	Ochrymy
20-05-082-0015	Kotłówka	20-05-092-0021	Olchówka
20-05-082-0018	Krzywiec	20-05-092-0022	Pasieki
20-05-082-0019	Kutowa	20-05-092-0023	Planta
20-05-082-0023	Makówka	20-05-092-0024	Podlewkowie
20-05-082-0024	Narew	20-05-092-0026	Pręty
20-05-082-0028	Prybutki-Podborowisko	20-05-092-0027	Skupowo
20-05-082-0032	Rybaki	20-05-092-0028	Siemieniakowszczyzna
20-05-082-0038	Usnarszczyzna	20-05-092-0029	Siemianówka
20-05-082-0040	Waški	20-05-092-0030	Lewkowo Stare
20-05-082	Narew	20-05-092-0031	Masiewo Stare (I)
20-05-092-0001	Babia Góra	20-05-092-0032	Stoczek
20-05-092-0002	Bernacki Most	20-05-092-0033	Suszczy Borek
20-05-092-0003	Cieremki	20-05-092-0034	Tarnopol
20-05-092-0004	Eliaszuki	20-05-092-0035	Zabłotczyzna
20-05-092-0005	Grodzisk	20-05-092-0036	Zabrody
20-05-092-0006	Gruszki	20-05-092-0037	Narewka
20-05-092-0007	Guszczewina	20-05-092	Narewka
20-05-092-0010	Krynica	20-05	hajnowski
20-05-092-0011	Leśna	20	Podlaskie

Tabela nr II. Zestawienie powierzchni typów siedliskowych lasu wg panujących gatunków drzew oraz ich bonitacji
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Typ siedliskowy lasu	Bonitacja	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP	razem	
		Powierzchnia w ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
BŚW	IA	224,92										224,92	18,92
	I	722,75	6,28				7,79					736,82	61,97
	II	209,85	2,60				2,44					214,89	18,07
	III	11,10	1,22									12,32	1,04
	IV												
Razem	ha	1168,62	10,10				10,23					1188,95	100,00
	%	98,29	0,85				0,86					100	100
BW	IA	73,83										73,83	40,97
	I	53,28	5,33				6,17					64,78	35,94
	II	20,63	1,87				14,78			2,00		39,28	21,79
	III	2,35										2,35	1,30
	IV												
Razem	ha	150,09	7,20				20,95			2,00		180,24	10,00
	%	83,28	3,99				11,62			1,11		100	100
BB	IA												
	I	1,36						0,81				2,17	4,20
	II	9,95						1,63				11,58	22,40
	III	25,99						0,65				26,64	51,52
	IV	11,31										11,31	21,88
Razem	ha	48,61						3,09				51,7	100,00
	%	94,02						5,98				100	100
BMŚW	IA	2008,10										2008,1	52,03
	I	1361,90	136,40	14,29			41,49			2,12		1556,2	40,33
	II	129,79	122,73	9,17			8,96					270,65	7,01
	III		22,64	1,49								24,13	0,63
	IV												
Razem	ha	3499,79	281,77	24,95			50,45			2,12		3859,08	100,00
	%	90,69	7,30	0,65			1,31			0,05		100	100

Typ siedliskowy lasu	Bonitacja	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP	razem	
		Powierzchnia w ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
BMW	IA	271,18										271,18	34,68
	I	119,92	133,41	0,87			48,14			0,57		302,91	38,74
	II	26,75	144,46	3,51			9,53		11,04			195,29	24,97
	III	1,83	8,64	2,11								12,58	1,61
	IV												
Razem	ha	419,68	286,51	6,49			57,67		11,04	0,57		781,96	100,0
	%	53,67	36,64	0,83			7,38		1,41	0,07		100	100
BMB	IA												
	I	16,24	2,48					12,05				30,77	39,08
	II	15,36	1,44					9,08				25,88	32,87
	III	14,35	3,31					4,42				22,08	28,05
	IV												
Razem	ha	45,95	7,23					25,55				78,73	100,0
	%	58,37	9,18					32,45				100	100
LMŚW	IA	968,43										968,43	38,06
	I	196,66	683,10	77,10			132,17			3,73		1092,76	42,95
	II	14,32	322,42	98,52		1,78	4,42		0,31			441,77	17,36
	III		20,46	17,21		2,01	0,42		0,52	0,15		40,77	1,60
	IV								0,87			0,87	0,03
Razem	ha	1179,41	1025,98	192,83		3,79	137,01		1,70	3,88		2544,60	100,0
	%	46,35	40,32	7,58		0,15	5,38		0,07	0,15		100	100
LMW	IA	42,81										42,81	3,30
	I	32,03	309,79	12,45			253,03		17,24	16,7	6,29	647,53	49,91
	II	2,40	339,72	32,10		12,67	11,18		110,0	14,62		522,69	40,29
	III		17,17	27,76		3,38			32,74			81,05	6,25
	IV			2,29					0,89			3,18	0,25
Razem	ha	77,24	666,68	74,60		16,05	264,21		160,87	31,32	6,29	1297,26	100,0
	%	5,95	51,4	5,75		1,24	20,37		12,4	2,41	0,48	100	100

Typ siedliskowy lasu	Bonitacja	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP	razem	
		Powierzchnia w ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
LMB	IA												
	I		8,30				6,27	27,68	5,87	7,20		55,32	21,13
	II	1,02	4,84				16,23		48,55			70,64	26,99
	III	31,37	14,17				4,26	19,81	42,73			112,34	42,92
	IV	7,98	8,59						6,89			23,46	8,96
Razem	ha	40,37	35,90				26,76	47,49	104,04	7,20		261,76	100,00
	%	15,42	13,71				10,22	18,14	39,76	2,75		100	100
LŚW	IA	216,73										216,73	4,75
	I	3,69	956,23	657,20	5,27	11,21	886,12		41,79	70,68	6,33	2638,52	57,79
	II	0,20	715,27	548,08		58,97	2,21		74,82	6,31	6,81	1412,67	30,94
	III		6,86	123,31		33,02			11,93			175,12	3,84
	IV			3,38		116,73			2,21			122,32	2,68
Razem	ha	220,62	1678,36	1331,97	5,27	219,93	888,33		130,75	76,99	13,14	4565,36	100,00
	%	4,83	36,75	29,18	0,12	4,82	19,46		2,86	1,69	0,29	100	100
LW	IA	3,25										3,25	0,15
	I	5,44	178,42	111,32	29,69		215,23		453,69	14,16	23,81	1031,76	46,87
	II	0,96	217,74	122,11	1,95	12,07	1,04		637,74		22,99	1016,60	46,19
	III		24,96	15,89		29,85			76,44			147,14	6,69
	IV					1,41			0,72			2,13	0,10
Razem	ha	9,65	421,12	249,32	31,64	43,33	216,27		1168,59	14,16	46,80	2200,88	100,00
	%	0,44	19,13	11,33	1,44	1,97	9,83		53,09	0,64	2,13	100	100
OL	IA												
	I		0,66				2,13		71,33			74,12	10,59
	II						30,91		348,66			379,57	54,22
	III								213,78			213,78	30,54
	IV								32,57			32,57	4,65
Razem	ha		0,66				33,04		666,34			700,04	100,00
	%		0,09				4,72		95,19			100	100

Typ siedliskowy lasu	Bonitacja	SO	ŚW	DB.S	JS	GB	BRZ	BRZ.O	OL	OS	LP	razem	
		Powierzchnia w ha											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
OLJ	IA												
	I						5,33		665,62			670,95	42,61
	II		26,86						795,45			822,31	52,22
	III								78,37			78,37	4,98
	IV								3,01			3,01	0,19
Razem	ha		26,86				5,33		1542,45			1574,64	100,0
	%		1,71				0,34		97,95			100	100
Łącznie	IA	3809,25										3809,25	19,75
	I	2513,27	2420,40	873,23	34,96	11,21	1603,87	40,54	1255,54	115,16	36,43	8904,61	46,18
	II	431,23	1899,95	813,49	1,95	85,49	101,70	10,71	2026,57	22,93	29,80	5423,82	28,12
	III	86,99	119,43	187,77		68,26	4,68	24,88	456,51	0,15		948,67	4,92
	IV	19,29	8,59	5,67		118,14			47,16			198,85	1,03
Ogółem	ha	6860,03	4448,37	1880,16	36,91	283,10	1710,25	76,13	3785,78	138,24	66,23	19285,20	100,00
	%	35,57	23,07	9,75	0,19	1,47	8,87	0,39	19,63	0,72	0,34	100	100
Powierzchnia ewidencyjna gruntów zalesionych: 192852065,00													

Tabela nr III. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg głównych (dominujących) funkcji lasu i gatunków panujących
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Gat. panu- jący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Pro- cent	
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo- stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	grunty zales.		grunty zales. i nie zales.
	plazo- winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				141 i wyżej			
	powierzchnia w ha / miąższość w m ³																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Rezerwaty																								
SO			0,24				1,74	3,20	4,97	46,44	22,42		28,14	7,94	1,03	12,81	42,82	14,45				185,96	186,20	9,93
			8				65	605	1435	17115	8745		11985	3165	370	4220	11950	4645				64300	64308	9,46
ŚW				4,25			1,65	1,58	13,50	5,63	16,08	29,23	48,59	79,73	85,24	35,76	24,43	60,67				402,09	406,34	21,66
				10	767		55	370	3125	1910	5935	11440	16235	30010	34495	15860	11515	29940				161657	161667	23,78
DB.S							3,41	3,54		2,46	1,16		0,51	6,03			125,99					143,10	143,10	7,63
					114		35	320		815	280		185	2835			54720					59304	59304	8,72
JS																		2,10				2,10	2,10	0,11
																		935				935	935	0,14
GB																	16,84	29,93				46,77	46,77	2,49
																	5055	12340				17395	17395	2,56
BRZ							3,22	15,35	25,05	9,86			8,45	41,00	16,83							119,76	119,76	6,39
					21		265	2455	5770	1745			3075	15480	6455							35266	35266	5,19
BRZ.O								0,83		27,68				11,90			7,91					48,32	48,32	2,58
					1			65		5945				2800			1845					10656	10656	1,57
OL				4,58			8,14	18,56	29,33	55,15	21,21	12,04	105,32	128,34	197,13	197,81	132,10	7,92				913,05	917,63	48,92
				98	37		725	3810	7410	15855	7120	3450	36720	46745	74530	74185	53155	3675				327417	327515	48,18
OS															2,12							2,12	2,12	0,11
															1150							1150	1150	0,17
LP																3,29						3,29	3,29	0,18
																1560						1560	1560	0,23
Razem			0,24	8,83			18,16	43,06	72,85	147,22	60,87	41,27	191,01	274,94	302,35	249,67	224,10	241,06				1866,56	1875,63	100,00
			8	108	940		1145	7625	17740	43385	22080	14890	68200	101035	117000	95825	83520	106255				679640	679756	100,00

Gat. panu- jący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Pro- cent
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo- stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII				grunty zales.	grunty zales. i nie zales.	
	płazo- winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej						
	powierzchnia w ha / miąższość w m ³																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Lasy ochronne																								
SO			3,57	3,26		9,66	132,21	237,55	405,57	785,84	557,85	336,81	685,09	749,06	387,35	484,62	38,70	196,51				5006,82	5013,65	31,82
			70	105	1072		6535	33995	93310	223155	184370	122185	253935	289600	168450	208060	12520	75890				1673077	1673252	32,43
ŚW			0,99	25,48		0,64	13,08	119,28	202,37	120,24	93,49	232,75	450,89	971,80	686,38	623,10	199,44	176,97	139,73			4030,16	4056,63	25,75
				578	2641		320	14435	45050	38640	34190	84850	174905	387375	283770	257655	78660	69750	22525			1494766	1495344	28,99
DB.S			9,19	3,64		29,27	114,93	159,58	87,24	174,66	240,97	44,90	112,58	88,00	68,13	152,10	68,63	391,78				1732,77	1745,60	11,08
			94	115	2145	5	2845	11185	14580	44550	69195	15020	39980	29435	27970	53800	30630	168755				510095	510304	9,89
JS				1,47				0,89	1,09		3,61		12,60			10,38		6,24				34,81	36,28	0,23
					7			95	155		1060		2920			3575		3090				10902	10902	0,21
GB							0,61		1,10	22,09	40,68	23,87	17,38	14,82		16,20	28,00	48,57	23,01			236,33	236,33	1,50
					135		5		255	6390	12900	8545	6000	4405		5450	10070	12965	2565			69685	69685	1,35
BRZ						2,46	52,10	138,13	270,29	160,61	62,26	43,66	94,59	216,08	202,82	19,66			273,97			1536,63	1536,63	9,75
					821	20	3395	19765	52375	37910	17515	14515	30535	78730	76050	8005			39415			379051	379051	7,35
BRZ.O				0,35			0,96	8,08	16,34				1,14	1,29								27,81	28,16	0,18
				30	12		65	1100	2360				505	260								4302	4332	0,08
OL				36,84		2,35	49,18	147,73	275,50	242,36	221,46	170,38	312,26	452,40	466,86	396,45	114,08	18,82	1,11			2870,94	2907,78	18,45
				589	1601		3815	26825	62825	66390	72205	60160	111590	162780	181425	160045	46370	6280	95			962406	962995	18,67
OS								0,71	17,12	25,74	1,64	11,59	15,88	9,50		4,59		45,89				132,66	132,66	0,84
					19			105	2845	6550	425	2970	5660	2660		2500			7250			30984	30984	0,60
LP											3,13	8,33	16,09	29,16				6,23				62,94	62,94	0,40
					25						690	2070	5475	10945				2820				22025	22025	0,43
Razem			13,75	71,04		44,38	363,07	811,95	1276,62	1531,54	1225,09	873,43	1718,65	2530,82	1811,54	1707,10	455,08	838,89	483,71			15671,87	15756,66	100,00
			164	1417	8478	25	16980	107505	273755	423585	392550	310820	631260	965930	737665	699090	181070	336730	71850			5157293	5158874	100,00

Gat. panu- jący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Pro- cent	
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo- stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	grunty zales.		grunty zales. i nie zales.
	plazo- winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				141 i wyżej			
powierzchnia w ha / miąższość w m ³																								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Lasy gospodarcze																								
SO			2,23	0,87		3,30	73,53	116,58	295,85	667,93	208,18	100,88	92,12	17,96	83,03	0,05		7,84				1667,25	1670,35	95,10
				20	540		3330	17420	63410	158190	59375	28470	26545	5120	37430	20		3045				402895	402915	96,90
ŚW				0,17			1,42	1,44	0,03	0,21	1,37	4,40	7,25									16,12	16,29	0,93
				15				100		55	330	930	2295									3710	3725	0,90
DB.S			6,32			1,54	2,75															4,29	10,61	0,60
					20																	20	20	0,00
BRZ						4,98	6,78	2,50	12,28	24,49	0,32	2,41	0,10									53,86	53,86	3,07
					3	35	330	300	2170	4715	65	520	30									8168	8168	1,96
OL							1,60	0,19														1,79	1,79	0,10
							225	30														255	255	0,06
OS							1,76		1,70													3,46	3,46	0,20
							335		400													735	735	0,18
Razem			8,55	1,04		9,82	84,48	123,88	308,35	694,33	209,87	107,69	99,47	17,96	83,03	0,05		7,84				1746,77	1756,36	100,00
				35	563	35	3660	18380	65610	163360	59770	29920	28870	5120	37430	20		3045				415783	415818	100,00

Gat. panująco	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent		
	do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo-stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	grunty zales.		grunty zales. i nie zales.	
	płatowiny	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				141 i wyżej				
	powierzchnia w ha / miąższość w m ³																								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Łącznie																									
SO			6,04	4,13		12,96	207,48	357,33	706,39	1500,21	788,45	437,69	805,35	774,96	471,41	497,48	81,52	218,80				6860,03	6870,20	35,44	
			78	125	1612		9930	52020	158155	398460	252490	150655	292465	297885	206250	212300	24470	83580				2140272	2140475	34,22	
ŚW			0,99	29,90		0,64	16,15	122,30	215,90	126,08	110,94	266,38	506,73	1051,53	771,62	658,86	223,87	237,64	139,73			4448,37	4479,26	23,10	
				603	3408		375	14905	48175	40605	40455	97220	193435	417385	318265	273515	90175	99690	22525			1660133	1660736	26,55	
DB.S			15,51	3,64		30,81	121,09	163,12	87,24	177,12	242,13	44,90	113,09	94,03	68,13	152,10	68,63	517,77				1880,16	1899,31	9,80	
			94	115	2279	5	2880	11505	14580	45365	69475	15020	40165	32270	27970	53800	30630	223475				569419	569628	9,11	
JS				1,47				0,89	1,09		3,61		12,60			10,38		8,34				36,91	38,38	0,20	
					7			95	155		1060		2920			3575		4025				11837	11837	0,19	
GB							0,61		1,10	22,09	40,68	23,87	17,38	14,82		16,20	44,84	78,50	23,01			283,10	283,10	1,46	
					135		5		255	6390	12900	8545	6000	4405		5450	15125	25305	2565			87080	87080	1,39	
BRZ						7,44	62,10	155,98	307,62	194,96	62,58	46,07	103,14	257,08	219,65	19,66			273,97			1710,25	1710,25	8,82	
					845	55	3990	22520	60315	44370	17580	15035	33640	94210	82505	8005			39415			422485	422485	6,75	
BRZ.O			0,35				0,96	8,91	16,34	27,68		1,14	1,29	11,90			7,91					76,13	76,48	0,39	
			30	13		65	1165	2360	5945		505	260	2800				1845					14958	14988	0,24	
OL			41,42			2,35	57,32	167,89	305,02	297,51	242,67	182,42	417,58	580,74	663,99	594,26	246,18	26,74	1,11			3785,78	3827,20	19,74	
			687	1638		4540	30860	70265	82245	79325	63610	148310	209525	255955	234230	99525	9955	95				1290078	1290765	20,64	
OS							2,47	17,12	27,44	1,64	11,59	15,88	9,50	2,12	4,59				45,89			138,24	138,24	0,71	
					19		440	2845	6950	425	2970	5660	2660	1150	2500				7250			32869	32869	0,53	
LP											3,13	8,33	16,09	29,16		3,29	6,23					66,23	66,23	0,34	
					25						690	2070	5475	10945		1560	2820					23585	23585	0,38	
Ogółem			22,54	80,91		54,20	465,71	978,89	1657,82	2373,09	1495,83	1022,39	2009,13	2823,72	2196,92	1956,82	679,18	1087,79	483,71			19285,20	19388,65	100	
			172	1560	9981	60	21785	133510	357105	630330	474400	355630	728330	1072085	892095	794935	264590	446030	71850			6252716	6254448	100	
Procent			0,12	0,42		0,28	2,40	5,05	8,55	12,24	7,71	5,27	10,36	14,58	11,33	10,09	3,50	5,61	2,49			99,47	100,00	100	
			0,00	0,02	0,16	0,00	0,35	2,13	5,71	10,08	7,59	5,69	11,64	17,15	14,26	12,71	4,23	7,13	1,15			99,97	100,00	100	
																							Grunty związane z gospodarką leśną:		508,30
																							Ogółem lasy:		19896,95
																							Powierzchnia ewidencyjna gruntów zalesionych:		198969402999999,00

Tabela nr IV. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg typów siedliskowych lasu i gatunków panujących
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Siedl. typ lasu	Gat. panujący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent
		do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo-stale		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII				grunty zales.	grunty zales. i nie zales.	
		płazo-winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej						
powierzchnia w ha / miąższość w m ³																									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
BŚW	SO				1,06		3,01	17,08	54,70	201,87	461,03	103,28	83,56	73,99	43,58	67,80	40,21		18,51				1168,62	1169,68	98,29
					45	88			580	7720	40195	105095	29990	23920	20135	13530	25680	14160		6675			287768	287813	98,71
	ŚW								1,10	1,14			4,04	2,60				1,22					10,10	10,10	0,85
										150	210		1395	800				450					3005	3005	1,03
	BRZ						2,45	5,04	2,74														10,23	10,23	0,86
						71		365	315														751	751	0,26
Razem				1,06			5,46	22,12	58,54	203,01	461,03	107,32	86,16	73,99	43,58	67,80	41,43		18,51			1188,95	1190,01	100	
				45	159			945	8185	40405	105095	31385	24720	20135	13530	25680	14610		6675			291524	291569	100	
BW	SO			1,63				3,27	10,91	14,13	33,43	34,92		17,75	5,60	15,05	1,42	3,47	10,14				150,09	151,72	83,42
						36		90	1835	3355	9955	12420		6140	2215	5900	515	1485	3260				47206	47206	91,11
	ŚW							1,56	1,87	3,77													7,20	7,20	3,96
									45	155	645												845	845	1,63
	BRZ								7,44	11,06	2,45												20,95	20,95	11,52
						30			1010	1925	500											3465	3465	6,69	
OS									0,53		1,47											2,00	2,00	1,1	
									75		220											295	295	0,57	
Razem				1,63				4,83	20,75	28,96	37,35	34,92		17,75	5,60	15,05	1,42	3,47	10,14			180,24	181,87	100	
						66		135	3075	5925	10675	12420		6140	2215	5900	515	1485	3260				51811	51811	100
BB	SO										4,85	1,85	1,48	5,79	1,72	6,18	7,58	11,57	7,59				48,61	48,61	94,02
											925	320	325	1320	420	1455	2340	2270	1655				11030	11030	96,53
	BRZ.O								2,27	0,82													3,09	3,09	5,98
						7			270	120													397	397	3,47
Razem								2,27	0,82	4,85	1,85	1,48	5,79	1,72	6,18	7,58	11,57	7,59				51,70	51,70	100	
						7		270	120	925	320	325	1320	420	1455	2340	2270	1655				11427	11427	100	
BMŚW	SO			2,87	1,79		4,26	115,49	198,91	390,18	732,36	397,93	220,04	419,54	438,29	210,43	232,00	21,31	119,05				3499,79	3504,45	90,7
				80	827			5675	29195	90060	197215	126720	74975	153535	171065	94330	103015	8555	47325				1102492	1102572	91,6
	ŚW							2,02	31,17	44,67	6,13	1,26	14,49	46,82	67,62	10,72	29,65	22,96	4,26				281,77	281,77	7,29
							130		3970	11540	2430	300	5260	16430	23670	4090	11590	7815	1945				89170	89170	7,41
	DB.S						3,23	2,75	2,34	0,69	5,24	10,70											24,95	24,95	0,65
							80		190	130	955	2885											4240	4240	0,35
	BRZ						2,30	13,34	9,39	12,28	5,18	3,03	2,41	2,52									50,45	50,45	1,31
						4		675	1340	2170	975	770	520	675									7129	7129	0,59
OS													2,12										2,12	2,12	0,05
													635										635	635	0,05
Razem				2,87	1,79		9,79	133,60	241,81	447,82	748,91	412,92	239,06	468,88	505,91	221,15	261,65	44,27	123,31				3859,08	3863,74	100
				80	1041			6350	34695	103900	201575	130675	81390	170640	194735	98420	114605	16370	49270				1203666	1203746	100

Siedl. typ lasu	Gat. panujący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent		
		do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	grunty zales.		grunty zales. i niezales.	
		płazowiny	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				141 i wyżej				
powierzchnia w ha / miąższość w m ³																										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
BMW	SO							31,84	21,61	27,00	56,72	51,24	32,86	62,15	47,32	24,59	43,30		21,05				419,68	419,68	53,59	
						142		2090	3285	6325	17505	17750	12485	23640	16450	11475	18430		7045				136622	136622	53,88	
	ŚW				1,21			1,02	21,37	18,32	25,37	24,33	32,06	35,61	52,54	29,47	37,14	9,28					286,51	287,72	36,74	
						35	340		55	2985	3720	8680	8685	12655	13315	21545	11560	16055	3905					103500	103535	40,83
	DB.S							1,62	2,76										2,11				6,49	6,49	0,83	
							71		25	120									745				961	961	0,38	
	BRZ							0,86	1,31	14,02	34,07	5,08		1,01	1,32								57,67	57,67	7,36	
							59	20	100	2215	5565	910			170	535							9574	9574	3,78	
	OL								0,66	4,04			1,45					4,89					11,04	11,04	1,41	
									40	625			440					1645					2750	2750	1,08	
OS										0,57												0,57	0,57	0,07		
										130												130	130	0,05		
Razem					1,21		0,86	36,45	63,80	79,96	87,17	77,02	65,93	99,08	99,86	54,06	85,33	9,28	23,16			781,96	783,17	100		
					35	612	20	2310	9230	15740	27095	26875	25310	37490	37995	23035	36130	3905	7790			253537	253572	100		
BMB	SO											11,19	1,37	1,06	3,33	2,35	21,03	2,85	2,77				45,95	45,95	55,24	
												3025	465	265	965	590	6920	635	945				13810	13810	67,1	
	ŚW				4,11					1,49	0,99			0,81		3,94							7,23	11,34	13,63	
						10	35			330	230			370		1795							2760	2770	13,46	
	BRZ.O				0,35			0,96	6,64	15,52			1,14	1,29									25,55	25,90	31,13	
					30	6		65	895	2240			505	260								3971	4001	19,44		
Razem				4,46			0,96	6,64	17,01	0,99	11,19	2,51	3,16	3,33	6,29	21,03	2,85	2,77				78,73	83,19	100		
					40	41		65	895	2570	230	3025	970	895	965	2385	6920	635	945				20541	20581	100	
LMŚW	SO			1,54	1,28		4,57	33,84	54,68	57,57	170,08	130,29	80,43	183,51	196,45	126,23	104,21	2,97	34,58				1179,41	1182,23	46,37	
				78		335		1315	7775	14385	55195	43625	31770	71275	78080	58515	47490	1060	14230				425050	425128	47,85	
	ŚW			0,99	1,31		0,62	0,84	31,03	53,26	30,84	21,21	77,43	190,70	302,36	105,29	106,07	17,73	72,17	16,43			1025,98	1028,28	40,33	
					1	737		40	3235	10995	8705	8005	27260	79680	127450	43025	43330	6180	28390	2990			390022	390023	43,9	
	DB.S						13,64	30,02	35,97	19,16	3,91	21,75	21,87	5,91		0,77			39,83				192,83	192,83	7,56	
							344		475	2145	3235	1120	5895	7050	1830	330			17550				39974	39974	4,5	
	GB											2,01	1,78										3,79	3,79	0,15	
												585	280										865	865	0,1	
	BRZ							0,96	9,72	17,52	32,93	11,79	1,94	11,55	28,95	3,41					18,24		137,01	137,01	5,37	
							20		585	2400	6715	2625		440	4330	11120	1135						31565	31565	3,55	
OL							0,12	1,27					0,31									1,70	1,70	0,07		
						5		15					95									115	115	0,01		
OS									1,91		1,70	0,27										3,88	3,88	0,15		
									360		400	35										795	795	0,09		
Razem				2,53	2,59		19,91	75,69	141,11	162,92	220,33	175,30	181,98	391,67	527,76	235,70	210,28	20,70	146,58	34,67		2544,60	2549,72	100		
				78	1	1441		2430	15915	35330	68630	57840	66615	157115	216650	103005	90820	7240	60170	5185		888386	888465	100		

Siedl. typ lasu	Gat. panujący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent	
		do odnowienia		w prod. ubocz.	pozo- stałe		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII				grunty zales.	grunty zales. i nie zales.		
		płazo- winy	haliz. zręby				1- 10	11- 20	21-30	31-40	41-50	51- 60	61-70	71-80	81-90	91-100	101- 120	121- 140	141 i wyżej							
powierzchnia w ha / miąższość w m ³																										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
LMW	SO						1,12	2,00	6,01	5,15	11,08	14,15	3,59	14,02	6,81	0,89	12,42						77,24	77,24	5,88	
						87		45	765	1020	3390	4400	1410	5620	2265	285	4105						23392	23392	5,98	
	ŚW			16,25				5,75	23,54	34,58	31,53	23,69	80,07	91,10	166,12	113,91	46,27	18,81	18,52	12,79			666,68	682,93	51,97	
					455		1129		115	2500	8010	10030	9715	28655	32540	61850	46070	19445	8855	9555	2150			240619	241074	61,65
	DB.S			0,53				1,49	23,48	12,19	6,63		1,08			4,18							74,60	75,13	5,72	
							80		360	885	1045		225		2160		2050							14600	14600	3,73
	GB										12,67	3,38											16,05	16,05	1,22	
											4165	855											5020	5020	1,28	
	BRZ							0,76	23,24	51,39	78,91	65,25	12,14	3,74	13,07	10,78						4,93		264,21	264,21	20,11
							80	30	1330	8095	15915	15485	2900	1330	3550	3570						500		52785	52785	13,5
	OL								15,25	24,53	24,16	18,26	11,36	14,88	7,62	15,64	13,21	14,08	1,88					160,87	160,87	12,24
							94		1115	3555	5395	5555	3200	4710	2425	5525	5075	5765	665					43079	43079	11,02
	OS									0,03	1,39	8,68	0,25	2,84	6,78			4,59			6,76			31,32	31,32	2,38
						2			5	270	1765	80	105	2530			2500			1820			9077	9077	2,32	
LP											1,37			4,92									6,29	6,29	0,48	
											135			1880									2015	2015	0,52	
Razem				0,53	16,25		3,37	69,72	117,69	150,82	147,47	67,42	105,12	142,90	199,35	132,19	77,36	20,69	38,68	24,48			1297,26	1314,04	100	
				455		1472	30	2965	15805	31655	40390	21510	36210	50705	73210	53480	31815	9520	17350	4470			390587	391042	100	
LMB	SO																1,02	39,35					40,37	40,37	14,99	
																	350	10465					10815	10815	16,65	
	ŚW			7,02				0,76		5,45	2,09	1,91		9,39	1,23	8,72		6,35				35,90	42,92	15,93		
				102					35		800	495	520		2430	300	3275		2560				10415	10517	16,19	
	BRZ									15,36	2,79			4,19	0,16		4,26						26,76	26,76	9,94	
							2				2435	735		1020	35		1100						5327	5327	8,2	
	BRZ.O										27,68				11,90			7,91					47,49	47,49	17,63	
											5945				2800			1845					10590	10590	16,3	
OL				0,57				3,41	18,45	3,25	6,25	2,84	7,46		10,16	28,03	15,36	8,83				104,04	104,61	38,84		
						18		210	2315	525	1830	485	2390		2720	8480	4905	3120				26998	26998	41,57		
OS										7,20												7,20	7,20	2,67		
										705												705	705	1,09		
Razem				7,59				4,17	18,45	31,26	38,81	4,75	11,65	9,55	23,29	41,01	16,38	62,44				261,76	269,35	100		
				102		20		245	2315	4465	9005	1005	3410	2465	5820	12855	5255	17990				64850	64952	100		

Siedl. typ lasu	Gat. panujący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent		
		do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII				grunty zales.	grunty zales. i nie zales.			
		plazo-winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej								
powierzchnia w ha / miąższość w m ³																											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		
LŚW	SO					97		3,96	10,51	10,49	30,66	43,60	14,36	27,54	31,86	15,66	26,87		5,11				220,62	220,62	4,82		
								135	1445	2815	9180	14240	5305	10535	12895	7410	12525		2445				79027	79027	5,12		
	SW					326		2,89	5,11	44,68	22,94	26,51	30,72	90,62	377,07	427,51	321,49	95,93	122,38	110,51			1678,36	1678,36	36,63		
								25	865	9790	7800	9370	11025	34645	154025	179840	132930	41855	50715	17385				650596	650596	42,19	
	DB.S			14,98	0,81		12,45	45,93	89,62	51,74	148,30	179,09	22,04	92,27	65,90	53,67	128,81	68,63	373,52					1331,97	1347,76	29,42	
					94	32	1635	5	1225	6865	8485	37240	52995	7760	33125	20670	21815	46080	30630	161525					430055	430181	27,89
	JS								0,89						4,38									5,27	5,27	0,12	
									95						1020									1115	1115	0,07	
	GB									1,10	7,41	16,29	20,70	13,14	7,03			9,32	43,43	78,50	23,01			219,93	219,93	4,8	
							70			255	1640	4735	7895	4520	1835			3195	14780	25305	2565			66795	66795	4,33	
	BRZ						0,11	6,55	30,31	74,94	39,20	39,82	23,27	60,61	161,91	205,80	19,66				226,15			888,33	888,33	19,39	
							556	5	685	3985	16230	9425	11685	8380	20085	60740	78170	8005			33215			251166	251166	16,29	
	OL								5,92	8,82	33,44	18,09	0,64	25,54	23,89	13,30			1,11					130,75	130,75	2,85	
								875	2265	8745	5940	285	10285	7820	6070			390					42675	42675	2,77		
OS								7,96	9,18				9,10	9,50	2,12				39,13				76,99	76,99	1,68		
								1740	2530				3130	2660	1150				5430				16640	16640	1,08		
LP												4,81	1,73	3,31			3,29						13,14	13,14	0,29		
						25						775	475	1145			1560						3980	3980	0,26		
Razem				14,98	0,81		12,56	59,33	142,36	199,73	291,13	323,40	116,54	324,93	680,47	718,06	509,44	209,10	579,51	398,80			4565,36	4581,15	100		
				94	32	2709	10	2070	14130	41580	76560	98965	41425	117820	261790	294455	204295	87655	239990	58595			1542049	1542175	100		

Siedl. typ lasu	Gat. panujący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku														KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent
		do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII	grunty zales.				grunty zales. i nie zales.		
		płazo-winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej							
				powierzchnia w ha / miąższość w m ³																						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
LW	SO															2,23	7,42						9,65	9,65	0,44	
																610	2450						3060	3060	0,41	
	ŚW					711	0,02	1,31	7,11	8,54	6,19	7,99	29,01	41,02	84,59	72,06	106,47	52,81	4,00				421,12	421,12	19,1	
									60	1045	2135	2235	2465	11565	13830	28545	28610	44625	19005	1685				156516	156516	20,91
	DB.S				2,83				17,29	20,24	9,02	19,67	29,51	0,99	9,52	28,13	9,51	23,29		82,15				249,32	252,15	11,44
					83		69		795	1300	1685	6050	7475	210	3050	11600	3775	7720		35860				79589	79672	10,64
	JS										1,09		3,61		8,22			10,38		8,34				31,64	31,64	1,44
							7				155		1060		1900			3575		4025				10722	10722	1,43
	GB								0,61			19,23	3,17	4,24	7,79			6,88	1,41					43,33	43,33	1,97
							65		5			7030	650	1480	2570			2255	345					14400	14400	1,92
	BRZ								2,39	18,67	47,24	30,69	7,59	9,51	13,91	55,44	6,18				24,65			216,27	216,27	9,81
						23		225	2475	9275	7685	2225	3175	4430	18780	2100				3505			53898	53898	7,2	
OL				0,94				5,78	50,61	107,66	105,95	117,16	67,36	179,20	152,25	176,10	137,42	65,38	2,61	1,11			1168,59	1169,53	53,04	
				13		1131		675	10420	25140	27440	40200	24155	66400	53465	72465	56580	29085	870	95			408121	408134	54,53	
OS											6,41	1,12	6,63										14,16	14,16	0,64	
						17					2035	310	2230										4592	4592	0,61	
LP											1,76	3,52	9,44	25,85				6,23					46,80	46,80	2,12	
											555	1295	3120	9800				2820					17590	17590	2,35	
Razem				3,77			0,02	27,38	96,63	173,55	168,91	187,97	120,19	265,55	354,05	266,08	291,86	125,83	97,10	25,76			2200,88	2204,65	100	
				96		2023		1760	15240	38390	45445	61320	43280	94210	124760	107560	117205	51255	42440	3600			748488	748584	100	
OL	ŚW															0,66							0,66	0,66	0,09	
																195							195	195	0,1	
	BRZ							0,51			32,53												33,04	33,04	4,58	
								25			6030												6055	6055	2,97	
OL				22,12		1,27	17,64	32,61	61,01	60,05	20,79	23,29	43,83	49,89	126,54	164,12	65,30						666,34	688,46	95,33	
				404		234		1535	6610	13335	15970	5430	5685	11720	13485	39815	57360	26360					197539	197943	96,93	
Razem				22,12		1,27	18,15	32,61	61,01	92,58	20,79	23,29	44,49	49,89	126,54	164,12	65,30						700,04	722,16	100	
				404		234		1560	6610	13335	22000	5430	5685	11915	13485	39815	57360	26360					203789	204193	100	
OLJ	ŚW																10,55						26,86	26,86	1,69	
																	5090		7400				12490	12490	2,14	
	JS				1,47																			1,47	0,09	
	BRZ								4,50	0,83													5,33	5,33	0,33	
								685	85													770	770	0,13		
OL				17,79			0,96	13,31	31,73	100,12	73,56	70,98	68,48	161,39	328,91	306,81	258,39	103,68	24,13				1542,45	1560,24	97,89	
				270		156		950	6460	23605	22705	23630	26290	57480	126510	124050	107975	39905	9085				568801	569071	97,73	
Razem				19,26			0,96	13,31	36,23	100,95	73,56	70,98	68,48	161,39	328,91	306,81	268,94	103,68	40,44				1574,64	1593,90	100	
				270		156		950	7145	23690	22705	23630	26290	57480	126510	124050	113065	39905	16485				582061	582331	100	

Siedl. typ lasu	Gat. panujący	Grunty leśne niezalesione				Przest. na gr. zal.	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem		Procent	
		do odnowienia		w prod. ubocz.	pozostałe		I		II		III		IV		V		VI	VII				VIII	grunty zales.		grunty zales. i nie zales.
		płazo-winy	haliz. zręby				1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140				141 i wyżej			
powierzchnia w ha / miąższość w m ³																									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Łącznie	SO			6,04	4,13		12,96	207,48	357,33	706,39	1500,21	788,45	437,69	805,35	774,96	471,41	497,48	81,52	218,80				6860,03	6870,20	35,44
				78	125	1612		9930	52020	158155	398460	252490	150655	292465	297885	206250	212300	24470	83580				2140272	2140475	34,22
	SW			0,99	29,90		0,64	16,15	122,30	215,90	126,08	110,94	266,38	506,73	1051,53	771,62	658,86	223,87	237,64	139,73			4448,37	4479,26	23,1
					603	3408		375	14905	48175	40605	40455	97220	193435	417385	318265	273515	90175	99690	22525			1660133	1660736	26,55
	DB.S			15,51	3,64		30,81	121,09	163,12	87,24	177,12	242,13	44,90	113,09	94,03	68,13	152,10	68,63	517,77				1880,16	1899,31	9,8
					94	115	2279	5	2880	11505	14580	45365	69475	15020	40165	32270	27970	53800	30630	223475			569419	569628	9,11
	JS				1,47				0,89	1,09		3,61		12,60			10,38		8,34				36,91	38,38	0,2
							7			95	155		1060		2920			3575		4025			11837	11837	0,19
	GB								0,61		1,10	22,09	40,68	23,87	17,38	14,82		16,20	44,84	78,50	23,01		283,10	283,10	1,46
							135		5		255	6390	12900	8545	6000	4405		5450	15125	25305			87080	87080	1,39
	BRZ							7,44	62,10	155,98	307,62	194,96	62,58	46,07	103,14	257,08	219,65	19,66			273,97		1710,25	1710,25	8,82
							845	55	3990	22520	60315	44370	17580	15035	33640	94210	82505	8005			39415		422485	422485	6,75
BRZ.O				0,35				0,96	8,91	16,34	27,68		1,14	1,29	11,90			7,91				76,13	76,48	0,39	
				30	13			65	1165	2360	5945		505	260	2800			1845				14958	14988	0,24	
OL				41,42			2,35	57,32	167,89	305,02	297,51	242,67	182,42	417,58	580,74	663,99	594,26	246,18	26,74	1,11		3785,78	3827,20	19,74	
				687	1638			4540	30860	70265	82245	79325	63610	148310	209525	255955	234230	99525	9955	95		1290078	1290765	20,64	
OS								2,47	17,12	27,44	1,64	11,59	15,88	9,50	2,12	4,59			45,89			138,24	138,24	0,71	
						19			440	2845	6950		425	2970	5660	2660	1150	2500		7250		32869	32869	0,53	
LP												3,13	8,33	16,09	29,16		3,29	6,23				66,23	66,23	0,34	
						25						690	2070	5475	10945		1560	2820				23585	23585	0,38	
Ogółem				22,54	80,91		54,20	465,71	978,89	1657,82	2373,09	1495,83	1022,39	2009,13	2823,72	2196,92	1956,82	679,18	1087,79	483,71		19285,20	19388,65	100	
				172	1560	9981	60	21785	133510	357105	630330	474400	355630	728330	1072085	892095	794935	264590	446030	71850		6252716	6254448	100	

Grunty związane z gospodarką leśną: 508,30

Ogółem lasy: 19896,95

Powierzchnia ewidencyjna gruntów zalesionych: 198969402999999,00

Tabela nr Va. Powierzchniowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku														KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII						
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej	powierzchnia zalesiona w ha				%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
BŚW	SO	2,53	13,05	50,99	188,13	442,67	103,59	82,82	72,48	41,37	62,21	39,53		13,10				1112,47	93,57	
	ŚW	0,57	0,20	1,57	5,09	1,29	3,46	2,93	1,38	2,21	5,59	1,84		5,28				31,41	2,64	
	DB.S		1,10							0,13									1,23	0,10
	BRZ	2,36	7,65	5,98	8,97	16,76	0,27	0,38					0,06		0,13				42,56	3,58
	OL					0,31													0,31	0,03
	OS		0,12		0,82			0,03											0,97	0,08
Razem	ha	5,46	22,12	58,54	203,01	461,03	107,32	86,16	73,99	43,58	67,80	41,43		18,51				1188,95	100,00	
	%	0,46	1,86	4,92	17,07	38,78	9,03	7,25	6,22	3,67	5,70	3,48		1,56				100,00	100,00	
BW	SO		1,74	7,44	11,99	30,32	31,56		15,13	4,48	12,96	1,14	2,23	6,18				125,17	69,45	
	ŚW		1,62	2,42	5,13	2,90	3,36		2,62	1,12	2,09	0,28	1,24	3,36				26,14	14,50	
	DB.S		0,22															0,22	0,12	
	BRZ		1,25	9,55	10,55	3,39									0,17			24,91	13,82	
	OL			0,33	0,45										0,43			1,21	0,67	
	OS			1,01	0,84	0,74												2,59	1,44	
Razem	ha		4,83	20,75	28,96	37,35	34,92		17,75	5,60	15,05	1,42	3,47	10,14				180,24	100,00	
	%		2,68	11,51	16,07	20,71	19,37		9,85	3,11	8,35	0,79	1,93	5,63				100,00	100,00	
BB	SO					4,85	1,44	1,18	4,55	1,10	5,91	5,74	11,57	5,70				42,04	81,32	
	ŚW				0,16				0,70	0,35		1,45		1,12				3,78	7,31	
	BRZ									0,27								0,27	0,52	
	BRZ.O			2,27	0,50		0,41	0,30	0,07		0,27	0,39		0,77				4,98	9,63	
	OL				0,16				0,47									0,63	1,22	
Razem	ha			2,27	0,82	4,85	1,85	1,48	5,79	1,72	6,18	7,58	11,57	7,59				51,70	100,00	
	%			4,39	1,59	9,38	3,58	2,86	11,20	3,33	11,95	14,66	22,38	14,68				100,00	100,00	
BMŚW	SO	5,32	85,30	170,23	346,34	669,00	334,89	178,66	310,71	299,36	140,45	151,93	19,22	62,20				2773,61	71,88	
	ŚW	0,82	13,62	38,73	57,72	36,07	43,04	41,79	126,56	178,78	72,72	102,08	22,81	49,97				784,71	20,33	
	DB.S	1,29	7,36	5,58	9,87	15,07	16,66	3,39	6,24	7,46	4,73	0,95	0,73	4,98				84,31	2,18	
	KL		0,21							0,12								0,33	0,01	
	GB		0,12	0,20	0,31	0,69	1,03	0,97	3,04	5,34	1,69	3,44		1,03				17,86	0,46	
	BRZ	2,36	26,45	25,47	30,98	21,81	12,00	11,11	19,32	12,65	0,78	3,05	1,51	4,50				171,99	4,46	
	OL		0,08	1,42	1,19	0,79	4,16	1,43	1,83					0,31				11,21	0,29	
	OS		0,46	0,18	1,24	5,48	1,14	1,71	1,18	2,20	0,78	0,20		0,32				14,89	0,39	
	WB				0,00															
	LP				0,17														0,17	0,00
Razem	ha	9,79	133,60	241,81	447,82	748,91	412,92	239,06	468,88	505,91	221,15	261,65	44,27	123,31				3859,08	100,00	
	%	0,25	3,46	6,27	11,60	19,41	10,70	6,19	12,15	13,11	5,73	6,78	1,15	3,20				100,00	100,00	

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII					
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej					
		powierzchnia zalesiona w ha																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
BMW	SO		21,00	17,81	23,07	46,18	43,39	26,97	47,33	36,46	19,17	22,51	1,79	8,70				314,38	40,20
	ŚW		6,71	21,68	23,59	24,67	24,28	30,66	38,02	47,65	27,07	48,66	6,03	11,01				310,03	39,65
	DB.S		2,44	2,86	0,81	0,73	0,59	0,75	1,44	1,39	0,51	1,59	0,17	1,32				14,60	1,87
	JS		0,13															0,13	0,02
	GB			0,04			1,19	0,78	0,24	3,25	0,30	2,84	0,17	0,21				9,02	1,15
	BRZ	0,52	4,59	16,23	28,92	11,87	4,88	4,54	8,25	6,93	4,66	4,88		1,22				97,49	12,47
	BRZ.O													0,23				0,23	0,03
	OL	0,34	0,94	4,93	1,79	3,16	2,50	0,56	3,30	2,46	1,42	4,48	0,56					26,44	3,38
	OS		0,64	0,25	1,78	0,56	0,19	1,67	0,42	1,53	0,93	0,37	0,56	0,47				9,37	1,20
	LP							0,08	0,19									0,27	0,03
Razem	ha	0,86	36,45	63,80	79,96	87,17	77,02	65,93	99,08	99,86	54,06	85,33	9,28	23,16				781,96	100,00
	%	0,11	4,66	8,16	10,23	11,15	9,85	8,43	12,67	12,77	6,91	10,91	1,19	2,96				100,00	100,00
BMB	SO		0,15	1,02	1,61		5,98	1,16	1,19	2,01	1,98	13,68	1,86	2,02				32,66	41,48
	ŚW			0,69	1,96	0,79	2,05	0,77	0,49	0,99	3,21	5,71	0,14	0,75				17,55	22,29
	BRZ				2,98		1,84				0,44							5,26	6,68
	BRZ.O		0,81	3,94	8,59	0,20	0,40	0,29	1,48	0,33		0,39	0,85					17,28	21,95
	OL			0,99	1,43						0,66	1,25						4,33	5,50
	OS				0,44		0,92	0,29										1,65	2,10
Razem	ha		0,96	6,64	17,01	0,99	11,19	2,51	3,16	3,33	6,29	21,03	2,85	2,77				78,73	100,00
	%		1,22	8,43	21,61	1,26	14,21	3,19	4,01	4,23	7,99	26,71	3,62	3,52				100,00	100,00
LMŚW	SO	5,71	23,81	45,90	52,26	120,54	91,15	64,08	128,28	142,42	69,15	74,35	4,76	27,50	2,50			852,41	33,50
	ŚW	0,76	11,81	34,03	44,11	41,26	32,85	74,78	162,91	238,42	112,19	99,59	11,75	67,78	11,52			943,76	37,09
	JD		0,14															0,14	0,01
	DB.S	8,35	24,84	31,19	26,27	24,49	38,50	22,27	30,94	23,88	15,25	8,95	1,89	22,37	13,75			292,94	11,51
	KL	0,15	0,12	0,25					0,15	0,55		0,35		1,65				3,22	0,13
	WZ		0,12												0,08			0,20	0,01
	JS		0,17			0,45												0,62	0,02
	GB	1,51	0,53	2,20	3,83	8,78	8,88	8,55	28,17	53,78	15,75	15,79	1,97	17,08	1,56			168,38	6,62
	BRZ	2,42	12,13	23,47	31,75	19,37	2,24	8,45	32,45	56,16	18,07	9,31	0,33	7,77	3,52			227,44	8,94
	OL	0,23	1,39	3,30	2,26	2,37	0,34	0,85	0,81	3,74	2,17	2,29			0,45			20,20	0,79
	OS		0,63	0,77	2,44	3,07	0,27	2,39	6,72	8,83	2,77			2,09	0,87			30,85	1,21
	LP	0,78				1,07	0,46	0,84	0,53				0,34	0,42				4,44	0,17
Razem	ha	19,91	75,69	141,11	162,92	220,33	175,30	181,98	391,67	527,76	235,70	210,28	20,70	146,58	34,67			2544,60	100,00
	%	0,78	2,97	5,55	6,40	8,66	6,89	7,15	15,39	20,76	9,26	8,26	0,81	5,76	1,36			100,00	100,00

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku														KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII						
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej	powierzchnia zalesiona w ha				%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
LMW	SO	0,90	3,84	8,16	10,36	16,86	11,48	8,75	9,18	8,86	6,07	7,18	0,52	0,55	0,99			93,70	7,22	
	ŚW	0,41	11,78	23,80	39,39	32,93	20,32	45,16	75,68	121,68	81,25	40,88	11,90	16,46	9,66			531,30	40,97	
	DB.S	1,34	18,01	9,87	7,40	3,19	3,67	2,28	4,36	6,01	7,45	3,45	1,73	6,97	7,43			83,16	6,41	
	KL		0,77						0,31		0,33			0,90				2,31	0,18	
	JS		0,28								0,66							0,94	0,07	
	GB			3,58	2,32	5,79	4,13	6,36	5,93	10,41	8,02	5,17	1,40	9,80	0,70			63,61	4,90	
	BRZ	0,46	13,93	44,83	52,61	46,10	13,40	15,37	23,26	21,91	10,83	6,17	1,26	0,78	2,25			253,16	19,51	
	OL		20,15	25,11	33,02	33,69	11,83	18,81	14,34	22,39	15,63	12,86	1,76	2,20	1,14			212,93	16,41	
	OS	0,15	0,96	2,34	5,72	8,91	1,50	7,79	8,12	7,07	1,95	1,51	2,12	0,80	2,04			50,98	3,93	
	LP	0,11					1,09	0,60	1,72	1,02		0,14		0,22	0,27			5,17	0,40	
Razem	ha	3,37	69,72	117,69	150,82	147,47	67,42	105,12	142,90	199,35	132,19	77,36	20,69	38,68	24,48			1297,26	100,00	
	%	0,26	5,37	9,07	11,63	11,37	5,20	8,10	11,02	15,37	10,19	5,96	1,59	2,98	1,89			100,00	100,00	
LMB	SO			0,18	0,77	0,88	0,19	0,42	2,90	1,84	7,72	3,37	18,92					37,19	14,21	
	ŚW		1,29		6,12	1,18	1,29	0,58	3,91	5,03	14,50	5,22	17,42					56,54	21,60	
	BRZ		0,23	2,69	12,68	2,91	0,89	3,16	0,95	0,60	7,63	0,06	2,37					34,17	13,05	
	BRZ.O					22,47	0,57	0,25		7,22		1,48	7,53					39,52	15,10	
	OL		2,65	15,58	7,50	11,16	1,81	6,82	1,79	8,60	11,16	6,25	16,20					89,52	34,20	
	OS				4,19	0,21		0,42										4,82	1,84	
Razem	ha		4,17	18,45	31,26	38,81	4,75	11,65	23,29	41,01	16,38	62,44						261,76	100,00	
	%		1,59	7,05	11,94	14,83	1,81	4,45	3,65	8,90	15,67	6,26	23,85					100,00	100,00	
LŚW	SO	1,45	5,04	9,86	7,51	25,21	38,24	11,92	18,78	42,00	32,92	16,33		6,35	1,68			217,29	4,76	
	ŚW		8,50	23,47	39,22	37,66	37,79	28,12	71,74	255,46	261,41	183,65	76,27	171,76	49,38			1244,43	27,27	
	BK								0,44									0,44	0,01	
	DB.S	7,28	30,25	50,08	46,92	89,28	104,25	19,44	53,02	70,30	61,68	83,47	36,17	130,66	136,10			918,90	20,13	
	DB.C											0,06						0,06	0,00	
	KL	1,04	0,57	1,02	0,31	0,39	1,67		0,52	7,37	7,04	10,60	2,60	12,61	27,01			72,75	1,59	
	WZ		0,12	0,27											3,46			3,85	0,08	
	JS		0,73	0,99	0,56	2,45	1,13	0,31	4,75	5,29	5,17	8,04	1,75	0,32	8,45			39,94	0,87	
	GB	2,27	1,83	8,03	24,21	55,05	75,42	31,58	100,95	145,04	191,00	154,56	71,79	217,14	93,63			1172,50	25,68	
	BRZ	0,31	6,26	28,80	50,75	44,34	38,29	19,56	46,91	96,98	112,08	35,79	8,34	11,94	57,20			557,55	12,21	
	OL		4,74	18,74	17,03	26,25	16,27	2,10	16,56	25,96	19,89	6,82	4,14	4,77	8,29			171,56	3,76	
	OS		0,74	1,10	12,57	9,54	9,87	1,09	10,10	18,57	12,74	6,48	6,35	18,99	11,35			119,49	2,62	
	LP	0,21	0,47		0,60	0,96	0,47	2,42	1,16	13,50	14,13	3,64	1,69	4,97	2,25			46,47	1,02	
	IWA		0,08		0,05														0,13	0,00
Razem	ha	12,56	59,33	142,36	199,73	291,13	323,40	116,54	324,93	680,47	718,06	509,44	209,10	579,51	398,80			4565,36	100,00	
	%	0,28	1,30	3,12	4,37	6,38	7,08	2,55	7,12	14,91	15,72	11,16	4,58	12,69	8,74			100,00	100,00	

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku														KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII						
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej						
		powierzchnia zalesiona w ha																		%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
LW	SO		1,16		3,84	2,51	1,87	0,46	0,59	3,33	2,27	5,15		1,04				22,22	1,01	
	ŚW	0,02	3,44	9,05	17,15	18,19	26,56	29,46	65,34	98,41	85,05	80,44	36,53	18,72	3,78			492,14	22,36	
	DB.S		6,86	14,97	11,86	17,03	16,83	3,89	11,20	26,47	17,31	17,56	7,93	19,39	7,90			179,20	8,14	
	KL		0,14	1,13	0,11				0,32	0,72	0,05	1,88	1,29	2,57				8,21	0,37	
	WZ			0,07											0,34			0,41	0,02	
	JS		0,50	1,13	1,39	2,75	2,76	1,61	11,42	3,85	4,58	15,58	1,64	2,51	1,31			51,03	2,32	
	GB		1,48	3,28	4,68	15,63	32,03	18,40	53,80	54,54	37,75	61,23	31,73	33,48	3,89			351,92	15,99	
	BRZ		3,24	18,64	44,50	32,37	18,79	16,50	26,32	39,05	15,53	13,67	5,96	3,22	3,96			241,75	10,98	
	OL		10,56	45,32	82,18	68,94	83,37	43,92	86,84	107,89	101,35	95,20	37,51	8,47	2,69			774,24	35,19	
	OS			2,63	7,84	9,92	3,84	3,47	6,36	8,26	2,19	0,98	0,37	2,03	1,14			49,03	2,23	
	WB			0,10														0,10	0,00	
LP			0,31		1,57	1,92	2,48	3,36	11,53		0,17	2,87	5,67	0,75			30,63	1,39		
Razem	ha	0,02	27,38	96,63	173,55	168,91	187,97	120,19	265,55	354,05	266,08	291,86	125,83	97,10	25,76			2200,88	100,00	
	%	0,00	1,24	4,39	7,89	7,67	8,54	5,46	12,07	16,09	12,09	13,26	5,72	4,41	1,17			100,00	100,00	
OL	SO				0,26	2,58			0,72		0,98							4,54	0,65	
	ŚW		0,45	1,16	2,42	4,39	0,42	2,85	4,36	2,42	11,31	22,89	6,72					59,39	8,48	
	DB.S				0,26													0,26	0,04	
	JS		0,33				0,07					0,18	0,45					1,03	0,15	
	GB								0,80				1,38					2,18	0,31	
	BRZ		1,90	2,61	4,32	20,14	0,46	0,93	3,53	4,69	15,40	4,38	0,77					59,13	8,45	
	BRZ.O				0,09	0,89	2,32	1,40	2,82		3,68	0,67	1,65					13,52	1,93	
	OL	1,27	15,47	28,68	53,66	64,58	17,52	18,11	33,06	41,98	95,17	136,00	54,33					559,83	79,97	
OS			0,16														0,16	0,02		
Razem	ha	1,27	18,15	32,61	61,01	92,58	20,79	23,29	44,49	49,89	126,54	164,12	65,30					700,04	100,00	
	%	0,18	2,59	4,66	8,72	13,22	2,97	3,33	6,36	7,13	18,08	23,43	9,33					100,00	100,00	
OLJ	SO				0,21					1,85	1,14	0,15	0,11					3,46	0,22	
	ŚW		0,37	0,29	7,96	3,56	2,89	7,81	22,25	49,75	50,39	51,07	28,43	11,82				236,59	15,03	
	DB.S		0,40			0,57	0,94		0,87	1,51	5,66	0,80	0,46	0,98				12,19	0,77	
	KL										2,24	0,46						2,70	0,17	
	WZ								0,20									0,20	0,01	
	JS		0,30			0,15	1,70	1,87	3,95	8,65	12,95	9,44	5,94	3,78				48,73	3,09	
	GB		0,30	0,29			2,99	3,36	3,63	18,02	16,91	5,11	8,29	5,53				64,43	4,09	
	BRZ	0,19	1,94	6,79	8,45	6,68	2,79	1,85	10,23	16,06	11,97	4,79	1,89					73,63	4,68	
	OL	0,77	10,00	28,86	84,33	62,60	59,67	53,16	119,53	232,18	204,95	197,12	58,56	17,35				1129,08	71,71	
	OS								0,43	0,93	0,49	0,16						2,01	0,13	
LP									0,20	0,44			0,98				1,62	0,10		
Razem	ha	0,96	13,31	36,23	100,95	73,56	70,98	68,48	161,39	328,91	306,81	268,94	103,68	40,44				1574,64	100,00	
	%	0,06	0,85	2,30	6,41	4,67	4,51	4,35	10,25	20,89	19,48	17,08	6,58	2,57				100,00	100,00	

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem			
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII							
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej							
		powierzchnia zalesiona w ha																		%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
Łącznie	SO	15,91	155,09	311,59	646,35	1361,60	663,78	376,42	611,84	585,08	362,93	341,06	60,98	133,34	5,17			5631,14	29,21		
	ŚW	2,58	59,79	156,89	250,02	204,89	198,31	264,91	575,96	1002,27	726,78	643,76	219,24	358,03	74,34			4737,77	24,57		
	JD		0,14																0,14	0,00	
	BK								0,44										0,44	0,00	
	DB.S	18,26	91,48	114,55	103,39	150,36	181,44	52,02	108,20	137,02	112,59	116,77	49,08	186,67	165,18				1587,01	8,23	
	DB.C											0,06								0,06	0,00
	KL	1,19	1,81	2,40	0,42	0,39	1,67	0,15	1,70	8,21	10,01	12,94	3,89	17,73	27,01				89,52	0,46	
	WZ		0,24	0,34						0,20					3,88					4,66	0,02
	JS		2,44	2,12	1,95	5,80	5,66	3,79	20,12	17,79	23,36	33,24	9,78	6,61	9,76				142,42	0,74	
	GB	3,78	4,26	17,62	35,35	85,94	125,67	70,00	195,76	291,18	271,42	248,14	116,73	284,27	99,78				1849,90	9,59	
	BRZ	8,62	79,57	185,06	287,46	225,74	95,85	81,85	171,22	255,30	197,39	82,16	22,43	29,73	66,93				1789,31	9,28	
	BRZ.O		0,81	6,21	9,18	23,56	3,70	2,24	4,37	7,55	3,95	2,93	10,03	1,00					75,53	0,39	
	OL	2,61	65,98	173,26	285,00	273,85	197,47	145,76	278,53	445,20	452,40	462,27	173,06	33,53	12,57				3001,49	15,56	
	OS	0,15	3,55	8,44	37,88	38,43	17,73	19,29	33,83	46,95	21,52	9,54	9,40	24,70	15,40				286,81	1,49	
WB			0,10	0,00															0,10	0,00	
LP	1,10	0,47	0,31	0,77	2,53	4,55	5,96	7,16	26,97	14,57	3,95	4,56	12,18	3,69				88,77	0,46		
IWA		0,08		0,05															0,13	0,00	
Ogółem	ha	54,20	465,71	978,89	1657,82	2373,09	1495,83	1022,39	2009,13	2823,72	2196,92	1956,82	679,18	1087,79	483,71			19285,20	100,00		
	%	0,28	2,41	5,08	8,60	12,31	7,76	5,30	10,42	14,63	11,39	10,15	3,52	5,64	2,51			100,00	100,00		

Tabela nr Vb. Miąższościowa tabela klas wieku wg rzeczywistego udziału gatunków drzew w typach siedliskowych lasu
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem		
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII						
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej						
Miąższość w m ³																			%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
BŚW	SO		325	7195	37650	100835	30160	23520	19710	12825	23750	14005		4470				274445	94,2	
	ŚW			165	805	515	1185	1080	390	705	1930	595		2170				9540	3,27	
	DB.S								15	35								50	0,02	
	BRZ		600	825	1720	3645	40	100					10		35			6975	2,39	
	OL					100													100	0,03
	OS		20			230			5										255	0,09
Razem	m ³		945	8185	40405	105095	31385	24720	20135	13530	25680	14610		6675				291365	100	
	%		0,32	2,81	13,87	36,09	10,77	8,48	6,91	4,64	8,81	5,01		2,29				100,00	100	
BW	SO		20	1135	2880	9035	11325		5110	1810	5010	375	1205	1900				39805	76,94	
	ŚW		30	185	890	930	1095		1030	405	890	140	280	1175				7050	13,62	
	BRZ		85	1530	1870	580								25				4090	7,9	
	OL				40	70								160				270	0,52	
	OS				185	215	130											530	1,02	
Razem	m ³		135	3075	5925	10675	12420		6140	2215	5900	515	1485	3260				51745	100	
	%		0,26	5,94	11,45	20,63	24,00		11,87	4,28	11,40	1,00	2,87	6,30				100,00	100	
BB	SO					925	275	275	1105	295	1390	1670	2270	1265				9470	82,93	
	ŚW				30				110	70	35	540		290				1075	9,41	
	BRZ									55								55	0,48	
	BRZ.O			270	70		45	50	10			30	130	100				705	6,17	
	OL				20				95									115	1,01	
Razem	m ³			270	120	925	320	325	1320	420	1455	2340	2270	1655				11420	100	
	%			2,36	1,05	8,10	2,80	2,85	11,56	3,68	12,74	20,49	19,88	14,49				100,00	100	
BMŚW	SO		4415	26660	83165	180680	107465	60605	113545	117830	61485	68860	6965	22945				854620	71,06	
	ŚW		280	3595	13055	11590	14710	16325	48610	70055	34045	44200	8690	22835				287990	23,95	
	DB.S		25	270	1370	2850	4205	985	1310	1695	2065	250	255	1745				17025	1,42	
	KL									15								15	0	
	GB			15	35	70	150	115	520	635	255	395		100				2290	0,19	
	BRZ		1535	3885	5620	5015	2880	2470	5755	3500	270	805	460	1420				33615	2,8	
	OL		5	225	280	140	1005	330	580					125				2690	0,22	
	OS		90	45	365	1230	260	560	320	1005	300	95		100				4370	0,36	
	WB																			
LP					10													10	0	
Razem	m ³		6350	34695	103900	201575	130675	81390	170640	194735	98420	114605	16370	49270				1202625	100	
	%		0,53	2,88	8,64	16,76	10,87	6,77	14,19	16,19	8,18	9,53	1,36	4,10				100,00	100	

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII					
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej				Miąższość w m ³	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
BMW	SO		1475	3005	5625	14705	15335	10250	17810	13085	8265	8980	630	2810				101975	40,32
	ŚW		155	2505	4225	8880	9340	12550	15320	20220	12090	22470	2700	3950				114405	45,22
	DB.S		25	115	50	150	185	200	480	365	160	650	90	480				2950	1,17
	GB			5		215	150	55	680	80	640	30	55					1910	0,76
	BRZ	20	460	2460	5035	2360	1075	1180	2520	2065	1420	1540		290				20425	8,08
	BRZ.O													35				35	0,01
	OL		85	1095	385	885	680	250	1090	895	640	1735	235					7975	3,15
	OS		110	45	420	115	45	730	175	610	380	115	220	170				3135	1,24
LP								40	75								115	0,05	
Razem	m ³	20	2310	9230	15740	27095	26875	25310	37490	37995	23035	36130	3905	7790				252925	100
	%	0,01	0,91	3,65	6,22	10,71	10,63	10,01	14,82	15,03	9,11	14,28	1,54	3,08				100,00	100
BMB	SO		10	160	315		1675	380	340	570	615	4300	450	590				9405	45,88
	ŚW			130	360	195	595	350	260	300	1310	2125	15	355				5995	29,24
	BRZ				340		370				185							895	4,37
	BRZ.O		55	445	1240	35	100	110	295	95		50	170					2595	12,66
	OL			160	205						275	445						1085	5,29
	OS				110		285	130										525	2,56
Razem	m ³		65	895	2570	230	3025	970	895	965	2385	6920	635	945				20500	100
	%		0,32	4,37	12,54	1,12	14,76	4,73	4,37	4,71	11,63	33,74	3,10	4,61				100,00	100
LMŚW	SO		975	7235	14170	40425	32710	23985	52045	56875	33560	34850	1660	10485	380			309355	34,88
	ŚW		190	3200	9515	15010	11715	31460	75185	118500	52550	45975	4485	31570	3120			402475	45,39
	DB.S		165	1035	3925	5730	10875	6275	11230	8765	6045	3525	745	9985	180			68480	7,72
	KL							20	205		120			635				980	0,11
	JS					110												110	0,01
	GB			110	445	1270	1605	1375	4550	9450	3225	2740	255	3570	175			28770	3,24
	BRZ		950	3515	6275	4490	600	2315	10510	17525	5490	2760	95	2765	930			58220	6,56
	OL		40	625	435	780	125	220	385	1470	835	970			140			6025	0,68
	OS		110	195	565	815	50	945	2875	3935	1180				1035	260		11965	1,35
LP						160	20	130	130					125			565	0,06	
Razem	m ³		2430	15915	35330	68630	57840	66615	157115	216650	103005	90820	7240	60170	5185			886945	100
	%		0,27	1,79	3,98	7,74	6,52	7,51	17,71	24,45	11,61	10,24	0,82	6,78	0,58			100,00	100

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII					
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej				Miąższość w m ³	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
LMW	SO		120	1235	2590	4915	3710	2940	3360	2880	2385	2325	220	200	20			26900	6,91
	ŚW		200	2345	8975	12385	9075	19135	30675	49755	35520	18560	6190	8840	2845			204500	52,57
	DB.S		70	280	1025	1035	950	745	1650	2105	3290	1775	820	3585				17330	4,45
	KL								125		180			450				755	0,19
	JS										270							270	0,07
	GB			195	240	1160	715	1140	1085	1755	1600	995	335	2345	110			11675	3
	BRZ	25	885	7040	10025	9730	3095	3575	5955	5715	3285	1955	390	205	435			52315	13,44
	OL		1580	4270	7440	8955	3400	6115	4320	8165	6145	5345	605	1200	305			57845	14,87
	OS	5	110	440	1360	2210	470	2405	2955	2570	805	825	960	470	755			16340	4,2
	LP					95	155	580	265		35		55					1185	0,3
Razem	m3	30	2965	15805	31655	40390	21510	36210	50705	73210	53480	31815	9520	17350	4470			389115	100
	%	0,01	0,76	4,06	8,14	10,38	5,53	9,31	13,03	18,80	13,74	8,18	2,45	4,46	1,15			100,00	100
LMB	SO			25	205	175	40	125	890	420	1990	885	5145					9900	15,27
	ŚW		30	1050	370	395	135	955	1350	4745	1730	5285						16045	24,75
	BRZ		25	300	1715	645	150	715	200	125	1785	5	620					6285	9,69
	BRZ.O				4540	100	40		1655		385	1705						8425	13
	OL		190	1990	915	3210	320	2270	420	2270	4335	2250	5235					23405	36,1
	OS				580	65	125											770	1,19
Razem	m3		245	2315	4465	9005	1005	3410	2465	5820	12855	5255	17990					64830	100
	%		0,38	3,57	6,89	13,89	1,55	5,26	3,80	8,98	19,83	8,11	27,74					100,00	100
LŚW	SO		230	1465	2100	8730	13175	4905	8205	17385	15795	8765		2430	500			83685	5,44
	ŚW		305	2100	9400	13165	17405	13285	37520	129385	142145	93710	40875	92905	19975			612175	39,77
	BK								160									160	0,01
	DB.S		240	1775	7485	22490	32195	7625	20370	25025	26910	36465	18105	68485	5415			272585	17,71
	DB.C											5						5	0
	KL		5	95	25	145	335		175	2480	2845	4280	885	4875	370			16515	1,07
	WZ			30										35				65	0
	JS		10	95	90	590	350	155	1520	1265	1295	2410	560	140	625			9105	0,59
	GB		35	590	3310	9465	14520	7445	22525	32205	48200	40485	18240	53815	11335			262170	17,03
	BRZ	10	490	4415	10755	10645	10805	6380	15275	30730	36870	11325	2925	4125	14865			159615	10,37
	OL		585	3350	4845	8150	6155	875	7075	10375	9205	2970	2245	2420	1710			59960	3,9
	OS		160	215	3450	3035	3935	410	4605	8095	5555	2430	3305	8515	3530			47240	3,07
	LP		5		110	145	90	345	390	4845	5635	1450	515	2245	270			16045	1,04
IWA		5		10													15	0	
Razem	m3	10	2070	14130	41580	76560	98965	41425	117820	261790	294455	204295	87655	239990	58595			1539340	100
	%	0,00	0,13	0,92	2,70	4,97	6,43	2,69	7,65	17,01	19,14	13,27	5,69	15,59	3,81			100,00	100

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku														KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII						
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej						
Miąższość w m ³																				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
LW	SO		65		1125	910	620	150	200	1300	695	1795		340				7200	0,96	
	ŚW		40	925	4255	6445	11630	12945	29135	42435	39460	38930	17780	10285	1290			215555	28,88	
	DB.S		40	465	1570	4470	5220	1820	5245	11475	7810	7710	3525	11450	105			60905	8,16	
	KL			80	10				170	275	20	625	575	1230				2985	0,4	
	WZ			5														5	0	
	JS		15	80	165	695	830	565	3130	885	1425	5320	530	1200	15			14855	1,99	
	GB		5	200	565	2005	5195	3915	10685	10180	8515	15500	8140	9020	320			74245	9,95	
	BRZ		300	3150	8565	7980	4880	5080	7365	11240	4265	4045	1615	1265	900			60650	8,12	
	OL		1295	9535	19985	19360	30935	16545	34580	40145	44470	42905	17470	3850	310			281385	37,7	
	OS			770	2150	3275	1475	1510	2740	3060	900	320	225	1090	480			17995	2,41	
	WB			10														10	0	
LP			20		305	535	750	960	3765		55	1395	2710	180			10675	1,43		
Razem	m3		1760	15240	38390	45445	61320	43280	94210	124760	107560	117205	51255	42440	3600			746465	100	
	%		0,24	2,04	5,14	6,09	8,21	5,80	12,62	16,71	14,41	15,70	6,87	5,69	0,48			100,00	100	
OL	SO				45	550			195		210							1000	0,49	
	ŚW		10	65	620	1140	155	835	1235	880	3540	7025	2350					17855	8,77	
	DB.S				25													25	0,01	
	JS		15				20					75	120					230	0,11	
	GB									70			250					320	0,16	
	BRZ		145	415	705	3305	125	245	705	850	3695	880	185					11255	5,53	
	BRZ.O				10	80	450	195	625		690	140	365					2555	1,26	
	OL		1390	6100	11930	16925	4680	4410	9155	11685	31680	49240	23090					170285	83,66	
OS			30														30	0,01		
Razem	m3		1560	6610	13335	22000	5430	5685	11915	13485	39815	57360	26360					203555	100	
	%		0,77	3,25	6,55	10,81	2,67	2,79	5,85	6,62	19,56	28,18	12,95					100,00	100	
OLJ	SO				45				545	185	75	40						890	0,15	
	ŚW			50	1635	980	1305	2925	7810	19010	19240	20605	10685	5570				89815	15,43	
	DB.S					125	335		415	485	2845	295	315	585				5400	0,93	
	KL										855	195						1050	0,18	
	WZ								45									45	0,01	
	JS					25	555	540	1035	2580	4340	2815	1860	1335				15085	2,59	
	GB		15	15			600	620	560	3475	5055	1010	1735	1340				14425	2,48	
	BRZ		130	1085	1585	1630	730	515	2775	4685	3445	1530	540					18650	3,2	
	OL		805	5995	20425	19945	20105	21520	44510	95395	87925	86540	24730	7265				435160	74,8	
OS							170	375	235	55							835	0,14		
LP									55	105			390				550	0,09		
Razem	m3		950	7145	23690	22705	23630	26290	57480	126510	124050	113065	39905	16485				581905	100	
	%		0,16	1,23	4,07	3,90	4,06	4,52	9,88	21,74	21,32	19,43	6,86	2,83				100,00	100	

Typ siedl. lasu	Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
		I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII					
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej					
Miaższość w m ³																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Łącznie	SO		7635	48115	149915	361885	216490	127135	222515	225820	155335	146885	18585	47435	900			1728650	27,69
	SW		1240	15265	54815	71605	78605	111025	248235	453070	347500	296605	99335	179945	27230			1984475	31,78
	BK								160									160	0
	DB.S		565	3940	15450	36850	53965	17665	40735	49915	49125	50670	23855	96315	5700			444750	7,12
	DB.C											5						5	0
	KL		5	175	35	145	335	20	675	2770	4020	5100	1460	7190	370			22300	0,36
	WZ			35						45					35			115	0
	JS		40	175	255	1420	1755	1260	5685	4730	7330	10620	3070	2675	640			39655	0,64
	GB		55	1130	4595	13970	23000	14760	39980	58450	66930	61765	28985	70245	11940			395805	6,34
	BRZ	55	5605	28620	54210	50025	24750	22575	51060	76490	60710	24855	6830	10130	17130			433045	6,94
	BRZ.O		55	715	1320	4655	695	395	930	1750	720	705	2240	135				14315	0,23
	OL		5975	33385	66935	78450	67405	52535	102210	170400	185510	192400	73610	15020	2465			1046300	16,76
	OS	5	600	1925	9445	10875	6520	6990	14045	19510	9175	3785	4710	11380	5025			103990	1,67
	WB			10														10	0
	LP		5	20	120	450	880	1270	2100	9135	5740	1540	1910	5525	450			29145	0,47
IWA		5		10													15	0	
Ogółem	m ³	60	21785	133510	357105	630330	474400	355630	728330	1072085	892095	794935	264590	446030	71850			6242735	100
	%	0,00	0,35	2,14	5,72	10,10	7,60	5,70	11,67	17,17	14,29	12,73	4,24	7,14	1,15			100,00	100

Tabela nr VI. Powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku wg gospodarstw i grup gatunków panujących o tym samym wieku rębności
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Gospodarstwo	Wiek ręb.	Gat. panujący	Drzewostany w klasach i podklasach wieku												KO	KDO	Bud. przer.	Razem		
			I		II		III		IV		V		VI	VII					VIII	
			1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140					141 i wyżej	
powierzchnia zalesiona w ha / miąższość w m ³																				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
SPECJALNE (S)	SO		12,96	207,48	357,33	706,39	1500,21	788,45	437,69	805,35	774,96	471,41	497,48	81,52	218,80				6860,03	
				9930	52020	158155	398460	252490	150655	292465	297885	206250	212300	24470	83580				2138660	
	ŚW		0,64	16,15	122,30	215,90	126,08	110,94	266,38	506,73	1051,53	771,62	658,86	223,87	237,64	139,73			4448,37	
					375	14905	48175	40605	40455	97220	193435	417385	318265	273515	90175	99690	22525			1656725
	DB.S		30,81	121,09	163,12	87,24	177,12	242,13	44,90	113,09	94,03	68,13	152,10	68,63	517,77				1880,16	
				5	2880	11505	14580	45365	69475	15020	40165	32270	27970	53800	30630	223475				567140
	JS				0,89	1,09			3,61		12,60			10,38	8,34				36,91	
						95	155		1060		2920			3575	4025				11830	
	GB				0,61		1,10	22,09	40,68	23,87	17,38	14,82		16,20	44,84	78,50	23,01		283,10	
							255	6390	12900	8545	6000	4405		5450	15125	25305	2565		86945	
	BRZ		7,44	62,10	155,98	307,62	194,96	62,58	46,07	103,14	257,08	219,65	19,66				273,97		1710,25	
				55	3990	22520	60315	44370	17580	15035	33640	94210	82505	8005			39415		421640	
	BRZ.O				0,96	8,91	16,34	27,68		1,14	1,29	11,90			7,91				76,13	
					65	1165	2360	5945		505	260	2800			1845				14945	
	OL		2,35	57,32	167,89	305,02	297,51	242,67	182,42	417,58	580,74	663,99	594,26	246,18	26,74	1,11			3785,78	
					4540	30860	70265	82245	79325	63610	148310	209525	255955	234230	99525	9955	95		1288440	
	OS					2,47	17,12	27,44	1,64	11,59	15,88	9,50	2,12	4,59			45,89		138,24	
						440	2845	6950	425	2970	5660	2660	1150	2500			7250		32850	
LP								3,13	8,33	16,09	29,16		3,29	6,23				66,23		
								690	2070	5475	10945		1560	2820				23560		
Ra- zem			54,20	465,71	978,89	1657,82	2373,09	1495,83	1022,39	2009,13	2823,72	2196,92	1956,82	679,18	1087,79	483,71		19285,20		
			60	21785	133510	357105	630330	474400	355630	728330	1072085	892095	794935	264590	446030	71850		6242735		
OGÓLEM GOSP. (G)																				
Łącznie			54,20	465,71	978,89	1657,82	2373,09	1495,83	1022,39	2009,13	2823,72	2196,92	1956,82	679,18	1087,79	483,71		19285,20		
			60	21785	133510	357105	630330	474400	355630	728330	1072085	892095	794935	264590	446030	71850		6242735		

Powierzchnia ewidencyjna gruntów zalesionych:

198969402999999,00

Tabela nr VIIIa. Tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miazszości wg gatunków panujących i stref uszkodzenia - przyrost tablicowy
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Gatunek panujący	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Bud. przer.	Razem	
	I		II		III		IV		V		VI	VII	VIII					
	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121-140	141 i wyżej					
bieżący roczny przyrost miazszości w m ³																		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
SO		1555	4640	7555	13400	7085	3605	6340	5820	3840	3840	395	1200				59275	41,41
ŚW		40	1710	3060	1745	1100	2310	4165	7905	5260	4265	1295	1260	410			34525	24,12
DB.S	5	360	1730	700	1645	2095	380	765	590	495	795	440	3030				13030	9,1
JS			5	10		20		25			15		40				115	0,08
GB				10	150	300	150	125	70		70	190	325	30			1420	0,99
BRZ	15	355	1400	2450	1335	445	320	575	1700	1235	90			580			10500	7,33
BRZ.O		5	50	85	135		10		35			20					340	0,24
OL		345	1390	2440	2130	1660	1100	2440	3105	3820	3115	1185	140				22870	15,98
OS			25	95	200	5	60	95	30	10	35			125			680	0,47
LP						15	50	85	200		10	45					405	0,28
Razem	20	2660	10950	16405	20740	12725	7985	14615	19455	14660	12235	3570	5995	1145			143160	100

W tym spodziewany przyrost w drzewostanach nieplanowanych do użytkowania rębego: 138375 m³

Tabela nr XVI. Zestawienie zbiorcze powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębne we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego wg rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Rodzaj cięcia	Gatunek panujący	Powierzchnia (ha)* wg klas i podklas wieku												Razem
		I		II		III		IV		V		VI	VII	
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121 i wyżej	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Czyszczenia późne (CPP)	SO		93,98	22,22	0,43	0,33					0,17			117,13
	ŚW		0,84	5,77							0,13		0,47	7,21
	DB.S		40,57	48,6										89,17
	BRZ	0,11	26,92	4,84										31,87
	OL	0,12	0,4											0,52
	Razem	0,23	162,71	81,43	0,43	0,33					0,3		0,47	245,90
Trzebieże wczesne (TW)	SO		49,33	302,92	501,2	3,31								856,76
	ŚW			54,92	117,25	2,14								174,31
	DB.S	0,32		68,96	56,98	12,15								138,41
	JS			0,89										0,89
	GB				1,1									1,1
	BRZ		1,84	56,09	101,97									159,9
	OL		5,58	25,08	16,98					0,24				47,88
	OS			1,91	5,07									6,98
	Razem	0,32	56,75	510,77	800,55	17,6				0,24				1386,23
Trzebieże późne (TP)	SO				156,36	1325,75	637,34	395,57	655,41	616,75	32,61			3819,79
	ŚW				7,84	50,9	21,39	95,06	214,85	340,82				730,86
	DB.S				3,02	126,58	156,77	35,39	54,23	26,01				402
	GB					3,47	12,11	1	13,14					29,72
	BRZ				26,99	45,38	29,63	4,58	2,52					109,1
	OL					30,41	26,99	4,92	12,77	10,87	7,17			93,13
	OS				0,65	7,88								8,53
	LP								1,73					1,73
	Razem				194,86	1590,37	884,23	536,52	954,65	994,45	39,78			5194,86
Razem trzebieże	SO		49,33	302,92	657,56	1329,06	637,34	395,57	655,41	616,75	32,61			4676,55
	ŚW			54,92	125,09	53,04	21,39	95,06	214,85	340,82				905,17
	DB.S	0,32		68,96	60	138,73	156,77	35,39	54,23	26,01				540,41
	JS			0,89										0,89
	GB				1,1	3,47	12,11	1	13,14					30,82
	BRZ		1,84	56,09	128,96	45,38	29,63	4,58	2,52					269
	OL		5,58	25,08	16,98	30,41	26,99	4,92	12,77	11,11	7,17			141,01
	OS			1,91	5,72	7,88								15,51
	LP								1,73					1,73
Razem	0,32	56,75	510,77	995,41	1607,97	884,23	536,52	954,65	994,69	39,78			6581,09	

Rodzaj cięcia	Gatunek panujący	Powierzchnia (ha)* wg klas i podklas wieku												Razem
		I		II		III		IV		V		VI	VII	
		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-120	121 i wyżej	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Łącznie	SO		143,31	325,14	657,99	1329,39	637,34	395,57	655,41	616,75	32,78			4793,68
	ŚW		0,84	60,69	125,09	53,04	21,39	95,06	214,85	340,82	0,13		0,47	912,38
	DB.S	0,32	40,57	117,56	60	138,73	156,77	35,39	54,23	26,01				629,58
	JS			0,89										0,89
	GB				1,1	3,47	12,11	1	13,14					30,82
	BRZ	0,11	28,76	60,93	128,96	45,38	29,63	4,58	2,52					300,87
	OL	0,12	5,98	25,08	16,98	30,41	26,99	4,92	12,77	11,11	7,17			141,53
	OS			1,91	5,72	7,88								15,51
	LP								1,73					1,73
Ogółem		0,55	219,46	592,2	995,84	1608,3	884,23	536,52	954,65	994,69	40,08		0,47	6826,99

*- dotyczy rzeczywistej powierzchni manipulacyjnej, bez powtórzeń (nawrotów) w 10. leciu

Tabela nr XV. Zestawienie powierzchni manipulacyjnej użytków rębnych
Nadleśnictwo BROWSK (01-05-)

Gospodarstwo Sposób zagospodarowania	Rębnie zupełne	Rębnie częściowe, gniazdowe i stopniowe			Rębnia przerębowa 1)	Ogółem
		cięcia uprzątające	cięcia pozostałe	razem		
ha						
1	2	3	4	5	6	7
SPECJALNE (S)			175,27	175,27	117,98	293,25
LASÓW OCHRONNYCH (O)						
LASÓW GOSPODARCZYCH (GZ)						
LASÓW GOSPODARCZYCH (GPZ)						
LASÓW GOSPODARCZYCH (GP)						
RAZEM GOSPODARSTWO (G)						
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO			175,27	175,27	117,98	293,25

1) - należy zaliczyć również rębnię stopniową udoskonaloną z okresem odnowienia ponad 40 lat

Tabela nr XVIII. Zestawienie zbiorcze wskazań gospodarczych z opisów taksacyjnych w zakresie hodowli lasu
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Typ siedliskowy lasu	Odnowienia i zalesienia							Poprawki i uzupełnienia	Ogółem odnowienia i zalesienia oraz poprawki i uzupełnienia	Wprowadzanie podszyciów	Pielęgnowanie			Melioracje	
	otwarte			pod osłoną			razem				Upraw (CW)	młodników (CP)	razem	wodne	agrotechniczne
	halizny, płazowiny, zręby ***	grunty nieleśne	zręby projektowane	przy rębniach złożonych	podsadzenia	dolesianie luk i przeredzeń									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
BŚW	0,23					77,27	77,50	7,76	85,26		79,02	13,23	92,25		77,27
BW												2,28	2,28		
BMSW				2,52		6,04	8,56	0,86	9,42		26,13	56,05	82,18		8,17
BMW						1,13	1,13	0,11	1,24		1,44	13,92	15,36		1,13
LMSW				13,65		2,28	15,93	1,83	17,76		42,66	62,30	104,96		15,30
LMW				1,00		0,28	1,28	0,13	1,41		7,67	48,36	56,03		1,28
LŚW	0,57			42,94		0,66	44,17	5,53	49,70		125,87	157,69	283,56		44,35
LW				0,40			0,40	0,04	0,44		6,16	20,14	26,30		0,40
OL												1,27	1,27		
OLJ												1,53	1,53		
OGÓŁEM	0,80	0,00	0,00	60,51	0,00	87,66	148,97	16,26	165,23	0,00	288,95	376,77	665,72	0,00	147,90

* powierzchnia pielęgnacji (CW) w uprawach zainwentaryzowanych wynosi 139,80 ha

** łączna powierzchnia pielęgnacji młodników (CP + CP-P) wynosi 622,67 ha

*** do odnowienia została przeznaczona nieużytkowana składnica drewna o powierzchni 0,23 ha oraz nieużytkowane poletko łowieckie o powierzchni 0,57 ha

Wzór nr 4. Wykaz drzewostanów w klasie odnowienia
Nadleśnictwo Browsk (01-05-)

Oddz. pododdz.	Gospodarstwo	Powierzchnia (ha)	Miąższość grubizny na całej powierzchni (m ³ brutto)	Okres uprzętnięcia	Orientacyjny etat cięć (m ³ /rok)	Projektowane cięcia rębne na 10-lecie			
						powierzchnia (ha)		miąższość (m ³)	
						kol. 4 / kol. 5	manipulacyjna	do odnowienia	brutto
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Obręb Browsk									
14D -a	S	10,28	835	50	17	10,28	1,63	167	146
17B -h	S	0,95	85	30	3	0,95	0,21	27	21
17C -a	S	23,14	2615	50	52	23,14	3,98	523	461
17D -d	S	4,50	300	50	6	4,50	0,90	60	52
17D -g	S	4,48	570	30	19	4,48	1,18	171	146
18D -c	S	4,32	390	50	8	4,32	0,84	78	67
24C -f	S	4,55	465	50	9	4,55	0,71	93	81
24D -c	S	0,97	90	20	4	0,97	0,31	45	42
28B -a	S	15,06	2435	50	49	15,06	2,27	487	429
28C -a	S	15,66	2410	50	48	15,66	2,48	482	414
39C -b	S	2,89	140	40	4	2,89	0,32	36	31
51A -c	S	6,31	905	50	18	6,31	1,05	181	153
51A -d	S	4,61	670	50	13	4,61	0,72	134	114
51C -f	S	4,30	510	50	10	4,30	0,72	102	90
81C -b	S	5,70	455	20	23	5,70	1,53	227	195
273 -ax	S	3,03	260	30	9	3,03	0,64	79	63
Razem gosp.	S	110,75	13135		292	110,75	19,49	2892	2505
	O	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GPZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GP	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
Razem obręb		110,75	13135		292	110,75	19,49	2892	2505
Obręb Lacka Puszcza									
34A -g	S	0,93	150	30	5	0,93	0,20	44	39
35A -c	S	7,82	1390	30	46	7,82	1,80	416	364
35B -d	S	9,85	1110	30	37	9,85	2,25	334	291
60A -n	S	2,45	380	30	13	2,45	0,54	114	96
60D -i	S	6,23	1290	30	43	6,23	1,56	388	334
61B -l	S	3,67	670	30	22	3,67	0,83	200	176
755A -j	S	1,11	95	30	3	1,11	0,26	27	25
758B -h	S	3,68	435	30	14	3,68	0,78	130	113
758C -c	S	4,42	430	30	14	4,42	1,09	130	108
758C -f	S	5,30	495	30	16	5,30	1,16	147	124
758D -a	S	8,61	910	30	30	8,61	2,10	271	236
758D -g	S	4,79	515	30	17	4,79	1,14	156	130
759A -a	S	3,90	605	40	15	3,90	0,93	181	157
759B -k	S	2,00	175	40	4	2,00	0,38	53	44

Oddz. pododdz.	Gospodarstwo	Powierzchnia (ha)	Miąższość grubizny na całej powierzchni (m ³ brutto)	Okres uprzętnienia	Orientacyjny etat cięć (m ³ /rok)	Projektowane cięcia rębne na 10-lecie			
						powierzchnia (ha)		miąższość (m ³)	
						kol. 4 / kol. 5	manipulacyjna	do odnowienia	brutto
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
759B -l	S	2,10	270	40	7	2,10	0,48	79	69
759C -d	S	7,75	1295	30	43	7,75	2,08	389	333
761C -a	S	22,26	2650	30	88	22,26	2,49	796	671
763C -a	S	19,29	2970	30	99	19,29	4,65	891	777
764C -d	S	7,47	1490	30	50	7,47	1,79	447	396
767B -b	S	6,60	1060	30	35	6,60	1,60	318	278
767B -d	S	13,01	2435	30	81	13,01	3,13	730	644
767D -h	S	1,87	270	30	9	1,87	0,42	80	72
771D -g	S	7,64	1145	30	38	7,64	1,68	229	199
774C -f	S	8,17	990	30	33	8,17	1,98	297	249
774C -k	S	8,08	1045	30	35	8,08	1,98	313	269
775C -c	S	4,81	600	30	20	4,81	1,24	182	149
775C -f	S	4,27	470	30	16	4,27	0,99	140	114
776A -c	S	4,79	615	30	20	4,79	1,17	185	162
780A -b	S	7,53	1135	30	38	7,53	1,89	340	286
781D -g	S	2,06	220	20	11	2,06	0,52	110	98
Razem gosp.	S	192,46	27310		902	192,46	43,11	8117	7003
	O	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GPZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GP	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
Razem obręb		192,46	27310		902	192,46	43,11	8117	7003
Obręb Narewka									
97A -a	S	4,90	745	20	37	4,90	1,58	374	318
97B -c	S	5,29	1360	30	45	5,29	1,17	408	348
98A -d	S	5,50	750	30	25	5,50	1,18	225	195
98A -h	S	6,70	1395	30	46	6,70	1,54	418	368
98A -i	S	6,90	1075	30	36	6,90	1,61	324	267
98C -b	S	7,21	1695	30	56	7,21	1,77	511	433
98C -d	S	6,94	1480	20	74	6,94	2,25	739	642
101D -i	S	3,24	275	20	14	3,24	0,75	136	121
117A -h	S	4,17	1020	30	34	4,17	0,80	305	275
117A -t	S	2,35	245	20	12	2,35	0,70	123	113
119B -a	S	6,76	1820	30	61	6,76	1,33	545	464
120A -f	S	4,33	855	30	28	4,33	0,92	257	226
120C -g	S	2,71	530	30	18	2,71	0,64	158	138
120D -c	S	3,97	570	30	19	3,97	0,69	172	150
120D -o	S	0,97	145	30	5	0,97	0,18	42	39
122C -a	S	8,41	1400	20	70	8,41	2,06	701	612
123B -a	S	8,68	645	20	32	8,68	2,30	323	273
123B -d	S	6,79	1015	30	34	6,79	1,60	304	266

Oddz. pododdz.	Gospodar- stwo	Powierz- chnia (ha)	Miąższość grubizny na całej powierzchni (m ³ brutto)	Okres uprzątnięcia	Orientacyjny etat cięć (m ³ /rok)	Projektowane cięcia rębne na 10-lecie			
						powierzchnia (ha)		miąższość (m ³)	
						kol. 4 / kol. 5	manipu- lacyjna	do odnowienia	brutto
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
125C -m	S	1,36	255	30	8	1,36	0,23	79	68
126C -f	S	1,80	340	30	11	1,80	0,38	101	89
126D -c	S	4,44	430	30	14	4,44	0,92	129	109
147D -a	S	26,75	5000	20	250	26,75	7,78	1498	1300
150A -b	S	1,27	195	30	6	1,27	0,29	58	53
154A -a	S	6,00	525	20	26	6,00	1,36	263	227
154A -b	S	6,65	1285	30	43	6,65	1,67	385	332
155B -b	S	9,69	890	20	44	9,69	2,40	447	382
155B -c	S	9,31	1565	30	52	9,31	2,16	469	401
155D -b	S	11,22	2265	30	76	11,22	2,55	680	584
Razem gosp.	S	180,50	31405		1230	180,50	44,29	10664	9208
	O	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GPZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GP	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
Razem obręb		180,50	31405		1230	180,50	44,29	10664	9208
Razem gosp. w nadleśnictwie	S	483,71	71850		2424	483,71	106,89	21673	18716
	O	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GPZ	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
	GP	0,00	0		0	0,00	0,00	0	0
Razem Nadleśnictwo Browsk		483,71	71850		2424	483,71	106,89	21673	18716

Wzór nr 2: Wykaz obiektów bazy nasiennej
Nadleśnictwo Browsk

Oddz. pododdz.	Wylączone drzewostany nasienne		Gospodarcze drzewostany nasienne		Drzewostany zachowawcze		Uprawy pochodne		Plantacyjne uprawy nasienne		Plantacje nasienne		Drzewa materiałowe		Uprawy zachowawcze ex situ. in situ	
	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	liczba drzew	gat.	pow. ha
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Obręb Browsk																
16A -b	OL	6,01											Ol	1		
16B -f			OL	4,43												
16C -a			OL	7,96												
16D -g													Ol	6		
18D -i													So	1		
26A -a			OL	7,41												
26A -f			OL	7,02												
27A -b							ŚW	7,23								
27B -d													Db	1		
27B -d													Os	1		
27C -d													So	1		
27D -f					DB.S	10,68							Db	1		
27D -f													So	1		
38A -a			DB.S	10,03												
39A -i							DB.S	5,33								
40C -c													Db	1		
41A -c													So	1		
51D -a			OL	5,25												
52A -b													Db	2		
52A -b													Św	1		
64A -d			SO	3,17												
65B -c													Db*	1		
65B -f													Kl	1		
66A -a													Db	1		
66A -a													Kl	1		
68B -l							BRZ	1,65								
82D -b			SO	2,88												
85B -g			SO	2,14												
Razem		6,01		50,29		10,68		14,21						22		
Obręb Lacka Puszcza																
22C -j			SO	3,12												
22C -m			ŚW	1,82												
22D -b			ŚW	10,10												
23A -f			OL	7,50												
23C -g			ŚW	2,14												
23D -h			OL	4,80												
33B -f			DB.S	3,29												
33B -h															SO	3,14
33C -d			OL	3,68												
34A -i			SO	4,34												
34C -l			OL	2,80												
34D -b			SO	2,89												
45B -g			SO	7,47												
46C -d			OL	1,88												
747A -a			SO	6,20												
747A -b			ŚW	8,06									So	1		
747B -b													So	1		
748B -d			OL	3,72												
749C -c													So	2		
752C -b			SO	10,10												
752C -c			OL	10,01												
753B -c			OL	7,61												
754A -a			SO	1,70												
754A -d			OL	3,70												
754D -b			OL	2,87												
754D -c			ŚW	15,08												
754D -d			OL	5,10												
759C -c			OL	5,26												
760B -b			JS	2,56												
760B -c			JS	2,92									Ol	2		
760B -d			OL	3,55												

Oddz. pododdz.	Wyłączone drzewostany nasienne		Gospodarcze drzewostany nasienne		Drzewostany zachowawcze		Uprawy pochodne		Plantacyjne uprawy nasienne		Plantacje nasienne		Drzewa mateczne		Uprawy zachowawcze ex situ. in situ	
	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	liczba drzew	gat.	pow. ha
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
760B -f			DB.S	14,58												
760B -g			DB.S	5,75												
760C -a			ŚW	11,24												
761A -f			BRZ	6,08												
761B -c			DB.S	2,87												
761D -a			DB.S	9,61												
762A -c			ŚW	19,01												
762B -c			ŚW	9,77												
763B -b	DB.S	14,19														
763D -a	DB.S	12,07														
764A -c			OL	4,21												
768A -a													Brz	3		
768A -a													Św	2		
770A -f	ŚW	5,11														
770D -f			OL	7,02												
770D -g			OL	5,50												
771C -c			ŚW	14,58												
775A -a			ŚW	5,47												
775B -a			OL	11,21												
783A -g							DB.S	2,08								
Razem		31,37		271,17				2,08						11		3,14
Obwód Narewka																
75C -f			DB.S	5,98												
95B -g			ŚW	2,36												
95D -h			OL	1,94												
95D -j			OL	1,36												
96B -a			ŚW	16,56												
98C -a			DB.S	13,61												
99B -b			DB.S	20,83									Db	2		
99D -a													Db	3		
120B -i	BRZ	2,78											Brz	5		
120C -a			OL	6,01												
120D -h													Brz	1		
121C -b			OL	7,79												
121C -j			ŚW	0,87												
121D -f															SO	1,41
123A -a			ŚW	26,89												
123B -a							GB	8,68								
123C -c			OL	5,49									Ol	3		
124C -a			OL	7,24												
124D -a			OL	2,64												
127C -i			SO	4,10												
128A -a															SO	9,62
148C -a			OL	2,50												
148C -b			OL	5,69												
148C -f													Ol	1		
148D -c													Ol	1		
149A -f													Db	1		
149B -f			ŚW	4,61									Św	2		
150B -b			ŚW	7,63									Św	2		
150D -g													Js	1		
152C -g															SO	2,13
154A -a							BRZ	6,00								
179C -b			OL	6,46												

Oddz. pododdz.	Wyłączone drzewostany nasionne		Gospodarcze drzewostany nasionne		Drzewostany zachowawcze		Uprawy pochodne		Plantacyjne uprawy nasionne		Plantacje nasionne		Drzewa mateczne		Uprawy zachowawcze ex situ. in situ	
	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	pow. ha	gat.	liczba drzew	gat.	pow. ha
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
179C -b			OL	6,46												
179C -i			OL	2,29												
180D -a													Db*	1		
180D -d			OL	3,49												
181B -c			OL	14,44												
185D -b													Db	1		
187B -a			LP	9,32												
188C -b			DB.S	16,45												
Razem		2,78		227,94				14,68						24		13,16
Nadleśnictwo Browsk Łącznie																
Razem		40,16		546,52		10,68		30,97						57		16,30

* drzewo zachowawcze

ZAŁĄCZNIKI

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W BIAŁYMSTOKU**

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Komisji Założeń Planu

określający

ZAŁOŻENIA DO SPORZĄDZENIA PROJEKTU PLANU URZĄDZANIA LASU

NADLEŚNICTW

BIAŁOWIEŻA, BROWSK, HAJNÓWKA

Leśnego Kompleksu Promocyjnego

„Puszcza Białowieska”

Białystok, 25 marca 2010 rok

Posiedzenie Komisji Założeń Planu (KZP) Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka, odbyło się w dniu 25 marca 2010r. w regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku.

W Komisji udział wzięli:

Przewodniczący Komisji:

Ryszard Ziemblicki – Dyrektor RDLP w Białymstoku

Członkowie:

- 1) Aleksander Bołbot –Białowieski Park Narodowy,
- 2) Jacek Łoziński – Wigierski Park narodowy,
- 3) Jacek Przypaśniak – DGLP w Warszawie,
- 4) Janusz Łogoźny – Ministerstwo Środowiska,
- 5) Hubert Donderowicz - Białostocki Region Inspekcyjny,
- 6) Andrzej Jaworski - Białostocki Region Inspekcyjny,
- 7) Adam Pawłowski – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- 8) Janusz Szwałkiewicz- Zakład Ochrony Lasu w Olsztynie,
- 9) Wojciech Chmielewski - Zakład Ochrony Lasu w Olsztynie,
- 10) Rafał Zagroba - Zakład Ochrony Lasu w Olsztynie,
- 11) Marek Masłowski –RDLP w Białymstoku,
- 12) Krzysztof Oniszczyk – RDLP w Białymstoku,
- 13) Piotr Zbrożek – RDLP w Białymstoku,
- 14) Maria Protasiewicz –RDLP w Białymstoku,
- 15) Robert Cierech – RDLP w Białymstoku,
- 16) Grzegorz Bielecki – Nadleśnictwo Hajnówka,
- 17) Wojciech Niedzielski –Nadleśnictwo Białowieża,
- 18) Robert Trąbka - Nadleśnictwo Browsk.

Na podstawie referatów Nadleśniczych i koreferatu Naczelnika Zasobów oraz po przeprowadzonej dyskusji, Komisja Założeń Planu oceniła stan prac przygotowawczych oraz opracowała założenia do sporządzenia projektu planu urządzenia lasu wraz z programem ochrony przyrody i prognozą oddziaływania tego planu na środowisko.

A. WSTEP – REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE LKP „PUSZCZA BIAŁOWIESKA”

Wielka wartość przyrodnicza i materialna Puszczy Białowieskiej nakłada na Nadleśnictwa Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska” obowiązek szczególnej dbałości o jej stan dzisiejszy i przyszły. Chroniąc różnorodność biologiczną i naturalność Puszczy, obok funkcji ochronnych widzimy w niej też miejsce na realizację innych funkcji lasu: społecznych, turystycznych i gospodarczych. Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Białowieskiej” ustanowiony został dnia 19 grudnia 1994 r w polskiej części obiektu, na gruntach Lasów Państwowych - Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka, podległych administracyjnie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku.

Zasady funkcjonowania LKP „PB” określają poniżej zamieszczone ważniejsze regulacje w postaci zarządzeń i decyzji wydanych przez Ministra właściwego ds. środowiska oraz Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie wykonywania zadań ochronno – hodowlanych w Puszczy Białowieskiej, aktualnych w okresie obowiązywania planów urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka tj. od 1.I.2002 r. do 31.XII.2011 r.

➤ Decyzja Ministra Środowiska z dnia 10 czerwca 2003 r. (DL.lp-611-22JJ/03) zatwierdziła plany urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża , Browsk, Hajnówka. Ze względu na wyjątkowe znaczenie Puszczy Białowieskiej wprowadziła specjalne zalecenia dotyczące trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

1. O wykonaniu każdego z zatwierdzonych zadań decydują wyłącznie względy ochronne i pielęgnacyjno-hodowlane, w tym konieczność przebudowy drzewostanów przejściowych, a nie względy ekonomiczne.

2. Nie dopuszcza się, z wyjątkiem przypadków określonych w pkt. 3,4, wycinania drzew w wieku ponad 100 lat.

3. Do przebudowy - w ramach cięć rębnych - drzewostanów w wieku ponad 100 lat, mogą być przeznaczone tylko drzewostany z przewagą świerka uszkodzonego przez korniki, drzewostany z przewagą brzozy lub drzewostany z przewagą osiki.

4. W przypadku niezbędnej konieczności odsłaniania młodego pokolenia w drzewostanach przebudowywanych, dopuszcza się możliwość usunięcia pojedynczych drzew w wieku ponad 100 lat, z wyjątkiem dębów, jesionów, klonów i wiązów.

5. Sposoby wykonywania zabiegów ochronnych i pielęgnacyjno-hodowlanych powinny uwzględniać konieczność gromadzenia, szczególnie w drzewostanach dojrzewających i dojrzałych, odpowiedniej bazy drewna martwego (co najmniej 3-5 drzew na 1 hektar drzewostanów).

➤ Decyzja Nr 23 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 8 listopada 1994 r. była wydana w celu ochrony ekosystemów Puszczy Białowieskiej w części nie objętej Białowieskim Parkiem Narodowym. Decyzja ta wprowadziła Zasady postępowania ochronnego i hodowlanego w Puszczy Białowieskiej. Wyodrębnione zostały trzy obszary o odmiennych metodach postępowania, stosownie do ich walorów. Zasięg poszczególnych stref przedstawia się następująco:

1. Obszar I obejmuje Obręb Browsk (bez Leśnictwa Lewkowo), Leśnictwo Jelonka z Obrębu Narewka oraz Obręb Zwierzyniec i Leśnictwa Stoczek, Podolany z Obrębu Białowieża. Obszar spełnia rolę strefy ochronnej dla Białowieskiego Parku Narodowego i w całości tworzy gospodarstwo specjalne, w którym zagospodarowanie lasu prowadzone jest wg potrzeb hodowlanych i ochronnych drzewostanów.
2. Obszar II – obejmuje pozostałą część kompleksu głównego Puszczy Białowieskiej oraz grunty graniczące od północnej części Puszczy ze zbiornikiem wodnym „Siemianówka” i rzeką Narwią. W obszarze tym tworzy się gospodarstwa w powiązaniu z siedliskowymi typami lasu i ich wariantami. Jest to strefa wielofunkcyjnej gospodarki leśnej prowadzonej z uwzględnieniem podwyższonych rygorów ochronnych, zwłaszcza ograniczenia zrębów zupełnych.
3. Obszar III – obejmuje pozostałą część gruntów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictw puszczańskich. Obszar ten znajduje się poza głównym kompleksem Puszczy Białowieskiej.

➤ Zarządzenie Nr 30 z dnia 19 grudnia 1995 r. Dyrektora Generalnego L.P. w sprawie ustanowienia Leśnego Kompleksu Promocyjnego „ Lasy Puszczy Białowieskiej ”, w którym należy doskonalić gospodarkę leśną na podstawach ekologicznych oraz prowadzić rozpoznanie stanu lasu.

➤ Zarządzenie Nr 11 z dn. 14 lutego 1995 r. Dyrektora Generalnego L.P., zmienionym Zarządzeniem Nr 11 A z dn.11 maja 1999 r. wprowadziło wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.

➤ Decyzją Nr 9 z dn. 19 maja 1995 r. Minister OŚZNiL powołał pierwszą Radę Naukowo - Społeczną LKP „ Lasy Puszczy Białowieskiej”, jako organ doradczy i opiniodawczy w zakresie realizacji zadań tego LKP. W jej miejsce, Dyrektor Generalny Lasów Państwowych Decyzją Nr 81 z dn. 12.05.2003 r. powołał Radę Naukowo - Społeczną dla LKP „ PB”, która jest organem doradczym i opiniodawczym Dyrektora RDLP w Białymstoku.

➤ Decyzja Nr 24 z dn. 27 sierpnia 1996 r. Dyrektora Generalnego L.P. wprowadziła zasady ochrony starych drzew o charakterze pomnikowym (żywych i obumarłych) oraz rzadkich gatunków drzew w Puszczy Białowieskiej. W obszarze pierwszym (spełniającym rolę strefy ochronnej Białowieskiego Parku Narodowego) i drugim (do którego zaliczona została pozostała część kompleksu głównego) istnieje obowiązek: pozostawiania na pniu od 3 - 5 szt. starych drzew na 1 ha do biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu, wyłączenie z wyrębu wszystkich drzew zarówno żywych i martwych , które osiągnęły następujące wymiary pierśnic:

- 80 cm: dąb szypułkowy, bezszypułkowy, sosna zwyczajna, świerk pospolity,
- 70 cm: olsza czarna, jesion wyniosły, lipa drobnolistna, grab zwyczajny, osika,
- 60 cm: klon zwyczajny,
- 30 cm: wierzba iwa.

Wyłączono z wyrębu wszystkie gatunki rzadkie bez względu na wiek, wymiary i położenie o ile nie zajmują pow. od 0,10 ha wzwyż, a ich wyręb nie jest uzasadniony potrzebami hodowlanymi lub sanitarnymi. Dopuszczono możliwość odstępstw od tych postanowień za zgodą Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych na wniosek dyrektora RDLP.

➤ Decyzja Nr 48 z dn.6 lipca 1998 r. Dyrektora Generalnego L.P. wprowadziła zakaz wyrębu ponad 100 - letnich drzew i drzewostanów o charakterze naturalnym na całym obszarze części zagospodarowanej Puszczy (kryterium naturalności stanowi wiek 100 lat).Wymieniony zakaz nie dotyczy „niezbędnych cięć sanitarnych”, ale na ich wykonanie konieczna jest zgoda Głównego Konserwatora Przyrody.

Konsekwencją tych działań powinno być opracowanie odpowiednich metod postępowania hodowlanego i ochronnego w ekosystemach leśnych LKP” Puszcza Białowieska”, umożliwiających realizowanie planu urządzenia lasu w okresie najbliższych 10 lat.

B. STAN PRAC PRZYGOTOWAWCZYCH DO PLANU URZĄDZENIA

LASU

B1. weryfikacja dokumentów ewidencyjnych dostarczonych wykonawcy planu urzędzenia lasu

Pracami urzędzenia lasu będą objęte wszystkie grunty Skarbu Państwa będące w zarządzie nadleśnictw puszczańskich, w tym grunty Obiektu „Kryniczka” o pow. 448,41 ha położonym w obr. ewid. Lipiny na terenie Nadleśnictwa Hajnówka, przekazane w użytkowanie MON – Rejonowemu Zarządowi Infrastruktury w Olsztynie na podstawie Art. 40 Ustawy o lasach. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska” jest gospodarczym obiektem leśnym, zarządzanym w imieniu Skarbu Państwa przez trzy Nadleśnictwa: Białowieża, Hajnówka i Browsk, podzielone na 8 obrębów leśnych, stanowiących jednostki urzędzeniowo - inwentaryzacyjne. Puszcza Białowieska położona jest w II Krainie przyrodniczo leśnej Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 6 – Puszcza Białowieska. Administracyjnie położona jest w województwie podlaskim, powiecie hajnowskim, gminach: Białowieża, Hajnówka, Narewka, Narew, Dubicze Cerkiewne i m. Hajnówka.

Powierzchnia ogólna Nadleśnictw Puszczy Białowieskiej wg stanu na 1 stycznia 2010r. wynosi 52 667, 03 ha, w tym powierzchnia leśna 50 660,82 ha.

W ramach prac przygotowawczych nadleśniczowie udostępnią wykonawcy projektu planu urzędzenia lasu dane, na które składać się będą:

- Zaimportowana baza materiałów źródłowych SILP, wg stanu na 1 stycznia 2010 roku,
- Leśna mapa numeryczna (LMN) sporządzona zgodnie z Zarządzeniem nr 74 DGLP z dnia 23.08.2001 r., z późniejszymi zmianami, wg stanu na 1 stycznia 2010 roku, aktualna mapa ewidencji gruntów (warstwa działek, użytków, punktów granicznych, zasięgu terytorialnego) w formie numerycznej.
- Rejestr gruntów w formie numerycznej dla Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka, wg stanu na 1 stycznia 2010 roku, który powinien być wydrukowany i potwierdzony przez Nadleśniczego.

Powyższe materiały muszą być ze sobą spójne.

Rejestr przekazany wykonawcy planu urządzenia lasu powinien być zgodny z powszechną ewidencją gruntów. W razie zmian danych ewidencyjnych w trakcie sporządzania planu nadleśnictwo dostarczy dokumentację wykonawcy. W trakcie prac przygotowawczych nadleśnictwo porówna użytki w rejestrze i na mapie ze stanem faktycznym oraz dokona ewentualnych aktualizacji zarówno w przekazanych danych jak i w starostwach. Wszelkiego rodzaju zmiany ewidencyjne (przejęcia, przekazania, sprzedaże, zmiany klasyfikacji i rodzaju użytków) należy zakończyć do 30 czerwca 2011r. Wszystkie późniejsze zmiany w ewidencji wnoszone przez nadleśnictwa będą dokonywane szczególnie, w uzasadnionych przypadkach, wynikających z potrzeb postępowania administracyjnego, wówczas dokumentacja geodezyjna powinna zawierać (wykazy zmian danych ewidencyjnych, decyzje, protokoły zdawczo – odbiorcze, mapy ewidencyjne) w formie cyfrowej i analogowej. Księgami wieczystymi objęte są grunty w Nadleśnictwie Białowieża - 99,98%, w Nadleśnictwie Browsk - 99,70%, w Nadleśnictwie Hajnówka - 100% .

Grunty nieleśne zalesione zostaną przeniesione do powierzchni leśnej z odpowiednio wykonaną dokumentacją geodezyjną. Wszystkie propozycje zmian ewidencyjnych wymagać będą przeprowadzenia prac geodezyjnych, celem dokonania wpisów do ewidencji powszechnej. Klasyfikacja gruntów rolnych zostanie przyjęta zgodnie z ewidencją powszechną. Niezgodności klasyfikacji ze stanem faktycznym na gruncie (zmiana rodzaju użytków, zmiana konturów) zostaną przedstawione przez wykonawcę prac nadleśniczemu przed przekazaniem prac terenowych, w celu podjęcia pisemnej decyzji przez nadleśniczego o sposobie ujęcia w projekcie planu u.l.

Wykonawca prac za podstawę stanu posiadania nadleśnictwa przyjmie rejestr gruntów sporządzony na podstawie SILP i zaakceptowany przez nadleśniczego wraz z zaistniałymi zmianami po 1 stycznia 2010 roku, przekazany protokołem wykonawcy prac.

Niezgodności stwierdzone w trakcie terenowych prac taksacyjnych zostaną protokolarnie uzgodnione i spisane jako dodatkowe elementy korygujące stan posiadania (protokół rozbieżności).

B2. możliwość wykorzystania zdjęć lotniczych i satelitarnych do prac urządzenia lasu

Podczas prac taksacyjnych zostanie wykonana ortofotomapa na podstawie zobrazowania lotniczego lub satelitarnego wykonanego w terminie VII 2010 roku.

B3. grunty sporne, stanowiące współwłasność, przeznaczone do zalesienia, wyłączone z zarządu na podstawie art. 40 ustawy o lasach, przeznaczone na cele nierolnicze i nieleśne, wyłączone z produkcji a pozostające w stanie posiadania nadleśnictwa.

Zestawienie powierzchni (ha) w poszczególnych Nadleśnictwach LKP "PB" wg stanu na 31.12.2009r.

Rodzaj gruntu	Białowieża	Browsk	Hajnówka
Powierzchnia ogółem (ze współwłasnościami)	12593,23	20417,52	19656,28
Powierzchnia gruntu nadleśnictwa bez współwłasności	12592,80	20414,91	19655,77
Lasy razem	12226,29	19880,92	18553,61
Grunty leśne zalesione	11955,09	19313,00	18059,57
Grunty niezalesione	37,62	43,27	14,87
Grunty związane z gospodarką leśną	233,58	524,65	479,17
Szkółki leśne	6,14	0,00	7,04
Grunty przeznaczone do zalesienia	0,00	0,71	0,00
Grunty wyłączone z zarządu na podst. art. 40	0,00	24,27	454,12
Grunty wyłączone z produkcji a pozostające w stanie posiadania nadleśnictwa	0,00	0,39	0,00
Grunty sporne	0,00	0,25	0,00

B4. inne zagadnienia dotyczące wykonawstwa urzędniowego

Nadleśnictwa prześlą dane z SILP na potrzeby opracowania planu u.l. w drodze importu do oprogramowania „Taksator” oraz dane geometryczne. Przekazywane dane geometryczne powinny być zaktualizowane i zgodne ze stanem w SILP i na gruncie na dzień 1.01.2010. Dane geometryczne LMN, należy przekazać w postaci warstw w strukturze wykonawcy. Przekazanie ww. danych należy udokumentować protokołem podpisanym przez nadleśniczego i wykonawcę prac.

Dokumenty, które nie zostały wprowadzone do bazy SILP (nie zaktualizowały bazy) udostępnione zostaną zgodnie z Instrukcją u.l. (cz. I. § 8). Przekazane dane w formie elektronicznej i analogowej powinny stanowić komplet dokumentów ewidencyjnych według stanu na 1 stycznia roku obowiązywania nowego planu urządzenia lasu.

B5. zmiany numeracji oddziałów oraz sposoby oznakowania oddz. i pododdz. w terenie

Podział powierzchniowy i numerację oddziałów należy przyjąć wg poprzedniego planu. Granice pododdziałów należy oznaczyć w terenie zgodnie z § 17 Instrukcji Urządzania Lasu poprzez wykonanie obrączek na korze drzew na wysokości 1,5m i znaków kierunkowych na wylotach i skrzyżowaniach. Oznaczenia nie mogą naruszać miazgi drzew. W nadleśnictwach Białowieża i Browsk należy uzupełnić i wyraźnie oznaczyć w terenie słupy oddziałowe. Wydzielenia leśne wchodzące w skład obiektów nasiennych pozostaną pod tym samym adresem i z tą samą powierzchnią, jeżeli zajdzie potrzeba zmian w zakresie adresu i powierzchni pozycje takie zostaną zgłoszone nadleśnictwu do konsultacji.

C. AKTUALIZACJA OPRACOWANIA GLEBOWO SIEDLISKOWEGO ORAZ OPRACOWANIE FITOSOCJOLOGICZNE

Nadleśnictwa LKP "PB" posiadają operat glebowo - siedliskowy sporządzony w latach 1995 – 1998 wg „Zasad kartowania siedlisk leśnych” opracowanych przez IBL w 1994 r. Do powyższych zasad opracowano uzupełnienia metodyczne uwzględniające specyficzne cechy siedlisk i zbiorowisk leśnych Puszczy Białowieskiej, zatwierdzone w dn. 30.06.1995 r. Opracowanie glebowo-siedliskowe w LKP „PB” wykonało Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddz. w Białymstoku, w konsultacji z prof. dr hab. Aleksandrem W. Sokołowskim. W ramach opracowania dokonano szczegółowej inwentaryzacji i kartografii gleb oraz siedlisk wraz ze wstępnym rozpoznaniem aktualnych i potencjalnych zespołów roślinnych. Wyróżniono zbiorowiska naturalne, odkształcone, zniekształcone, zdegradowane oraz leśne zbiorowiska zastępcze. Prace glebowo – siedliskowe i fitosocjologiczne będą stanowić podstawę do prowadzenia prac urządzeniowych. Należy wykonać prace siedliskowe i fitosocjologiczne na obiekcie „Kryniczka”. Na potrzeby V rewizji p.u.l. wykonawca prac urządzeniowych dostosuje warstwę numeryczną siedlisk i gleb do obowiązującego standardu leśnej mapy numerycznej (SLMN) na termin odbioru prac tj. 1.01.2012. Podczas opracowania projektu planu urządzenia lasu opis siedliska należy dostosować do Klasyfikacji Gleb Leśnych Polski (CILP 2000), aby był zgodny ze słownikiem programu TAKSATOR.

D. AKTUALIZACJA ZASIEGU OBSZARÓW CHRONIONYCH

Powierzchniowe i punktowe obiekty chronione zostaną przyjęte zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) - od Regionalnego Konserwatora Przyrody i Dyrektora Białowieskiego Parku Narodowego uzupełnionymi o informację z nadleśnictw.

Strefy ochrony chronionych gatunków zostaną przyjęte zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) - od Regionalnego Konserwatora Przyrody, uzupełnionymi o informację z nadleśnictw.

Opis granic i powierzchnię Białowieskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny, wykonawca prac urzędniowych przyjmie z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1947 r. o utworzeniu Białowieskiego Parku Narodowego oraz z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1996 r. w sprawie Białowieskiego Parku Narodowego.

Stan granic Natura 2000 zostanie przyjęty zgodnie z:

- zatwierdzonymi obszarami Natura 2000 – wg danych zawartych na stronie Ministerstwa Środowiska,
 - Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226).
 - Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000 mające znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej, zatwierdzone przez Komisję Europejską w dniu 12 grudnia 2008 roku.
- wyznaczonymi i zgłoszonymi do Komisji Europejskiej nowymi obszarami Natura 2000 w 2009r. – wg danych Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego (WZS) przy Wojewodzie Podlaskim.

Opis i lokalizacja chronionych siedlisk przyrodniczych zostaną przyjęte zgodnie z danymi zawartymi w inwentaryzacji przeprowadzonej przez Lasy Państwowe oraz informacjami od Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego.

Nowo powstałe formy ochrony zostaną uwzględnione w obecnym planie urządzenia lasu oraz ujęte w zaktualizowanym Programie Ochrony Przyrody dla Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka, a granice przedstawione na odpowiednich mapach przeglądowych i sytuacyjnych.

Wniosek o uznanie lasu za ochronny przygotowuje RDLP na podstawie aktualizacji dokonanej przez wykonawcę prac urządzania lasu. Aktualizacja zostanie wykonana zgodnie z Zarządzeniem nr 61 DGLP z dnia 12 listopada 2007r. Do kategorii lasów stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody należy włączyć obszary Natura 2000, wyznaczone przez Ministra Środowiska oraz powierzchniowe stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej. Projekt lasów ochronnych zostanie przekazany RDLP w Białymstoku podczas odbioru prac terenowych urządzania lasu.

E. PODZIAŁ LASU ZE WZGLĘDU NA DOMINUJĄCE FUNKCJE

Lasy obszarów chronionych w zagospodarowanej części Leśnego Kompleksu Promocyjnego mają bardzo zróżnicowany charakter. Występują obiekty ochrony konserwatorskiej, powołane z mocy ustawy o ochronie przyrody, jak również obiekty i fragmenty lasu chronione z mocy ustawy o lasach i przepisów wewnętrznych, obowiązujących w Lasach Państwowych oraz zasad szczegółowych dotyczących Puszczy Białowieskiej. W celu zapewnienia warunków kompleksowej ochrony przyrody, w oparciu o dotychczasową waloryzację przyrodniczo leśną, należy zarejestrować w terenie, podczas taksacji wszystkie szczególnie cenne fragmenty przyrodnicze (wg. załączników Dyrektyw Unii Europejskiej).

Zgodnie z § 10 instrukcji urządzania lasu lasy nadleśnictwa zostaną podzielone, ze względu na dominującą rolę pełnionych funkcji ochronnych, na dwie główne grupy lasów:

- **LASY REZERWATOWE** - na terenie lasów zagospodarowanych Puszczy Białowieskiej ochroną konserwatorską objęto 21 rezerwatów przyrody na powierzchni 12 047,52 ha.

Rezerваты przyrody w LKP „Puszcza Białowieska „

Lp	Nazwa rezerwatu	Akt prawny	Plan ochrony	Cel ochrony	Rodzaj rezerwatu	Pow. (ha)
Nadleśnictwo Białowieża						
1	Kozłowe Borki	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995r.	od 4.01.2008 do 3.01.2028	zachowanie w naturalnym stanie zbiorowisk leśnych z dużym udziałem boru świerkowo-torfowcowego o charakterze borealnym i bogatej florze mszaków	leśny	246,15
2	Podcerkwa	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.199r.	od 4.01.2008 do 3.01. 2028	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej ze specyficznymi środowiskami występowania reliktovej fauny motyli odznaczającej się dużym bogactwem gatunków i występo-	faunistyczny	228,17

				waniem form endemicznych		
3	Pogorzelce	Zarządzenie MLiPD z 16.09.1974	brak	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej ze zbiorowiskami leśnymi grądowymi, z dużym udziałem lipy drobnolistne	leśny	7,63
4	Wysokie Bagno	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979	brak	zachowanie w naturalnym stanie rozległego torfowiska porośniętego o borem świerkowym oraz fragmentu zatorfionej doliny rz. Narewki ze stanowiskiem bobrów	leśny	77,92
5	Podolany	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 4.01.2008 r do 3.01.2028 r	zachowanie w naturalnym stanie grodu wilgotnego z dużym udziałem dębów pomnikowych	leśny	15,10
6	Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej	Rozpo.Ministra Środowiska z 25.06.2003	brak	zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych lasów (w szczególności olsów i łęgów oraz starych drzewostanów) charakterystycznych dla Puszczy Białowieskiej, a także ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt oraz utrzymanie procesów ekologicznych i różnorodności biologicznej	leśny	3072,73
7	Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera	Zarządzenie MLiPD z 08.04.1969	brak	zachowanie ze względów krajobrazowych naturalnych zespołów leśnych Puszczy Białowieskiej, położonych wzdłuż szosy Hajnówka - Białowieża	leśny	656,13
Nadleśnictwo Hajnówka						
1	Olszanka Myśliszcze	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 5.09.2008 r do 4.09.2028 r.	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej ze specyficznymi środowiskami występowania reliktovej fauny motyli odznaczającej się dużym bogactwem gatunków i występowaniem form endemicznych	faunistyczny	276,76
2	Nieznanowo	Zarządzenie MLiPD z 16.09.1974	brak	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej z dobrze zachowanymi zbiorowiskami leśnymi grądowymi i bagiennymi oraz typu boru mieszanego	Leśny	27,70

3	Głęboki Kąt	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979	brak	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej obejmującego bór świerkowy, torfowcowy o charakterze borealnym	torfowiskowy / leśny	40,26
4	Michnówka	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979	brak	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej obejmującego torfowisko wysokie oraz otaczające je lasy reprezentujące szereg dobrze zachowanych zbiorowisk leśnych borowych i grądowych	torfowiskowy	84,92
5	Sitki	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979	brak	zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej z rzadko tu spotykanymi zbiorowiskami borów na wyniosłościach wydmowych z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin w runi	leśny	35,20
6	Starzyna	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979	brak	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej z dobrze wykształconymi zespołami leśnymi typu boru mieszanego z licznymi stanowiskami roślin chronionych	leśny	369,43
7	Szczekotowo	Zarządzenie MLiPD z 16.10.1979	brak	zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej obejmującego zbiorowiska grądowe z licznymi drzewami pomnikowymi oraz największy na tym terenie skupienia kurhanów wczesnośredniowiecznych, jak również pozostałości po smolarni z XVIII	leśny	36,63
8	Dębowy Grąd	Zarządzenie MLiPD z 11.04.1985	brak	zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej z dobrze wykształconymi zespołami grądowymi i łągu olszowo-jesionowym, z licznym udziałem dębów o wym. pomnikowych, jesionu i wiązów około pomnikowych, występujące liczne gatunki zwierząt (ssaki owadożerne, drapieżne, roślinożerne oraz gryzonie)	leśny	100,17
9	Berezowo	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 4.01.2008 r. do 3.01.2028 r	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej ze specyficznymi środowiskami występowania reliktovej fauny motyli odznaczającej się dużym bogactwem gatunków i występowaniem form endemicznych	leśny	115,42

10	Lipiny	Zarządzenie MLiPD z 12.12.1961	brak	zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych jedyne na terenie Puszczy Białowieskiej stanowiska dębu bezszypułkowego, występującego w drzewostanie mieszanym obok dębu szypułkowego	leśny	56,29
11	Przewłoka	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 4.01.2008 r. do 3.01.2028r	zachowanie w naturalnym stanie fragmentu Puszczy Białowieskiej ze specyficznymi środowiskami występowania reliktovej fauny motyli odznaczającej się dużym bogactwem gatunków i występowaniem form endemicznych	faunistyczny	78,52
12	Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej	Rozpo.Ministra Środowiska z 25.06.2003	brak	zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych lasów (w szczególności olsów i łęgów oraz starych drzewostanów) charakterystycznych dla Puszczy Białowieskiej, a także ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt oraz utrzymanie procesów ekologicznych i różnorodności biologicznej	leśny	3849,26
13	Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera	Zarządzenie MLiPD z 08.04.1969	brak	zachowanie ze względów krajobrazowych naturalnych zespołów leśnych Puszczy Białowieskiej, położonych wzdłuż szosy Hajnówka - Białowieża	leśny	699,56
Nadleśnictwo Browsk						
1	Siemianówka	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 5.08.2003 r. r. do 4.08.2023	zachowanie fragmentu Puszczy Białowieskiej odznaczającego się bogactwem szaty roślinnej z dominującymi zbiorowiskami leśnymi bagiennymi występującymi na obrzeżu górnej Narwi, w sąsiedztwie zb. Siemianówka	leśny	224,54
2	Dolina Waliczówki	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 14.08.200r. do 13.08.202r	zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zespołów roślinności turzycowej, występujących w strefie źródłiskowej strumienia leśnego, oraz lasu łęgowego o charakterze naturalnym	florystyczny	44,75
3	Gnilec	Zarządzenie MOŚZNiL z 27.06.1995	od 5.08.2003r. do 4.08.2023r	zachowanie w naturalnym stanie zbiorowisk turzycowych z udziałem rzadkich gatunków roślin naczyniowych i mszaków, jedynych na terenie Puszczy Białowieskiej	florystyczny	37,21

4	Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej	Rozporządzenie Ministra Środowiska z 25.06.2003	Brak	zachowanie ze względów naukowych , dydaktycznych i krajobrazowych lasów (w szczególności olsów i łęgów oraz starych drzewostanów) charakterystycznych dla Puszczy Białowieskiej, a także ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt oraz utrzymanie procesów ekologicznych i różnorodności biologicznej	leśny	1667,07
---	--------------------------------------	---	------	---	-------	---------

Występują rozbieżności pomiędzy faktyczną powierzchnią rezerwatów po pomiarach geodezyjnych, a powierzchnią podaną wg rozporządzenia o ich utworzeniu.

➤ **LASY OCHRONNE**

Aktualnie zgodnie z Decyzjami Ministra Środowiska do lasów ochronnych zakwalifikowano 18397,62 ha. Mając na względzie obszary występowania siedlisk przyrodniczych, zmiany w zasięgu stref gniazdowania i regularnego przebywania ptaków należy dokonać aktualizacji zasięgu i lokalizacji lasów uznanych za ochronne. Podczas wykonywania prac urzędniowych należy wnioskować o uznanie lasów za ochronne przygotować w oparciu o Zarządzenie nr 61 DGLP z dnia 12 listopada 2007r. Aktualizację kategorii ochronności i ich granic należy uzgodnić z RDLP i właściwym nadleśnictwem. Mapa zasięgu i lokalizacji projektowanych lasów ochronnych sporządzona zostanie na podkładzie map przeglądowych w skali 1:20 000 dla obrębów leśnych. Lasy spełniające funkcję dwu i więcej kategorii ochronności należy opisać wg wyróżnionych kryteriów ochronności oraz właściwie oznaczyć na mapie.

Proponujemy wyróżnić następujące kategorie ochronności lasów wnioskowanych o uznanie za ochronne:

- Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, przewidywane do szczególnej ochrony czynnej, w tym obszary Natura 2000 oraz strefy ochrony stanowisk występowania granicznika płucnika w Nadleśnictwie Hajnówka i Browsk , a w Nadleśnictwie Białowieża zarejestrowane stanowiska granicznika płucnika
- Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa, to grunty leśne na terenie obiektu JW. 3090 - Nieznany Bór „ Kryniczka” Nadleśnictwo Hajnówka, będące w użytkowaniu MON zgodnie z Art. 40 Ustawy o lasach. Lasy te należy wyłączyć z użytkowania rębego i włączyć do gospodarstwa specjalnego.

- Lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego - projekt powinien obejmować wyłączone z użytkowania drzewostany nasienne, zgodne z aktualnym rejestrem bazy nasiennej. Lasy te należy wyłączyć z użytkowania rębego i włączyć do gospodarstwa specjalnego.
 - Lasy wodochronne należy bardzo uważnie i starannie kwalifikować obszary źródliskowe, wszystkie lasy wzdłuż cieków wodnych (tworzące ciągi hydrologiczne) oraz lasy położone na siedliskach bagiennych i wilgotnych. Szczególną ochroną powinny być objęte wodne źródła puszczańskie oraz siedliska bagienne.
 - Lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej tj. lasy stanowiące strefy ochrony zwierząt należy wskazać w oparciu o uaktualnione Decyzje Wojewody lub RDOŚ wyznaczające granice tych stref ..
 - Lasy położone w granicach administracyjnych miast, to lasy położone w Nadleśnictwie Hajnówka. Położone są na obrzeżach miasta Hajnówka oraz w okolicy osady Topiło. Lasy te należy wyłączyć z użytkowania rębego i włączyć do gospodarstwa specjalnego.
 - Lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, kategoria ta dotyczy założonych przez IBL powierzchni naukowych położonych w Nadleśnictwie Hajnówka i Białowieża.
- **LASY GOSPODARCZE** – Aktualnie do tej grupy zaliczono pozostałe 27 743,23 ha. Należy w nowym planie powierzchnię zweryfikować i do lasów gospodarczych zaliczyć lasy poza obszarami Natura 2000, które występują w Nadleśnictwach Browski i Hajnówka.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe Puszczy Białowieskiej od dawna stanowiły przedmiot ochrony. Lasy puszczańskie zostały uznane za obszar chronionego krajobrazu oraz została utworzona otulina BPN.

Lasy zaliczone do otulin Parków Narodowych.

Strefa ochronna tzw. otulina Białowieskiego Parku Narodowego została utworzona na podstawie art. 14 ust.7 i 10 ustawy z dn. 16 października 1991 r. o ochronie przyrody.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów poz. 424 z dn. 16 lipca 1996 r. w sprawie powiększenia BPN Dz. U. Nr 93 , w lasach nadleśnictw puszczańskich obejmuje ona pas lasów zmiennej szerokości, o powierzchni 3 224,26 ha. Lasy te wchodzi w całości do obszaru I określonego Decyzją Nr 23 Ministra OŚNiL.

Lasy położone na obszarach chronionego krajobrazu.

W roku 1986 decyzją Wojewódzkiej Rady Narodowej Lasy Puszczy Białowieskiej wraz z otaczającymi je gruntami zostały uznane za Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieska o pow. ok. 88 000 ha, w centrum którego znajduje się Białowieski Park Narodowy. Otaczają go lasy gospodarcze i rezerваты przyrody z przewagą drzewostanów o charakterze naturalnym. Strefę wewnętrzną stanowią tereny zagospodarowane rolniczo i lasy powstałe głównie z zalesień nieużytków porolnych.

W celu zapewnienia warunków kompleksowej ochrony przyrody, w oparciu o dotychczasową waloryzację przyrodniczo leśną, należy zarejestrować w terenie, podczas taksacji wszystkie gatunki i siedliska objęte ochroną europejską (wg danych BPN, RDOŚ - Wymienione w załącznikach Dyrektyw Unii Europejskiej).

F. USTALENIE I UZGODNIENIE CECH DRZEWOSTANÓW

Ustalenie cech drzewostanów należy wykonać na podstawie § 26 Instrukcji Urządzenia Lasu, w oparciu o:

- wykaz wyłączonych drzewostanów nasiennych,
- wykaz gospodarczych drzewostanów nasiennych,
- wykaz upraw pochodnych oraz projektowanych bloków upraw pochodnych,
- wyznaczone strefy ochrony gatunkowej,
- wyniki powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej,
- nowy podział lasów ochronnych,
- prace glebowo-siedliskowe.

Nadleśnictwo w porozumieniu z RDLP prześle kopie dokumentacji dotyczącej nasiennictwa i selekcji (decyzje i wykazy drzewostanów będących w Krajowym Rejestrze Leśnego Materiału Podstawowego). W trakcie prowadzonych prac urządzeniowych przyjęta zostanie zasada zachowania dotychczasowych adresów i powierzchni powyższych drzewostanów, jeżeli podczas prac taksacyjnych nie zostaną stwierdzone ewidentne zmiany w danych powierzchniach.

W miarę możliwości należy uwzględnić cechę lasów wyłączonych z zagospodarowania o ile stanowią odrębne wydzielenia.

G. PODZIAŁ LASU NA GOSPODARSTWA

Puszcza Białowieska stanowi bogaty przyrodniczo obszar, który musi być chroniony w sposób kompleksowy. Rezerваты, pomniki przyrody, użytki ekologiczne rozmieszczone są niemal równomiernie na terenie całego kompleksu.

W celu ochrony ekosystemów Puszczy Białowieskiej w części nie objętej granicami Parku Narodowego, działania hodowlano - ochronne będą realizowane w układzie trzech obszarów o odmiennych i zróżnicowanych reżimach ochronnych, stosownie do walorów tych obszarów (zgodnie z Decyzją Nr 23 Ministra OŚZNiL) oraz w oparciu o wymagania dotyczące Obszaru Natura 2000.

W celu zachowania wymogów Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej, zapewnienia trwałej ochrony i zrównoważonego gospodarowania w szczególnym obiekcie jakim jest Puszcza Białowieska należy utworzyć gospodarstwo specjalne.

I. Gospodarstwo specjalne I

- 1) Lasy rezerwatowe.
- 2) Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne.
- 3) Lasy stanowiące ostoje strefy ochrony zwierząt i grzybów podlegających ochronie gatunkowej.
- 4) Lasy stanowiące strefy ochrony stanowisk występowania granicznika płucnika w Nadleśnictwie Hajnówka i Browsk. W Nadleśnictwie Białowieża zarejestrowane stanowiska granicznika płucnika
- 5) Lasy cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym(w szczególności na gruntach podmokłych), unikatowych, rzadkich i ważnych dla regionu (w tym wszystkie drzewostany na siedliskach bagiennych i łągowych- Bb, BMb, LMb, Lł.).
- 6) Lasy stanowiące miejsca występowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory NATURA 2000.
- 7) Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa
- 8) Lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych.
- 9) Lasy przeznaczone do masowego wypoczynku i turystyki wokół miasta Hajnówka i osady Topiło.
- 10) Lasy pozostałe Obszaru I określonego Decyzją nr 23 Ministra OŚZNiL.

II. Gospodarstwo Specjalne II

Należy tutaj zaliczyć pozostałe drzewostany Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska” nie zaliczone wcześniej do gospodarstwa specjalnego I, a stanowiące fragmenty Obszaru II (poza kompleksem puszczańskim) i III wg Decyzji Nr 23.

H. SPOSOBY WYKONYWANIA INWENTARYZACJI DO PLANU URZĄDZENIA

Inwentaryzację lasu do planu urządzenia lasu należy wykonać zgodnie z obowiązującą Instrukcją Urządzania Lasu oraz specyfikacją istotnych warunków zamówienia będących podstawą do zawarcia umowy z Wykonawcą. Inwentaryzacja zasobów drzewnych przeprowadzona zostanie statystyczną metodą reprezentacyjną z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz losowego rozdziału kołowych powierzchni próbnych. Na powierzchniach kołowych należy wyliczyć ilość drewna martwego, na podstawie projektu *Instrukcji urządzania lasu*.

Inwentaryzacja zapasu w drzewostanach I klasy wieku zostanie wykonana w oparciu o szacunek wzrokowy z wykorzystaniem tablic zasobności.

W drzewostanach od II klasy wieku inwentaryzacja zostanie przeprowadzona w oparciu o statystyczną metodę reprezentacyjną.

Rozmieszczenie i lokalizację powierzchni kołowych należy wykonać na mapach gospodarczych (w skali 1:5 000). Granic powierzchni kołowych nie należy oznaczać w terenie, a pomiar pierśnic wykonać wyskalowanym ramieniem średnicomierza w kierunku środka powierzchni próbnej. Pierśnicę drzew powyżej wyskalowanej miary ramienia średnicomierza należy obliczyć na podstawie pomiaru ich obwodu na wys. 1.3 m. *W oparciu o § 31 ust.14 instrukcji u.l. należy zrezygnować z szacowania miąższości dla drzew z dolnych warstw drzewostanu, których pierśnica nie osiągnęła 7 cm oraz pomiaru na powierzchniach kołowych gatunków krzewiastych.*

W elaboracie należy zamieścić informację: że statystyczna metoda reprezentacyjna pomiaru miąższości nie daje dokładnych wyników dla drzewostanu i nie może być podstawą do rozliczenia masy na pozycji zrębowej. Zadawalająca dokładność tej metody osiągnięta jest dla obrębu leśnego.

Zgodnie z pismem DGLP (Znak:ZU-7019-13/10 z dnia 29 stycznia 2010r.) stratyfikację grup drzewostanów dla potrzeb inwentaryzacji zasobów drzewnych, należy wykonać po

sporządzeniu nowych opisów taksacyjnych, a przekazanie nowej bazy opisów taksacyjnych do nadleśnictwa nie później niż do dnia 1 stycznia 2012 roku.

Szacowanie stopnia uszkodzenia drzewostanu wykonywane będzie zgodnie z obowiązującą instrukcją u.l.. Przy czym należy dokonać szacowania uszkodzeń drzewostanów bez względu na ich wiek, tj. również w I klasie wieku. W drzewostanach, w których występuje więcej niż jeden czynnik uszkodzeń, należy w bazie danych zapisać rodzaj uszkodzenia, który ma większy wpływ na dany drzewostan.

I. PROPOZYCJE WIEKÓW RĘBNOŚCI DLA GATUNKÓW LASOTWÓRCZYCH

W gospodarstwie specjalnym wieki rębności pominięto, gdyż etat będzie sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb czynnej ochronny, jakie zostaną zidentyfikowane jako konieczne dla usunięcia skutków zniekształceń antropogenicznych oraz podtrzymania funkcjonowania układów półnaturalnych siedlisk przyrodniczych oraz hodowlanych drzewostanów.

J. ZAKRES AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Istniejący program ochrony przyrody, wg stanu na 1 stycznia 2002 r. winien być zaktualizowany zgodnie z § 3 pkt. 4 oraz § 110 i 111 Instrukcji Urządzania Lasu.

Aktualizacja Programu Ochrony Przyrody dla nadleśnictwa będzie dotyczyła weryfikacji:

- 1) adresów wszystkich form ochrony występujących w nadleśnictwie,
- 2) ważniejszych obiektów zabytkowych, wg informacji Państwowej Służby Ochrony Zabytków i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska,
- 3) wykazu istniejących form ochrony przyrody,
- 4) wykazu drzew zasługujących na ochronę,
- 5) wykazu drzewostanów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym,
- 6) listy gatunków flory podlegających ochronie ścisłej i częściowej,
- 7) opisanie Obszarów Natura 2000 i związane z tym kierunkowe zmiany we wskazaniach gospodarczych dla drzewostanów zaliczonych do obszarów naturowych.

Źródłem danych do aktualizacji Programu Ochrony Przyrody dla nadleśnictwa będą:

- 1) dane wykonawcy prac z inwentaryzacji terenowej,
- 2) dane nadleśnictwa, w tym inwentaryzacja przyrodnicza nadleśnictwa wykonana w 2007 roku,

- 3) dane służb RDOŚ – Regionalnego Konserwatora Przyrody w Białymstoku,
- 4) dane służb Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku,
- 5) dane Ministerstwa Środowiska dotyczące inwentaryzacji przyrodniczych obszarów znajdujących się w Sieci Natura 2000.

Na gruntach będących w zarządzie Lasów Państwowych wykonawca prac dokona aktualizacji Programu Ochrony Przyrody na podstawie zebranych materiałów i ich weryfikacji terenowej. Natomiast na pozostałych gruntach, będących w zasięgu terytorialnym działania nadleśnictwa aktualizacja Programu Ochrony Przyrody zostanie wykonana w oparciu o zebrane materiały z RDOŚ i z nadleśnictwa.

Przy aktualizacji Programu Ochrony Przyrody należy zwrócić szczególną uwagę na powołane od 2002 roku oraz projektowane formy ochrony przyrody (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe) . Szczegółowe dane należy przedstawić dla gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Białowieża, Browsk, Hajnówka oraz całego LKP „Puszcza Białowieska”, jak również oddzielnie dla gruntów będących w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Białowieża, Browsk, Hajnówka oraz całego LKP „Puszcza Białowieska”, nie będących w jego zarządzie.

Na terenie Nadleśnictw występuje szereg gatunków chronionych zarówno roślin, grzybów i zwierząt. Ponadto Nadleśnictwa w zakresie bogactwa przyrodniczego posiadają uaktualniane na bieżąco rejestry prowadzone w formie kart występowania gatunków oraz monitoringu obiektów chronionych, na poziomie leśnictw, są to „skoroszyty ochrony przyrody”. Wykonawcy oprócz wyżej wymienionej dokumentacji zostaną przekazane wyniki inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej w latach 2006-2007. Wszystkie wymienione powyżej formy ochrony, w tym gatunki oraz dokumentacja przekazana przez Nadleśnictwo powinny zostać uwzględnione w planie urządzenia lasu.

Ponadto w programie ochrony przyrody należy:

- omówić ogólnie sposoby realizacji zabiegów gospodarczych w odniesieniu do zachowania miejsc występowania najcenniejszych gatunków chronionych,
- uwzględnić i opisać w sposób syntetyczny „Zasady postępowania w lasach ochronnych” przekazane przez RDLP,
- opisać wytyczne do prowadzenia gospodarki na cennych przyrodniczo siedliskach w odniesieniu do wykazu wskazań ochronnych w opisach taksacyjnych, - uwzględnić w formie opisowej wewnętrzne uregulowania LP oraz dane Nadleśnictwa dotyczące pozostawiania drewna martwego w lesie.

W programie ochrony przyrody należy podać sumaryczną powierzchnię (bez szczegółowej lokalizacji) drzewostanów wyłączonych z użytkowania decyzją Nadleśniczego w ramach realizacji zaleceń certyfikacyjnych FSC.

Opisy szczegółowe, wykazy i tabele wykonane dla form ochrony przyrody i zabytków należy uaktualnić, jedynie dla gruntów zarządzanych przez LP, dla pozostałych należy opisać ich sumaryczną ilość w zasięgu terytorialnym oraz zaznaczyć na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych.

Aktualizacja będzie dotyczyła:

- 1) Wykazu pomników przyrody oraz użytków ekologicznych (zgodnie z art. 114 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody rejestr pomników przyrody oraz użytków ekologicznych prowadzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska).
- 2) Aktualnego wykazu stref ochrony gatunków chronionych (od 2009 roku każda czynność gospodarcza polegająca na wycince drzew lub krzewów w strefie ochrony całorocznej lub okresowej w ciągu całego roku winna odbywać się za zgodą Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska).
- 3) Obszaru Chronionego Krajobrazu: „Puszcza Białowieska” - Uchwała Nr XII/84/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986 r. zmiana: Rozporządzenie Wojewody Białostockiego Nr 4/98 z 20.05.1998 r. Rozporządzenie Nr 13/04 Wojewody Podlaskiego z 16.09.2004 r. Rozporządzenie Nr 7/05 Wojewody Podlaskiego z 25.02.2005 r.
- 4) Obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego (rodzaj obiektu, lokalizacja, wpis do rejestru ewidencji zabytków)

W opracowaniu należy odnieść się do Rezerwatu Biosfery „Puszcza Białowieska” (2005 r). Obszarom Natura 2000 należy poświęcić oddzielny rozdział opisując szczegółowo poniżej wymienione obszary.

- 1) Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 Puszcza Białowieska (kod PLC200004) powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, które zostało zmienione rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 roku, a następnie rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 roku (wykorzystanie informacji z SDF).
- 2) Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk) „Puszcza Białowieska” (kod PLC200004) zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 12 grudnia 2008 roku (wykorzystanie informacji z SDF)

- 3) Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB200007 „Dolina Górnej Narwi” powołany Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r.
- 4) Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH200010 „Ostoja w Dolinie Górnej Narwi” po pozytywnej decyzji Rady Ministrów w dniu 20 października 2009r. , został zgłoszony do Komisji Europejskiej. Fakt zgłoszenia zobowiązuje do co najmniej nie pogarszania stanu obszaru.

Należy zamieścić aktualny wykaz chronionych siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, grzybów i zwierząt z podziałem na gatunki chronione, rzadkie, i z Czerwonej Księgi uwzględniając:

- 1) Wyniki powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej dotyczącej siedlisk przyrodniczych leśnych i nieleśnych, gatunków chronionych roślin i zwierząt, wykonywanej w latach 2006 – 2008,
- 2) Wyniki inwentaryzacji wykonanej przez Wojewódzki Zespół Specjalistyczny działający w 2008 roku przy Wojewodzie Podlaskim,
- 3) Wyniki prowadzonego na bieżąco monitoringu w zakresie ochrony przyrody,
- 4) Aktualne informacje o środowisku dostępne w publikacjach naukowych oraz udostępnionych przez lokalne NGO-sy.

W Programie należy zamieścić aktualny wykaz i lokalizację obszarów HCVF wyznaczonych przez Nadleśnictwo.

Zaleca się wykonanie map (jako oddzielnych warstw LMN):

- 1) mapy obszarów Natura 2000 oraz rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych i gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 na tle planowanego użytkowania rębnego, zalesień i zmian przeznaczenia gruntów,
- 2) mapy form ochrony przyrody oraz wartości kulturowych,
- 3) mapy obszarów HCVF oraz obszarów nieobjętych gospodarowaniem.

Program należy sporządzić, jako oddzielne opracowanie (nagrane na płytę CD w edycji z możliwością szerokiego udostępnienia w celach edukacyjnych). W takiej wersji nie powinny się znaleźć dokładne lokalizacje gatunków chronionych.

K. ZALECENIA W ZAKRESIE PROJEKTOWANIA DZIAŁAŃ ODNOWIENIOWYCH I PIELEGNACYJNYCH

Wielka wartość przyrodnicza Puszczy Białowieskiej i konieczność egzekwowania Dyrektyw Unii Europejskiej wymaga nowelizacji dotychczas obowiązujących zarządzeń i decyzji w sprawie zagospodarowania i ochrony Puszczy Białowieskiej. Zmiany te nie mogą jednak naruszać zapisów ustawy o lasach, a w szczególności wykonania zabiegów

profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów (Art. 9 Ustawy o lasach) oraz obowiązku trwałego utrzymania lasu, w tym obowiązku skutecznego odnowienia powierzchni.

Aktualne regulacje prawne w Puszczy Białowieskiej powodują minimalizację ingerencji antropogenicznych w naturalne procesy zachodzące w ekosystemach leśnych. Zapewni to duży udział starodrzewi w kompleksie puszczańskim, zachowanie siedlisk przyrodniczych i biotopów wielu gatunków ptaków, chrząszczy, motyli, nietoperzy oraz pozostałych zwierząt będących przedmiotami ochrony Natura 2000.

Również z punktu widzenia ochrony obszaru Natura 2000 konieczne będzie zaprojektowanie w planie urządzeniowym zabiegów ochronnych służących poprawie stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub zachowaniu właściwego, stanu ochrony siedlisk przyrodniczych. Planowanie to z uwagi na obowiązujące ograniczenia, będzie dotyczyło drzew i drzewostanów do wieku 100 lat. Za niezbędne dla spełnienia warunków trwałości lasu uznaje się zabiegi wspierające istniejące lub powstające odnowienia naturalne, a także wynikające z utrzymania i kształtowania stabilności lasu poprzez m.in. zminimalizowanie ryzyka gwałtownego rozpadu drzewostanów (głównie z udziałem świerka).

W drzewostanach przy planowaniu i realizacji działań hodowlano – ochronnych należy stosować:

- 1) Zabiegi odnowieniowe, których celem jest inicjowanie i odślanianie młodego pokolenia uzyskanego z odnowień naturalnych, lub wprowadzonego sztucznie.
- 2) zabiegi pielęgnacyjne, pozwalające na stopniową regulację składu gatunkowego w kierunku, celu określonego typem gospodarczym drzewostanu. *Realizacja tego celu na siedliskach Natura 2000 służy poprawie stanu ochrony siedliska przyrodniczego.*

Oprócz potrzeb hodowlano – ochronnych drzewa (w tym wywroty i złomy) w Puszczy Białowieskiej mogą być wycinane z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ludzi (w strefach szlaków turystycznych, dróg publicznych, linii podziału powierzchniowego, granicy państwa). Jednocześnie prowadzi się ścinkę osik oraz pozostawia wycięte drzewka z czyszczeń późnych i trzebieży wczesnych do zgryzania i spałowania przez coraz większą populację kopytnych.

W związku z powyższym, proponujemy następujące zasady zagospodarowania Puszczy Białowieskiej, stosownie do walorów przyrodniczych.

1. ZABIEGI ODNOWIENIOWE

A. Gospodarstwo specjalne I

Jest to gospodarstwo, w którym czynności ochronne będą służyły poprawie oraz zachowaniu właściwego, stanu ochrony siedliska przyrodniczego. Zabiegi hodowlano – ochronne należy prowadzić w drzewostanach, gdzie naturalne procesy sukcesyjne zmierzają do uproszczenia lub/i zubożenia składu gatunkowego i struktury drzewostanów (np. wypieranie przez grab innych gatunków pożądaných w składzie zbiorowisk). Odnowienie sztuczne winno być ograniczone do gatunków głównych w sytuacji , kiedy będzie zapewnione odnowienie gatunków domieszkowych z samosiewu. Przy braku odnowień naturalnych należy wprowadzić gatunki domieszkowe równocześnie z gatunkami głównymi. Nie będzie to dotyczyło gatunków lekkonasiennych (brzoza, olsza, osika), które w warunkach rozluźnionego drzewostanu lub otwartej przestrzeni łatwo odnawiają się z samosiewu. Na siedliskach lasowych, jako domieszka, powinny się znaleźć wierzba iwa, jabłoń dzika, grusza dzika, jarzębina, a w olsach wierzby: pięciopęcikowa i krucha.

Wyłączenie z użytkowania i zabiegów hodowlano – ochronnych wszystkich siedlisk bagiennych i łągowych zapewni skuteczne zachowanie w stanie naturalnym borów, lasów , brzezin i świerczyn bagiennych. Postępowanie hodowlane powinno być dostosowane do specyfiki poszczególnych siedlisk przyrodniczych i ukierunkowane na zachowanie tego co naturalne. Powinno zapewnić zachowanie jak największej liczby cech i elementów naturalnego lasu, a przede wszystkim pełnego składu gatunkowego drzew, krzewów, runa nienaruszonej gleby, zróżnicowanej struktury wiekowej i mozaiki faz rozwojowych, obecność starych drzew i martwego drewna. W trakcie kształtowania kolejnego pokolenia drzew (sadzenie, pielęgnacja) należy dążyć do polepszenia stopnia zachowania siedliska, aby osiągnąć w przyszłości właściwy stan ochrony.

Do gospodarstwa specjalnego I proponujemy włączyć:

Rezerваты istniejące - *postępować zgodnie z opracowanymi planami ochrony rezerwatów lub wg zadań ochronnych wydanych przez Dyrektora RDOŚ.*

Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne - *zagospodarowanie polega na wykonywaniu cięć o charakterze sanitarnym i cięć rozluźniających lub cięć odnowieniowych.*

Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa - *wykonanie zabiegów hodowlano–ochronnych z uwzględnieniem specyfiki tego typu lasów.*

Lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych - prowadzić działania wynikające z charakteru powierzchni i w uzgodnieniu z prowadzącym badania.

Lasy stanowiące strefy ochrony zwierząt podlegających ochronie gatunkowej – postępować zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody Art.60 ust.6 oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 28.09.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną. Na wszelkie zabiegi planowane w strefie częściowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora Regionalnej Dyrekcji OŚ.

Lasy stanowiące strefy ochrony stanowisk występowania granicznika płucnika w Nadleśnictwie Hajnówka oraz Nadleśnictwie Browsk – postępować zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody Art.60 ust.6 oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 9.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną. W Nadleśnictwie Białowieża zarejestrowano na razie stanowiska granicznika płucnika.

Lasy cenne pod względem przyrodniczym (zaliczone do siedlisk priorytetowych) na siedliskach bagiennych Bb, BMb, LMb oraz łągów Lł: - drzewostany wyłączyć z użytkowania, a w szczególności objąć ochroną występujące zespoły roślinne *Dryopteridis thelypteridis-Betuletum pubescentis*. *Betulo pubescenti-Piceetum*. *Sphagno-Betuletum*, *Sphagno girgensohnii- Piceetum*, *vaccinio uliginosi-Picetum*, *Ledo-Sphagnetum*, *Salicetum triandro viminalis*, *Ficario-Ulmetum*.

Lasy przeznaczone do masowego wypoczynku i turystyki - w drzewostanach tych należy prowadzić cięcia hodowlane, w sposób wynikający z potrzeb młodego pokolenia oraz cięcia ochronne, o ile zaistnieje taka potrzeba.

Lasy w których występują dobra kultury materialnej - prowadzić działania wynikające z charakteru powierzchni, za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Lasy stanowiące ochronę siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory Natura 2000 - postępowanie dostosować do wymagań siedliska przyrodniczego oraz biotopów gatunków będących przedmiotem ochrony.

Przy prowadzeniu cięć pielęgnacyjnych pozostawiać bez zabiegu ok. 10-20% powierzchni.

B. Gospodarstwo specjalne II

- **Drzewostany zaliczone do pozostałej części Obszaru II i Obszar III (poza obszarami włączonymi do gospodarstwa specjalnego I)** wg Decyzji Nr 23.

Jest to gospodarstwo położone poza głównym kompleksem puszczańskim. Dla zapewnienia trwałości i stabilności drzewostanów należy dążyć do inicjowania i kontroli procesów odnowieniowych, wykorzystując w stopniu maksymalnym odnowienia naturalne (w miarę

potrzeb uzupełniane sztucznymi) i dążyć do uzyskiwania składów odnowień zbliżonych do naturalnych wzorców. Postępowanie hodowlane powinno być dostosowane do specyfiki poszczególnych siedlisk i ukierunkowane na zachowanie naturalnych składników ekosystemów leśnych i na stopniowe przywracanie naturalnego charakteru siedliskom zniekształconym. W trakcie kształtowania kolejnego pokolenia drzew (sadzenie, pielęgnacja) działania winny w maksymalnym stopniu uwzględniać potrzeby zachowania trwałości lasu, a także zachowania możliwie najlepszej kondycji zdrowotnej ekosystemów leśnych. Zwiększenie różnorodności biologicznej zwłaszcza organizmów związanych z martwym drewnem i starymi drzewami zostanie zapewnione poprzez realizację Decyzji MŚ w sprawie zakazu wycinania starych ponad 100-letnich drzew i drzewostanów. Odnowienie należy realizować na niewielkich powierzchniach, z uwzględnieniem wymagań poszczególnych gatunków. Zostaną zastosowane zabiegi w formie złożonych cięć częściowych, gniazdowych, stopniowych i przerębowych lub ich kombinacji dostosowanych do warunków siedliskowo-drzewostanowych i zmierzających do odtworzenia konkretnego zbiorowiska.

Tab. 1. PROPONOWANE SPOSOBY ODNOWIENIA LASU RODZAJE I GRUPY CIĘĆ ODNOWIENIOWYCH POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW SIEDLISKOWYCH LASU POŁOŻONYCH POZA GŁÓWNYM KOMPLEKSEM PUSZCZAŃSKIM (STREFA II ,III).

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Sposób zagospodarowania
1	Bśw	Cięcia gniazdowe, z krótkim lub średnim okresem odnowienia i pozostawieniem starych drzew jako przestoje
2	Bw	Cięcia gniazdowe z krótkim lub średnim okresem odnowienia i pozostawieniem starych drzew jako przestoje
3	Bb	Wyłączyć z użytkowania rębego
4	BMśw	Cięcia gniazdowe i częściowe z pozostawieniem kęp starodrzewu
5	BMw	Cięcia gniazdowe i częściowe i gniazdowe z pozostawieniem kęp starodrzewu
6	BMb	Wyłączyć z użytkowania rębego
7	LMśw	Cięcia stopniowo gniazdowe ze średnim lub długim okresem odnowienia
8	LMw	Cięcia stopniowo gniazdowe ze średnim lub długim okresem odnowienia
9	LMb	Wyłączyć z użytkowania rębego

Lp.	Typ siedliskowy lasu	Sposób zagospodarowania
10	Lśw	Cięcia stopniowo gniazdowe z długim lub bardzo długim okresem odnowienia z pozostawieniem starych drzew w postaci kęp i przestojów
11	Lw	Cięcia stopniowo gniazdowe z długim lub bardzo długim okresem odnowienia z pozostawieniem starych drzew w postaci kęp i przestojów
12	OI	Cięcia gniazdowe z pozostawieniem fragmentów drzewostanów do naturalnej sukcesji
13	OIJ	Cięcia stopniowo gniazdowe z długim lub bardzo długim okresem odnowienia z pozostawieniem starych drzew w postaci kęp i przestojów
14	Lł	Wyłączyć z użytkowania rębego za wyjątkiem odsłaniania odnowień naturalnych

Projektując sposoby odnowienia, należy uwzględniać naturalne fazy rozwoju drzewostanu. Zabiegi ukierunkować pod kątem potrzeb już istniejącego odnowienia oraz stworzenia warunków dla jego inicjowania. Aby zrealizować powyższe cele należy dopuścić możliwość stosowania następujących sposobów zagospodarowania:

- ◆ Cięcia gniazdowe (IIIb) - zmodyfikowane projektować na siedlisku: **BMśw, BMw**, - szerokości pasa manipulacyjnego 150m na pow. 6-9 ha lub na pow. całego wydzielenia z okresem odnowienia 30 lat. Modyfikacja rębni polega na konieczności odnowienia przeważającej powierzchni sadzeniem z braku możliwości uzyskania odnowień naturalnych gatunków głównych oraz łączeniu i poszerzaniu gniazd w kolejnych etapach.
- ◆ Cięcia stopniowo – gniazdowe (IVd) projektować na siedlisku: **Lśw, LMw, Lw OIJ**- Prowadzić zagospodarowanie na powierzchni całych wydzieleń, okres odnowienia 40-60lat, zaś pobór masy w pierwszym wejściu ograniczyć wg potrzeb hodowlano-ochronnych do ok. 20 %. Realizacja polega na wykonywaniu cięć przerębowych, gniazdowych a nawet zupełnych na niewielkich powierzchniach. Za każdym razem cięcie należy dostosować do wymagań odnawianych gatunków.
- ◆ Cięcia gniazdowe (III a) projektować na siedliskach: **Bśw, Bw, OI** na szerokości pasa do 100 m. Projektować dwa pasy zrębowe w 10-leciu oraz 30% poboru masy i 30% powierzchni do odnowienia.

- ◆ Cięcia stopniowo – gniazdowe projektować na siedliskach: LMśw - okres odnowienia 20 - 40 lat. I etap gniazda 15-20 arów i wprowadzenie w nich dębu, na mniejszych gniazdach świerka, łącznie na 30% powierzchni; przy większej powierzchni gniazda na jednym gnieździe lokalizować po 2 gatunki, w przypadku gniazd powyżej 30 arów można włączyć do składu sosnę. Sosna wprowadzana zasadniczo po cięciu uprzątającym. BMw - z okresem odnowienia 20-40 lat, na powierzchni całych wydzieleń.

W wykazie cięć przy projektowaniu zabiegów odnowieniowych nie stosować współczynnika redukcyjnego z tytułu pozostawiania na zrębach kęp ekologicznych, grup drzew oraz stref ekotonowych wzdłuż dróg publicznych. Wykaz projektowanych ww. zabiegów wykonać zgodnie z § 98 IUL dla pierwszego 10-lecia bez przydziału działek zrębowych na lata,

Drzewostany „Przejściowe tzw. pocenturowskie”

Drzewostany „przejściowe” występujące w Puszczy Białowieskiej, powstały w wyniku eksploatacji lasu i zajmują powierzchnię około 6,5 tys. ha., co stanowi 15 % powierzchni polskiej części Puszczy. Za drzewostany „przejściowe” uznaje się 80 – 90 letnie drzewostany osikowe, brzozowe i olszowe z odrosli, grabowe powstałe na rozległych zrębach zupełnych wyciętych w czasie I wojny światowej, oraz z kontraktu tzw. CENTURY (1924 – 1929) , a także drzewostany ponad 100-120 letnie o zubożałym niedostosowanym do siedliska składzie gatunkowym, w tym z dominacją ekspansywnego grabu (*ustalenie z konferencji nt. Postępowanie z drzewostanami „Przejściowymi w nadleśnictwach LKP „PB”*).

Cięcia odnowieniowe proponujemy prowadzić w zależności od typu siedliskowego lasu i aktualnego składu gatunkowego drzewostanu z zachowaniem wszystkich istniejących gatunków docelowych. Drzewostany zawierające w składzie minimum 30% gatunków zgodnych z siedliskiem pozostawić do przebudowy w formie cięć pielęgnacyjnych (tzw. trzebież przekształceniowa). W przypadku braku lub niewystarczającego udziału cennych przyrodniczo gatunków (np. dębu, jesionu) wypieranych ze składu gatunkowego przez obecnie bardziej ekspansywne gatunki (np. grab) należałoby zastosować cięcia gniazdowe lub stopniowe na niewielkich powierzchniach właśnie w celu wzbogacenia składu gatunkowego o wymienione przykładowo gatunki cechujące się większymi wymaganiami świetlnymi.

W gospodarstwie specjalnym II projektowane cięcia odnowieniowe będą wynikały ze stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych i dostosowane do wymagań ekologicznych gatunków przewidzianych do odnowienia. Proponowane modyfikacje z zastosowaniem zagospodarowania gniazdowego (IIIa i IIIb) i stopniowo - gniazdowego (IV d) należy szerzej opisać w planie hodowli opisanego ogólnego (elaboratu).

W opisanu ogólnym należy szeroko opisać wymogi wynikające z zasad hodowli lasu oraz zasad i kryteriów certyfikacji w kwestii postępowania z ciekami wzdłuż cieków wodnych, bagien zbiorników wodnych z uwzględnieniem elementów specyficznych i szczególnych dla Nadleśnictw LKP „Puszcza Białowieska”

2. ZABIEGI PIELEGNACYJNE

Celem nadrzędnym cięć pielęgnacyjnych (czyszczeń, trzebieży) będzie popieranie gatunków drzew charakterystycznych dla danego siedliska oraz stopniowe eliminowanie ze składu drzew obcych geograficznie lub ekologicznie. W trakcie wykonywania cięć należy promować powstające naloty i podrosty typowe dla danego siedliska przyrodniczego. Cięcia powinny stanowić stopniową regulację składu gatunkowego dążąc do celu określonego typem gospodarczym drzewostanu z jednoczesnym zachowaniem szerokiego wachlarza gatunków dla urozmaicenia struktury oraz zwiększenia odporności drzewostanów.

Przy pielęgnacji upraw, podczas wykaszania, nie należy eliminować pojawiających się z samosiewu gatunków domieszkowych, a jedynie regulować ich udział. Czyszczenia późne i trzebież wczesna powinny być wykonywane z niewielką intensywnością, ale przy częstych nawrotach. Zabiegom tym powinna stale towarzyszyć świadomość celu, jakim jest kształtowanie lasu o pełnym składzie gatunkowym drzewostanu, warstwy krzewów i runa, zgodnych z warunkami siedliska. Odpowiednie zabiegi hodowlano ochronne powinny regulować dopływ światła do dna lasu celem wzbogacenia runa leśnego i utrzymania cennych gatunków roślin i zwierząt wymagających większej ilości światła. Przeprowadzana selekcja będzie zgodna z naturalnymi procesami zachodzącymi w ekosystemach leśnych ze szczególnym uwzględnieniem biogrup, które tworzą się zwykle w lasach naturalnych. Ma również ona na celu kształtowanie stabilności lasu i wzmocnienie jego odporności na działanie czynników abiotycznych (śniegu, wiatru). Należy pozostawić w lesie do naturalnego rozkładu wszystkie drzewa dziuplaste, leżące martwe oraz posusz „jałowy” i drewno murszejące.

Jednym z podstawowych czynników utrzymania właściwego stanu siedliska przyrodniczego, jego żyzności i stabilności jest ograniczenie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach. Ich zakłócenie spowodowane działalnością człowieka, winno być przywrócone do stanu pierwotnego poprzez lokalne zastosowanie zabiegów korygujących (ochrona miejsc występowania bobra, drobne zastawki na ciekach z drewna, kamieni, powalonych drzew), a także spowalniających spływ wody z lasu.

Czyszczeniami należy objąć uprawy i młodniki na powierzchniach otwartych, jak również młode pokolenie pod osłoną (na powierzchni zredukowanej). Przy projektowaniu CP należy kierować się wytycznymi zawartymi w *Zasadach Hodowli Lasu*. Projektowanie czyszczeń późnych z pozyskaniem miąższości grubizny zostanie w planie zapisane jako wskazówka „CP; CP-P”. Natomiast drzewostany, w których nie będzie przewidywane pozyskanie grubizny otrzyma jedynie wskazówkę CP. Drzewostany, w których zaprojektowano czyszczenie późne z pozyskaniem masy należy uzgodnić z Nadleśnictwem.

Zgodnie z wytycznymi § 147 pkt. 2 ZHL nie należy projektować liczby nawrotów w czyszczeniach i trzebieżach wczesnych. Pilność zabiegu określić na podstawie faktycznych potrzeb pielęgnacyjnych poszczególnych drzewostanów z zastosowaniem wytycznych § 46 *Instrukcji Urządzania Lasu*, potrzeba wprowadzenia pilności zabiegu na konkretnych pozycjach będzie przedmiotem odrębnego uzgodnienia z Nadleśnictwem.

Zabiegu trzebieży późnej nie należy projektować w drzewostanach o zwarciu luźnym lub przerywanym, zagęszczeniu luźnym z wyjątkiem trzebieży przekształceniowej.

W wyłączonych drzewostanach nasiennych należy projektować wskazówkę TP wykonywaną jako cięcia sanitarno-selekcyjne, dotyczy to również gospodarczych drzewostanów nasiennych nie przewidzianych do użytkowania rębego.

Przy projektowaniu rozmiaru cięć należy uwzględnić pozyskanie w mijającym okresie gospodarczym oraz przeciętny poziom wielkości pozyskania w cięciach przygodnych z ostatnich 5 lat.

Zgodnie z instrukcją urządzania lasu etat użytkowania przedrębego w wymiarze powierzchniowym na I 10-lecie zostanie ustalony w oparciu o *Instrukcję Urządzenia Lasu* (§ 94), sumarycznie dla całego obrębu, wg rodzajów cięć, gatunków panujących oraz klas i podklas wieku, bez uwzględniania gospodarstw. Maksymalna miąższość do pozyskania dla nadleśnictwa zostanie zaproponowana na Naradzie Techniczno-Gospodarczej (NTG), a wyniknie z faktycznych potrzeb hodowlano ochronnych drzewostanów.

L. ZALECENIA W ZAKRESIE PLANOWANIA HODOWLANEGO Z UWZGLĘDNIENIEM LOKALNYCH WARUNKÓW

W trakcie kształtowania kolejnego pokolenia drzew proponuje się następujące gospodarcze typy drzewostanów, orientacyjne składy odnowień na poszczególnych typach siedliskowych lasu z uwzględnieniem zespołów roślinnych.

Tab. 2. PROPONOWANE SKŁADY ODNOWIEŃ (GAT. GŁÓWNE, DOMIESZKOWE I PIONIERSKIE)

Typ siedliska	Zespół roślinny	Przyrodniczy typ drzewostanu	Proponowany skład orientacyjny zakładanej uprawy w %.
Bśw1	<i>Peucedano-Pinetum typicum</i>	So	So 90-100; Brzb+S _w 5-10 (Brzb 5% z samosiewu)
Bśw1	<i>Peucedano-Pinetum cladonietosum</i>	So	So 95-100; Brzb do 5%
Bśw2	<i>Peucedano-Pinetum myrtilletosum</i>	So	So 80-90; Ś _w 10-20 (Brzb 5% z samosiewu)
BMśw1	<i>Calamagrostio-Piceetum</i>	Ś _w -So	So 60-70; Ś _w 20-30; Db 10-20 (Brzb 10% z samosiewu)
BMśw1	<i>Pino-Quercetum</i>	Db-So	So 70-80; Db 20-30; (Brzb 10% z samosiewu)
BMśw2	<i>Vaccinio myrtilli-Piceetum typicum</i>	So-Ś _w	Ś _w 40-50; So 40-50; Db 10-20 (Brzb+O _s 10% z samosiewu)
BMśw2	<i>Calamagrostio-Piceetum</i>	Ś _w -So	So 50-60; Ś _w 30-40; Db 10-20 (Brzb 10% z samosiewu)
LMśw1	<i>Melitti-Carpinetum</i>	So-Db	Db 50-70; So 30-40; L _p , S _w 5-10 (Gb, Brz, O _s 10-20% z samosiewu)
LMśw1	<i>Potentillo albae-Quercetum</i>	Db	Db 70-80; So 10-20; L _p , Kl 5-10 (Brz, Gb do 5% z sam.)
LMśw1	<i>Corylo-Piceetum</i>	Db-Ś _w -So	So 40-50; Ś _w 20-30; Db 20-30; L _p , Kl 5-10; (Brz, O _s , Gb 5-10% z samosiewu)
LMśw2	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	Ś _w - Db	Db 40-50; Ś _w 30-40; So 10-20; L _p +Kl 5-10; (Brz, O _s , Gb 10-20% z samosiewu)
LMśw2	<i>Corylo-Piceetum</i>	So-Db-Ś _w	Ś _w 30-40; Db 30-40; So 20-30; L _p , Kl 5-10; (Brz, O _s , Gb 10-20% z samosiewu)
Lśw1	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	L _p -Ś _w -Db	Db 50-60; Ś _w 20-30; L _p +Kl 20-30; (Gb, O _s , Brzb 10-20 z samosiewu)
Lśw1	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i>	Ś _w -L _p -Db	Db 40-50; L _p +Kl +J _s 20-30; Ś _w 20-30, (Gb, O _s , Brzb 10-20 z samosiewu)
Lśw2	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i>	L _p -J _s -Db	Db 30-40; J _s +W _z 20-30 ;L _p + Kl+O _l 20-30; Ś _w 10-20, (Gb, O _s , Brzb 10-20 z samosiewu)
Bw1	<i>Molinio-Pinetum typicum</i>	So	So 80-90; Brz 10-20
Bw2	<i>Molinio-Pinetum ledetosum</i>	So	So 70-90; Brz 10-30;
BMw1	<i>Vaccinio myrtilli-Piceetum typicum</i>	So-Ś _w	Ś _w 50-60; So 30-40; (Brzb,O _s 10-20 % z samosiewu)
BMw1	<i>Quercu-Piceetum typicum</i>	Db-Ś _w	Ś _w 40-50; Db 30-40; So 10-20; (Brzb,O _s 10-20 % z samosiewu)
BMw2	<i>Vaccinio myrtilli-Piceetum</i>	So-Ś _w	Ś _w 60-70; So 20-30; (Brzb 10-20 %

	<i>sphagnetosum</i>		z samosiewu)
BMw2	<i>Quercus-Piceetum sphagnetosum</i>	Db-Św	Św 60-70; Db 20-30; (Brzb,Os 20-30 % z samosiewu)
LMw1	<i>Quercus-Piceetum stellarietosum</i>	OI-Db-Św	Św 40-50; Db 30-40; OI 20-30; (Brz, Os, Gb, Kl 10-20% z samosiewu)
LMw1	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i>	Lp-Św-Db	Db 30-40; Św 30-40; Lp+Kl 20-30 Brz+Gb 20-30 z sadz. i samosiewu) OI+Os i inne 10%
LMw2	<i>Quercus-Piceetum stellarietosum</i>	Db-OI-Św	Św 40-50; OI 30-40; Db 20-30, (Brz, Os, Gb 20-30% z samosiewu)
LMw2	<i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum var. Alnus glutinosa</i>	Db-Św-OI	OI 40-50; Św 30-40, Db 10-20 Brz+Gb 20-30 % z sadz. i samosiewu);
Lw1	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum var. Ficaria verna</i>	OI-Js-Db	Db 40-50, Js+Wz 20-30, OI 20-30; Lp+Kl 10-20; Św 10, (Gb, Os, Brzb 10-20 z samosiewu)
Lw1	<i>Tilio-Carpinetum caricetosum remotae</i>	OI-Św-Db	Db 30-40; Św 20-30, OI 20-30; Lp+Kl 10-20%; Js+Wz 10-20; (Gb, Os, Brzb 10-20 z samosiewu)
Lw2	<i>Tilio-Carpinetum caricetosum remotae</i>	Db-OI	OI 30-40, Db 30-40; Św 10-20, Js+Wz i inne 10-20; Lp+Kl 5-10; (Gb, Os, Brzb 10-20 z samosiewu)
Lw2	<i>Tilio-Carpinetum circaeetosum alpinae</i>	Db-Js-OI	OI 30-40; Js+Wz 30-40; Db 20-30; Lp+Kl 5-10; Św 5-10; (Gb, Os, Brzb 10-20 z samosiewu)
Lw2	<i>Carici elongatae-Quercetum</i>	OI Db	Db 80-90, OI 10-20 (Gb, Os, Brzb do 10% z samosiewu)
Bb1	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	So	So 100%; (Brzom+Św 5-10% z samosiewu)
Bb2	<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>	So	So 100%; (Brzom 5-10% z samosiewu)
Bb3	<i>Ledo-Sphagnetum</i>	So	Odnowienie naturalne
BMb1	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum myrtilletosum</i>	So Św	Św 60-70%; So 30-40 (Brzom+Os 20% z samosiewu)
BMb2	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum myrtilletosum</i>	So Św	Św 70-80%, So 20-30%; (Brzom 20% z samosiewu)
BMb2	<i>Sphagno-Betuletum</i>	So-Brz	Brzom 50-60 z sadz. i samosiewu, So 30-40; Św do 10

BMb3	<i>Sphagno girgensohnii-Piceetum myrtilletosum</i>	So Św	Odnowienie naturalne
BMb3	<i>Sphagno-Betuletum</i>	So-Brz	Odnowienie naturalne
LMb1	<i>Sphagno girgensohnii – Piceetum thelypteridetosum</i>	So-Ol-Św	Św 50-60%; Ol 30-40; So 10-20; (Brzb+Brzom+Oś 20% z samosiewu i sadzenia)
LMb1	<i>Piceto-Alnetum</i>	Św-Ol	Ol 60-70; Św 30-40; Js+Brzb do 10
LMb1	<i>Thelypteri-Betuletum</i>	So-Brz	Brzb+Brzom 40-50 z sadzenia i samosiewu; So 30-40, Św 10-20; Ol+Os 5-10;
LMb2	<i>Sphagno girgensohnii – Piceetum thelypteridetosum</i>	Brz-Ol-Św	Św+So 50-60%; Ol 20-30; Brzb+Brzom 20-30% z samosiewu i sadzenia
LMb2	<i>Piceto-Alnetum</i>	Św-Ol	Ol 50-60; Św 40-50; Js+Brzb 5-10
LMb2	<i>Thelypteri-Betuletum</i>	So-Brz	Brzb+Brzom 50-60 z sadzenia i samosiewu, So 30-40, Ol 5-10; Św 5-10;
LMb2+3	<i>Betulo pubescentis-Piceetum</i>	Ol-Brz-Św	Św 50-70; Ol 10-20; Brzb+Brzom 20-40% z samosiewu i sadzenia
LMb3	<i>Sphagno girgensohnii – Piceetum thelypteridetosum</i>	Brz-Ol-Św	Odnowienie naturalne
LMb3	<i>Piceto-Alnetum</i>	Św-Ol	Odnowienie naturalne
LMb3	<i>Thelypteri-Betuletum</i>	So-Brz	Odnowienie naturalne
Lł	<i>Stellario-Alnetum</i>	Wz Jś Ol	Ol 50-60, Jś 20-30, Wz 20-30, Db5-10, Św i inne
	<i>Salicetum triandro viminalis</i>	Oś Wb	Odnowienie naturalne – bez użytkowania
Lł	<i>Ficario-Ulmetum</i>	Jś Wz	Wz 40-50; Js 30-40; Ol 10-20%; Gb, Lp, Kl + inne do 10
OIJ 2-3	<i>Fraxino-Alnetum</i>	Jś Ol	Ol 50-60, Jś 30-40, Db5-10, Wz, Lp, 5-10 Gb, Iwa, Oś, Brz.b. z sam.
OIJ1	<i>Fraxino-Alnetum</i>	OL-Js	Js 40-50 Ol 30-40; Db+Wz+Kl 10; Św 10; Brzb+Gb 10
OI1	<i>Carici elongatae-Alnetum</i>	OL	Ol 70-80; Js + Wz 10-20; Brzb 10-20; Św 5-10
OI2	<i>Carici elongatae-Alnetum</i>	OL	Ol 80-90; Brzb 10-20
OI3	<i>Carici elongatae-Alnetum</i>	OL	Ol 90-100; Brzb+Brzom+Wb do 10% z sadzenia i samosiewu

Na gruntach porolnych oraz poza kompleksem puszczańskim (leśnictwa Narew, Lewkowo) w maksymalnym stopniu należy dążyć do wprowadzania gatunków domieszkowych na wszystkich siedliskach. Na gruntach tych proponujemy następujące składy gatunkowe upraw: Bśw w. żywny - 8 So, 2Brz i inne,

Bśw w . ubogi – 9 So, 1 Brz i inne,
Bw – 9So, 1 Św, Brz i inne
BMśw – 6 So, 2 Św, 2 Brz, Kl, Lp i inne
BMw – 6So, 4 Św, Brz i inne
LMśw – 4Db, 3So, 3Św, Brz i inne
LMw – 5Db, 2Św, 2So, 1Ol Js i inne
Lśw – 6Db, 2Św, 2 gat. cenne liść. (Kl, Lp,Wz)
Lw – 6 Db, 3Js, 1Ol
OlJ – 6Js, 3Ol , 1 inne
Ol – 10 Ol i inne
Bb, BMb, LMb – 100% odnowienie naturalne.

Ponadto:

- do czasu ustąpienia choroby zamierania jesionu należy dążyć do zastępowania w składzie Js na Ol, Wz, Kl
- na gruntach porolnych, drzewostany w I kl. wieku uznawać jako zgodne z STL,
- poprawki i uzupełnienia projektować według potrzeb stwierdzonych podczas prac terenowych, natomiast w uprawach nowo projektowanych przyjąć na poziomie 10 % (tabela XVIII),
- nie należy projektować uzupełnień w lukach o powierzchni mniejszej niż 0,05 ha, z wyjątkiem sytuacji, spadku pokrycia poniżej 70%,
- nie należy projektować uzupełnień w miejscach o nadmiernym uwilgotnieniu pozostawiając je do odnowienia w drodze sukcesji naturalnej,
- dolesienia luk należy projektować jedynie w drzewostanach, w których powstały warunki umożliwiające skuteczne wprowadzenie gatunków cienioznośnych tj. powierzchnia luki wynosi co najmniej 0,10 ha na siedlisku co najmniej BMśw. Luki powstające na siedliskach o dużym uwilgotnieniu lub na siedlisku Bśw (szczególnie w d-stanach III b i starszych klas wieku) należy pozostawić do odnowienia w drodze sukcesji naturalnej.
- projektowanie wprowadzanie podsadzeń (odnowienia wyprzedzające) powinno być poprzedzone cięciami trzebieżowymi (wskazówka TP). Długofalowy plan przebudowy powinien uwzględnić dalsze cięcia TP o charakterze przekształceniowym oraz kolejne etapy odnowienia,
- pielęgnowaniem gleby objąć powierzchnię upraw już istniejących, w których zabieg taki jest niezbędny oraz wszystkie nowo projektowane odnowienia i odnowienia

wyprzedzające (bez dolesienia luk); na Bśw konieczność projektowania pielęgnacji gleby należy uzgodnić z Nadleśnictwem,

- CW w nowo zakładanych uprawach należy projektować po pierwszym cięciu odnowieniowym,
- czyszczeniami należy objąć uprawy i młodniki na powierzchniach otwartych, jak również młode pokolenie pod osłoną (na powierzchni zredukowanej)
- przy projektowaniu CP należy kierować się wytycznymi zawartymi w Zasadach Hodowli Lasu.
- melioracje agrotechniczne planować przy wszystkich cięciach odnowieniowych oraz podsadzeniach produkcyjnych.
- nadleśnictwo przedstawi szczegółową informację o sposobach wykonywania cięć w rębniach złożonych, kolejności wprowadzania pod okap drzewostanu gatunków przewidzianych w orientacyjnym składzie upraw,
- na etapie uzgodnienia zadań ochronnych oraz planu w obszarach Natura 2000, projekt tych działań powinien zostać przedstawiony RDOŚ w celu uzyskania pisemnej opinii w tym zakresie.

Na chronionych siedliskach przyrodniczych należy przyjąć następujące składy gatunkowe drzewostanu i cele hodowlane wg (opracowanie IBL - BLP-341)

STL	Typ i nazwa siedliska przyrodniczego	PTD	Zespół roślinny	1.Gat. główne 2.Gat. domieszkowe 3.Gatunki pionierskie	Uwagi
Bs Bśw	Śródlądowy bór chrobotkowy 91T0	So	<i>Cladonio – Pinetum</i> <i>Peucedano Pinetum pulsatilletosum</i>	1. So 2. Brz	Wyłączyć z użytkowania
Bb	Sosnowy bór bagienny 91D0 - 2	So	<i>Vaccinio uliginosi – Pinetum</i>	1. So, Brz om, Św 2. Ol cz, Db, 3. Os	Wyłączyć z użytkowania
LMb	Brzeziny bagiennie 91D0 - 1	Brz	<i>Dryopteridi-Betuletum</i> <i>Sphagno- Betuletum</i>		Odnowienie naturalne
BMb	Borealna świerczyna bagienna 91D0 5	Św	<i>Sphagno girensohnii-Piceetum myrtilletosum</i>		Wyłączyć z użytkowania rębego
LMb	Sosnowo –	So	<i>Dryopteridi thelypteridis -</i>		Odnowienie

	brzozowy las bagienny 91D0- 6	Brz	<i>Betuletum pubescentis</i>		naturalne, wyłączyć z użytkowani a
Lśw	Grąd subkontynentalny 9170- 2	Lp- Św- Db	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	1. Gb, Lp, Kl, Db. 2. Św, Gr, Jb, Jw., Wz, Js, Czm, 3. Os, Brz, Jrz, So	
		Lp-Jś- Db	<i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i>		
		So-Db	<i>Melitti Carpinetum</i>		
Lw		Gb- Sw- Db	<i>Tilio Carpinetum circaeetosum remotae</i>		
Lw		Ol- Db-Jś	<i>Tilio Carpinetum circaeetosum alpine</i>		
LMśw		Lp- So-Db	<i>Melitti - Carpinetum</i>		
	Db- Św-So	<i>Corylo-Piceetum</i>			
	Św- Db	<i>Tilio Carpinetum calamagrostietosu m</i>			
Lł	Łęg wierzby 91E0 - 1	Oś- Wb	<i>Salicetum triandro viminalis</i>	1. Wb, Tp, 2. Db, Lp, Czir, Gr, GB, Jb, Czm 3. Os, Brz, Wb.	Odnowienie naturalne
OIJ	Nizowy łęg jesionowo – olszowy 91E0 - 3	Jś-Ol	<i>Fraxino-Alnetum</i>	1. Ol, Jś, 2. Db, Lp, Czir, Gr, GB, Jb, Czm 3. Os, Brz, Wb.	Odnowienie naturalne
Lł	Łęg wiązowo – jesionowy typowy 91F0 - 1	Jś-Wz	<i>Ficario-Ulmetum typicum</i>	1. Js, Wz, 2. Db, Gb, Lp, Kl, Czir, Gr, Jb, Czm, 3. Ol cz., Tp, Wb	Odnowienie naturalne
	Łęg wiązowo – jesionowy ślodziennicowy 91F0 - 1	Jś-Wz	<i>Ficario-Ulmetum chrysosplenietosum</i>		Odnowienie naturalne

Tab. 3. PROPOZYCJA METOD OCHRONNY LEŚNYCH SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

Zidentyfikowane leśne siedliska przyrodnicze	Zalecane metody ochrony
Śródlądowy bór chrobotkowy 91T0	<ul style="list-style-type: none"> • Wyłączyć z użytkowania rębego. • Systematycznie wycinać podszyty osłaniające porosty. • Nie pozostawiać gałęzi na powierzchni, gdzie występują porosty.
Brzezina bagienna 91D0 – 1	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. • Zapobiegać sztucznym regulacjom poziomu wody, które prowadziły by do osuszenia. • Wyłączyć z trzebieży późnych i użytkowania rębego. • Pozostawić naturalnej sukcesji. • Nie prowadzić uzupełnień i dolesień. • Pozostawiać posusz jałowy.
Sosnowy bór bagienny 91D0 – 2a, 2b	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. • Zapobiegać sztucznym regulacjom poziomu wody, które prowadziły by do osuszenia. • Wyłączyć z trzebieży późnych i użytkowania rębego. • Pozostawić do naturalnej sukcesji. • Nie prowadzić uzupełnień i dolesień. • Pozostawiać posusz jałowy.
Borealna świerczyna bagienna 91D0 - 5	<ul style="list-style-type: none"> • Odstąpić od trzebieży i użytkowania rębego. • Kompleksowa ochrona stabilności właściwych stosunków hydrologicznych. • Zapobiegać sztucznym regulacjom poziomu wody prowadzących do osuszenia. • Pozostawiać drzewa martwe, zamierające oraz wykroty. • Pozostawić do naturalnej sukcesji. • Nie prowadzić uzupełnień i dolesień.
Sosnowo – brzozy las bagienny 91D0 - 6	<ul style="list-style-type: none"> • NIE PLANOWAĆ UŻYTKOWANIA RĘBNEGO I TRZEBIEŻY PÓŻNYCH • Luki pozostawić do sukcesji naturalnej. • Nie prowadzić uzupełnień i dolesień. • Pozostawiać posusz jałowy.
Grąd subkontynentalny 9170 - 2	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostany liściaste z typowym składem gatunkowym, bez obcych domieszek wyłączyć z użytkowania rębego. • Drzewostany wymagające działań ochronnych i odnowieniowych prowadzić z zastosowaniem cięć stopniowych i gniazdowych (IVd) z wydłużonym okresem odnowienia, pozostawiając kępy starodrzewu, drzewa z dziuplami. • Stymulować odnowienie naturalne drzew charakterystycznych dla siedliska. • Cięcia pielęgnacyjne (trzebieże i czyszczenia późne) powinny mieć charakter przekształceniowy polegający

	<p>na popieraniu w drzewostanie gatunków ekologicznie pożądanym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W drzewostanach zniekształconych (np. brzozowych) musi nastąpić przerzedzenie drzewostanu, w celu sztucznego podsadzenia gatunków charakterystycznych dla siedliska. • Pozostawiać drzewa martwe, zamierające oraz wykroty. • Odnowienie sztuczne wykonywać gatunkami charakterystycznymi dla siedliska: Db, Kl, Lp, Wz.
<p>Łęg wierzbowy 91E0 - 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wyłączyć z użytkowania rębne. • Pozostawić do naturalnej sukcesji. • Eliminować gatunki obce geograficznie np. klon jesionolistny. • Akceptować osiedlanie się bobrów. • Zapobiegać sztucznym regulacjom poziomu wody w szczególności osuszaniu.
<p>Niżowy łęg jesionowo – olszowy 91E0 - 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona warunków siedliskowych w tym przede wszystkim ochrona warunków wodnych. W miarę możliwości realizować sieć kamiennie – drewnianych bystrotoków. • Wyłączyć z użytkowania za wyjątkiem odślaniania odnowień naturalnych. Wówczas cięcia odnowieniowe prowadzić z zastosowaniem cięć częściowych (w przypadku odnowień naturalnych jesiona) lub cięć stopniowych z wydłużonym okresem odnowienia. • Bezwzględnie chronić zdrowe jesiony. • Akceptować osiedlanie się bobrów. • Stymulować odnowienie naturalne drzew charakterystycznych dla siedliska: olchy, a szczególnie jesionu, którego stare pokolenie stopniowo zamiera. • W cięciach rębnych pozostawić pojedyncze drzewa i martwe drewno zgodnie z wytycznymi (20%) . • Cięcia pielęgnacyjne (trzebieże i czyszczenia późne) wykonywać jedynie w drzewostanach przegęszczonych zwracając jednocześnie uwagę na gatunki obce: klon jesionolistny, • Odnowienie sztuczne wykonywać gatunkami charakterystycznymi dla siedliska: olszą , wiązem, jesionem. Olsza będzie stanowiła przedplon dla jesionu. • Regulować strukturę wspierając i/lub tworząc biogrupy. • Pozostawiać posusz jałowy.
<p>Łęg wiązowo – jesionowy typowy 91FO - 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wyłączyć z użytkowania za wyjątkiem odślaniania odnowień naturalnych. • Pozostawiać drzewa martwe, zamierające oraz wykroty. • Zapobiegać trwałym zmianom stosunków wodnych. • Cięcia pielęgnacyjne powinny mieć charakter przekształceniowy polegający na popieraniu w drzewostanie gatunków ekologicznie pożądanym.

Tab. 4. PROPOZYCJA OCHRONNY NIELEŚNYCH SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

Zidentyfikowane nieleśne siedliska przyrodnicze	Zalecane metody ochrony
<p>Śródlądowe wydmy z otwartymi murawami ze szczotliczą i mietlicą 2330</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nie zalesiać. • Zapobiegać nielegalnemu pozyskaniu piasku. • Wycinać na bieżąco wyrastające drzewa i krzewy. • Zlikwidować dzikie drogi zniekształcające wydmy.
<p>Starorzeczca i naturalne jeziora eutroficzne 3150</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nie lokalizować obiektów rekreacyjnych. • Nie odprowadzać wody rowami melioracyjnymi, chyba że jest to jezioro przepływowe. • Nie prowadzić wycięcia drzewostanów w srefach przylegających do zbiorników. Należy pozostawić ekoton o szerokości co najmniej dwóch wysokości drzew.
<p>Suche wrzosowiska 4030 Wrzosowiska janowcowe – 4030-1 Wrzosowiska mącznicowe – 4030-3</p>	<p style="text-align: center;">Wrzosowiska janowcowe – 4030-1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona zachowawcza, bierna <p style="text-align: center;">Wrzosowiska mącznicowe – 4030-3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahamowanie procesu sukcesji wtórnej, co umożliwi utrzymanie odpowiednich warunków siedliskowych. • Utrzymanie prześwietlonych fragmentów drzewostanu (suche bory sosnowe)
<p>Niżowe murawy bliźniaczkowe 6230</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Należy dbać o zachowanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych. • Ochrona konkretnych płatów muraw dostosowana do warunków lokalnych.
<p>Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe 6410</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niżowe łąki użytkowane ekstensywnie • Zbiór siana powinien być przeprowadzony jesienią, po przekwitnięciu większości roślin.
<p>Ziołorśla nadrzeczne 6430 - 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona powinna być prowadzona w ramach ochrony całego, łęgowego kompleksu przyrodniczego (91E0) • Dążyć do utrzymania szerokich aluwiiw nadrzecznych o naturalnej dynamice poziomu wody. • Powstrzymać ekspansję gatunków obcego pochodzenia w dolinach rzecznych.
<p>Niżowe łąki użytkowane ekstensywnie 6510</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nie zalesiać. • Nie zmieniać na użytki orne. • Utrzymanie lub przywrócenie koszenia.
<p>Torfowiska wysokie z rośl. torfotwórczą 7110 - 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pozostawiać bez wskazań gospodarczych do naturalnej sukcesji.
<p>Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pozostawiać bez wskazań gospodarczych do naturalnej sukcesji. • Nie pozyskiwać torfu. • Zabezpieczyć przed wydeptywaniem. • Zachowanie naturalnego poziomu wody, a jeżeli został obniżony, to przywrócenie do stanu maksymalnie mu bliskiemu.

M. ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE UŻYTKOWANIA UBOCZNEGO I ZAGOSPODAROWANIA ŁOWIECKIEGO

Nie projektować w planie urządzenia lasu pozyskiwania użytków ubocznych. Zagadnienia z zakresu zagospodarowania łowieckiego przedstawić w elaboracie oraz na mapach przeglądowych. Jednym z celów funkcjonowania OHZ Nadleśnictwa Hajnówka jest „odtworzenie zanikających gatunków zwierząt dziko żyjących”, co sprowadza się konkretnie do występowania żubrów na tym terenie. Dlatego w przyszłych działaniach należy utrzymać możliwie jak największą ilość powierzchni otwartych i półotwartych celem zapewnienia odpowiedniej bazy żerowej temu gatunkowi i pozostałemu zespołowi kopytnych. W Nadleśnictwie Białowieża przeklasyfikowanie kategorii użytkowania gruntów poletek łowieckich należy uzależnić od możliwości uzyskania dopłat bezpośrednich. Kierunkowe wytyczne w zakresie użytkowania ubocznego i zagospodarowania łowieckiego zostaną omówione w części ogólnej planu urządzenia lasu.

P. ZAGADNIENIA W ZAKRESIE REKREACYJNEGO ZAGOSPODAROWANIA LASU

Zagadnienia z tego zakresu omówić w elaboracie i przedstawić na mapie sytuacyjno-przeładowej. Obszar nadleśnictw LKP „Puszcza Białowieska” cieszy się coraz szerszym zainteresowaniem w zakresie rekreacji i wypoczynku. Nadleśnictwa dążą do zaspokojenia rosnących potrzeb turystów, wspierając rozwój takich form turystyki, które nie są uciążliwe dla przyrody Puszczy. Starają się, aby ruch turystyczny był pod kontrolą. Wykonawca planu u.l. dokona inwentaryzacji istniejących urządzeń turystycznych oraz zaprojektuje nowe w uzgodnieniu z nadleśnictwem oraz RDLP. Zagospodarowanie turystyczne powinno ograniczać penetrację turystyczną w głąb Puszczy, a w szczególności w odniesieniu do: rezerwatów, stref ochrony zwierząt i grzybów chronionych, chronionych siedlisk leśnych i nieleśnych, wyłączonych drzewostanów nasiennych. W ramach prac terenowych zainwentaryzowane zostaną wszystkie urządzenia oraz obiekty turystyczne znajdujące się i planowane na gruntach nadleśnictwa. Informacja o obiektach turystycznych poza gruntami nadleśnictwa zamieszczona zostanie wg danych z nadleśnictwa. Kierunkowe wytyczne w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego lasów nadleśnictw zostaną omówione w części ogólnej planu urządzenia lasu i przedstawione na mapach zagospodarowania rekreacyjnego w skali 1:20 000.

Aktualny stan obiektów turystycznych wg Nadleśnictw:

w Nadleśnictwie Białowieża:

- ❑ Szlaki turystyczne piesze – łącznie 61 km: czerwony – 9 km, zielony – 9,5 km, niebieski – 20 km, żółty – 18 km, czarny (łącznikowe i doprowadzające do ciekawych miejsc) – 5 km.
- ❑ Szlaki turystyczne konne – łącznie 23 km: Czerlonka-Czerłońska Dróżka-Tryb Jagielloński-Tryb Zwierzyniecki-Czerlonka (4,5 km); Czerlonka-Tryb Grubolipny-Góra Batorego (11 km); Droga Sinicka od szosy do toru kolejowego (3 km); Grudki-Tryb Jagielloński-OEL-Podolany (4,5 km).
- ❑ Ścieżki edukacyjne (5 sztuk) – łącznie 15 km: „Szlak Królewskich Dębów i Wielkich Książąt Litewskich” (0,5 km); „Żebra Żubra” (4 km), „Krajobrazy Puszczy, cz. I i cz. II (6,5 km); „Puszczańskie Drzewa” (3,5 km), „Miejsce Mocy” (0,5 km).
- ❑ Punkty edukacyjne – 4 szt.: żwirownia k. OEL, matematyczny (na terenie OEL), „ptasi zegar” (na terenie OEL), drzewostan nasienny, składnica leśna i ambona leśna (na terenie OEL) .
- ❑ Miejsca palenia ognisk o ograniczonym dostępie: uroczysko Gierkówka (zadaszenie, stół, ławy – 10 miejsc), teren OEL „Jagiellońskie” stoły i ławy 40-60 osób, Pogorzelce (zadaszenie, stoły, ławy, kominek – 40 osób), szkołka leśna w Czerlonce (zadaszenie, stół, ławy – 20 osób).
- ❑ Kempingi – kemping Grudki (zadaszenia, stoły, ławy, przyłącza elektryczne, szalet, umywalnia – do 100 osób).
- ❑ Miejsca postoju samochodów – łącznie 4: oddz.oddz. 367Ar, 424Dabc, 500Da/529Abd, 452Bij.
- ❑ Miejsca postoju pojazdów konnych – łącznie 4: oddz.oddz. 367Ar, 473Cg, 424Da, 500Da.
- ❑ Ośrodek Edukacji Leśnej- Jagiellońskie – szt. 1 .
- ❑ Miejsca sprzedaży pamiątek – 1 szt.: oddz. 424Da.
- ❑ Wiaty i zadaszenia – łącznie 10 szt.: przy „Żebrach Żubra” (1), ur. „Gierkówka” (1), ur. Hajduki (1), Pogorzelce (1), Budy (3), przy ścieżce „Krajobrazy Puszczy” (1), oddz. 428Dc (1), oddz. 452Bc (1).
- ❑ Szlaki rowerowe: zielony – 9,5 km, żółty – 20 km, niebieski – 23 km,
- ❑ Ścieżki i punkty edukacyjne – system 30 punktów edukacyjnych przy turystycznych szlakach żółtym, zielonym, niebieskim i czarnym prezentujących: zjawiska geologiczne, typy lasu i stosowane metody zagospodarowania, zagospodarowanie łowieckie, pomniki przyrody, zjawiska hydrologiczne,

w Nadleśnictwie Hajnówka:

- ❑ Szlaki turystyczne-piesze: szlak zielony Hajnówka - Białowieża 11 km, szlak niebieski - Mały szlak Powstania Styczniowego 21 km, szlak czerwony Walk Partyzanckich 12 km, szlak żółty Białowieża - Topiło 15 km.
- ❑ Miejsca rekreacyjno-ogniskowe: Topiłówka 598 Df.
- ❑ Miejsca palenia ognisk: Lipiny 271 Bb, Łozice 536 Bh, Topiło 598, Postojowo 214D, Judzianka 383 Ah.
- ❑ Mini Skansen Kolejki Wąskotorowej 329 D.
- ❑ Punkt Informacji turystycznej - Zwierzyniec 419 Da.
- ❑ Ścieżki dydaktyczne: Kolejka wąskotorową z Hajnówki do Topiła 11 km, Leśne Osobliwości 2 km, Harcerska Górka 3 km.
- ❑ Szlaki rowerowe: łącznie 50 km. (zielony, żółty, niebieski).

w Nadleśnictwie Browsk:

- ❑ Szlaki turystyczne: szlak czerwony (Rezerwat Szczekotowo – Narewka) – dł. ok. 10 km; czarny (łączący) – dł. 2 km; zielony (Jelonka – Kosy Most) – dł. ok. 5km; żółty

- (Białowieża – Narewka) – dł. ok. 7 km; niebieski (Białowieża – Siemianówka) – dł. ok. 30km;
- Łączna długość szlaków przebiegających po terenie Nadleśnictwa Browsk to ok. 60 km.
 - Oznakowanie jest widoczne w terenie ze względu na stałą opiekę przez poszczególne oddziały PTTK.
 - II. Parkingi leśne: Świnoroje oddz. 78Cb, Gruszki oddz. 62Bh
 - Izba przyrodniczo – leśna.
 - Minimuzeum sprzętu leśnego.
 - Miejsca palenia ognisk (biwakowe): 78 Cb, 78Ba (pow. 1,61ha) – Leśnictwo Świnoroje, 92Cs (pow. 0,05ha) – Leśnictwo Przechody, 80 Cb (pow. 0,40ha) – Leśnictwo Olchówka.
 - Leśne wiaty edukacyjne – 4 sztuki.
 - Leśne ścieżki edukacyjne – 4 szt.
 - Punkty edukacyjne: 28 obiektów małej retencji, ogród leśny.

R. WYTYCZNE W ZAKRESIE OCHRONY LASU I OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ

Zadania z zakresu ochrony lasu omówić w elaboracie na podstawie danych zebranych podczas prac terenowych, informacji uzyskanych z Nadleśnictwa oraz stosownych prognoz. Zagadnienia z tego zakresu przedstawić na mapach przeglądowych. Nie należy kodować informacji o strefach uszkodzeń przemysłowych. W czasie taksacji inwentaryzować uszkodzenia biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne.

Zagadnienia dotyczące ochrony przeciwpożarowej omówić w elaboracie i przedstawić na mapie sytuacyjnej. Na podstawie zał. nr 1 do Rozporządzenia MŚ z dnia 22.03.2006 r. (Dz. U. Nr 58 poz. 405) należy ustalić kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa.

Ochrona lasu

W trakcie terenowych prac urzędniowych wykonawca prac przeprowadzi rozpoznanie, inwentaryzację oraz określi stopień nasilenia uszkodzeń:

- wyrządzonych przez zwierzynę w uprawach i młodnikach,
- spowodowanych czynnikami grzybowymi,
- drzewostanów uszkodzonych przez szkodniki owadzie (pierwotne i wtórne),
- wyrządzonych przez czynniki atmosferyczne,
- spowodowanych przez pożary,
- z tytułu zakłócenia stosunków wodnych,
- innych uszkodzeń antropogenicznych,
- oraz zainwentaryzuje drzewostany na gruntach porolnych.

Zgodnie z instrukcją urządzania lasu opisuje się tylko główną przyczynę uszkodzenia drzewostanu.

Ochrona przeciwpożarowa

Całość lasów Nadleśnictw Browsk i Hajnówka została w IV rewizji urządzania lasu zakwalifikowana do II kategorii zagrożenia pożarowego, natomiast lasy Nadleśnictwa Białowieża do III kategorii zagrożenia pożarowego. W nowym planie dla nadleśnictw zostanie wyliczona kategoria zagrożenia pożarowego, na podstawie ilości pożarów, struktury typów siedliskowych lasu, udziału I i II klasy wieku oraz emisji przemysłowych. Całość zagadnień dotyczących ochrony p. pożarowej zostanie naniesiona na mapy tematyczne i uzgodniona w Nadleśnictwach Browsk i Hajnówka z Komendantem Wojewódzkim PSP w Białymstoku.

Od wykonawcy należy oczekiwać analizy i oceny elementów ochrony przeciwpożarowej takich jak: sieć punktów systemu obserwacyjno – alarmowego, sieć punktów czerpania wody i dojazdów do nich, rozmieszczenia i wyposażenia baz sprzętu, sieci pasów p. pożarowych, sieci dojazdów pożarowych i innych wymienionych w paragrafie 103 *Instrukcji Urządzania Lasu*. Efektem analizy i oceny powinny być konkretne zalecenia działań uzupełniających lub korekcyjnych.

Rozdziału o ochronie przeciwpożarowej nie należy utożsamiać z innym dokumentem - „*Sposobami postępowania na wypadek pożaru*”, który jest dokumentem operacyjnym sporządzanym przez nadleśnictwo.

Wykonawca zamieści na LMN obiekty, uznane w myśl Porozumienia Komendanta Głównego PSP i Dyrektora Generalnego LP z 13 czerwca 2007 r. w sprawie współpracy w zakresie wdrażania map numerycznych nadleśnictw do stosowania w jednostkach organizacyjnych PSP za przydatne dla PSP (zał. nr 1 do porozumienia).

S. ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE REKULTYWACJI TERENÓW ZDEWASTOWANYCH

W nadleśnictwach LKP „Puszcza Białowieska” w zasadzie nie stwierdza się terenów zdewastowanych. Na terenie Nadleśnictwa Browsk (leśnictwa Lewkowo i Gnilec) działają firmy zajmujące się przeladunkiem produktów naftowych, gazu oraz kruszyw. W Nadleśnictwie Hajnówka występują wyrobiska po eksploatacji żwiru w oddz. 303 Dg, 383 Ba, 536 Bo, 536 Db, 242 Af, 332 Cf, 388 Df, 380 Cd, 386 Dd, 414 Df, 441 Cg, 468 Er, 498 Dg. Należy je nadal pozostawić do sukcesji naturalnej.

T. PRZYJĘTY PODZIAŁ NA LEŚNICTWA

Nadleśnictwo przekaże wykonawcy do 30 czerwca 2011 r. nowy podział na leśnictwa, tj. ich nazwy, numerację, przyporządkowanie oddziałów, celem poczynienia stosownych zmian w adresach leśnych komputerowej bazy danych. Podział na obręby leśne zostanie przyjęty zgodnie z ustalonymi zasadami zagospodarowania Puszczy Białowieskiej w uzgodnieniu z RDLP w Białymstoku.

U. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES I WYMAGANIA FORM MAP PRZEGLĄDOWYCH

W skład planu urządzenia lasu wejdą:

- 1) Opis ogólny Nadleśnictwa (wydruk i plik źródłowy, PDF).
- 2) Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa (wydruk i plik źródłowy, PDF).
- 3) Opisy taksacyjne dla obrębów wraz z tabelami i wykazami (wydruk i plik).
- 4) Wykazy projektowanych cięć użytkowania rębego dla poszczególnych obrębów.
- 5) Prognoza.
- 6) Materiały kartograficzne w formie LMN oraz wydruki i PDF:
 - mapy gospodarcze w skali 1: 5000 (dla Nadleśnictwa – oddziałami w formie skoroszytu, dla RDLP w formie arkuszy A1 z naniesionymi działkami cięć odnowieniowych oraz granicami i numerami działek ewidencyjnych),
 - mapy przeglądowe drzewostanów, siedlisk, cięć, gospodarki łowieckiej, ochrony lasu, nasiennictwa i selekcji, funkcji lasu w skali 1:20 000, - 3 komplety,
 - mapa przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1:20 000,- 5 kompletów (w tym dla RDOŚ i WPIS),
 - mapa sytuacyjna ochrony przeciwpożarowej lasu w skali 1:50000, - 4 egzemplarze,
 - mapa sytuacyjna obszaru w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa w skali 1:50 000 (bez nanoszenia granic obrębów ewidencyjnych),- 4 egzemplarze,
 - mapa sytuacyjna z podziałem na arkusze mapy gospodarczej,
 - ortofotomapa.

ponadto:

- wykaz cięć przedrębnych –wydruk 1 egzemplarz,
- wykaz projektowanych zadań z hodowli lasu- wydruk 1 egzemplarz,
- opisy taksacyjne, wykaz cięć rębnych, przedrębnych oraz zadań z hodowli lasu dla leśnictw
- wykonanie NMT w formacie ESRI Grid, i TIN

- mapy operacyjne ochrony p.poż w skali 1:50 000 - 3 egzemplarze,
- mapy przeglądowe do wniosku o uznanie lasów za ochronne – 3 komplety + 1 komplet kopii z rozbiorem na gminy oraz obręby leśne,
- mapy gospodarczo-przeglądowe rozmieszczenia roślin wybranych (uzgodnionych z N-ctwem) z wykazu zamieszczonym w Programie Ochrony Przyrody i chronionych siedlisk przyrodniczych (w tym określonych jako punktowe) w skali 1:10000 dla leśnictw – 2 komplety,
- mapy gospodarczo-przeglądowe leśnictw sporządzone w skali 1:10 000 („czyste”) po 2 komplety,
- mapy przeglądowe obrębów leśnych w skali 1:20 000 („czyste”) 20 szt,
- mapy sytuacyjne w skali 1 : 50 000 (czyste) – 5szt.
- mapy jako zał. Prognozy
- mapy jako zał. Programu Ochrony Przyrody

Nie należy aktualizować map gospodarczych (twardych arkuszy) znajdujących się w Nadleśnictwie. Materiały kartograficzne należy wykonać zgodnie z nową instrukcją urządzania lasu i standardem leśnej mapy numerycznej oraz umową zawartą pomiędzy wykonawcą, a zleceniodawcą – RDLP w Białymstoku.

V. ZAKRES I SPOSOBY WYKONYWANIA PRAC DODATKOWYCH

Proponuje się opracowanie zintegrowanego planu urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka LKP ”PB” spełniającego wymogi planu ochrony Obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska (zgodnie z Art. 29/30 ustawy o ochronie przyrody).

Informacja o obiektach inżynierskich, grodzieniach, itp. zostanie przyjęta z nadleśnictwa. W ramach prac taksacyjnych należy wyodrębnić w poszczególnych wydzieleniach miejsca kultu religijnego, cmentarze wraz z lokalizacją na LMN. W ramach prac kameralnych należy wykonać zestawienie przeciętnej zasobności, bieżącego przyrostu miąższości oraz projektowanego użytkowania przedrębne w stosunku do zasobności i przyrostu miąższości gat. panujących oraz klas i podklas wieku.

Składniki prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko oraz propozycja wytycznych wykonania mapy przeglądowej na potrzeby prognozy.

W przypadku wykonywania zintegrowanego planu urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka nie ma obowiązku wykonywania prognozy !

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.Nr.199, Poz. 1227) oraz Zarządzeniem Nr 12 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 lutego 2009 r. w sprawie zmiany instrukcji urządzania lasu, Dyrektor RDLP w Białymstoku wystąpił z wnioskiem do Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Państwowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku (pisma Znak:ZZ-7014-11, 12, 13/09 z dnia 08.06.09r.) o uzgodnienie zakresu stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka na okres 01.01.2012 – 31.12.2021r. Dyrektor RDLP uzyskał stosowne uzgodnienia (RDOŚ Białystok z dnia 22, 23 czerwca 2009 r. oraz PWIS z dnia 17 czerwca 2009r.). Materiały opisowe i kartograficzne do Prognozy oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu proponujemy wykonać w formie wydruku i nagrane na płytę CD (5 egzemplarzy):

Należy wykonać mapy:

- przeglądową z naniesionymi stanowiskami oraz siedliskami gatunków ptaków chronionych z załącznika I Dyrektywy Rady 79/EWG z dnia 02 kwietnia 1979 r. (z późn. zmianami) w skali 1:20 000 z podziałem na obręby leśne – 3 egzemplarzy oraz 1:50 000 dla nadleśnictwa (5 egzemplarzy) i LKP „PB” (3 egzemplarzy)
- siedlisk przyrodniczych (w tym punktowych) i stanowisk gatunków roślin wymienionych w załączniku I i II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w skali 1:20 000 z podziałem na obręby leśne (3 egzemplarzy) oraz 1:50 000 dla nadleśnictwa (5 egzemplarzy) i LKP „PB” (3 egzemplarzy)

Formy wykazów tabelarycznych do w/w Prognozy zostaną szczegółowo określone podczas Narady Techniczno-Gospodarczej planu urządzenia lasu.

Poza opracowaniami przewidzianymi obowiązującą *Instrukcją Urządzania Lasu* z 2003 r., RDLP proponuje wykonanie:

- opracowanie siedliskowe na obiekcie „Kryniczka”

- zbiorczego elaboratu LKP "Puszcza Białowieska" wraz z mapami:
 - drzewostanów w skali 1 : 50 000,
 - siedlisk w skali 1 : 50 000,
- odrębnego opracowania Programu Ochrony Przyrody dla całego Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska” wraz z mapą:
 - przeglądową walorów przyrodniczych w LKP „PB” w skali 1 : 50 000, ochrony przyrody wartości kultury

Prognoza oddziaływania planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Białowieża Browsk, Hajnówka LKP "PB" na środowisko zostanie wykonana w oparciu o zakres i stopień szczegółowości ustalony z RDOŚ w Białymstoku i PWIS w Białymstoku, zgodnie z załącznikami 2 i 3 i stanowić będzie uzupełnienie prac urządzeniowych

W. SPECYFICZNE ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE INWENTARYZACJI LASU I GOSPODARKI LEŚNEJ

Na terenie Nadleśnictwa Browsk ma miejsce zalesianie słabych gruntów porolnych. Powiększające się zasoby leśne nadleśnictwa będą miały wpływ na stan lasów puszczańskich, a także na tworzenie korytarzy ekologicznych. Stąd też prawidłowe zagospodarowanie tych obszarów ma szczególne znaczenie.

Zachodzi również potrzeba korekty lokalizacji obszaru II, wyodrębnionego w Decyzji Nr 23, do której to zostały zaliczone grunty Nadleśnictwa Browsk i Nadleśnictwa Hajnówka leżące poza kompleksem puszczańskim. Specyficzne warunki siedliskowo – drzewostanowe oraz sposób zagospodarowania Puszczy Białowieskiej przemawiają za koniecznością odbywania w trakcie prac urządzeniowych konferencji naukowych oraz dodatkowych zebrań zespołów roboczych.

Przyjęte sposoby zagospodarowania i zasady prowadzenia gospodarki łowieckiej w otulinie BPN zostaną przedstawione do konsultacji Dyrektorowi Białowieskiego Parku Narodowego. Projektowanie podsadzeń produkcyjnych, poprawek, uzupełnień i dolesień luk (większych niż 15 arów) wymaga uzgodnień z nadleśnictwem i RDLP. Na powierzchniach do zalesienia i odnowienia oraz na uprawach 1-2 letnich proponuje się wprowadzenie poprawek i uzupełnień na poziomie średnim 10 % powierzchni.

Ustalenia dotyczące postępowania na chronionych siedliskach przyrodniczych zostaną uzgodnione pomiędzy Wykonawcą i Zamawiającym przy udziale RDOŚ, BPN, IBL i nauki w formie notatki, która stanowić będzie wytyczne w tym zakresie. Siedliska przyrodnicze w tym również wykazywane jako punktowe, które stanowią zwarte płyty, należy ujmować, jako oddzielne pododdziały, uwzględniając kryterium powierzchniowe IUL tworzenia nowych

pododdziałów. Projektować odpowiednią wskazówkę przyjmując w/w cele ochronne lub hodowlane. Określenie zasięgów płatów siedlisk zostanie dokonane w oparciu o dostępne materiały kartograficzne i wykazy tabelaryczne, przekazane Wykonawcy przez Nadleśnictwo. W przypadku siedlisk punktowych należy przyjąć powierzchnię oszacowaną z inwentaryzacji 2006-2007, w innych przypadkach nową powierzchnię pododdziału. W przypadku siedlisk przyrodniczych nie stanowiących odrębnego wydzielenia, nie należy redukować powierzchni projektowanego zabiegu, a oddzielne postępowanie przyjąć na etapie realizacji planu.

W trakcie prac należy uwzględnić następujące wskazówki:

- dla położonych wśród obcych gruntów lub graniczących z nimi wydzielen o małej powierzchni lub kształcie wykluczającym możliwość prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej, nie projektować wskazówek gospodarczych, a powierzchnię leśną niezalesioną przeznaczyć do sukcesji naturalnej,
- grunty leśne niezalesione, na których zinwentaryzowano siedliska cenne przyrodniczo przeznaczyć do objęcia szczególną ochroną,
- na powierzchniach uzgodnionych z Nadleśnictwem, na których występują istotne uszkodzenia drzewostanu spowodowane przez bobry, nie projektować wskazówki gospodarczej,
- w przypadku opisywania upraw po rębniach, pozostawione na zrębach „kępy ekologiczne” należy opisywać razem z uprawą jako powierzchnie nie stanowiące wydzielenia, w przypadku zwartych płatów drzewostanów, w których zaistniała konieczność innego postępowania hodowlanego należy wydzielić w odrębne pododdziały.

Propozycja pozostawienia drzewostanów bez wskazań gospodarczych zostanie szczegółowo przeanalizowana i uzgodniona z RDLP w Białymstoku.

X. SPRAWY ORGANIZACYJNE - współpraca wykonawcy planu z nadleśnictwem podczas prac terenowych i kameralnych

Przed rozpoczęciem prac taksacyjnych zostaną przygotowane szkice terenowe z naniesioną warstwą siedlisk i zbiorowiskami fitosocjologicznymi. Po zakończeniu prac taksacyjnych warstwowanie przeprowadzić należy wg nowych adresów. Należy prowadzić ścisłą współpracę taksatorów z leśniczymi w celu wspólnej analizy granic wyłączeń taksacyjnych, powierzchni nie stanowiących wydzielen, powierzchni leśnych niezalesionych i przepadłych upraw, drzewostanów projektowanych do cięć pielęgnacyjnych i odnowieniowych, gruntów do sukcesji naturalnej i drzewostanów bez wskazań gospodarczych na najbliższe 10-lecie.

Nadleśnictwo udostępni Wykonawcy wszelkie posiadane przez siebie materiały potrzebne do sporządzenia Planu Urządzenia Lasu.

Współpraca Wykonawcy i Nadleśnictwa powinna przybrać następującą formę:

a/przed rozpoczęciem prac zostanie zorganizowane szkolenie dotyczące specyfiki prac urządzeniowych na Obszarach Natura2000,

b/ w trakcie prac urządzeniowych będą prowadzone uzgodnienia dotyczące lokalizacji siedlisk przyrodniczych, ich stanu oraz w zakresie ustalenia zadań ochronnych

c/w poszczególnych leśnictwach członkowie drużyn urządzeniowych powinni uzgodnić z leśniczymi szczególne uwarunkowania terenu.

d/ stwierdzone w trakcie prac elementy wymagające wyjaśnień, należy uzgadniać na bieżąco z leśniczymi lub kierownictwem nadleśnictwa oraz RDLP.

W trakcie prac urządzeniowych należy ponadto uzgadniać na bieżąco z Nadleśnictwem:

- powierzchnie leśne niezalesione,
- powierzchnie drzewostanów w KO i KDO,
- powierzchnie drzewostanów przeznaczonych do cięć odnowieniowych,

Nadleśnictwo w uzupełnieniu informacji zawartych w referacie Nadleśniczego przekaże Wykonawcy następujące materiały:

- lokalizację powierzchni, w których występują istotne szkody od zwierzyny i innych czynników biotycznych i abiotycznych,
- protokoły oceny udatności upraw na pow. otwartej i pod osłoną drzewostanu z trzech ostatnich lat,

oraz wykazy:

- poletek łowieckich,
- założonych upraw pochodnych,
- drzew matecznych,
- drzewostanów zachowawczych,
- gospodarczych drzewostanów nasiennych,
- wyłączonych drzewostanów nasiennych,
- drzewostanów na gruntach porolnych (nie ujętych w dotychczasowym planie UL),
- inne do ujęcia w planie urządzenia lasu, programie ochrony przyrody oraz strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko i obszar Natura 2000.

Wykonawca w szczególności uzgodni z Nadleśnictwem lokalizację:

- gruntów leśnych niezalesionych (w tym przewidzianych do objęcia ochroną prawną i przewidzianych do naturalnej sukcesji),
- drzewostanów w KO i KDO,
- planowanych odnowień,
- inne zagadnienia będą konsultowane z Nadleśnictwem w zależności od potrzeb.
- przed Naradą Techniczno-Gospodarczą Wykonawca uzgodni z Nadleśnictwem i RDLP wykaz cięć odnowieniowych i pielęgnacyjnych.

Ścisła współpraca pomiędzy Wykonawcą, a Nadleśnictwem i RDLP w czasie sporządzania planu urządzenia lasu ma na celu właściwe ujęcie stanu faktycznego oraz właściwe opracowanie czynności ochronnych i hodowlanych.

Uzgodnienie wyników prac terenowych w leśnictwie zawierające powyższe zagadnienia powinno mieć formę protokołu zaakceptowanego przez kierownika (inspektora) wykonawcy, RDLP w Białymstoku i nadleśniczego. Zaakceptowanie przez Nadleśniczego materiałów z prac terenowych jest warunkiem koniecznym do dalszego przetwarzania danych przez wykonawcę. Wyniki uzgodnień sformułowane zostaną w sporządzonym protokole. Powyższe będzie stanowiło załączniki do protokołów odbioru prac wg etapów zawartej umowy.

Y. TERMINY I SPOSOBY KONTROLI ORAZ ODBIORU PRAC TAKSACYJNYCH

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 63 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 13 VIII 2002 r. prace taksacyjne będą kontrolowane i dokumentowane na bieżąco przez przedstawicieli RDLP w Białymstoku w obecności przedstawicieli Nadleśnictwa Białowieża, Browsk, Hajnówka oraz Wykonawcy planu urządzenia lasu.

Wykonawca udostępni Nadleśnictwu wstępne wydruki opisów taksacyjnych i wskazań gospodarczych celem weryfikacji i dokonania ewentualnych wyjaśnień. Okres przeznaczony na weryfikację opisów taksacyjnych i wskazań gospodarczych będzie nie dłuższy niż 30 dni. Szczegółowe terminy odbioru prac urządzeniowych przygotowawczych, terenowych i kameralnych zostaną określone w umowie.

Po sporządzeniu wstępnego wydruku opisów taksacyjnych z przywiązaniem wydzieleń do działek i rozliczeniem pow. oraz po wykreśleniu map gospodarczych (tematycznych), materiały zostaną przekazane nadleśnictwu celem analizy i ostatecznej korekty. Uzgodnieniu podlegać będą także sporządzone wykazy cięć odnowieniowych. Inne specyficzne zagadnienia nie ujęte w niniejszym protokole, bądź też te które wynikną w trakcie terenowych prac urządzeniowych, będą sukcesywnie konsultowane z nadleśnictwem i uwzględniane w opracowywanym planie urządzeniowym dla nadleśnictwa po zatwierdzeniu przez Naradę Techniczno Gospodarczą.

W chwili obecnej trwają prace nad nową instrukcją urządzania lasu na potrzeby V rewizji urządzenia lasu. Z chwilą zatwierdzenia do użytku służbowego w opracowywanym projekcie planu urządzania lasu należy uwzględnić zagadnienia, które zostaną wprowadzone jako obligatoryjne nową instrukcją urządzania lasu na potrzeby V rewizji (Traktować należy jako prace dodatkowe).

Z. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W PROCESIE TWORZENIA PLANU URZĄDZENIA LASU ZAPEWNIONY BĘDZIE POPRZEZ:

1. ogłoszenia w BIP,
2. możliwość składania uwag i wniosków do założeń planu urządzenia lasu,
3. możliwość zapoznania się z projektem planu urządzenia lasu i składanie uwag (ogłoszenie o wyłożeniu planu do konsultacji zostanie ogłoszona w BIP RDLP i lokalnej prasie),
4. możliwość udziału w Komisji Projektu Planu mający charakter debaty publicznej.

Sekretarz: *M. Protasiewicz Wydz. ZZ RDLP*

Przewodniczący

**PROTOKÓŁ Z WYKONANIA TESTU KONTROLI POMIARU MIĄŻSZOŚCI
W NADLEŚNICTWIE BROWSK**

Zespół kontroli pomiaru miąższości powołany przez Dyrektora RDLP
w Białymstoku Zarządzeniem nr 12 z dn. 18 kwietnia 2011 r w składzie:

1. Maria Protasiewicz – RDLP,
2. Jerzy Półtorak – BULiGL O/Białystok,
3. Jerzy Ługowoj – Nadleśnictwo Browsk,
4. Jarosław Stocki – Nadleśnictwo Browsk.

W dniu 18 kwietnia 2011 r. Komisja w składzie: Piotr Zbrożek, Maria Protasiewicz,
Jacek Ksepko, Jerzy Półtorak dokonała losowania powierzchni próbnych
w Nadleśnictwie programem Taksator 5.2.9. Wylosowano 51 powierzchni
kołowych.

W dniach od 5 maja do 12 maja 2011 r. Zespół powołany ww. Zarządzeniem
wykonał test kontroli pomiaru miąższości .

Wykonawca planu urządzenia lasu przygotował i przekazał Zespołowi następujące
materiały:

1. podkłady map z informacją o wielkości powierzchni próbnych,
2. karty dokumentu źródłowego,
3. szkice zawierające domiary do punktów w terenie,
4. bazę w oprogramowaniu Taksator 5.2.9 oraz warstwę powierzchni kołowych
na LMN.

Zespół podczas prac terenowych dokonał pomiaru wielkości powierzchni próbnej,
wszystkich pierśnic drzew na pow. próbnej, wysokości średniego drzewa gatunku
i wieku z każdej grupy.

Wyniki pomiarów były zapisywane w programie Taksator 5.2.9., następnie
dokonano obliczenia pola powierzchni przekroju pierśnicowego oddzielnie dla
każdej powierzchni oraz sporządzono zestawienie danych pierwszego pomiaru
i pomiaru kontrolnego zgodnie z § 62 pkt.1 g. instrukcji urządzenia lasu zał. nr 2
(szt.1).

Podczas kontroli Zespół nie stwierdził błędów grubych.

Bezwzględna wartość statystyki (Z):

1. pola przekroju pierśnicowego wynosi 0,007 ,
2. wysokości 0,131 .

Na kontrolowanych powierzchniach próbnych stwierdzono rejestrację drewna martwego (pniaki, drewno stojące, drewno leżące).

Decyzja:

Zespół kontroli pomiaru miąższości przyjmuje całość pomiarów w Nadleśnictwie, gdyż nie stwierdzono błędów grubych, a bezwzględna wartość statystyki (Z) obliczona jest mniejsza od 2 zgodnie z § 62 pkt.1 j instrukcji urządzania lasu.

ZESPÓŁ:

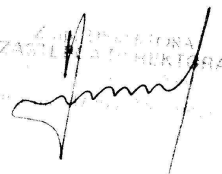
1.

2.

3.

4.
INŻYNIER NADZORU
mgr inż. Jarosław Stoczek

AKCEPTUJĘ

ZASTĘPCA DOKUMENTORA

Kontrola powierzchni próbnych

Obręb: 01-05-2

Nr pow. próbnej	Pierśn. pole przekr. z 1 pomiaru [m kw.]	Pierśn. pole przekr. z pom. kontr. [m kw.]	Wysokość z 1 pomiaru [m]	Wysokość z pomiaru kontrolnego [m]	Wielk. z 1 pomiaru [ar]	Wielk. z pom. kontr. [ar]	Uwagi
13	1,66	1,68	16,0	16,0	4,00	4,00	
38	1,20	1,20	0,0		3,00	3,00	
63	1,25	1,27	28,0	26,0	4,00	4,00	
88	0,84	0,86	19,0	19,0	3,00	3,00	
113	2,29	2,42	29,0	30,0	5,00	5,00	
138	1,34	1,33	26,0	26,0	5,00	5,00	
163	1,08	1,07	25,0	25,0	3,00	3,00	
188	0,64	0,63	19,0	19,0	2,00	2,00	
213	0,97	0,96	28,0	29,0	5,00	5,00	
238	1,44	1,48	35,0	35,0	4,00	4,00	
263	1,63	1,67	28,0	28,0	4,00	4,00	
288	1,33	1,40	31,0	30,0	5,00	5,00	
313	0,80	0,82	14,0	14,0	5,00	5,00	
338	0,77	0,77	18,0	19,0	5,00	5,00	
363	1,78	1,75	17,0	17,0	4,00	4,00	
388	0,84	0,85	24,0	24,0	3,00	3,00	
413	1,14	1,15	24,0	24,0	4,00	4,00	
438	1,25	1,26	26,0	26,0	3,00	3,00	
463	1,05	1,05	23,0	23,0	4,00	4,00	
488	1,10	1,00	23,0	23,0	5,00	5,00	
513	1,55	1,54	30,0	30,0	4,00	4,00	
538	0,87	0,87	27,0	27,0	4,00	4,00	
563	1,73	1,66	18,0	18,0	4,00	4,00	
588	1,37	1,41	31,0	31,0	3,00	3,00	
613	1,06	1,04	23,0	23,0	5,00	5,00	
638	0,53	0,54	20,0	21,0	2,00	2,00	
663	1,12	1,15	29,0	30,0	5,00	5,00	

Kontrola powierzchni próbnych

Obręb: 01-05-2

Nr pow. próbnej	Pierśn. pole przekr. z 1 pomiaru [m kw.]	Pierśn. pole przekr. z pom. kontr. [m kw.]	Wysokość z 1 pomiaru [m]	Wysokość z pomiaru kontrolnego [m]	Wielk. z 1 pomiaru [ar]	Wielk. z pom. kontr. [ar]	Uwagi
688	1,44	1,48	28,0	28,0	5,00	5,00	
713	0,88	0,82	25,0	25,0	3,00	3,00	
738	1,50	1,47	28,0	28,0	5,00	5,00	
763	0,95	0,91	25,0	25,0	5,00	5,00	
788	1,07	1,04	26,0	26,0	5,00	5,00	
813	0,92	0,88	31,0	31,0	3,00	3,00	
838	0,96	0,98	30,0	30,0	4,00	4,00	
863	0,70	0,70	23,0	23,0	3,00	3,00	
888	1,12	1,12	27,0	27,0	3,00	3,00	
913	1,87	1,88	30,0	30,0	5,00	5,00	
938	0,30	0,32	26,0	26,0	2,00	2,00	
963	0,94	0,95	25,0	27,0	3,00	3,00	
988	1,55	1,57	18,0	19,0	5,00	5,00	
1013	1,32	1,28	24,0	24,0	4,00	4,00	
1038	1,76	1,81	35,0	35,0	5,00	5,00	
1063	1,93	1,98	28,0	27,0	4,00	4,00	
1088	1,20	1,22	31,0	31,0	3,00	3,00	
1113	1,19	1,21	21,0	21,0	4,00	4,00	
1138	1,26	1,27	30,0	31,0	5,00	5,00	
1163	0,80	0,77	33,0	33,0	3,00	3,00	
1188	2,15	2,07	13,0	14,0	5,00	5,00	
1213	0,75	0,70	21,3	21,0	2,00	2,00	
1238	0,25	0,25	14,5	16,0	2,00	2,00	
1263	0,42	0,39	18,8	19,0	1,00	1,00	

Liczba błędów grubych: 0
Bezwzględna wartość statystyki (pole przekroju pierśnicowego): 0,007
Bezwzględna wartość statystyki (wysokość): 0,131

Konferencja

**„Zróżnicowanie form
ochrony ekosystemów na
obszarze Natura 2000
Puszcza Białowieska
w planowaniu
urzędzeniowym”**

protokół

**Białowieża
19 i 20 maja 2011r.**

Spis treści:

- 1. Protokół z sesji referatowej str. 3- 23**
- 2. Notatka z sesji terenowej str. 24 – 32**
- 3. Zamknięcie Konferencji str. 33 - 37**
- 4. Lista obecności**

PROTOKÓŁ

z sesji referatowej Konferencji „Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu urządzeniowym” Białowieża - 19 maja 2011r.

Otwarcia Konferencji dokonał Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku mgr inż. **Ryszard Ziemblicki**. Na wstępie powitał wszystkich zaproszonych i przybyłych gości (*lista w załączeniu*).

W swoim referacie poinformował, że celem zwołania Konferencji jest wskazanie rozwiązań w planowaniu urządzeniowym, które pozwolą na wykonanie nowego planu, w sposób spełniający warunki zachowania trwałości lasu, jego ochrony oraz zachowania cennych zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem wymogów dotyczących obszarów Natura 2000, a także różnorodności biologicznej oraz kierunków w zakresie rozwoju funkcji społecznych. Zwrócił uwagę, że podczas sesji terenowej na wybranych powierzchniach zostaną omówione preferowane metody odnowienia lasu i możliwości ich zastosowania, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę leśnych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunku. Nawiązał do historii zagospodarowania wg poszczególnych rewizji urządzeniowych. Przedstawił drogę, która doprowadziła do utworzenia LKP „Puszcza Białowieska” i wypracowania proekologicznych zasad postępowania w tym wyjątkowym kompleksie leśnym.

Przed rozpoczęciem sesji referatowej głos zabrali:

Krzysztof Janeczko – (*Dyrektor Departamentu Leśnictwa*) w imieniu Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska Janusza Zaleskiego podziękował za zaproszenie. Następnie odczytał list do organizatorów i uczestników Konferencji. (zał. nr 1). Wyraził zadowolenie, że tematyka Konferencji uwzględniła różne formy ochrony przyrody. Unikalne walory Puszczy, puszczański charakter drzewostanów winien być zachowany lub odbudowany. Pogratulował organizatorom znakomitego wyboru tematu przewodniego Konferencji i doboru Prelegentów. Będę z zainteresowaniem przysłuchiwał się wszystkim wystąpieniom, a wnioski, które Państwo sformułują zostaną przekazane Panu Ministrowi J. Zaleskiemu.

Grzegorz Furmański – (*Zastępca Dyrektora Generalnego L.P. ds. Gospodarki Leśnej*) Międzynarodowy Rok Lasów jest bogaty w spotkania i Konferencje, obowiązki służbowe nie pozwoliły Panu Dyrektorowi Generalnemu Marianowi Piganowi na udział w dzisiejszym spotkaniu. W imieniu Dyrektora i swoim przekazał życzenia. Podkreślił, że zależy nam by Puszcza Białowieska zaczęła zbliżać środowiska, by konferencja dała materiał do przemyśleń, by nowy plan urządzenia lasu w zakresie gospodarowania lasami był jednolitym i jedynym dokumentem regulującym działania. Wyraził przekonanie, że od Konferencji Puszcza będzie zbliżać, a nie dzielić.

Jacek Zakrzewski (*Prezes Polskiego Towarzystwa Botanicznego - PTB*) podziękował za umożliwienie organizacji 55 Zjazdu PTB na terenie RDLP Białystok. Podkreślił, że odbył się on dzięki wsparciu PGL LP. Dodał, że PTB jest drugim po

PTL co do lat/wieku działalności towarzystwem. Stwierdził, że chciałby by tak jak na polskich leśników mogą liczyć botanicy, tak leśnicy mogli liczyć na polskich botaników. W imieniu PTB wręczył dyplomy następującym osobom: M. Piganowi, R. Ziemblickiemu, W. Fonderowi, L. Magrelowi, Z. Szkiruciowi, dyr. Bambizie, J. Dawidziukowi, W. Niedzielskiemu, E. Chursowiczowi, E. Komendzie, M. Mądrzakowi, A. Wyłuckiemu, T. Winiewiczowi, M. Sienkiewiczowi, A. Stobińskiemu, T. Wasilewskiemu, D. Godlewskiemu, J. Szklarzewskiemu, W. Sieradzkemu. Dyr. R. Ziemblicki zaproponował powołanie Komisji wniosków. Przewodniczącym Komisji został Pan prof. dr hab. A. Grzywacz (SGGW). W jej skład weszli: prof. dr hab. B. Brzeziecki (SGGW), prof. dr hab. B. Jędrzejewska (IBS-PAN), dr inż. J. Czerepko (IBL), J. Przypaśniak (DGLP), M. Protasiewicz (RDLP), M. Ksepko (BULiGLO/Białystok).

Sesja referatowa I – Aspekty ochrony ekosystemów Puszczy Białowieskiej przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Grzywacz

Adam Zbyryt (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku) - Ochrona bioróżnorodności w świetle obowiązującego ustawodawstwa na przykładzie Puszczy Białowieskiej

Ochrona prawna daje tylko podwaliny do ochrony poszczególnych gatunków, populacji lub ekosystemów. Puszcza Białowieska jest najlepiej ekosystemem na świecie. Istnieje potrzeba szybkiego stworzenia Planu zadań ochrony dla Obszaru Natura 2000 „Puszcza Białowieska”.

Nowe Plany Urządzenia Lasu 3 nadleśnictw puszczańskich zostaną poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Gospodarka leśna musi być prowadzona na podstawie kodeksu dobrych praktyk, których ustalenia zapewniają, że czynności wykonywane zgodnie z nimi nie są szkodliwe dla zachowania gatunku we właściwym stanie ochrony (nie naruszają zakazów wprowadzonych w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową – ustawa o ochronie przyrody - art. 52 ust. 1 pkt 1, 3-5 i 11),

Sporządzając programy ochrony gatunków np. planowany dla orlika krzykliwego w ramach projektu LIFE+ m.in. w Puszczy Białowieskiej należy zamieścić w przygotowywanym PUL.

Stwierdził, że „problem drzew kornikowych” będzie istniał dopóty, dopóki w ustawie o lasach będzie widniał zapis: „w celu zapewnienia powszechnej ochrony lasów właściciele lasów są obowiązani do kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych, podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów, a w szczególności do zapobiegania, wykrywania i zwalczania nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych (art. 9. ust. 1 pkt 2).

Zaakcentował potrzebę wykonania planów ochrony lub zadania ochronne dla 8 rezerwatów przyrody, które ich nie posiadają,

Janusz Czerepko (Instytut Badawczy Leśnictwa) - Mokradła leśne w Puszczy Białowieskiej: dynamika, zagrożenia i ochrona.

Zaprezentował zmiany warunków klimatycznych, takich jak wzrost temperatury powietrza, spadek ilości opadów atmosferycznych, szczególnie w ostatnim okresie, co powoduje obniżenie się poziomu wód gruntowych, jak i wilgotności siedlisk mokradeł leśnych w Puszczy Białowieskiej.

Podkreślił, że w zbiorowiskach mokradeł zachodzą zmiany zarówno w składzie gatunkowym, jak i strukturze pionowej fitocenoz. We wszystkich zbiorowiskach nastąpił bujny rozwój drugiego piętra drzewostanu, podszytu i warstwy zielnej, przy jednoczesnym spadku pokrycia warstwy mchów. Przeciętna liczba gatunków roślin w zdjęciu zwiększyła się o dwa taksony. Ogólna liczba gatunków w dwu porównywanych okresach badawczych zmalała aż o 40 taksonów, z czego 20 dotyczyło tylko flory mchów. Analiza roślinności na podstawie wskaźników ekologicznych wskazuje na osuszenie się siedlisk w przeciągu ostatnich czterdziestu lat. Spadek stopnia uwilgotnienia siedlisk spowodował wzrost pokrycia warstwy zielnej i krzewów, przy jednoczesnej redukcji pokrycia warstwy mchów. W składzie gatunkowym runa zaznaczył się proces zanikania gatunków charakterystycznych dla torfowisk, takich jak *Sphagnum spp.*, mających zasadnicze znaczenie w sedymentacji torfu. Na siedliskach lasów bagiennych następuje ekspansja szeregu gatunków mezo- i eutroficznych lasów liściastych, głównie w wyniku postępującego procesu mineralizacji torfu prowadzącego do wzrostu żyzności siedlisk. Przedstawił kierunki zmian sukcesyjnych jakie zaszły w badanych zespołach roślinnych:

- zespół *Ledo-Sphagnetum magellanici* zmienił swój skład florystyczny w kierunku *Vaccinio uliginosi-Pinetum*,
- zespół *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, w części płatów upodabnia się do borów wilgotnych,
- zespół torfowcowo-brzozowego lasu bagiennego uległ zmianom składu florystycznego głównie ze względu na pojawienia się gatunków mezo- i eutroficznych lasów liściastych, choć kierunek tych zmian jest jeszcze nieustabilizowany,
- zespół *Sphagno girgensohnii-Piceetum* podlega zmianom roślinności, głównie ze względu na rozpad drzewostanu świerkowego i tym samym wzrostowi udziału gatunków liściastych, zarówno grądowych, jak i łągowych,
- *Thelypteridi – Betuletum pubescentis* zmieniło swój skład florystyczny w kierunku żyźniejszych postaci *Sphagno girgensohnii-Piceetum*,
- *Ribeso nigri-Alnetum* w większości płatów upodabnia się do uboższych postaci *Fraxino-Alnetum*, rzadziej natomiast do *Thelypteridi – Betuletum pubescentis*,
- zespoły łągów *Fraxino-Alnetum* i *Ficario-Ulmetum* zwiększają w swoim składzie gatunkowym udział gatunków grądowych i upodabniają się tym samym do łągów niskich.

W przypadku torfowisk wysokich i przejściowych warto rozważyć odślanianie dolnych warstw drzewostanu poprzez ograniczanie ekspansji gatunków liściastych. Ma to na celu umożliwienie rozwoju wysokotorfowiskowych gatunków światłożądnych. Przy planowaniu zabiegów małej retencji należy przede wszystkim uwzględnić ochronę źródeł, jak i działalność bobrów. Wpływ działań ochronnych na biocenozy występujące na biotopach łągowych i bagiennych winne podlegać monitoringowi.

Jerzy Gutowski (IBL- Europejskie Centrum Lasów Naturalnych)- Gospodarka leśna, a ochrona bezkręgowców w Puszczy Białowieskiej.

Podkreślił, że podstawowym atutem Puszczy Białowieskiej jest zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych, w tym związanych z martwym drewnem. Puszcza Białowieska powinna być traktowana jako model lasu naturalnego i w możliwie dużej skali należy pozwolić na spontaniczny przebieg procesów przyrodniczych. Za priorytet w Puszczy Białowieskiej uznał ochronę resztek lasów

naturalnych. W związku z tym jakakolwiek ingerencja w takich drzewostanach nie powinna mieć miejsca. Spośród 21 rezerwatów istniejących w Puszczy Białowieskiej, 16 zostało powołanych w celu ochrony fragmentów lasów naturalnych. W takich przypadkach wszelka ingerencja człowieka, w tym i ograniczanie liczebności kornika drukarza poprzez usuwanie zasiedlonych świerków, jest niepożądana i koliduje z ustalonymi celami rezerwatów

Na pozostałych obszarach sposób prowadzenia gospodarki leśnej powinien być kompromisem między celami hodowlanymi i społecznymi oraz koniecznością zachowania siedlisk i gatunków „naturowych”, a także innych cennych elementów przyrody. Dla zachowania pełni różnorodności bezkręgowców saproksylicznych konieczna jest różnorodność form, rozmiarów i stopni rozkładu martwego drewna. Stwierdził, że las, w którym jest mniej niż 10 m³/ha grubowymiarowego martwego drewna oceniany jest jako zdegradowany. Natomiast ilość powyżej 30 m³/ha wydaje się wystarczająca dla bytowania większości saproksylicznych organizmów.

W trakcie prac urządzeniowych należałoby zinwentaryzować wszystkie pozostałości lasów zbliżonych do naturalnych, by można było wyłączyć je z wszelkich cięć i zabiegów. W pracach hodowlanych na terenach leżących poza lasami zbliżonymi do naturalnych należałoby protegować gatunki drzew będące w niedoborze, np. wiąz, lipę drobnolistną i klon pospolity. W pobliżu starodrzewów należałoby zadbać o ciągłość pokoleniową pospolitych, ale słabo odnawiających się w niektórych miejscach gatunków, jak sosna zwyczajna i dąb szypułkowy, by zapewnić miejsca rozwoju dla populacji cennych owadów związanych z tymi drzewami. Szczególny nacisk należałoby położyć na zabezpieczenie siedlisk dla gatunków najrzadszych, unikatowych, które posiadają w Puszczy jedyne swoje stanowiska w Polsce, albo są to populacje istotne dla ich przetrwania.

Jacek Hilszczański (Instytut Badawczy Leśnictwa). Wymagania chrząszczy saproksylicznych – czyli jak wyglądała pierwotna puszcza?)- doniesienie,

Zaprezentował, że Puszcza Białowieska jest dobrym przykładem obszaru zanikania ciepłolubnych gatunków saproksylicznych, pomimo rosnących ilości martwego drewna. Typowe gatunki zanikające: Jelonek rogacz, Kozioróg dębosz, Bogatek wspaniały, Pilnicznik fiołkowy, Pachnica dębowa

W lasach gospodarczych nie da się określić ilości martwego drewna, aby spełnić wymagania wszystkich gatunków. Ochrona powinna koncentrować się w skali krajobrazu i na określonych typach martwego drewna. Należy prowadzić aktywne działania na rzecz ochrony ciepłolubnych gatunków saproksylicznych.

Bogumiła Jędrzejewska, Tomasz Borowik (Instytut Biologii Ssaków PAN), Piotr Wawrzyniak (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku) - Zarządzanie populacjami gatunków ssaków kopytnych i ich drapieżnikami w aspekcie zachowania trwałości lasu i realizacji celów ochrony przyrody w Puszczy Białowieskiej.

W referacie została przedstawiona m.in. dynamika liczebności żubra w latach 1800-2000, oraz innych ssaków kopytnych w PB w latach 1890-2010. Zaprezentowany został wpływ ssaków kopytnych na odnowienie drzew leśnych. Omówiono dynamikę liczebności oraz pozyskanie łowieckie jeleni, dzików, saren w Puszczy Białowieskiej w latach 1990-2010. Zwrócono uwagę, że celem poprawy naturalnych warunków bytowania zwierzyny jest utrzymywanie łąk i poletek łowieckich (308,8 ha), sadów owocowych (28,7 ha), brogów oraz ich zaopatrywanie w siano (29 sztuk), wodopojów (36 sztuki), lizawek (1082 szt) oraz wykładanie drzew do zgryzania i spałowania.

W celu pogodzenia różnorodnych celów zarządzania ekosystemem, populacje takich gatunków jak: żubr, jeleń, dzik wymagają mechanizmów regulacji liczebności ze strony człowieka. Sposób użytkowania środowiska ma istotny wpływ na populacje zwierząt. Podczas prowadzenia upraw leśnych należy pamiętać o potrzebach pokarmowych dużych roślinożerców; W szczególności należy stosować ochronę indywidualną drzewek bez wyłączania całych powierzchni z użytkowania przez zwierzęta. Łowiectwo odgrywa znaczącą rolę w miejscowej ekonomii, a jego kulturotwórcza rola powinna być podkreślana w większym stopniu.

Dyskusja.

Jan Łukaszewicz (IBL) Obowiązujące formy ochrony przyrody na terenie Puszczy Białowieskiej nachodzą na siebie, kłócą się i są sprzeczne. Czy mamy chronić obecnie charakter Puszczy i bioróżnorodność, czy zachodzące procesy. Czy jest taka forma ochrony przyrody, jak zakaz wycinki ponad 100 letnich drzew? Podkreślano w wielu referatach, że jest to forma szkodliwa dla różnorodności. Czy w określonych przypadkach nie powinno się z niej zrezygnować. Czy RDOŚ i GDLP nie powinny wnioskować o zmianę zapisów .

A. Zbyryt (RDOŚ) Zakaz wycinki ponad 100 letnich drzew, nie jest formą ochrony przyrody. Wynika z Decyzji 48/ 1998 r. Dyrektora Generalnego L.P.

Czesław Okołów (PTTK) Zwrócił uwagę, że Puszcza Białowieska polsko – białoruska posiada Status Dziedzictwa Światowego.

Adam Wajrak (Gazeta Wyborcza) Czy pozyskanie drewna przez L.P. w poszczególnych okresach było podobne do wielkości pozyskania przez CENTURĘ . Przyczynił wielkości pozyskania z prezentacji R. Ziemblickiego.

Ryszard Ziemblicki (RDLP w Białymstoku). W okresie powojennym pozyskanie drewna w Puszczy było bardzo duże, jednakże nie osiągnęło takich parametrów jak w okresie Century. Należało by się skupić po okresie transformacji - 1989 r. Ostatnie ograniczenia z tytułu zaniechania cięć nie prowadzą w dobrym kierunku, spowodowało to bardzo znikomą ilość drzewostanów do 20 lat. Ochrona czynna powinna być prowadzona obok ochrony konserwatorskiej. Należy postawić taki cel działań ochronnych na terenie Puszczy, aby wypracować takie kierunki i rozwiązania, które umożliwią ochronę siedlisk i zachowanie gatunków, które są cenne na tym obszarze.

Janusz Korbel (TOK) Jeżeli brak drzewostanów w młodym wieku dla Puszczy jest zagrożeniem, to jak rozumieć wrażenie jakie na przyjezdnych pozostawia na nich Białowieski Park Narodowy? Występują tu najstarsze drzewa w Puszczy (świerki, dęby, lipy) różnych gatunków. Nie obserwujemy jednak kończenia się lasu, nie ma tu mniejszej ilości gatunków niż w lasach gospodarczych, wręcz odwrotnie, jest za to najwięcej drzew pomnikowych.

Andrzej Grzywacz (SGGW) Wolałbym, żeby mówiono, że w powiecie hajnowskim jest najwięcej drzew pomnikowych województwa. Jest biała plama drzew pomnikowych w Parku Narodowym. Wiemy, że w Parku chronimy wszystko, wobec tego nie ma potrzeby wyznaczania drzew pomnikowych. Ale gdyby po wymiarach rozpatrzyć, to okazałoby się, że jest ich od 13- 15 tys., Oznacza to, że na terenie

powiatu hajnowskiego drzewa pomnikowe stanowią połowę wszystkich drzew w Polsce. Jest to jeden z wielu argumentów mówiących o wysokiej wartości Puszczy Białowieskiej. Wydaje nam się, że o Puszczy Białowieskiej wiemy wszystko, a w szczególności o rezerwacie ścisłym BPN otóż nie. Prof. Faliński prowadził badania na temat inwentaryzacji roślin zarodnikowych. Oznaczono 1830 gatunków tylko grzybów makroskopowych widocznych gołym okiem. Ilość tę należy pomnożyć przez 2 lub 3, żeby oddać wszystkie gatunki grzybów i tych mikroskopijnych.. Podziękował referującym i biorącym udział w dyskusji.

Sesja referatowa II – Kierunki zmian w planowaniu urzędziowym **przewodniczyła prof. dr hab Bogumiła Jędrzejewska**

Ryszard Poznański (Uniwersytet Rolniczy w Krakowie) Gospodarowanie lasami, a ochrona przyrody w lasach.

Przedstawił przykłady skutków stosowania biernych i aktywnych form ochrony przyrody oraz genezę powstania zasad konserwatorskiej ochrony przyrody i gospodarowanie lasami w USA i w Europie Środkowej. Omówił zasady współczesnej konserwatorskiej ochrony przyrody oraz podstawy nowej filozofii w ochronie przyrody. Stwierdził, że podstawowym celem działań gospodarczych i ochrony przyrody w lasach jest integracja wszystkich funkcji lasu: ochronnych, biologicznych, społecznych i produkcyjnych oraz zapewnienie utrzymania trwałości ich istnienia. Działania te uwzględniają ustalenia konwencji o różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro, a więc również takie, na jakich rozwija się nowoczesna ochrona przyrody.

Las jako układ biologiczny charakteryzuje się otwartością na wpływy otoczenia przyrodniczego i gospodarczego oraz zdolnością do przybierania rozmaitych struktur. Struktury te nie zużywają się w czasie funkcjonowania i rozwoju układu, lecz regenerują w pewnych granicach, w zależności od własnych zdolności samoregulacyjnych oraz pracy leśników.

Właściwości te wykorzystywane są w leśnictwie do racjonalnego użytkowania ekosystemów leśnych i ich czynnej ochrony. Ekosystemy leśne są układami biologicznymi zmiennymi, dynamicznymi i nietrwałymi o niskich zdolnościach do samoregulacji. W takich ekosystemach regulacyjna działalność człowieka jest niezbędna, stanowi bowiem narzędzie do utrzymania trwałości ich istnienia. Działalność w leśnictwie na zasadach trwałości i zrównoważonego rozwoju, poprzez regulację umożliwia utrzymanie istniejących oraz odtworzenie utraconych struktur leśnych.

Arkadiusz Bruchwald (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego) - Ryzyko uszkodzeń drzewostanów, a stabilność lasu.

Zwrócił uwagę, że lasy Puszczy Białowieskiej należą do grupy najbardziej zagrożonych w Polsce na działanie czynników abiotycznych. Charakteryzują się one bowiem dużym udziałem drzewostanów o wysokim współczynniku ryzyka uszkodzenia. Układ przestrzenny tych drzewostanów jest skupiskowy, co grozi wystąpieniem szkód wielkopowierzchniowych w przypadku wystąpienia silnego wiatru.

Niska stabilność lasu Puszczy Białowieskiej wynika z kilku najważniejszych przyczyn.

- a) dużego udziału drzewostanów świerkowych,

- b) dużego udziału siedlisk wilgotnych i bagiennych, zajmowanym przez świerka, sosnę i brzozę,
- c) dużego udziału drzewostanów bardzo starych i wysokich,

Plany cięć dla nadleśnictw puszczańskich ustalono na poziomie znacznie niższym, niż to wynika z możliwości produkcyjnych tych lasów. Na kształtowanie stabilności lasu największy wpływ wywierają cięcia rębne. Ich zaniżanie prowadzi do wzrostu średniego wieku i średniej wysokości drzewostanów nadleśnictwa i tym samym do obniżania się stabilności lasu. Lasom Puszczy Białowieskiej grozi klęska ekologiczna. Niska stabilność tych lasów, która będzie się z upływem lat obniżała wskutek zaniżonych cięć rębnych, prowadzi do uzyskania bardzo wysokich szkód w przypadku wystąpienia silnego wiatru. Mogą to być szkody znacznie wyższe od tych, które stwierdzono po wichurze w marcu 1983 r. w Puszczy Białowieskiej, ocenione wówczas na 440 tys. m³ miąższości surowca drzewnego.

Jan Matras (Instytut Badawczy Leśnictwa) - Realizacja zadań z zakresu selekcji i nasiennictwa w Puszczy Białowieskiej.

Tytułem wstępu scharakteryzował podstawy prawne funkcjonowania bazy nasiennej, wartości hodowlane i genetyczne głównych gatunków drzew lesnych w regionie 208 Puszcza Białowieska. Stwierdził, że populacje sosny, świerka, brzozy, dębu szypułkowego, olszy czarnej oraz topoli osiki są wyjątkowo wartościowe zarówno z hodowlanego jak i ochronnego punktu widzenia. Wykorzystanie materiału rozmnożeniowego tych populacji poza regionem pochodzenia nawet dla celów gospodarczych, to jednocześnie ochrona ich zasobów ex situ stanowiących wtórne zabezpieczenie zasobów genowych w nich występujących.

Zapelował, aby w nowo opracowywanych planach urzędzenia dopuścić wykonanie niezbędnych zabiegów związanych z prowadzeniem zakwalifikowanej bazy nasiennej, wynikających z zapisów zawartych w obowiązujących uregulowaniach prawnych. Należy rozważyć również potrzebę wprowadzenia w istniejących uregulowaniach prawnych dotyczących funkcjonowania leśnej bazy nasiennej dodatkowych zapisów dopuszczających w określonych sytuacjach rezygnację z realizacji niektórych działań (np. cięć sanitarno-selekcyjnych w zakwalifikowanych drzewostanach).

Tomasz Wesołowski (Pracownia Biologii Lasu Uniwersytetu Wrocławskiego) - wystąpienie w imieniu Fundacji Greenpeace Polska, Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków, Pracowni na rzecz Wszystkich Istot, WWF Polska oraz Towarzystwa Ochrony Krajobrazu. Nowe plany urzędzenia lasu – jak minimalizować straty przyrodnicze w Puszczy Białowieskiej.

Wyraził stanowisko, że cała Puszcza powinna być chroniona jako park narodowy. Przedstawił priorytety ochrony Puszczy stwierdzając, że ochrona naturalnych procesów ekologicznych i ewolucyjnych jest kluczowa, a ochrona gatunków i siedlisk jej podporządkowana. Interwencja ludzka w przebieg procesów (np. gospodarka leśna, rozbudowa sieci komunikacyjnych) jest sprzeczna z celami ochrony. Możliwe jest jedynie minimalizowanie zasięgu przestrzennego i intensywność ingerencji

Przedstawił zasady minimalizowania strat przyrodniczych. Należy m. in. poza rezerwatami wyłączyć z pozyskania drewna i wszelkich zabiegów hodowlano-ochronnych wszystkie drzewostany ponad stuletni; wszystkie drzewostany na siedliskach Lł, OI, OIJ, LMb, BMb; drzewostany „pionierskie” z przewagą osiki i/lub brzozy powyżej III klasy wieku, miejsca występowania dzięciołów chronionych

Dyrektywą Ptasią i gat. objętych ochroną strefową, chrząszczy saproksylicznych (Dyr. Siedliskowa, Czerwona Księga IUCN) reliktowych porostów. Zaproponował, aby w drzewostanach, przy wszelkich zabiegach gospodarczo-ochronnych pozostawić na wszystkich siedliskach wszystkie drzewa powyżej (V klasy wieku: Db -oba gatunki, Lp, Gb, Kl, Js, Wz -wszystkie gatunki, So, Sw; IV klasy wieku: Brz -oba gatunki, Os, Ol -II klasy wieku: lwa, Jrz; na siedliskach L św i Lw: wszystkie lipy, klony, wiązy i jesiony oraz – w cięciach przedrębnych graby – o ile ich udział w drzewostanie nie przekracza 40%; wszystkie obumierające i martwe drzewa liściaste, w tym wykroty i wiatrołomy wszystkie drzewa dziuplaste. Pozyskanie drewna ograniczyć do drzewostanów pochodzących z nasadzeń, jego wielkość nie przekracza 30 000 m³/rocznie (ustalenia Zespołu Prezydenckiego). Odniósł się do prac hodowlanych. Zaapelował, aby w okresie rozrodu ptaków i chrząszczy saproksylicznych (1 marca do 31 sierpnia) nie wykonywać zabiegów gospodarczych w drzewostanach (cięć rębnych, trzebieży późnych i wczesnych, cięć sanitarnych, użytkowania przygodnego) poza działaniami dla usunięcia zagrożenia bezpieczeństwa ludzi. Odniósł się do planu zagospodarowania przestrzennego P. Białowieskiej oraz zmniejszenia wpływu agresywnych form turystyki. Stwierdził, że proponowane zalecenia zmniejszą nacisk człowieka na przyrodę Puszczy Białowieskiej i zredukują koszty gospodarki leśnej. Pozwoli to na zachowanie/odtworzenie najcenniejszych walorów przyrodniczych Puszczy do czasu objęcia ich ochroną. Przyznał, że głęboko wierzą Organizacje, które reprezentuje, że nowe plany urządzania będą obowiązywać bardzo krótko, a cała Puszcza zostanie wkrótce objęta ochroną.

Tomasz Podgajniak (CDM Sp. z o.o. w Warszawie)

Marek Ksepko (Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddz. w Białymstoku)
- Zasada przezorności, podstawą koncepcji planowania urządzeniowego w Puszczy Białowieskiej.

Na wstępie przedstawił interpretację zasady przezorności, która została zapisana w Traktacie o ustanowieniu Unii Europejskiej, jako jedna z kilku fundamentalnych zasad ochrony środowiska „Wszelkie wątpliwości muszą być interpretowane zawsze na korzyść środowiska przyrodniczego”. Stwierdził, że plany i prognozy powinny być opracowywane stosownie do stanu współczesnej wiedzy (Ustawa o oś art. 52 ust.1)

Jest to jednoznaczna przesłanka do stwierdzenia, że źródłem informacji o przedmiotach ochrony, które są analizowane pod kątem planowanych wskazań gospodarczych w projekcie pul są obowiązujące dokumenty oraz najbardziej aktualne wyniki badań, prowadzonych według stale doskonalonych metodyk i możliwie długoterminowe.

Zasada przezorności nakazuje przyjąć, że zmiany w reżimie gospodarowania lasem, takim jak Puszcza Białowieska, muszą być wprowadzane z zachowaniem należytej ostrożności, bez gwałtownego odwracania kierunków i muszą być programowane w taki sposób, aby w każdej chwili, w przypadku pojawienia się negatywnych tendencji, można było podjąć skuteczne działania je odwracające. Pozostawianie dużych powierzchni leśnych Puszczy ochronie biernej to swoisty eksperyment, szczególnie w kontekście obserwowanych współcześnie zmian klimatycznych. W podsumowaniu zaznaczono, że podstawowym obowiązkiem gospodarz terenu wydaje się działanie, a nie zaniechanie. Z tego wywiedziono myśl o konieczności planowania działań, w ramach sporządzania planu urządzenia lasu, dla całej opracowywanej powierzchni.

Janusz Dawidziuk (Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej) Plan urządzenia wybranego obrębu leśnego Puszczy Białowieskiej w formie lasu ciągłego – doniesienie

Przedstawił aspekty prowadzenia fragmentu lasów Puszczy Białowieskiej wg modelu lasu ciągłego, np. w ramach jednego obrębu. Przedstawił cechy modelu lasu ciągłego (podział na jednostki kontrolne, stałe powierzchnie kontrolne – cykliczne pomiary co 5/10 lat, modelowe krzywe struktury lasu, rzeczywiste krzywe struktury lasu w jednostce kontrolnej, zasady postępowania hodowlano – ochronnego zmierzające do zrównania krzywej modelowej i rzeczywistej struktury lasu w jednostce kontrolnej) oraz zasady postępowania hodowlano – ochronnego (eliminacja zrębów, ostępów, wieków rębności, użytkowania rębnego, przedrębego, gospodarowania drzewostanem jako jednostką planistycznie – inwentaryzacyjną; stosowane zabiegi w postaci cięć jednostkowych, grupowych, kępowych stymulujących odnowienie naturalne - zasady opracowane przy współpracy z nauką; dla Db i So dopuszczalne odnowienie sztuczne z gradzeniem kęp i gniazd odnowieniowych).

Zaproponował, aby za jednostkę kontrolną modelu lasu ciągłego (jednostka kontrolna – obszar Puszczy na którym czynnie budujemy strukturę lasu naturalnego) przyjąć 1 pełny oddział podziału powierzchniowego Puszczy – o pow. ok. 100ha. Konieczne jest ustalenie pierśnic granicznych dla najcenniejszych, najgrubszych gatunków drzew oraz ustalenie wartości pożądanej drewna martwego/ ha w jednostce kontrolnej. Kontrola procesu będzie prowadzona za pomocą stałych powierzchniach kontrolnych. Długi okres procesu – 30-50 lat i wyżej.

Podkreślił, że niezbędny jest nadzór naukowy nad procesem i stała kontrola procesu. Ideowo model ten jest trudny do podważenia, daje większe gwarancje stabilności lasu i wzbogacania bioróżnorodności na poziomie najważniejszego elementu ekosystemu leśnego, tj. warstwy drzew. Lansuje aktywną ochronę i jest alternatywą dla ochrony biernej. Zaproponował wdrożenie tego sposobu postępowania od nowego cyklu urządzenia lasu na terenie jednego wybranego obrębu leśnego Puszczy. Kontrolę procesu należy pozostawić w rekach nauki, przeniesie to spory o Puszcze z obszaru emocji na grunt naukowej weryfikacji.

Zdzisław Szkiruc (Białowieski Park Narodowy)- Plan Ochrony Białowieskiego Parku Narodowego na lata 2011 – 2031.

Omówił etapy opracowania i konsultacji projektu Planu Ochrony BPN. Przedstawił najważniejsze planowane zadania Parku (zarządzanie w Puszczy Białowieskiej populacją żubra, utrzymanie ekosystemów nieleśnych stanowiących bazę żerową dużych roślinożerców, ptaków i owadów, zachowanie różnorodnych pod względem gatunków zbiorowisk łąkowych, zachowanie stanowisk chronionych gatunków roślin, likwidacja ognisk obcych gatunków roślin, przeciw działanie gatunkom inwazyjnym tylko na terenie objętym ochroną czynną lub krajobrazową, rewitalizacja i utrzymanie założenia Parku Pałacowego, utrzymanie infrastruktury turystycznej i edukacyjnej, prowadzenie hodowli restytucyjnej żubrów, poprawa struktury genetycznej stada żubrów, przyrost do 300 ha powierzchni łąk śródleśnych i przyleśnych dostępnych żubrowi na obszarze Puszczy Białowieskiej, zwiększenie ilości wodopojów). Projekt rozporządzenia został wysłany do Ministerstwa Środowiska dnia 08.11.2010 roku.

Przedstawił ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie m.in. wyznaczenia korytarzy ekologicznych na terenie polan osadniczych oraz na terenach

leśnych; utrzymania, zgodnie z zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej, poboru wód podziemnych w ujęciach gminnych na poziomie nie przekraczającym ich możliwości regeneracyjnych; utrzymania obecnego rowerowo-pieszego charakteru przejścia granicznego z Białorusią Białowieża – Piererow.

Zwrócił uwagę na cechy szczególne planu ochrony BPN

- około 40% terenu parku zostało utrzymane w reżimie ochronnym – ochrony czynnej, ale na tym terenie (z wyjątkiem siedlisk nieleśnych) nie zaplanowano żadnych zabiegów ochronnych,
- brak pozyskania drewna,
- zwiększenie terenów objętych zadaniami ochrony czynnej (siedliska nieleśne) z ok 40 ha do ok 110 ha rocznie,
- rozgródzenie wszystkich upraw (ok 20 km),
- jest on jednocześnie planem ochrony dla obszaru Natura 2000 PLC Puszcza Białowieska w granicach Parku,
- wprowadza płachty podogonowe dal koni na obszarach objętych ochroną ścisłą,
- głównym zadaniem służb terenowych będzie monitoring.

Bogdan Brzeziecki (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego)- Postępowanie hodowlano-ochronne w drzewostanach Puszczy Białowieskiej: ogólne uwarunkowania i proponowane kierunki działań.

Przedstawił ogólne uwarunkowania postępowania hodowlano-ochronnego w drzewostanach Puszczy Białowieskiej oraz szczegółowe, wybrane propozycje w tym zakresie. Jako punkt wyjścia przyjął założenie o **wielofunkcyjnym** charakterze Puszczy Białowieskiej i o wynikającej stąd konieczności znalezienia **kompromisowych** rozwiązań, zapewniających możliwość realizacji, obecnie i w przyszłości, wszystkich ważnych funkcji tego wyjątkowego obiektu na możliwie jak najwyższym poziomie, przyjmując podział Puszczy na dwie zasadnicze, zintegrowane przestrzennie strefy: strefę **ochrony ścisłej** oraz strefę **trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej**.

Omówił znaczenie ochrony ścisłej dla zachowania walorów przyrodniczych Puszczy Białowieskiej, jako **jedynej** koncepcji ochrony przyrody stanowiącej, w odniesieniu do ekosystemów leśnych, alternatywę dla współczesnej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Jednocześnie, podkreślił, że ochrona ścisła nie zapewnia automatycznie trwałego zachowania wszystkich istotnych elementów różnorodności biologicznej, ilustrując to przykładami dotyczącymi aktualnego statusu dynamicznego gatunków drzew, tworzących drzewostany występujące w Rezerwacie Ścisłym Białowieskiego Parku Narodowego. Wykazał, że wiele z tych gatunków (np. dąb, sosna, jesion, klon, wiąz i osika) i pośrednio gatunków z nimi związanych (porosty, owady, grzyby, ptaki) jest, w warunkach ochrony ścisłej, w mniejszym lub większym stopniu zagrożonych, aż do możliwości całkowitego ustąpienia włącznie. W dalszej kolejności omówił główne kierunki działań zmierzających do zachowania unikalnych walorów ekosystemów leśnych Puszczy Białowieskiej w ramach wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

W podsumowaniu stwierdził, że unikalne połączenie walorów produkcyjnych i pozaprodukcyjnych drzewostanów, nie mające praktycznie odpowiednika w skali całego naszego kraju i nie tylko, stanowi o niepowtarzalnym charakterze Puszczy Białowieskiej i jej wyjątkowym statusie na tle wszystkich innych lasów. Trwałe zachowanie tego stanu stanowi prawdziwe wyzwanie naszych czasów. Jest to jednocześnie najważniejsze zadanie dla gospodarki leśnej prowadzonej na terenie Puszczy Białowieskiej. Aby zrealizować to zadanie, musi ona zaadoptować

nowatorskie metody postępowania, bazujące na głębokiej wiedzy leśnej i ekologicznej oraz w maksymalnym stopniu uwzględniające specyfikę obiektu. Zagospodarowana część Puszczy Białowieskiej powinna stanowić ważny wzorzec (model) oraz poligon doświadczalny dla proekologicznej, trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej w naszym kraju. Rezygnacja z gospodarki leśnej na terenie Puszczy byłaby wielką stratą dla leśnictwa, nie tylko polskiego, którą nie będzie łatwo zastąpić.

Dyskusja.

Adam Wajrak (Gazeta Wyborcza) – Rozumienie różnorodności biologicznej jako ilości gatunków nie ma nic wspólnego z definicją bioróżnorodności. Powinno nam zależeć na gatunkach puszczańskich związanych ze starym lasem. Należy zachować bioróżnorodność gatunków w mikroskali jakim jest Puszcza Białowieska. Zapropował dyskusję na ten temat.

Ryszard Kapuściński (LOP) - Szkoda, że nie udało się porozumieć w sprawie opracowania wspólnego planu zadań ochronnych dla Puszczy Białowieskiej. W kwestii ochrony przyrody nie da się rozdzielić dyskusji o Parku i pozostałych lasach w Puszczy. Dotychczas najłabszym punktem tego rodzaju planów była sprawa określenia zadań ochronnych. Nasza wiedza na temat tego co chronić jest coraz pełniejsza, natomiast wciąż mamy problemy z odpowiedzią na pytanie jak chronić? Aby te zadania określić, wykonawca projektu planu musi znać zarówno przedmiot ochrony (siedliska przyrodnicze i gatunki wymagające ochrony) jak i cele, które chcemy dzięki tym działaniom osiągnąć. Cała Puszcza, jako obszar Natura 2000, ma do spełnienia jeden ogólny cel. Jest nim zachowanie, w stanie nie pogorszonym, siedlisk i gatunków, dla których ten obszar wyznaczono. Cel ten należy jednak rozpisać na poszczególne siedliska przyrodnicze i gatunki, które obecnie wymagają czynnej ochrony. Dyrektywa siedliskowa dopuszcza gospodarowanie, a zatem nie ma sprzeczności w godzeniu potrzeb ochrony przyrody z potrzebami gospodarczymi, choć pogodzenie związanych z tym różnych interesów nie jest łatwe. Problem w tym, że obecna organizacja ochrony przyrody w naszym kraju jest bardzo ułomna. Należy w ochronie przyrody wprowadzić normalność. Na decyzje organów ochrony przyrody nie mają dziś większego wpływu argumenty merytoryczne. Dziś największy wpływ na decyzje organów ochrony przyrody mają media i najbardziej radykalne i krzykliwe organizacje. To jakie zabiegi mamy wykonywać decyduje artykuł, a nie rzeczywistość.

Jan Łukaszewicz (IBL) – zwrócił uwagę na kilka spraw dotyczących ochrony przyrody. Ostatnio wiele osób patrzy na ochronę przyrody przez jeden wybrany element ekosystemu (pachnica, dzięciol trójpalczasty) nie patrzy się na cały ekosystem, nie patrzy się na drzewostan, który kształtuje całość ekosystemu. Musimy patrzeć na całość ekosystemu, a nie na wybrane elementy. System ochrony przyrody obowiązujący przez dziesięciolecia sprawdził się, o czym świadczy wyznaczona powierzchnia Obszaru Natura 2000. Na terenie RDLP w Białymstoku tą formą objęto ponad 50% powierzchni. W tej chwili Natura 2000 jest programem statycznym. Program ten jest krytykowany coraz częściej przez Stany Zjednoczone i Kanadę. Musimy się zastanowić, czy ten program nie przyniesie szkody przyrodzie. W. Walankiewicz (Uniwersytet Przyrodniczy) – odniósł się do referatu prof. B. Brzezieckiego, na temat zaniku takich gatunków jak sosna i dąb. Z prac naukowych wynika (m.in. Bobiec,) , że udział sosny w Puszczy Białowieskiej jest zwiększony przez kilkaset letnie pożary wywoływane celowo bądź przypadkowo.. Dąb w

rezerwacie ścisłym doskonale się odnawia. Występują duże płaty, których liczebność w różnych klasach wiekowych jest 10-krotnie większa niż w starych grądach. Praca naukowa (Kowalski –SGGW o drzewostanach w BPN), która dowodzi, że dąb nie był gatunkiem licznym, występował w domieszce w grądzie.

Wiesław Walankiewicz – udział sosny w P.B. był zwiększony przez kilkusetletnie pożary. Obecnie sosna ustępuje, gdyż ilość pożarów jest znikoma. Nawiązał do odnowień dęba i sosny w rezerwacie ścisłym (badania:Kowalski – SGGW).

Jerzy Gutowski (IBL) - odniósł się do referatu M. Ksepko w sprawie obaw objęcia większej powierzchni ochroną bierną. Nie ma dowodów naukowych, jak las będzie się zachowywał. Gospodarka leśna od 200 lat wprowadziła zmiany i tu możemy dopatrywać się pewnych minusów. Las doskonale sobie radzi i dotrwał do naszych lat. Odstąpiliśmy od tej idei, szukamy innych rozwiązań. To nie jest eksperyment. Większa część drzewostanów pocenturówskich ma skład gatunkowy docelowy, taki jakiego oczekujemy. Formacja leśna w naszych warunkach niżowej Europy, to formacja dominująca, bez ingerencji człowieka wszystkie tereny otwarte powracają do lasu. Eksperymentem jest działalność człowieka, a nie pozostawienie lasu ochronie biernej.

Przemysław Chylarecki (OTOP) odniósł się do modeli rozkładu wielkości drzew z populacji przedstawionych w referacie B. Brzezieckiego. Zwrócił uwagę, że istnienie takiego rozkładu wielkości osobników populacji może nastąpić w systemie, w którym spełniane są dwa warunki. Stałe tempo dostawy najmłodszej klasy wiekowej i stała śmiertelność osobników w jednostce czasu. Takiego procesu generującego taki właśnie rozkład wielkości osobników, czy takiej demografii populacji możemy się spodziewać tylko dla gatunków, które mają +/- nieograniczony dostęp do zasobów, które są dominujące w danym zespole. Natomiast nie możemy oczekiwać, że wszystkie gatunki będą realizować taki rozkład wielkości drzew. Stwierdził, że w tym kontekście ma bardzo mieszane uczucia w stosunku do modelu rozkładu wielkości drzew w populacji, które zostały przedstawione przez dr. Dawidziuka. Dęby nigdy nie będą realizować takiego modelu w lasach mieszanych.

Bogumiła Jedrzejewska (IBS) - podsumowując sesję referatową stwierdziła, że z zainteresowaniem wysłuchano wszystkich referatów. Jednak zaskakujące były głosy, które przedstawiały próbę obrony przyrody przed samą przyrodą np. bobrami, wilkami. Uwagi dotyczące szkodliwości ochrony biernej nie były celem tego bloku tematycznego. Celem było zaproponowanie nowych trendów i kierunków w urzędowaniu Puszczy Białowieskiej. Padły w tym zakresie dwie propozycje, które są bardzo cenne i mogą zapoczątkować dyskusję. Propozycję i oczekiwania strony organizacji ekologicznych przedstawił prof. Wesołowski. Natomiast ze strony Lasów bardzo konkretne propozycje przedstawili prof. Brzeziecki i dr Dawidziuk. Są one rewolucyjne wobec obecnego podejścia leśnego. Propozycja ta wymaga rzetelnego rozpatrzenia. W obu tych propozycjach jest wiele punktów stycznych, co może zaowocować nowatorstwem w gospodarowaniu Puszczą Białowieską.

Komentarz BJ do słów R. Kapuścińskiego: Nie ma sytuacji nienormalnych, tam gdzie sytuacja jest realna. Musimy się pogodzić z tym, że zmieniają się formy funkcjonowania naszego społeczeństwa, nacisku społecznego, podejmowania decyzji. W dobie internetu wiele osób zmobilizuje się bardzo szybko do działania, to nie jest nienormalne, ale realne. Jako społeczeństwo mamy obecnie inne wymagania co do funkcjonowania lasów, a zwłaszcza Puszczy Białowieskiej. Powstaje wiele konstruktywnych pomysłów do rozwijania na przyszłość.

Sesja referatowa III – Przewidywane kierunki rozwoju funkcji społecznych przewodniczył prof. dr hab Tomasz Zawila- Niedźwiecki

Paweł Rutkowski, Jacek Zientarski (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu) - Oczekiwania społeczno – przyrodnicze ekologów i przyrodników związanych z Puszcą Białowieską.

Przedstawił cytaty z prasy oraz publikacji naukowych dotyczące gospodarowania i działań w Puszczy Białowieskiej, uwypuklając szereg sprzecznych na ten temat poglądów i zaleceń. Stwierdził, że najwłaściwszym sposobem zarządzania powinno być opracowanie i wdrożenie zintegrowanego planu, czyli prawo winno być dostosowane do Puszczy Białowieskiej, a nie Puszcza do prawa.

Zwrócił też uwagę, że podejście do zróżnicowanie form ochrony ekosystemów może być odmienne, w zależności od tego, czy patrzy się na Puszcę poprzez pryzmat procesów naturalnych w niej zachodzących, czy też z punktu widzenia zaleceń dotyczących gatunków i siedlisk przyrodniczych, których zachowania wymaga sieć Natura 2000. Nie wykluczył tym samym, że pogodzeniu obu celów może sprzyjać dotychczasowy podział na strefy ochrony ścisłej, strefy ochrony czynnej oraz obszar, w którym prowadzona jest gospodarka leśna.

Janusz Korbel (Towarzystwo Ochrony Krajobrazu)- Gospodarowanie na obszarze Puszczy Białowieskiej, z perspektywy planowania przestrzennego, ochrony krajobrazu i wartości kulturowych i przyrodniczych. doniesienie.

Stwierdził, że należy dążyć/stworzyć jednolite zarządzanie Puszcą Białowieską, istnienie czterech jednostek administracyjnych zarządzających jest niewłaściwe z punktu widzenia planisty i brakuje planu zagospodarowania dla całego obszaru, co sprzyja podejmowaniu niewłaściwych decyzji lokalizacyjnych, należy ograniczyć punkty generujące ruch turystyczny wewnątrz kompleksu na rzecz takich miejsc na obrzeżach Puszczy.

Wojciech Sobociński (Las Polski) - Oczekiwania społeczno – przyrodnicze ekologów i przyrodników związanych z Puszcą Białowieską.

Postulaty przyrodników związanych z Puszcą Białowieską są znacznie szersze i liczniejsze niż te, o których przede wszystkim informują media. Co gorsze bywają one sprzeczne. Dotyczy to między innymi sposobu ochrony przyrody w Puszczy Białowieskiej. Czy całą objąć ochroną bierną niezależnie od formy zarządzania, czy pozostawić w obecnym kształcie, zdając się na metody i sposoby ochrony przyrody zaproponowane w ramach obszaru Natura 2000, a może utworzyć zupełnie nowy twór. A może czas zrobić krok dalej i nadać Puszczy Białowieskiej międzynarodową rangę. Nie chodzi tu o rangę obiektu przyrodniczego, bo tę już ma, ale również obiektu, na którego zarządzanie będzie wpływała społeczność międzynarodowa?

Niezależnie od wszystkiego z pewnością problemem podstawowym pozostanie pozyskanie drewna oraz konieczność wzrostu udziału drzew zamierających i martwych w drzewostanach puszczańskich.

Według części przyrodników głównym wyznacznikiem wielkości pozyskania w nadleśnictwach puszczańskich mogą pozostać potrzeby hodowlane i ochronne w

drzewostanach gospodarczych. Są jednak spore różnice w tym, które drzewostany za takie uznać.

Obecne kryteria nie są jasne i nie powinny wynikać wprost z IUL czy dotychczasowych zarządzeń Dyrektora LP.

Nie ma wątpliwości, że gospodarka leśna w Puszczy Białowieskiej uległa w ostatnich 20 latach olbrzymim przemianom. Dzisiaj zmierza ku jak najbardziej przyjaznym przyrodzie i jak najmniej inwazyjnym metodom gospodarowania. Część przyrodników uważa, że właśnie taka powinna być rola obecnych lasów gospodarczych Puszczy Białowieskiej w najbliższych dziesięcioleciach.

Społecznym postulatem coraz liczniejszej grupy przyrodników jest również zaprzestanie działań konfliktujących poszczególne grupy zainteresowane działaniami na rzecz ochrony Puszczy Białowieskiej. Chodzi tu zarówno o rodzaj podejmowanych akcji, jak i sposób prowadzenia dyskusji.

Włodzimierz Pietrocuk (Starostwo Powiatowe w Hajnówce) - Oczekiwania mieszkańców związanych z Puszcą Białowieską.

Odczuwalny jest deficyt dialogu w sprawie Puszczy Białowieskiej, także jej zagospodarowania turystycznego, sieci komunikacyjnej, podaży drewna. Pełne, precyzyjne określenie oczekiwań społecznych związanych z zarządzaniem obszarami Natura 2000, w tym tak ważnymi i wrażliwymi na obecność człowieka jak Puszcza Białowieska jest niemożliwe. Nikt dotychczas nie przeprowadził kompleksowych badań tego zagadnienia. Należy sądzić, iż oczekiwania społeczne są tak różne jak zróżnicowana jest nasza lokalna społeczność, jak różna jest świadomość możliwości korzystania z zasobów puszczy oraz związanych z tym ograniczeń przyrodniczych.

Próba klasyfikacji oczekiwań społecznych widzianych z perspektywy mieszkańców przypuszczańskich miejscowości to realizacja wspieranego przez państwo, przy wykorzystaniu środków Unii Europejskiej programu gospodarczego rozwoju regionu dającego możliwości reorientacji zawodowej, w tym szczególnie rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych oraz ekologicznego rolnictwa i produkcji zdrowej żywności.

Generalnie jednym z najpilniejszych oczekiwań jest wdrożenie rzeczywistego dialogu dla znalezienia rozsądnego kompromisu między potrzebami puszczańskiej przyrody, a aspiracjami cywilizacyjnymi mieszkańców.

Mirosław Stepaniuk (Lokalna Grupa Działania Puszcza Białowieska) - Inicjatywa Leader w regionie Puszczy Białowieskiej.

Inicjatywa LEADER 2007-2013 –to dotychczasowe dokonania w zakresie opracowania i wydania monografii kilku wsi w Gminie Hajnówka oraz promocji działań Lokalnej Grupy Działania "Puszcza Białowieska" - opracowanie logo LGD PB, wykonanie tablic informacyjnych, systematyczne opracowywanie materiałów informacyjnych i promocyjnych do umieszczenia na stronie internetowej i w lokalnej prasie, organizacja konferencji promującej podejście LEADER; Założenia programowe funkcjonowania LGD Puszcza Białowieska, w ten sposób realizują lokalną strategię rozwoju w okresie 2009-2015.

Dążenie do zdynamizowania rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich LGD „Puszcza Białowieska”, przy równoczesnym zachowaniu pełni bogactwa zasobów środowiskowych. Omówił misję Lokalnej Grupy Działania „Puszcza Białowieska” oraz przedsięwzięcia lokalnej strategii rozwoju (Kraina Żubra obszarem atrakcyjnym turystycznie; produkty i usługi regionu Puszczy Białowieskiej znane i

cenione; aktywne i zintegrowane społeczeństwo skupione wokół regionalnych centrów kultury).

**Marek Giergiczy (Uniwersytet Warszawski- Wydział Nauk Ekonomicznych)
Rekreacyjna wartość Puszczy Białowieskiej i jej konsekwencje dla kierunku
rozwoju funkcji społecznych na terenie zagospodarowanej części Puszczy
Białowieskiej.**

Dokonał analizy funkcji lasu. Wzrost jednych funkcji lasu może ograniczać funkcje pozostałe, co rodzi konflikty między nimi (Polityka Leśna Państwa (1997).

Antagonizm

między intensywnym użytkowaniem gospodarczym a funkcjami ekologicznymi lub rekreacją. Uzasadnił równocześnie, że niektóre funkcje lasów mogą uzupełniać się wzajemnie: rozwijanie funkcji ekologicznej lasów stwarza szersze możliwości wykorzystywania na potrzeby turystyki (funkcja społeczna).

Z punktu widzenia ekonomii, celem gospodarowania powinna być maksymalizacja nadwyżki ekonomicznej (sumy korzyści netto dostarczanych społeczeństwu).

Lasy w Polsce są bardzo zróżnicowane jeżeli chodzi o możliwości realizacji poszczególnych funkcji. Rozwijanie wszystkich funkcji lasu w tym samym miejscu i czasie, może prowadzić do nieefektywności.

Na danym obszarze, poszczególne funkcje powinny być realizowane w stopniu, który maksymalizuje nadwyżkę ekonomiczną. (np.: jeżeli las jest cenny przyrodniczo to funkcja wiodącą powinna być funkcja ochronna, natomiast na obszarach o niskich walorach przyrodniczych i niewielkim potencjale rekreacyjnym powinna dominować funkcja produkcyjna.

Poinformował, że badania przeprowadzone w WOEE wskazują, że Puszcza Białowieska jest postrzegana przez społeczeństwo jako wyjątkowo cenny kompleks leśny. O wyjątkowości Puszczy świadczą zarówno badania preferencji ujawnionych, bazujące na danych rynkowych, jak i badania preferencji deklarowanych.

Badanie TC wskazuje, że nadwyżka ekonomiczna z tytułu wizyty na terenie Puszczy jest ponad 6-krotnie wyższa niż nadwyżka ekonomiczna z tytułu wizyty w 'przeciętnym lesie' na terenie Polski. Badania ekonomiczne wskazują, że funkcją wiodącą na terenie Puszczy Białowieskiej powinna być funkcja ochronna i tam gdzie to możliwe funkcja społeczna, a funkcja gospodarcza powinna zostać ograniczona do minimum.

Jeżeli ograniczenie funkcji produkcyjnych spowoduje pogorszenie sytuacji ekonomicznej części lokalnej ludności to, w takiej sytuacji, straty powinny zostać zrekompensowane z budżetu państwa.

Dyskusja.

Ryszard Kapuściński (LOP) Natura 2000 jest nową formą ochrony przyrody, w związku z tym brakuje nam jeszcze doświadczenia. Powinniśmy mieć świadomość jaki jest stan prawny i podział ról (kompetencji i obowiązków). Uwagi kierowane przez czynnik społeczny często nie trafiają pod właściwy adres. Natura 2000 sformułowana jest w ustawie o ochronie przyrody w pozycji nadrzędnej w stosunku do pozostałych form ochrony przyrody. Również plan urządzenia lasu musi dostosować swoje zapisy do planu ochrony obszaru Natura 2000. Nadleśniczy jest wykonawcą planu, ale za to co jest w planie zapisane odpowiada zatwierdzający plan i tam należy kierować uwagi i zastrzeżenia. Dziś ustawa o dostępie do informacji o środowisku daje duże możliwości czynnikom opiniującym. Każdy głos musi być rozpatrzony, ale z drugiej

strony uwagi i opinie nie są wiążące dla organu zatwierdzającego plan. Istnieje obawa, że decydujący wpływ na ustalenia zawarte w planach będą mieli ci, co głośniej protestują, a nie ci którzy przedstawiają argumenty merytoryczne. W chwili obecnej dyskusja nad poszerzeniem Białowieskiego Parku Narodowego jest sprawą drugorzędną. Dziś nie jest ważne którędy przebiega granica Parku, ponieważ cała polska część Puszczy Białowieskiej jest obszarem Natura 2000, dla którego będzie opracowany jeden plan ochrony. Nie oznacza to jednak, aby tej dyskusji nie kontynuować. W pierwszym rządzie należy zadbać o to, aby parki narodowe w Polsce odzyskały swoją dawną pozycję, gdyż obecna sytuacja parków jest opłakana. Parki mają dobrą bazę ale nie mają pieniędzy na zadania ochronne. Dyrektor Parku Narodowego jako sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 powinien opracować wytyczne do planu ochrony, pośrednio również dla planu urządzenia lasu. Być może tylko część siedlisk i gatunków „naturowych” wymaga dziś czynnej ochrony. Zabiegi powinniśmy planować pod kątem ich wpływu na elementy Natura 2000. Ochrona przyrody jest obszarem marnotrawstwa środków. Środki wydatkowane są przede wszystkim na różnego rodzaju plany (często dublujące się), a na wykonanie zadań ochronnych zwykle środków już nie ma. Mówiąc o podziale ról nasuwa się wniosek: szanujmy siebie nawzajem. Dziś decydujący głos mają laicy a nie wiedza naukowa i doświadczenie. Brakuje determinacji ze strony organów ochrony przyrody, które w imię łagodzenia napięć ustępują pod presją tych, którzy najgłośniej krzyczą. Nie próbują nawet oddzielić słusznych uwag od zwykłej demagogii.

Janusz Dawidziuk (BULiGL) Wartość Puszczy Białowieskiej, jako wartość rekreacyjna, wynika z dwóch czynników: rzeczywistej wartości bioróżnorodności Puszczy, (choć trudno oczekiwać od przeciętnego przyjeżdżającego turysty, aby mógł tę bioróżnorodność „poczuć”, docenić i renomy Puszczy wynikającej z reklamy. Więc dlaczego turysta tutaj przyjeżdża? ; przyjeżdża dlatego że jest to rozreklamowane, że wypada odwiedzić Puszcze Białowieską. Dziękuję Panu Panie Redaktorze Wajrak za to, że pisze Pan w swojej Gazecie o walorach Puszczy (a pisze dlatego, że jest stroną w sporze o przyszłość Puszczy), że ją promuje, dzięki czemu reklamuje walory rekreacyjne i turystyczne Puszczy. Niedobrym rozwiązaniem dla Puszczy i społeczności lokalnej będzie radykalne zaniechanie tego sporu. Spieramy a więc strony mobilizują się do przedstawienia nowych, „mocnych” argumentów. Ten 30 letni spór zmusił leśników do poszukiwania nowych rozwiązań, nowych propozycji, które ciągle doskonalimy i zgłaszamy. One podnoszą jakość naszego gospodarowania, jakość tego co w Puszczy robimy. Mobilizują nas nasi adwersarze. A tak naprawdę, myślę że wielu naukowców się ze mną zgodzi, w wyniku gospodarki leśnej – nastawionej na ochronę, rzeczywistego zagrożenia dla gatunków cennych Puszczy, dla *Pachnicy* czy dla innych, nie ma. Tu większą rolę odgrywają procesy naturalne niż nasze działania. Wobec tego kompromisowo i optymistycznie chciałbym spojrzeć na oś naszego sporu. Spierajmy się dalej, na tym skorzysta Puszcza Białowieska i lokalna społeczność.

Czesław Okołów (PTTK) W tym roku będziemy obchodzili 90 lecie Białowieskiego Parku Narodowego, a na 25 lecie BPN prof. Jan Jerzy Karpiński przedstawił bardzo klarowny rachunek ekonomiczny. Ile zyskuje Białowieża z tytułu istnienia Parku, z tytułu przyjazdu turystów. Wyliczył ile złotych zapłacono za pocztówki, za noclegi za wyżywienie. Ja jako Dyrektor Parku usiłowałem namówić różnych ekonomistów, żeby taki rachunek przeprowadzili. Nie udało się. Albo ekonomia podupadła, albo moc przerobowa komputerów jest za mała. Dziękuję.

Adam Wajrak (Gazeta Wyborcza) Dziękuję Panu Dyrektorowi Dawidziukowi że się troszczy o moje pisanie jednak wolałbym chodzić do lasu i obserwować spokojnie dzięcioły i pisać tylko i wyłącznie o tym. Brak ingerencji przede wszystkim przysłuży się Lasom Państwowym, a w mniejszym stopniu memu pisaniu bo ja tylko z tego będę miał to, że sobie od czasu do czasu pójdę na dzięcioły.

Tomasz Zawila Niedźwiedzki (IBL) Jako naukowiec polemizowałbym z tym, że wiedza jest dobra lub zła. Wiedza jest obiektywna.

Aleksander W. Sokołowski (emerytowany profesor IBL) Dziś powinniśmy uzmysłwić sobie, że koncentrując się na PB nie obronimy przyrody naszej ani Świata. Te nasze działania powinny być połączone ze śledzeniem efektów działań ekonomicznych, inwestycyjnych w powiązaniu ze stanem środowiska przyrodniczego i gatunków które tworzą różne ekosystemy. Przez cały dzisiejszy dzień nie usłyszałem zdania o potrzebie ochrony niektórych szczególnych gatunków roślin, ani o roślinach niższych jak mchy, wątrobowce. O sprawie grzybów padło kilka zdań, ale o roślinach kwiatowych nic. Mamy gatunki które zanikają to jest na przykład przyłaszczka, sasanka otwarta, obuwik pospolity. Na archiwalnych mapach z przed 50 lat zaznaczono stanowiska tych gatunków w Rezerwacie Ścisłym a obecnie one zanikły. Warto zbadać czego zanikającym gatunkom brakuje do ich przetrwania. Ponadto w Ustawie o lasach mówi się, że celem gospodarki jest zapewnienie trwałości nie tylko drzewostanu. W powszechnym odbiorze społecznym las to drzewostan. Tak nie jest. Ochrona trwałości lasów to ochrona całego ekosystemu, wszystkich składników i całej bioróżnorodności. System zagospodarowania lasu nakierowany jest na zapewnienie trwałości ekosystemu jako całości z wszystkimi elementami: roślinnymi, zwierzęcymi, grzybowymi i tym wszystkim co w lesie żyje, łącznie ze środowiskiem fizycznym. To jest celem działania gospodarki leśnej. Temu kierunkowi działania jest podporządkowane leśnictwo. Plan urządzenia lasu ma zapewnić trwałość wszystkim elementom, wszystkim gatunkom, nie tylko tym tak zwanym cennym. To tak jak gdyby ludzi podzielić na bardziej i mniej cennych. Do czego to zmierza? Należy właściwie rozumieć zapisy które regulują sposób podejścia do gospodarki leśnej, która w odniesieniu do ochrony przyrody są bardzo istotnym elementem. Polska leży w strefie klimatu leśnego. 75% gatunków grzybowych, roślinnych, zwierzęcych ma swoje środowisko w lesie. Wobec tego tu musimy się koncentrować. Las jest odpowiedzialny za ochronę przyrody w sensie generalnym. Przyrodę musimy chronić wszędzie, zarówno w mieście, jak i w rolnictwie. Natura 2000 jest jednak również ochroną punktową. Jest to niewystarczające. Musimy podchodzić do sprawy ochrony przyrody globalnie a nie punktowo. Koncentrując sprawę ochrony przyrody tylko na Puszczy Białowieskiej, przyrody w Kraju nie ochronimy.

Paweł Rutkowski (UP) Mam uwagę dotyczącą referatu nt. rekreacyjnych funkcji lasu. Nie wiem czy to jest wynik badań przeprowadzonych ściśle dla Puszczy Białowieskiej czy to jest wycinek badań szerszych, prowadzonych od wielu lat. Przypominam sobie wyniki badań sprzed wielu lat, dotyczących wyceny wartości lasu w ogóle, w tym Puszczy Białowieskiej. Przy wycenie opartej na kosztach dojazdu do danego miejsca budzi to wątpliwości z tego względu że można tu dojechać praktycznie tylko samochodem i tu ten koszt w sposób naturalny będzie najwyższy. Natomiast jeśli chodzi o liczbę odwiedzin, to przewyższały Puszczę Białowieską lasy podmiejskie. Pamiętam z tamtych badań, że większość przyjeżdżających do Puszczy jako cel podawała chęć zobaczenia żubrów. W związku z czym ukłon w stronę Pana redaktora Wajraka za popularyzację Puszczy. Z tym czy jest to pierwotny las bym

polemizował, ale marketingowo p. redaktor robi dobrą robotę, bo to, co pisze ludzi przyciąga.

Pytanie w stronę referującego: Czy ta wartość rekreacyjna wzrosłaby w momencie gdyby zaprzestano użytkowania Puszczy? Mam wrażenie, że nie, bo dla większości przyjeżdżających, którzy widzą tylko wycinek Puszczy, ta wartość będzie podobna, bez względu na to, czy część będzie użytkowana, czy nie. Co nie oznacza że jestem za tym aby Puszczę użytkować.

Ryszard Kapuściński (LOP) Udostępniając Parki Narodowe idziemy na żywioł bez szerszego przemyślenia. Wiele lat temu kiedy pracowałem w Świętokrzyskim Parku Narodowym to analizę przestrzennego zagospodarowania terenu robiono już 36 km od granic parku. Metodą „strefowania” różnicowano np. kwestię zagospodarowania turystycznego. Im bliżej najcenniejszych fragmentów przyrody Parku, tym mniej udogodnień, a więcej ograniczeń. Dziś szalet, schron, kosz na śmieci tworzą z parku narodowego niemal park miejski. Istnieje obawa, że dla zwiększenia wpływów z turystycznego udostępniania parku, będą podejmowane dalsze działania w celu zwiększenia atrakcyjności turystycznej. Ochrona przyrody wymaga rezygnacji z jednych korzyści, zwykle materialnych, na rzecz innych korzyści, zwykle niematerialnych.

Marek Giergiczny (UW) W tej ankiecie dodatkowo było pytanie w skali 1 do 10 w jakim stopniu celem wizyty było odwiedzenie Puszczy Białowieskiej. Wszystkie te wartości były ważne przez deklaratywność odwiedzenia Białowieskiego Parku Narodowego. Rzeczywiście, najczęściej deklarowanym, głównym celem wizyty była chęć zobaczenia żubra. Jednak jak się okazuje cel wizyty jest skorelowany z dystansem podróży. *Ceteris paribus* podróżujący z dalszych miejsc, częściej jako główny cel deklarowali chęć zobaczenia lasu naturalnego. Dlatego pomimo, że głównym celem wizyty była chęć zobaczenia żubra (54% respondentów) to w kategoriach ekonomicznych największą część nadwyżki konsumenta (korzyści netto z tytułu wizyty w Puszczy Białowieskiej) należy przypisać chęci zobaczenia lasu naturalnego (60% całkowitej nadwyżki ekonomicznej). Ponad to cel wizyty był w kwestionariuszu sformułowany jako: **zobaczenie żubra w naturalnym środowisku**. Z uwagi na to sformułowanie, nie można tego celu przypisać tylko i wyłącznie chęci zobaczenia żubra. Z uwag zgłaszanych przez respondentów wynika, że bardzo duże znaczenie miał fakt iż miejscem oglądania żubra jest właśnie Puszcza Białowieska.

Andrzej Grzywacz (SGGW) W Europie są dwa systemy podatkowe w stosunku do lasów. W Polsce jest system że podatek leśny jest stosunkowo niewielki do obrotów jaki Lasy Państwowe posiadają. To jest około 6 miliardów złotych. W innych krajach Lasy są traktowane jak normalne przedsiębiorstwo płacące normalne podatki ale wszystko to co nie jest związane z produkcją jest z budżetu państwa. Wszyscy ekonomiści są zgodni. W najbliższych latach nie ma szans w naszym kraju uzyskiwania znacznie większych wpływów budżetowych na funkcje pozaprodukcyjne. Wobec tego, mówiąc o różnych funkcjach trzeba zauważyć, że one wszystkie muszą istnieć. Bez funkcji gospodarczej nie będzie pieniędzy na funkcje ochronne. Budżet w Polsce jest tak skonstruowany że żeby komuś dodać trzeba komuś zabrać. Jeżeli ktoś mówi że trzeba chronić to on ma rację ale rzadko kiedy wskazuje źródła finansowania. Proszę żeby widzieć całość a nie tylko pewne funkcje. I jeszcze jeden temat. Istnieje takie pojęcie jak przekład międzykulturowy. Warto na takie konferencje zaprosić specjalistów od tego zagadnienia. Okazuje się że często o podobnych rzeczach mówimy różnymi językami. Jak słuchałem prof. Wesołowskiego to z częścią jego wystąpienia się zgadzam, tyle że wypowiedziano to w innym języku

niż my to mówimy. Gdyby tak usiąść bez uprzedzeń, to wiele rzeczy dałoby się doprowadzić do wspólnego mianownika.

Artur Obidziński (SGGW) Jeżeli odłożylibyśmy kwestie ambicjonalne tzn. kto jest bardziej uprawniony do zarządzania Puszcą Białowieską, to cała reszta sporu jest pozorem. Postulowane cele jak ochrona konkretnych gatunków owadów, zwierząt, potrawów, roślin, przy różnorodności drzewostanów wcale się nie wyklucza, dlatego że ten obiekt jest tak duży, że można znaleźć dla realizacji wszystkich celów miejsce do realizacji. Nasze doświadczenia ochronna wykazują jak często się myliliśmy. Jak często ochrona konserwatorska lub czynna okazywała się błędem i później się wycofywaliśmy. I to co teraz projektujemy w najlepszej intencji może okazać się niedoskonałe. Istnieje metoda tzw. rozpraszania ryzyka. Dlaczego nie zaplanować realizacji celów w różnych obszarach, w różnych strefach. Wtedy spełnione będą nie tylko cele ochronne ale i cele społeczno – ekonomiczne. Po 20 latach będzie można takie działanie zweryfikować.

Tomasz Zawila-Niedźwiecki (IBL) Zasada rozpraszania ryzyka nie jest nową. Znana jest od połowy XIX wieku.

Jerzy Gutowski (IBL) Niepotrzebnie przeciwstawiamy ochronę bierną ochronie czynnej. Te dwa rodzaje ochrony wzajemnie się uzupełniają. Dla pewnych ekosystemów należy zastosować ochronę bierną np. dla lasów, natomiast ochrona czynna dla wszystkich środowisk półotwartych które mogą się zmienić a które chcemy utrzymać. Tylko ochrona czynna. Oczywiście ta ochrona kosztuje. Wymaga pieniędzy i środków. Kwestia jest tylko taka jaki procent powierzchni Puszczy powinien być objęty ochroną czynną a jaki ochroną bierną. Jeżeli zgadzamy się z tym że jest to najcenniejszy obiekt niżowy w Europie gdzie powinniśmy chronić procesy, to ochrona bierna powinna być większa niż jest obecnie. Im większy jest ten obszar tym lepiej mogą zachodzić takie zjawiska jak wielkoobszarowe zaburzenia które są nieodłączną częścią naturalnych ekosystemów w oparciu o które funkcjonują pewne gatunki. Odnosząc się do wystąpienia Pana Jacka Hilszczańskiego który stwierdził że pewne gatunki nie potrafią przeżyć w obszarze ochrony ścisłej. Przytacza dane że maleje liczebność pachnicy w Puszczy Białowieskiej. Nie ma takich badań które by udowodniały że jest tak tylko że jest odwrotnie. Większość badań dotyczących tych gatunków była przeprowadzana w terenach antropogenicznie zmienionych jeśli chodzi o pachnicę, kozioroga czy jelonka. Badania przeprowadzone w Puszczy Białowieskiej wykazują że gatunki te równie dobrze znoszą ocienienie. Jedynie jelonek, kozioróg, które były notowane, a których od dłuższego czasu nie mamy. Można wnosić że to za sprawą gospodarki, która otwierała lasy (wypasanie, wypalanie) te gatunki tu dotarły a teraz się wycofały. Inne: pachnica, zgniotki, zagłębek bruzdkowany, ponurek tajgowy, ponurek Szneidera, albo dobrze znoszą ocienienie a niektóre wręcz znajdują tam warunki optymalne. Dwa gatunki kserotermiczne ***Anthaxia chevrieri* GORY et LAP. (Buprestidae) i *Hispa atra* L. (Chrysomelidae)** znalezione w Rezerwacie ścisłym BPN mogą więc bytować w obszarze objętym ochroną ścisłą.

Jacek Hilszczański (IBL) Jeżeli zastosujemy żywiłowe pułapki feromonowi i okaże się że te owady są lub ich nie ma i stwierdzimy, że ta populacja jest tak liczna to wówczas przeproszę prof. Gutowskiego że powiedziałem nieprawdę.

Andrzej Demianowicz (Zieloni 2004) W Polsce jest w tej chwili delegacja Komisji Europejskiej Ochrony Środowiska Naturalnego Zdrowia Publicznego i

Bezpieczeństwa Żywności. Spotkała się dziś z organizacjami ekologicznymi. Z satysfakcją chcę zakomunikować że na tamtym spotkaniu były 4 osoby. Jako że większość jest tu, zostałem upoważniony do przekazania pozdrowień organizatorom i uczestnikom tej konferencji. Niech ta dyskusja trwa bo jest potrzebna, a wnioski jakie z niej wynikną niech służą propagowaniu w nowej perspektywie finansowej UE.

Tomasz Zawila-Niedźwiecki (IBL) Podsumowanie. Najważniejsze co się wyłania z dzisiejszej sesji to, że konieczny jest dialog, poszukiwanie kompromisu, który leży w interesie Puszczy Białowieskiej. Ten dialog nie może być zdominowany przez ideologię. Tam gdzie jest ideologia nie ma miejsca na dyskusję. Potęgowanie atmosfery, że dzieje się coś niedobrego jest niewłaściwe. Apel do wszystkich aby posługiwać się i tu na Sali i w doniesieniach prasowych precyzyjnym językiem opartym na wiedzy, na podstawach naukowych, nie na emocjach.

Ryszard Ziemblicki (RDLP w Białymstoku) Dziękuję za udział w pierwszym dniu konferencji, a zwłaszcza moderatorom. Sukcesem jest to, że mogliśmy się wspólnie spotkać wysłuchać referatów. Jestem przekonany, że dzięki tej dyskusji tworzony plan urządzenia lasu będzie miał określoną wartość.

Notowała:

Maria Protasiewicz RDLP w Białymstoku

Protokół
z programu terenowego Konferencji „Zróżnicowanie form ochrony
ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu
urzędzeniowym”
Nadleśnictwo Browsk i Białowiecki Park Narodowy - 20 maja 2011r.

20 maja – sesja terenowa - prowadzącym była Maria Protasiewicz gł. specjalista ds. urządzania lasu RDLP w Białymstoku..

Na powierzchniach zlokalizowanych w Nadleśnictwie Browsk przedstawiona została historia prowadzenia drzewostanów od 1948 roku, wg opracowanych planów urzędzenia lasu. (Maria Protasiewicz - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku). Omówiono postawiony cel hodowlany i wykonane zabiegi pielęgnacyjne i odnowieniowe (Dariusz Skirko, Jarosław Stocki - Nadleśnictwo Browsk). Zaprezentowana została inwentaryzacja i propozycje zabiegów ochronnych mających zapewnić trwałość ekosystemów leśnych przez Jerzego Półtoraka (Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Białymstoku).

W ożywionej dyskusji głos zabrała większość uczestników Konferencji.

Temat I. Postępowanie hodowlane w drzewostanach sosnowo- świerkowych na siedlisku boru mieszanego świeżego.

Obiekt nr 1 – Nadleśnictwo Browsk.

Oddz. 153 Ch – BMśw, pow. 2,04 ha.

Drzewostan świerkowy różnowiekowy 30 % stanowi świerk (103 l.), po 10% świerka (143 l. i 63 l.) oraz 20% sosna (143 l.), 10% dąb (143 l.), 10% brzoza (103 l.), 10% osika (73 l.) Podrost świerkowy w wieku 28 lat oraz 13 lat.

Odnowienia naturalne sosny w wieku 13 lat (pow. ok. 30 arów, ogrodzona płotem z żerdzi).

Dyskusja

skupiła się na odnowieniu naturalnym sosny, na powierzchni pozostawiono kilka drzew ponad 100 letniej sosny.

- **Jan Łukaszewicz:** przedstawił dwa rozwiązania, które mogą być przyjęte. Pierwsze: nie prowadząc działań gospodarczych spowodujemy zmniejszenie lub zanik odnowienia naturalnego sosny. Drugie rozwiązanie przedstawiało zastosowanie działań hodowlanych pod kątem ochrony uzyskanego odnowienia naturalnego. Stwierdził, że należy promować sosnę do gatunku głównego, a pod nią pojawią się inne drzewa.
- **Paweł Rutkowski:** zapytał Wykonawcę planu, jak różnicowany jest BMśw od LMśw? Zwrócił uwagę na odnowienie naturalne dębu.
- **Jerzy Półtorak:** prace urządzeniowe zostały oparte o wykonane opracowanie siedliskowe. Odnowienia dębowe pojawiały się, ale ginęły z braku pielęgnacji, albo zabezpieczenia przed zwierzyną.
- **Paweł Rutkowski:** stwierdził, że zmiana kwalifikacji siedliska zmusza do popierania gatunków liściastych. Jest kwestią decyzji planistycznych, jak dalej będziemy postępować.
- **Bogdan Brzeziecki:** wskazał na wartość opracowań glebowo-siedliskowych i brak podstaw do zmiany siedliskowego typu lasu (zespołu roślinnego), z uwagi na istniejące odnowienie część starych sosen należałoby usunąć, dopuścić światło, należy szukać rozwiązań kompromisowych, stare, dziuplaste sosny pozostawić. Nawiązał do prowadzenia działań hodowlano – ochronnych w formie lasu ciągłego, w którym odnowienie jest elementem kluczowym.
- **Aleksander W. Sokołowski** zwrócił uwagę na sporą ilość siewek dębu, które w drugim lub trzecim roku giną z braku światła.
- **Ryszard Kapuściński** - ingerencja człowieka ma na celu zachowanie bogactwa gatunkowego (w tym przypadku chodzi o sosnę), tu ten cel jest realizowany; odnowienie sosnowe uzyskane dzięki zabiegom hodowlanym - bez ingerencji człowieka byłoby możliwe do uzyskania w przypadku wystąpienia pożaru lub huraganu. Czynna ochrona przyrody wymaga podjęcia określonych działań w danym czasie, a nie czekanie na przypadek losowy.
- **Paweł Rutkowski** – nie chcę negować, żadnych prac ani wyników, tylko chcę podkreślić konsekwencję realizacji założonego celu. Jeżeli zakładamy, że celem na tej powierzchni ma być sosna, bez względu na to jakie czynniki się na to złożyły, to odślanianie odnowień sosny i eliminacja gatunków konkurencyjnych prowadzące do przerzedzenia drzewostanu są zasadne.
- **Arkadiusz Bruchwald** – nawiązał do historii powstania odnowienia sosny, zabieg który przeprowadzono na demonstrowanej powierzchni można powtórzyć na pozostałej części drzewostanu.
- **Jerzy Gutowski:** sosen w Polsce nie brakuje choć w Puszczy starych 140 letnich sosen nie jest zbyt wiele. nie należy usuwać starych sosen, na rzecz młodego odnowienia.

Obiekt nr 2 – Nadleśnictwo Browsk.

Oddz. 153 Cg - BMśw Pow. 9,95 ha.

Drzewostan w 60% sosnowy w wieku 83 lat. Po 20% stanowi świerk (83 l. i 63 l.). Pojedynczo brzoza, osika (83 l.) oraz miejscami sosna (133l.) dąb (83l.) świerk (33l.) Zwarcie pełne, zagęszczenie bardzo duże.

Dyskusja:

skupiła się na prowadzeniu cięć hodowlanych celem kształtowania drzewostanów stabilnych.

- **Marka Ksepko** – urządzenie lasu zawsze uczyło się na Puszczy – otwiera cykl urządzeniowy i potem tu zdobyte doświadczenia wykorzystywaliśmy w innych obiektach. Obecnie mamy inne podejście niż kiedyś, mamy szerokie spojrzenie na las w ujęciu całościowym (biocenoza) i tak planujemy, by stan naszych lasów był coraz lepszy. Konieczne są jednak odpowiedzialne decyzje.
- **Paweł Rutkowski** – będę nawiązywał do przyjętego celu. W normalnym lesie gospodarczym zalecona byłaby tu trzebież z nastawieniem na hodowlę sosny. Jednakże jeżeli celem nie musiała być sosna tylko świerk, wtedy należałoby drzewostan prześwietlić i uzyskalibyśmy odnowienie naturalne świerka. Jeżeli uznamy, że naczelną wartością są stare sosny, to one zacieniają dno lasu i nie będzie tu odnowienia naturalnego. Wielu hodowców będzie miało różną wizję, każda jest do obrony. Urządzeniowcy mają trudne zadanie, gdyż taksator nie może wyjść z danej powierzchni bez podjęcia decyzji.
- **Zdzisław Szkiruc** - należy odpowiedzieć sobie na dwa pytania: co się stanie gdy w demonstrowanym drzewostanie będą wykonywane zabiegi, a co gdy ich się zaniecha. Obyśmy wyjaśnili co będzie się działo przy jednej, czy drugiej opcji.
- **Arkadiusz Bruchwald** – jesteśmy w drzewostanie, który ma wysoką jakość hodowlaną i produkcyjną. Jest to jeden z najładniejszych drzewostanów świerkowo-sosnowych. My patrzymy na pojedynczy drzewostan patrzymy co tu robić i jak robić. Koncepcji jest dużo. Należy spojrzeć nie na jeden drzewostan, a na cały las. Jeżeli takich drzewostanów będzie dużo, to w poszczególnych drzewostanach można przeprowadzić różne planowanie. W jednym nic nie robimy, w drugim zamieniamy na świerka, w trzecim powtórzmy sosnę, w czwartym wprowadzamy dęba. Puszcza pozwala na takie działanie. Uzyskujemy nowe doświadczenia. Potrzebą takich działań jest dobra osłona naukowa.
- **Aleksander W. Sokołowski** – pozostawiając tę powierzchnię procesom naturalnym, sosna będzie eliminowana stopniowo przez świerk. Ze względu na specyfikę Puszczy Białowieskiej należy ingerować w drzewostan i popierać sosnę.
- **Andrzej Grzywacz** – zadał pytanie w jakim celu miałyby być prowadzone zabiegi skoro drzewostan ten za 17 lat osiągnie wiek 100 lat i nie wolno prowadzić zabiegów.
- **Maria Protasiewicz** obowiązuje Decyzja 48 Dyrektora Generalnego z roku 1998. W wypracowanych założeniach do projektu planu u.l. przewiduje się do pozostawienia bez ingerencji człowieka 20 % powierzchni nie objętej gospodarowaniem w danym wydzieleniu.
- **Paweł Rutkowski** – brakuje tu planu zintegrowanego. Jeżeli jest to drzewostan świerkowy, który jest dostosowany do naturalnych warunków siedliskowych i powiązany z gatunkami istotnymi z punktu widzenia Natury 2000, to należy go zostawić. Jeżeli z kolei uznamy, że sosna ma istotne walory, np. genotypowe, to należy podjąć działania zmierzające do jej zachowania. Nie można jednak podjąć jednoznacznej decyzji, bez odniesienia się do całej Puszczy. Stąd potrzebne jest jej strefowanie żeby powiedzieć, w którym miejscu, która część Puszczy jaką rolę pełni.
- **Janusz Czerepko** - zadał pytanie, jak będzie wyglądał drzewostan pozostawiony samemu sobie? Nawiązał do powierzchni podobnej w BPN, na której występuje sosna (w wieku 300 lat) pojedynczo w pierwszym piętrze, oraz brzoza. Drzewostan świerkowy obumarł totalnie. Jest dużo martwego drewna: 250-300 m³/ha. Świerk za 10 lat będzie zmurszał. Stwierdził, że prezentowanej powierzchni drzewostan pozostawiony samemu sobie będzie wyglądał podobnie, odnowi się brzoza, będą stały pojedyncze sosny. Stwierdził, że zespół roślinny *Calamagrostio-Piceetum* jest we właściwym stanie ochrony siedliska i nic nie należy robić. Jednak czy w przyszłości w tym miejscu znów powstanie drzewostan świerkowy?

➤ **Bogdan Brzeziecki** – jeżeli porównamy prezentowany drzewostan i drzewostan w Białowieskim Parku Narodowym to tam mamy do czynienia z fazą rozpadu. Brzozowy - podobny drzewostan „rozpadł” się w BPN i odnowiła się tam sama brzoza; tu celem są drzewostany mieszane, a więc staramy się utrzymać sosnę, świerka, brzozę i gatunki domieszkowe; jeżeli perspektywa jest taka że powyżej 100 lat nic nie robimy to działania są pod ogromnym znakiem zapytania.

Temat II: Postępowanie ochronne na siedliskach grądu subkontynentalnego. Obiekt nr 3 – Nadleśnictwo Browsk.

Oddz. 123Bd, Lśw – 9170(B) grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum stachyetosum) w stanie B.

Drzewostan dwupiętrowy, po rębni IVd. Pow. 6.89 ha.

I p. drzewostan w 60% brzozowy (88l), pozostałe 40 % stanowią dąb, lipa, klon, świerk (88l.). Pojedynczo rośnie stary dąb (138 l.) oraz jesion, olsza (88 l.) miejscami wiąz (88 l.). Zagęszczenie przerywane luźne.

II p. drzewostan grabowy w 80% oraz świerk pozostałe 20% (88 l.) Pojedynczo grab, świerk, (38 l.) Msc. grab w wieku 88lat. Zagęszczenie przerywane luźne.

Na powierzchni występuje podrost klonowy (10 % udziału) i wiązowy (10 % udziału) z naturalnego odnowienia oraz dębowy (80 % udziału) z odnowienia sztucznego w wieku 8 lat. Zd 0.3. Wszystkie gniazda są ogrodzone siatką.

Dyskusja:

czy zasadne jest działanie pod kątem stworzenia warunków do odnowienia dęba.

➤ **Janusz Czerepko** – stwierdził, że w świetle obowiązujących przepisów art. 1 Dyrektywy Siedliskowej, państwa członkowskie na obszarze Natura 2000 prowadzą działania zmierzające do przywracania, bądź zachowania właściwego stanu ochrony siedliska. Mamy na prezentowanej powierzchni stan niezadowolający, czyli B. Powinniśmy zrobić wszystko, aby właściwy stan siedliska przywrócić. W tej chwili drzewostan nie zrealizował „naturowego” składu gatunkowego (zbliżony do tego, jaki jest określony jako docelowy w BPN wg planu ochrony). Aby realizować zapis Dyrektywy , czyli przywracać właściwy stan ochrony, należy dostosowywać skład drzewostanu do siedliska. Jeżeli pozostawiamy i nic nie robimy , to należy wykazać dlaczego i uzasadnić. Są to obowiązki, jakie wynikają z Dyrektywy i wynikają winne być ujęte w planie zadań ochronnych.

➤ **Jan Łukaszewicz** – nie możemy wybierać między ochroną ścisłą a zabiegami hodowlanymi. Tutaj należy w świetle obowiązującego prawa, wykonać cięcia hodowlane i ochronne, wykorzystując to co było wykonane wcześniej. Celem jest dostosowanie składu gatunkowego do siedliska.

➤ **Janusz Czerepko** - stwierdził, że mówił o dwóch skrajnych kierunkach postępowania.

➤ **Bogdan Brzeziecki** – skoro jest 30 % istniejącego odnowienia to jest to duży wskaźnik i bym się nie spieszył z dalszymi pracami odnowieniowymi w tym konkretnym drzewostanie. Mając cel dalekosiężny należy uzyskać przestrzenną mozaikę poszczególnych faz rozwojowych. Jest to drzewostan stosunkowo młody, świerk nie wyczerpał swoich możliwości wzrostowych i przyrostowych. Można pozostawić z delikatnymi cięciami ochronnymi na powierzchniach między gniazdowych oraz cięcia pielęgnacyjne w gniazdach. Koniecznie należy dbać o wielogatunkowość i zachować mieszany charakter. Poczekajmy do następnej fazy rozwojowej i podejmiemy decyzje.

➤ **Paweł Rutkowski** – ważne jest określenie „do czego dążymy”. Na tej powierzchni jest klon z grabem. Jeżeli chcemy je zachować, to nasze działania należy kierować na ochronę tych gatunków przed zwierzyną. Natomiast jeżeli w drzewostanie chcemy mieć dąb, to powierzchnia wymaga aktywniejszego działania z naszej strony. Gdyby był to las gospodarczy, to działania byłyby ukierunkowane na uzyskanie w drzewostanie dębu. Natomiast w grądzie, jako siedlisku przyrodniczym, można mieć bardzo zróżnicowany skład i trudno jednoznacznie określić, co można uznać za skład optymalny. Obawiam się przy tym tworzenia szablonów. A ponieważ dyskutujemy nad planem urządzenia lasu, to należy przyjąć, że ktoś drzewostan ten przeszedł i musiał podjąć decyzję, najlepszą przy danym stanie wiedzy. Przy okazji można też zwrócić uwagę na to, że jeżeli mamy wyłączyć z użytkowania drzewostany powyżej 100 lat, to hodowla nie ma sensu. Natomiast jeżeli mamy wypromować nie jakość, tylko określony skład gatunkowy, to pewne działania są wymuszone.

➤ **Marek Giergiczy** – jeżeli zaprzestaniemy jakichkolwiek działań, to dlaczego byłoby to nie zgodne z prawem. W europejskim prawie nie ma czegoś takiego jak procesy ekologiczne?

➤ **Jan Łukaszewicz** – pojawi się grab i nastąpi zubożenie składu gatunkowego.

➤ **Adam Pawłowski** – nie ma obowiązku, żeby w każdym wydzieleniu projektować zadania, aby osiągnąć idealny skład gatunkowy, a i co za tym idzie stan siedliska FV można to rozpatrywać w skali całej ostoi. Należy procesy wydłużyć w czasie.

➤ **Janusz Czerepko** – właściwy stan siedliska w ekosystemach leśnych występuje, gdy mamy m.in. właściwy dla danego typu biotopu skład gatunkowy drzewostanu. Na obszarach ochrony ścisłej prawo krajowe i międzynarodowe honoruje procesy naturalne, natomiast na obszarach lasów gospodarczych trzeba jednak planować działania zmierzające do przywrócenia właściwego stanu siedliska przyrodniczego. Jesteśmy w myśl Dyrektywy Siedliskowej zobowiązani do poprawy stanu siedlisk przyrodniczych lub ich utrzymania we właściwym stanie ochrony.

Obiekt nr 4 – Nadleśnictwo Browsk.

Oddz. 98Cd, Lśw – 9170(B) grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum typicum)
Drzewostan dwupiętrowy, po rębni IV. Pow. 7.07 ha.

Panujący grab w wieku 88 i 58 lat stanowi drugie piętro. Zd. 0,4 Drzewostan I p. stanowi po 30% świerk, dąb (128 l.), brzoza (88 l.) oraz 10% klon (128 l.) Zd. 0,3. Podrost klonu i wiązu z odnowienia naturalnego w wieku 15 i 8 lat o jakości hodowlanej 12, Zd 0.3.

Dyskusja:

czy zasadne jest działanie pod kątem stworzenia warunków do odnowienia dęba.

➤ **Zdzisław Szkiruć** – stan prezentowanego siedliska określony został jako B, trzeba będzie to wytłumaczyć zewnętrznym partnerom, co myśmy zrobili. Opracowując plan urządzenia lasu, czy zadania ochronne możemy zakwestionować zapisy SDF i dane zweryfikować. Jakie konsekwencje mogą być dla administratora terenu jeżeli ocena będzie dziś B, za 6 lat znowu B, a celem jaki mamy uzyskać to stan właściwy. Będziemy oceniani i należy spojrzeć na to z tego punktu widzenia.

➤ **Janusz Czerepko** – nie mamy jeszcze odpowiedzi jakie będą konsekwencje ani w UE, ani w Polsce. Mamy do czynienia z siedliskiem 9170 i zapewne przekonamy się jakie będą konsekwencje w sensie nie wykonania działań, czy nie osiągnięcia celu określonego w ramach planów zadań ochronnych.

➤ **Adam Pawłowski** – musimy patrzeć na całość tego siedliska w Ostoi Puszcza Białowieska, nie możemy się skupiać na każdym wydzieleniu. Będziemy rozliczani z tego, czy prowadziliśmy działania zmierzające do poprawy tego stanu siedliska. Zgodziliśmy się z tym, że należy prowadzić działania na powierzchni między gniazdowej. Będą też powierzchnie, wydzielania, w których nie będziemy działań prowadzić. Natomiast nie będzie problemu z udowodnieniem Komisji Europejskiej, że kontynuowanie cięć ochronnych było zasadne.

➤ **Arkadiusz Bruchwald** – ilość martwego drewna powinna być zwiększana stopniowo a nie jednorazowo, należy zdefiniować ilość martwego drewna i proces prowadzący do zmian.

➤ **Maria Protasiewicz** – poinformowała o rejestrowaniu ilości drewna martwego na powierzchniach kołowych podczas prowadzonych prac terenowych. Wyniki zostaną przedstawione na kolejnym spotkaniu. Poprosiła o stanowisko organizacji ekologicznych, czy na takich powierzchniach należy kontynuować proces odnowienia?

➤ **Robert Cyglicki** – stanowisko organizacji jest znane. Zawarte zostało na str. 18 materiałów konferencyjnych, tam są konkretne wytyczne, które powinny być uwzględnione w opracowywanym planie urządzenia lasu. Nie powinniśmy rozmawiać o korzystnym stanie danego siedliska patrząc na jedno wydzielenie i cieszyć się, że zostało to już wyjaśnione.

➤ **Maria Protasiewicz** – poprosiła o zwrócenie uwagi na sąsiedni drzewostan dwupiętrowy na siedlisku Lśw – 9170(w stanie A) grąd subkontynentalny (Tillo Carpinetum tp) o pow. 13,38 ha. Jest to drzewostan dębowy w wieku 133 lat z panującą brzozą, świerkiem, klonem, lipą 113 lat oraz osiką 83 lata. Zd. 0,6 W drugim piętrze grab, świerk 83 lata oraz grab, dąb, klon, lipa, świerk w wieku 53 lata. Na takich powierzchniach nie planuje się cięć odnowieniowych i pielęgnacyjnych. Natomiast jeżeli na nielicznych siedliskach przyrodniczych w stanie B (jak to na którym jesteśmy, czy byliśmy poprzednio) założymy, że celem jest uzyskanie wielowiekowych i wielogatunkowych drzewostanów zgodnych z siedliskiem przyrodniczym to zmusza planistę do zapisania zabiegów odnowieniowych i pielęgnacyjnych.

➤ **Aleksander W. Sokołowski** – zaproponował aby wyliczyć potrzebną ilość martwego drewna, a następnie dla uzyskania lepszego efektu ekologicznego ciąć je na fragmenty i rozrzucić po drzewostanie.

➤ **Janusz Czerepko** – w odniesieniu do stanowiska Greenpeace podkreślił, że dobrze jest nie zmieniać swoich poglądów. Ale należy zauważyć że z historii ochrony przyrody, jak i gospodarki leśnej w Puszczy Białowieskiej wyciągnąć wnioski, że my się jeszcze wielu rzeczy uczymy i zmieniamy swoje stanowisko i chyba to nie jest złe? Mamy szansę w tej chwili opracowywać plan zadań ochronnych, czyli rozpoznać stan różnorodności biologicznej szczególnie elementów ważnych z punktu widzenia Wspólnoty Europejskiej. W dalszej perspektywie możemy się wspólnie zastanowić nad działaniami ochronnymi, czy też odstąpić od działań. Mamy możliwość bardzo dobrego rozpoznania siedlisk, zastanowić się nad np. ilością martwego drewna. Obowiązuje nowe prawo i jest teraz dobra okazja do weryfikowania poglądów zarówno przez leśników w zakresie ochrony przyrody, jak i organizacji ekologicznych.

➤ **Robert Cyglicki** – Jeżeli Państwo robicie nowe inwentaryzacje i wrzucacie zebrane informacje do bazy danych, to chcielibyśmy żeby została ona udostępniona na potrzebę dalszych analiz, tak abyśmy mogli spojrzeć na Puszcę jako cały organizm. Zebrane informacje powinny zostać zderzone z wytycznymi i wymogami Natura 2000, i dopiero wówczas możemy weryfikować swoje stanowisko, jeżeli ku temu będą przesłanki.

Temat III: Postępowanie hodowlane i ochronne w drzewostanach na siedliskach boru mieszanego świeżego celem zapewnienia trwałości lasu.

Obiekt nr 5 – Białowiecki Park Narodowy.

BPN Obręb Ochronny Hwoźna– Oddz. 158, drzewostan św–so lub so–św, faza terminalna, dynamika rozwoju kornika drukarza była ograniczana do 2005r. (usuwano drzewa trocinkowe), zaewidencjonowano: 2004r.- 949 drzew trocinowych, 2005 – doszło 83, 2006 – 36, 2007 – 819, 2008 – 1167 szt., w 2009r. przeprowadzono inwentaryzację odnowienia naturalnego (5,5 tys. szt./ha – gb, db, lp, jrż, św).

Dyskusja:

ochrona procesów naturalnej regeneracji drzewostanów sosnowo- świerkowych na BMśw i LMśw

- **Zdzisław Szkiruć** - faza rozpadu drzewostanu – w Parku narodowym obraz do zaakceptowania, ale czy w całej Puszczy?
- **Bogdan Brzeziecki** – w tym miejscu przebiegają naturalne procesy, rozpoczął się proces unaturalniania, kluczową sprawą jest proporcja ilości takiej powierzchni w Puszczy Białowieckiej - już dziś procesy naturalne przebiegają na ponad 50 % powierzchni Puszczy – na tych powierzchniach następuje zubożenie różnorodności, dlatego Na pozostałej powierzchni Puszczy prowadzić należy działania ochronne w celu utrzymania różnorodności biologicznej na obecnym poziomie.
- **Jan Łukaszewicz** – były głosy o pozostawieniu Puszczy procesom naturalnym od 20 do 100%, popieram propozycję prof. Brzezieckiego aby na części Puszczy nie objętej ochroną ścisłą (ok. 50%) prowadzić ochronę czynną, która jest zawarta w leśnictwie wielofunkcyjnym realizowanym na terenie całych Lasów Państwowych.
- **Janusz Dawidziuk** aktualne planowanie odbiega od procedur racjonalnego działania, mnożymy i dublujemy plany; jest plan urządzenia lasu dotyczący gospodarki wielofunkcyjnej, plan zadań ochronnych obszaru Natura 2000, plan ochrony obszaru Natura 2000, plan ochrony Parku Narodowego wraz z otuliną, brakuje planów ochrony dla większości rezerwatów ; planowanie powinna poprzedzać kompleksowa inwentaryzacja gatunków chronionych; trzeba zinwentaryzować, a następnie opracować plan ochrony, zdecydować o priorytetach, ustalić sposoby postępowania.
- **Przemysław Chylarecki** – Mówiąc o wyznaczaniu sieci obszarów o różnym statusie ochronnym stwierdził, że posiadamy programy komputerowe i narzędzia do optymalizacji wielu kryteriów, które można w tym celu wykorzystywać. Pozwoli to na opracowanie optymalnej sieci obszarów chronionych. Wskazał na potrzebę posiadania aktualnych baz danych z inwentaryzacji urządzeniowej dotyczących całego kompleksu Puszczy. Bo tylko w oparciu o aktualne dane i posiadaną wiedzę o tych populacjach i o ich wymaganiach życiowych będziemy mogli zaproponować sensowne rozwiązanie.
- **Ryszard Kapuściński** – powstanie plan zadań ochronnych a nie plan ochrony, firma wykonująca plan urządzenia lasu musi kontynuować prace, jest wiele racji z różnych stron, dlatego projekt planu poddany zostanie konsultacjom, nie będzie zapewne zadowolający dla wszystkich stron.

➤ **Andrzej Antczak** - zwrócił uwagę na wiele wspólnych, zbieżnych postulatów. Poprosił o przepływ informacji w obie strony. My jako zarządcy LKP „PB” chcielibyśmy, aby organizacje ekologiczne udostępniły nam własne dane z inwentaryzacji na potrzeby tworzonego planu.

➤ **Zdzisław Szkiruc** – po pół roku prac wiemy że plan zadań ochronnych nie jest w stanie odpowiedzieć na wiele pytań. Mimo powszechnie funkcjonującego poglądu, że Puszcza jest najlepiej zbadanym obiektem w Polsce, gdy chcemy uzyskać kompleksową wiedzę o jakimś gatunku w skali całej Puszczy okazuje się, że nie ma takich danych.

➤ **Andrzej Bruchwald** – z SILP nadleśnictw można bardzo wiele informacji uzyskać, czego przykładem był mój wczorajszy referat. Przedstawił przykładowe wielkości uzyskane z baz danych.

➤ **Przemysław Chylarecki** – dostęp do danych SILP jest, ale dane się dezaktualizują i są niepełne. Praca na nieaktualnych danych prowadzi do nieporozumień, które wszyscy znamy.

➤ **Janusz Dawidziuk** – należy ustalić co chcemy chronić w pierwszej i w dalszej kolejności, jaka jest hierarchia, ustalić hierarchię celów i przedmiotów ochrony, a następnie proponować działania ochronne.

➤ **Maria Protasiewicz** – w połowie czerwca pojawią się pierwsze informacje (wstępne wydruki opisów taksacyjnych) z którymi w lipcu będzie można się zapoznać.

➤ **Zdzisław Szkiruc** – w końcu czerwca lub w lipcu będzie można zapoznać się z koncepcją opartą o aktualne dane z projektu PZO.

Obiekt nr 6 – Nadleśnictwo Browsk.

Oddz. 128Cb KO pow. 14.16 ha.

Drzewostan gospodarczy nasienny w 70% świerkowy, otulina rezerwatu. Świerk (143,103, 73 l.), 30% sosna (143l.) oraz pojedynczo brzoza (103,63 l.) grab (63 l.), miejscami dąb (183, 63 l.) Podrost świerkowy w wieku 21 lat. Podsadzenia sosnowe w wieku 7 i 3 lat. Na zrębie sanitarnym (po gradacji kornika) uzyskano odnowienie naturalne sosny na ręcznie przygotowanych placówkach.

Dyskusja:

zachowanie trwałości drzewostanów świerkowych i dbałości o jego stan sanitarny.

➤ **Adam Bohdan** – zadał pytanie o ilość martwego drewna na tej powierzchni.

➤ **Jerzy Półtorak** – przedstawił, że martwe drewno inwentaryzowane jest w skali całej Puszczy Białowieskiej, nie mamy jeszcze wyników z tych pomiarów.

➤ **Jerzy Gutowski** – stwierdził, że lepsze informacje byłyby o martwym drewnie, gdyby analizowano stopień rozkładu.

➤ **Ryszard Kapuściński** – słowa uznania organizatorom za konferencję, uświadomiliśmy sobie że ochrona Puszczy Białowieskiej jest procesem trudnym, przed nami dalsze etapy tworzenia planu urządzenia lasu w tym konsultacje społeczne.

➤ **Maria Protasiewicz** poinformowała, że wykonana inwentaryzacja w ramach prac urzędniowych wraz z projektem zabiegów odnowieniowych, pielęgnacyjnych może być przedłożona do konsultacji w połowie lipca br.

Notowała:

Maria Protasiewicz RDLP w Białymstoku

Podsumowanie - zamknięcie Konferencji „Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu urządzeniowym”

Nadleśnictwo Browsk - Ośrodek Edukacji Nadleśnictwa Browsk – 20.05.2011r.

Ryszard Ziemblicki

Dobrze się stało iż doszło do takiego spotkania. Różnice pomiędzy głoszącymi referaty są czymś naturalnym. Już dziś 42% powierzchni Puszczy jest poddana ochronie konserwatorskiej, a z planowanymi na tym etapie dalszymi wyłączeniami spowoduje, że ponad 50% powierzchni Puszczy będzie chroniona w tej postaci. Leśnicy dostrzegają pozytywne elementy tego rodzaju ochrony.

Ta konferencja nie jest ostatnim forum na którym będzie omawiany proces tworzenia planów urządzenia lasu. Czeka nas między innymi przewidziana prawem publiczna debata. Zależy nam na tym, aby przyszły plan był spójny z planem zadań ochronnych obszarów Natura 2000. Mamy świadomość, że plan musi spełniać reżimy tej formy ochrony. Chodzi również o stworzenie planu w oparciu o który leśnicy będą wiedzieli jak realizować swoje zadania.

Podczas obrad i części terenowej padło wiele wniosków. Stwarza to istotną trudność w wypracowaniu dokumentu końcowego zawierającego te wnioski. Bardzo proszę prof. Andrzeja Grzywacza o przedstawienie wyników prac komisji wniosków.

Andrzej Grzywacz

Jestem w bardzo trudnej sytuacji. Powstało dużo wniosków. Komisja w składzie Bogdan Brzeziecki, Janusz Czerepko, Andrzej Grzywacz, Bogumiła Jędrzejewska, Marek Ksepko, Maria Protasiewicz wraz z innymi osobami szczególnie mam tu na myśli Andrzeja Antczaka, przygotowała propozycje, które będą przedmiotem dyskusji, uwag i uzupełnień. Dokument nazywa się : „Podsumowanie i wnioski „ Propozycje organizacji pozarządowych są wnioskami przedstawionymi w referacie przez prof. Tomasza Wesołowskiego. Łącznie tekst jest bardzo długi. Trudno było z niego coś wyselekcjonować. Stworzony dokument składa się z trzech części: pierwszej jak gdyby preambuły, wniosków które udało się zgeneralizować oraz wniosków wyjętych z poszczególnych wystąpień.

(Tu prof. A. Grzywacz odczytał propozycję tekstu „Podsumowania i wniosków...”)
Bardzo proszę otwieram dyskusję.

Adam Wajrak

Panie profesorze, przepraszam ale widzę strasznie dużo sprzeczności w tych wnioskach generalnych. Jeżeli to ma być tak że pod wnioskami mają podpisać się wszyscy uczestnicy tej konferencji to myślę że to nie jest w porządku. Proponuję, abyśmy takimi wnioskami konferencji nie kończyli. Raczej wniosek powinien być ogólny, pod którym wszyscy jesteśmy w stanie się podpisać, a jeżeli nie to jestem przekonany, że pozostałe organizacje się nie podpiszą (może LOP się podpisze). Organizacje będą chciały abyśmy postawili tu wyraźne rozgraniczenie ponieważ nasze stanowisko w wielu punktach jest sprzeczne z tym co zostało zapisane

Andrzej Grzywacz

Ja to rozumiem ale postawiony zostałem w bardzo trudnej sytuacji. Problem jest techniczny. Nie da się w tak krótkim czasie spisać wniosków z wypowiedzi bardzo wielu osób. Może zrobić w ten sposób. Nad przygotowanym tekstem jeszcze popracujemy, całość materiałów udostępniemy, roześlemy, zbierzemy uwagi. Nie

chodzi o to aby każdy zgadzał się ze wszystkimi wnioskami. Może przyjąć do wiadomości.

Przemysław Chylarecki

Panie profesorze sądzę że tego rodzaju dokumenty mają sens kiedy rysują konsensus a nie podkreślają co nas różni. Jeżeli robimy dokument który ma kilka stron to każdy z nas znajdzie w tym dokumencie coś z czym się nie zgadza. Szansę na konsensus mają te dokumenty które mają 3-4 punkty które są w stanie nas wszystkich połączyć. Praca nad dokumentem który jest długi, usiłuje pogodzić te sprzeczności to będzie czas stracony.

Andrzej Grzywacz

To jest prawda ale z drugiej strony należy zauważyć że to są wnioski z konferencji na której były różne głosy, różne punkty widzenia i jakiś dokument chcemy dać do Biura Urządzenia Lasu aby mogło podeprzeć się w swoich pracach właśnie tą dyskusją.

Andrzej Wajrak.

Wnioski płynące z części referatów są nie do przyjęcia.

Bogumiła Jędrzejewska.

Nie jesteśmy forum, które ma wypracowywać konsensus na temat Puszczy Białowieskiej i jej przyszłości. Zadaniem komisji było zebranie z dwóch dni konferencji wszystkich wniosków, jakie padły, bez ich przeinaczania. Aktualna próba redakcji dokumentu ma plusy i minusy: Jest pierwszym szkicem protokołu z tego, co uczestnicy konferencji mówili wczoraj i dzisiaj. Jeżeli uda nam się uczciwie przedstawić to, co proponują organizacje pozarządowe z jednej strony, a specjaliści z różnych dziedzin z drugiej, wówczas wykonawcy planu będą mieli cały materiał do dyspozycji. Wszyscy, którzy chcieli zabrać głos podczas konferencji i przedstawić swoją wizję, mieli taką możliwość. Widzę potrzebę dalszej znacznej pracy redakcyjnej nad tym dokumentem. Pierwsza krótka forma wniosków jest niespójna z dłuższym tekstem. Chodzi o to, aby powstał jednolity dokument zawierający wszystko, co zostało powiedziane z podaniem, kto jest autorem wypowiedzi.

Robert Cyglicki

Może rzeczywiście nie ma potrzeby przedstawiania wniosków tylko przekazanie wszystkich materiałów instytucji tworzącej plan urządzenia lasu z podpisem który wniosek jest czyj. Natomiast nie formułować wniosków, które można by określić, że są to wnioski uczestników tej konferencji.

Przemysław Chylarecki

Proponuję przekazać wykonawcom planu dokument, który otrzymaliśmy przed konferencją. Tracimy czas robiąc dokument mniejszej objętości, szczególnie że się różnimy. Czy musimy to robić skoro to ma nas dzielić.

Bogumiła Jędrzejewska

Ale materiały konferencyjne nie zawierają informacji z dyskusji, sesji referatowej i terenowej. Rzetelny protokół z konferencji pozwoli na równoprawne przedstawienie poglądów i da szansę różnym propozycjom.

Robert Cyglicki

Prezentowane wnioski zgłaszane były przez poszczególne osoby i nie da się ukryć, że są one często sprzeczne i wzajemnie wykluczające się. Przedstawiciele BUL są z nami, słyszeli zgłaszane uwagi i dyskusję. Więc dlaczego mamy tworzyć jakiś dokument, który będzie dodatkowo mówił o wnioskach uczestników konferencji? Nie twórzmy wrażenie, że to są wnioski uzgodnione, bo w prezentowanej formie takimi nie są.

Janusz Dawidziak

Zupełnie się zgadzam z linią rozumowania Pani profesor. My jako wykonawcy planu stoimy przed problemem terminu wykonania projektu planu. Nie nazywajmy dokumentu wnioskami tylko np. uwagami z konferencji. Dajmy jednak jakiś dokument dla planisty który będzie podstawą szukania w projekcie planu jakiegoś kompromisu; projektu, który będzie poddany jeszcze konsultacji społecznej, przed ostatecznym zatwierdzeniem przez Ministra.

Adam Wajrak

[Bezosobowa forma wniosków] to jest rozpraszanie odpowiedzialności za sformułowania, które padły, a z którymi wiele osób się kategorycznie nie zgadza. Należy oczekiwać, że osoby, które mówiły o zwalczaniu kornika albo o zagrożeniu wiatrolomami, podpiszą się pod tym. Również organizacje, które podpisały się pod propozycjami prof. Wesołowskiego, powinny wziąć na siebie odpowiedzialność za zgłoszone wnioski.

Andrzej Grzywacz

Przygotujemy Protokół z konferencji, zapiszemy kto co mówił. Również gotów jestem podpisać się pod wnioskami zawartymi w tzw. preambule stworzonymi przez komisję której mam zaszczyt przewodniczyć.

Ryszard Kapuściński

Zgadzam się aby potraktować dokument z konferencji jak protokół. Przychylam się do wniosku Pana Chylareckiego. Sądzę, że przynajmniej w kilku kwestiach bylibyśmy w stanie przyjąć dziś wspólne ustalenia, np. w kwestii zagadnień priorytetowych. Niewątpliwym priorytetem powinno być w tej chwili pilne sporządzenie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska. Wszyscy zgadzamy się że ochrona ścisła jest potrzebna ale różnimy się w kwestii jaki procent powierzchni Puszczy poddać tej ochronie.

Wniosek wspólny mógłby dotyczyć ochrony czynnej, tzn. zadania ochronne formułujemy tylko wobec tych siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których został wyznaczony obszar Natura 2000, które obecnie takiej pomocy potrzebują. Warto przy tej okazji stwierdzić, że my w tym gronie niczego nie rozstrzygamy, a jedynie wyrażamy nasze opinie, racje merytoryczne i oczekiwania.

Aleksander W. Sokołowski

Było coś wspólnego skoro zebraliśmy się i uczestniczyliśmy w ciągu tych dwóch dni. Jest coś co nas łączy – troska o los Puszczy. Wszystkim nam zależy na trwałości Puszczy, na zachowaniu bogactwa przyrodniczego, jego różnorodności. Czy moglibyśmy się zgodzić że to jest wspólne dla nas wszystkich? Że wszystkim nam zależy na ochronie.

Adam Wajrak.

Panie profesorze, zapiszemy że wszystkim nam zależy na ochronie Puszczy. Dziękujemy organizatorom za zorganizowanie tego spotkania. Będzie to bardzo dobre podsumowanie.

Aleksander W. Sokołowski

Analiza wniosków szczegółowa pozwoli konstruować sposoby postępowania na które oczekują urzędnicy. Chodzi o to, aby plan urządzenia lasu w maksymalnym stopniu uwzględniał stanowiska osób zainteresowanych. Leśnicy mają otrzymać zadania do wykonania. Dajmy coś od siebie wykonawcom planu.

Andrzej Grzywacz

Podajmy decyzję. Jak najbardziej rzetelnie, podaniem kto co powiedział, pomijając z referatów informacje ilustrujące, jako protokół z konferencji prześlemy wszystkim. Wszystkie wypowiedzi, nie wartościując ich, umieścimy na stronie internetowej.

Bogumiła Jędrzejewska

Tekst będzie rozesłany do Państwa, aby móc sprawdzić zapis własnych wypowiedzi pod kątem, czy nie zostały pominięte czyjeś postulaty.

Robert Cyglicki

Preambułę ograniczyć do dwóch zdań:

Wszystkim nam zależy na ochronie Puszczy. Dziękujemy organizatorom konferencji.
Oklaski.

Ryszard Ziemblicki

Dziękuję Państwu bardzo. Cieszę się z tak szerokiej reprezentacji. Wydaje mi się że cel jaki postawiliśmy sobie przed konferencją, właśnie dobro Puszczy Białowieskiej, połączył nas. I to jest budujące. Myślę że kolejne spotkania będą wnoszą coraz więcej. Przed nami narada techniczno – gospodarcza, wyłożenie planu do publicznej wiadomości. To są formy przepływu informacji które będziemy udostępniać. Dziękuję Państwu za udział w konferencji. Dziękuję współorganizatorowi konferencji Dyrektorowi Białowieskiego Parku Narodowego p. Zdzisławowi Szkiruciowi.

Andrzej Grzywacz

Zabrakło mi na tej konferencji elementu ekonomicznego. Ponosi się nakłady na pielęgnację drzewostanów do 100 lat. Jeżeli te koszty byłyby zapisane „w poczet ochrony przyrody” to tak, ale jeżeli w nadleśnictwie jest zapisane wyłącznie „w koszty” to nie. Nie chodzi tu o konkretne pieniądze ale o zapis. Wówczas wiadomym byłby serwitut Lasów Państwowych na rzecz ochrony przyrody. Na przykład z polskich lasów ludzie wynoszą ok. miliarda zł. rocznie.

Marek Giergiczny

Z punktu widzenia społeczeństwa funkcje są równoznaczne, a LP są w trudnej sytuacji gdyż funkcja ochronna jest pewnym kosztem. Dla społeczeństwa funkcja ochronna jest może ważniejsza niż rekreacyjna. Społeczeństwo staje się coraz bardziej zamożne, stąd funkcje pozaprodukcyjne będą nabierały znaczenia.

Andrzej Grzywacz.

Na pewno jest to temat na kolejną konferencję.
Dziękuję Państwu.

Brawa

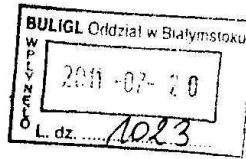
Notowała:

Maria Protasiewicz RDLP w Białymstoku

Nadleśnictwo Browśk

TU
20-07-2011

Gruszk, dnia 20.07.2011 r..

Zn. spr.: ZG-7014-15/11

**Biuro Urządzenia Lasu
i Geodezji Leśnej
oddz. w Białymstoku**

Nadleśnictwo Browśk w Gruszkach w nawiązaniu do wykazu rozbieżności działek i użytków ze stanem na gruncie, przedstawia swoje stanowisko:

- 01- Obręb Browśk – bez uwag,
- 02- Obręb Lacka Puszcza
- pozycja 3-5 – na gruncie użytek ekologiczny na nieużytku
- 03- Obręb Narewka
- pozycja 12 – stan na gruncie opisać jako -Ls

Plazowinę w Leśnictwie Lewkowo oddz. 275a o powierzchni 0,41 ha dołączyć do wykazu gruntów do naturalnej sukcesji.

W związku z powyższym Nadleśnictwo przystąpi do przekwalifikowania gruntów zgodnie z wykazem rozbieżności, oraz powyższymi uwagami.

WYKAZ ROZBIEŻNOŚCI DZIAŁEK I UŻYTKÓW ZE STANEM NA GRUNCIE

Obwód: BROWSK

Lp.	Leśnictwo	Adres adm., nr działki		Wg rejestru Gruntów		Wg stanu na gruncie			Uwagi
				Rodzaj użytku	Pow. w m ²	Oddział poddz.	Rodzaj użytku	Pow. w ha	
1	Łączyno	20-05-092-0006	366/2	R VI	0,3189	67A k	Ls - 6So 8lat, zd.1,0	0,32	
2	Łączyno	20-05-092-0006	665	N	0,0047	26C j	Ls	0	mała powierzchnia wśród lasów
3	Lewkowo	20-05-092-0030	4/11	R VI	0,0124	798 y	Ls - So 50 lat	0,01	
4	Lewkowo	20-05-092-0034	828	R VI	0,0193	807 j	Ls So 3lata zd. 0,7	0,01	
5	Lewkowo	20-05-092-0034	829	Ps VI	0,0064	810 m	Ls So 55 0,7	0,01	
6	Lewkowo	20-05-092-0014	346/2	Lz- Ps	1,2034	795C j	Ls Brz 9lat zd. 1,0	1,20	
7	Lewkowo	20-05-092-0023	242	R VI	0,4871	279 bx	Ls 7So 20lat zd. 0,7	0,48	
8	Lewkowo	20-05-092-0029	562	R VI	0,2401	266 nx	Ls So 25 lat zd. 0,7	0,24	

WYKAZ ROZBIEŻNOŚCI DZIAŁEK I UŻYTKÓW ZE STANEM NA GRUNCIE

Obwód: LACKA PUSZCZA

Lp.	Leśnictwo	Adres adm., nr działki		Wg rejestru Gruntów		Wg stanu na gruncie			Uwagi
				Rodzaj użytku	Pow. w m ²	Oddział poddz.	Rodzaj użytku	Pow. w ha	
1	Rybaki	20-05-082-0032	74/7	N	około 2,0400	744A f	Ls -4Db13 zd. 0,8	2,04	
		20-05-082-0032	74/7	N	około 0,7800	744A gx	sukcesja	0,78	
2	Gnilec	20-05-092-0002	308/1	Ps VI	0,2545	59D f	Ls- So 30 lat zd. 0,7	0,25	
3	Rybaki	20-05-082-0032	385	E-Ls*	1,9000	745B f	nieużytek z przestojami	1,90	
4	Rybaki	20-05-082-0032	385	E-Ls*	2,3531	745B g	nieużytek z przestojami	2,35	
5	Rybaki	20-05-082-0032	386	E-Ls*	0,3501	745C b	nieużytek z przestojami	0,35	

*E-Ls - brak odpowiednika w rodzajach powierzchni w programie Taksator, sugerowana zmiana na E-N

WYKAZ ROZBIEŻNOŚCI DZIAŁEK I UŻYTKÓW ZE STANEM NA GRUNCIE

Obwód: NAREWKA

Lp.	Leśnictwo	Adres adm., nr działki		Wg Rejestru Gruntów		Wg stanu na gruncie			Uwagi
				Rodzaj użytku	Pow. w m2	Oddział poddz.	Rodzaj użytku	Pow. w ha	
1	Przechody	20-05-062-0014	78/2	Ps V	0,4167	73D gx	Ls-10Brz 15l zd.0,7	0,42	
2	Przechody	20-05-062-0014	78/2	R VI	0,3483	73D fx	Ls-7Brz3So 10l zd.0,9	0,35	
3	Przechody	20-05-062-0014	99/1	Ps V	0,0600	73D y	Ls-10So 10l zd.1,0	0,06	
4	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R IV a	0,0875	73D bx	Ls-10So 10l zd.1,0	0,09	
5	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R V	0,3529	73D w	Ls-7Db 10l zd.0,8	0,35	
6	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R V	0,1201	73D ax	Ls-10So 10l zd.1,0	0,12	
7	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R VI	0,0968	73D s	Ls-8Os2Brz 50l zd.0,7	0,10	
8	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R VI	0,0608	73D t	Ls-7Db 10l zd.0,8	0,06	
9	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R VI	0,5728	73D x	Ls-5Brz2So12l zd.0,8	0,57	
10	Przechody	20-05-062-0014	99/1	R VI	0,1354	73D z	Ls-10So 10l zd.0,8	0,14	
11	Przechody	20-05-062-0015	39/1	Ps VI	0,6183	57A x	Ls-8So2Brz 9l zd.0,7	0,78	
12	Przechody	20-05-062-0015	39/1	W-R	0,0445	57A z	Rów z wodą	0,04	
13	Przechody	20-05-062-0015	39/1	Ł VI	0,6813	57A o	Ls-9So1Brz 7l zd.0,7	0,68	
14	Przechody	20-05-062-0015	39/2	R VI	0,0845	57A w	Ls-6So4Brz 8l zd.0,7	0,07	
15	Przechody	20-05-062-0015	39/3	R VI	1,1661	57A w	Ls-6So4Brz 8l zd.0,7	1,18	
16	Nowosady	20-05-092-0006	986\4	Ps VI	0,9739	147C o	Ls-9So1Brz 11l zd.1,0	0,97	
17	Nowosady	20-05-092-0006	986\4	Ps VI	0,0436	147C ax	Ls-9Św1Brz 9l zd.1,0	0,04	
18	Nowosady	20-05-092-0006	986\4	R V	2,8961	147C p	Ls-9Św1Brz 9l zd.1,0	2,90	
19	Nowosady	20-05-092-0006	986\4	R VI	1,62,93	147C r	Ls-9Db1Ol 9l zd.1,0	1,63	
20	Nowosady	20-05-092-0006	986\4	R VI	0,1586	147C bx	Ls-4Db4Św 9l zd.1,0	0,16	

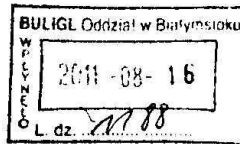

Nadleśnictwo Browsek

TU
16-08-2011
[Signature]

Gruszki, dnia 10.08.2011 r.

Zn. spr.: ZG-7014-17/11

**Biuro Urządzania Lasu
i Geodezji Leśnej
oddz. w Białymstoku**

Nadleśnictwo Browsek w Gruszkach w związku z dokonaniem kontroli wydzieleń zaewidencjonowanych jako zadrzewienia (Lz-R i Lz-Ps) i stwierdzeniu, że stan na gruncie odbiega od stanu w ewidencji nadleśnictwa, przesyła wykaz gruntów z prośbą o zmianę rodzaju użytkowania w sporządzonym Planie Urządzania Lasu na użytki jak w załączonej tabeli.

W związku z powyższym Nadleśnictwo przystąpi do przekwalifikowania gruntów zgodnie z wykazem rozbieżności.

Załączniki:

1. Wyniki lustracji terenowej Leśnictw: Lewkowo, Nowosady, Gnilec,
2. Tabela rozbieżności.

Nadleśnictwo Browsek, Gruszki 10, 17-220 Narewka
tel.: +48 85 68-58-344, fax: +48 85 68-58-677, e-mail: browsek@bialystok.lasy.gov.pl

www.lasy.gov.pl

WYKAZ ROZBIEZNOŚCI DZIAŁEK I UŻYTKÓW ZE STANEM NA GRUNCIE

Lp.	Nadlesnictwo	Adres adm., nr działki	Wg rejestru gruntów		Wg stanu na gruncie		Uwagi
			Rodzaj użytku	Pow. w m ²	Oddział pododdz.	Rodzaj użytku	
1	Lewkowo	20-05-092-0011- 363	Lz-R IVB	0,0333	274 m-03	Ls - Os, Św 30-40 lat	
2	Lewkowo	20-05-092-0014- 346/2	Lz-Ps VI	1,2034	795Cc-00	Ls - 10 Brz	
3	Lewkowo	20-05-092-0030- 136/24	Lz-R V	0,2292	818 kx-00	Ls - 9 Brz, 1 So 15 lat	grunt do nat. sukcesji
4	Lewkowo	20-05-092-0030- 136/29	Lz-R VI	0,0394	818 sx-00	Ol, Brz 2 lata	grunt do nat. sukcesji
5	Lewkowo	20-05-092-0030- 434/4	Lz-Ps V	0,79	822 d-00	pjd. Brz, So ok. 20 lat zakrzaczenie	
6	Lewkowo	20-05-092-0030- 434/4	Lz-Ps V	0,8329	822 f-00	Ls - So, Ol, Os, Brz - 30-40 lat	grunt do nat. sukcesji
7	Lewkowo	20-05-092-0030- 434/4	Lz-R VI	0,0319	822 h-00	pjd. Brz i Os wiek ok. 40 lat zakrzaczenie	
8	Lewkowo	20-05-092-0030- 434/4	Lz-Ps V	0,06	822 j-00	Ls - Ol 25-35 lat	
9	Gnilec	20-05-092-0027- 152	Lz-R VIz	0,2674	47A gx-00	Ls - So, Brz 15-20 lat zad 0,6	
10	Gnilec	20-05-092-0027- 152	Lz-R VI	0,7582	47A hk-00	Ls - So, Brz, Os wiek 8-10 lat	
11	Nowosady	20-05-092-0006- 986/4	Lz-R VI	0,2674	147C n-00	Ls - Os, Brz 60 lat	

Specjalista
 SPECJALISTA S.L.
 d/s STANU POSIADANIA
 Dawid Pankowski
 10.08.2011

Protokół ustaleń
Narady Techniczno – Gospodarczej
zwołanej celem omówienia wyników prac terenowych
i przyjęcia zapisów projektów planów urządzenia lasu na lata 2012-2021
dla Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska

Narada Techniczno-Gospodarcza zwołana przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku odbyła się w dniu 17-18 listopada 2011 r. z udziałem przedstawicieli:

- a) Ministerstwa Środowiska
 - dr inż. Krzysztof Janeczko – Ministerstwo Środowiska, Dyrektor Departamentu Leśnictwa
 - mgr inż. Janusz Łogożny – Główny Specjalista w MŚ, Departament Leśnictwa Wydział ds. Gospodarki Leśnej

- b) Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych
 - mgr inż. Jacek Przypaśniak – Naczelnik Wydziału Urządzania Lasu i Geoinformatyki DGLP w Warszawie
 - mgr inż. Jolanta Błasiak - Naczelnik Wydziału Ochrony Przyrody DGLP w Warszawie
 - mgr inż. Jan Szatyłowicz – BRI DGLP
 - mgr inż. Hubert Donderowicz – Białostocki Region Inspekcyjny
 - mgr inż. Andrzej Jaworski - BRI Białystok

- c) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku
 - mgr inż. Ryszard Ziemblicki – Dyrektor RDLP w Białymstoku
 - mgr inż. Marek Masłowski – Zastępca Dyrektora RDLP ds. Gospodarki Leśnej
 - mgr inż. Piotr Zbrożek – Naczelnik Wydziału Zasobów
 - mgr inż. Cezary Świstak – Naczelnik Wydziału Planowania i Analiz Ekonomicznych
 - mgr inż. Stanisław Kułak – Naczelnik Wydziału Zagospodarowania Lasu
 - mgr inż. Krzysztof Oniszczyk – Naczelnik Wydziału Ochrony Lasu
 - mgr inż. Włodzimierz Protasiewicz – Naczelnik Wydziału Kontroli i Ochrony Mienia
 - mgr inż. Maria Protasiewicz – Główny Specjalista ds. urządzania lasu – Wydział Zasobów
 - dr inż. Piotr Wawrzyniak – Wydział Ochrony Lasu
 - mgr Barbara Gołowacz - Wydział Ochrony Lasu
 - mgr inż. Andrzej Antczak - Stanowisko ds. Koordynacji Działań LKP "Puszcza Białowieska"
 - mgr inż. Adam Kwiatkowski – Wydział Ochrony Lasu

- d) Nadleśnictw:
 - mgr inż. Wojciech Niedzielski – Nadleśniczy Nadleśnictwa Białowieża
 - mgr inż. Jolanta Błyskun – Zastępca Nadleśniczego Nadleśnictwa Białowieża
 - inż. Andrzej Chrenowski – Inżynier Nadzoru Nadleśnictwa Białowieża
 - mgr inż. Dariusz Skirko – Nadleśniczy Nadleśnictwa Browsk
 - mgr inż. Jerzy Ługowoj – Zastępca Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk
 - mgr inż. Jarosław Stocki – Inżynier Nadzoru Nadleśnictwa Browsk
 - mgr inż. Grzegorz Bielecki – Nadleśniczy Nadleśnictwa Hajnówka
 - mgr inż. Bazyl Wołkowycki – Zastępca Nadleśniczego Nadleśnictwa Hajnówka
 - mgr inż. Andrzej Nowak – Inżynier Nadzoru Nadleśnictwa Hajnówka

- mgr inż. Agnieszka Laskowska-Ginszt – Dział Gospodarki Leśnej w Nadleśnictwie Hajnówka
- e) Białowieskiego Parku Narodowego:
- mgr inż. Zdzisław Szkiroć – Dyrektor BPN
 - mgr inż. Aleksander Bołbot – Zastępca Dyrektora BPN
 - mgr Mateusz Szymura - Starszy specjalista ds. ochrony przyrody w BPN
 - mgr inż. Andrzej Karczewski - Nadleśniczy Obrębu Ochronnego Hwoźna
- f) Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej:
- dr inż. Janusz Dawidziuk – Dyrektor Zarządu BULiGL w Sękocinie Starym
 - inż. Jan Broda – Szef Produkcji Zarządu BULiGL w Sękocinie Starym
 - mgr inż. Bożydar Neroj – Starszy Inspektor Nadzoru w Zarządzie BULiGL w Sękocinie Starym
 - mgr inż. Andrzej Leonowicz - Starszy Inspektor Nadzoru w Zarządzie BULiGL w Sękocinie Starym
 - mgr Jerzy Małyszko – Dyrektor BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Marek Ksepko – Zastępca Dyrektora BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Adam Majer – Starszy Inspektor Nadzoru i Kontroli BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Jacek Ksepko – Główny Technolog BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Krzysztof Wojciuk – Kierownik brygady urządzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Tadeusz Witkowski - Kierownik brygady urządzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Jerzy Półtorak - Kierownik brygady urządzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
 - mgr inż. Janusz Porowski – Zastępca kierownika brygady urządzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
- g) Zaproszonych gości z głosem doradczo-opiniodawczym
- dr inż. Rafał Paluch – Instytut Badawczy Leśnictwa, Europejskie Centrum Lasów Naturalnych w Białowieży
 - dr inż. Karol Zub - Instytut Biologii Ssaków PAN Białowieża
 - Tomasz Borowik - Instytut Biologii Ssaków PAN Białowieża
 - dr inż. Czesław Okołów – Wiceprezes PTTK Białowieża
 - dr inż. Janusz Czerepko – Instytut Badawczy Leśnictwa, Zakład Ekologii Lasu
 - dr inż. Jan Łukaszewicz - Instytut Badawczy Leśnictwa, Zakład Hodowli Lasu i Genetyki Drzew Leśnych
 - dr hab. Wanda Olech – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego Katedra Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt
 - Piotr Szymczuk – Starszy specjalista w RDOŚ w Białymstoku, stanowisko ds. lokalizacji inwestycji na obszarach chronionych i uzgadniania planów zagospodarowania przestrzennego
 - Łukasz Meina - Specjalista w RDOŚ w Białymstoku, stanowisko ds. ochrony gatunkowej roślin i zwierząt
 - Adam Pawłowski - Starszy specjalista w RDOŚ w Białymstoku, stanowisko ds. ochrony obszarów Natura 2000
 - Wojciech Chmielewski – Zespół Ochrony Lasu w Olsztynie
 - Janusz Szwałkiewicz – Zespół Ochrony Lasu w Olsztynie
 - Marek Kwiatkowski – Głos Lasu
 - Anatol Filipczuk – Stowarzyszenie Pszczelarzy Rejonu Puszcza Białowieskiej

- Adam Bohdan – Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot Białystok
- Anna Kubacka – Dyrektor Zespołu Szkół Leśnych w Białowieży
- Marek Kwiatkowski – Centrum Informacyjne Lasów Państwowych
- Mikołaj Pawlicz – Wójt Gminy Narewka
- Helena Bagrowska – Urząd Gminy Hajnówka, kierownik Referatu inwestycji, planowania przestrzennego i gospodarki gruntami
- Andrzej Wołkowycki – Urząd Gminy Białowieża
- Włodzimierz Wołkowycki – Przewodniczący Rady Gminy Białowieża (kadencja 2010-2014)
- Jerzy Droń – Wiceprzewodniczący Rady Gminy Białowieża (kadencja 2010-2014)
- Jerzy Sirak – Burmistrz Miasta Hajnówka
- Andrzej Nowak – PTL PB
- Mikołaj Janowski – Radny Województwa Podlaskiego
- Wojciech Gutowski – Radny Gminy Białowieża
- Marek Szczerba – PW Sawiccy Sp. J. Hajnówka
- Anatol Kalinowski – Składnica Wojsk Inżynieryjno-Saperskich Nieznany Bór Jednostka Wojskowa 4226
- Alina Wawrzeniuk - Składnica Wojsk Inżynieryjno-Saperskich Nieznany Bór Jednostka Wojskowa 4226
- Cecylia Cacciatori – IBL.

Główne tezy dyskusji
przedstawione przez BULiGL Oddz. w Białymstoku i rdLP w Białymstoku

Przewodniczący obradom **Dyrektor Marek Masłowski (rdLP w Białymstoku)** – powitał przybyłych gości, podkreślając udział w spotkaniu Pana Krzysztofa Janeczko – Dyrektora Departamentu Leśnictwa w MŚ. Przedstawił założenia NTG i proces konsultacji roboczych projektu planu. Omówił prace, które dotychczas zostały wykonane. Stwierdził, że *Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska (PUL) winien być zgodny z założeniami opracowywanego równoległego Planu Zadań Ochronnych (PZO) dla obszaru PLC200004 Puszcza Białowieska.*

Dyrektor Jerzy Małyszko (BULiGL Oddz. w Białymstoku) – poinformował, że przedstawione wyniki prac urzędzeniowych dla Nadleśnictw LKP PB korespondują z PZO i stanowią sumę koniecznych działań ochronnych w stosunku do siedlisk przyrodniczych i gatunków. *Niewykonanie zaproponowanych zabiegów może skutkować pogorszeniem stanu ochrony niektórych elementów sieci Natura 2000.*

Przedstawiciele BULiGL (Marek Ksepko, Janusz Porowski) – przedstawili wyniki inwentaryzacji urzędzeniowej i przyrodniczej oraz omówili Programy Ochrony Przyrody (POP), Prognozy Oddziaływania Planu Urządzenia Lasu na środowisko (POOŚ) w ujęciu nadleśnictw i całego LKP. Dokonali analizy porównawczej różnych wielkości etatów 10 letnich, poczynając od propozycji tzw. zespołu Prof. Wesołowskiego (300 tys. m³), Ministra Środowiska (485 tys. m³), z wyłączeniem powierzchni rezerwatów z obliczeń wskaźników głównych (2200 tys. m³) a kończąc na porównaniu do typowego lasu gospodarczego (2900 tys. m³). Następnie przedstawili koncepcję lasu ciągłego, planowaną do zrealizowania w leśnictwie Łączyno (Nadleśnictwo Browski).

Generalnym wnioskiem wynikającym z opracowanych POOŚ jest brak istotnych oddziaływań PUL dla Nadleśnictw LKP PB na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.

Reprezentujący Białostocki Region Inspekcyjny Andrzej Jaworski - odniósł się do stanu upraw w całym obszarze LKP PB, które są intensywnie niszczone m.in. przez żubra.
Pozytywnie ocenił projekt PUL.

Kierownicy Nadleśnictw LKP PB Wojciech Niedzielski, Dariusz Skirko i Grzegorz Bielecki – podkreślili czynny udział administracji Nadleśnictw w procesie tworzenia projektu PUL. Zaproponowali rozszerzenie zakresu tolerancji przy planowaniu orientacyjnych składów upraw, podnieśli problem sposobu inwentaryzacji zwierzyny oraz wnioskowali o zapisy w PUL informujące, że przy obecnych ograniczeniach nie ma możliwości realizacji cięć sanitarno-selekcyjnych w drzewostanach nasiennych. **Generalnym wnioskiem jest brak zasadniczych uwag do projektu PUL.**

Dyskusja uczestników spotkania

Jan Janowski (Sejmik Wojewódzki) – wyraził uznanie dla ogromu pracy włożonej w przygotowanie projektu PUL. Podkreślił ograniczenia w planowaniu i gospodarce leśnej (25 tys. ha obszarów chronionych). Nie zgodził się z wnioskiem w POOS dotyczącym wpływu PUL na zanieczyszczenie powietrza. Argumentował to koincydencją pomiędzy lokalnymi ograniczeniami w dostępności do surowca drzewnego (w tym opałowego) i jego wysoką ceną a zużyciem węgla w miejscowościach puszczańskich, co poparł osobistym przykładem. Wnioskował o ekspercką ocenę wpływu ograniczeń na wzrost zużycia węgla wśród lokalnej społeczności. **Zaproponował pozyskanie na poziomie 300 tys. m³ rocznie, bowiem takie są potrzeby mieszkańców Puszczy i wiąże się to bezpośrednio z ochroną powietrza oraz całego środowiska przyrodniczego.** Uznał, że zmniejszenie pozyskania drewna w Puszczy miało podkreślić negatywny stosunek lokalnej społeczności do zawodu leśnika. Dodał, że ochrona Puszczy jest najważniejszym celem i na tej podstawie zaproponował **stworzenie w Puszczy Białowieskiej centrum ochrony środowiska w skali europejskiej na bazie Technikum Leśnego i Zamiejscowego Wydziału Leśnego Politechniki Białostockiej w Hajnówce.**

Anatol Filipczuk (Stowarzyszenie Pszczelarzy) – podniósł kwestię pochodzenia materiału sadzeniowego używanego w okresie międzywojennym przez spółkę CENTURA do odnowień. Wnioskował o poszukiwanie dokumentacji historycznej. Poruszył kwestię ustnych, międzypokoleniowych przekazów dotyczących tej kwestii. **Głównym wnioskiem wypływającym z wypowiedzi była konieczność wyjaśnienia proweniencji przedmiotów ochrony, zanim systemem ochrony przyrody zostaną objęte.**

Jan Łukaszewicz (Instytut Badawczy Leśnictwa) – podkreślił rangę omawianego dokumentu, z naciskiem na unikalny w skali światowej poziom opracowania. Zaznaczył, że człowiek jest coraz rzadziej uwzględniany w ochronie przyrody i przestaje być traktowany jako naturalny element ekosystemu. Stwierdził, że przy średniej wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Białowieża wynoszącej 98 lat, nie ma mowy o zakazie wycinania drzew ponad 100 letnich – gdyż są one po prostu wyłączone z działań. Postawił pytanie: jaka będzie przyszłość tych drzewostanów? Zaznaczył, że wnioskodawcy całkowitego wyłączenia Puszczy z działań uważają, iż „natura” rządzi się przez klęski i taka jest przyszłość tych drzewostanów. Ze względu na nagromadzenie dużych ilości drewna martwego Puszczy grożą wielkie pożary (zgodnie z zapisami historycznymi w 1811 r. pożar trwał od maja do października). To będą skutki ponaregionalne. Poruszył również zagadnienie uwalniania CO₂ z obumierającej materii organicznej.

W odniesieniu do różnorodności biologicznej zaznaczył, że wzorowanie się w planowaniu urządzeniowym na Białowieskim Parku Narodowym jest błędem. Przypomniał

badania na tzw. powierzchniach Włoczewskiego w BPN i zaobserwowane na nich wskaźniki obniżania się różnorodności biologicznej. Zwrócił uwagę na dominującą, ekspansywną rolę graba i związany z tym zanik ekotypu sosny puszczańskiej na siedliskach uboższych grądów.

Skrytykował koncentrowanie się na gatunkach niszowych (pachnica dębowa, zgniotki), które zawsze były obecne w leśnictwie wielofunkcyjnym. Przypomniał badania w Niemczech które pokazują, że kompleksy objęte ścisłą ochroną przyrody mają coraz mniejszy areal siedlisk przyrodniczych. Jako przykład przywołał cenny zespół świetlistej dąbrowy, który w Puszczy powstawał podczas wypasu bydła a obecnie istnieje konieczność dużych nakładów finansowych, żeby to siedlisko przyrodnicze utrzymać.

Generalnym wnioskiem pozostaje kwestia negatywnego wpływu wyłączenia z aktywności ludzkiej dużych powierzchni leśnych (połowa omawianego obszaru), co może skutkować obniżeniem bioróżnorodności oraz naruszyć stabilność i trwałość lasów Puszczy Białowieskiej.

Mikołaj Pawilcz (Wójt gm. Narewka) – wyraził duże zainteresowanie planowanym efektem realizacji zabiegów ochronnych. Wyraził obawę o pracę w lesie dla lokalnej społeczności. Zgłosił problem braku informacji o drewnie opałowym (w PUL ?). Zainteresował się informacją o dużej ilości drewna martwego w kontekście możliwości jego pozyskiwania w niewielkich ilościach na potrzeby lokalnej społeczności. Przypomniał o problemie spalania w domowych instalacjach grzewczych węgla oraz brykietów i przechodzenia na te paliwa coraz większej liczby mieszkańców gmin. Wspomniał o informacji, że powiat hajnowski należy prawdopodobnie do najbardziej zapyłonych. ***Jako główną uwagę zgłosił kwestię włączenia całej powierzchni lasów do kategorii lasów ochronnych i negatywnej opinii samorządów na ten temat, spowodowanej obniżeniem budżetu gmin z tego tytułu.***

Leon Chlabicz (Przewodniczący Rady Gminy Narewka) – podniósł kwestię skali zjawisk jakie się dokonują w Puszczy. Według niego są to procesy dynamiczne i wymagające odpowiedniego czasu, bowiem wszystko co żyje ma określoną ilość czasu na aktywność w środowisku. ***Są przykłady na to, że można „pobrać użytki z przyrody” bez uszczerbku na niej i zagospodarować je na potrzeby człowieka.***

Adam Bohdan (organizacje pozarządowe) – oświadczył, występując w imieniu wszystkich ekologicznych organizacji pozarządowych, że kilkakrotnie przedstawiły one uwagi do projektu PUL. Postulował wysokość etatu na poziomie 48,5 tys m3 rocznie. Zapytał o definicję drzewostanów ponad 100 letnich, gdyż według niego istniejące definicje sprzeczne. Pytał: jakie prace będą prowadzone w tych drzewostanach. Oświadczył, że nie doczekali się odpowiedzi ze strony BULiGL i Dyrektora rdLP na powyższe pytania. Prosił Dyrektora rdLP w Białymstoku o wnioski i uwagi w powyższych kwestiach.

Marek Masłowski – poinformował, że zgłoszone wnioski są gromadzone i będą analizowane. Zadaniem wykonawcy projektu PUL (BULiGL) jest dokonanie kompromisu pomiędzy różnymi oczekiwaniami, tak by nie szkodzić środowisku. Jeżeli jedna ze stron sporu twierdzi, że jedynym wyjściem jest wybrany przez nią wariant, to do kompromisu nigdy nie dojdzie. ***W tak cennym obiekcie nie jest rzeczą prostą pogodzenie bardzo skrajnych poglądów.*** Zadeklarował jednak próbę zmierzenia się z tą kwestią. Podkreślił, że wnioski ekologicznych organizacji pozarządowych dotarły jako pierwsze, ale obecnie wpływają uwagi od innych uczestników procesu tj. mieszkańców gmin, samorządów i przedsiębiorców lokalnych. Po upływie czasu koniecznego na uwzględnienie wszystkich uwag, projekt PUL zostanie przedłożony do zatwierdzenia w Ministerstwie Środowiska. Dyrektor podkreślił, że obecne spotkanie służy przedstawieniu eksperckich wariantów efektów planowania, po czym zostaną one poddane ocenie i wyborowi. Obecnie nie jest możliwe określenie wielkości pozyskania. ***Bez zbędnej zwłoki zostanie uruchomiony proces***

konsultacji projektu PUL z organem wydającym opinię a po nim zostaną wydane stosowne decyzje.

Jerzy Sirak (Burmistrz m. Hajnówka) – podkreślił szczegółowość projektu PUL. W imieniu społeczności lokalnej życzył, by zaproponowane wskaźniki użytkowania pozostały na niezmiennym poziomie. Podtrzymał wniosek Wójta z Gminy Narewka dotyczący zwiększenia dostępności drewna opałowego dla mieszkańców powiatu hajnowskiego. Przypomniał, że w 1994 r. (w trakcie powiększenia Białowieckiego Parku Narodowego) Premier Cimoszewicz deklarował rekompensaty dla gmin Białowieża, Narewka i Hajnówka, których gminy nie otrzymały. Nawiązał do wieloletniego istnienia i rozwoju zakładów z terenu powiatu hajnowskiego, które dziś również zatrudniają wiele osób. ***Opracowanie tak złożonego projektu PUL pokazuje nam, że możliwe jest łączenie funkcji ochronnych, społecznych i gospodarczych nawet w bardzo cennym obiekcie.***

Marek Szczerba (Przedsiębiorstwo „Sawiccy”) – zaznaczył, że miejscowi przedsiębiorcy stracili dostęp do materiału z Puszczy. Domniemywał, że być może obecnie istnieje szansa na poprawę tego stanu rzeczy. Lokalne towary nie są konkurencyjne, bowiem gatunki takie jak brzoza wozi się aż z Gołdapi, dębinę spod Dorohuska, co pociąga za sobą dodatkowy koszt w wysokości ok. 100 złotych do każdego metra sześciennego. Zaznaczył, że brzoza z siedlisk puszczańskich jest bardzo dobrej jakości, jest „biała” jak brzoza skandynawska i nieporównywalna jako materiał do innych. Pytał ***czy w przyszłym roku (2012) będzie taka sytuacja, że od wiosny do końca lata będą wstrzymane jakiegokolwiek prace na terenie Puszczy ?***

Walenty Wasiluk (Stowarzyszenie SANTA Obrona Puszczy Białowieckiej) – nawiązując do swoich reportaży o Puszczy Białowieckiej i Parkach Narodowych podzielił się kilkoma osobistymi spostrzeżeniami. ***Główną tezę wypowiedzi była krytyka nadmiaru drewna martwego w Puszczy.***

Marek Masłowski – stwierdził, że jest ogrom zabiegów hodowlano-ochronnych do zrealizowania, a drewno jest jego naturalnym efektem dodatkowym. Z korzyści uzyskanych w ten sposób Lasy Państwowe finansują działania konieczne dla utrzymania stanu ochrony. W komentarzu do postulatu pozyskiwania części drewna martwego na potrzeby lokalnej społeczności wspominał, że drewno opałowe musi cechować się pewnymi parametrami jakościowymi. W odpowiedzi na wcześniejsze pytania podkreślił, że ***terminy wykonywania zabiegów nie wynikają z PUL.***

Jacek Przypaśniak (Naczelnik Wydziału UL gdLP) – podkreślił, że decyzje powołujące lasy ochronne skutkują finansowo dla gmin. Przypomniał, że ***realizacja zapisów prawa ochrony przyrody dotyka leśników szczególnie na etapie sporządzenia projektu PUL, że w ostatnim okresie (10 lat) przybyło rezerwatów i innych form ochrony przyrody wynikających z wdrożenia sieci Natura 2000.*** Lasy ochronne, które są pochodną tych zmian powinny być zweryfikowane właśnie na etapie tworzenia projektu PUL. Stosowne wnioski zostały przygotowane przez wykonawcę z udziałem LP i złożone do właściwego Ministra celem zatwierdzenia. Do dzisiaj Minister decyzją powołał lasy ochronne dla Nadleśnictwa Białowieża. Odniósł się również do oczekiwań przedmówców co do poprawy dostępu do surowca drzewnego i przypomniał, że pozyskanie jest pochodną potrzeb hodowlanych i ochronnych drzewostanów i siedlisk.

Wojciech Gutowski (Radny Gmina Białowieża) – obserwując dyskusję zastanawiał się, czy nie może być większej symbiozy między Parkiem Białowieckim a Lasami Państwowymi. Podkreślił swoje obawy co do udziału „osób trzecich”, które naciskają na wzrost ograniczeń

w gospodarce. **Przypomniał, że nie wszystkie puszczańskie rezerваты mają plany ochrony i, że nie jest ustalone jak prowadzić w nich działania. Jako przykład podał „nienaturalną” proporcję liczby drzew martwych do żywych w Rezerwacie Szafera.** Zauważył, że prawdopodobnie szkodzi to przyrodzie i zabuża niektóre procesy. Według niego jest to równorządne z sabotażem i działaniem na szkodę Skarbu Państwa.

Podając przykład ekologicznych organizacji pozarządowych zaakcentował, że jako społeczeństwo nie powinniśmy ulegać wpływom i skrajnym postawom niektórych z nich. Przypomniał, że właśnie dlatego leśnicy wyhamowali realizację obecnego PUL.

Marek Masłowski – skomentował powyższą wypowiedź tłumacząc dużą liczbę leżących martwych drzew w Rezerwacie Szafera koniecznością ich wycinki ze względu na bezpieczeństwo ludzi (drzewa „pokornikowe”).

Jan Łukaszewicz – wniósł apel do organizacji ekologicznych, o konieczności ochrony różnorodności Puszczy Białowieskiej. **Przypomniał, że spojrzenie na las tylko przez pryzmat drzew starych jest błędem, bowiem musi w nim być również pokolenie drzew młodych.**

Janusz Czerepko (IBL) – postulował zapisy w POOŚ, odnośnie zlecenia przez RDOŚ wykonania planów ochrony dla rezerwatów. Zaznaczył, że w PZO są informacje fragmentaryczne a **wskazaniem głównym winno być powstanie Planu Ochrony obszaru Natura 2000.** Jako naukowiec zajmujący się typologią leśną, w tym stanem siedlisk leśnych, zwrócił uwagę na fakt ciągłego wzrostu udziału drewna martwego w starszych drzewostanach liściastych na skutek ich starzenia się, co nie jest zjawiskiem jednoznacznie korzystnym.

Wanda Olech (SGGW) – zwróciła uwagę, że w Programie Ochrony Przyrody zbyt mało informacji poświęcono żubrom.

Marek Ksepko – oświadczył, że konieczność opracowania Planu Ochrony Obszaru Natura 2000 została zapisana w PZO, a informacja o żubrze zostanie wzbogacona w POP.

Krzysztof Janeczko – przekazał stanowisko i oczekiwania Ministra Środowiska z dn. 27.10.2011 r. co do pryncypiów w planowaniu urzędzeniowym i gospodarce leśnej w Puszczy. Zwrócił uwagę, że pozyskanie będzie ograniczone do 50 tys. m³ rocznie. Uznał, że ta wielkość powinna zaspokoić rynek lokalny. Stanowisko to skierowane zostało do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Zaznaczył, że przedstawi Ministrowi wszystkie głosy, jakie były podnoszone podczas dyskusji i **podkreślił duże znaczenie inicjatywy prowadzenia części drzewostanu w formule lasu ciągłego.** Obiecał rozmowę z Ministrem na ten temat.

Marek Masłowski – podziękował wykonawcy oraz wszystkim tym, którzy przybyli na naradę i udział w dyskusji. Jeszcze raz przypomniał, że **dokument należy dopracować tak, aby maksymalnie uwzględnić interesy wszystkich stron.**

Komisja po przeprowadzeniu dyskusji nad:

- a) szczegółową analizą gospodarki leśnej ubiegłego okresu, przedstawioną przez nadleśniczego
- b) materiałami przedstawionymi przez kierowników pracowni ul.:
 - wynikami prac inwentaryzacyjnych,
 - oceną wpływu realizacji zadań gospodarczych minionego okresu na obecny stan lasu,
 - propozycjami planu gospodarki leśnej na okres gospodarczy 2012-2021,
 - projektem aktualizacji programu ochrony przyrody dla N-ctw na okres 2012-2021,

– prognozą oddziaływania projektu Planu Urządzenia Lasu na środowisko,

podjęła następujące ustalenia:

A. Końcowe ustalenia w sprawie organizacji prac urzędzeniowych oraz ocena gospodarki leśnej za okres obowiązywania poprzedniego planu urządzenia lasu

1. Zakres i forma podstawowych założeń polityki przestrzennego zagospodarowania regionu

Zapisy dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody na terenie Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska zawarte są w dokumentach planistycznych województwa podlaskiego i powiatu hajnowskiego. Ponadto teren działania Nadleśnictw będzie objęty Planem Zadań Ochronnych dla Obszaru Natura 2000, gdzie znajdują się adekwatne zapisy.

Przewidywany wpływ realizacji założeń polityki przestrzennego zagospodarowania gmin i całego regionu na prowadzenie gospodarki leśnej przedstawia się następująco:

- ochrona środowiska – lasy pozostające w zasięgu Nadleśnictw nie są znacząco narażone na zanieczyszczenia powietrza,
- ochrona przyrody – obszar powiatu charakteryzuje się bogactwem obszarów i obiektów chronionych,
- udokumentowane złoża kopalin – problemem może być pozyskiwanie piasku i żwiru z nieudokumentowanych złóż bez stosownych koncesji,
- gospodarowanie wodami – zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych jest brak właściwie rozwiązanej gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin puszczańskich,
- ochrona gruntów rolnych i leśnych – problemy w zakresie przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze i nieleśne nie występują,
- obronność kraju – pewne znaczenie ma bezpośrednie sąsiedztwo terenów nadleśnictw Białowieża i Browsk z granicami Państwa oraz zagrożenie pożarowe obszarów leśnych,
- ochrona krajobrazu – w omawianych dokumentach nie są planowane inwestycje ani zadania z zakresu gospodarki leśnej mogące w znacznym stopniu wpłynąć na otaczający krajobraz,
- ochrona zdrowia ludności z uwzględnieniem turystyk i rekreacji – zachowanie walorów tych terenów wymaga zrównoważonego rozwoju gospodarki turystycznej,
- przewidywane inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym, w tym inwestycje mogące spowodować zagrożenie trwałości lasu – położenie planowanych inwestycji nie powinno mieć wpływu na gospodarkę leśną prowadzoną w Nadleśnictwach,

Komisja akceptuje przedstawiony w PPUL zakres i formę podstawowych założeń polityki przestrzennego zagospodarowania regionu.

2. Wyniki inwentaryzacji

W pełni zaakceptowano wyniki inwentaryzacji lasu wykonane przez BULiGL obrazujące aktualny stan lasu na tle przyrodniczych warunków produkcji leśnej. Prace terenowe odebrano komisyjnie w dniu 15, 16 i 22.06.2011 r., powierzchniowo w dniach: 26-30.04, 5-12.05 i 23-26.05.2011 r. Test kontroli pomiaru miąższości nie wykazał błędów grubych. Komisja odbioru terenowych prac urządzania lasu uznała, że prace wykonano w terminie i zgodnie z opisem przedmiotu zamówienia. Nie wniesiono również zastrzeżeń co do jakości ich wykonania.

3. Analiza gospodarki leśnej ubiegłego okresu gospodarczego

Ocena gospodarki ubiegłego okresu omówiona została wyczerpująco w referacie nadleśniczego i kierownika ZOL oraz w koreferacie Białostockiego Regionu Inspekcyjnego

LP w Białymstoku i wykonawcy projektu planu, które załączone będą w elaboratach. Komisja przyjmuje wnioski wynikające z analizy gospodarki leśnej ubiegłego okresu.

Końcowa ocena gospodarki leśnej w ubiegłym okresie gospodarczym dokonana została przez Dyrektora RDLP w Białymstoku.

Dyrektor RDLP stwierdził, że zadania planowe zrealizowane w minionym 10-leciu nie naruszają postanowień zawartych w artykule 8 Ustawy o Lasach z dnia 28.09.1991 r.

Na podstawie analizy, uznał gospodarkę zasobami oraz realizacji zadań gospodarczych w zakresie hodowli lasu, ochrony lasu i ochrony przeciwpożarowej, edukacji przyrodniczej, gospodarki łowieckiej, użytkowania ubocznego, za prawidłowe.

Podsumowując przeprowadzoną ocenę gospodarki przeszłej w Nadleśnictwach podkreślił działania kierowników jednostek dla zachowania trwałości lasu oraz zabezpieczenia właściwego stanu sanitarnego drzewostanów.

W najbliższym 10-leciu konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na poprawne prowadzenie ewidencji z wykonanych zadań w SILP oraz doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych. W Nadleśnictwie Hajnówka zwrócono uwagę na konieczność poprawy stanu upraw poprzez stosowanie ogrodzeń.

Oceny zostaną zamieszczone w elaboratach.

4. Wytyczne w zakresie ochrony lasu

Komisja przyjmuje przedstawiony w referacie projekt ochrony lasu i akceptuje plan ochrony przeciwpożarowej. Nadleśnictwa LKP Puszcza Białowieska zaliczono w całości do III kategorii (małego) zagrożenia pożarowego.

5. Komisja stwierdza zgodność wykonanych prac z:

- Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20.12.2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i zasad sporządzania planu urządzenia lasu,
- projektem Instrukcji urządzania lasu z 2011 r.,
- Instrukcją urządzania lasu z 2003 r.,
- Zasadami hodowli lasu z 2002 r.,
- ustaleniami KZP i ustaleniami dodatkowymi podjętymi w ramach odbioru prac terenowych.

6. Użytkowanie uboczne

Użytkowanie uboczne prowadzone będzie na dotychczasowym poziomie w zakresie pozyskania choinek i gospodarki łowieckiej.

7. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego

Zagadnienia zagospodarowania rekreacyjnego będą opisane w elaboracie i przedstawione na wspólnej mapie funkcji lasu. Komisja akceptuje projekt zagospodarowania rekreacyjnego.

8. Potrzeby w zakresie budownictwa

Zagadnienia inwestycyjne zostały szeroko i właściwie omówione w referacie nadleśniczego.

Przyjęto następujące zadania na najbliższy okres gospodarczy:

- w zakresie budownictwa ogólnego:
 - bieżące remonty istniejących leśniczówek i zabudowań gospodarczych;
 - usunięcie eternitu z pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych;
 - sprzedaż zbędnych nieruchomości.
- w zakresie budownictwa drogowego:
 - bieżące utrzymanie i remonty istniejących dróg leśnych.
 - rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg;

- w zakresie budownictwa wodnego:
 - w zakresie budowy i konserwacji zbiorników małej retencji (N. Hajnówka) - bieżąca konserwacja.
 - utrzymanie urządzeń wodno-melioracyjnych we właściwym stanie;
 - w N. Browsk - podłączenie osiedla Gruszki do sieci kanalizacyjnej.

9. Program ochrony przyrody

Zgodnie z ustaleniami KZP Programy ochrony przyrody Nadleśnictw zostały uaktualnione przez BULiGL na lata 2012-2021. Aktualizacja Programów polegała na uwzględnieniu nowych adresów leśnych oraz danych z inwentaryzacji lasu wg stanu na 01.01.2012 r. Zamieszczono również nowe, dotychczas nieuwzględnione informacje, celem poszerzenia i wzbogacenia opracowania m.in. o obszary sieci Natura 2000 oraz dane z „Inwentaryzacji Przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny”.

Wykonawca dokonał aktualizacji Programów ochrony przyrody zgodnie z wytycznymi §§ 110, 111, 112 instrukcji urządzania lasu i sporządził mapy walorów przyrodniczo-kulturowych oraz przedstawił Programy edukacji leśnej społeczeństwa.

NTG zaakceptowała, przedstawiony na posiedzeniu, projekt aktualizacji programów ochrony przyrody.

10. Prognoza oddziaływania na środowisko

W ramach oddziaływania ustaleń projektu planu urządzania lasu na środowisko przeanalizowano:

- oddziaływanie na formy ochrony przyrody;
- oddziaływanie na ludzi;
- oddziaływanie na chronione gatunki;
- oddziaływanie na różnorodność biologiczną na trzech poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym;
- oddziaływanie na wodę;
- oddziaływanie na powietrze;
- oddziaływanie na powierzchnię ziemi;
- oddziaływanie na krajobraz;
- oddziaływanie na klimat;
- oddziaływanie na zasoby naturalne;
- oddziaływanie na zabytki i dobra kultury materialnej.

Generalnym wnioskiem z projektu Prognozy oddziaływania na środowisko planu urządzania lasu jest to, że Plan urządzania lasu dla Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska nie wpływa znacząco negatywnie na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.

Komisja akceptuje przedstawione prognozy oddziaływania na środowisko PPUL.

11. Inne ustalenia

Nadleśniczowie zaakceptowali zaproponowane przez wykonawcę wykazy cięć, szczegółowe sposoby zagospodarowania, wysokość użytkowania rębego i przedrębego oraz pozostałe czynności gospodarcze związane z projektem planu urządzania lasu.

Projekty planów urządzania lasu zostaną zestawione w zakresie przewidzianym w Instrukcji urządzania lasu z 2003 roku. Materiały kartograficzne zostaną wykonane zgodnie ze Specyfikacją Istotnych Warunków Zamówienia oraz Protokołem z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa.

Komplet dokumentów zostanie sporządzony również w postaci elektronicznej, w celu przekazania do opiniowania do RDOŚ i PWIS.

B. Projekt planu urządzenia lasu

1. Stan posiadania

Komisja przyjmuje stan posiadania nadleśnictw wg grup i rodzajów użytków oraz kategorii użytkowania.

Nadleśnictwa LKP Puszcza Białowieża należą do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku.

Nadleśnictwo Białowieża składa się z dwóch obrębów leśnych: Białowieża i Zwierzyniec. Powierzchnia ewidencyjna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Białowieża wg stanu 01.01.2012 r. wynosi 12592,6200 ha.

Grunty stanowiące współwłasność – 3,2087 ha (pow. udziału N-ctwa Białowieża 0,4749 ha), grunty sporne nie występują.

Nadleśnictwo Browsk składa się z trzech obrębów leśnych: Browsk, Lacka Puszcza, Narewka. Powierzchnia ewidencyjna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Browsk wg stanu na 01.01.2012 r. wynosi 20414,9187 ha .

Dodatkowo na terenie obrębu Browsk znajduje się 12,18 ha gruntów, w których Nadleśnictwo znajduje się we współwłasnościach z osobami fizycznymi (udział 6/28, powierzchnia zredukowana – 2,61 ha). Grunty te nie zostały objęte projektem planu urządzenia lasu.

Nadleśnictwo Hajnówka składa się z trzech obrębów leśnych: Hajnówka, Leśna i Starzyna. Powierzchnia ewidencyjna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Hajnówka wg stanu na 01.01.2012 r. wynosi 19654,0730 ha.

Na terenie nadleśnictwa występuje 10 działek stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych o ogólnej powierzchni 1,9109 ha i zredukowanej 0,7024 ha. Powierzchnia ta nie jest elementem planowania urządzeniowego. Grunty sporne nie występują.

2. Podział lasów wg kategorii ochronności

Zasięg i lokalizację lasów ochronnych przyjęto na podstawie Decyzji Ministra Środowiska z dnia 07 listopada 2011 roku (DL-lpn-612-17/49660/11/JŁ).

Udział powierzchniowy [ha] poszczególnych kategorii przedstawia się następująco:

Nadleśnictwo Białowieża:

Kategoria lasów	Obręb		Nadleśnictwo Białowieża
	Białowieża	Zwierzyniec	
	Powierzchnia leśna [ha]		
I. Rezerwaty	1913,89	2220,33	4134,22
II. Lasy ochronne, w tym:	4514,81	3363,11	7877,92
Lasy wodochronne	1277,45	913,99	2191,44
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	3167,87	2336,26	5504,13
Lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych	12,89	-	12,89
Lasy stanowiące drzewostany nasienne	10,74	4,72	15,46
Lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej	45,86	108,14	154,00
Razem	6428,70	5583,44	12012,14

Nadleśnictwo Browsk:

Kategoria lasów	Obręb			Nadleśnictwo Browsk
	Browsk	Lacka Puszcza	Narewka	
	Powierzchnia leśna [ha]			
I. Rezerwy	1128,20	72,30	675,13	1875,63
II. Lasy ochronne, w tym:	4283,26	6159,28	5314,12	15756,66
Lasy badawcze	-	3,14	13,16	16,30
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	2005,02	3584,95	3 741,08	9331,05
Lasy glebochronne	1,50	0,21	0,00	1,71
Lasy nasienne	16,69	31,37	2,78	50,84
Lasy stanowiące ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową	150,62	662,56	191,95	1005,13
Lasy wodochronne	2109,43	1 877,05	1 365,15	5351,63
III. Lasy gospodarcze	1257,38	472,71	26,27	1756,36
Razem	6668,84	6704,29	6015,52	19388,65

Nadleśnictwo Hajnówka:

Kategoria lasów	Obręb			Nadleśnictwo Hajnówka
	Hajnówka	Leśna	Starzyna	
	Powierzchnia leśna zales. i niezales. [ha]			
I. Rezerwy	1656,14	2436,70	1059,41	5152,25
II. Lasy ochronne, w tym:	3904,74	2823,00	6014,48	12742,22
wodochronne	999,35	922,96	2184,58	4106,89
cenne fragmenty przyrody	2275,57	1627,38	3233,88	7136,83
badawcze	58,89	2,01	91,97	152,87
nasienne	-	18,22	66,48	84,70
ostoje zwierząt chronionych	97,75	238,14	437,57	773,46
w miastach i wokół miast	32,91	14,29	-	47,20
obronne	445,27	-	-	445,27
III. Lasy gospodarcze	20,46	-	182,31	202,77
Razem	5581,34	5259,70	7256,20	18097,24

3. Przyjęto następujący podział na gospodarstwa:

Komisja podtrzymuje ustalenia KZP o zakwalifikowaniu całego obszaru Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska do gospodarstwa specjalnego.

4. Wieki rębności

Komisja podtrzymuje ustalenia KZP o nie określaniu w gospodarstwie specjalnym wieków rębności.

5. Przyjęte etaty użytkowania rębego i przedrębego

Ponieważ całość powierzchni leśnej Nadleśnictw zalicza się do gospodarstwa specjalnego, nie określono etatów teoretycznych użytkowania rębego. Przyjęty etat

użytkowania rębego stanowi sumę stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlano-ochronnych poszczególnych drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy.

Nadleśnictwo Białowieża:

a) Użytki rębne

Przyjęte etaty użytkowania rębego m³ brutto przedstawiają się następująco:

<i>Obręb</i>	<i>Gospodarstwo specjalne m³ brutto</i>
Białowieża	8142
Zwierzyniec	1401
Nadleśnictwo	9543

Lokalizację ciec rębnych oraz szczegółowe formy zaprojektowanych rębni, które są zgodne z obowiązującymi Zasadami Hodowli Lasu, były przedmiotem uzgodnień dokonanych przez przedstawicieli nadleśnictwa, RDLP i BULiGL.

W gospodarstwie specjalnym użytkowanie rębne planowano zgodnie z ustaleniami KZP kierując się potrzebami hodowlanymi drzewostanów.

Zestawienia etatu użytkowania rębego (gospodarstwo specjalne):

Gospodarstwo	Obliczenia cząstkowe (średnio na rok)						Etat z potrzeb hodowlanych na okres obowiązywania planu	Etat przyjęty na okres obowiązywania planu
	etaty wg dojrzałości drzewostanów		etat wg zrównania średniego wieku	etat optymalny	etat z potrzeb przebudowy	etat wg okresów uprzętnięcia w KO i KDO		
	z ostatniej klasy wieku	z dwóch ostatnich klas wieku						
	m ³ brutto/pow. ha							
Białowieża	-	-	-	-	-	898	8142	8140
Zwierzyniec	-	-	-	-	-	125	1401	1400
Razem	-	-	-	-	-	1023	9543	9540

b) Użytki przedrębne

Powierzchniowy rozmiar użytkowania przedrębego wyliczony został na podstawie wskazań gospodarczych ustalonych dla każdego wyłączenia podczas prac terenowych.

Rodzaj zabiegu	Obręb		Nadleśnictwo
	Białowieża	Zwierzyniec	
	powierzchnia [ha]		
Czyszczenia późne (CP-P)	75,26	32,51	107,77
Trzebieże (TW+TP)	2368,13	1266,74	3634,87
Razem	2443,39	1299,25	3742,64

Orientacyjną miąższość użytkowania przedrębego przyjęto po przeanalizowaniu:

– wyników użytkowania przedrębego w nadleśnictwie w okresie ostatnich 5 lat oraz w całym ubiegłym okresie biorąc pod uwagę łączną, pozyskaną w tym okresie miąższość z ciec pielęgnacyjnych, sanitarnych i przygodnych,

– spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości drzewostanów przedrębnych, to jest wszystkich drzewostanów (poza rezerwatami) do wieku 90 lat, w których nie planuje się użytkowania rębego.

Zestawienie poszczególnych wskaźników wysokości użytkowania przedrębnego:

Wyszczególnienie	Obręb		Nadleśnictwo
	Białowieża	Zwierzyniec	
	Etat - m ³ - netto Wskaźnik - m ³ netto/ha		
Etat wg wykonania w ostatnich 5 latach	<u>57042</u> 38,42	<u>43614</u> 44,56	<u>100656</u> 40,86
Etat wg wykonania w ubiegłym okresie	<u>158575</u> 34,32	<u>106242</u> 28,17	<u>264817</u> 31,56
Etat wg 50% spodziewanego bieżącego przyrostu	<u>95700</u> 39,17	<u>62300</u> 47,95	<u>158000</u> 42,22

Biorąc pod uwagę ogólny stan lasu i powyższe dane Komisja przyjęła orientacyjną miąższość użytkowania przedrębnego na bieżące 10-letnie w wysokości: **150 000 m³ netto przy wskaźniku 42,22 m³/ha** co stanowi 50% spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości przedrębnych, to jest wszystkich drzewostanów (poza rezerwatami) do wieku 90 lat, w których nie planuje się użytkowania rębego.

Drzewostany cenne ekologicznie nie są ujęte w etacie powierzchniowym użytkowania przedrębnego. Komisja akceptuje powierzchnię drzewostanów nie objętych zabiegiem cięć pielęgnacyjnych w wysokości 7948,98 ha (obręb: Białowieża - 3741,50 ha, Zwierzyniec - 4207,48 ha).

Przyjęty łączny etat na lata 2012-2021 dla Nadleśnictwa Białowieża kształtuje się następująco:

Rodzaj użytkowania	Projektowany rozmiar pozyskania					
	Obręb				Nadleśnictwo	
	Białowieża		Zwierzyniec			
	brutto	netto	brutto	netto	brutto	netto
	m ³					
Rębne	8142	6968	1401	1217	9543	8185
Przedrębne	119625	95700	77875	62300	197500	158000
Nadleśnictwo razem	127767	102668	79276	63517	207043	166185

Nadleśnictwo Browsk:

a) Użytki rębne

Przyjęte etaty użytkowania rębego m³ brutto przedstawiają się następująco:

Obręb	Łącznie [m ³ brutto]
Browsk	11793
Lacka Puszcza	17301

Narewka	30662
Nadleśnictwo	59756

Lokalizację cięć rębnych oraz szczegółowe formy zaprojektowanych rębni, które są zgodne z obowiązującymi Zasadami Hodowli Lasu, były przedmiotem uzgodnień dokonanych przez przedstawicieli Nadleśnictwa, RDLP i BULiGL.

W projekcie planu urządzenia lasu nie zaplanowano pozyskania użytków rębnych nie zaliczonych na etat powierzchniowy.

b) Użytki przedrębne

Powierzchniowy rozmiar użytkowania przedrębnego wyliczony został na podstawie wskazań gospodarczych ustalonych dla każdego wyłączenia podczas prac terenowych. Wskazania dotyczące użytkowania przedrębnego obejmują drzewostany w wieku poniżej 100 lat, w których nie przewiduje się użytkowania rębego w 10-leciu oraz nie ma przesłanek do pozostawienia ich bez wskazań gospodarczych.

Rodzaj zabiegu	Obręb Browsk	Obręb Lacka Puszczą	Obręb Narewka	Nadleśnictwo Browsk
	powierzchnia [ha]			
Czyszczenia późne (CP-P)	75,46	125,88	181,58	382,92
Trzebieże (TW+TP)	3691,41	3592,85	2670,55	9954,81
Razem	3766,87	3718,73	2852,13	10337,73

Orientacyjną miąższość użytkowania przedrębnego przyjęto po przeanalizowaniu:

- wyników użytkowania przedrębego w nadleśnictwie w okresie ostatnich 5 lat oraz w całym ubiegłym okresie biorąc pod uwagę łączną, pozyskaną w tym okresie miąższość z cięć pielęgnacyjnych, sanitarnych i przygodnych,
- spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości drzewostanów przedrębnych, to jest drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego, z wyłączeniem rezerwatów oraz drzewostanów ponad 100-letnich.

Zestawienie poszczególnych wskaźników wysokości użytkowania przedrębego:

Wyszczególnienie	Obręb Browsk	Obręb Lacka Puszczą	Obręb Narewka	Nadleśnictwo Browsk
	Etat na 10-lecie - m ³ - netto Wskaźnik - m ³ netto/ha			
Etat wg wykonania w ubiegłym okresie	<u>185087</u> 34,96	<u>188835</u> 31,71	<u>164596</u> 33,53	<u>538518</u> 33,33
Etat wg wykonania w ostatnich 5 latach	<u>73983</u> 35,40	<u>102684</u> 42,08	<u>79730</u> 42,60	<u>256397</u> 40,05
Etat wg 50% spodziewanego bieżącego przyrostu drzewostanów przedrębnych	<u>136733</u> 36,30	<u>131289</u> 35,30	<u>112935</u> 39,60	<u>380957</u> 36,85

Biorąc pod uwagę ogólny stan lasu i powyższe dane Komisja przyjęła orientacyjną miąższość użytkowania przedrębego na bieżące 10-lecie w wysokości: **380957 m³ netto przy wskaźniku użytkowania przedrębego 36,85 m³/ha** co stanowi 50% spodziewanego

bieżącego rocznego przyrostu miąższości drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębny, za wyłączeniem rezerwatów i drzewostanów ponad 100-letnich.

Drzewostany o niskim i równomiernym zwarcie i zadrzewieniu, wydzielenia w których stosunkowo niedawno wykonano zabiegi pielęgnacyjne, drzewostany na siedliskach bagiennych, drzewostany niedostępne (np. zalane wodą), siedliska przyrodnicze z właściwym drzewostanem, rezerваты przyrody, drzewostany w wieku powyżej 100 lat zostały pozostawione bez wskazań gospodarczych. Komisja akceptuje powierzchnię drzewostanów nie objętych zabiegami w wysokości 7791,81 ha.

Przyjęty łączny etat użytkowania (bez 5% przyrostu użytków rębnych) na lata 2012-2021 dla Nadleśnictwa Browsk kształtuje się następująco:

Etat	Obręb						Nadleśnictwo	
	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka		m ³ brutto	m ³ netto
	m ³ brutto	m ³ netto	m ³ brutto	m ³ netto	m ³ brutto	m ³ netto		
Rębne zaliczone na etat	11793	10109	17301	14905	30662	26692	59756	51706
Rębne nie zaliczone na etat	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem użytki rębne	11793	10109	17301	14905	30662	26692	59756	51706
Przedrębne	170916	136733	164111	131289	141169	112935	476196	380957
Ogółem	182709	146842	181412	146194	171831	139627	535952	432663

Nadleśnictwo Hajnówka:

a) Użytki rębne

Przyjęte etaty użytkowania rębego m³ brutto przedstawiają się następująco:

Obręb	Łącznie [m ³ brutto]
Hajnówka	81000
Leśna	44700
Starzyna	75800
Nadleśnictwo	201500

Lokalizację cieć rębnych oraz szczegółowe formy zaprojektowanych rębni, które są zgodne z obowiązującymi Zasadami Hodowli Lasu, były przedmiotem uzgodnień dokonanych przez przedstawicieli nadleśnictwa, RDLP i BULiGL.

W gospodarstwie specjalnym użytkowanie rębne planowano zgodnie z ustaleniami KZP kierując się potrzebami hodowlano – ochronnymi drzewostanów.

Nie planuje się pozyskania użytków rębnych nie zaliczonych na etat.

b) Użytki przedrębne

Powierzchniowy rozmiar użytkowania przedrębego wyliczony został na podstawie wskazań gospodarczych ustalonych dla każdego wyłączenia podczas prac terenowych. Wskazania dotyczące użytkowania przedrębego obejmują drzewostany lub ich części, w których nie przewiduje się użytkowania rębego w 10-leciu.

Zestawienie poszczególnych wskaźników wysokości użytkowania przedrębego:

Rodzaj zabiegu	Obręb Hajnówka	Obręb Leśna	Obręb Starzyna	Nadleśnictwo Hajnówka
	powierzchnia [ha]			
Czyszczenia późne (CP-P)	12,20	9,30	152,12	173,62
Trzebieże (TW+TP)	1673,46	1298,78	3454,47	6426,71
Razem	1685,66	1308,08	3606,59	6600,33

Orientacyjną miąższość użytkowania przedrębego przyjęto po przeanalizowaniu:

– wyników użytkowania przedrębego w nadleśnictwie w okresie ostatnich 5 lat oraz w całym ubiegłym okresie biorąc pod uwagę łączną, pozyskaną w tym okresie miąższość z cięć pielęgnacyjnych, sanitarnych i przygodnych,

– spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości drzewostanów przedrębnych, to jest wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego.

Zestawienie poszczególnych wskaźników wysokości użytkowania przedrębego:

Wskaźnik rozmiaru cięć pielęgnacyjnych	Obręb			Nadleśnictwo	
	Hajnówka	Leśna	Starzyna		
Plan użytkowania przedrębego na lata 2002-2011 (IV rewizja)	planowana powierzchnia zabiegów przedrębnych [ha]	3590,50	3632,60	5582,14	12805,24
	planowany rozmiar cięć [m ³ netto]	100000	110000	175000	385000
	intensywność [m ³ /ha]	27,85	30,29	31,35	30,07
Użytkowanie przedrębne w okresie ostatnich 5-ciu lat	powierzchnia zabiegów przedrębnych [ha]	1258,88	891,96	2103,31	4254,15
	rozmiar cięć [m ³]	43599	28922	62706	135227
	intensywność [m ³ /ha]	34,63	32,43	29,81	31,79
Tabela spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu według tabel z 50% przyrostu drzewostanów nie objętych użytkowaniem rębnym	planowana powierzchnia zabiegów przedrębnych [ha]	1685,66	1308,08	3606,59	6600,33
	spodziewany przyrost bieżący nie objętych rębiami [m ³ brutto/m ³ netto]	<u>175980</u> 140780	<u>150380</u> 120300	<u>401380</u> 321100	<u>727740</u> 577580
	50% spodziewanego przyrostu bieżącego nie objętego rębiami [m ³ netto]	70390	60150	160550	290640
	planowany rozmiar cięć [m ³ netto]	70000	60000	160000	290000
	intensywność [m ³ /ha]	41,53	45,87	44,36	43,94

Biorąc pod uwagę ogólny stan lasu i powyższe dane Komisja przyjęła orientacyjną miąższość użytkowania przedrębego na bieżące 10-lecie w wysokości: **290000 m³ netto przy wskaźniku 43,94 m³/ha** co stanowi 50% spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości z wszystkich drzewostanów młodszych (do V kl.w. włącznie) nie objętych użytkowaniem rębnym z wyłączeniem rezerwatów przyrody.

Drzewostany w rezerwach przyrody, na siedliskach bagiennych i łągowych, o niskim i równomiernym zwarcu i zadrzewieniu głównie starszych klas wieku, w których stosunkowo niedawno wykonano trzebieże, niektóre drzewostany na siedliskach silnie wilgotnych oraz inne cenne ekologicznie nie są ujęte w etacie powierzchniowym użytkowania przedrębego. Komisja akceptuje powierzchnię drzewostanów nie objętych zabiegiem cięć pielęgnacyjnych w wysokości 9138,38 ha.

Przyjęty łączny etat na lata 2012-2021 dla Nadleśnictwa Hajnówka kształtuje się następująco:

Obręb	Użytkowanie rębne	Użytkowanie przedrębne	Razem
	m ³ grubizny brutto/netto		
Hajnówka	81000 / 64800	87500 / 70000	168500 / 134800
Leśna	44700 / 35760	75000 / 60000	119700 / 95760
Starzyna	75800 / 60640	200000 / 160000	275800 / 220640
Nadleśnictwo	201500 / 161200	362500 / 290000	564000 / 451200

6. Wytyczne w sprawie użytkowania rębego

Komisja nie wniosła uwag do zaprezentowanych przez wykonawcę PPUL wytycznych w sprawie użytkowania rębego i rębni dla poszczególnych gospodarstw.

Zestawienie powierzchni manipulacyjnej użytków rębnych właściwych I 10-lecia wg rodzajów rębni.

Nadleśnictwo Białowieża:

Obręb	Rębnie zupelne	Rębnie częściowe, gniazdowe i stopniowe			Ogółem
		cięcia uprzątające	cięcia pozostałe	razem	
		powierzchnia [ha]			
Białowieża	-	1,98	113,24	115,22	115,22
Zwierzyniec	-	-	22,18	22,18	22,18
Razem nadleśnictwo	-	1,98	135,42	137,40	137,40

Nadleśnictwo Browsk:

Obręb	Rębnie zupelne	Rębnie częściowe, gniazdowe i stopniowe			Ogółem
		cięcia uprzątające	cięcia pozostałe	razem	
		powierzchnia [ha]			
Browsk	-	-	241,32	241,32	241,32
Lacka Puszcza	-	-	320,68	320,68	320,68
Narewka	-	-	448,42	448,42	448,42
Razem	-	-	1010,42	1010,42	1010,42

Nadleśnictwo Hajnówka:

Obręb	Rębnie zupelne	Rębnie częściowe, gniazdowe i stopniowe			Ogółem
		cięcia uprzątające	cięcia pozostałe	razem	
		powierzchnia [ha]			
Hajnówka	-	11,48	858,76	870,24	870,24
Leśna	-	9,97	516,39	526,36	526,36
Starzyna	-	39,04	770,90	809,94	809,94
Razem nadleśnictwo	-	60,49	2146,05	2206,54	2206,54

7. Wytyczne w zakresie techniki hodowlanej

Komisja akceptuje przyjęte w PPUL gospodarcze typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw ustalone na KZP.

Jednocześnie Komisja dopuszcza, aby w uzasadnionych przypadkach Nadleśniczy, uwzględniając zmienność warunków w ramach typu siedliskowego lasu oraz doświadczenia miejscowe, modyfikował składy gatunkowe upraw w zakresie:

- udziału poszczególnych gatunków głównych w granicach +/- 20%,
- w łącznym udziale gatunków głównych w granicach +/- 30%,
- w łącznym udziale gatunków domieszkowych i biocenotycznych +/- 40%.

Nadleśnictwo Białowieża:

Zadania z zakresu hodowli lasu na bieżące 10-lecie przedstawiają się następująco:

Wskazanie	Obręb		Nadleśn. [ha]
	Białowieża [ha]	Zwierzyniec [ha]	
Odnowienia powierzchni leśnej niezalesionej, w tym:	-	-	-
odnowienie zrębów	-	-	-
odnowienie halizn	-	-	-
odnowienie płazowin	-	-	-
Zalesienie gruntów nieleśnych	-	-	-
Odnowienie zrębów zupełnych projektowanych	-	-	-
Razem na powierzchni otwartej	-	-	-
Odnowienia przy rębniach złożonych	30,41	5,66	36,07
Podsadzenia produkcyjne	-	-	-
Dolesienia luk i przerzedzeń	5,42	2,90	8,32
Razem odnowienia pod osłoną	35,83	8,56	44,39
Ogółem odnowienia i zalesienia	35,83	8,56	44,39
Poprawki i uzupełnienia w istniejących uprawach i młodnikach	-	-	-
Poprawki i uzupełnienia na gruntach projektowanych do odnowienia i zalesienia	3,58	0,86	4,44
Razem poprawki i uzupełnienia	3,58	0,86	4,44
Ogółem odnowienia, zalesienia, poprawki i uzupełnienia	39,41	9,42	48,83

Nadleśnictwo Browsk:

Wskazanie	Obręb			Nadleśn. [ha]
	Browsk [ha]	Lacka P. [ha]	Narewka [ha]	
Odnowienia powierzchni leśnej niezalesionej, w tym:				
odnowienie zrębów, halizn, płazowin				
odnowienie gruntów w produkcji pomocniczej i gruntów związanych z gospodarką leśną	0,23		0,57	0,80
Zalesienie gruntów nieleśnych				
Odnowienie zrębów zupełnych projektowanych				
Razem na powierzchni otwartej	0,23	0,00	0,57	0,80
Odnowienia przy rębniach złożonych	45,94	65,93	97,85	209,72
Podsadzenia produkcyjne				
Dolesienia luk i przerzedzeń	3,64	82,77	2,20	88,61

Razem odnowienia pod osłoną	49,58	148,70	100,05	298,33
Ogółem odnowienia i zalesienia	49,81	148,70	100,62	299,13
Poprawki i uzupełnienia w istniejących uprawach i młodnikach	0,00	0,94	0,42	1,36
Poprawki i uzupełnienia na gruntach projektowanych do odnowienia i zalesienia	4,98	14,86	10,06	29,90
Razem poprawki i uzupełnienia	4,98	15,80	10,48	31,26
Ogółem odnowienia, zalesienia, poprawki i uzupełnienia	54,79	164,50	111,10	330,39

Nadleśnictwo Hajnówka:

<i>Wskazanie</i>	<i>Obręb</i>			Nadleśn. [ha]
	<i>Hajnówka [ha]</i>	<i>Leśna[ha]</i>	<i>Starzyna[ha]</i>	
Odnowienia i zal. halizn, płazowin, zrębów	-	-	-	-
Zalesienia gruntów nieleśnych	-	-	-	-
Odnowienie zrębów projektowanych	-	-	-	-
Odnowienia przy rębniach złożonych	231,88	135,10	217,26	584,24
Podsadzenia produkcyjne	-	-	-	-
Dolesienia luk i przerzedzeń	1,45	0,75	1,63	3,83
Razem odnowienia pod osłoną	233,33	135,85	218,89	588,07
Popr. i uzupełnienia w istniejących upr. i młodn.	-	-	1,06	1,06
Popr. i uzupełnienia w uprawach projektowanych	23,22	13,59	21,89	58,70
Razem poprawki i odnowienia	23,22	13,59	22,95	59,76
Wprowadzanie podszytów	-	-	-	-
Ogółem odnowienia, poprawki i uzupełnienia	256,55	149,44	241,84	647,83
Pielęgnowanie upraw (CW)	364,09	181,01	286,17	831,27
Pielęgnowanie młodników (CP)	190,49	110,13	192,23	492,85
Melioracje wodne	-	-	-	-
Melioracje agrotechniczne	232,56	135,85	218,89	587,30

Na tym protokół zakończono i podpisano.

Protokółowali:

*Tadeusz Witkowski
Krzysztof Wojciuk
Jerzy Półtorak
Adam Majer*

Przewodniczący Komisji:

mgr inż. Marek Masłowski

WYKAZ LASÓW WNIOSKOWANYCH O UZNANIE ZA OCHRONNE

Nadleśnictwo **BROWSK**
Obręb **BROWSK**

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
1	Lasy wodochronne	1A t; 3A k; 262B a, b, c, d, f, g, h; 263 n; 266 b, c, f, g, i, k, s, z jx, kx; 267 l; 268 a, i, k; 269A f, l, o, s, x, cx, gx, hx, ix; 269B c, l, m, n, p; 270 g, h, i, j, k, l, m, n, r, t, w, x, y, z, ax, bx, cx, dx; 271 b, g, h, k, l, m, n; 272 g, n, p, r; 273 m, n, o, s, t, x, ax, bx; 273F a, b, c, d, f, g, h; 274 a, b, c, d, f, g, h, i, j, n, o, p, r, r, s, t, w, y, z, ax; 274A a; 275 a, c, d, f, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r; 275F a, c, d, f, i, j, l, m, n, o, p, r, s; 276 k, l, m; 277 a, k, o, p; 278 b, c, d, f, h, i, j, k; 278F a, b, d, f, h, l, o, p, r; 279 a, b, c, g, h, i, j, r, w; 280 f; 281 r, t, y, z; 282 f, j, k, l; 793 a, d; 794A i, j, n; 794B f; 795D c; 808 f, g, h, l, p, r; 810 c; 811 a, b, g, j, n, p; 813A c; 814 d, i; 815 g, i, j; 816 h, i, j; 818 i, j, y, bx, gx, ix, jx; 819 h, k, l, n, p; 820 f, g, h, i, j, k, l; 821A a, c, d; 821B a, d, g, i, m, n; 824 c, d, f;	405,51	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach bagiennych, wilgotnych, łągowych oraz świeżych położonych wzdłuż naturalnych cieków wodnych bądź zawierających fragmenty siedlisk wilgotnych i bagiennych należących do naturalnych układów hydrologicznych;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona krajobrazu i ekotonu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, ciągów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagiennie oraz ekosystemów siedlisk wilgotnych i bagiennych zabezpieczających zasoby wody; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszystkie wyłączenia na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, OIJ, Lł), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji wyłącza się z planowania i wykonywania zabiegów ochronnych. • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku.
2	Lasy wodochronne (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	1A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, w, y, z; 1B a, b, f, i; 2A a, b, c, d, f, g, h, i; 2B a, b, c, d, f, g; 2C a, d, g; 2D b, c, i, j, k, l; 3A c, d, f, g, i; 3B d; 4A h, j; 5A i, r, s, w, y, ax; 8A h; 9A c, d; 9C c, d, f, g, h; 10A b, c, d, g; 13A a, b, c, g; 13B a, b, c, h, k; 14D f; 15B g, h; 15C c, d, f, h, i, j; 15D c, d; 16A a, c, d, f, h, j; 16B b, d, f, j; 16C a, b, f, g, h; 16D c, d, g; 17A a, f, h; 17B b, c, d, g; 17D a, b, c, f, g, h; 18A a, b, c, d, f, g; 18B c, d, f, g, h, i, j; 18C a, b, c,	1704,97	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach bagiennych, wilgotnych, łągowych oraz świeżych położonych	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska, OSO PLB200007 Dolina Górnej Narwi i SOO PLH200010 Ostoją w Dolinie Górnej Narwi) oraz wydziałów zawierających znaczne fragmenty 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych wyróżnionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku. Nie powinny negatywnie oddziaływać na zasoby wodne. • Z planowania zabiegów ochronnych wyłącza

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
		d, f; 18D a, b, c, d, f, g; 19A a, b, c, d; 19B a, c, d; 24A a, f, g; 24B a, b, c, d, f; 24C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 24D c, d, f, i; 25A a, d, g; 25B b, d; 25C a, b, c; 25D d; 26A a, b, c, f, g; 26B b; 26C b, d, h; 27B c, f, h, i; 28A a, b, c, d, f, g; 28B c; 28C b, c; 28D c; 36A a, b, c; 37A a, b, c, d, f, g, j, k; 37B a, g; 37C a, b, c, d, f, g, h; 37D c, f, g; 38A b, c, d; 38B i, k; 38C a; 38D c, d, f, g, h, i, j, k; 39C d; 40A g, h, i; 40B g; 41A h, i, k; 41B a, b, f, g, j; 42B b, c, f; 42C a; 48A a, b, c, d, f, g, h; 48B f, g, h, i, j, k; 48C a, b, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r; 48D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 49A a, i, k; 49B c; 49C b; 50B a; 51A b; 51B f, g, h, i; 51D a, f, g, h, j, k, m, n; 52C a, b, c, d, f, g, h, i, k; 52D a, b, d, f, g; 53C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 62A c, d, f, g; 62B a, b; 62C a, b, c, h, i; 63A g; 63B i; 63C a, b, d; 63D b, c, d; 64A a, b; 64B a, b, c, d, f, g; 64C b, c, d, f, g, h; 65A c, d, f, g, h, i, j, k; 65B b, d, f, g, h, i, k; 66A g; 66B i; 67A a; 67B a, i, j, k, l, m; 67C a, c, d, g; 68A a, c, d, f, g; 68B a, d, m, o, p; 69A a, b, c, d, f, g, h, j; 69B g, h, i; 69C a, b, d, f, i, m; 69D c, d, f; 80A h; 80B a, f, g; 80C g; 81A d, f; 81C a, c, f; 81D c, f; 82A a, b, f; 82B a, b, c, d, f, g, h; 82C a, b, c, f, g, h, i, j, k; 82D a, b, c, d, f, g, h, i; 83D b, c, g; 84B d, f, g; 84C a, b, c, f, g, h; 84D b, f, g, h, i; 85A a, b, f, h, i; 85B a, b, c, d, f, g, h; 85C a, b; 85D p, t, z; 85E a, c, f, i; 85F f, g; 265 r, s; 266 h, r; 267 f; 269A fx; 273 h; 795A b; 795B d, f, g; 795C d, h, i; 795F a, i; 797A a, c, g, h, i, k, l, m, n; 797B i, k; 798 a, f, g, j, m, t, x; 805 t, y; 816 r, t, z, ax; 822 b, c, f, g, h, j, m, n, p, r, s, t, w;	2003,56	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach świeżych stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Ochrona krajobrazu i ekotonu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, naturalnych układów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagienne oraz zabezpieczających obieg wody w zlewni; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
3	Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	1B h, j, n, o; 2C b, c, f, h, i, j; 2D a, d, f, g, m, n, o; 3A a, b, j; 4A a, b, c, d, f, g; 5A b, c, k, o, x, z; 8A g; 9A a, b, f, h, i, j, k; 9B a, d, h, i, j, k; 9C a, b; 9D a, b, c, d, f, g, h, i; 10A a, 13A f; d, f, h, i; 13B d, g, i, j; 14D a; 15B a, b, c, d, f; 15C a, b, g; 15D a, b; 16A g, i, k, l; 16B c, g, h, i, k; 16C c; 16D a, b, f; 17A g, i, j; 17B f, h; 17C a, b, c; 17D d; 18B a, b; 18D i, j; 19A f, g, j, k; 24A b, c, d; 24B g; 24D a, b,			<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska, OSO PLB200007 Dolina Górnej Narwi i SOO PLH200010 Ostoja w Dolinie 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urzędzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku. • Z planowania zabiegów ochronnych wyłącza się lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMB,

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
		g, h; 25A c, f, h, i, j; 25B a, c; 25C d, f; 25D a, b, c, f, g, h; 26A d; 26B a, c, d, f; 26C a, c, f, g, i; 26D a, b, c, d, f, g, i; 27A a, b, d, f, g; 27B a, b, d, g; 27C a, b, c, d, f, g, h, i; 27D a, c, d; 28A h; 28B a, b; 28C a, d, f; 28D a, b; 36A k; 36B a; 37A h, i; 37B b, c, d, f, h; 37C i, j; 37D a, b, d; 38A a, f; 38B a, b, c, g, h; 38C b, c, d, f, g, h, i; 38D a, b; 39A a, b, c, g, h, i, j, k; 39B b, c, d, f; 39C a, b, c, f; 39D a, b; 40A a, b, c, f; 40B b, c, d, f; 41A a, b, c, f, g, j; 41B d, i; 42A a, b, c; 42B d, g; 42C b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, w, x, y, z, ax; 49A b, c, d, f, g, h, j; 49B a, b, d, f, g; 49C a; 49D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m; 50A a, b, c, d, f, g, h, i; 50B b, c, d, f, g; 50C a, b, c, d, f, g, h, i; 50D a, b, c, d, f, g, h, i, j, l, m, n, o, p; 51A a, c, d, f, g, h; 51B a, b, c, d, j; 51C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 51D b, c, d, l; 52D c; 62A a, b; 62B d, f, j; 62C d, f, g; 63A a, b, c, d, f; 63B a, b, c, d, f, g, h; 63C c, g, h, i; 63D a, f, g, h; 64A c, d, f, g, h, i; 64C a; 65A a, b; 65B a, j; 66A b, c, d, f, h, j, k, l, m; 66B b, c, d, f, g, h; 67A b, c, d, j, k, l; 67B b, c, f, g, h; 67C b, i; 68A b, h, i; 68B b, c, g, h, i, k, l, n; 69C h, j, l, n; 69D a, b, g, h, i, j, k, n; 80A a, d; 80B b, c, d; 80C a, b, c, d; 80D a, c; 81A a, b, c, g; 81B a; 81C b, d; 81D a, b, d; 82A c, d, g, h; 82C d; 83D a, d; 84B a, b, c; 84C d; 84D a, c; 85A c, d, g; 85B i; 85D f, j, o, r, s, w, x, y; 85E b, d, g, h, j; 85F a, b, h, i, k, n, p; 264 a, b, c, f, g, h, j, k, l, m, n, o, p; 265 a, b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, o, p, t, w, x, fx; 267 a, b, c, d, g; 272 z, ax, bx, dx; 794B a; 795A a; 795B h, i; 795C b, c, f, g; 795F b, c, f, g, h; 797A b, j, o, p, r; 797B a, b, c, d, f, g, h, j; 798 b, c, d, h, k, l, o, p, r, s; 804 a, b, c, f, i, j, k, l, m, n, o, p, s, w; 805 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, m, n, p, s, x, z, ax, cx, fx, gx, ix, jx; 812 a, b, d, g, h, i, j; 816 p, s, y; 822 a, k, o, x, y;		Górnej Narwi) oraz wydzieleń zawierających znaczne fragmenty siedlisk naturalnych położonych poza obszarami Natura 2000; <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	LMB, OIJ, LŁ), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. <ul style="list-style-type: none"> • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk. • Dopuszcza się wykonywanie zabiegów ochronnych mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych. Celem zabiegów ochronnych będzie eliminowanie zbędnych domieszek. • Wyłączyć z planowania, gdy naturalne procesy przyrodnicze zapewnią lepszą ochronę przyrody dla których wyznaczono las jako ochronny. 	

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
4	Lasy glebochronne (lasy wodochronne oraz lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	281 fx, hx;	1,50	Drzewostany Db, Gb III i V klasy wieku na siedlisku świeżym, usytuowane na skarpie przy dolinie rzeki;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona wydziałów położonych na gruntach o potencjalnym zagrożeniu erozją ze względu na znaczne nachylenie skarpy; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej wydziałów zawierających fragmenty siedlisk przyrodniczych położone poza obszarami Natura 2000. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostany wyłącza się z planowania zabiegów ochronnych.
5	Lasy stanowiące zachowawcze drzewostany nasienne (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	27D f	10,68	Drzewostan dębowy VIII klasy wieku na siedlisku świeżym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie zasobów genowych drzew o najwyższych walorach przyrodniczo-produkcyjnych [Protokół z prac Komisji do uznawania drzewostanów nasennych wyłączonych przeprowadzonych w dn. 21-31. 10. 1996 r. w RDLP Białystok]; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska); • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostan wyłącza się z planowania zabiegów ochronnych.
6	Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne (lasy wodochronne oraz lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	16A b	6,01	Drzewostan olszowy V klasy wieku na siedlisku łągowym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie zasobów genowych drzew o najwyższych walorach przyrodniczo-produkcyjnych [Zarządzenie nr 8 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28.02.1997 r. (ZZ-713s-1/97)]; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w 	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostan wyłącza się z planowania zabiegów ochronnych.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<p>granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	
7	Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	1B l; 25A b; 28B d; 36A l; 36B b; 38B d; 39C g; 41 B h; 65 B c; 66A a; 69B c,d	45,49	Drzewostany Gb, Św, Db, Brz, So II-VIII kl. wieku na siedliskach świeżych	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona strefy ochronnej ustanowionej wokół miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Wojewody Podlaskiego z dn. 26 października 2004r. (zn. ŚR.II.663113/20-1/04)]; • Ochrona strefy ochronnej ustanowionej wokół miejsca rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego (<i>Aquila pomarina</i>), celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dn. 15 wrzesnia 2011r. (zn. WPN.6442.7.2011.AZ)]; • Zapewnienie różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska). Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z postanowieniami decyzji powołujących, w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 lutego do 31 sierpnia, zabrania się: <ol style="list-style-type: none"> 1. dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, 2. prowadzenia robót melioracyjnych, 3. wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji, 4. innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, 5. przebywania poza miejscami wyznaczonymi. • W strefie ochrony okresowej, w przypadkach stwierdzenia na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów ochronnych mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych. • Na realizację zabiegów zaplanowanych w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora RDOŚ w Białymstoku.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaplanowane działania nie mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Wyłączone z planowania zabiegów ochronnych zostały drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
8	Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej (lasy wodochronne; lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej)	1B c, d,k,m; 3A l; 14D b,c,d; 16B a; 16C d; 17A b,c,d; 18D h; 25B f; 26A h; 27D b; 36A g,h,i,m; 36B c,d,f,g,h; 48B a,b,c,d; 69B a,b,f	105,13	Drzewostany Ol, Św, Db, So, I-VIII kl. wieku na siedliskach bagiennych, łągowych oraz wilgotnych;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Wojewody Podlaskiego z dn. 26 października 2004r. (zn. ŚR.II.663113/20-1/04)]; • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego (<i>Aquila pomarina</i>), celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dn. 15 września 2011r. (zn. WPN.6442.7.2011.AZ)]; • Ochrona strefa ochrony ustanowionych wokół stanowisk występowania granicznika płucnika [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dn. 29 maja 2009r. (zn. RDOŚ-20-WPN-I-663113-27/09/ep)]; 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z postanowieniami decyzji powołujących, w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 lutego do 31 sierpnia, zabrania się: <ol style="list-style-type: none"> 1. dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, 2. prowadzenia robót melioracyjnych, 3. wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji, 4. innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, 5. przebywania poza miejscami wyznaczonymi. • W strefie ochrony okresowej, w przypadkach stwierdzenia na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska, OSO PLB200007 Dolina Górnej Narwi i SOO PLH200010 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi) oraz wydzieleni zawierających znaczne fragmenty siedlisk naturalnych położonych poza obszarami Natura 2000; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na realizację zabiegów zaplanowanych w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora RDOŚ w Białymstoku. • Wyłączone z planowania zabiegów ochronnych zostały lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, OIJ, Lł), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Zaplanowane działania nie mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
Razem obręb leśny Browsk			4282,85			
w tym gmina Narewka			4282,85			

WYKAZ LASÓW WNIOSKOWANYCH O UZNANIE ZA OCHRONNE

Nadleśnictwo **BROWSK**
Obręb **LACKA PUSZCZA**

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
1	Lasy wodochronne	22A a; 22B a, b, c, l, z; 47A z,ax; 61D c,d,n,o; 777B a,b; 778A a; 782A a; 783F b,c; 784A b,d; 784D j; 800 a,b,d,h,j; 828 h.	26,23	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach bagiennych, wilgotnych, łągowych oraz świeżych położonych wzdłuż naturalnych cieków wodnych bądź zawierających fragmenty siedlisk wilgotnych i bagiennych należących do naturalnych układów hydrologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona krajobrazu i ekosystemu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, ciągów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagienne oraz ekosystemów siedlisk wilgotnych i bagiennych zabezpieczających zasoby wody; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu • Obniżenie podatku leśnego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wszystkie wyłączenia na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, OIJ, Lł), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji wyłącza się z planowania i wykonywania zabiegów ochronnych. 2. Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku. Eliminowanie zbędnych niepożądanych ekologicznie domieszek.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
2	Lasy wodochronne (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	22A b; 22B cx, jx, kx; 22C d, g, l, m, n, o; 22D a, c, g; 23A c, f, h, k, l; 23B h, j, k; 23C a; 23D a, b, c, g, h; 33A b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n; 33C b, c, d, f, g, l; 34A d, f, g; 34B a, b, d, f; 34C l, o, p; 34D a, d; 35A d, f; 35B a, b, c; 35C a, b, d; 35D a; 44C a, c, d; 44D a, b, c, d, g, h, i, n; 45A h, i, o, y; 46B o, p, s; 46C d, k; 47A x, y; 54A a, b, c, g, j, k, l; 54B a, b, c, f, g, j; 55A i; 55C b, c, d, i; 55D a, b, f, g, j, k, l, m; 56A b, d, g, i; 56B i; 56C b, d, f, g, j, k; 56D c; 58A c, h; 58B b, c, g, k; 58C b, c, f, g, j, k, n, p; 58D j, k; 59A j, k; 59B h, i; 59C b; 59D b; 60A a, d, f, h, i; 60B g, h, i, k, m; 60D a, b, j, k; 61C d; 61D p; 740A b, d, g; 740B h; 740C ax; 741A b, c, f, g, j, k; 741B g, h; 742D d; 743B h, j, l; 743C d, f, g; 744A f, g, h, l, m, n, o, p, r, t, y, z, ax, bx, cx, dx, fx, gx; 745A k; 745B a, d, h, i, j, k; 745C a, k, l; 746A c, d, f, g, h; 746B b, d, f; 746D a, b, d, f; 747A c; 747B a, b, c, d, f, g, h; 747C a, b, c, d, f; 747D a, b, c, d, g, h, i; 748A b, c, d, f, g, h, i, j, k; 748B c, d, f; 748C b, f; 748D b, c, d, f, g; 749A a, c, f; 749B a, b, c, d, f; 749C g, h; 749D a; 750A a, b, c, d, f, g, h; 751A a, b, c, d, f, g; 751B a, b, c, d, f, g, j; 751C c, d, f; 751D g, i, k; 752B b, c, j; 753A b, c, f, g, h, i; 753B a; 754A d, f, j; 754C a, d, f, g; 755A b, c, d, f, j; 755B f; 755C c, d; 755D f; 756B d; 757A a, b, c, d, f, g, i, j, k; 758A b, f, g; 758C b, d, f, h, i; 758D c, d; 759B a, c, f, g; 759C b, c, h; 759D g; 760A d, f; 760B a, b, c, d, f; 760D b, c, d, h; 761A b, c, d; 761B d; 763A a; 763B a; 763D d; 764A c, g, h, j; 764B d, f, h, i, j, l, m, n, o; 764C a; 764D c, d, f, g, j, l; 765A a, f; 765B f; 765C b; 765D a, b, f; 766A a, b, i; 766B d, g, h; 766C b; 767C b; 767D d; 768A a; 768B a, b, c, g, h; 768D i, l, n, o, p; 769A a, b, d, f, g; 769B a, c, d, f, h, i, j; 769C d, f, g, h, j; 769D c, d, f, g, h, i, j, k, l, m; 770A a, b, c, d, g, h; 770B h; 770C d, f, g, h, i, j; 770D f, g, h; 771B a, d, g, i, j; 771C a, d; 771D b, c, f; 772A f, i; 773B i, j, h; 774A d, f; 774B f, g; 774C	1850,98	Drzewostany wszystkich klas wieku na terenach Puszczy Białowieskiej, w siedliskach bagiennych, wilgotnych, łągowych oraz świeżych położonych wzdłuż naturalnych cieków wodnych bądź zawierających fragmenty siedlisk wilgotnych i bagiennych należących do naturalnych układów hydrologicznych oraz stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska, OSO PLB200007 Dolina Górnej Narwi i SOO PLH200010 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi) oraz wydzieleni zawierających znaczne fragmenty siedlisk naturalnych położonych poza obszarami Natura 2000. • Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korzyści migracyjnych; • Ochrona krajobrazu i ekosystemu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, naturalnych układów hydrologicznych utworzonych przez siedliska wilgotne i bagienne oraz zabezpieczających obieg wody w zlewni; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku. Nie powinny negatywnie oddziaływać na zasoby wodne. • Z planowania zabiegów ochronnych wyłączają się lasy na siedliskach bagiennych (Bb, Bmb, Lmb, OIj, LI), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
		f, h, j; 775A a, b, c, f, g; 775B a, b, c, d, f, g, h, i; 775D b, c, j; 776A a, f, g; 776B b, c, d, f, g, h, i, j, k, l; 776C d; 776D f, g, h, i, j; 777A b; 777B b, f; 777C b, c, d, f, g, h, i; 778B b; 778D g; 779B c; 779C d, g; 780A g; 780B c, d, g; 781A b; 781C a, b, f; 781D a, b, c, d, f, i; 782A a; 783A g, j; 783B m; 784B k; 784C j; 784D d, f; 800 p, t; 801 c, d, f, g, h, k, l, o, r; 802 f, i; 803 b; 825 b, f, g, h, i, k, p, s; 826 a, j, k, l, n, p, r; 827 c, g, k, l, n;				
3	Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	22A c, d, f, g, h, i, j, k, l; 22B n, p, r, s, t, ax, bx, dx, fx, gx, hx, ix, lx; 22C a, b, c, f, h, i, j, k; 22D b, d, f, h, i, k, l; 23A a, b, d, g, i, j, m; 23B a, b, c, d, f, g; 23C b, c, d, f, g; 23D d, f; 33B a, b, c, d, f, g, i; 33C a, h, i, j, k, m, n, o, p, r; 34A h, i, j; 34B c; 34C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, m, n, r; 34D b, c, f, g, h, i, j; 35A a, b, c, g; 35B d; 35C c, f; 35D b, c, d, f; 44A a, b; 44B a, c, d, f; 44C j, k; 44D j, k, l, m, o; 45A a, b, c, d, f, g, j, k, l, n, t, w, x, z, ax, bx; 45B a, b, c, d, f, g, h, i, j; 45C a, b, c, d; 45D a, b, c, d, f; 46A a, b, c; 46B a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, r, t; 46C a, b, c, f, g, h, i, j, l, m; 46D a, b, c, d, f, g; 47A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, w; 47B k, l, m, n, o; 47C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r; 47D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s; 54A d, f, h, i; 54B d, h, i, k; 55A g, h, j, k; 55C a, f, g, h, j, k; 55D c, d, h, i; 56A a, c, f, h, j; 56B a, b, c, d, f, h; 56C a, c, h, i, l; 56D a, b, i, j, l, m, n; 58A a, b, d, f, g; 58B a, d, f, h, i, j, l; 58C a, d, h, i, l, m, o; 58D a, b, c, f, g, h, i; 58E a, d, f, g, h; 59A a, b, c, d, f, g, h, i; 59B a, b, c, d, f, g; 59C a, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p; 59D a, c, f, i, j, k, l; 60A b, c, g, j, k, l, m, n, o; 60B a, b, c, d, f, j, l; 60C a, b, c, d, f, g, h, i; 60D c, d, f, h, i, m; 61A a, b, c, d, f, g; 61B c, d, f, k, l, o; 61C a, b, g; 61D f, s; 740A a, c, f; 740B a, b, g, i, j, k, l, m, n; 740C a, l, m, n, o, p, r, s, t, w, x, y, bx, cx, cx; 741A a, d, h, i; 741B b, c, d, f, i; 742A a, b, c, d, f,	3584,80	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach świeżych stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska, OSO PLB200007 Dolina Górnej Narwi i SOO PLH200010 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi) oraz wydzieleń zawierających znaczne fragmenty siedlisk naturalnych położonych poza obszarami Natura 2000; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku. • Z planowania zabiegów ochronnych wyłącza się lasy na siedliskach bagiennych (Bb, Bmb, Lmb, OIJ, LI), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk. • Dopuszcza się wykonywanie zabiegów ochronnych mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych oraz eliminowanie zbędnych ekologicznie domieszek. • Wyłączyć z planowania gdy naturalne

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
		g, h, i; 742B a, c, d, f, g; 742C a, b, c, d; 742D a, b, c; 743A b, c, d, f, g; 743B d, k; 743C a, b, c; 744A a, d, i, j, k, s, w, x; 745A a, b, c, d, f, g, h, i, j; 745B b; 745D a, b, c, d, f, g, h, i, j, m, n, o, p, s, t, w; 746A a, b; 746B a, c; 746D g, h; 747A a, b; 747D f; 748A a, l; 748B a, b; 748C a, c, d; 748D a, h, i; 749A b, d, g, h; 749C a, b, c, d, f, i, j; 749D b, c, d; 750A i, j; 751A h, i, j; 751B i; 751C a, b; 751D c, d; 752A a, b; 752B a, d, f, g, h, i; 752D a, b, c, d, f, g, h, i, j; 753A d, j, k; 753B d; 753C a, b, c, d; 754A a, b, c, g, i, k, l, m; 754B a, b, c, d; 754C b, c; 755A a, g, h, i; 755B b, c, d, h; 755C a, b; 755D b, d, g; 756A a; 757A h; 758A a, c, d, h; 758B a, b, c; 758C a, c, g; 758D b, f, g; 759A a; 759B b, d, h, i, j, k, l; 759C f; 759D a, b, c, d, f, h; 760A a, b, c, g, h; 760B g; 760C a, b, c; 760D a, f; 761A a, f, g, h, i, j; 761B a, b, c, f; 761C a, b; 761D b, c; 763B c, d; 763C a, b, c, d; 763D b, c; 764A b, d, f, i; 764B a, b, k; 764C b, c, d; 764D a, b, h, i, k, m, o; 765A b, c, d; 765B a, b, c, d; 765C a, c, d; 765 D c, d; 766A c, d, f, h; 766C a, c, f, g; 766D b, c, d; 767A a, b, c, d; 767B a, b, c, d, f; 767C a; 767D a, b, f, h; 768A b; 768B d, f; 768D f, g, h, k, m; 769A c; 769B b, g; 769C i; 770B g, i, k; 770D i; 771A c, d, f; 771B b, c, f, h; 771C b, c; 771D a, d, g; 772A d; 773B k; 774A a, b, c, g, h; 774B a, b, c, d, h; 774C b, c, d, g, k, m, n; 775A d, h, i, j, l; 775C a, b, c, d, f, g, h, j; 775D a, d, f, g, h, i; 776A b, c, d, h; 776B a; 776C a, b, c, f; 777A a, c, d, g; 777B d; 778A d, f, g, h, i, j, k; 778B a, c, d; 778D a, b, c, d, h, i, 779A b, c; 779B a, b, d; 779C b, c, f; 780A b, c, d, f, h; 780B f, h, i, j; 780C a, b, c, d, f, g, h, i, j; 780D a, b, c, d, f, g, h, i, j; 781A c, d, f, g, h; 781C c, d, g, h; 781D g, h, j, k; 782A b, c; 783A a, f; 783B a, b, d, l; 784A f; 784B o; 784C i, k, l; 800 n, o, r, s, w, x, y, z, ax; 801 a, b, j; 802 a, b, c, d; 803 a, c, f, g, h; 825 d, j, m, n, t; 826 b, c, d, f, g, h, i, m, o; 827 a, b, d, h, i, j, m, o;				procesy przyrodnicze zapewniają lepszą ochronę przyrody dla których wyznaczono las jako ochronny.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
4	Lasy glebochronne; (lasy wodochronne oraz lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	740A h, i;	0,21	Drzewostany lipowe IV klasy wieku na siedlisku świeżym, usytuowane na skarpie przy dolinie rzeki	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona wydzieleń położonych na gruntach o potencjalnym zagrożeniu erozją ze względu na znaczne nachylenie skarpy; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej wydzieleń zawierających fragmenty siedlisk przyrodniczych położone poza obszarami Natura 2000. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostany wyłączają się z planowania zabiegów ochronnych.
5	Lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	33B h;	3,14	Drzewostan sosnowy, I klasy wieku na siedlisku świeżym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpieczenie trwałości i ciągłości badań naukowych i doświadczalnictwa leśnego; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska); • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego 	<ul style="list-style-type: none"> • W wyłączeniu zaplanowano zabieg ochronny mający na celu pielęgnację drzewostanu.
6	Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne (lasy wodochronne, lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	770A f	5,11	Drzewostan świerkowy, VI klasy wieku na siedlisku wilgotnym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie zasobów genowych drzew o najwyższych walorach przyrodniczo-produkcyjnych [Zarządzenie nr 8 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28.02.1997 r. (ZZ-713s-1/97)]; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i 	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostan wyłączają się z planowania zabiegów ochronnych.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urzędzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska); <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	
7	Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	763B b; 763D a.	26,26	Drzewostan dębowy VI klasy wieku na siedlisku świeżym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie zasobów genowych drzew o najwyższych walorach przyrodniczo-produkcyjnych [Zarządzenie nr 8 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28.02.1997 r. (ZZ-713s-1/97)]; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska); • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drzewostany wyłącza się z planowania zabiegów ochronnych.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
8	Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej; (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	23C m; 55A c, d, f; 743A a; 743B f; 746C c, g; 752A d; 752C a, b; 753B h, i; 753D a, c, d, f; 754B f, h; 754D a, c; 755B a; 755D c; 756A c; 758B d, f, h, j, k; 759A c, d, f, h, i; 759C d, g; 761D a; 762A c; 762B b, c, d; 767D g; 773A j, k; 778C b, c; 778D f, j; 781B f; 782A f, i; 782B b, c, f.	276,53	Drzewostany Św, Db, Brz, So, Ol, Gb, Os II-VIII kl. wieku na siedliskach świeżych	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona strefy ochronnej ustanowionej wokół miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Wojewody Podlaskiego z dn. 26 października 2004r. (zn. ŚR.II.663113/20-1/04)]; • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego (<i>Aquila pomarina</i>), celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dn. 15 września 2011r. (zn. WPN.6442.7.2011.AZ)]; • Zapewnienie różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska). Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z postanowieniami decyzji powołujących, w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 lutego do 31 sierpnia, zabrania się: <ol style="list-style-type: none"> 1. dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, 2. prowadzenia robót melioracyjnych, 3. wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji, 4. innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, 5. przebywania poza miejscami wyznaczonymi. • W strefie ochrony okresowej, w przypadkach stwierdzenia na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów ochronnych mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych. • Na realizację zabiegów zaplanowanych w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora RDOŚ w Białymstoku. • Zaplanowane działania nie mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
						<p>ochrony obszarów Natura 2000. Wyłączone z planowania zabiegów ochronnych zostały drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
9	Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej (lasy wodochronne; lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej)	22D j; 23C h,i,j,k,l; 33A a; 34A a,b,c; 55A a, b; 743B a, b, c, g, i, 745C c, d, f, g, h, i; 746A i, k; 746C a, b, d, f; 751B h; 751D a, b, f, h, j; 752A c, f; 752C c, d, f; 753A a; 753B b, c, f; 753D b, g, h, i; 754B g; 754D b,d; 755B g; 755D a; 756A b, d; 756B a, b; 758B g, i; 758D a; 759A j; 759C b, c, h; 761D d; 762A a, b, d, f; 762B a, f, g; 766B a, b, c, f; 767D c, i; 768C a, b, c, d, f, g; 768D j; 772A b, c; 773A g, h, i; 773B l; 776D b, c, d; 778C a, f, g, h; 781B b, c, d, g, h; 782A d, g, h; 782B a, d, g, h, i.	386,03	Drzewostany Ol, Św. Db, So, Brz I-VII kl. wieku na siedliskach łągowych oraz wilgotnych;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona strefy ochronnej ustanowionej wokół miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Wojewody Podlaskiego z dn. 26 października 2004r. (zn. ŚR.II.663113/20-1/04)]; • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego (<i>Aquila pomarina</i>), celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dn. 15 września 2011r. (zn. WPN.6442.7.2011.AZ)]; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska) oraz wydzieleń zawierających znaczne fragmenty siedlisk naturalnych położonych poza obszarami Natura 2000; 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z postanowieniami decyzji powołujących, w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 lutego do 31 sierpnia, zabrania się: <ol style="list-style-type: none"> 1. dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, 2. prowadzenia robót melioracyjnych, 3. wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji, 4. innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, 5. przebywania poza miejscami wyznaczonymi. • W strefie ochrony okresowej, w przypadkach stwierdzenia na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona krajobrazu i ekotonu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, ciągów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagiennie oraz ekosystemów siedlisk wilgotnych i bagiennych zabezpieczających zasoby wody; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych. • Na realizację zabiegów zaplanowanych w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora RDOŚ w Białymstoku. • Wyłączone z planowania zabiegów ochronnych zostały lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Zaplanowane działania nie mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
Razem obręb leśny Lacka Puszcza			6159,29			
		w tym gmina Narew	2403,99			
		w tym gmina Narewka	3755,30			

WYKAZ LASÓW WNIOSKOWANYCH O UZNANIE ZA OCHRONNE

Nadleśnictwo **BROWSK**
Obręb **NAREWKA**

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNIOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
1	Lasy wodochronne	73D jx; 96B d,g;	1,38	Drzewostany Os, Brz, II kl. wieku na siedliskach bagiennych oraz wilgotnych;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona krajobrazu i ekosystemu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, ciągów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagiennie oraz ekosystemów siedlisk wilgotnych i bagiennych zabezpieczających zasoby wody; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszystkie wyłączenia na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, OIJ, Lł), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji wyłącza się z planowania i wykonywania zabiegów ochronnych. • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku.
2	Lasy wodochronne (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	57A a, c, d, i, j, l; 57B b, c; 57C a, c, f; 57D a, b, c, f, h, i; 74A a, b, d, h; 74B j; 76B a, b; 77A d, g; 79C a, b, c, d, g, h, i, j, l, m; 79D f; 92A h; 92C b, c, f, i, j, k, l, m, n, t; 93C d, f; 93D a, d, f, h, i, j; 94A b, c; 94B j, k; 94C a, c, d, i, j, k, l, m; 94D d, f, g, h, i; 95A h; 95B g, h, i, j, k; 95C l; 95D b, c, g, h, j, k; 101A f; 101D c, d, h, j; 102D h; 103A j; 103B b, c, d, h, i; 103C a, b, c, i; 103D c, f; 103E b, c, d, f, h, i; 117A a, b, c, d, f, g, i, j, m, n, o, r; 117B a; 117C b, c, d, f, g, h, j; 118A a, b, c, d, f, g, h, j, k, m; 118B a, b, c, d, f, h, j, k, l; 119A a, b, c, f, g, h; 119B a, b, c, d, f, g, h; 119C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 119D a, d, f, g, h, i, j, k, l; 120A b, c, d, f, g, h, i; 120B a, b, c, f, g, h, n, o; 120C a, b, c, d, f, g, i; 120D a, h, n; 121A c, d, f, g; 121B d, h; 121C b, c, d, f, g, h, i, j; 121D b, c, g; 122A d, f; 122B g; 122D a, b, g, h; 123C a, c, f; 123D c, d, f, g, i; 124A b;	1363,77	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach bagiennych, wilgotnych, łąkowych oraz świeżych położonych wzdłuż naturalnych cieków wodnych bądź zawierających fragmenty siedlisk wilgotnych i	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska, OSO PLB200007 Dolina Górnej Narwi i SOO PLH200010 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi) oraz wydzieleń zawierających znaczne fragmenty siedlisk naturalnych położonych poza obszarami Natura 2000. • Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Ochrona krajobrazu i ekosystemu wodno- 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb hodowlano-ochronnych poszczególnych drzewostanów i nie powinny negatywnie oddziaływać na zasoby wodne. • Z planowania zabiegów ochronnych wyłącza się lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, OIJ, Lł), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
		124C a; 124D a, g; 125C f, h, i; 126B i, j; 126D a, b, f, j; 127A l; 127B a; 127C c, d, h; 128 B j; 129A b, c, d, g; 129C d, g; 147B a, d; 147C s; 149B a, b, c, g; 149C c, d, h; 149D g; 150A a, b, d, g, h, i, k, m, n, p; 150B a, c, d, f, h; 150C a, b, c, d, f, g; 150D f, g; 151A a, b, c, d, g, h, i, j, k, l; 151B c, d, g, h, i, k, l; 151C b, d, f, g; 151D a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l; 152A d; 152C f, h, i; 153B d, f; 153C c; 153D a, c, g, i, j; 155A k, m; 155C g, i, j; 156B f; 156D a, b, c, d, f, g, h, i; 157C f, g; 157D c, f; 178A c, h, i, j, k; 178C c, f, h; 179C a, i; 179D b, f, g, h, l; 180A f, h; 180B a, b, i; 180C c, d, f; 180D b, c, d; 181A b, d; 181B c, f; 181C a, b, c, f; 181D b, c, d, f, g, i; 182A g, h; 182B a, b, c, d, f, g, h, j; 182C b, c, d, f, g, h, i; 182D f, g; 184A a, b, f, g, h, i, j; 184C f, g; 187B a, b, c, d; 187D c, d, g, h, i, j, k; 188A a, b, c, d, f; 188B b, d; 188C a, c, d, f, g; 188D a, b;		bagiennych należących do naturalnych układów hydrologicznych oraz stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	<p>leśnego wzdłuż cieków wodnych, naturalnych układów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagiennie oraz zabezpieczających obieg wody w zlewni;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
3	Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	57A b, c, f, h, n, o, p, r, w, x; 57B a, d; 57C d, g, h, i, j, k; 57D d, g, j, k, l; 73A a, b, c; 73B a, b, c, d; 73C a, b, c; 73D a, b, c, d, f, g, h; 74A c, f, g; 74B a, b, c, d, f, g, h, i; 74C a, b, c, d; 74D a, b, c, d, f, g, h; 76A a, b, c, d, f, g, h, j; 76B c, d, f, g, h; 76C a, b, c, f, g, h, i, j; 76D a, b, c, d; 77A a, b, c, f; 77B a, b; 78A a, c, f, g, i, r, s, t, w, z, fx; 78B b, c, d, f; 78C a; 78D a; 79A a, b; 79B a, b, c, d; 92A a, b, c, d, f, g, i, j; 92B a, b, c, d, f; 92C d, g, h, o, p, r, s; 93A a, b, c, d, f, g, h, i, j; 93B a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l; 93C a, b, c; 93D b, c, g, k; 94A a, d; 94B a, b, c, d, f, g, h, i; 94C f, g, h; 94D a, b, c; 95A a, c, d, f, g, j; 95B b, d, f, l; 95C a, c, d, f, g, i, j, k; 95D a, d, f, i; 96A a, c, g; 96B a, b, c; 96C a, b, c, d, f, g; 96D a, b, c, d, f; 97A a, b, c; 97B a, b, c; 97C a, b; 98A b, c, d, f, g, h, i; 98B a, b; 98C a, b, c, d; 99A a, b, c, f, h; 99B a, b, c, d, f, g; 99C a, b, c; 99D a, b; 101A b, g, h, i, k, l, n; 101B c, g, h, l, m; 101C a, b, d; 101D a, b, f, g, i; 102A a, b, c, d; 102B b, c, d, f, g, h, i, j; 102C a, b, c, d, f, g; 102D a, b, c, d, f, g; 103A c, d,	3741,08	Drzewostany wszystkich klas wieku na siedliskach świeżych stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska) • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wszelkie działania zaprojektowane w ramach planu urządzenia lasu wynikają ze stwierdzonych na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunku. • Z planowania zabiegów ochronnych wyłącza się lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb, OIj, LI), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk. • Dopuszcza się wykonywanie zabiegów ochronnych mających na celu dostosowanie składów gatunkowych

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
		f, g, h, i, k; 103B g, j, k; 103C d, f, g, h, j; 103D a, b, d, g, h, i; 103E g, j; 117A h, p, s, t; 117B b, c, d, f; 117C i; 119A d; 119D b, c, m; 120A a; 120B d, j, k, l, m; 120C h; 120D b, c, d, f, g, i, j, k, l, m, o; 121A a, b; 121B a, b, c, f; 121C a; 121D a; 122A a, b, c, g; 122B a, b, c, d, f, h, i; 122C a, b; 122D c, d; 123A a, b; 123B a, b, c, d; 123C b, d, g; 123D a, b, h; 124A a; 124B a; 124C b, c, f; 124D b, c, d, f; 125B a, b; 125C a, b, c, d, g, j, k, l, m; 125D a, b, c, d, f, g; 126A a, b, c, d, f, g; 126B a, b, c, d, f, g, h; 126C a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 126D c, d, g, i; 127A a, b, c, d, f, g, h, i, j, k; 127B b, c, d, f; 127C a, b, f, g, i, j, k; 127D a, b, c, d, f, g, h, i, j; 128A b, c; 128B a, b, c, d, f, g, h, i; 128C a, b, c, d, g; 128D a, b, c, d, f, h, i, j, k; 129A f, p; 147A a, b, c, d; 147B b, c; 147C a, b, c, d, j, n, o, p, r, t, w, ax, bx; 147D a; 149A f; 149B d, f, h, i, j; 149C a, b, f, g, i, j, k; 149D a, b, c, d, f, h; 150A f, l, o; 150B b, g; 150C h; 150D a, b, c, d, h, i; 151B b, f, j; 151C a, c, h, i; 152A a, c; 152B b, c, d, f, g; 152C a, b, c, d, j; 152D a, b, c, d; 153A a, b, c, d, f, g, h, i; 153B a, b, c; 153C a, b, d, f, g, h; 153D b, d, f, h; 154A a, b, d, f, g, h, i, j, k; 154B b, c, d, f, g, h; 154C a, b; 154D a, b; 155A a, c, f, g, h, i, l; 155B a, b, c, d, f; 155C a, b, c, d, f, h, k, l; 155D a, b, c, d, f, g, h; 156A a, c, d; 156B a, c, d; 156C a, b, c; 157A a, b, c, d, f, g, h, i; 157B b, c, d, f, g, h, i; 157C a, b, c, d, h; 157D a, b, d; 178A a, b, d, f, g; 178B a, b, c, d, f; 178C a, b, d, i; 178D a; 179C j; 179D a, c, d; 180A a, b, c, d, g; 180B c, d, f, g, h; 180C a, b; 181A a, c, f; 181B a, b, d; 181C d, h; 181D a, h; 182A a, b, c, d, f; 182C j; 182D b, c, d, h, i; 183A a, b, c, d, f, g; 183B a, b, c, d; 183C a, b, c, d; 183D a, b, c, d; 184A c, d, k; 184C a, b, c, d, h; 187B f, g; 187D a, f; 188B a, c; 188D c, d;				drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych, celem eliminowania nie porządkanych ekologicznie domieszek. <ul style="list-style-type: none"> • Wyłączyć z planowania, gdy naturalne procesy przyrodnicze zapewnią lepszą ochronę przyrody dla których wyznaczona las jako ochronny.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urzędzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
4	Lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	121 D f; 128A a;	11,03	Drzewostany sosnowy I klasy wieku na siedlisku wilgotnym oraz sosnowy V klasy wieku na siedlisku świeżym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpieczenie trwałości i ciągłości badań naukowych i doświadczalnictwa leśnego; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska) • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ W wyłączeniach zaplanowano zabiegi ochronne mające na celu pielęgnację drzewostanów. ○ Nie planuje się zabiegów ochronnych w drzewostanie ponad 100 letnich.
5	Lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych (lasy wodochronne, lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	152 C g;	2,13	Drzewostan sosnowy I klasy wieku na siedlisku wilgotnym;	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zabezpieczenie trwałości i ciągłości badań naukowych i doświadczalnictwa leśnego; ○ Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska) ○ Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Ochrona krajobrazu i ekotonu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, naturalnych układów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i 	<ul style="list-style-type: none"> ○ W wyłączeniu zaplanowano zabieg ochronny mający na celu pielęgnację drzewostanu.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urzędzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<ul style="list-style-type: none"> bagienne oraz zabezpieczających obieg wody w zlewni; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; • Obniżenie podatku leśnego. 	
6	Lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	120B i	2,78	Drzewostan brzozowy V klasy wieku na siedlisku świeżym;	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie zasobów genowych drzew o najwyższych walorach przyrodniczo-produkcyjnych [Zarządzenie nr 8 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28.02.1997 r. (ZZ-713s-1/97)]; ○ Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska) ○ Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu; 	<ul style="list-style-type: none"> ○ W wyłączeniu zaplanowano zabieg ochronny mający na celu pielęgnację drzewostanu.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie podatku leśnego. 	
7	Lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej; (lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	101A o; 101B d, f, k; 102B a; 103A b, m; 129B c, d, f; 148C h; 179C c, h;	45,96	Drzewostany Db, So, Brz I-VIII klasy wieku na siedliskach świeżych;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona strefy ochronnej ustanowionej wokół miejsca rozrodu i regularnego przebywania bociana czarnego (<i>Ciconia nigra</i>) celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Wojewody Podlaskiego z dn. 26 października 2004r. (zn. ŚR.II.663113/20-1/04)]; • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego (<i>Aquila pomarina</i>), celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dn. 15 września 2011r. (zn. WPN.6442.7.2011.AZ)]; ○ Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska) ○ Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z postanowieniami decyzji powołujących, w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 lutego do 31 sierpnia, zabrania się: <ul style="list-style-type: none"> 6. dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, 7. prowadzenia robót melioracyjnych, 8. wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji, 9. innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, 10. przebywania poza miejscami wyznaczonymi. • W strefie ochrony okresowej, w przypadkach stwierdzenia na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów ochronnych mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych. • Na realizację zabiegów zaplanowanych w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora RDOŚ w Białymstoku.

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<p>funkcji lasu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie podatku leśnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaplanowane działania nie mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Wyłączone z planowania zabiegów ochronnych zostały drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
8	Lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej (lasy wodochronne; lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej)	79C n; 79D b, c, d; 101A a; 101B a, b, i, j; 103A a, l; 129A h, i, j, k, l, m, n, o; 129B a, b; 129C b, c; 148C a, b, c, d, f; 179C b, d, f, g; 179D i, j, k; 180D a; 188C b.	145,99	Drzewostany Ol, Św, Db, So, I-VIII kl. wieku na siedliskach łągowych, wilgotnych oraz bagiennych;	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego (<i>Aquila pomarina</i>), celem zachowania i rozwoju zagrożonego gatunku; [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dn. 15 września 2011r. (zn. WPN.6442.7.2011.AZ)]; • Ochrona stref ochronnych ustanowionych wokół stanowisk występowania granicznika płucnika [Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dn. 29 maja 2009r. (zn. RDOŚ-20-WPN-I-663113-27/09/ep)]; • Zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej drzewostanów rosnących na terenie Puszczy Białowieskiej, w granicach obszarów Natura 2000 (OSO i SOO – PLC200004 Puszcza Białowieska. Zapewnienie utrzymania wewnętrznej integralności obszaru oraz ciągłości korytarzy migracyjnych fauny wewnątrz 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodnie z postanowieniami decyzji powołujących, w granicach strefy ochrony całorocznej w okresie całego roku, a w granicach strefy okresowej w terminie od 1 lutego do 31 sierpnia, zabrania się: <ol style="list-style-type: none"> 6. dokonywania zmian obejmujących wycinanie drzew i krzewów, 7. prowadzenia robót melioracyjnych, 8. wznoszenia obiektów urządzeń i instalacji, 9. innych prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, 10. przebywania poza miejscami wyznaczonymi. • W strefie ochrony okresowej, w przypadkach stwierdzenia na gruncie indywidualnych potrzeb ochronnych poszczególnych drzewostanów dopuszczone jest planowanie zabiegów mających na celu dostosowanie składów gatunkowych drzewostanów w wieku

OKREŚLENIE POWIERZCHNI I OPIS LASU					UZASADNIENIE WNIOSKU	WNOSKOWANE SZCZEGÓLNE SPOSOBY PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ
Poz.	Wiodąca kategoria ochronności (inne kategorie)	Oddziały i pododdziały	Powierzchnia (w ha)	Opis lasu	<ul style="list-style-type: none"> ◆ cel uznania ◆ skutki społeczne ◆ skutki przyrodnicze ◆ skutki ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ograniczenie pozyskania ◆ nakazy wykonania określonych zabiegów ◆ konieczność założenia i utrzymania urządzeń ochronnych ◆ ograniczenie udostępniania lasu
1	2	3	4	5	6	7
					<p>objektu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona krajobrazu i ekosystemu wodno-leśnego wzdłuż cieków wodnych, ciągów hydrologicznych tworzonych przez siedliska wilgotne i bagiennie oraz ekosystemów siedlisk wilgotnych i bagiennych zabezpieczających zasoby wody; • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu; • Zachowanie i podniesienie walorów przyrodniczych regionu; • Wzrost wartości pozaprodukcyjnych funkcji lasu – obniżenie podatku leśnego. 	<p>poniżej 100 lat do składów naturalnych, właściwych dla siedlisk przyrodniczych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na realizację zabiegów zaplanowanych w strefie ochrony okresowej należy uzyskać zezwolenie Dyrektora RDOŚ w Białymstoku. • Wyłączone z planowania zabiegów ochronnych zostały lasy na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb), drzewostany w wieku ponad 100 lat oraz grunty do naturalnej sukcesji. • Zaplanowane działania nie mogą negatywnie oddziaływać na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. • Podczas realizacji zaplanowanych zabiegów należy ściśle przestrzegać rygorów ochronnych w odniesieniu do chronionych gatunków oraz ich siedlisk.
Razem obręb leśny Narewka			5314,12			
		w tym gmina Narewka	5286,60			
		w tym gmina Hajnówka	27,52			

PROTOKÓŁ
z Posiedzenia Komisji Projektu Planu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka
LKP „Puszcza Białowieska”,
która odbyła się 30 grudnia 2011 r. w Ośrodku Edukacji Leśnej „Jagiellońskie”
Nadleśnictwa Białowieża.

Komisja Projektu Planu zwołana została przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku celem przedstawienia informacji o projekcie planów urządzenia lasu, prowadzonych konsultacjach społecznych oraz omówienia opinii, uwag i wniosków zgłoszonych do projektu planów urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka.

Przewodniczącym Komisji Projektu Planu był Ryszard Ziemblicki – Dyrektor RDLP w Białymstoku

Wykaz uczestników:

- a) Ministerstwa Środowiska
 - Janusz Łogoźny - Główny Specjalista, Departament Leśnictwa
- b) Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych
 - Jacek Przypaśniak - Naczelnik Wydziału Urządzania Lasu i Geoinformatyki
 - Jolanta Błasiak - Naczelnik Wydziału Ochrony Przyrody DGLP w Warszawie
 - Andrzej Jaworski - BRI Białystok
- c) Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku
 - Ryszard Ziemblicki - Dyrektor RDLP w Białymstoku
 - Marek Masłowski - Zastępca Dyrektora RDLP ds. Gospodarki Leśnej
 - Piotr Zbrożek - Naczelnik Wydziału Zasobów
 - Stanisław Kułak - Naczelnik Wydziału Zagospodarowania Lasu
 - Krzysztof Oniszczyk - Naczelnik Wydziału Ochrony Lasu
 - Włodzimierz Protasiewicz - Naczelnik Wydziału Kontroli i Ochrony Mienia
 - Maria Protasiewicz - Główny Specjalista ds. urządzania lasu - Wydział Zasobów
 - Piotr Wawrzyniak - St. Specjalista ds. Łowiectwa - Wydział Ochrony Lasu
 - Barbara Gołowacz - Specjalista - Wydział Ochrony Lasu
 - Andrzej Antczak - Główny Specjalista ds. Koordynacji Działań LKP "Puszcza Białowieska"
 - Jerzy Tkaczenko - St. Specjalista ds. kontroli - Wydział Kontroli
 - Adam Kwiatkowski - Specjalista - Wydział Ochrony Lasu
 - Marcin Sołoguba - Specjalista - Wydział Zasobów
- d) Nadleśnictw:
 - Wojciech Niedzielski - Nadleśniczy Nadleśnictwa Białowieża
 - Jolanta Błyskun - Zastępca Nadleśniczego Nadleśnictwa Białowieża
 - Andrzej Chrenowski - Inżynier Nadzoru Nadleśnictwa Białowieża
 - Dariusz Skirko - Nadleśniczy Nadleśnictwa Browsk
 - Jerzy Ługowoj - Zastępca Nadleśniczego Nadleśnictwa Browsk
 - Jarosław Stocki - Inżynier Nadzoru Nadleśnictwa Browsk
 - Grzegorz Bielecki - Nadleśniczy Nadleśnictwa Hajnówka
 - Andrzej Nowak - Inżynier Nadzoru Nadleśnictwa Hajnówka, PTL PB
 - Agnieszka Laskowska-Ginszt - Dział Gospodarki Leśnej w Nadleśnictwie Hajnówka
- e) Białowieskiego Parku Narodowego:
 - Mateusz Szymura - Starszy specjalista ds. ochrony przyrody w BPN
 - Andrzej Karczewski - Nadleśniczy Obrębu Ochronnego Hwoźna
- f) Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej:
 - Jan Broda - Szef Produkcji Zarządu BULiGL Warszawa
 - Jerzy Małyszko - Dyrektor BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Marek Ksepko - Zastępca Dyrektora BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Adam Majer - Starszy Inspektor Nadzoru i Kontroli BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Jacek Ksepko - Główny Technolog BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Krzysztof Wojciuk - Kierownik brygady urzędzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Tadeusz Witkowski - Kierownik brygady urzędzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Jerzy Półtorak - Kierownik brygady urzędzeniowej BULiGL Oddział w Białymstoku
 - Janusz Porowski - Zastępca kierownika brygady urzędzeniowej BULiGL Oddział w

Białymstoku

g) oraz zaproszonych gości z głosem doradczo-opiniodawczym:

- Rafał Paluch - Europejskie Centrum Lasów Naturalnych w Białowieży
- Karol Zub - Instytut Biologii Ssaków PAN Białowieża
- Czesław Okołów - PTTK Białowieża
- Janusz Czerepko - Instytut Badawczy Leśnictwa
- Jan Łukaszewicz - Instytut Badawczy Leśnictwa
- Marek Jabłoński - Instytut Badawczy Leśnictwa
- Jacek Hilszczański - Instytut Badawczy Leśnictwa
- Ryszard Kapuściński - Liga Ochrony Przyrody
- Adolf Korczyk - Wydział leśny - Politechnika Białostocka
- Mikołaj Janowski - Radny Województwa Podlaskiego
- Adam Pawłowski - RDOŚ w Białymstoku,
- Albert Litwinowicz - Wójt Gminy Białowieża
- Elżbieta Laprus - przedstawiciel społeczności lokalnej
- Wojciech Chmielewski - Zespół Ochrony Lasu w Olsztynie
- Marek Kwiatkowski - Głos Lasu, CILP
- Anatol Filipczuk - Stowarzyszenie Pszczelarzy Rejonu Puszczy Białowieskiej
- Anna Kulbacka - Dyrektor Zespołu Szkół Leśnych w Białowieży
- Henryk Łukaszewicz - Radny Województwa Podlaskiego
- Włodzimierz Pietruczuk - Starosta Powiatu Hajnowskiego
- Mikołaj Pawilcz - Wójt Gminy Narewka
- Helena Bagrowska - Urząd Gminy Hajnówka
- Andrzej Wołkowycki - Urząd Gminy Białowieża
- Włodzimierz Wołkowycki - Przewodniczący Rady Gminy Białowieża
- Jerzy Droń - Wiceprzewodniczący Rady Gminy Białowieża
- Jerzy Sirak - Burmistrz Miasta Hajnówka
- Wojciech Gutowski - Radny Gminy Białowieża
- Rafał Zubkowicz - Las Polski
- Wojciech Sobociński - Las Polski
- Adam Wajrak - Gazeta Wyborcza
- Walenty Wasiluk - Stowarzyszenie SANTA Obrona Puszczy Białowieskiej
- Jan Kędyś - Stowarzyszenie SANTA Obrona Puszczy Białowieskiej
- Jan Chomczuk - Stowarzyszenie Samorządowców Euroregionu „Puszcza Białowieska”
- Norbert Wiącek - Turystyka „Orlik”

Przewodniczący obrad **Ryszard Ziemblicki Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku** powitał przybyłych gości. Następnie otworzył posiedzenie Komisji Projektu Planu mającej charakter debaty publicznej w sprawie „Projektu planu urządzenia lasu (planu u.l.) **Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszcza Białowieska**” oraz „Prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000 „Puszcza Białowieska”.

Na wstępie przedstawił rolę Puszczy Białowieskiej, która była przedmiotem nieustannych kontrowersji. Podkreślił, że ostatnie dziesięciolecie to okres szczególnej dbałości o jej wartość przyrodniczą i dużych ograniczeń w prowadzeniu cięć hodowlanych.

Nawiązał do historii utworzenia i zasad funkcjonowania Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska”, który ustanowiony został 19 grudnia 1994r. na gruntach Lasów Państwowych - Nadleśnictw: Białowieża, Browsk i Hajnówka, w zasięgu administracyjnym Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. Wymienił

dodatkowe regulacje obowiązujące w postaci zarządzeń i decyzji wydanych przez Ministra właściwego ds. środowiska oraz Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie wykonywania zadań ochronno- hodowlanych w Puszczy Białowieskiej:

- Decyzja Nr 23 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 8 listopada 1994 r. wydana w celu ochrony ekosystemów Puszczy Białowieskiej. Decyzja ta wprowadziła zasady postępowania ochronnego i hodowlanego w Puszczy Białowieskiej. Wyodrębniono trzy obszary o odmiennych metodach postępowania stosownie do ich walorów.
- Zarządzenie Nr 30 Dyrektora Generalnego L.P z dnia 19 grudnia 1994 r. w sprawie ustanowienia Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Białowieska”, w którym należy prowadzić rozpoznanie stanu lasu oraz doskonalić gospodarkę leśną na podstawach ekologicznych.
- Zarządzenie Nr 11 z dnia 14 lutego 1995 roku Dyrektora Generalnego L.P. zmienione Zarządzeniem Nr 11A Dyrektora Generalnego L.P. z dnia 11 maja 1999 r. (wprowadza wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych).
- Decyzja nr 24 Dyrektora Generalnego L.P. z dn. 27 sierpnia 1996 r. (wprowadza zasady ochrony starych drzew o charakterze pomnikowym żywych i obumarłych oraz rzadkich gatunków drzew w Puszczy Białowieskiej).
- Decyzja Nr 48 Dyrektora Generalnego L.P. z dnia 6 lipca 1998 roku (wprowadza zakaz wyrębu ponad 100-letnich drzew i drzewostanów o charakterze naturalnym na całym obszarze części zagospodarowanej Puszczy (kryterium naturalności stanowi wiek 100 lat). Wymieniony zakaz nie dotyczy niezbędnych cięć sanitarnych, ale na ich wykonanie konieczna jest zgoda Głównego Konserwatora Przyrody.

Podkreślił, że aktualne regulacje prawne w Puszczy Białowieskiej powodują minimalizację ingerencji antropogenicznych w naturalne procesy zachodzące w ekosystemach leśnych. Zapewnia to duży udział starodrzewi w kompleksie puszczańskim, zachowanie siedlisk przyrodniczych i biotopów wielu gatunków ptaków, chrząszczy, motyli, nietoperzy oraz pozostałych zwierząt będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.

Podkreślił, że plan urządzenia lasu powinien gwarantować realizację zabiegów ochronnych służących poprawie stanu siedliska przyrodniczego lub zachowaniu właściwego stanu siedlisk przyrodniczych. Planowanie to z uwagi na obowiązujące ograniczenia dotyczy drzew i drzewostanów do wieku do 100 lat.

Przypomniał, że zgodnie z Ustawą z dnia 3 X 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Zarządzeniem Nr 12 Dyrektora Generalnego LP z dn. 9.02.2009r. projekt planu urządzenia lasu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został wyłożony do publicznego wglądu na okres 21 dni w siedzibie nadleśnictwa dla którego został sporządzony. Ogłoszenie o terminie i miejscu wyłożenia ukazało się w Gazecie Wyborczej oraz Biuletynie Informacji Publicznej RDLP i nadleśnictw. W nadleśnictwach zostały ustalone stałe dyżury osób upoważnionych do udzielania informacji o projekcie planu. Został wykonany specjalny tom, pt., "Materiały dotyczące konsultowania projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Białowieża, Browsk, Hajnówka na lata 2012 - 2021." W trakcie wyłożenia projektu planu u.I. było wiele opinii, uwag i wniosków na temat projektowanych przedsięwzięć z zakresu zaplanowanych czynności ochronnych i hodowlanych oraz zadań wynikających z programu ochrony przyrody. Proces konsultacji zaleceń ochronnych i hodowlanych oraz zadań wynikających z programu ochrony przyrody, z samorządami terytorialnymi oraz lokalnymi i regionalnymi organizacjami społecznymi, to obowiązek dyrektora rdLP.

Poinformował, że przed skierowaniem projektu planu urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka do zatwierdzenia, dyrektor rdLP sporządza pisemne podsumowanie , zawierające uzasadnienie wyboru właściwego wariantu przyjętego w planie. Po zatwierdzeniu w drodze decyzji planu u.I. przez ministra właściwego do spraw środowiska, dyrektor rdLP:

1. podaje do publicznej wiadomości informację o zatwierdzeniu i możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz uzasadnieniem i podsumowaniem,
2. przekazuje decyzję do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (PWIS),
3. monitoruje oddziaływanie planu u.I. na środowisko.

Podkreślił, że podczas dzisiejszego posiedzenia podstawowym zadaniem będzie omówienie zgłoszonych opinii, uwag i wniosków do projektu planu u.I. oraz udzielenie odpowiedzi na opinie o charakterze zastrzeżeń do ustaleń zawartych w projekcie planu u.I. wraz ze wstępnym sformułowaniem uzasadnienia.

Stwierdził, że sporządzony projekt Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska jest zgodny z założeniami opracowanego równoległe Planu Zadań Ochronnych dla obszaru PLC200004 Puszcza Białowieska.

Następnie przedstawił przebieg spotkania:

1. Omówienie podstawowych danych o LKP „PB” oraz Nadleśnictwie Białowieża, Browsk, Hajnówka z zakresu projektu planu urządzenia lasu i Programu Ochrony Przyrody – Andrzej Antczak wraz z nadleśniczymi.
2. Przedstawienie przebiegu prowadzonych konsultacji społecznych - M. Protasiewicz.
3. Zaprezentowanie wniesionych uwagi, opinii i wniosków do projektu planu urządzenia lasu oraz Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka.
4. Przedstawienie uzasadnienia w jaki sposób zostały uwzględnione uwagi i wnioski wniesione do projektu planu oraz Programu Ochrony Przyrody – Nadleśniczowie, Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej RDLP w Białymstoku.

A. Antczak – przedstawił prezentację pt.: „Projekt »Planu Urządzenia Lasu« Nadleśnictw: Białowieża, Browsk i Hajnówka w Leśnym Kompleksie Promocyjnym Puszcza Białowieska”. Prezentacja objęła podstawowe informacje wynikające z opracowania danych uzyskanych w ramach prac taksacyjnych oraz inwentaryzacyjnych w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej. Zwrócił uwagę na:

- przyjęcie już przez Komisję Założeń Planu, że podstawą opracowania planu jest: zachowanie i wzmocnienie funkcji ochronnych w zagospodarowaniu lasów i utrzymanie innych funkcji i uwarunkowań społeczno-ekonomicznych;
- wyznaczenie następujących celów szczegółowych w ramach zrównoważonej gospodarki leśnej: zachowanie naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowania ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego, z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie, restytucja metodami hodowli i ochrony lasu zbiorowisk przyrodniczych zdegradowanych i zniekształconych w celu zapewnienia szybszego niż w procesach naturalnych tempa przywracania zgodności biocenozy z biotopem, przy wykorzystaniu w miarę możliwości sukcesji naturalnej i przebudowy drzewostanów, ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk roślinnych i zwierząt poprzez: wyłączenie z użytkowania drzewostanów powyżej 100 lat, wyłączenie z użytkowania siedlisk bagiennych (Bb, BMb i LMb), zwiększanie udziału starych

- drzew w drzewostanach - nie użytkowanie drzew 100 i więcej letnich, pozostawienie podczas zabiegów hodowlano-ochronnych wszystkich drzew dziuplastych, martwych, pozostawienie do naturalnej śmierci i całkowitej mineralizacji części świerków zasiedlonych przez kornika drukarza;
- systematyczny wzrost znaczenia ochronnych funkcji lasów w kolejnych pięciu rewizjach planu zasadniczego, dzięki czemu w aktualnym projekcie p.u.l. rezerwaty zajmują pow. 22,55%, a lasy ochronne 73,49% powierzchni nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska, a te o znaczeniu gospodarczym jedynie 3,96%;
 - niekorzystną strukturę układu klas wieku, która wskazuje na starzenie się lasów (przeciętna wieku 85 lat) oraz brak młodego pokolenia lasu w wieku do 20 lat oraz niedostatek drzewostanów 40-letnich; Obecność odnowień podokapowych wskazuje na dużą siłę witalną ale zarazem na potrzebę aktywnego pielęgnowania tego pokolenia;
 - ubywanie drzewostanów z panującymi dębami i jesionami oraz nadreprezentatywność drzewostanów iglastych, zwłaszcza świerkowych oraz olszowych;
 - rosnącą zasobność drzewostanów i szacowany dalszy jej wzrost o ok. 12,7%, do 375,34 m³/ha z poziomu obecnego wynoszącego 333 m³/ha;
 - to, że w LKP Puszcza Białowieska blisko 7% lasów ma skład gatunkowy niezgodny z siedliskiem, a częściowo zgodny blisko 57%, w pełni zgodne z siedliskiem to ok. 36% lasów LKP;
 - istniejące zagrożenia środowiska przyrodniczego, które jednak mają znaczenie sporadyczne, a prowadzona profilaktyka jest skuteczna; najczęściej szkód w lasach powodują choroby grzybowe - 60,7%, a następne w kolejności są szkody powodowane przez zwierzynę - 28,7%
 - w lasach LKP występują znaczne ilości drewna martwego - przeciętnie jest to 24,76 m³/ha, najczęściej tego drewna jest na siedliskach lasów wilgotnych, lasów mieszanych bagiennych i olsów jesionowych, a najmniej na siedliskach borów świeżych;
 - w związku z powyższym projekt planu przewidział wykonywanie zadań wynikających z potrzeb hodowlanych i ochronnych lasów LKP Puszcza Białowieska, skorelowanych z „Projektem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska”, a to oznacza, że cała powierzchnia leśna Nadleśnictw Białowieża, Browsk i Hajnówka w LKP zaliczona została do

gospodarstwa specjalnego, w którym zgodnie z ustaleniami KZP nie obowiązuje ani wiek rębności, a etat jest sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb czynnej ochrony zidentyfikowanych jako konieczne dla usunięcia skutków zniekształceń antropogenicznych oraz podtrzymania funkcjonalnych układów półnaturalnych siedlisk przyrodniczych oraz hodowlanych drzewostanów;

- powyższe uwarunkowania pozwoliły na oszacowanie wielkości zadań hodowlanych, w tym odnowienia lasu na poziomie: użytkowanie główne (rębne i przedrębne) do 1.074.144 m³/10 lat (107414,4 m³/rok) oraz powierzchnia odnowień, zalesień, poprawek i uzupełnień - 1029,63 ha w dziesięcioleciu, a zabiegi pielęgnacyjne (gleb oraz czyszczeń wczesnych i późnych obejmą łączną powierzchnię 4293,09 ha w dziesięcioleciu;
- opracowanie programów ochrony przyrody, w których uwzględniono wymagania ochrony siedlisk i gatunków oraz form zgodnie z ustawą o ochronie przyrody i Dyrektywami Siedliskową i Ptasią
- wyznaczenie zakresu działań gospodarczych mających na celu ochronę dziuplaków, chrząszczy saproksylicznych, motyli dziennych oraz żubra, bobra i niektórych ptaków drapieżnych;

Na zakończenie zaprezentował informację o przyjęciu Programów Edukacji Leśnej Społeczeństwa zgodnie z Zarządzeniem Nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 r.

W. Niedzielski przedstawił stan posiadania Nadleśnictwa Białowieża, które składa się z dwóch obrębów leśnych: Białowieża i Zwierzyniec. Powierzchnia ewidencyjna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Białowieża wg stanu 01.01.2012 r. wynosi 12592,6200 ha. Grunty stanowiące współwłasność - 3,2087 ha (pow. udziału N-ctwa Białowieża 0,4749 ha), grunty sporne nie występują. Omówił przyjęty łączny etat na lata 2012-2021, który kształtuje się następująco:

<i>Etat</i>	<i>Obręb</i>				<i>Nadleśnictwo</i>	
	<i>Białowieża</i>		<i>Zwierzyniec</i>		<i>brutto</i>	<i>netto</i>
	<i>brutto</i>	<i>netto</i>	<i>brutto</i>	<i>netto</i>		
	<i>m³</i>					
Rębne	8142	6968	1401	1217	9543	8185
Przedrębne	119625	95700	77875	62300	197500	158000

Ogółem	127767	102668	79276	63517	207043	166185
--------	--------	--------	-------	-------	--------	--------

D. Skirko przedstawił stan posiadania Nadleśnictwa Browsk, które składa się z trzech obrębów leśnych: Browsk, Lacka Puszcza, Narewka. Powierzchnia ewidencyjna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Browsk wg stanu na 01.01.2012 r. wynosi 20414,9187 ha . Dodatkowo na terenie obrębu Browsk znajduje się 12,18 ha gruntów, w których Nadleśnictwo znajduje się we współwłasnościach z osobami fizycznymi (udział 6/28, powierzchnia zredukowana - 2,61 ha). Omówił przyjęty łączny etat na lata 2012-2021, który kształtuje się następująco:

Etat	Obręb						Nadleśnictwo	
	Obręb Browsk		Obręb Lacka Puszcza		Obręb Narewka			
	<i>m³</i>	<i>m³ netto</i>	<i>m³ brutto</i>	<i>m³ netto</i>	<i>m³ brutto</i>	<i>m³ netto</i>	<i>m³ brutto</i>	<i>m³ netto</i>
Rębne	11793	10109	17301	14905	30662	26692	59756	51706
Przedrebne		136733		131289		112935		380957
Ogółem		146842		146194		139627		432663

G. Bielecki przedstawił stan posiadania Nadleśnictwa Hajnówka składa się z trzech obrębów leśnych: Hajnówka, Leśna i Starzyna. Powierzchnia ewidencyjna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Hajnówka wg stanu na 01.01.2012 r. wynosi 19654,0730 ha. Na terenie nadleśnictwa występuje 10 działek stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych o ogólnej powierzchni 1,9109 ha i zredukowanej 0,7024 ha. Omówił przyjęty łączny etat na lata 2012-2021 dla Nadleśnictwa Hajnówka kształtuje się następująco:

Etat	Obręb						Nadleśnictwo	
	Obręb Hajnówka		Obręb Leśna		Obręb Starzyna			
	<i>m³</i>	<i>m³ netto</i>	<i>m³ brutto</i>	<i>m³ netto</i>	<i>m³ brutto</i>	<i>m³ netto</i>	<i>m³ brutto</i>	<i>m³ netto</i>
Rębne	81000	64 800	44 700	35 760	75 800	60 640	201500	161 200
Przedrębne	87 500	70 000	75 000	60 000	200 000	160 000	362 500	290 000
Ogółem	168 500	134 800	119 700	95 760	275 800	220 640	564 000	451 200

M. Protasiewicz przedstawiła przebieg prowadzonych konsultacji społecznych. Podkreśliła, że w celu wypracowania podstawowych wytycznych do przeprowadzenia

terenowych prac urzędniowych, za zgodą Dyrektora Generalnego L.P. i wiedzą Ministra Środowiska w dniu 25 marca 2010 r. odbyła się Komisja Założeń Projektu Planu U.L. Nadleśnictw: Białowieża, Browsk, Hajnówka.

Mając na uwadze wypracowanie nowych rozwiązań w planowaniu urzędniowym, w sposób spełniający warunki zachowania trwałości lasu, jego ochrony oraz zachowania cennych zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem wymogów dotyczących obszarów Natura 2000 były organizowane spotkania robocze i konsultacje projektu planu u.l. na różnych poziomach wykonania. Podała przykłady.

- ✓ Powołanie Zespołu Roboczego - Zarządzeniem nr 16 Dyrektora RDLP w Białymstoku z dnia 1.09.201 Or. Odbyły się spotkania w dn. 27, 28 września 201 Or., 09 grudnia 201 Or. oraz 13-14 października 2011 r.
- ✓ Opracowanie Programu Gospodarczo - Ochronnego LKP "PB" Głównym celem opracowania było dokonanie analizy i oceny stanu lasu oraz dotychczasowych kierunków i metod zagospodarowania , pod kątem realizacji funkcji lasu ekologicznych, hodowlanych i społecznych.
- ✓ Konsultacja z Radą Naukowo - Społeczną LKP „PB” w dniu 10.12.201 Or. wypracowanych Założeń do sporządzenia projektu planu u.l. wraz z Programem Ochrony Przyrody i prognozą.
- ✓ Zwołanie Konferencji Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na Obszarze Natura 2000 „Puszcza Białowieża” w planowaniu urzędniowym. Przedmiotowa Konferencja odbyła się w dniach 19 - 20 maja 2011 r. w Białowieży.
- ✓ Zorganizowanie warsztatów Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na Obszarze Natura 2000 „Puszcza Białowieża” w planowaniu urzędniowym dla służby leśnej (leśniczych) Nadleśnictw: Białowieża, Browsk, Hajnówka w dniu 17 czerwca 2011 r.
- ✓ Wydanie Decyzji Ministra Środowiska w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa będącego w zarządzie Nadleśnictwa Białowieża, (Browsk i Hajnówka w oczekiwaniu na zatwierdzenie). Wniosek o uznanie lasu za ochronny został wykonany zgodnie z Art.16 ust. 2 Ustawy o lasach i Zarządzeniem nr 61 Generalnego Dyrektora L.P. z dn. 12.11.2007 r. w sprawie sporządzenia wniosku o uznanie lasu za ochronny lub pozbawienie go tego charakteru.
- ✓ Zwołanie narady roboczej, której celem było ujednoczenie zaleceń ochronnych w nadleśnictwach LKP „PB”. Spotkanie zwołano w dn. 13,14 października 2011 r. po otrzymaniu uwag do projektu PUL od Organizacji Pozarządowych.
- ✓ Rozpoczęcie procesu konsultacji projektu planu u.l. z organizacjami ekologicznymi i przedstawicielami środowisk naukowych.
- ✓ Zwołanie posiedzenia Narady Techniczno - Gospodarczej w dn. 19,20 listopada 2011 r., której zadaniem było dokonanie oceny projektu planu urzędniowego w

przyszłym okresie gospodarczym (m.in. w sprawie ochrony przyrody, ochrony lasu, potrzeb w zakresie małej retencji, projektowanego etatu zabiegów hodowlano-ochronnych, wytycznych w sprawie sposobów zagospodarowania dla gospodarstwa specjalnego, oraz w zakresie techniki hodowlanej).

Wszystkie ustalenia z ww. Konferencji, spotkań roboczych i przeprowadzonych konsultacji były przekazywane na bieżąco wykonawcy projektu planu u.l.

W. Niedzielski Nadleśniczy Nadleśnictwa Białowieża, zaprezentował uwagi i opinie do projektu planu urządzenia lasu oraz Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Białowieża. Przedstawił stanowisko L.P

D. Skirko Nadleśniczy Nadleśnictwa Browsk - zaprezentował uwagi i opinie do projektu planu urządzenia lasu oraz Programu Ochrony Przyrody - Nadleśnictwa Browsk. Zaprezentował stanowisko L.P.

G. Bielecki Nadleśniczy Nadleśnictwa Hajnówka - zaprezentował uwagi, opinie do projektu planu urządzenia lasu oraz Programu Ochrony Przyrody - Nadleśnictwa Hajnówka. Przedstawił stanowisko

M. Masłowski Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej RDLP w Białymstoku przedstawił uzasadnienie Dyrektora RDLP w odniesieniu do rozpatrywanych propozycji zadań hodowlano ochronnych w LKP „Puszcza Białowieska”. Przedstawił informację w jaki sposób zostały uwzględnione uwagi i wnioski wniesione do projektu planu oraz Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka.

Proponowane w projekcie planu urządzenia lasu działania hodowlane mają charakter działań ochronnych, poprzez sprzyjanie zachowaniu różnorodności biologicznej oraz genetycznej drzew i drzewostanów puszczańskich. Poprzez skuteczne odnowienie gatunków drzew leśnych możemy zachować dla ekosystemu i przyszłych pokoleń najcenniejsze populacje. W tak cennym przyrodniczo obiekcie istotne jest zachowanie struktury i funkcji siedlisk przyrodniczych, w szczególności zachowanie trwałości ekosystemów leśnych poprzez zachowanie zróżnicowania faz i stadiów rozwojowych poszczególnych typów lasu.

Wydzielenia drzewostanowe w Puszczy są bardzo zróżnicowane pod względem struktury wiekowej, gatunkowej i stanowią mozaikę faz rozwojowych. Proponowane zabiegi hodowlane (czyszczenia, trzebieże) dotyczą młodszych drzew i są planowane we fragmentach wydzieleni z wyłączeniem drzew ponad 100 letnich. Zabiegi te mają między innymi na celu regulację składu gatunkowego drzewostanów na korzyść gatunków

typowych dla siedlisk przyrodniczych. Dotyczy to grądów na których poprzez redukcję nadmiernego udziału gatunków sukcesyjnych dążymy do zachowania lub uzyskania właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego.

Zastosowana zasada bardzo daleko idącej przezorności wpłynęła na całkowite wyłączenie (w trzech nadleśnictwach) z cięć odnowieniowych i pielęgnacyjnych drzewostanów na siedlisku przyrodniczym 91 DO o pow. 950 ha. Natomiast na siedliskach przyrodniczych: 91EO o łącznej pow. 4605 ha, wyłączono z cięć pow. 4290 ha, pielęgnację zaplanowano na pow. 11 ha, cięcia ochronne (ze względu na zły lub niezadowalający stan) na pow. 304 ha. 91FO o łącznej pow. 14 ha, wyłączono z cięć pow. 9 ha, cięcia ochronne (ze względu na zły lub niezadowalający stan) zaplanowano na 5 ha. 9110 o łącznej pow. 4 ha, cięcia ochronne polegające na usunięciu drugiego piętra i podrostów grabowych zaplanowano na całej powierzchni (dotyczy wyłącznie Nadleśnictwa Białowieża). Siedliska Lł, OIJ, LMb, BMb zostały w całości wyłączone z cięć odnowieniowych. Prace pozyskaniowe nie będą obejmowały drzew zasiedlonych przez ciepłolubne gatunki saproksyliczne oraz "perspektywicznych" z punktu widzenia ciągłości warunków rozwojowych.

Nie wykonywanie zabiegów gospodarczych w okresie lęgowym ptaków (od 1 marca do 31 sierpnia) dotyczy działań mających na celu chwytanie, zabijanie, bądź też niepokojenie ptaków i niszczenie ich gniazd i jaj. Powyższe jest transponowane do znowelizowanej Ustawy o ochronie przyrody w artykule 52 (Dz.U.2004 nr 92 poz.880 z późn. zm.) Jednakże już w artykule 52a niniejszej Ustawy "Gospodarka leśna nie narusza zakazów, o których mowa w art. 52 ust.1 pkt 1,3-5 i 11, jeżeli jest prowadzona na podstawie planów, które zostały poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, obejmującej oddziaływanie na dziko występujące populacje gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronionych gatunków ptaków oraz ich siedlisk. Aktualnie, wraz z realizacją projektu planu urządzenia lasu, taka ocena będzie wykonana.

Projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictw Leśnego Kompleksu Promocyjnego "Puszcza Białowieńska" jest dokumentem, który sporządzono zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi, ustaleniami zapisanymi w protokołach z Komisji Założeń Projektu Planu, Narady Techniczno - Gospodarczej oraz w oparciu o projekt Planu Zadań Ochronnych dla Obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieńska. Zaproponowana wielkość zadań ochronnych i hodowlanych wynika ze stwierdzonych potrzeb ochronnych. Dlatego też wykonano pełną inwentaryzację, zidentyfikowano obszary szczególnie chronione, nie wymagające jakichkolwiek zabiegów hodowlano-

ochronnych, oceniono potrzeby hodowlane. Kierując się optymalizacją wynikającą z prawa i zasad obowiązujących w LKP "PB" zaproponowano górną granicę możliwego do pozyskania drewna.

R. Ziemblicki - Dyrektor RDLP w Białymstoku poinformował, że analizę rozwiązań alternatywnych i wybór najkorzystniejszego wariantu w opracowanym dokumencie przeprowadzono podczas całego procesu planistycznego (*Komisji Założeń Planu, Narady Techniczno Gospodarczej, szkoleń i spotkań roboczych oraz konferencji „Zróżnicowanie form ochrony ekosystemów na obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska w planowaniu urządzeniowym”*) w którym brali udział również przedstawiciele społeczeństwa i środowisk ekologicznych. Optymalne rozplanowanie cięć odnowieniowych i pielęgnacyjnych, regulowane etatem pozyskania, jest pochodną potrzeb wynikających z celów hodowlanych i ochronnych i ma zapewnić w maksymalnym stopniu ochronę cennego ekosystemu. Wariantowanie planu pod kątem wymagań ochrony środowiska przeprowadzone zostało podczas opracowywania programu ochrony przyrody. W dokumencie tym zamieszczono zalecenia modyfikujące prowadzenie gospodarki leśnej, przedstawiono metody ochrony rzadkich i chronionych gatunków, jak również podano zalecenia mające na celu ochronę siedlisk przyrodniczych. W Nadleśnictwach LKP "PB" głównym celem projektu planu jest ochrona oraz zachowania cennych zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem wymogów dotyczących obszarów Natura 2000, a także różnorodności biologicznej oraz kierunków w zakresie rozwoju funkcji społecznych. Cel ten jest realizowany przez ustalone cele szczegółowe. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku wystąpiła do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (*zgodnie z Art. 54 ust. 1 Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*) o zaopiniowanie projektów planów u.l. w/w nadleśnictw wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Projekty planów urządzenia lasu Nadleśnictw: Białowieża, Browsk i Hajnówka na lata 2012 - 2021 wraz z Prognozą oddziaływania planu na środowisko zostały pozytywnie zaopiniowane przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (w zał.).

W związku z powyższym, należy stwierdzić, że przedstawiona wersja planów urządzenia lasu dla Nadleśnictw: Białowieża, Browsk i Hajnówka zawiera optymalne,

możliwe do zastosowania rozwiązania i nie wpływa znacząco negatywnie na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000".

*Przewodniczący
Komisji Projektu Planu*

Ryszard Ziemblicki

*Notowała Maria
Protasiewicz
Załączniki szt. 13*

Warszawa, dnia 21 lutego 2012 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

DL-lpn-612- 7/7241/12/JŁ

DECYZJA

Na podstawie art. 16, ust. 1, ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn. zm.) oraz art. 104 k.p.a., po rozpatrzeniu wniosku Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 28 listopada 2011 r. (data wpływu 30 listopada 2011 r.), znak: ZU – 7024-11/11, postanawia się co następuje:

- I. Pozbawia się charakteru ochronnego, z dniem bezpośrednio poprzedzającym dzień uprawomocnienia się niniejszej decyzji, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, położone w Nadleśnictwie Browsk, określone decyzją Ministra Środowiska (znak: BOA-lplo-242/2067/2002) z dnia 29 sierpnia 2002 r., w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Browsk.
- II. Uznaje się za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, o powierzchni łącznej 15 756,26 ha, położone w Nadleśnictwie Browsk, w obrębach leśnych Browsk, Lacka Puszcza, Narewka, jak niżej:
 - 1) w obrębie leśnym Browsk, o powierzchni łącznej 4 282,85 ha, w tym:
 - a) lasy wodochronne - o powierzchni łącznej 405,51 ha, w oddziałach: 1At; 3Ak; 262Ba-h; 263n; 266b,c,f,g,i,k,s,z,j,x,kx; 267l; 268a,i,k; 269Af,l,o,s,x,cx,gx-ix; 269Bc,l-n,p; 270g-n,r,t,w-z,ax-dx; 271b,g,h,k-n; 272g,n,p,r; 273m-o,s,t,x,ax,bx; 273Fa-d,f-h; 274a-j,n-t,w,y,z,ax; 274Aa; 275a,c-f,h-r; 275Fa,c-f,i,j,l-s; 276k-m; 277a, k, o, p; 278b-f,h-k; 278Fa,b,d,f,h,l,o-r; 279a-c,g-j,r,w; 280f; 281r,t,y,z; 282f,j-l; 793a,d; 794Ai,j,n; 794Bf; 795Dc; 808f-h,l,p,r; 810c; 811a,b,g,j,n,p; 813Ac; 814d,i; 815g,i,j; 816h-j; 818i,j,y,bx,gx,ix,jx; 819h,k,l,n,p; 820f-l; 821Aa,c,d; 821Ba,d,g,i,m,n; 824c,d,f;
 - b) lasy wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 1 704,97 ha, w oddziałach: 1Aa-r,w,y,z; 1Ba,b,f,i; 2Aa-i; 2Ba-g; 2Ca,d,g; 2Db,c,i-l; 3Ac-g,i; 3Bd; 4Ah,j; 5Ai,r,s,w,y,ax; 8Ah; 9Ac,d; 9Cc-h; 10Ab-d,g; 13Aa-c,g; 13Ba-c,h,k; 14Df; 15Bg,h; 15Cc-f,h-j; 15Dc,d; 16Aa,c-f,h,j; 16Bb,d,f,j; 16Ca,b,f-h; 16Dc,d,g; 17Aa,f,h; 17Bb-d,g; 17Da-c,f-h; 18Aa-g; 18Bc-j; 18Ca-f; 18Da-g; 19Aa-d; 19Ba-d; 24Aa,f,g; 24Ba-f; 24Ca-j; 24Dc,d,f,i; 25Aa,d,g; 25Bb,d; 25Ca-c; 25Dd; 26Aa-c,f,g; 26Bb; 26Cb,d,h; 27Bc,f,h,i; 28Aa-g; 28Bc; 28Cb,c; 28Dc; 36Aa-c; 37Aa-g,j,k; 37Ba,g; 37Ca-h; 37Dc,f,g; 38Ab-d; 38Bi,k; 38Ca; 38Dc,-k; 39Cd; 40Ag-i; 40Bg; 41Ah,i,k; 41Ba,b,f,g,j; 42Bb,c,f; 42Ca; 48Aa-h; 48Bf-k; 48Ca,b,f-r; 48Da-k; 49Aa,i,k; 49Bc; 49Cb; 50Ba; 51Ab; 51Bf-i; 51Da,f-h,j,k,m,n; 52Ca-i,k; 52Da,b,d-g; 53Ca-j; 62Ac-g; 62Ba,b; 62Ca-c,h,i; 63Ag; 63Bi; 63Ca,b,d; 63Db-d; 64Aa,b; 64Ba-g; 64Cb-h; 65Ac-k; 65Bb,d-i,k; 66Ag; 66Bi; 67Aa; 67Ba,i-m; 67Ca,c,d,g; 68Aa,c-g; 68Ba,d,m,o,p; 69Aa-h,j; 69Bg-i; 69Ca,b,d,f,i,m; 69Dc-f; 80Ah; 80Ba,f,g; 80Cg; 81Ad,f; 81Ca,c,f; 81Dc,f; 82Aa,b,f; 82Ba-h; 82Ca-c,f-k; 82Da-i; 83Db,c,g; 84Bd,f,g; 84Ca-c,f-h; 84Db,f-i; 85Aa,b,f,h,i; 85Ba-h; 85Ca,b; 85Dp,t,z; 85Ea,c,f,i; 85Ff,g; 265r,s; 266h,r; 267f; 269Afx; 273h; 795Ab; 795Bd-g; 795Cd,h,i; 795Fa,i; 797Aa,c,g-i,k-n; 797Bi,k; 798a,f,g,j,m,t,x; 805t,y; 816r,t,z,ax; 822b,c,f,h,j,m,n,p-t,w;
 - c) lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 2 003,56 ha, w oddziałach: 1Bh,j,n,o; 2Cb,c,f,h-j; 2Da,d-g,m-o; 3Aa,b,j; 4Aa-g; 5Ab,c,k,o,x,z; 8Ag; 9Aa,b,f,h-k;

- 9Ba,d,h-k; 9Ca,b; 9Da-i; 10Aa, 13Ad,f,h,i; 13Bd,g,i,j; 4Da; 15Ba-f; 15Ca,b,g; 15Da,b; 16Ag,i,k,l; 16Bc,g-i,k; 16Cc; 16Da,b,f; 17Ag,i,j; 17Bf,h; 17Ca-c; 17Dd; 18Ba,b; 18Di,j; 19Af,g,j,k; 24Ab-d; 24Bg; 24Da,b,g,h; 25Ac,f,h-j; 25Ba,c; 25Cd,f; 25Da-c,f-h; 26Ad; 26Ba,c-f; 26Ca,c,f,g,i; 26Da-g,i; 27Aa,b,d-g; 27Ba,b,d,g; 27Ca-i; 27Da,c,d; 28Ah; 28Ba,b; 28Ca,d,f; 28Da,b; 36Ak; 36Ba; 37Ah,i; 37Bb-f,h; 37Ci,j; 37Da,b,d; 38Aa,f; 38Ba-c,g,h; 38Cb-i; 38Da,b; 39Aa-c,g-k; 39Bb-f; 39Ca-c,f; 39Da,b; 40Aa-c,f; 40Bb-f; 41Aa-c,f,g,j; 41Bd,i; 42Aa-c; 42Bd,g; 42Cb-t,w-z,ax; 49Ab-h,j; 49Ba,b,d-g; 49Ca; 49Da-m; 50Aa-i; 50Bb-g; 50Ca-i; 50Da-j,l-p; 51Aa,c-h; 51Ba-d,j; 51Ca-j; 51Db-d,l; 52Dc; 62Aab; 62Bd,f,j; 62Cd,f,g; 63Aa-f; 63Ba-h; 63Cc,g-i; 63Da,f-h; 64Ac-i; 64Ca; 65Aa,b; 65Ba,j; 66Ab-f,h,j-m; 66Bb-h; 67Ab-d,j-l; 67Bb,c,f-h; 67Cb,i; 68Ab,h,i; 68Bb,c,g-i,k,l,n; 69Ch,j,l,n; 69Da,b,g-k,n; 80Aa,d; 80Bb-d; 80Ca-d; 80Da,c; 81Aa-c,g; 81Ba; 81Cb,d; 81Da,b,d; 82Ac,d,g,h; 82Cd; 83Da,d; 84Ba-c; 84Cd; 84Da,c; 85Ac,d,g; 85Bi; 85Df,j,o,r,s,w-y; 85Eb,d,g,h,j; 85Fa,b,h,i,k,n,p; 264a-c,f-h,j-p; 265a-h,j-p,t,w,x,fx; 267a-d,g; 272z,ax,bx,dx; 794Ba; 795Aa; 795Bh,i; 795Cb,c,f,g; 795Fb,c,f-h; 797Ab,j,o-r; 797Ba-h,j; 798b-d,h,k,l,o-s; 804a-c,f,i-p,s,w; 805a-k,m,n,p,s,x,z,ax,cx,fx,gx,ix,jx; 812a,b,d,g-j; 816p,s,y; 822a,k,o,x,y;
- d) lasy glebochronne, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 1,50 ha, w oddziałach: 281fx,hx;
- e) lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 10,68 ha, w oddziale 27Df;
- f) lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 6,01 ha, w oddziale 16Ab;
- g) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 45,49 ha, w oddziałach: 1Bl; 25Ab; 28Bd; 36Al; 36Bb; 38Bd; 39Cg; 41Bh; 65Bc; 66Aa; 69Bc,d;
- h) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 105,13 ha, w oddziałach: 1Bc,d,k,m; 3Al; 14Db-d; 16Ba; 16Cd; 17Ab-d; 18Dh; 25Bf; 26Ah; 27Db; 36Ag-i,m; 36Bc-h; 48Ba-d; 69Ba,b,f;
- 2) w obrębie leśnym Lacka Puszcza, o powierzchni łącznej 6 159,29 ha, w tym:
- a) lasy wodochronne - o powierzchni łącznej 26,23 ha, w oddziałach: 22Aa; 22Ba-c,l,z; 47Az,ax; 61Dc,d,n,o; 777Ba,b; 778Aa; 782Aa; 783Fb,c; 784Ab,d; 784Dj; 800a,b,d,h,j; 828h;
- b) lasy wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 1 850,98 ha, w oddziałach: 22Aa,b; 22Bcx,jx,kx; 22Cd,g,l-o; 22Da,c,g; 23Ac,f,h,k,l; 23Bh,j,k; 23Ca; 23Da-c,g,h; 33Ab-n; 33Cb-g,l; 34Ad-g; 34Ba,b,d,f; 34Cl,o,p; 34Da,d; 35Ad,f; 35Ba-c; 35Ca,b,d; 35Da; 44Ca,c,d; 44Da-d,g-i,n; 45Ah,i,o,y; 46Bo,p,s; 46Cd,k; 47Ax,y; 54Aa-c,g,j-l; 54Ba-c,f,g,j; 55Ai; 55Cb-d,i; 55Da,b,f,g,j-m; 56Ab,d,g,i; 56Bi; 56Cb,d,f,g,j,k; 56Dc; 58Ac,h; 58Bb,c,g,k; 58Cb,c,f,g,j,k,n,p; 58Dj,k; 59Aj,k; 59Bh,i; 59Cb; 59Db; 60Aa,d,f,h,i; 60Bg-i,k,m; 60Da,b,j,k; 61Cd; 61Dp; 740Ab,d,g; 740Bh; 740Cax; 741Ab,c,f,g,j,k; 741Bg,h; 742Dd; 743Bh,j,l; 743Cd,f,g; 744Af-h,l-r,t,y,z,ax-gx; 745Ak; 745Ba,d,h-k; 745Ca,k,l; 746Ac-h; 746Bb,d,f; 746Da,b,d,f; 747Ac; 747Ba-h; 747Ca-f; 747Da-d,g-i; 748Ab-k; 748Bc,d,f; 748Cb,f; 748Db-g; 749Aa,c,f; 749Ba-f; 749Cg,h; 749Da; 750Aa-h; 751Aa-g; 751Ba-g,j; 751Cc-f; 751Dg,i,k; 752Bb,c,j; 753Ab,c,f-i; 753Ba; 754Ad,f,j; 754Ca,d,f,g; 755Ab-f,j; 755Bf; 755Cc,d; 755Df; 756Bd; 757Aa-g,i-k; 758Ab,f,g; 758Cb,d,f,h,i; 758Dc,d; 759Ba,c,f,g; 759Cb,c,h; 759Dg; 760Ad,f; 760Ba-f; 760Db-d,h; 761Ab-d; 761Bd; 763Aa; 763Ba; 763Dd; 764Ac,g,h,j; 764Bd,f,h-j,l-o; 764Ca; 764Dc-g,j,l; 765Aa,f; 765Bf; 765Cb; 765Da,b,f; 766Aa,b,i; 766Bd,g,h; 766Cb; 767Cb; 767Dd; 768Aa; 768Ba-c,g,h; 768Di,l,n-p; 769Aa,b,d-g; 769Ba,c-f,h-j; 769Cd-h,j; 769Dc-m; 770Aa-d,g,h; 770Bh; 770Cd-j; 770Df-h; 771Ba,d,g,i,j; 771Ca,d; 771Db,c,f; 772Af,i; 773Bh-j; 774Ad,f; 774Bf,g; 774Cf,h,j; 775Aa-c,f,g; 775Ba-i; 775Db,c,j; 776Aa,f,g; 776Bb-l; 776Cd; 776Df-j; 777Ab; 777Bb,f; 777Cb-i; 778Bb; 778Dg;

- 779Bc; 779Cd,g; 780Ag; 780Bc,d,g; 781Ab; 781Ca,b,f; 781Da-f,i; 782Aa; 783Ag,j; 783Bm; 784Bk; 784Cj; 784Dd,f; 800p,t; 801c-h,k,l,o,r; 802f,i; 803b; 825b,f-i,k,p,s; 826a,j-l,n,p,r; 827c,g,k,l,n;
- c) lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 3 584,80 ha, w oddziałach: 22Ac-l; 22Bn,p-t,ax,bx,dx,fx-ix,lx; 22Ca-c,f,h-k; 22Db,d,f,h,i,k,l; 23Aa,b,d,g,i,j,m; 23Ba-g; 23Cb-g; 23Dd,f; 33Ba-g,i; 33Ca,h-k,m-r; 34Ah-j; 34Bc; 34Ca-k,m,n,r; 34Db,c,f-j; 35Aa-c,g; 35Bd; 35Cc,f; 35Db-f; 44Aab; 44Ba,c-f; 44Cj,k; 44Dj-m,o; 45Aa-g,j-l,n,t,w,x,z,ax,bx; 45Ba-j; 45Ca-d; 45Da-f; 46Aa-c; 46Ba-m,r,t; 46Ca-c,f-j,l,m; 46Da-g; 47Aa-w; 47Bk-o; 47Ca-r; 47Da-s; 54Ad,f,h,i; 54Bd,h,i,k; 55Ag,h,j,k; 55Ca,f-h,j,k; 55Dc,d,h,i; 56Aa,c,f,h,j; 56Ba-f,h; 56Ca,c,h,i,l; 56Da,b,i,j,l-n; 58Aa,b,d-g; 58Ba,d,f,h-j,l; 58Ca,d,h,i,l,m,o; 58Da-c,f-i; 58Ea,d-h; 59Aa-i; 59Ba-g; 59Ca,c-p; 59Da,c,f,i-l; 60Ab,c,g,j-o; 60Ba-f,j,l; 60Ca-i; 60Dc-f,h,i,m; 61Aa-g; 61Bc-f,k,l,o; 61Ca,b,g; 61Df,s; 740Aa,c,f; 740Ba,b,g,i-n; 740Ca,l-y,bx,cx; 741Aa,d,h,i; 741Bb-f,i; 742Aa-i; 742Ba,c-g; 742Ca-d; 742Da-c; 743Ab-g; 743Bd,k; 743Ca-c; 744Aa,d,i-k,s,w,x; 745Aa-j; 745Bb; 745Da-j,m-p,s-w; 746Aa,b; 746Ba,c; 746Dg,h; 747Aa,b; 747Df; 748Aa,l; 748Ba,b; 748Ca,c,d; 748Da,h,i; 749Ab,d,g,h; 749Ca-f,i,j; 749Db-d; 750Ai,j; 751Ah-j; 751Bi; 751Ca,b; 751Dc,d; 752Aa,b; 752Ba,d-i; 752Da-j; 753Ad,j,k; 753Bd; 753Ca-d; 754Aa-c,g,i,k-m; 754Ba-d; 754Cb,c; 755Aa-g-i; 755Bb-d,h; 755Ca,b; 755Db,d,g; 756Aa; 757Ah; 758Aa,c,d,h; 758Ba-c; 758Ca,c,g; 758Db,f,g; 759Aa; 759Bb,d,h-l; 759Cf; 759Da-f,h; 760Aa-c,g,h; 760Bg; 760Ca-c; 760Da,f; 761Aa,f-j; 761Ba-c,f; 761Ca,b; 761Db,c; 763Bc,d; 763Ca-d; 763Db,c; 764Ab,d,f,i; 764Ba,b,k; 764Cb-d; 764Da,b,h,i,k,m,o; 765Ab-d; 765Ba-d; 765Ca,c,d; 765Dc,d; 766Ac-f,h; 766Ca,c,f,g; 766Db-d; 767Aa-d; 767Ba-f; 767Ca; 767Da,b,f,h; 768Ab; 768Bd,f; 768Df-h,k,m; 769Ac; 769Bb,g; 769Ci; 770Bg,i,k; 770Di; 771Ac-f; 771Bb,c,f,h; 771Cb,c; 771Da,d,g; 772Ad; 773Bk; 774Aa-c,g,h; 774Ba-d,h; 774Cb-d,g,k,m,n; 775Ad,h-j,l; 775Ca-h,j; 775Da,d-i; 776Ab-d,h; 776Ba; 776Ca-c,f; 777Aa,c,d,g; 777Bd; 778Ad-k; 778Ba,c,d; 778Da-d,h,i; 779Ab,c; 779Ba,b,d; 779Cb,c,f; 780Ab-f,h; 780Bf,h-j; 780Ca-j; 780Da-j; 781Ac-h; 781Cc,d,g,h; 781Dg,h,j,k; 782Ab,c; 783Aa,f; 783Ba,b,d,l; 784Af; 784Bo; 784Ci,k,l; 800n,o,r,s,w-z,ax; 801a,b,j; 802a-d; 803a,c,f-h; 825d,j,m,n,t; 826b-i,m,o; 827a,b,d,h-j,m,o;
- d) lasy glebochronne, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 0,21 ha, w oddziale 740Ah,i;
- e) lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 3,14 ha, w oddziale 33Bh;
- f) lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 5,11 ha, w oddziale 770Af;
- g) lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 26,26 ha, w oddziałach: 763Bb; 763Da;
- h) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 276,53 ha, w oddziałach: 23Cm; 55Ac-f; 743Aa; 743Bf; 746Cc,g; 752Ad; 752Ca,b; 753Bh,i; 753Da,c-f; 754Bf,h; 754Da,c; 755Ba; 755Dc; 756Ac; 758Bd,f,h,j,k; 759Ac-f,h,i; 759Cd,g; 761Da; 762Ac; 762Bb-d; 767Dg; 773Aj,k; 778Cb,c; 778Df,j; 781Bf; 782Af,i; 782Bb,c,f;
- i) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 386,03 ha, w oddziałach: 22Dj; 23Ch-l; 33Aa; 34Aa-c; 55Aa,b; 743Ba-c,g,i; 745Cc-i; 746Ai,k; 746Ca,b,d,f; 751Bh; 751Da,b,f,h,j; 752Ac,f; 752Cc,d,f; 753Aa; 753Bb,c,f; 753Db,g-i; 754Bg; 754Db,d; 755Bg; 755Da; 756Ab,d; 756Ba,b; 758Bg,i; 758Da; 759Aj; 759Cb,c,h; 761Dd; 762Aa,b,d,f; 762Ba,f,g; 766Ba-c,f; 767Dc,i; 768Ca-g; 768Dj; 772Ab,c; 773Ag-i; 773Bl; 776Db-d; 778Ca,f-h; 781Bb-d,g,h; 782Ad,g,h; 782Ba,d,g-i;

3) w obrębie leśnym Narewka, o powierzchni łącznej 5 314,12 ha, w tym:

- a) lasy wodochronne - o powierzchni łącznej 1,38 ha, w oddziałach: 73Djx; 96Bd,g;
- b) lasy wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 1 363,77 ha, w oddziałach: 57Aa,c,d,i,j,l; 57Bb,c; 57Ca,c,f; 57Da-c,f,h,i; 74Aa,b,d,h; 74Bj; 76Ba,b; 77Ad,g; 79Ca-d,g-j,l,m; 79Df; 92Ah; 92Cb,c,f,i-n,t; 93Cd,f; 93Da,d,f,h-j; 94Ab,c; 94Bj,k; 94Ca,c,d,i-m; 94Dd-i; 95Ah; 95Bg-k; 95Cl; 95Db,c,g,h,j,k; 101Af; 101Dc,d,h,j; 102Dh; 103Aj; 103Bb-d,h,i; 103Ca-c,i; 103Dc,f; 103Eb-f,h,i; 117Aa-g,i,j,m-o,r; 117Ba; 117Cb-h,j; 118Aa-h,j,k,m; 118Ba-f,h,j-l; 119Aa-c,f-h; 119Ba-h; 119Ca-k; 119Da,d-l; 120Ab-i; 120Ba-c,f,h,n,o; 120Ca-g,i; 120Da,h,n; 121Ac-g; 121Bd,h; 121Cb-j; 121Db,c,g; 122Ad,f; 122Bg; 122Da,b,g,h; 123Ca,c,f; 123Dc-g,i; 124Ab; 124Ca; 124Da,g; 125Cf,h,i; 126Bi,j; 126Da,b,f,j; 127Al; 127Ba; 127Cc,d,h; 128Bj; 129Ab-d,g; 129Cd,g; 147Ba,d; 147Cs; 149Ba-c,g; 149Cc,d,h; 149Dg; 150Aa,b,d,g-i,k,m,n,p; 150Ba,c-f,h; 150Ca-g; 150Df,g; 151Aa-d,g-l; 151Bc,d,g-i,k,l; 151Cb,d-g; 151Da-l; 152Ad; 152Cf,h,i; 153Bd,f; 153Cc; 153Da,c,g,i,j; 155Ak,m; 155Cg,i,j; 156Bf; 156Da-i; 157Cf,g; 157Dc,f; 178Ac,h-k; 178Cc,f,h; 179Ca,i; 179Db,f-h,l; 180Af,h; 180Ba,b,i; 180Cc-f; 180Db-d; 181Ab,d; 181Bc,f; 181Ca-c,f; 181Db-g,i; 182Ag,h; 182Ba-h,j; 182Cb-i; 182Df,g; 184Aa,b,f-j; 184Cf,g; 187Ba-d; 187Dc,d,g-k; 188Aa-f; 188Bb,d; 188Ca,c-g; 188Da,b;
- c) lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, o powierzchni łącznej 3 741,08 ha, w oddziałach: 57Ab,c,f,h,n-r,w,x; 57Ba,d; 57Cd,g-k; 57Dd,g,j-l; 73Aa-c; 73Ba-d; 73Ca-c; 73Da-h; 74Ac,f,g; 74Ba-i; 74Ca-d; 74Da-f; 75Aa,b,d-h; 75Ba-d; 75Ca-h; 76Aa-h,j; 76Bc-h; 76Ca-c,f-j; 76Da-d; 77Aa-c,f; 77Ba,b; 78Aa,c,f,g,i-r-w,z,fx; 78Bb-f; 78Ca; 78Da; 79Aa,b; 79Ba-d; 92Aa-g,i,j; 92Ba-f; 92Cd,g,h,o-s; 93Aa-j; 93Ba-l; 93Ca-c; 93Db,c,g,k; 94Aa,d; 94Ba-i; 94Cf-h; 94Da-c; 95Aa,c-g,j; 95Bb,d,f,l; 95Ca,c-g,i-k; 95Da,d,f,i; 96Aa,c,g; 96Ba-c; 96Ca-g; 96Da-f; 97Aa-c; 97Ba-c; 97Ca,b; 98Ab-i; 98Ba,b; 98Ca-d; 99Aa-c,f,h; 99Ba-g; 99Ca-c; 99Da,b; 101Ab,g-i,k,l,n; 101Bc,g,h,l,m; 101Ca,b,d; 101Da,b,f,g,i; 102Aa-d; 102Bb-j; 102Ca-g; 102Da-g; 103Ac-i,k; 103Bg,j,k; 103Cd-h,j; 103Da,b,d,g-i; 103Eg,j; 117Ah,p,s,t; 117Bb-f; 117Ci; 119Ad; 119Db,c,m; 120Aa; 120Bd,j-m; 120Ch; 120Db-g,i-m,o; 121Aa,b; 121Ba-c,f; 121Ca; 121Da; 122Aa-c,g; 122Ba-f,h,i; 122Ca,b; 122Dc,d; 123Aa,b; 123Ba-d; 123Cb,d,g; 123Da,b,h; 124Aa; 124Ba; 124Cb,c,f; 124Db-f; 125Ba,b; 125Ca-d,g,j-m; 125Da-g; 126Aa-g; 126Ba-h; 126Ca-k; 126Dc,d,g,i; 127Aa-k; 127Bb-f; 127Ca,b,f,g,i-k; 127Da-j; 128Ab,c; 128Ba-i; 128Ca-d,g; 128Da-f,h-k; 129Af,p; 147Aa-d; 147Bb,c; 147Ca-d,j,n-r,t,w,ax,bx; 147Da; 149Af; 149Bd,f,h-j; 149Ca,b,f,g,i-k; 149Da-f,h; 150Af,l,o; 150Bb,g; 150Ch; 150Da-d,h,i; 151Bb,f,j; 151Ca,c,h,i; 152Aa,c; 152Bb-g; 152Ca-d,j; 152Da-d; 153Aa-i; 153Ba-c; 153Ca,b,d-h; 153Db,d,f,h; 154Aa,b,d-k; 154Bb-h; 154Ca,b; 154Da,b; 155Aa,c,f-i,l; 155Ba-f; 155Ca-f,h,k,l; 155Da-h; 156Aa,c,d; 156Ba,c,d; 156Ca-c; 157Aa-i; 157Bb-i; 157Ca-d,h; 157Da,b,d; 178Aa,b,d-g; 178Ba-f; 178Ca,b,d,i; 178Da; 179Cj; 179Da,c,d; 180Aa-d,g; 180Bc-h; 180Ca,b; 181Aa,c,f; 181Ba,b,d; 181Cd,h; 181Da,h; 182Aa-f; 182Cj; 182Db-d,h,i; 183Aa-g; 183Ba-d; 183Ca-d; 183Da-d; 184Ac,d,k; 184Ca-d,h; 187Bf,g; 187Da,f; 188Ba,c; 188Dc,d;
- d) lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 11,03 ha, w oddziałach: 12Df; 128Aa;
- e) lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 2,13 ha, w oddziale: 152Cg;
- f) lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 2,78 ha, w oddziale 120Bi;
- g) lasy, stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 45,96 ha, w oddziałach: 101Ao; 101Bd,f,k; 102Ba; 103Ab,m; 129Bc-f; 148Ch; 179Cc,h;

- h) lasy stanowiące ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - o powierzchni łącznej 145,99 ha, w oddziałach: 79Cn; 79Db-d; 101Aa; 101Ba,b,i,j; 103Aa,i; 129Ah-o; 129Ba,b; 129Cb,c; 148Ca-f; 179Cb,d-g; 179Di-k; 180Da; 188Cb.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 16, ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r. Nr 12, poz. 59 z późn. zm.) Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, pismem z dnia 28 listopada 2011 r., wystąpił do Ministra Środowiska z wnioskiem o:

- pozbawienie charakteru ochronnego lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, pozostających w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, położonych w Nadleśnictwie Browsk, określonych decyzją Ministra Środowiska (znak: BOA-lplo-242/2067/2002), z dnia 29 sierpnia 2002 r., w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Browsk, ze względu na aktualizację zasięgu położenia lasów ochronnych w tym nadleśnictwie zgodnie z kryteriami i stanem faktycznym na gruncie,

- uznanie za ochronne lasów Nadleśnictwa Browsk, o powierzchni łącznej 15 756,26 ha, w obrębach leśnych: Browsk, Lacka Puszcza, Narewka, których położenie i powierzchnia została zaktualizowana oraz zweryfikowana merytorycznie podczas prac urzędniowo-leśnych.

Wniosek uzyskał negatywne opinie Rady Gminy Narewka, Rady Gminy Narew oraz Rady Gminy Hajnówka, które w uzasadnieniu podały utratę wpływów z podatku leśnego oraz wg opiniujących już i tak znaczną powierzchnię lasów objętych formami ochrony wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody.

Wnioskowane lasy w pełni odpowiadają warunkom określonym w art. 15 ustawy o lasach oraz w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r., w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. nr 67, poz. 337).

W związku z powyższym uwzględniono w całości wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

Od decyzji niniejszej nie służy odwołanie, jednakże strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się do organu, który ją wydał z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 14 dni od doręczenia decyzji.

Otrzymuje:

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych - 3 egz.

Do wiadomości:

1. Rada Gminy Hajnówka,
2. Rada Gminy Narew,
3. Rada Gminy Narewka.

Warszawa, dnia 05 czerwca 2012 r.

**PODSEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE ŚRODOWISKA
GŁÓWNY KONSERWATOR PRZYRODY**

Janusz Zaleski

ZASTĘPCA DYREKTORA GENERALNEGO
DLA GOSPODARSTWA LEŚNEJ

mgr inż. Jan Szramko

DLP-lpn-611-9/22010/12

**Pan
Adam Wasiak
Dyrektor Generalny
Lasów Państwowych**

Szanowny Panie Dyrektore,

Puszcza Białowiecka jest najcenniejszym leśnym obiektem w Polsce. Lasy Państwowe prowadzą gospodarkę leśną na tym terenie od ponad 85 lat. Działalność leśników dobrze zapisuje się w historii Puszczy, a rosnąca zasobność i różnorodność biologiczna świadczą o zrównoważonym gospodarowaniu i dbałości o ochronę Puszczy.

Objęcie Europejską Siecią Natura 2000 całego obszaru Puszczy Białowieckiej spowodowało konieczność poważnych zmian w prowadzonej dotychczas gospodarce leśnej. Wymogi dyrektywy ptasiej i siedliskowej muszą być bezwzględnie zachowane.

Prowadzenie nawet zrównoważonej gospodarki leśnej na terenie Puszczy spotyka się z coraz bardziej negatywnym odbiorem znacznej części społeczeństwa, uważającej że należy ograniczać działania gospodarcze i pozostawić przyrodę samą sobie. W sprawie tej postulują również organizacje pozarządowe i szerokie kręgi naukowców, a także opinia międzynarodowa.

Wyjście naprzeciw tym oczekiwaniom jest obowiązkiem Ministra Środowiska.

Dlatego też postanowiłem 1 czerwca 2012 r. wstrzymać wykonanie decyzji z dnia 16 maja 2012 r., zatwierdzającej plany urządzenia lasu dla nadleśnictw: Białowieża, Browsk, Hajnówka. Rozpocząłem postępowanie o stwierdzenie nieważności tej decyzji. Ma to na celu wzmocnienie ochrony siedlisk, gatunków i procesów przyrodniczych w ramach realizacji gospodarki leśnej. Proszę Pana Dyrektora o ponowne przeanalizowanie przedmiotowych planów urządzenia lasu tak by uwzględnić potrzebę szczególnej ochrony Puszczy Białowieckiej między innymi poprzez wyłączenie z wszelkich cięć drzewostanów, w których drzewa jednego gatunku w wieku 100 lat i więcej zajmują co najmniej 10% powierzchni oraz weryfikację intensywności zaplanowanych cięć.

Z poważaniem
[Signature]

KANCELARIA DYREKCJI GENERALNEJ
LASÓW PAŃSTWOWYCH
WPEŁNIŁO
2012-06-05
5869/12

PROTOKÓŁ

z Posiedzenia Komisji Projektu Planu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka LKP „Puszcza Białowieska”, która odbyła się 3 października 2012 r.

Komisja Projektu Planu została zwołana przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku celem przedstawienia danych o projekcie planów urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka, prowadzonych konsultacjach społecznych oraz omówienia opinii, uwag i wniosków zgłoszonych do projektu planów urządzenia lasu.

Przewodniczący Komisji Projektu Planu Marek Masłowski - Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej RDLP w Białymstoku

Wykaz uczestników Komisji wg listy w załączeniu.

Przewodniczący obrad **Marek Masłowski** powitał przybyłych gości. Następnie otworzył posiedzenie Komisji Projektu Planu mającej charakter debaty publicznej w sprawie „Projektu planu urządzenia lasu Nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka Leśnego Kompleksu Promocyjnego Puszcza Białowieska” oraz „Prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000 „Puszcza Białowieska”. Stwierdził, że jest to nietypowe spotkanie, gdy spotykamy się po raz drugi na Komisji Projektu Planu (KPP). Poinformował, że przed skierowaniem projektu PUL do zatwierdzenia, dyrektor rdLP sporządza pisemne podsumowanie, zawierające uzasadnienie wyboru właściwego wariantu przyjętego w planie.

Po zatwierdzeniu w drodze decyzji PUL przez ministra właściwego do spraw środowiska, dyrektor rdLP:

1. podaje do publicznej wiadomości informację o zatwierdzeniu i możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz uzasadnieniem i podsumowaniem,
2. przekazuje decyzję do RDOŚ i PWIS,
3. monitoruje oddziaływanie planu ul na środowisko.

Podkreślił, że podczas dzisiejszego posiedzenia podstawowym zadaniem będzie omówienie zgłoszonych opinii, uwag i wniosków do projektu PUL oraz udzielenie

odpowiedzi na opinie o charakterze zastrzeżeń do ustaleń zawartych w projekcie planu u.l. wraz ze wstępnym sformułowaniem uzasadnienia.

Stwierdził, że sporządzony projekt Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska jest zgodny z zaleceniami Ministra Środowiska i ustaleniami Dyrektora Generalnego L.P. Zaproponowana wielkość zadań ochronnych i hodowlanych wynika z wprowadzonych zaleceń. Następnie przedstawił przebieg spotkania:

1. Omówienie podstawowych danych o LKP „PB” oraz Nadleśnictwie Białowieża, Browsk, Hajnówka z zakresu projektu planu urządzenia lasu i Programu Ochrony Przyrody.
2. Przedstawienie przebiegu prowadzonych konsultacji społecznych.
3. Przedstawienie uzasadnienia w jaki sposób zostały uwzględnione uwagi i wnioski wniesione do projektu planu oraz Programu Ochrony Przyrody
4. Dyskusja.

Jerzy Małyшко - przedstawił konieczności opracowania drugiej wersji PUL , którą wykonano w oparciu o wytyczne Ministra Środowiska. Jako wykonawca widzi zagrożenia dla siedlisk. Dziękuje wszystkim za udział w konstrukcji nowego planu.

Janusz Porowski - zaprezentował okoliczności, które wpłynęły na obecny kształt planu. Poprzednia wersja wynikała z potrzeb hodowlanych i ochronnych lasów LKP Puszcza Białowieska, skorelowanych z „Projektem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska”. Aktualna wersja jest technicznym wykonaniem wytycznych przekazanych przez Ministra Środowiska. Stwierdził, że niepewna jest przyszłość szeregu siedlisk w Puszczy, które zależą od człowieka. Przykładem jest fakt włączenia całej Puszczy Białowieskiej do sieci Natura 2000, a wiele gatunków wpisanych do SDF jest związanych z gospodarką. Eliminując cięcia hodow-lano-ochronne godzimy się na ustąpienie ok. 30% gatunków ważnych z punktu widzenia ochrony. Stwierdził, że stracimy w Puszczy siedlisko świetlistej dąbrowy. Poprzedni projekt nie wpływał znacząco negatywnie na środowisko. Były pozytywne opinie RDOŚ i PPWIS. Obecnie zostały wyznaczone nowe kryteria (pismo DLP-lpn-611- 9/22010/12 z dnia 5.06.2012 r.), które zmniejszyły użytkowanie główne do poziomu 46 998 m³/rok na pow. leśnej 50 699 ha. Wpływ planowanych zadań hodowlano- ochronnych w PUL jest raczej niewielki. Zyskują na tym gatunki związane z martwym drewnem. Populacje będą rosnąć, ale tylko do pewnego pułapu. Tracić będą gatunki

światłolubne (np. sasanka otwarta); ciepłolubne dąbrowy—Puszcza była uważana za ostoję-, obecnie to siedlisko wycofuje się. Podkreślił, że aktywna ochrona może utrzymać to siedlisko; włośchatka - z uwagi na grądowanie siedlisk oraz rozpad starych drzewostanów iglastych, zwłaszcza świerkowych, które w znacznej mierze zależały w przeszłości od człowieka. Przedstawił analizę uwag zgłoszonych przez organizacje pozarządowe, które stwierdziły, że nie widzą żadnej różnicy między poprzednimi projektami planów, a obecnymi dla LKP PB, gdyż powieliły swoje uwagi z poprzednich konsultacji. Skorygowany projekt PUL został wykonany wg wytycznych Ministra Środowiska.

Marek Masłowski - ta sytuacja jest trudna. Powinniśmy zacząć od planu ochrony BPN, PZO , planu obszaru Natura 2000. Możliwe więc jest, gdy zostaną zatwierdzone ww. dokumenty, to spotkamy się na kolejnej KPP. Prace nad PZO dobiegają końca.

Maria Protasiewicz - omówiła przebieg konsultacji społecznych , które odbyły się w trakcie prac nad weryfikacją projektu PUL. Przedstawiła stanowisko RDOŚ w sprawie ponownych konsultacji. Poinformowała, że 22 sierpnia 2012 r. w BIP RDLP w Białymstoku oraz w dniu 27 sierpnia 2012r. w prasie lokalnej (Kurier Poranny) zostało umieszczone do publicznej wiadomości ogłoszenie, że od dnia 28 sierpnia 2012 roku na okres 21 dni, w siedzibie nadleśnictw Białowieża, Browsk, Hajnówka wyłożone zostaną do publicznego wglądu projekty Planu Urządzenia Lasu na lata 2012-2021.Zaprezentowała opinie wydane przez RDOŚ i PPWIS w Białymstoku. Podczas 21 dniowego okresu wyłożenia projektu Planu Urządzenia Lasu odnotowano opinie, uwagi i wnioski dotyczące przyrodniczych warunków gospodarki leśnej, celów i zasad ich realizacji oraz zadań wynikających z programu ochrony przyrody. Wpisów dokonali mieszkańcy społeczności lokalnej, organizacje ekologiczne, instytucje samorządowe. Dyrektor RDLP w Białymstoku jako organ właściwy do rozpatrzenia uwag i wniosków wystosował do osób zainteresowanych pisemne odpowiedzi.

Marek Masłowski - Rozpoczął dyskusję.

Dyskusja

Anatol Filipczuk - złożył w imieniu Stowarzyszenia Pszczelarzy Rejonu Puszczy Białowieskiej pismo z pytaniami (w załączeniu).

M. Masłowski - zmiany zostały wyznaczone w oparciu o wytyczne; sprawy pszczoł w Puszczy będą na bieżąco rozpatrywane z RDOŚ/GDOŚ

Karol Zub - nie zgodził się ze stwierdzeniem Wykonawcy PUL, że wartości przyrodnicze tracą jeżeli zaprzestaniemy pozyskania. Świetlista dąbrowa jest złym przykładem do dyskusji.

M. Masłowski - poprosił o dyskusję dotyczącą projektu PUL.

Mikołaj Janowski - radny i przewodniczący Komisji Sejmiku Podlaskiego przedstawił uchwałę IV Powiatowego Zjazdu PSL. Nawiązał do trudnej sytuacji mieszkańców powiatu hajnowskiego. Stwierdził, że Minister ograniczając pozyskanie w Puszczy powoduje zamieszanie i deprecjonuje miejscowych leśników.

Mikołaj Pawilcz - wójt Gminy Narewka stwierdził, że Minister arbitralnie ustalając pozyskanie, powinien określić i ustalić sprzedaż drewna opałowego - S4. Nawiązał do decyzji powołującej lasy ochronne i zmniejszenie podatku gmin. Minister powinien ten ubytek zrekompensować. Zaproponował, aby organizacje ekologiczne, które nie widzą różnic między planami uczestniczyli w spotkaniach z mieszkańcami.

M. Masłowski - ilość opału, to jest surowiec najmniej cenny, stanowiący niewielki procent pozyskania. Nie pozyskujemy wyłącznie tego surowca - nikt leśnikom nie pozwoli sprzedawać cennego surowca jako opału. Masa opału jest masą wynikową w stosunku do całości pozyskania.

Leon Chlabicz - SANTA, radny Gminy Narewka - stwierdził, że mieszkańcom regionu Puszczy Białowieskiej leży na sercu dobro Puszczy. Pierwsze prawo – wszystko co żyje na Ziemi nie jest wieczne. Są ludzie, którzy na siłę chcą by trwało drzewo wiecznie i nie pozwalają na jego zagospodarowanie. Ta koncepcja nie wpisuje się w naturalne prawa. To co robimy tworzymy konflikty. Wszyscy skupiają się na medialnych przekazach. Przypomniał, że premier Cimoszewicz powiększył powierzchnię BPN, by zaspokoić potrzeby grupy ludzi, a nie dla dobra przyrody. Stwierdził, że eksperci, urzędnicy wykonali plan - dokument. A Minister nie wiadomo na jakiej podstawie ustalił wielkość planowanych zadań. Naruszył prawo. Również naruszeniem prawa jest zakaz wycinki. Co będzie za 10-30 lat? Jak wówczas będzie wyglądała Puszcza? Zlikwidowano szkółki. Leśnik zapewniał jej ciągłość. Zadał pytanie, czy przyroda to pomnik Lenina, że nie wolno nic robić? Ochrona, to także aktywne działania. Były niegdyś łany sasanki - bo były zabiegi i odsłanianie je, a teraz ona ginie.

Trzeba się opamiętać. Dlaczego nie wycinać świerków kornikowych wiadomo co się stanie. Drugie prawo naturalne, że można wziąć z przyrody, to co przyroda sama oddaje. Proponuje - przestańmy nazywać Puszcę Leśnym Kompleksem Promocyjnym - nazwijmy Leśnym Kompleksem Zachowawczo-Rozwojowym. Środowisko jest w takim stanie (zanieczyszczenia), że nie pozwoli na samoodtworzenie się Puszczy. Zaapelował abyśmy czynnie dbali o przyrodę. By Bóg uchronił nas przed błędami, by Puszcza nie ginęła na naszych oczach.

Jerzy Sirak - Burmistrz Miasta Hajnówka - podziękował za głos p. Chlabicza. Skierował słowa do Ministra: My chcemy by tutaj mogły żyć nasze dzieci i wnuki. Jaka jest przyczyna zmiany wskaźników? Ten materiał, to nie jest wymysł ekspertów, to jest dokument wykonywany na zlecenie. Czy to jest opracowanie eksperckie. Gdyby był utrzymany poziom 105 tys., byłby właściwy. Po analizie poprzedniego planu, Rada Miasta wystąpiła do Ministra Środowiska o utrzymanie zaproponowanej wielkości pozyskania. Odpowiedź MŚ -jak czytałem ustalenie pozyskanie/podaż na poziomie 48,5 tys. m³, nie będzie miało wpływu na poziom zatrudnienia. Przywołał słowa Premiera, który powiedział „koniec marnowania pieniędzy w kraju”. Teraz Puszcza jest zarezerwowana dla innych. My chcemy by była równowaga, by było tu miejsce dla miejscowych mieszkańców. A decyzja świadczy o tym, że nie ma woli dyskusji, współpracy. Miejscowe zakłady drzewne muszą importować surowiec, mimo, że za płotem gnije. Czy takie samo zdanie mieliby ministrowie, którzy prowadziliby tu swoją działalność.

Włodzimierz Wołkowycki - przewodniczący Rady Gminy Białowieża - poinformował, że zabierał głos niegdyś i oczekiwał na odpowiedź ze strony Ministerstwa Środowiska (J. Zaleskiego). Zadał pytanie jak się ma obietnica, że surowiec ma być w dostatecznej ilości pozyskiwany i sprzedawany mieszkańcom. Stwierdził, że po pierwsze nie ma go tyle co trzeba, a wszystko co jest idzie do sprzedaży w przetargach. Nie rozumiem odpowiedzi Dyrektora, chyba nie jest ona uzgadniana z Ministrem Środowiska. Całego uzasadnienia trzeba oczekiwać w postawie Ministra Środowiska z 2010 r., gdy Ministrem był p. Kraszewski . Stwierdził, że jest cynizm, oszustwo. Gdy było podpisywane porozumienie o powiększenie w 1996 r. Minister Żelichowski przyrzekł, że drewno opałowe i tartaczne będzie dostarczane. Zaakcentował możliwość skorzystania z umowy przyrzeczenia na drodze prawnej. Poprosił by było jego stanowisko w protokole i by to dotarło z całą dokumentacją do Ministra.

M. Masłowski - my nie przygotowujemy drewna na potrzeby miejscowej ludności, a opracowujemy plan urządzeniowy i ilość wynika z zadań. Następnie wyjaśnił kwestie pozyskania drewna i rolę kontrolną organizacji pozarządowych.

Przedstawiciel TV Podlasie - zadał pytanie do Ministra, czym kierował się Minister Środowiska zmieniając planowane pozyskanie, czy przesłankami ekonomicznymi, czy społecznymi?

Janusz Łogoźny - Ministerstwo Środowiska - obiecał, że poprzez przełożonych przekaze informację Ministrowi Środowiska. Stwierdził, że nie może w imieniu Ministra udzielać odpowiedzi wiążących.

Wiesław Żejmo - stwierdził, że Minister Środowiska obiecywał wystarczającą ilość drewna dla mieszkańców Białowieży. Poinformował, że w Białowieży jest 1000 punktów grzewczych, a zaproponowana wielkość pozyskania w Nadleśnictwie Białowieża pozwala na zakup ok. 2 m3 drewna. Poprosił o wyjaśnienie Pana Ministra dlaczego 100% martwego drewna powinno zostać w lesie oraz na jakiej podstawie wydzielono ponad 100-letnie drzewostany, w których składzie jest tylko 10% drzewostanów ponad 100 letnich. Jako przewodnik mam kontakty z turystami z zagranicy, tam są inne zasady, dlaczego u nas jest tak.

Walenty Wasiluk - SANTA OBRONA PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ, zapytał dlaczego na dzisiejszym spotkaniu nie ma nikogo z kierownictwa Ministerstwa Środowiska. Przekazał filmy o Puszczy Białowieskiej z wnioskiem wdrożenia w ogrodzie.

R. Cyglicki - Fundacja Greenpeace Polska, sprostował uwagi, które częściowo się powtórzyły, ponieważ nie były znane wszystkie dokumenty. Stwierdził, że zmiany poszły w dobrym kierunku. Jednakże stwierdził, że na kilkuset powierzchniach zaplanowano zabiegi, a to jest niezgodne z zaleceniami Ministra. Poprosił o wyjaśnienie.

M. Masłowski - sprawdzimy listę. Zapis w wytycznych jest nieprecyzyjny, gdyż mówi o zabiegach gospodarczych, a są to gniazda, które wymagają pielęgnacji. Zwróciliśmy się do Ministra Środowiska o wykładnię i doprecyzowanie.

Piotr Zbrożek - stwierdził, że największe problemy są na etapie zatwierdzania. 10 lat szybko mija. Są ułomności, prawo tworzy człowiek, i nie wszystko można przewidzieć. Teraz padają opinie o nieścistościach i niedopowiedzeniach. Teraz już powinniśmy

siadać do dyskusji, opracowywania założeń, koncepcji na najbliższe 10 lat. Powinniśmy uwzględnić zdania przedstawicieli ekspertów świata nauki.

Leon Małaszewski -Wójt Gminy Dubicze Cerkiewne stwierdził, że na terenie gminy mają tylko 2 tys. ha lasów Puszczy Białowieskiej. Dzięki Nadleśnictwu Bielsk uzupełniają zaopatrzenie, pomimo, że nie jest tak dobre jakościowo jak z Puszczy. Braki drewna opałowego wpłynęły na zwiększenie ogrzewania z wykorzystaniem węgla. By rozszerzyć współpracę LP z Gminami zaproponował budowę dróg, parkingów leśnych, by następował rozwój turystyki. To zaowocowało wspólnym remontem ulicy we wsi Werstok. Szkoda, że w Lasach Państwowych nie można przewidzieć swoich dochodów, by móc planować inwestycje. Zawniósł, aby terenu po byłej zwirowni nie zalesiać. Są tam pokłady żwiru, które można pozyskiwać na remonty dróg w zgodzie z prawem.

P. Zbrozek - jest to możliwe, ale jest to bardzo złożona sprawa. Sprawa inwestycji wspólnych wykracza poza projekt planu urządzenia lasu. Wykonywane są przedsięwzięcia i możliwe jest ich kontynuowanie w porozumieniu z Nadleśnictwem Hajnówka.

Przemysław Chylarecki - poprosił o odpowiedzi w sprawie bazy żerowej dla dzięciołów, czy będzie wskazywana lokalizacja 20% powierzchni wyłączanych z cięć sanitarnych.

J. Porowski - to nie dotyczy projektu PUL, a PZO. Zapisy PZO zostały ujęte w Programie Ochrony Przyrody .

P. Chylarecki - cytuje ustawę.

J. Porowski - z dniem 01.10. 2012r. nastąpiła zmiana i cytowany przepis jest nieaktualny – ma inną treść. Jeżeli zaszły zmiany w PZO, to PUL może być aneksowany.

Leon Chlabicz - zaproponował, by sporządzić analizę ekonomiczną PUL, gdyż te ograniczenia mają istotne skutki ekonomiczne.

M. Masłowski - analiza była wykonywana dla poprzedniego projektu PUL. Aktualnie zmiany są bardzo duże i może być wykonana dla porównania.

Marek Masłowski - Zamykając KPP poinformował, że wszystkie wygłoszone opinie znajdują się w protokole i zamieszczone zostaną w PUL. Z dyskusji widać różne

stanowiska i poglądy na ochronę i korzystanie z Puszczy Białowieskiej. Widać trosk władz lokalnych o mieszkańców Puszczy, którzy dbali o nią i gospodarowali w niej tak, że przetrwała w dobrej kondycji. Staram się zrozumieć i samorzady i gremia, które dążą do jej ochrony. PUL dotyczy określonego obszaru, w którym żyją ludzie. Trudno więc pomijać głosy mieszkańców. Bo pomysły można zgłosić i wyjechać. Plan powinien być pewnym kompromisem . Chciałbym, aby za 10, 20 lat leśnicy w Puszczy zostali, dbali o nią i realizowali to do czego zostali powołani.

Przedstawił uzasadnienie w jaki sposób zostały uwzględnione uwagi i wnioski wniesione do projektów planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Browsk, Białowieża, Hajnówka. Stwierdził, że projekt planu został opracowany zgodnie z zaleceniem Ministra Środowiska (pismo DLP-lpn-611-9/19733/12 z dn. 17 maja 2012r.) oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Środowiska Głównego Konserwatora Przyrody (pismo DLP-lpn-611-9/22010/12 z dn. 05 czerwca 2012r.).

Zaproponowana wielkość zadań ochronnych i hodowlanych wynika z wprowadzonych zaleceń.

W związku z powyższym, *należy* stwierdzić, że przedstawiona wersja projektu PUL ma na uwadze dbałość o unikalne walory przyrodnicze Puszczy Białowieskiej oraz rozszerza w szerokim stopniu zasadę przezorności w projektowaniu działań hodowlano – ochronnych w drzewostanach.

PRZEWODNICZĄCY

Z-ca DYREKTORA
d/s Gospodarki Leśnej
mgr inż. Marek Masłowski

Protokół spisali

M. Protasiewicz, Andrzej Antczak RDLP Białystok

KRONIKA

Lista pracowników Nadleśnictwa Browsk

(stan na 31.12.2011 r.)

Lp.	Stanowisko	Imię i Nazwisko
1	Nadleśniczy	Dariusz Skirko
2.	Z-ca Nadleśniczego	Jerzy Ługowoj
3.	Inż. nadzoru	Jarosław Stocki
4.	Gł. księgowy	Danuta Szumarska
5.	Sekretarz nadleśnictwa	Paweł Sieczkiewicz
6.	Starszy strażnik leśny	Bogdan Wasilczuk
7.	Strażnik leśny	Grzegorz Niczyporuk
8.	Specjalista SL	Elżbieta Kuczyńska
9.	Specjalista SL	Urszula Olejnicka
10.	Specjalista SL	Agnieszka Janiuk
11.	Specjalista ds.gosp. łow. i ochr. p.poż	Roman Krasnopolski
12.	Specjalista ds. pracowniczych	Krystyna Romańczuk
13.	Sekretarka	Anna Pietruczuk
14.	Specjalista SL	Jarosław Kosiorek
15.	Specjalista SL	Andrzej Siemieniaka
16.	Specjalista SL	Dawid Pańkowski
17.	Starsza księgowa	Tamara Borowska
18.	Kasjer	Grażyna Bajko
19.	Referent ds. finansowych	Monika Ciesnowska
20.	Leśniczy	Jerzy Pańkowski
21.	Leśniczy	Andrzej Skiepmo
22.	Leśniczy	Mirosław Kulbacki
23.	Leśniczy	Andrzej Melesz
24.	Leśniczy	Anatol Bortnik
25.	Leśniczy	Władysław Radziwoniuk
26.	Leśniczy	Sławomir Januszkiewicz
27.	Leśniczy	Wiesław Kojto
28.	Leśniczy	Jan Januszkiewicz
29.	Leśniczy	Andrzej Niedźwiedź
30.	Leśniczy	Jan Kononiuk
31.	Leśniczy	Ryszard Sawrycki
32.	Leśniczy ds. łowieckich	Bogusław Dawidziuk
33.	Podleśniczy	Wiesław Stolec
34.	Podleśniczy	Krzysztof Grzywiński
35.	Podleśniczy	Mirosław Dobrzyński
36.	Podleśniczy	Jan Łomaszkiewicz
37	Podleśniczy	Andrzej Androsiuk
38	Podleśniczy	Maciej Gromotowicz
39	Podleśniczy	Igor Birycki
40.	Podleśniczy	Roman Nieścieruk
41.	Stażysta	Michał Androsiuk
42.	Kierowca	Andrzej Zasim
43.	Robotnik pomocn.	Stanisław Szlachciuk
44.	Rototnik pomocn.	Krzysztof Tamberg

